Vol. xx

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHATHERA'S
COMMENTARY TO THE

JATAKA PALI.

PART I.

(තිපිටක මූදඹකණෙ විසතිමං පොත්තකං)

භදනතාචරිය බුඩඝොසමහාථෙරවපපණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

පඨමො භාගො.

එකකනිපාතවණ්ණනා

විදුරුපොලගාමෙ සිරිසුමඩගලාරාමාධිවාසිනා
උඩරටඩිය අමරපුරනිකායිකමහානායකථුර භදරෙන
භදනතපණ්ඩිතෙන
වීදුරුපොල පියතිස්සමහාථෙරෙන

සංසොධිතාභිසඩඛතාව.

බු : ව : 2470.
ක්‍රි : ව : 1926.

මිල රු.195/=

ජාතකට්ඨකථා.

පඨමෝ භාගෝ.

Vol. XX

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHATHERA'S

COMMENTARY TO THE

JATAKA PALI.

PART I.

REVISED AND EDITED BY

THE VEN'BLE PANDIT

WIDURUPOLA PIYATISSA MAHATHERA

Maha Nayaka of Amarapura Sect

Up-country, Ceylon

PUBLISHED BY THE TRUSTEES

DR. CHARIES ALWIS HEWAVITARNE

AND

SRINATH KUMARADASA MOONNESIGHE ESQ

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,

SARAWATHI HALL, PETTAH,

COLOMBO, (CEYLON)

B. E. 2470

C. E. 1926

(තිපිටකමුඛදඹකණෙ විසතිමං පොත්තකං)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොසමහාථෙරවරපණීතා

ජාතකට්ඨකථා

පඨමෝ භාගො.

එකකනිපාතවණ්ණනා

විදුරුපොලගාමෙ සිරිසුමඞ්ගලාරාමාධිවාසිනා
උඩරට අමරපුරනිකායික මහානායකධුරන්ධරෙන
භදන්තපණ්ඩිතෙන

විදුරුපොල පියතිස්සමහාථෙරෙන

සංසොධිතාහි සඞ්ඝනා ච.

සයිමන් හේවාවිතාරණ මහාසයාණන්තෙහි

වාර්ලස් අල්විස් හෙවාවිතාරණාඛ්‍යෙන

අඩගලායුඛෙඛදාවරියෙනවෙව.

සිරිනාථ කුමාරදාස මුනසීහාභිධානෙනවාහි

ඒහි සොගතෙහි

ත්‍රිපිටක මූදුලයෙ මුද්‍රාපෙත්වා

පාකටිකතා.

බු : ව : 2470.
කි : ව : 1926.

I වන මුද්‍රණය - 1926
II වන මුද්‍රණය - 1988
III වන මුද්‍රණය - 2007

PUBLISHERS NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his deth. He died suddenly on 17th January 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer radily available.

His widow Mrs' SOMAWATI HEWAVITARNE who passed away on 10th january 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the SOMAWTI HEWAVITARNE TRUST to carry on the good work started by her late husband and beqeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarne Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undetaken this task to help both the student and techer of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve thë Nobel Teachings of the Blessd One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thouands of yeas.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarne and Somawati Hewavitarne Maha Upasikawa in Sanasara and towards their final attanment of Nibbana.

Noel Wijenaike

Nanda Amerasinghe

Parlinda Ranasinghe

10. 07. 2007

Somawati Hewavitarne Trust Office,

130, Malikanda Road, Colombo - 10

Sri Lanka.

THE LATE

MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE

VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.

(SIRI DĒVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Mudrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER 1864 DIED 29TH APRIL, 1933

PREFATORY NOTE.

With this issue of the 1st part of the Jātaka Aṭṭhakathā I have much pleasure in placing before the public the 20th volume of the Simon Hewavitarne Bequest.

The editing of these commentaries has been entrusted to Widurapola Piyatissa Mahānāyaka Thero, the head of the Amarapura Sect of the Kandyan districts. The Jātaka Aṭṭhakathā has not been printed in its entirety in Ceylon; an edition in Sinhalese character of the Commentaries edited by Aruggoda Seelananda Thero, the vice principal of the Parama Dhamma Chetiya Pirivana has been issued up to the end of the third Nipāta consisting of the first 321 Jātakas.

Professor Fausboll's editio princeps has been consulted in the preparation of this edition. The learned editor remarks that in many instances in that edition the correct reading has been shown in the footnotes.

Recently in 1924 a complete edition of the Jātaka Commentary has been issued in Siam in Siamese characters through the generosity of a princess of the Siamese Royal Family Swanga Waddhanā Parama Raja Devi. This edition too has been compared with the present edition and important differences referred to in the foot-notes.

The learned Maha Thero hopes to complete the Jātakas in 6 or 7 volumes. The second part consisting of the Duka and Tika Nipāta is well in hand and will I hope be ready next year. In the preface written by the Maha Thero he refers to these different matters.

I beg to place on record my grateful thanks to the learned Maha Thero.

C. A. Hewavitarne.

15th July, $\frac{2470.}{1926.}$

PREFACE.

අථ ජාතකට්ඨකථාය

මූ ඛ බ න්ධා .

---

1. සම්මාසම්බුද්ධවදන-මෝහාජ්ඣබ්භසම්භවා,
භවනිස්සරණාය'ඤ්ඤ සරණං නො සරස්සති.

2. ජාතං බුද්ධසොඝස්ස නාම'මාසාසනට්ඨිතිං,
පහොම සහිතෙළුසු යදනුද්දයිතා මයං.

3. දෙසයනෙතා නව'ඞ්ගානි සාසනස්ස මහාමුනි,
ජාතකං නාම යං සත්ථා සත්තමං වසිසත්තමෝ.

4. අද්ධවජ්ජෙහි මණ්ඩේත්වා ජාතකානං සතෙහි සෝ,
දෙසෙසි බොධිසම්භාර-හරණාදිපදීපනං.

5. යං **මහාකස්සපත්ථෙර**-පපමුඛා සාසනට්ඨිතිං,
පත්ථෙනතා යාවතායං සඞ්ගායිංසු මහෙසයෝ.

6. තතෝ **මහාමහින්දාදි**-ත්ථෙරා යං ජම්බුදීපතො,
තම්බපණ්ණි'මිමං දීප-මානයුං මුනිසාසනං.

7. වට්ටගාමණිරඤ්ඤෝ ච කාලෙ බ්‍රාහ්මණවෙහි යං,
අභාසි පොත්ථකාරූළ්හං බුද්ධපාඨහතං පුරෙ.

8. **මහානාමනරින්දස්ස** සමයෙ ජම්බුදීපතො,
ආගමට්ඨකථා කාතු-මිච්ඡන්තෙනානා'ගතෙනි'ධ.

9. **භදන්තබුද්ධඝොසෙන** මහාථෙරෙන ධීමතා,
මහාවිහාරවාසින-මනුසුය'ත්ථවිනිච්ඡයං.

10. නිස්සාය මත'මෙතෙසං සහිතත්ථස්ස වණ්ණනං,
කරොන්තෙනතා'සි තස්සා'පි රචිතා අත්ථවණ්ණනා.

11. තෙතකත්ථසතයොසෙහි මණ්ඩිතා පණ්ඩිතෙහි යා,
මහිතා මහතීවා'සි **ජාතකට්ඨකථා** භුවි.

12. සා'පි බොධිරජාරාත-දෙසසඤ්ඤිතා සති,
ලෙඛකබ්භමිබ්භන්ත-පාඨන්තරනිරන්තරා.

13. යූරෙපීයෙන සුඛිතා **සොඝබොලසමඤ්ඤිතා**,
තඞ්කාලිකානං ලඞ්කාය මුම්මදෙසෙ ච ඨිතං.

14. ලද්ධා කෙසඤ්ච'පඤ්ඵං විසාඛෙහි යථාබලං,
ඉතෝ එකූන පඤ්ඤාස-වස්සානං **මත්ථකෙ** පන.

15 ලිඛිත්වා'ඛිලවණ්ණෙහි මූදුපෙත්වා ච සාධුකං,
දෙසදෙසන්තරෙසුවා'පි සබ්බසෝ පාකටීකතා

16 තතෝ'පරම්පි සමයෙ ලඞ්කාදීපෙ මතෝරමෙ,
රත්නමාලවතාඛ්‍යම්හි නිගමෙ සුපතිට්ඨිතෙ.

17. පරිවෙණම්හි **පරම-ධම්මත්තවනියවිස්සුතෙ**,
උපාචරියතං පත්තෙහා **සිලානන්ද** සමව්හයෝ.

18. මහාථෙරෝ ච තත්තෙ'වා-ඛිපිතං යතිපුඞ්ගවං,
සදනන්ධම්මානන්දාඛ්‍යං මහාථෙරං මහාමතිං.

19. උපනිස්සාය සොධෙන්තා ජාතකට්ඨකථං අමූ,
යාවත්තිඛනිපාතන්තං මූදූපෙසි කලාපසො.

20. තතෝ ච නව්වරෙනෙව කොළම්බපුරවාසිකෝ,
මහද්ධනෝ මහාහොගෝ රතනත්තයමාමකෝ.

21. **අනුජෝ ධම්මපාලස්ස අනගාරිකසඤ්ඤිතෝ**,
මහාසද්ධෝ ගහපති **සඞ්ඝමිත්ත හෙවාවිචාරණෝ**.

22. සාසනට්ඨිති'මිච්ඡන්තා විස්සජ්ජෙත්වා සකං ධනං,
මතං ථෙරානුථෙරානං ලඞ්කීකාන'මථා'දිය.

23. මහාසයෝ තිපිටක-මුදදඛණ්ණසහං සුහං,
පනිට්ඨපෙත්වා මතිමා නව්වරෙන දිවංගම්.

24. තඞ්කණ්ණිට්ඨෝ තතෝ **වාර්ලස්-අල්විස් හෙවාවිචාරණෝ**,
තාය'ජ්ඣෙසිතෝ සභායා'සි ජිනසාසනමාමකෝ.

25. තෙන'ජ්ඣිට්ඨෝ ජාතකට්ඨ-කථාසංසොධනමපති,
සිලානන්දමහාථෙරෝ සකිංවුත්තෙනා'ප්පගා දිවං.

26. අජ්ඣෙසිතෝ තතෝ තෙන-ජෙබ්සිතෝ සමයඤ්ඤුනා,
සඞ්ඝරාජෙන'මනුඤ්ඤාය මහාථෙරාන'මෙව ච.

27. ආරභිං සොධනං තස්සා ජාතකට්ඨකථා'හං,
සරදූන'මිතෝ තිණ්ණං මත්ථකෙ සාසනස්සිකෝ.

28. අථ සුඛාමිඳු භූපාල-වංසජා **සොඛභවඛ්ඛනා**,
මහාමහෙසි **පරම-රාජදෙවී**'ති විස්සුතා.

29. සොධාපෙත්වාන සම්පුණ්ණං ජාතකට්ඨකථං තහිං,
සදෙසිකෙහි ජෙතකෙහි පණ්ඩිතෙහි මහාගුණා.

30. සුසාමකඛරෙහි ලඤ්ඡිතා දසකණ්ඩෙහි නිටඨිතං,
පෙසෙසි මම්පි තං ධම්ම-පාහතං කුසලචිකා.

31. යථොදිතෙ තයොව'ඤ්ඤෙ නිස්සාය පරිපොසෙතෙ,
ජානකඨෙසතා'ඨං මෙ සොධියති යථාමති.

32. තන්ත්‍රා'කකනිපාතනෙතා භාගෙනා'ඨං පඤ්චමෝ'ධිකා,
චතුපණ්ණාසඵලක-පරිමාණෙ'සි නිටඨිතො.

33. ත'මජ්ඣකෙඛා යථාවුත්තෙතා තථෙව'ස්ස යසස්සිනො,
භාගිණෙය්‍යා ඔරීනාථ-කුමාරදුණ විසුතෙතා.

34. මුනිසිඛෙතා'ති මෙ වෙ'පි මුඳාපෙසුං මහාසයා,
සුඛිභවතු සො'නෙන සඛිමන්හෙවාවිනාරණෙන.

35. දිස්සතෙ දිඝරස්සානං බ්‍යඤ්ජනානඤ්ච යො ඉධ,
විකාරො හමජාතො වෙ තං ඛමනාතු විචකඛණා.

36. සංවණ්ණිතපදානං සුව්‍ය'කාරාදුනුක්කමා,
විසුං ගන්ථවසෙන'නෙතා සමපාදියති නො ඉති.

37. විදූරුපොලගාමජාතො
කාවිස්සරො විරවනහිකුලතිලකො,
ස මහායති පියතිස්සො
භදන්තපණ්ඩිත ඉතියසුතො ජයති.

8th July, 2470./1926.

Abhinawārāma Vihāra,
Nuwara Eliya,
CEYLON.

ABBREVIATIONS

සඞ්කෙතනිරූපනං.

සී. මුද්දිත සිංහළපොත්තකං.

ඉං. මුද්දිත ඉංඞ්ගලීසක්ඛරපොත්තකං

ස්‍යා. මුද්දිත ස්‍යාමක්ඛරපොත්තකං

ERRATA.

සුදධිපත්තං.

පිටෙහි.	පන්තියං.	අසුදධි.	සුදධි
2	4	දුර	දූරෙ
3	1	හත්ථි	හත්ථි
5	11	ජඩෙඩත්වා	ඡඩෙඩත්වා
,,	26	තාවතිදුං	තාවතිංසං
8	35	වං	වා
9	33	විත්තාමෙත්වා	ඒතිත්තාමෙත්වා
10	1	චීවරත්තං	චිවරත්තං
11	10	උදපාදී	උදපාදි
12	12	සොධියති	සොධියති
16	26	බොධි	බොධි
19	19	උපපතති	උපපත්ති
31	22	වෙසසන්තර	වෙස්සන්තර
33	1	සක්ඛිස්සාමී	සක්ඛිස්සාමි
,,	5	තාවදෙව	තාවදෙව
,,	11	කසෙස ච	කස්සෙව
41	11	අසි ති	අසිති
42	17	චත්තාළිස	චත්තාළිස
43	19	සොහිතො	සොහිතො
45	11	ච	ච
48	14	මහාසවකා	මහාසාවකා
,,	18	නිබබත්තත්ති	නිබබත්තන්ති
,,	37	අසාළහි	ආසාළහි
49	1	විහුති	විහුති
,,	14	පාවින	පාවින
,,	23	භූමියා	භූමියා
50	26	සුබිති	සුබිති
,,	37	රොවෙසි	ආරොවෙසි
,,	,,	වජාමහං	ඉවජාමහං
51	4	උක්ඛිපාපෙත්වා	උක්ඛිපාපෙත්වා

පිටුව.	පංතිය.	අශුද්ධ.	ශුද්ධ.
,,	10	ආපණ	ආපාණ
,,	18	අදුය	ආදුය
	26	අමක්ඛිතො	අමක්ඛිතො
52	21	තෙවස්ස	තෙවස්ස
,,	25	බොධිතෙතා	බොධිසතෙතා
53	9	ආණාපෙච්චා	ආනාපෙච්චා
,,	24	තලභිස්සාමී	නලභිස්සාමි
54	5	උදීස්ස	උද්දිස්ස
57	14	ව	ච
58	35	පටිහාණානි	පටිහාණානි
62	1	මහාපයවි	මහාපඨවි
,,	7	දක්ඛිණ	දක්ඛිණ
,,	13	අට්ඨඝටයී	අට්ඨඝටකී
68	10	නදි	නදී
69	11	නික්ඛමී	නික්ඛම
,,	13	යාව	යාව
70	7	ව	ච
,,	13	කූවානි	කූටානි
76	31	ජිතං	ජිතං
83	1	එගඝණී	එගඝණී
85	31	එවමාදිකාදි	එවමාදිකානි
87	2	වඤ්ඤිනාර	වඤ්ඤිනාර
,,	26	ආගමාසි	අගමාසි
83	3	සදුභිජ්ජානි	සදුභිජ්ජානි
,,	31	සබ්බා ලඞ්කාර	සබ්බාලඞ්කාර
101	20	උගඝසද්ද	උගඝඝද්දී
103	8	ආරබහං	ආරබභ
104	13	භවිස්සතීති	භවිස්සති
113	28	වජ්ජුනි	වජ්ජුනි
114	27	භගවනතං	භගවන්තං
118	7	සරණං	සරං
120	22	ලජ්ජී තබබ	ලජ්ජිතබබ
121	25	උපපත්ති දෙවා	උපපත්තිදෙවා
123	20	පුරිතා	පූරිතා
125	32	කම්ත	කම්ත
127	24	වත්තාරි	චත්තාරි
129	19	අපරිඛින	අපරිඛින
121	7	පදුසෙපි	පදූසෙපි

පිටෙය්.	පන්තිය.	අසුද්ධ.	සුද්ධ.
135	23	තුම්හාකමේ ව	තුම්හාකමෙව
,,	30	සුණණ	සුවණණ
141	38	ආහොසි	අහොසි
144	28	අගතං	ආගතං
146	33	උදධු	උදඛු
149	27	මාරෙඛා	මාරෙඛා
161	17	පරලොඅෙන	පරලොඅෙ න
158	34	අඟනාඛා	ආඟනාඛා
159	23	සාපි	සාරපි
168	30	ඝිකඛු	ඝිකඛු
176	29	අනෙඝිති	ආනෙඝිති
177	24	පරිවතෙතනතා	පරිවතතනතා
178	9	නිවතතය	නිවතතිය
186	24	ව	ච
205	16	ආගමාසි	අගමාසි
206	6	අදය	ආදය
210	3	ලොල	ලොල්‍ය
214	32	මත්ථක	මත්ථකං
,,	34	යථාකමමං	යථාකමමං
232	31	ම	මං
233	2	ඛාදිසසමානි	ඛාදිසසාමානි
241	30	ඛොධිසතතා	බොධිසතතං
242	20	දුඛඛොසීති	දුඛඛොසීති
243	15	සඞඛධමන	සඞඛධමක
260	19	ආළාරකඛි	අළාරකඛි
269	29	පුඛඛපෙඝ	පුඛඛපෙඝ
304	34	පතිකත්තිතං	පතිකත්තිතං
,,	35	වම්හවචනං	වම්හනවචනං
321	,,	දසමවගහ	තවමවගහ
,,	,,	ලිත්තජාතකං	අසාතඤඤුජාතකං
329	2	ආහ රිඛා	ආහරිඛා
352	7	11. 1. 6.	1. 11. 6.
357	1	තසසා	තසසං
358	32	හංසී	හංසි
359	26	විනෙතසි	විනෙතසි
369	27	ජානනත්‍ථයාති	ජානනත්‍ථායාති
371	35	හංසී	හංසි
377	1	බරාණසියං	බාරාණසියං

පිටෙහි.	පෙනිසිං.	අසුද්ධි.	සුද්ධි.
381	12	බොධි	බොධි
394	27	බොධි	බොධි
395	,,	සතාසතජාතකං	පඤ්චගරුකජාතකං
402	1	චතකාළිස	චතකාළීස
403	3	ගුහාඛං	ගුඛං
410	35	අතසස	තසස
412	7	භනෙත	භනෙත
417	32	පූරෙති	පූරති
421	19	සනතා පෙන	සනතාපෙන
,,	20	පවිටඨ වාරං	පවිටඨවාරං
,,	25	පිටඨ පිණඩි	පිටඨපිණඩි
423	21	ධම්මසභා ඨං	ධම්මසභාඨං

අධොලිපිසු.

97 පිටෙහි. අඞ්ගුත්තරඅට්ඨානපාළි. මජ්ඣිමනිකායඝ මහාසිහනාදසුත්ත.
169 ,, 4. ඉං. පකාරෙනාති. 170. පිටෙහි භවිතබ්බං.
තථා ණතළලකාරාත මඤඤථතතං කත්වා දිසසමානමපි
න සුද්ධිපත්තාරුළහමිති ඤතබ්බං.

CONTENTS.

සූචිපත්‍රං

අංකය.	විෂයය.	පිටුවෙහි අංකය.
,,	සුමේධකථා	28
,,	දූරෙනිදානං	46
,,	අවිදූරෙනිදානං	73
,,	සන්තිකෙනිදානං	90
	නිදානකථානිට්ඨිතා.	
1	අපණ්ණකජාතකං	99
2	වණ්ණුපථජාතකං	103
3	සෙරිවාණිජජාතකං	105
4	චුල්ලසෙට්ඨිජාතකං	113
5	තණ්ඩුලනාළිජාතකං	116
6	දෙවධම්මජාතකං	122
7	කට්ඨහාරිජාතකං	124
8	ගාමණිජාතකං	125
9	මඛාදෙවජාතකං	127
10	සුඛවිහාරිජාතකං	129
1.	**අපණ්ණකවග්ගෝ පඨමෝ.**	
1	ලකුණ්ඩකමිගජාතකං	132
2	නිග්‍රෝධමිගජාතකං	138
3	කණ්ඩිජාතකං	140
4	වාතමිගජාතකං	143
5	බරුදියජාතකං	144
6	තිපල්ලත්ථමිගජාතකං	147
7	මාලුතජාතකං	148
8	මතකභත්තජාතකං	150
9	ආයාචිතභත්තජාතකං	151
10	තළපාණිජාතකං	153
2.	**සීලවග්ගෝ දුතියෝ.**	

අංකය.	විෂයය.	පිටුව.
1	කුරුඛම්මජාතකං	155
2	කුකකුරජාතකං	158
3	භොජාජානීයජාතකං	160
4	ආජඤ්ඤජාතකං	161
5	කිඤ්ඡජාතකං	164
6	මහිලාමුඛජාතකං	166
7	අභිණ්හජාතකං	168
8	නන්දිවිසාලජාතකං	170
9	කණ්හජාතකං	171
10	මූනිකජාතකං	174
	3. කුරුඛවග්ගෝ නාම නිට්ඨෝ.	
1	කුලාවකජාතකං	180
2	නවවජාතකං	181
3	සමෝදමානජාතකං	183
4	මච්ඡජාතකං	184
5	වට්ටකජාතකං	187
6	සකුණජාතකං	189
7	තිත්තිරජාතකං	191
8	බකජාතකං	195
9	නන්දජාතකං	197
10	බදිරඞ්ගාරජාතකං	203
	4. කුලාවකවග්ගෝ චතුත්ථෝ.	
1	ලොසකජාතකං	209
2	කපොතජාතකං	212
3	වෙළුකජාතකං	213
4	මකසජාතකං	214
5	රොහිණීජාතකං	215
6	ආරාමදූසකජාතකං	217
7	වාරුණීජාතකං	218
8	වෙදබ්භජාතකං	221
9	කකණ්ටකජාතකං	223
10	දුම්මේධජාතකං	225
	5. අට්ඨකාමවග්ගෝ පඤ්චමෝ.	
	පඨමෝ පණ්ණාසකෝ.	

අංකය.	විෂයය.	පිටුව.
1	මහාසීලවජාතකං	230
2	චූළජනකජාතකං	230
3	පුණ්ණපාතිජාතකං	232
4	ඵලජාතකං	233
5	පඤ්චාවුධජාතකං	236
6	කණ්ඩකඛණ්ඩිජාතකං	238
7	වාතරිඳුජාතකං	240
8	කයොධම්මජාතකං	242
9	හෙරිවාදජාතකං	243
10	සඞ්ඛධමනජාතකං	243

6. ආසිංසවග්ගො ඡට්ඨො.

1	අසාතමන්තජාතකං	247
2	අණ්ඩභූතජාතකං	252
3	තක්කජාතකං	254
4	දුරාජානජාතකං	256
5	අනභිරතිජාතකං	257
6	මුදුලක්ඛණජාතකං	260
7	උච්ඡඞ්ගජාතකං	262
8	සංඝාතජාතකං	263
9	විසවන්තජාතකං	264
10	කුණ්ඩලජාතකං	268

7. ඉන්ද්‍රියභාවනාසත්තමවග්ගො

1	වරණජාතකං	270
2	සීලවනාගරුජජාතකං	273
3	සච්චංකිරජාතකං	277
4	රුක්ඛධම්මජාතකං	279
5	මච්ඡජාතකං	281
6	අසඞ්කියජාතකං	283
7	මහාසුපිනජාතකං	293
8	ඉලීසජාතකං	300
9	ඛරස්සරජාතකං	302
10	සීහචම්මජාතකං	305

8. වරණවග්ගො අට්ඨමෝ.

අංකය.	විසයෝ.	පිටුවෙහෙ.
1	සුරාපාණජාතකං	308
2	මිත්තවින්දජාතකං	308
3	කාලකණ්ණිජාතකං	310
4	අසඞ්සවාරජාතකං	312
5	කිමපක්කජාතකං	313
6	සීලවීමංසජාතකං	315
7	මඞ්ගලජාතකං	318
8	සාරම්භජාතකං	318
9	කුහකජාතකං	320
10	අත්තසඤ්ඤුජාතකං	321

9. අපායිම්හවග්ගෙහා නවමෝ.

1	ලිත්තජාතකං	323
2	මහාසාරජාතකං	329
3	විස්සාසභොජනජාතකං	330
4	ලොමහංසජාතකං	332
5	මහාසුදස්සනජාතකං	333
6	තෙලපත්තජාතකං	340
7	කාමසිද්ධිජාතකං	342
8	කූටවාණිජජාතකං	343
9	පරොසහස්සජාතකං	345
10	අසාතරූපජාතකං	347

10. ලිත්තවග්ගෙහා දසමෝ.
මජ්ඣිමෝ පණ්ණාසකෝ.

1	පරොසතජාතකං	348
2	පණ්ණිකජාතකං	349
3	වෙරිජාතකං	350
4	මිත්තවින්දජාතකං	350
5	දුබ්බලකට්ඨජාතකං	352
6	උදඤ්චනිජාතකං	353
7	සාලිත්තජාතකං	355
8	බාභියජාතකං	356
9	කුණ්ඩකපූවජාතකං	358
10	සබ්බසංහාරකපඤ්හානිට්ඨිතෝ	358

11. පරොසතවග්ගෙහා එකාදසමෝ.

අඩෙකා.	විසයො.	පිටුඅඩෙකා.
1	ගද්‍රභපඤ්හානිටඨිතො	368
2	අමරාදෙවිපඤ්හානිටඨිතො	369
3	සිඟාලජාතකං	360
4	මිතවින්‍දීජාතකං	361
5	අනුසාසිකජාතකං	363
6	දුබ්බචජාතකං	364
7	තිත්තිරජාතකං	365
8	වට්ටකජාතකං	367
9	අකාලරාවීජාතකං	368
10	බන්ධනමොක්ඛජාතකං	371
12.	හංසිවගෙහා මාදසමො.	

1	කුසනාළීජාතකං	374
2	දුම්මේධජාතකං	376
3	තඞ්ඛලිසජාතකං	378
4	අම්බජාතකං	380
5	කටාහකජාතකං	383
6	අසිලක්ඛණජාතකං	385
7	කලණ්ඩුකජාතකං	387
8	බිලාරවතජාතකං	388
9	අයොඝරජාතකං	389
10	කොසියජාතකං	391
13.	කුසනාළිවගෙහා තෙරසමො.	

1	අසම්පදානජාතකං	394
2	පඤ්චගරුකජාතකං	395
3	සතාසනජාතකං	397
4	ඛානසොඛනජාතකං	398
5	වඤ්ඣජාතකං	398
6	සුවණ්ණහංසජාතකං	400
7	බබ්බුජාතකං	403
8	ගොධජාතකං	405
9	උභතොභට්ඨජාතකං	406
10	කාකජාතකං	408
14.	අසම්පදානවගෙහා චුද්දසමො.	

අංඛ්‍යා.	විෂයයා.	පිටුඛ්‍යා.
1	ගොඛජාතකං	410
2	සිඟාලජාතකං	411
3	විරොචනජාතකං	413
4	කඬුවඩ්ඪජාතකං	415
5	රාධජාතකං	416
6	කාකජාතකං	418
7	පුප්ඵරත්තජාතකං	419
8	සිඟාලජාතකං	422
9	එකපණ්ණජාතකං	425
10	සඤ්ජීවජාතකං	428

15. කඬණ්ඩවඩ්ඪවගෙහා පණ්ණරසමෝ.

උපරිමෝ පණ්ණාසකෝ

එකකනිපාත වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ජාතකට්ඨකථා.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ
සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

ජාතිසොරිසගස්සෙහි පමාණරහිතං හිතං,
ලොකස්ස ලොකනාථෙන කතං යෙන මහෙසිනා.

තස්ස පාදෙ නමස්සිත්වා කත්වා ධම්මස්ස ච ඤ්ජලිං,
සඞ්ඝඤ්ච පතිමානෙත්වා සබ්බසම්මානහාජනං.

නමස්සකාදිතෝ අස්ස පුඤ්ඤස්ස රතනත්තයෙ,
පවත්තස්සානුභාවෙන හෙච්ච සබ්බ උපද්දවෙ.

නං නං කාරණමාගම්ම දෙසිතානි ජිනිම්හා,
අපණ්ණකාදීනි පුරා ජාතකානි මහෙසිනා.

යානි යෙසු චිරං සත්තා ලොකනිප්චරණත්තිකා,
අතනෙත බොධිසම්භාරෙ පරිපාචෙසි නායකා.

තානි සබ්බානි එකජ්ඣං ආරොපෙත්වාහි සබ්බහං,
ජාතකං නාම සඞ්ගීතං ධම්මසඞ්ගාහකෙහි යං.

බුද්ධවංසස්ස එතස්ස ඉච්ඡන්තෙන විරචීතිං,
යාච්තෙං අභිගන්වාන තෙරෙන අත්ථදස්සිනා.

අසංසට්ඨවිහාරෙන සදා සද්ධිවිහාරිනා,
තථෙව බුද්ධමිත්තෙන ඝනත්ථෙනත්ත විඤ්ඤුනා.

මහිංසාසනවංසම්හි සම්භූතෙන නයඤ්ඤුනා,
බුද්ධදෙවෙන ච තථා භික්ඛුනා සුද්ධබුද්ධිනා.

මහාපුරිසචරියානං ආනුභාවං අවින්තියං,
තස්ස විජ්ජොතයන්තස්ස **ජාතකස්සත්ථවණ්ණනං**.

මහාවිහාරවාසිනං වාචනාමග්ගනිස්සිතං,
භාසිස්සං භාසතෙතා තමෙම සාධු ගණ්හන්තු සාධවොති.

සා පනායං ජාතකස්ස අත්ථවණ්ණනා දූරෙ නිදානං අවිදූරෙ නිදානං සන්තිකෙනිදානන්ති ඉමානි තීණි නිදානානි දස්සෙත්වා වණ්ණියමානා යෙ නං සුණන්ති තෙහි සම්බුද්ධමතො පට්ඨාය විසුද්ධත්තතා යථා සුට්ඨු විසුද්ධතා නාම හොති තථා නං තීණි නිදානානි දස්සෙත්වා වණ්ණයිස්සාම.

තත්‍ථ ආදිතො තාව තෙසං නිදානානං පරිවෙජ්ජදෙ වෙදි තබ්බො. දීපඞ්කරපාදමූලසමීං හි සතාභිනීහාරසස මහාසත්තසස යාව වෙසසන්තරත්තභාවා චවිත්වා තුසිතපුරෙ නිබ්බත්තී තාව පවත්තො සත්ථාමඝ්ඝො දූරෙනිදානං නාම. තුසිතභවනතො පන චවිත්වා යාව බොධිමණ්ඩෙ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පටිවිජ්ඣී තාව පවත්තා කථා මඝ්ඝො අවිදූරෙනිදානං නාම. සන්තිකෙනිදානං පන තෙසු තෙසු යානෙසු විහරතො තසමීං තසමීං යෙව ඨානෙ ලබ්භතීති. තත්‍රිදං දූරෙ නිදානං නාම :-

ඉතො කිර භද්දකසස භගවතො වතුන්නවුතිමත්තෙසු කප්පෙසු අමරවතී නාම නගරං අහොසි. තත්‍ථ සුමෙධො නාම බ්‍රාහ්මණො පරිවසති, උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා අක්ඛිත්තො අනුපකුට්ඨො ජාතිවාදෙන අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො. සො අඤ්ඤං භාමං අභාවා බ්‍රාහ්මණසිපමෙව උග්ගණ්හි. තස්ස දහරකාලෙයෙව මාතාපිතරෝ කාලමකංසු. අථස්ස රාජිවඩ්ඪනො අමච්චො ආසපොසථං ආහරිත්වා සුවණ්ණරජතමණිමුත්තාදිභරිතෙ ගබ්භෙ විවරිත්වා එත්තකං තෙ කුමාර! මාතුසන්තකං, එත්තකං පිතුසන්තකං එත්තකං අය්‍යකපය්‍යකානන්ති යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා ධනං ආචික්ඛිත්වා එතං පටිපජ්ජාහීති[1] ආහ. සුමෙධපණ්ඩිතො විනෙත්වා "ඉමං ධනං සංහරිත්වා මයාපි දිතුපිතාමහාදයො පරලොකං ගච්ඡන්තා එකං තථාපණ්ඩිතම්පි ගහෙත්වා න ගතා, මයා පන ගහෙත්වා ගමණකාරණං නාතුං වට්ටතී"ති රජෙදයිත්වා නගරෙ භෙරිං චරාපෙත්වා මහාජනසස ධනං දත්වා නාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජි. ඉමසස පන භද්දකසස ආවිභාවත්‍ථං ඉමසමිං ඨානෙ සුමෙධකථා කථෙතබ්බා. සා පනෙසා කිඤ්චාපි බුද්ධවංසෙ නිරන්තරෙ ආගතා යෙව. ගාථා බන්ධනෙන පන ආගතත්තා න සුට්ඨු පාකටා තසමා තං අනන්තරනන්තරා ගාථා බන්ධිදිපකොහි චෙවනොහි සද්ධිං කථෙස්සාම. තපපසන්නසසාධිකාරං හි වතුන්නං අසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යානං මත්ථකෙ දසහි සදෙදහි අවිචිත්තං අමරවතිඤ්ච අමරඤ්ච ලද්ධනාමං නගරං අහොසි. යං සඤ්ඤාය බුද්ධවංසෙ වුත්තං :-

"තපෙප ච සතසහසෙසු ච චතුරො ච අසඞ්ඛ්‍යෙ,
අමරං නාම නගරං දස්සනෙය්‍යං මනොරමං,
දසහි සද්දෙහි අච්චිත්තං අන්නපානසමායුත"නන්ති.

තත්‍ථ "දසහි සදෙදහි අවිචිත්ත"න්ති ඝන්ති[2]සදෙදන අස්සසදෙදන රථසදෙදන භෙරිසදෙදන මුතිඞ්ගසදෙදන වීණාසදෙදන ගීතසදෙදන සඞ්ඛසදෙදන තාලසදෙදන අසනාථ[3] පිවථ ඛාදථා"ති දසමෙන සදෙදනාති ඉමෙහි දසහි සදෙදහි අවිචිත්තං අහොසි. තෙසං පන සද්දානං එකදෙසමෙව ගහෙත්වා :-

1. ඉ. පටිජඝාහීති. 2. ඉ. සම්මිස්සදෙදන. 3. ඉ. අසනාථ.

"හත්ථිසදිසං අස්සසදිසං භෙරිසඛ්ඛරථානිච,
ඛාදථ පිවථා චෙව අන්නපානෙන සොභිත"නති.

බුද්ධවංසෙ ඉමං ගාථං[1] වත්වා :-

"නගරං සබ්බඞ්ගසම්පන්නං සබ්බකාමසමිද්ධං[2],
සත්තරතනසම්පන්නං නානාජනසමාකුලං,
සම්ඵිතං දෙවනගරංව ආවාසං පුඤ්ඤකම්මිනං.

නගරෙ අමරවතියා සුමෙධෝ නාම බ්‍රාහ්මණෝ,
අනෙකකොටිසන්නිචයෝ පහූතධනධඤ්ඤවා.

අජ්ඣායකෝ මන්තධරෝ තිණ්ණං වෙදාන පාරගූ,
ලක්ඛණෙ ඉතිහාසෙ ච සඩමෙ පාරමිං ගතෝ"ති වුත්තං.[3]

අථෙකදිවසං සෝ සුමෙධපණ්ඩිතෝ උපරි පාසාදවරතලෙ රහොගතෝ ඵුට්ඨා පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසින්නෝ විනෙතසි :- "පුනබ්භවෙ පණිධිත! පටිසන්ධිග්‍රහණං නාම දුක්ඛං තථා නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ සරීරභෙදනං, අහං ච ජාතිධම්මෝ ජරාධම්මෝ ව්‍යාධිධම්මෝ මරණධම්මෝ එවං භූතෙන මයා ජාතිං අජරං අව්‍යාධිං අදුක්ඛමසුඛං සීතලං අමතමහානිබ්බාණං පරියෙසිතුං වට්ටති අවස්සං භවතො මූලඛණිත්වා නිබ්බාණගාමිනා එකෙන මග්ගෙන භවිතබ්බ"නති. තෙන වුත්තං :-

"රහො ගතෝ නිසීදිත්වා එවං විතොසයිං තදා,
දුක්ඛෝ පුනබ්භවෝ නාම සරීරස්ස ච භෙදනං.

ජාතිධම්මෝ ජරාධම්මෝ ව්‍යාධිධම්මෝ චහං තදා,
අජරං අමරං ඛෙමං පරියෙසිස්සාමි නිබ්බුතිං.

යන්නූනිමං පූතිකායං නානාකුණපපූරිතං,
ඡඩ්ඩෙත්වාන ගච්ඡෙය්‍යං අනපෙක්ඛෝ අනත්ථිකෝ.

අත්ථි හෙහිති යෝ[4] මග්ගෝ න සෝ සක්කා න හෙතුයෙ,
පරියෙසිස්සාමි තං මග්ගං භවතෝ පරිමුත්තියා"නි.

තතෝ උත්තරිම්පි එවං විතෙතසි :- "යථා හි ලොකෙ දුක්ඛස්ස පටිපක්ඛභූතං සුඛං නාම අත්ථි, එවං භවෙ සති තපපටිපක්ඛෙන විභවෙනාපි භවිතබ්බං, යථා ච උණ්හෙ සති තස්ස වූපසමභූතං සීතමපි අත්ථි, එවං රාගාදීනං අග්ගීනං වූපසමෙන[5] නිබ්බාණෙනාපි භවිතබ්බං, යථා ච පාපකස්ස ලාමකස්ස ධම්මස්ස පටිපක්ඛභූතෝ කල්‍යාණෝ අනවජ්ජධම්මොපි අත්ථියෙව එවමෙව පාපිකාය ජාතියා සති සබ්බජාතිනෙක්ඛපනතො අජාතිසඞ්ඛාතෙන නිබ්බාණෙනාපි භවිතබ්බමෙවා"ති. තෙන වුත්තං :-

---

1. ඉ. වුත්තගාථං.
2. ඉ. සබ්බකාමං.
3. ඉ. වුත්තාංසි.
4. ඉ. සො.
5. ඉ. රාගාදීනං. [වූපසමෙන.

"යථාපි දුකෙඛ විජ්ජනෙත සුඛං නාමපි විජ්ජති,
එවං භවෙ විජ්ජමානෙ විභවොපි ඉවජ්ජිතබ්බකො.

යථාපි උණ්හෙ විජ්ජනෙත අපරං විජ්ජති සීතලං,
එවං නිබ්බධති විජ්ජනෙත නිබ්බාණං ඉවජ්ජිතබ්බකං.

යථාපි පාපෙ විජ්ජනෙත කල්‍යාණමපි විජ්ජති,
එවමෙව ජාති විජ්ජනෙත අජාතිපි ඉවජ්ජිතුබ්බකා"ති[1].

අපරම්පි විනෙතසි :-"යථා නාම ගූථරාසිමහි නිමුග්ගෙහත පුරිසෙත දූරතොව පඤ්චවණ්ණපදුමසඤ්ඡාහං මහාතළාකං දිසවා කතරෙත ත්‍රුඛො මඤ්ඤෙන එත්ථ ගන්තබ්බන්ති තං තළාකං හවෙසිතුං යුත්තං, යං තස්ස අගවෙසනං න සො තළාකස්ස දොසො එවං කිලෙසමල ඛොවනෙ අමතමහානිබ්බාණතළාකෙ විජ්ජනෙත තස්ස අගවෙසනං න අමතමහානිබ්බාණමහාතළාකස්ස දොසො, යථා ච චොරෙහි සමපරිවාරිතො පුරිසො පලායනමඤ්ඤෙ විජ්ජමානෙපි සවෙ න පලායති න සො මඤ්ඤස්ස දොසො පුරිසස්සෙව දොසො, එවමෙව කිලෙසෙහි පරිවාරෙත්වා ගහිතස්ස පුරිසස්ස විජ්ජමානෙඅෙව නිබ්බාණඟාමිමග්ගෙ සිවෙ මඤ්ඤෙ මඤ්ඤස්ස අගවෙසනං නාම න මඤ්ඤස්ස දොසො පුඤ්ඤලස්සෙව දොසො, යථා ච ව්‍යාධිපිළිතො පුරිසො විජ්ජමානෙ ව්‍යාධිතිකිච්ඡකෙ වෙජ්ජෙ සවෙ තං වෙජ්ජං ගවෙසිත්වා ව්‍යාධිං න තිකිච්ඡාපෙති න සො බෙජ්ජස්ස දොසො, එවමෙව යො කිලෙසව්‍යාධිපිළිතො කිලෙසවූපසමමග්ගකොවිදං විජ්ජමානමෙව ආචරියං න ගවෙසති තස්සෙව දොසො න කිලෙසවිනාසකස්ස ආචරියස්සා"ති. තෙන වුත්තං :-

"යථා ගූථගතො පුරිසො තළාකං දිසවාන පූරිතං,
න ගවෙසති තං තළාකං න දොසො තළාකස්ස සො.

එවං කිලෙසමලධොවෙ විජ්ජනෙත අමතන්තලෙ,
න ගවෙසති තං තළාකං න දොසො අමතන්තලෙ.

යථා අරිහි පරිරුද්ධො විජ්ජනෙත ගමණෙ පථෙ,
න පලායති සො පුරිසො න දොසො අස්සාසස්ස සො.

එවං කිලෙස පරිරුද්ධො විජ්ජමානෙ සිවෙ පථෙ,
න ගවෙසති තං මඤ්ඤං න දොසො සිවමස්සාසෙ.

යථාපි ව්‍යාධිතො පුරිසො විජ්ජමානෙ තිකිච්ඡකෙ,
න තිකිච්ඡාපෙති තං ව්‍යාධිං න සො දොසො තිකිච්ඡකෙ.

එවං කිලෙසව්‍යාධිහි දුක්ඛිතො පණ්ඩිපිළිතො,
න ගවෙසති තං ආචරියං න සො දොසො විනායකෙ"ති.

අපරම්පි විනෙතසි :- "යථා මණ්ඩනජාතිකො පුරිසො කණ්ණෙ

[1] ඉ., අජාතිම්පිඉවජ්ජිතබ්බකං.

ආඝාතනං කුණපං ඡඩ්ඩේත්වා සුඛං ගච්ඡති, එවං මය්හම්පි ඉමං පූතිකායං ඡඩ්ඩේත්වා අනපෙක්ඛෙන නිබ්බාණනගරං පවිසිතබ්බං, යථා ච තර නාරියෝ උක්කාරභූමියං උච්චාරපස්සාවං කත්වා න තං උච්ඡඩ්ඩෙන්ති වා ආදිය දිසෙන්තන වා වෙඨෙන්ති වා ගච්ඡන්ති, ජිගුච්ඡමානා පන අනපෙක්ඛාව[1] ඡඩ්ඩේත්වා ගච්ඡන්ති, එවං මයාපි ඉමං පූතිකායං අනපෙක්ඛෙන ඡඩ්ඩේත්වා අමතං නිබ්බාණනගරං පවිසිතුං වට්ටති. යථා ච නාවිකා නාම ජජ්ජරං නාවං අනපෙක්ඛා ඡඩ්ඩේත්වා ගච්ඡන්ති, එවං අහම්පි ඉමං නවහි වණමුඛෙහි පග්ඝරන්තං කායං ඡඩ්ඩේත්වා අනපෙක්ඛෝ නිබ්බාණනගරං පවිසිස්සාමි. යථා ච පුරිසෝ නානාරතනානි ආදිය වොරෙහි සද්ධිං මග්ගං ගච්ඡන්තෝ අත්තනෝ රතනනානාභණ්ඩෙක තෙ ඡඩ්ඩේත්වා ඛෙමං මග්ගං ගණ්හාති එවං අයම්පි කරජකායෝ රතනාවලෝපකාචොරසදිසෝ, සවාහං එවං තණ්හං කරිස්සාමි අරියමග්ගකුසලධම්මරතනං මෙ නාසසිස්සති, තස්මා මයා ඉමං චොරසදිසං කායං ඡඩ්ඩේත්වා නිබ්බාණනගරං පවිසිතුං වට්ටතී"ති. තෙන වුත්තං:-

"යථාපි කුණපං පුරිසෝ කණ්ඨෙ බද්ධං ජිගුච්ඡිය,
මොචයිත්වාන ගච්ඡෙය්‍ය සුඛී සෙරී සයං වසී.

තථෙවිමං පූතිකායං නානාකුණපසඤ්චයං,
ඡඩ්ඩයිත්වාන ගච්ඡෙය්‍යං අනපෙක්ඛෝ අනත්ථිකෝ.

යථා උච්චාරඨානම්හි කරිසං තරනාරියෝ,
ඡඩ්ඩයිත්වාන ගච්ඡන්ති අනපෙක්ඛා අනත්ථිකා.

එවමෙවාහම්මං කායං නානාකුණපපූරිතං,
ඡඩ්ඩයිත්වාන ගච්ඡිස්සං වච්චං කත්වා යථා කුටිං.

යථාපි ජජ්ජරං නාවං පලුග්ඝං උදහාහිනිං*,
සාමී ඡඩ්ඩේත්වා ගච්ඡන්ති අනපෙක්ඛා අනත්ථිකා.

එවමෙව ඉමං කායං නවච්ඡිද්දං ධුවස්සවං,
ඡඩ්ඩයිත්වාන ගච්ඡිස්සං ජිණ්ණං[2] නාවං ව සාමිකා.

යථාපි පුරිසෝ චොරෙහි ගච්ඡන්තෝ භණ්ඩමාදිය,
භණ්ඩචෙජ්දභයං දිස්වා ඡඩ්ඩයිත්වාන ගච්ඡති.

එවමෙව අයං කායෝ මහාචොරසමෝ විය,
පහාසිමං ගමිස්සාමි කුසලචෙජ්දනා භයා"ති.

එවං සුමෙධපණ්ඩිතෝ නානාවිධාහි උපමාහි ඉමං නෙක්ඛම්මූ පසංහිතං අත්ථං විනෙත්වා සකනිවෙසතෝ අපරිමිතං භොගක්ඛන්ධං භෙට්ඨාවුත්තනයෙන කපණ්ඩිකාදීනං විස්සජ්ජෙත්වා මහාදානං දත්වා

1. ඉ. අනපෙක්ඛා. 2. ඉ. ජිත්තං. * උදඤ්ඤාභිනිං. බහූසු.

වත්ථුකාමෙ ච කිලෙසකාමෙ ච පහාය අමරාතගරතො නික්ඛම්ම්‍ය එකකොව හිමවන්තං ඛමමකං නාම පබබතං නිස්සාය අස්සමං කත්වා පණ්ණසාලං ච චඞ්කමං ච මාපෙත්වා පඤ්චහි නීවරණදොසෙහි විවජිතං "එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ"ති ආදිනා නයෙන වුත්තෙහි අට්ඨහි කාරණගුණෙහි සමුපෙතං අභිඤ්ඤාසමාපත්තිං බලං ආහරිත්වා තස්මිං අස්සමපදෙ නවදොසසමන්නාගතං සාටකං පජහිත්වා මාදස ගුණසමන්නාගතං වාකචීරං නිවාසෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජි. එවං පබ්බජිතො අට්ඨදොසසමාකිණ්ණං තං පණ්ණසාලං පහාය දසගුණ සමන්නාගතං රුක්ඛමූලං උපගන්ත්වා සබ්බං ඛඤ්ඣවිකතිං පහාය පවත්තඵලභොජනො හුත්වා නිසජ්ජට්ඨානචඞ්කමවසෙනෙව පධානං පදහන්තො සත්තාහබ්භන්තරෙයෙව අට්ඨන්නං සමාපත්තීනං පඤ්චන්නං ච අභිඤ්ඤානං ලාභී අහොසි. එවං තං යථා පත්තිතං අභිඤ්ඤාබලං පාපුණි. තෙන වුත්තං:-

"එවාහං විනතාසිච්චා න කෙනඤ්චාපියතං ධනං,
නාථානාථානං දත්වා න හිමවන්තමුපාගමිං.

හිමවන්තස්ස අවිදූරෙ ඛමමකො නාම පබ්බතො,
අස්සමො සුකතො මය්හං පණ්ණසාලා සුමාපිතා.

චඞ්කමන්තඤ්ච මාපෙසිං පඤ්චදොසවිවජිතං,
අට්ඨගුණසමුපෙතං අභිඤ්ඤාබලමාහරිං.

සාටකං පජහිං තත්ථ නවදොසමුපාගතං,
වාකචීරං නිවාසෙසිං වාදසගුණමුපාගතං.

අට්ඨදොසසමාකිණ්ණං පජහිං පණ්ණසාලකං,
උපාගමිං රුක්ඛමූලං ගුණෙ දසහුපාගතං.

වාපිතං රොපිතං ඛඤ්ඣං පජහිං නීරවසෙසතො,
අනෙකගුණසම්පන්නං පවත්තඵලමාදියිං.

තත්ථපධානං පදහිං නිසජ්ජට්ඨානචඞ්කමෙ,
අබ්භන්තරම්හි සත්තාහෙ අභිඤ්ඤාබලපාපුණිං"නති.

ඉමාය පන පාලියා සුමෙධපණ්ඩිතෙන අස්සමපණ්ණසාලා[1] චඞ්කමා සඤ්ඤා මාපිතා විය වුත්තා, අයං පනෙත්ථ අත්ථො. මහාසත්තං හිමවන්තං අජ්ඣොගහෙත්වා අජ්ජ ඛමමකපබ්බතං පවිසිස්සාමීති නික්ඛන්තං දිස්වා සක්කො දෙවානමින්දො[2] විස්සකම්මං දෙවපුත්තං ආමන්තෙත්වා ගච්ඡ තාත! අයං සුමෙධපණ්ඩිතො පබ්බජිස්සාමීති නික්ඛන්තො එතස්ස වසනට්ඨානං මාපෙහීති, සො තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා රමණීයං අස්සමං සුගුත්තං පණ්ණසාලං[3]

1. ඉං., සාල. 2. ඉං., පවිසිස්සතීති දිස්වා සක්කඤ.. 3. ඉං. සුපණ්ණසාලං.

මනොරමං වඩ්ඪමං ච මාපෙසි. භගවා පන තදා අත්තනෝ පුඤ්ඤානුභාවෙන නිප්ඵන්නං තං අසමපදං ඤත්වාව සාරිපුත්ත! තස්මිං ධම්මිත පබ්බතෙ :-

"අස්සමෝ සුකතෝ මය්හං පණ්ණසාලා සුමාපිතා,
වඩ්ඪමං තත්ථ මාපෙසිං පඤ්චදෙසවිවජ්ජිත"නති ආහ.

තත්ථ "සුකතෝ මය්හ"නති සුකතෝ මයා-"පණ්ණසාලා සුමාපිතා"නි පණ්ණවිජ්ඣනසාලාපි මෙ සුමාපිතා අහොසි. "පඤ්චදෙස විවජ්ජිත"නති පඤ්චිමෙ වඩ්ඪමාණදෙසා නාම, ඵද්ධවිසමතා, අනොතා රුක්ඛතා, ගහණවිජ්ඣනතා අතිසම්බාධතා අතිවිසාලතාති. ඵද්ධවිසම භූමිභාගසඤ්ඤිං හි වඩ්ඪමානෙ වඩ්ඪමානස්ස පාදා රුජ්ජන්ති ඵොටා උට්ඨහන්ති විත්තං එකග්ගතං න ලභති ඣාමමට්ඨානං විපජ්ජති බුද්ධසමතලෙ පන ථාසුපිභාරං ආගම්ම ඣාමමට්ඨානං සම්පජ්ජති තස්මා ඵද්ධවිසමභූමිභාගතා එකො දෙසොති වෙදිතබ්බා. වඩ්ඪමස්ස අනොතා වා මජ්ඣෙ වා සොටියං වා රුක්ඛෙ සති පමාදමාගම්ම වඩ්ඪමානස්ස නලාටං වා සීසං වා පරිඝංසන්තීති අනොතා රුක්ඛතා දුතියො දෙසො. නිණ්ණලතාදිගහණවිජ්ඣනා වඩ්ඪමෙ වඩ්ඪමානෙනා අන්ධකාරවෙලාය උරගාදිකෙ පාණෙ අක්කමිත්වා වා මාරෙති තෙහි වා දට්ඨා දුක්ඛං ආපජ්ජතීති ගහණවිජ්ඣනතා තතියො දෙසො. අතිසම්බාධෙ වඩ්ඪමෙ ආයාමතො රතනිකෙ වා අඩ්ඪරතනිකෙ වා* වඩ්ඪමානස්ස පරිවෙජ්ඣෙ පක්කලිත්වා තඛාපි අභුලියොපි නිජ්ජන්තීති අතිසම්බාධතා වතුත්ථො දෙසො. අතිවිසාලෙ වඩ්ඪමෙ වඩ්ඪමානස්ස චිත්තං විඛාවති එකග්ගතං න ලභතීති අතිවිසාලතා පඤ්චමො දෙසො. පුට්ඨලතො පන දියඩ්ඪ රතනං ඵීසු පස්සෙසු රතනමත්තං අනුවඩ්ඪමණං දීඝතො සට්ඨිහත්ථං බුද්ධතලං සම්පිපකිරණවාළඤ්ච වඩ්ඪමණං වට්ටති. වෙතියගිරිමහි දීපපසාදකමහිඳත්ථෙරස්ස වඩ්ඪමණං තාදිසං අහොසි. තෙනාහ "වඩ්ඪමං තත්ථ මාපෙසිං පඤ්චදෙසවිවජ්ජිත"නති. "අට්ඨගුණසමුපෙත"නති අට්ඨහි සමණසුඛෙහි උපෙතං. අට්ඨිමානි සමණසුඛානි නාම, ධනධඤ්ඤපරිග්ගහාභාවො. අනවජ්ජපිණ්ඩපාතපරියෙසනාභාවො, නිබ්බුතපිණ්ඩපාතභුඤ්ජනභාවො[1] රට්ඨං පීළෙත්වා ධනසාරං වා සීසකභාපණාදීනි වා ගණ්හනත්ථාය රාජකුලෙසු රට්ඨපිළනකිලෙසාභාවො[2], උපකරණෙසු නිවිඤ්ඤරාගභාවො, චොරවිලොපෙ නිබ්භයභාවො, රාජරාජමහාමත්තෙහි අසංසට්ඨභාවො, චතූසු දිසාසු අප්පටිහතභාවොති. ඉදං වුත්තං හොති, යථා තස්මිං අස්සමෙ වසන්තෙන සක්කා හොන්ති ඉමානි අට්ඨ සමණසුඛානි විඳිතුං එවං අට්ඨ ගුණසමුපෙතං තං අස්සමං මාපෙසින්ති. "අභිඤ්ඤා බලමාහරී"නති

* "වඩ්ඪමෙ" ඉත්‍යධිකපාඨො.
1. ඉ., නිබ්බුතපිණ්ඩ. භුඤ්ජනා භාවො.
2. ඉ., රඤ්ඤිලෙසා භාවො.

පවජා තයම්ං අසුමෙ වසනෙතා| තසිණපරිකම්මං කත්වා අභිඤ්ඤතං ච සමාපත්තීනං ච උපපාදනත්ථාය අනිච්චතෝ දුක්ඛතෝ විපස්සනං ආරභිත්වා ථාමපත්තං විපස්සනාබලං ආහරිං. යථා තයම්ං වසනෙතා තං බලං ආහරිතුං සක්කොති එවං තං අසුමං තස්ස අභිඤ්ඤත්ථාය විපස්සනාබලස්ස අනුච්ඡවිකං කත්වා මාපෙසින්ති අත්ථෝ.

"සාටකං පජහිං, තත්ථ නවදෙසමුපාගත"න්ති එත්ථ 'යං ආනුභුබ්බිකථා :- තදා කිර කුවිලෙණවඩ්ඩමානදිපතිමණ්ඩිතං පුපඵූ පඝඨපුපඝරුක්ඛසඤ්ඡන්නං රමණීයං මධුරසලිලාසයං අපඝතචාළ මිඝසීහසඝකසකුණං පවිවෙකක්ඛමං අසුමං මාපෙත්වා අලඞ්කත වඩ්ඩමස්ස උහොසු අනෙතසු ආලම්බනඵලකං සංඛිපාය නිසි දනත්ථාය වඩ්ඩමවෙමජෙඣ සමතලං මුඛවණ්ණසිලං මාපෙත්වා අනෙතාපණ්ණසාලායං ජටාමණ්ඩලවාකචීරං භිදණ්ඩකුණ්ඩිකාදිකෙ තාපසපරික්ඛාරෙ මණ්ඩපෙ පානීයකුටපානීයසඞ්ඛපානීයසාරාවාති අඟසිසාලායං අඞ්කාරකපල්ලදරාදීනීති එවං යං යං පබ්බජිතානං උපකාරාය සංවත්තති තං සබ්බං මාපෙත්වා පණ්ණසාලාභිත්තියං "යෙ කෙචි පබ්බජිතුකාමා ඉමෙ පරික්ඛාරෙ ගහෙත්වා පබ්බජන්තූ"ති අක්ඛරානි ලිඛිත්වා දෙවලොකමෙව ගතෙ විස්සකම්මෙ දෙවපුත්තෙ සුමෙධපණ්ඩිතෙ හිමවන්තපදෙ ගිරිකන්දරානුසාරෙන අත්තනෙතා නිවාසානුරූපං ඨානුත්තමඨානං ඔලොකෙනෙතා නදීනිවත්තනතෙ විස්ස කම්මනිම්මිතං සක්කදත්තියං රමණීයං අසුමං දිස්වා වඩ්ඩමණ කොවිං ගහෙත්වා පදවළඤ්ජං අපස්සෙනෙතා ධුවං පබ්බජිතා ධීරගාමෙ භික්ඛං පරියෙසිත්වා කිලන්තරූපා ආගන්ත්වා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා නිසීදනා භවිස්සන්තීති විනොදෙත්වා ඵොනං ආගමෙත්වා අතිවිය විරායනති ජාතිස්සාමීති පණ්ණසාලාකුටිවාරං විවරිත්වා අනෙතා පවිසිත්වා ඉතොචිතො ච ඔලොකෙනෙතා මහාහිත්තියං අක්ඛරානි වාචෙත්වා මඤ්ඤං කාපියපරික්ඛාරා එතෙ ඉමෙ ගහෙත්වා පබ්බ ජිස්සාමීති අත්තනෙතා නිවත්ථපාරුතං සාටකයුගං පජහිං. තෙනාහ "සාටකං පජහිං තත්ථා"ති. එවං පවිවෙඨා අහං සාරිපුත්ත! තස්සං පණ්ණසාලායං සාටකං පජහිං. "නව දෙසමුපාගත"න්ති සාටකං පජහන්තෙනා නව දෙසෙ දිස්වා පජහිනති දීපෙති. තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිතානං හි සාටකසඞ්ඛං නව දෙසා උපට්ඨහන්ති මහග්ඝභාවෙ එකො දෙසො. පරපරිභුඤ්ජනාය උපජ්ජනභාවෙ එකො. පරිභොගේන ලහුං කිලිස්සනභාවෙ එකො. කිලිට්ඨෙ ච ඩොවිත බ්බෙ ච රජ්ජිතබ්බෙ ච හොති. පරිභොගෙන ජිරණභාවෙ එකො. ජිණ්ණස්ස හි කුතනං වං අග්ගළදනං වා කාතබ්බං හොති. පුන පරියෙසනාය දුරතීසම්භවභාවෙ එකො. තාපසපබ්බජ්ජාය අසා රූපභාවෙ එකො. පවවජ්ජිකානං සාධාරණභාවෙ එකො. යථා හි තං පවවජ්ජිකා න ගණ්හන්ති තථා ගොපෙතබ්බං හොති. පරිභුඤ්ජනස්ස විභූසනට්ඨානභාවෙ එකො. ගහෙත්වා විරතනස්ස

ඛණ්ඩාරම්භනිවත්තාවෝ එකොළහි. "වාකචීරං නිවාසෙසි"නාති කදාහං සාරිපුත්ත! ඉමේ තාව දෙසෙ දිසවා සාවකං පහාය වාකචීරං නිවාසෙසිං. ඉසිපතිම්හි ගිරිගිරං කත්වා ගතෙච්ඡා කතවාකචීරං නිවාසනපාරුපණත්ථාය ආදියිනාති අත්ථෝ. "වාදඝගුණඹුපාගත"නාති වාදඝහි ආනිසංසෙහි සමන්නාගතං. වාකචීරස්මිං හි වාදඝානිසංසා අපපඤ්ඤං සුන්දරං නාපජ්ජනාති අයං තාව එකෝ ආනිසංසෝ. සහත්ථා භාතුං සක්කොති අයං දුතියෝ. පරිහාරෙන සනිකං කිලිස්සති ඛොවිජමානෙපි පපඤ්චා නච්චන්ති අයං තතියෝ. පරිහාරෙන ජිණ්ණෙපි සිබ්බිතබ්බභාවෝ චතුත්ථෝ. පුන පරිභෙයනාභාවස්ස සුඛෙන කරණභාවෝ පඤ්චමෝ. නාපසපබ්බජ්ජාය සාරුප්පභාවෝ ඡට්ඨෝ. පච්චත්ථිකානං නිරුපභොගභාවෝ සත්තමෝ. පරිභුඤ්ජනාභාවස්ස විභූසනවත්ථානාභාවෝ අට්ඨමෝ. ධාරණසල්ලහුකභාවෝ නවමෝ. චිරපච්චයෙ අපච්චවේක්ඛාවෝ දසමෝ. වාකූපත්ථතියා ධම්මික අනවජ්ජභාවෝ එකාදසමෝ. වාකචීරෙ නවෙපි අනපෙක්ඛභාවෝ වාදසමෝති. "අට්ඨදෙසසමාකිණ්ණං පජිනිං පණ්ණසාලක"නාති කථං පජිනි? සෝ කිර වරසාවකයුගං ඔඹුඤ්චනෙනා චිවරවංසෙ ලඟිතං අනොජපුපථදුමසදිසං රහතං වාකචීරං ගහෙත්වා නීවාසෙත්වා තස්සුපරි අපරං සුවණ්ණචීවරං වාකචීරං පරිදහිත්වා පුඤ්ඤාගපුපථසදිසං සබ්බරං අජිනවම්මං එකංසං කත්වා ජටාමණ්ඩලං පටිමුඤ්චිත්වා වූළාය සද්ධිං නිච්චලභාවකරණත්ථං සාරසුචිං පවෙසෙත්වා ඛුත්තාජලසදිසාය සිකාය පවාල වණ්ණං කුණ්ඩිකං ඔදහිත්වා තීසු ඨානෙසු වඩ්ඪකං කාජං ආදාය එකිස්සා තාජනකොටියා කුණ්ඩිකා එකිස්සා අඩ්ඪඝපචතිං තිදණ්ඩකාදිනී ඔලම්බෙත්වා ඛාරිභාරං අංසෙ කත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන කත්තරදණ්ඩං ගහෙත්වා පණ්ණසාලතො නික්ඛමිත්වා සට්ඨිහත්ථ මහාවඩ්ඪකමේ අපරාපරං වඩ්ඪකිනොත්තා අත්තනො වෙසං ඔලොකෙත්වා "මයාහං මනොමයිද්ධකා පත්තොහා, සොහනි වත මේ පබ්බජ්ජා, බුද්ධාදීහි[1] සබ්බඤ්ඤි විරපුරිසෙහි වණ්ණිතා පොත්ථිතා අයං පබ්බජ්ජා නාම, පතිණ්ණං මේ ජීවිතඤ්ඤතං, නික්කිලෙසොහාසි නෙක්ඛම්මං, ලද්ධා මේ උත්තමපබ්බජ්ජා, කරිස්සාමි සම්මණ්ඩම්මං ලභිස්සාමි ඉමඤ්ඤල සුඛ"නාති උස්සාහජාතෝ ඛාරිභාජං ඔහාරෙත්වා වඩ්ඪකිවෙම්ඵෙඤ්ඤි ඔඤ්ඤවණ්ණසිලාපට්ටෙ සුවණ්ණපටිමා විය නිසිදනෙනා දිවසභාගං විතිනාමෙත්වා සායණ්හසමයං පණ්ණසාලං පවිසිත්වා බිදලමඤ්චකං පඤ්ඤෙ නවත්ථරිත්වා උපරිකායං නිපජ්ජනෙනා සරිරං උතුං ගාහාපෙත්වා බලවපච්චූසෙ පබුජ්ඣිත්වා අත්තනොා ආගමනිං ආවජ්ජෙසි, අහං සරාවංසෙ ආදීනවං දිසවා අභිනහොහං අනත්තං ඝසං පහාය අරඤ්ඤං පවිසිත්වා නෙක්ඛම්මගවෙසකෝ හුත්වා පබ්බජිතෝ, ඉතොදානි පට්ඨාය පමාදවිහාරං විහරිතුං න වට්ටති, පවිවෙකං හි පහාය

1. ඉ. බුඩ්ඪපච්චෙකබුද්ධාදීහි.

විවරන්තං මිච්ඡාවිතක්කමක්කමිතා ඛාදන්ති, ඉදානි මයා විවෙකමනුබ්‍රූහෙතුං වට්ටති, අහං හි ඝරාවාසං පළිබොධතො දිස්වා නික්ඛන්තො, අයං ච මන්‍දපඤ්ඤසාලා, බෙලුවපක්කවණ්ණපරිභණ්ඩතාය භූමි, රජතවණ්ණා සෙතහත්ථියො, කඤ්චනපබ්බවණ්ණං පණ්ණච්ඡදනං, විචිත්තත්ථරකවණ්ණා[1] බිඳලමඤ්චකො, නිවාසඨානසුඛං වසනට්ඨානං, න[2] එත්තකා අතිරෙකතරා මය මෙ ගෙහසම්පදා පඤ්ඤායන්තීති පණ්ණසාලාය දොසෙ විචිනන්තො අට්ඨ දොසෙ පස්සි., පණ්ණසාලා පරිභොගසම්මං හි අට්ඨ ආදීනවා මහාසමාරම්භෙන[3] දබ්බසම්භාරෙ සමොධානෙත්වා කරණපරියෙසනභාවො එකො ආදීනවෝ. තිණ පණ්ණමත්තිකාසු පතිතාසු තාසං පුනප්පුන ඡාපෙතබ්බතාය නිබද්ධ ජග්ගනභාවෝ දුතියෝ. සෙනාසනං නාම මහල්ලකස්ස පාපුණාති අවෙලාය වුට්ඨාපියමානස්ස විත්තෙකග්ගතා න හොතීති උට්ඨාප නියභාවෝ තතියෝ. සීතුණ්හපටිඝාතෙන කායස්ස සුඛමුලකාරණ භාවෝ චතුත්ථෝ. ගෙහං පවිට්ඨෙන යං කිඤ්චි පාපං සක්කා කාතුන්ති ගරහපටිච්ඡාදනභාවෝ පඤ්චමෝ. මයානන්ති පරිග්ගහ කරණං ඡට්ඨෝ. ගෙහස්ස අග්ගිභාවෝ නාම සුදුත්තිසකවාසොති සත්තමෝ. ඌකාමඞ්ගුණඝරගොළිකාදීනං සාධාරණභාය බහුසාධා රණභාවෝ අට්ඨමෝ. ඉති ඉමෙ අට්ඨ ආදීනවෙ දිස්වා මහාසත්තා පණ්ණසාලං පජහි. තෙනාහ:- "අට්ඨදොසසමාකිණ්ණං පජහිං පණ්ණසාලක" නන්ති. "උපායමිං රුක්ඛමූලං ගුණෙදසහුපාගත" නන්ති ජානනං පටික්ඛිපිත්වා දසහි ගුණෙහි උපෙතං රුක්ඛමූලං උප ගතොසම්හි වදති. තත්‍රිමෙ දස ගුණා, අප්පසමාරම්භතා එකො ගුණෝ. උපගමණමත්තකමෙව හි තත්ථ හොතීති. අප්පජග්ගතා දුතියෝ. තං හි සම්මට්ඨම්පි අසම්මට්ඨම්පි පරිභොගථාවුකං හොති යෙව. අනුට්ඨාපනියභාවෝ තතියෝ. ගරහං න පටිච්ඡාදෙති තත්ථ හි පාපං කරොන්තො ලජ්ජතීති ගරහාඝාපටිච්ඡන්නභාවෝ චතුත්ථෝ. අබෙභාසාසවාසො විය කායං න සන්ථම්භෙති කායස්ස අසන්ථම්භනභාවෝ පඤ්චමෝ. පරිග්ගහකරණභාවෝ ඡට්ඨෝ. ගෙහාලයපටිකෙඛපො සත්තමෝ. බහුසාධාරණගෙහෙ විය පරි ජග්ගිස්සාමි නං නික්ඛමථාති නීහරණකාභාවෝ අට්ඨමෝ. වසනත්ථස්ස සපතිත්තභාවෝ නවමෝ. රුක්ඛමූලසෙනාසනස්ස ඉතඉතට්ඨානෙ සුලභතාය අනපෙක්ඛභාවෝ දසමොති. ඉමෙ දසගුණෙ දිස්වා රුක්ඛමූලං උපගතොසම්හි වදති. ඉමානි එවරූපානි කාරණානි සල්ලක්ඛෙත්වා මහාසත්තා පුනදිවසෙ නික්ඛාය පාවිසි. අථස්ස සමජ්ජතාගමෙ මනුස්සා මහන්තෙන උස්සාහෙන නික්ඛං අදංසු සොපි ඝාතනකිච්චං නිට්ඨපෙත්වා අස්සමං ආගම්ම නිසීදිත්වා චින්තෙසි:- "නාහං ආහාරං ලභාමීති පබ්බජිතො සිනිද්ධාහාරෙ නාමෙස මාත මදපුරිසම්දෙ වඤ්ඤති ආහාර මූලකස්ස ච දුක්ඛස්ස අන්තො නත්ථි

1 ඉ. වණ්ණ. 2. ඉ. එත්තො. 3. ඉ. සම්භාරෙන.

ඡන්නූනාහං වාපිතරොපිතඛීඤ්ඤුතිබ්බත්තනං[1] ආහාරං පජහිත්වා[2] පවත්තඵලහෝජනෝ භවෙය්‍ය”නති, සෝ තතෝපට්ඨාය තථා කත්වා ඤෙනෙත්‍රා වායමනෙත්‍රා සත්තාහබ්භන්තරෙයෙව අට්ඨ සමාපත්තියෝ පඤ්ච ච අභිඤ්ඤා නිබ්බත්තෙසි. තෙන වුත්තං:-

“වාපිතං රොපිතං ඛඤ්ඤං පජහිං නිරවසෙසතෝ,
අනෙකගුණසම්පන්නං පවත්තඵලමාදියිං.

තත්ථපධානං පදහිං නිසජ්ජට්ඨානචඞ්කමෙ,
අබ්භන්තරම්හි සත්තාහෙ අභිඤ්ඤාබලපාපුණි”නති.

එවං අභිඤ්ඤාබලං පත්වා සුමෙධතාපසෙ සමාපත්තිසුඛෙන වීතිනාමෙන්තෙ දීපඞ්කරො නාම සත්ථා ලොකෙ උදපාදි. තස්ස පවිසන්තිජාතිබොධිඩම්බවඞ්කපවත්තනෙසු සකලාපි දසසහස්සි ලොකධාතු සඞ්කම්පි සම්පකම්පි සම්පවෙධි මහාවිරවං විරවි. චත්තිංස පුබ්බනිමිත්තානි පාතුරහංසු. සුමෙධතාපසෝ සමාපත්තිසුඛෙන වීතිනාමෙන්තොව තං සද්දමස්සොසි න තානි නිමිත්තානි අද්දස. තෙන වුත්තං:-

“එවං මෙ සිද්ධිපත්තස්ස වසිභූතස්ස ඣානෙ,
දීපඞ්කරො නාම ජිනො උපපජ්ජි ලොකනායකො.

උපපජ්ජන්තෙ ච ජායන්තෙ බුජ්ඣන්තෙ ධම්මදෙසනෙ,
චතුරො නිමිත්තෙ නාද්දසිං[3] ඣානරතිසමපිතො”නි.

තස්මිං කාලෙ දීපඞ්කරදසබලො චතූහි ඛීණාසවසතසහස්සෙහි පරිවුතෝ අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානෝ රම්මකං නාම නගරං පත්වා සුදස්සනමහාවිහාරෙ පටිවසති. රම්මනගරවාසිනෝ දීපඞ්කරො කිර සම්මාසම්බුද්ධෝ පරමාභිසම්බොධිං පත්වා පවත්තවරධම්මචක්කෙ අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානෝ රම්මනගරං පත්වා සුදස්සනමහාවිහාරෙ පටිවසතීති සුත්වා සපරිජනවනීතාදීනිචෙව හෙසජ්ජානි චතුඑජ්ඣානානි ච ගාහාපෙත්වා ගන්ධමාලාදිහත්ථා යෙන බුද්ධො යෙන ධම්මෝ යෙන සඞ්ඝා තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා හුත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා ගන්ධාදීහි පූජෙත්වා එකමන්තං නිසින්නා ධම්මදෙසනං සුත්වා ස්වාතනාය නිමන්තෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු. තෙ පුනදිවසෙ මහාදානං සජ්ජෙත්වා නගරං අලඞ්කරිත්වා දසබලස්ස ආගමණමග්ගං අලඞ්කරොන්තා උදකනිත්තාවඨානෙසු පංසුං පක්ඛිපිත්වා සමං භූමිතලං කත්වා රජත පට්ටවණ්ණං වාලුකං ආකිරන්ති, ලාජානි චෙව පුප්ඵානි ච විකිරන්ති, නානාවිරාගෙහි වත්ථෙහි ධජපතාකෙ උස්සාපෙන්ති, කදලියො පුණ්ණඝටපන්තියො ච පතිට්ඨාපෙන්ති. තස්මිං කාලෙ සුමෙධතාපසො අත්තනො අස්සමපදෙ උග්ගන්ත්වා තෙසං මනුස්සානං උපරි

1. ඉ. වාපිතං රොපිතං. 2. ඉ. ජහිත්වා. 3. ඉ. නාද්දසං.

භාගෙන ආකාසෙන ගච්ඡන්තෝ තේ භවිතුථේ මනුස්සෙ දිස්වා කිනන්නුඛෝ කාරණන්ති ආකාසතෝ ඔරුය්හ එකමන්තං ඨිතෝ මනුස්සෙ පුච්ඡි "භමෙහෝ! කස්ස තුම්හෙ ඉමං මග්ගං අලඞ්කරෝථා"නි? තෙන වුත්තං:-

"පච්චන්තදෙසවිසයෙ නිමන්තෙත්වා තථාගතං,
තස්ස ආගමණං මග්ගං සොධෙන්ති තුට්ඨමානසා.

අහං තෙන සමයෙන නික්ඛම්ත්වා සකස්සමා,
ධුනන්නෝ වාකචීරානි ගච්ඡාමි අම්බරෙ තදා.

වෙදජාතං ජනං දිස්වා තුට්ඨහට්ඨං පමොදිතං,
ඔරොහිත්වාන ගගනා මනුස්සෙ පුච්ඡි තාවදෙ.

තුට්ඨහට්ඨා පමුදිතෝ වෙදජාතෝ මහාජනෝ,
කස්ස සොධියති මග්ගෝ අඤ්ජසං වට්ටමායන"නන්ති.

මනුස්සා ආහංසු "භන්තෙ! සුමෙධ! න ත්වං ජානාසි? දීපඞ්කර දසබලෝ සම්මාසම්බොධිං පත්වා පවත්තවරධම්මචක්කා වාරිකං චරමානෝ අම්හාකං නගරං පත්වා සුදස්සනමහාවිහාරෙ පටිවසති, මයං තං භගවන්තං නිමන්නයිම්හ, තස්සෙතං බුද්ධස්ස භගවතෝ ආගමණමග්ගං අලඞ්කරෙමා"නි. සුමෙධතාපසෝ විත්තෙසි "බුද්ධානි ඛෝ සොසම්පන්නම්පි ලොකෙ දුල්ලභං, පගෙව බුද්ධිප්පාදෙ, මයාපි ඉමෙහි මනුස්සෙහි සද්ධිං දසබලස්ස මග්ගං අලඞ්කරිතුං වට්ටති"නි සෝ තෙ මනුස්සෙ ආහ "සචෙ හොථ! තුම්හෙ එතං මග්ගං බුද්ධස්ස අලඞ්කරෙථ මය්හම්පි එකං ඔකාසං දෙථ අහම්පි තුම්හෙහි සද්ධිං මග්ගං අලඞ්කරිස්සාමී"ති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා සුමෙධතාපසෝ ඉද්ධිමා"නි ඤාණෙන උදකභූමිතෝ කාසං සල්ලක්ඛෙත්වා ත්වං ඉමං ඨානං අලඞ්කරොහීති අදාසු. සුමෙධෝ බුද්ධාරම්මණං පීතිං ගහෙත්වා විත්තෙසි "අහං ඉමං ඔකාසං ඉද්ධියා අලඞ්කරිතුං පහොමි, එවං අලඞ්කතෝ පන මං න පරිතොසෙස්සති, ඉජ්ජ මයා කායවෙය්‍යාවච්චං කාතුං වට්ටතී"ති පංසුං ආහරිත්වා තස්මිං පදෙසෙ පක්ඛිපි. තස්ස තස්මිං පදෙසෙ අනලඞ්කතෙ යෙව දීපඞ්කරෝ දසබලෝ මහානුභාවානං ඡළභිඤ්ඤානං[1] ඛීණාසවානං චතූහි සතසහස්සෙහි පරිවුතෝ දෙවතාසු දිබ්බමාලාගන්ධාදීහි පූජයන්තීසු[2] දිබ්බසංගීතෙසු පවත්තමානෙසු මනුස්සෙසු[3] මානුසකගන්ධමාලාදීහි ච පූජයන්තෙසු අනන්තාය බුද්ධලීලාය මනොසිලාතලෙ විජම්භමානෝ සීහෝ විය තං අලඞ්කතපටියත්තමග්ගං පටිපජ්ජි. සුමෙධතාපසෝ අඤ්ඤෙහි ඒකමේලෙත්වා අලඞ්කතමග්ගෙන ආගච්ඡන්තස්ස දසබලස්ස චතුසංඛෙය්‍යකප්පසතසහස්සමත්තං අසීතියා අනුබ්‍යඤ්ජනෙහි

1. ඉ., ඡළභිඤ්ඤ. 2. ඉ., පූජයන්තෙසු 3. ඉ., මනුස්සෙහි.

අනුබ්‍යඤ්ජනං බ්‍යාමප්පභාය සම්පරිවාරිතං මණිවණ්ණගගනතලෙ නානාපකාරා විජ්ජුලතා විය. ආවෙළාවෙළහුතාවෙව ස්‍යුගලයුගලහුතා ච ඡබ්බණ්ණඝනබුද්ධරස්මියෝ විස්සජ්ජන්තා රූපග්ගප්පත්තං අත්තභාවං ඔලොකෙත්වා අජ්ජ මයා දසබලස්ස ජීවිතපරිවොහාරං කාතුං වට්ටතීති මං භගවා කලලෙ අකාසි, මණිථලකසෙතුං පන අකාසිනෙතා විය සදිසං වතුහි ඛීණාසවසතසහස්සෙහි සම්ම පිට්ඨිං ඔදහිත්වා භගවන්තං, තං මෙ භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති කෙසෙ මොවෙත්වා අජ්ඣාසයං කම්මරානි කාලවණ්ණං කලලෙ පත්ථරිත්වා මණිථලකසෙතුං විය කාලපිට්ඨෙ නිපජ්ජි. තෙන වුත්තං:-

"තෙ මෙ පුට්ඨා ව්‍යාකරිංසු බුද්ධා ලොකෙ අනුත්තරෙ,
දීපඞ්කරෙ තාම ජිනො උපපජ්ජි ලොකනායකො
තස්ස සොධියති මඝොහා අඤ්ඤං වට්ටමායනං.

බුද්ධාති සම්ම සුත්වාන පීති උපපජ්ජි තාවදෙ,
බුද්ධා බුද්ධාති කථයනෙතා සොමනස්සං පවෙදයිං.

තත්ථ ඨත්වා විචින්තෙසිං ඛුට්ඨා සංවිග්ගමානසො,
ඉඛ කීජනි රොපිස්සං ඛණෙ මෙ මා උපච්චගා.

යදි බුද්ධස්ස සොධථ එනොකාසං දදාථ මෙ,
අහම්පි සොධයිස්සාමි අඤ්ඤං වට්ටමායනං.

අදංසු තෙ මමොකාසං සොධෙතුං අඤ්ඤං තදා,
බුද්ධා බුද්ධාති චින්තෙන්තා මග්ගං සොධෙම්හං තදා.

අනිවත්තෙ මමොකාසෙ දීපඞ්කරෙ මහාමුනි,
චත්තාරිසතසහස්සෙහි ඡළභිඤ්ඤෙහි තාදිහි,
ඛීණාසවෙහි විමලෙහි පරිපජ්ජි අඤ්ඤං ජිනො.

පවත්තෙන්තමණං චත්තානති වජ්ජනති භෙරියො බහූ,
ආමොදිතා නරමරූ සාධුකාරං පවත්තයුං.

දෙවා මනුස්සෙ පස්සන්ති මනුස්සාපි ච දෙවතා,
උභොපි තෙ පඤ්ජලිකා අනුයන්ති තථාගතං.

දෙවා දිබ්බෙහි තූරියෙහි මනුස්සා මානුසකෙහි ච,
උභොපි තෙ වජ්ජයන්තා අනුයන්ති තථාගතං.

දිබ්බං මන්දාරවං පුප්ඵං පදුමං පාරිච්ඡත්තකං,
දිසොදිසං ඔකිරන්ති යානකාසත්තගතා නරා.

චම්පකං සළලං නීපං නාගපුන්නාගකෙතකං,
දිසොදිසං උක්ඛිපන්ති භූමිතලගතා නරා.

කෙසෙ මුඤ්චිත්වහං තත්ථ චීරකච්චං ච චම්මකං,
කලලෙ පත්ථරිත්වාන අවකුජ්ජෝ නිපජ්ජහං.

අක්කමිත්වාන මං බුද්ධා සඟසිස්සෙහි ගච්ඡතු,
මා තං කලලෙ[1] අක්කමිත්වා හිතාය මෙ හවිස්සතී"ති.

සෝ කලලපිට්ඨේ නිපන්නකොව පුන අක්ඛිනි උම්මිලෙත්වා දීපඞ්කරදසබලස්ස බුද්ධසිරිං සම්පස්සමානෝ එවං චින්තෙසි "සචෙ අහං ඉච්ඡිස්සාමං සබ්බකිලෙසෙ ඛාපෙත්වා සඞ්ඝනවකෝ හුත්වා රම්මකනගරං පවිසෙය්‍යං අඤ්ඤතරවෙසෙන පන මෙ කිලෙසෙ ඛාපෙත්වා නිබ්බාණපත්තියා කිච්චං නත්ථි, ඝනාසූනාහං දීපඞ්කර දසබලෝ විය පරමාභිසම්බොධිං පත්වා ධම්මනාවං ආරොපෙත්වා මහාජනං සංසාරසාගරා උත්තාරෙත්වා පච්ඡා පරිනිබ්බායෙය්‍යං ඉදං මයහං පතිරූප"නති තතෝ අට්ඨ ධම්මෙ සමොධානෙත්වා බුද්ධභාවාය අභිනීහාරං කත්වා නිපජ්ජි. තෙන වුත්තං:-

"පුථුවියං නිපන්නස්ස එවං මෙ ආසි චෙතසො,
ඉච්ඡමානෝ අහං අජ්ජ කිලෙසෙ ඛාපයෙ මම.

කිමෙම අඤ්ඤතවෙසෙන ධම්මං සච්ඡිකතෙනිධ,
සබ්බඤ්ඤුඤාණං පාපුණිත්වා බුද්ධෝ හෙස්සං සදෙවකෝ

කිමෙම එතෙන කිලෙසෙන පුරිසෙන ථාමදස්සිනා,
සබ්බඤ්ඤුඤාණං පාපුණිත්වා සන්තාරෙස්සං සදෙවකෝ

ඉමිනා මෙ අධිකාරෙන කතෙන පුරිසුත්තමෙ[2],
සබ්බඤ්ඤුඤාණං පාපුණාමි තාරෙමි ජනතං බහුං.

සංසාරසොතං ඡින්දිත්වා විදධංසිත්වා තයො භවෙ,
ධම්මනාවං සමාරුය්හ සන්තාරෙස්සං සදෙවකෝ"ති.

යස්මා පන බුද්ධත්තං පත්ථෙන්තස්ස:-

"මනුස්සත්තං ලිඞ්ගසම්පත්ති හෙතු සත්ථාරදස්සනං,
පබ්බජ්ජා ගුණසම්පත්ති අධිකාරෝ ච ඡන්දතා,
අට්ඨධම්මසමොධානා අභිනීහාරෝ සම්ජ්ඣතී"ති[3].

මනුස්සත්තභාවසමිං යෙව හි ඨත්වා බුබත්තං පත්ථෙන්තස්ස පත්ථනා සම්ජ්ඣති. නාගස්ස වා සුපණ්ණස්ස වා දෙවතාය වා පත්ථනා නො සම්ජ්ඣති. මනුස්සත්තභාවෙපි පුරිසලිඞ්ගං ඨිතස්සෙව පත්ථනා සම්ජ්ඣති. ඉත්ථියා වා පණ්ඩකස්ස උභතොබ්‍යඤ්ජනකස්ස වා නො සම්ජ්ඣති. පුරිසස්සපි තස්මිං අත්තභාවෙ අරහත්තපත්තියා හෙතුසම්පන්නස්සෙව පත්ථනා සම්ජ්ඣති. නො ඉතරස්ස, හෙතුසම්පන්නොපි සචෙ ජීවමානකබුද්ධස්සෙව සන්තිකෙ පත්ථෙන්තස්ස පත්ථනා සම්ජ්ඣති. පරිනිබ්බුතෙ බුදෙධ චෙතියඝරෙ වා බොධිමූලෙ වා පත්ථෙන්තස්ස න සම්ජ්ඣති. බුද්ධානං සන්තිකෙ පත්ථෙන්තස්සාපි පබ්බජ්ජාලිඞ්ගෙ ඨිතස්සෙව සම්ජ්ඣති. නො

1. ඉ. මාකලලෙ. 2 පුරිසෙසථාමදස්සිනා. 3. ඉ. සම්ජ්ඣති.

ගිහිලිඬෙහි සිතස්ස. පබ්බජිතස්සාපි පඤ්චාභිඤ්ඤස්ස අට්ඨසමාපත්තිලාභිනෝ යෙව සම්ජ්ඣති. න ඉමාය ගුණසම්පත්තියා විරහිතස්ස, ගුණසම්පන්නස්සාපි යෙන අත්තනෝ ජීවිතං බුද්ධානං පරිචත්තං හොති තස්ස ඉමිනා අධිකාරෙන අධිකාරසම්පන්නස්සෙව සම්ජ්ඣති. න ඉතරස්ස. අධිකාරසම්පන්නස්සාපි යස්ස බුද්ධකාරකධම්මානං අත්ථාය මහන්තෝ ඡන්දෝ ච මහන්තෝ උස්සාහෝ ච වායාමෝ ච පරිඉට්ඨි ච තස්සෙව සම්ජ්ඣති. න ඉතරස්ස, තත්‍රිදං[1] ඡන්ද මහන්තතාය ඔපම්මං. සෙය්‍යථිදං සබ්බඤ්ඤුතඤාණං නාම අතිවිය ගම්භීරං අතිවිය සණ්හං අතිවිය සුඛුමං. තස්ස පටිවිජ්ඣනාය එවරූපෙ නාම ඤාණෙ ඤාණං පෙසෙතුං සමත්ථස්ස පුග්ගලස්ස ඡන්දෝ ච උස්සාහෝ ච වායාමෝ ච පරිඉට්ඨි ච තස්සෙව සම්ජ්ඣති. න ඉතරස්ස. තත්‍රිදං[1] ඡන්ද මහන්තතාය ඔපම්මං. සෙය්‍යථිදං සබ්බඤ්ඤුතඤාණං නාම අතිවිය ගම්භීරං අතිවිය සණ්හං අතිවිය සුඛුමං. තස්ස පටිවිජ්ඣනාය එවරූපෙ නාම ඤාණෙ ඤාණං පෙසෙතුං සමත්ථස්ස පුග්ගලස්ස ඡන්දෝ ච උස්සාහෝ ච වායාමෝ ච පරිඉට්ඨි ච තස්සෙව සම්ජ්ඣති. න ඉතරස්ස,

උපපලවණ්ණා නාම ථෙරී භවිස්සති, පරිපක්කඤ්ඤණා මහාභිඤ්ඤා මණිං කත්වා මහාපඨවිං පදහිත්වා තිග්ගුම්බමූලෙ පාඨාසං පරිඝාතෙත්වා තෙරඤ්ජරාය තීරෙ පරිභුඤ්ජිත්වා බොධිමණ්ඩං ආරුය්හ අස්සත්ථරුක්ඛමූලෙ අභිසම්බුජ්ඣිස්සතී"ති. තෙන වුත්තං:-

"දීපඞ්කරෙ ලොකවිදූ ආහුතීනං පටිග්ගහෙ,
උස්සීසකෙ මං ඨත්වාන ඉදං වචනමබ්‍රවී[1].

පස්සථ ඉමං තාපසං ජටිලං උග්ගතාපනං,
අපරිමෙය්‍යෙ ඉතො කප්පෙ බුද්ධා ලොකෙ භවිස්සති.

අහු කපිලවය්හා රම්මා නික්ඛම්මිත්වා තථාගතෙ,
පධානං පදහිත්වාන කත්වා දුක්කරකාරියං.

අජපාලරුක්ඛමූලෙ නිසිදිත්වා තථාගතෙ,
තත්ථ පාඨාසමග්ගඤ්ඤා තෙරඤ්ජරමුපෙහිති.

තෙරඤ්ජරාය තීරම්හි[2] පාඨාසං ආදිය සො ජිනෙ,
පටියත්තවරමග්ගෙන බොධිමූලං හි එහිති.

තතො පදක්ඛිණං කත්වා බොධිමණ්ඩං අනුත්තරෙ,
අස්සත්ථරුක්ඛමූලම්හි[3] බුජ්ඣිස්සති මහායසො.

ඉමස්ස ජනිකා මාතා මායා නාම භවිස්සති,
පිතා සුද්ධොදනො නාම අයං හෙස්සති ගොතමො.

අනාසවා විතරාගා සන්තචිත්තා සමාහිතා,
කොලිතො උපතිස්සො ච අග්ගා හෙස්සන්ති සාවකා,
ආනන්දෙ නාමුපට්ඨාකො උපට්ඨිස්සති තං ජිනං.

ඛෙමා උපපලවණ්ණා ච අග්ගා හෙස්සන්ති සාවිකා,
අනාසවා විතරාගා සන්තචිත්තා සමාහිතා,
බොධී තස්ස භගවතො අස්සත්ථොති පවුච්චති"ති.

සුමෙධතාපසො මය්හං කිර පත්ථනා සම්පජ්ජිස්සන්තීති භොම නස්සපතෙත්ථා' අහොසි. මහාජනො දීපඞ්කරදසබලස්ස වචනං සුත්වා සුමෙධතාපසො කිර බුද්ධබීජං බුද්ධඞ්කුරොති ඨත්ථ තුට්ඨා අහොසි. එවංවස්ස අහොසි. "යථානාම පුරිසො නදිං තරන්තො උජුකෙන ඡින්නෙන උත්තරිතුං අසක්කොන්තො ඉතො ඨත්ථ තිත්ථෙන උත්තරති එවමෙවං මයං දීපඞ්කරදසබලස්ස ඤාණෙ මග්ගඵලං අලභමානා අනාගතෙ යදා එතං බුද්ධා භවිස්සති තදා තව සම්මුඛා මග්ගඵලං සච්ඡිකාතුං සමත්ථා භවෙය්‍යාම"ති පත්ථනං ඨපයිංසු. දීපඞ්කරදසබලොපි බොධිසත්තං පසංසිත්වා අවිදූරෙ පුපඵ මුට්ඨිහි පූජෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

1. ඉං. මබ්‍රවි. 2. ඉං. තීරෙ 3. ඉං. අස්සත්ථස්සමූලෙ.

තෙපි චතුඅසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යකප්පෙ බොධිසත්තානං ගණ්හිත්වා ච මාලාහි ච පූජෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු. දෙවමනුස්සා පන තථෙව පූජෙත්වා වන්දිත්වා පක්කන්තා. බොධිසත්තෙපි සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පරිපාකන්තකාලෙ සයනා වුට්ඨාය පාරමියො විචිනිස්සාමීති පුපඵරුක්ඛමූලෙ පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසීදි. එවං නිසින්නො බොධිසත්තො සකල දසසහස්සචක්කවාළෙ දෙවතා සන්නිපතිත්වා සාධුකාරං දත්වා[1] "අය්‍ය! සුමෙධනාපස! පොරාණකබොධිසත්තානං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා පාරමියො විචිනිස්සාමාති නිසින්නකාලෙ යානි පුබ්බනිමිත්තානි නාම පඤ්ඤායන්ති තානි සබ්බානිපි අජ්ජ පාතුභූතානි, නිස්සංසයෙන ත්වං බුද්ධො භවිස්සසි, මයමෙතං ජානාම. යස්සෙතානි නිමිත්තානි පඤ්ඤායන්ති එකන්තෙනෙව සො බුද්ධො හොති, ත්වං අත්තනො විරියං දළ්හං කත්වා පග්ගණ්හා"ති බොධිසත්තං නානප්පකාරාහි[2] ථුතීහි අභිත්ථුනිංසු තෙන වුත්තං:-

"ඉදං සුත්වාන වචනං අසමස්ස මහෙසිනො,
ආමොදිතා නරමරූ බුද්ධබීජඞ්කුරෙ අයං.

උක්කුටිසිඤ්ච වත්තන්ති අපෙපාසෙන්ති හසන්ති ච,
කතඤ්ජලී නමස්සන්ති දසසහස්සී සදෙවකා.

යදිමස්ස ලොකනාථස්ස විරජ්ඣිස්සාම සාසනං,
අනාගතම්හි අද්ධානෙ හෙස්සාම සම්මුඛා ඉමං.

යථා මනුස්සා නදිං තරන්තා පවිනිච්ඡං විරජ්ඣිය,
හෙට්ඨා තිත්ථෙ ගහෙත්වාන උත්තරන්ති මහානදිං.

එවමෙව[3] මයං සබ්බෙ යදි මුඤ්චිම්හ ජීවිතං,
අනාගතම්හි අද්ධානෙ හෙස්සාම සම්මුඛා ඉමං.

දීපඞ්කරො ලොකවිදූ ආහුතීනං පටිග්ගහො,
මම කම්මං පකිත්තෙත්වා දක්ඛිණං පදමුද්ධරි.

යෙ තත්‍රාසුං ජිනපුත්තා සබ්බෙ පදක්ඛිණමකංසු මං,
තරු නාගා ච ගන්ධබ්බා අභිවාදෙත්වාන පක්කමුං.

දසසහස්සං මෙ ඤාතිකුලතො සඤ්ඤිකා ලොකධාතුයො,
ඡට්ඨෙහි ඡට්ඨෙන විත්තෙන ආසනා වුට්ඨහිං තදා.

සුඛෙන සුඛිතො හොමි පාමුජ්ජෙන පමොදිතො,
පීතියා ච අභිස්සන්නො පල්ලඞ්කං ආභුජිං තදා.

පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා එවං චින්තෙසහං තදා,
වසීභූතො අහං කිංසු ඤ්ඤස්සුපාරමිං[4] ගතො.

සාහස්සිකම්හි ලොකම්හි ඉසයො නත්ථි මෙ සමා,
අසමෙ ඉද්ධි ධම්මෙසු අලභිං ඊදිසං සුඛං.

1. ඉ. කත්වා. 2. ඉ. නානාපකාරෙහි. 3. ඉ. එවමෙව. 4. ඉ. අභිඤ්ඤාසු.

පලුඞ්කාභුඤ්ජතෙ මඤ්ඤං දසසහස්සාධිවාසිතෙ,
මහානාදං පවත්තෙසුං බුද්ධා භවිස්සති.

යා[1] පුබ්බ බොධිසත්තානං. පලුඞ්කවරමාභුජෙ,
නිමිත්තානි පදිස්සන්ති තානි අජ්ජ පදිස්සරෙ.

සීතං ව්‍යපගතං හොති උණ්හං ච උපසම්මති,
තානි අජ්ජ පදිස්සන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

දසසහස්සී ලොකධාතු නිස්සද්දා හොන්ති නිරාකුලා,
තානි අජ්ජ පදිස්සන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

මහාවාතා න වායන්ති න සන්දන්ති සවන්තියො,
තානි අජ්ජ පදිස්සන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

ථලජාදකජා පුප්ඵා සබ්බෙ පුප්ඵන්ති තාවදෙ,
තෙ පජ්ජ පුප්ඵිතා සබ්බෙ බුද්ධා භවිස්සති.

ලතා වා යදි වා රුක්ඛා ඵලහාරා හොන්ති තාවදෙ,
තෙ පජ්ජ ඵලිතා සබ්බෙ බුද්ධා භවිස්සති.

ආකාසට්ඨා ච භූමට්ඨා රතනා ජොතන්ති තාවදෙ,
තෙපජ්ජ රතනා ජොතන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

මානුසකා ච දිබ්බා ච තූරියා වජ්ජන්ති තාවදෙ,
තෙපජ්ජුහො අභිරවන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

විචිත්තපුප්ඵා ගගනා අභිවස්සන්ති තාවදෙ,
තෙපි[2] අජ්ජ පවස්සන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

මහාසමුද්දෙ ආකුජ්ජති දසසහස්සි පකම්පති,
තෙ පජ්ජුහො අභිරවන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

නිරයෙපි දසසහස්සි අග්ගී නිබ්බන්ති[3] තාවදෙ,
තෙපජ්ජ නිබ්බුතා අග්ගී බුද්ධා භවිස්සති.

විමලෝ හොති සූරියෝ සබ්බා[4] දිස්සන්ති තාරකා,
තෙපි අජ්ජ පදිස්සන්ති බුද්ධා භවිස්සති.

අනොවට්ටෙන උදකෙන මහියා උබ්භිජ්ජි තාවදෙ,
තමපජ්ජුබ්භිජ්ජතෙ මහියා බුද්ධා භවිස්සති.

තාරගණා විරොචන්ති නක්ඛත්තා ගගනමණ්ඩලෙ,
විසාඛා චන්දිමා යුත්තා බුද්ධා භවිස්සති.

බිලාසයා දරීසයා නික්ඛමන්ති සකාසයා,
තෙපජ්ජ ආසයා ජ්‍රුද්ධා බුද්ධා භවිස්සති.

1. ඉ., ඣ., 2. ඉ., තෙපජ්ජ. 3. ඉ., නිබ්බාති 4 ඉ., සබ්බෙ.

න හොන්ති අරහන්ති සත්තානං සනන්තුට්ඨා ශෝනන්ති තාවදෙ,
තෙ පජ්ජ සබ්බෙ සනන්තුට්ඨා ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

රොගා තදූප සම්මන්ති ජිණ්ණා ච විනස්සති,
තානි අජ්ජ පදිස්සන්ති ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

රාහෝ තදූ තනූ හොති දෙස්සෝ මොහෝපි නස්සති,
තෙපජ්ජ විගතා සබ්බෙ ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

ගගං තදූ න ගච්ඡන්ති අජ්ජපෙතං පදිස්සති,
තෙන ලිඛ්ඛන ජානාම ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

රජෝකිණ්ණාංගති උද්ධං අජ්ජපෙතං පදිස්සති,
තෙන ලිඛ්ඛන ජානාම ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

අනිට්ඨගන්ධා පක්කමන්ති දිබ්බගන්ධා පවායති,
සොපජ්ජ වායති ගන්ධා ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

සබ්බෙ දෙවා පදිස්සන්ති ඵපයිත්වා අරූපිනෝ,
තෙපජ්ජ සබ්බෙ දිස්සන්ති ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

ඡාවතා නිරයා නාම සබ්බෙ දිස්සන්ති තාවදෙ,
තෙපජ්ජ සබ්බෙ දිස්සන්ති ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

කුබ්බා කාමා ච සෙලා ච න හොන්තාවරණාතදූ,
ආකාසභූතා තෙපජ්ජ ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

චුති ච උපපත්ති ච ඛණෙ තස්මිං න විජ්ජති,
තානි අජ්ජ පදිස්සන්ති ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සති.

දළ්හං පග්ගණ්හ වීරියං මා නිවත්ති[1] අනික්කම,
මග්ගංපෙතං විජානාම ධ්‍රුවං බුද්ධා භවිස්සසි"ති.

බොධිසත්තෙ දීපඞ්කරදසබලස්ස ච දසසහස්සවක්කවාළදෙව තානං ච වචනං සුත්වා ගීයොසොමත්තාය සඤ්ජාතුස්සාහෝ හුත්වා චින්තෙසි. බුද්ධා නාම අමොඝවචනා, නත්ථි බුද්ධානං කථාය අඤ්ඤථත්තං යථාහි ආකාසෙ ඛිත්තලෙඩ්ඩුස්ස පතනං ජාතස්ස මරණං අරුණෙ උග්ගමනෙ සූරියස්සුට්ඨානං ආසයා නික්ඛන්තස්ස සීහස්ස සීහනාදනදනං ගරුගබ්භාය ඉත්ථියා භාරමොචනං ච ධ්‍රුවං අවිස්සභාවී, එවමේවං බුද්ධානං වචනං නාම ධ්‍රුවං අමොඝං අද්ධා අහං බුද්ධෝ භවිස්සාමීති. තෙන වුත්තං:-

"බුද්ධස්ස වචනං සුත්වා දසසහස්සිනා චූභයං,
කුට්ඨහට්ඨා පමුදිතා එවං චින්තෙසුං තදූ.

අවෙජ්ඣවචනා බුද්ධා අමොඝවචනා ජිනා,
විතථං නත්ථි බුද්ධානං ධ්‍රුවං බුද්ධා භවාමූහං.

1. ඉ. නිවත්තන.

යථා බිත්තං නභෙ ලෙඛ්ඩු ධුවං පතති භූමියං,
තථෙව බුද්ධසෙට්ඨානං වචනං ධුවසස්සතං.

යථාපි සබ්බසත්තානං මරණං ධුවසස්සතං,
තථෙව බුද්ධසෙට්ඨානං වචනං ධුවසස්සතං.

යථා රත්තික්ඛයෙ පත්තෙ සූරියස්සුග්ගමණං ධුවං,
තථෙව බුද්ධසෙට්ඨානං වචනං ධුවසස්සතං.

යථා නික්ඛන්තසයනස්ස සීහස්ස නදනං ධුවං,
තථෙව බුද්ධසෙට්ඨානං වචනං ධුවසස්සතං.

යථා ආපන්නසත්තානං භාරස්සොරොපනං ධුවං,
තථෙව බුද්ධසෙට්ඨානං වචනං ධුවසස්සත"න්ති.

සො ධුවාහං බුද්ධා භවිස්සාමීති එවං කතඝනතිට්ඨානො බුද්ධකාරකෙ ධම්මෙ උපධාරෙතුං ඝනන්තුඛො බුද්ධකාරකධම්මා කිං උදාහු අඩෙ දිසාසු විදිසාසූති අනුක්කමෙන සකලං ධම්ම ධාතුං විචිනනෙතා පොරාණකබොධිසත්තෙහි ආසෙවිතත්තෙවිතං පඨමං දානපාරමිං දිසවා එවං අත්තානං ඔවදි "සුමෙධපණ්ඩිත! ත්වං ඉතො පට්ඨාය පඨමං දානපාරමිං පූරෙය්‍යාසි. යථා හි නික්කුජ්ජිතො උදකුමෙහා නිසෙසං කත්වා උදකං වමතියෙව න පච්චාහරති එවමෙවං ධනං වා යසං වා පුත්තදාරං වා අඞ්ගපච්චඞ්ගං වා අනොලොකෙත්වා සම්පත්තයාචකානං සබ්බං ඉච්ඡිතිච්ඡිතං නිසෙසං කත්වා දදමානො බොධිරුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා බුද්ධා භවිස්සසි"ති පඨමං දානපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං:-

"ඝනද බුද්ධකරෙ ධම්මෙ විචිනාමි ඉතොචිතො,
උදධිං අඩෙ දසදිසා යාවතා ධම්මධාතුයා.

විචිනනෙතා තදා දක්ඛිං පඨමං **දානපාරමිං**,
පුබ්බකෙහි මහෙසීහි අනුචිණ්ණං මහාපථං.

ඉමං ත්වං පඨමං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
දානපාරමිනං ඉච්ඡ යදි බොධිං පත්තුමිච්ඡසි.

යථාපි කුමුහා සම්පුණ්ණා යස්ස කස්සචි අඩෙ කතෙ,
වමතෙ උදකං නිසෙසං න තස්ස පරිරක්ඛති.

තථෙව යාචකෙ දිසවා හිතඤ්ඤාණට්ඨමජ්ඣිමෙ,
දදාහි දානං නිසෙසං කුමුහා විය අඩෙ කතෙ"න්ති.

අථස්ස න එත්තකෙහෙව බුද්ධකාරකධම්මෙහි භවිතබ්බන්ති උත්තරිම්පි උපධාරයතො දුතියං සීලපාරමිං දිසවා එතදහොසි. "සුමෙධපණ්ඩිත! ත්වං ඉතොපට්ඨාය සීලපාරමිම්පි පූරෙය්‍යාසි යථා හි

චමරීමිගො නාම ජීවිතම්පි අනොලොකෙත්වා අත්තනො වාලමෙව රක්ඛති එවං තම්පි ඉතොපට්ඨාය ජීවිතම්පි අනොලොකෙත්වා සිල මෙව රක්ඛන්තො බුද්ධො භවිස්සසී"ති දුතියං සීලපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං :-

"නහෙතෙ එත්තකායෙව බුද්ධධම්මා භවිස්සරෙ,
අඤ්ඤම්පි විවිනිස්සාමි යෙ ධම්මා බොධිපාචනා.

විචිනන්තො තදූ දක්ඛිං දුතියං **සීලපාරමිං**,
පූබ්බකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.

ඉමං තාවං දුතියං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
සීලපාරමිනං ගච්ඡ යදි බොධිං පත්තුම්වජ්ජසි.

යථාපි චමරී වාළං කිස්මිවි පතිලග්ගිතං,
උපෙති මරණං තත්ථ න විකොපෙති වාලධිං.

තථෙව චතූසු භූමීසු සීලානි පරිපූරය[1],
පරිරක්ඛ සබ්බදූ සීලං චමරී විය වාළධිං"නති.

අථස්ස න එත්තකෙනෙව බුද්ධකාරකධම්මෙසු භවිතබ්බන්ති උත්තරිම්පි උපධාරයතො තතියං නෙක්ඛම්මපාරමිං දිස්වා එතදූ හොසි. "සුමෙධපණ්ඩිත! තවං ඉතො පට්ඨාය නෙක්ඛම්මපාරමිම්පි පූරෙය්‍යාසි යථාහි විරම්පි බන්ධනාගාරෙ වසමානො පුරිසො න තත්ථ සිනෙහං කරොති අථඛො උක්කණ්ඨති යෙව අවසිතුකාමො හොති එවමෙව තවම්පි සබ්බභවෙ බන්ධනාගාරසදිසෙ කත්වා සබ්බ භවෙසු උක්කණ්ඨිතො මුඤ්චිතුකාමොව හුත්වා නෙක්ඛම්මාභිමුඛොව හොහි එවං බුද්ධො භවිස්සසී"ති තතියං නෙක්ඛම්මපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං :-

"නහෙතෙ එත්තකායෙව බුද්ධධම්මා භවිස්සරෙ,
අඤ්ඤම්පි විවිනිස්සාමි යෙ ධම්මා බොධිපාචනා.

විචිනන්තො තදූ දක්ඛිං තතියං **නෙක්ඛම්මපාරමිං**,
පූබ්බකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.

ඉමං තාවං තතියං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
නෙක්ඛම්ම පාරමිං ගච්ඡ යදි බොධිං පත්තුම්වජ්ජසි.

යථා අඤ්ඤරෙ පුරිසො විරවුත්තො දුබ්භිතො,
න තත්ථ රාගං අභිජනෙති මුත්තිංයෙව ගවෙසති.

තථෙව තවං සබ්බභවෙ පස්ස අඤ්ඤරෙ විය,
නෙක්ඛම්මාභිමුඛො හොහි භවතො පරිමුත්තියා"ති.

---

1. ඉං. පරිපූරිය.

අථස්ස න එත්තකෙහෙව බුද්ධකාරකධම්මෙහි භවිතබ්බන්ති උත්තරිම්පි උපධාරයතෝ වතුත්ථං[1] පඤ්ඤාපාරමිං දිස්වා එතදහොසි. "සුමේධපණ්ඩිත! ත්වං ඉතෝපට්ඨාය පඤ්ඤාපාරම්මිපි පූරෙය්‍යාසි හිතමජ්ඣිමුකකටෙසු කඤ්චි[2] අවජෙත්වා සබ්බපි පණ්ඩිතෙ උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුවෙය්‍යාසි යථාහි පිණ්ඩචාරිකෝ භික්ඛු භික්ඛාදිභෙදෙසු කුලෙසු කඤ්චි[2] අවජෙත්වා පටිපාටියා පිණ්ඩාය චරන්තෝ ඛිප්පං යාපනං ලභති එවං ත්වම්පි සබ්බපණ්ඩිතෙ උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුච්ඡන්තෝ බුද්ධෝ භවිස්සසි"ති වතුත්ථං පඤ්ඤාපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං:-

"නහෙතෙ එත්තකායෙව බුද්ධධම්මා භවිස්සරෙ,
අඤ්ඤම්පි විචිනිස්සාමි යෙ ධම්මා බොධිපාචනා.

විචිනන්තෝ තදූ දක්ඛිං වතුත්ථං **පඤ්ඤුත්තපාරමිං**[3],
පුබ්බකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.

ඉමං ත්වං වතුත්ථං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
පඤ්ඤුත්ත පාරමිං[4] ගච්ඡ යදි බොධිං පත්තුමිච්ඡසි.

යථාපි භික්ඛු භික්ඛනෙතා හිතමජ්ඣිමුකට්ඨමජ්ඣිමෙ,
කුලානි න විවජ්ජෙන්තෝ එවං ලභති යාපනං.

තථෙව ත්වං සබ්බකාලෙ පරිපුච්ඡන්තෝ බුධං ජනං,
පඤ්ඤුත්ත පාරමිං[4] ගන්ත්වා සම්බොධිං පාපුණිස්සසී"ති.

අථස්ස න එත්තකෙනෙව බුද්ධකාරකධම්මෙහි භවිතබ්බන්ති උත්තරිම්පි උපධාරයතෝ පඤ්චමං විරියපාරමිං දිස්වා එතදහොසි. "සුමේධපණ්ඩිත! ත්වං ඉතෝ පට්ඨාය විරියපාරම්මිපි පූරෙය්‍යාසි. යථා හි සීහෝ මිගරාජා සබ්බඉරියාපථෙසු දළහවිරියෝ හොති එවං ත්වම්පි සබ්බඉරියාපථෙසු දළහවිරියෝ අනොලීන විරියෝ සමානෝ බුද්ධෝ භවිස්සසී"ති පඤ්චමිං විරියපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං:-

"නහෙතෙ එත්තකායෙව බුද්ධධම්මා භවිස්සරෙ,
අඤ්ඤම්පි විචිනිස්සාමි යෙ ධම්මා බොධිපාචනා.

විචිනන්තෝ තදූ දක්ඛිං **පඤ්චමං විරියපාරමිං**,
පුබ්බකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.

ඉමං ත්වං පඤ්චමං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
විරියපාරමිතං ගච්ඡ යදි බොධිං පත්තුමිච්ඡසි.

යථාපි සීහෝ මිගරාජා නිඛජ්ජට්ඨානවඩ්ඪමෙ,
අලීනවිරියෝ හොති පහාහිතමනෝ සදූ.

---

1. ඉ. වතුත්ථං.
2. ඉ. කිඤ්චි.
3. ඉ. පඤ්ඤුපාරමිං.
4. ඉ. පඤ්ඤුපාරමිතං.

තථෙව ත්වම්පි සබ්බභවෙ පගණ්හ විරියං දළහං,
විසිපාරමියො ගහෙත්වා සම්බොධිං පාපුණිස්සසී"ති.

අථස්ස න එත්තකෙහෙව බුද්ධකාරකධම්මෙහි භවිතබ්බන්ති උත්තරිම්පි උපධාරයතො ජට්ඨං ඛන්තිපාරමිං දිස්වා එතදහොසි. "සුමෙධපණ්ඩිත! ත්වං ඉතො පට්ඨාය ඛන්තිපාරම්මිපි පූරෙස්සසි සම්මානනෙපි අවමානනෙපි ඛමොව භවෙය්‍යාසි යථාපි පථවියං නාම සුචිම්පි පක්ඛිපන්ති අසුචිම්පි න තෙන පථවී සිනෙහං න පටිඝං කරොති ඛමති සහති අධිවාසෙතියෙව එවමෙව ත්වම්පි සම්මානනාවමානනෙසු ඛමොව සමානො බුද්ධො භවිස්සසී"ති ජට්ඨං ඛන්තිපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං:-

"නහෙතෙ එත්තකායෙව බුද්ධධම්මා භවිස්සරෙ,
අඤ්ඤම්පි විචිනිස්සාම් යෙ ධම්මා බොධිපාචනා.

විචිනන්තා තදූ දක්ඛිං ජට්ඨම්ං **ඛන්තිපාරමිං**,
පුබ්බකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.

ඉමං ත්වං ජට්ඨම්ං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
තත්ථ අවෙජ්ඣමානසො සම්බොධිං පාපුණිස්සසි.

යථාපි පථවී නාම සුචිම්පි අසුචිම්පි ච,
සබ්බං සහති නිකෙඛපං න කරොති පටිඝං දඝං.

තථෙව ත්වම්පි සබ්බසං සම්මානාවමානක්ඛමො,
ඛන්තිපාරමිං ගහෙත්වා සම්බොධිං පාපුණිස්සසී"ති.

අථස්ස න එත්තකෙහෙව බුද්ධකාරකධම්මෙහි භවිතබ්බන්ති උත්තරිම්පි උපධාරයතො සත්තමං සච්චපාරමිං දිස්වා එතදහොසි. "සුමෙධපණ්ඩිත! ත්වං ඉතො පට්ඨාය සච්චපාරම්මිපි පූරෙස්සසි අසනියා මත්ථකෙ පතමානායපි ධනාදීනං අත්ථාය ජීවිතදීනං වසෙන සම්පජානමුසාවාදං නාම මා අහාසි[1], යථාහි ඔසධී තාරකා නාම සබ්බඋතුසු අත්තනො ගමණවීථිං ජහිත්වා අඤ්ඤය වීථියා න ගච්ඡන්ති සකවීථියාව ගච්ඡන්ති එවමෙව. ත්වම්පි සච්චං පහාය මුසාවාදං නාම අකරොනොයෙව බුද්ධො භවිස්සසී"ති සත්තමිං සච්චපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං:-

"නහෙතෙ එත්තකායෙව බුද්ධධම්මා භවිස්සරෙ,
අඤ්ඤම්පි විචිනිස්සාම් යෙ ධම්මා බොධිපාචනා.

විචිනන්තා තදූ දක්ඛිං සත්තමං **සච්චපාරමිං**,
පුබ්බකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.

ඉමං ත්වං සත්තමං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
තත්ථ අවෙජ්ඣවචනො සම්බොධිං පාපුණිස්සසි.

---

1. ඉ. අකාසි.

යථාපි ඔසධි නාම තුලාභූතා සදෙවකෙ,
සමයෙ උතුවසෙ වා නාතිකකමති වීථිතො.
තථෙව තුමපි සවෙවසු මා වොකකමි කි වීථිතො,
සවවපාරමිතාං ගනනවා සමබොධිං පාපුණිසසසී"ති.

අථසස න එතතකෙහෙව බුදධකාරකධමමෙහි **හවිතබබනති** උතතරිමපි උපධාරයතො අථමං අධිවාසනපාරමිං දිසවා **එතද** හොසි. "සුමෙධපණඩිත! තවං ඉතො පථාය අධිවාසනපාරමිමපි පූරෙයයාසි, යං අධිවාසි, තසමිං අධිවාසනෙ නිචවලො භවෙයයාසි, යථා හි පබබතො නාම සබබාසු දිසාසු[1] වාතෙ පහරනෙතපි න කමපති න චලති අතතනො ඨානෙයෙව තිටඨති එවමෙවං තුමපි අතතනො අධිවාසනෙ නිචවලො හොහිති එවං බුදධා භවිසසසී"ති අථමං අධිවාසනපාරමිං දළහං කතවා අධිවාසි. තෙන වුතතං:-

"නහෙතෙ එතතකාඛෙව බුදධධමමා භවිසසරෙ,
අඤඤසඳපි විවිනිසසාමි යෙ ධමමා බොධිපාවනා.
විවිනනෙතා තදා දකඛිං අථමං **අධිවාසනපාරමිං**
පුබබකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.
ඉමං තවං අථමං තාව දළහං කතවා සමාදිය,
තතථ තවං අවලො හුතවා සමබොධිං පාපුණිසසසි.
යථාපි පබබතො සෙලො අවලො සුපතිටඨිතො,
න කමපති භුසවාතෙහි සතථාතෙව තිටඨති.
තථෙව තුමපි අධිවාසනෙ සබබදා අවලො භව,
අධිවාසනපාරමිං ගනහවා සමබොධිං පාපුණිසසසී"ති.

අථසස න එතතකෙහෙව බුදධකාරකධමමෙහි හවිතබබනති උතතරිමපි උපධාරයතො නවමං මෙතතාපාරමිං දිසවා එතදහොසි. "සුමෙධපණඩිත! තවං ඉතො පථාය මෙතතාපාරමිමපි[2] පූරෙයයාසි, හිතෙසුපි අහිතෙසුපි එකචිතතො භවෙයයාසි, යථාපි උදකං නාම පාපජනසසපි කලයාණජනසසපි සීතභාවං එකසදිසං කතවා එරති එවමෙවං තුමපි සබබසතතෙසු මෙතතාචිතතෙන එකචිතතොව[3] හොහිති බුදධා භවිසසසී"ති නවමං මෙතතාපාරමිං දළහං කතවා අධිවාසි. තෙන වුතතං:-

"නහෙතෙ එතතකාඛෙව බුදධධමමා භවිසසරෙ,
අඤඤසඳපි විවිනිසසාමි යෙ ධමමා බොධිපාවනා.
විවිනනෙතා තදා දකඛිං නවමං **මෙතතාසහපාරමිං**,
පුබබකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.
ඉමං තවං නවමං තාව දළහං කතවා සමාදිය,
මෙතතාය අසමො හොහි යදි බොධිං පතතුම්වජසි.

1. ඉං. සබබදිසාසුපි. 2. ඉං. මෙතතාපාරමිං. 3. ඉං. එකචිතතො.

යථාපි උදකං නාම කල්‍යාණේ පාපකෙ ජනෙ,
සමං එරති සීතෙන පවාගෙති රජොමලං.

තථෙව තුවම්පි අභිතතිතෙ සමං මෙත්තාය භාවය,
මෙත්තාය පාරමිං[1] ගන්ත්වා සමෙබාධිං පාපුණිස්සසී"ති.

අථස්ස න එත්තකෙනෙව බුද්ධකාරකධම්මෙහි භවිතබ්බන්ති උත්තරිම්පි උපධාරයතො දසමං උපෙක්ඛාපාරමිං දිස්වා එතදහොසි "සුමෙධපණ්ඩිත! ත්වං ඉතො පට්ඨාය උපෙක්ඛාපාරමිම්පි පූරෙස්සසි, සුඛෙපි දුක්ඛෙපි මජ්ඣත්තොව භවෙස්සසි, යථාපි පථවී නාම සුචිම්පි අසුචිම්පි පක්ඛිපමානා[2] මජ්ඣත්තොව හොති එවමෙවං ත්වම්පි සුඛදුක්ඛෙසු මජ්ඣත්තොව හොනෙනා බුද්ධා භවිස්සසී"ති දසමං උපෙක්ඛාපාරමිං දළහං කත්වා අධිට්ඨාසි. තෙන වුත්තං:-

"නහෙතෙ එත්තකෙනෙව බුද්ධධම්මා භවිස්සරෙ,
අඤ්ඤම්පි විවිනිස්සාමි යෙ ධම්මා බොධිපාවනා.

විචිනනෙනා තදා දක්ඛිං දසමං **උපෙක්ඛාපාරමිං**,
පුබ්බකෙහි මහෙසීහි ආසෙවිතනිසෙවිතං.

ඉමං ත්වං දසමං තාව දළහං කත්වා සමාදිය,
තුලාභූතො දළෙහා හුත්වා සමෙබාධිං පාපුණිස්සසි.

යථාපි පථවී නාම නික්ඛිත්තං අසුචිං සුචිං,
උපෙක්ඛති උභොපෙතෙ කොපානුනයවජ්ජිතා.

තථෙව ත්වම්පි සුඛදුක්ඛෙ තුලාභූතො සදා භව,
උපෙක්ඛාපාරමිතං ගන්ත්වා සමෙබාධිං පාපුණිස්සසී"ති.

තතො විනෙතසි "ඉමසම්ං ලොකෙ බොධිසත්තෙහි පූරෙතබ්බා බොධිපරිපාචනා බුද්ධකාරකධම්මා එත්තකායෙව, දසපාරමියො ඨපෙත්වා අඤ්ඤං නත්ථි. ඉමාපි දසපාරමියො උද්ධං ආකාසෙපි නත්ථි හෙට්ඨා පඨවියම්පි පුරත්ථිමාදිසු දිසාසුපි නත්ථි මඤ්ඤෙව පන හදයබ්භන්තරෙ[3] පතිට්ඨිතා"ති එවං තාසං හදයෙ පතිට්ඨිත භාවං දිස්වා සබ්බාපි දළහං කත්වා අධිට්ඨාය පුනපපුනං සම්ම සනෙනා අනුලොමපටිලොමං සම්මසති. පරියනෙත ගහෙත්වා ආදිං පාපෙති ආදිමහි ගහෙත්වා පරියනෙත ඨපෙති මජ්ඣෙ ගහෙත්වා උභතො ඕසාපෙති උභතො කොටිසු ගහෙත්වා මජ්ඣෙ ඔසාපෙති, අඞ්ගපරිවාරො පාරමියො නාම, බාහිරභණ්ඩපරිවාරො උප පාරමියො නාම, ජීවිතපරිවාරා පරමත්ථපාරමියො නාමාති දසපාරමියො දසඋපපාරමියො දසපරමත්ථපාරමියොති යමක තෙලං විනිවට්ටෙනෙනා විය මහාමෙරුං මත්ථං කත්වා වාසුකිවාළ

1. ඉං මෙත්තාපාරමිතං. 2. ඉං. පක්ඛිපමානෙ. 3. ඉං හදයමංසබ්භන්තරෙ.

මහාසමුදදං ආලොළෙන්තා විය ච සම්මසි. තස්ස දසපාරමියො සම්මසනතස්ස සම්මසනතස්ස ධම්මතෙජෙන චතුනහුතාධිකච්ඡියොජන සතසහස්ස[1]බහලා අයං මහාපථවී හසිතා අකකනතතළකලාපො විය පිළියමානං උචචුග්ගතං විය ච මහාවිරවං විරවමානා සඛකමපි සම්පකම්පි සම්පවෙධි, කුලාළචකකං විය තෙලයනතවකකං විය ච පරිබභමි. තේන.වුතතං:-

"එතතකායෙව තෙ ලොකෙ යෙ ධම්මා බොධිපාචනා,
තතුදධං නතථි අඤඤත්‍ර දළහං තථ පතිටඨහ.

ඉමෙ ධමෙම සම්මස්තො සහාවසරසලකඛණෙ,
ධම්මතෙජෙන වසුධා දසසහසසී පකම්පථ.

වලති රවති පුථවී උචචුග්ගතතං ච පිළිතං,
තෙලයන්තෙත යථා චකකං එවං කම්පති මෙදිනී"ති.

මහාපථවියා කම්පමානාය රමමනගරවාසිනො සණ්ඨාතුං අසකොනතා යුගනතවාතබභාහතා මහාසාලා විය මූලජිතමූලජිතා පපතිංසු, සටාදිනි කුලාළහාජනානි පවටටනතානි අඤඤමඤඤං පහරනතානි චුණණවිචුණණානි අහෙසුං. මහාජනො භීතතසිතො සත්ථාරං උපසඞකමිත්වා කිනනුඛො භගවා! නාගාවටටො අයං භූත යකඛදෙවතාසු අඤඤතරාවටටොති න ඛි මයං එතං ජානාම අපිච ඛො සබබොපි අයං මහාජනො උපදදුතො, කිනනුඛො ඉමස්ස ලොකස්ස පාපකං භවිස්සති? උදාහු කලාණං? තථෙව නො එතං කාරණනති ආහ. සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා තුමෙහ මා භායථ මා චිනතයිත්ථ නත්ථි වො ඉතො භිදනා[2] භයං යො සො මයා අජ්ජ සුමෙධපණ්ඩිතො අනාගතෙ ගොතමො නාම බුදධා භවිස්සතීති ව්‍යාකතො සො ඉදානි පාරමියො සම්මසති, තස්ස පාරමියො සම්මසනතස්ස විලොළෙනතස්ස ධම්මතෙජෙන සකලදසසහස්සී ලොකධාතු එකපපහාරෙන කම්පති චෙව රවති චාති ආහ. තෙන වුතතං:-

"යාවතා පරිසා අසි බුදධස්ස පරිවෙසනෙ,
පවෙධමානා සා තත්ථ මූලජිතා සෙති භූමියා.

ඡට්ඨා නෙකසහස්සානි කුමහිනඤඤ සතා බහූ,
සඤඤුණණා මථිතා තත්ථ අඤඤමඤඤං පඝට්ටිතා.[3]

උබබිග්ගා තසිතා භීතා හනනා බ්‍යධිතමානසා,
මහාජනා සමාගම්ම දීපඞකරමුපාගමුං.

කිමහවිස්සති? ලොකස්ස කල්‍යාණං අථ පාපකං,
සබෙබා උපදදුතො ලොකො තං විනොදෙහි චක්කම!

1 ඉ. චතුනහුතාධිකානි වෙයොජනසතසහස්සානි. 2. ඉ. නිදනං.
3. ඉ. අඤඤමඤඤුපඝට්ටිතා.

තෙසං තදිʼ[1] සඤ්ඤපෙසි දීපඞ්කරො භගවාපි,
විස්සත්ථා හොථ මා භාථ ඉමස්මිං පුථවිමණ්ඩලෙ.

යමහං අජ්ජ ව්‍යාකාසිං බුද්ධා ලොකෙ භවිස්සති,
එසො සම්මසති ධම්මං පුබ්බකං ජිනසෙවිතං.

තස්ස සම්මසතො ධම්මං බුද්ධභූමිං අසෙසතො,
තෙනායං කම්පිතා පුථවී දසසහස්සී සදෙවකෙ"ති.

මහාජනොපි[2] තථාගතස්ස වචනං සුත්වා හට්ඨතුට්ඨො මාලාගන්ධවිලෙපනං ආදාය රමණාගරා නික්ඛමිත්වා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා මාලාදීහි පූජෙත්වා වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා රමණාගරමෙව පාවිසි. බොධිසත්තොපි දසපාරමියො සම්මසිත්වා විරියං දළහං කත්වා අධිට්ඨාය නිසින්නාසනා වුට්ඨාසි. තෙන වුත්තං:-

"බුද්ධස්ස වචනං සුත්වා මනො නිබ්බායි තාවදෙ,
සබ්බෙ මං උපසඞ්කම්ම පුනාපි මං අභිවන්දිසුං[3].

සමාදියිත්වා බුද්ධගුණං දළහං කත්වාන මානසං,
දීපඞ්කරං නමස්සිත්වා[4] ආසනා වුට්ඨහිං තදා"ති.

අථ බොධිසත්තං ආසනා වුට්ඨහනතං සකලදසසහස්සචක්කවාළෙ දෙවතා සන්නිපතිත්වා දිබ්බෙහි මාලාගන්ධෙහි පූජෙත්වා අය්‍ය! සුමෙධතාපස! තයා අජ්ජ දීපඞ්කරදසබලස්ස පාදමූලෙ මහති පත්ථනා පත්ථිතා, සා තෙ අනන්තරායෙන සම්පජ්ජතු, මා තෙ භයං වා ඡම්භිතත්තං වා අහොසි, සරීරෙ අපමත්තකොපි රොගො මා උපපජ්ජි, ඛිපං පාරමියො පූරෙත්වා සම්මා සම්බොධිං පටිවිජ්ඣ, යථා පුපඵු පඟඵලූපගා රුක්ඛා සමයෙ පුප්ඵන්තිවෙව ඵලන්ති ච තථෙව තම්පි සමයං අනතික්කමිත්වා ඛිපං බොධිමූලතතමං ථූසසසුති ආදීනි ථුතිමඞ්ගලානි පයිරුදාහංසු. එවං පයිරුදාහිත්වා අත්තනො අත්තනො දෙවට්ඨානමෙව අගමංසු. බොධිසත්තොපි දෙවතාහි අභිත්ථුතො අහං දසපාරමියො පූරෙත්වා කප්පසතසහස්සාධිකානං චතුන්නං අසඞ්ඛෙය්‍යානං මත්ථකෙ බුද්ධා භවිස්සාමීති විරියං දළහං අධිට්ඨාය තහං අබ්භුග්ගතත්තා හිමවන්තමෙව අගමාසි. තෙන වුත්තං:-

"දිබ්බං මානුසකං පුප්ඵං දෙවා මානුසකා උභො,
සමොකිරන්ති පුප්ඵෙහි වුට්ඨහනතස්ස ආසනා.

වෙදයන්ති ච තෙ සොත්ථිං දෙවා මානුසකා උභො,
මහන්තං පත්ථිතං තුය්හං තං ලහසසු යථිච්ඡිතං.

සබ්බිතියො විවජ්ජන්තු සොකො රොගො විනස්සතු,
මා තෙ භවන්තරායො[5] ථූස ඛිපං බොධිමූලතතමං.

---

1. ඉ. සදු. 3. ඉ. අභිවන්දියුං. 4. ඉ. නමස්සිත්වාව.
2. ඉ. මහාජනතා. 5. ඉ. භවතු අන්තරායා.

යථාපි සම්මෙ පතෙන පුපඵනති පුපඵිතො දුමා,
තථෙව තිං මහාවීර! බුද්ධඤාණෙන පුපඵසි.

යථා යෙ කෙචි සම්බුද්ධා පූරයුං දසපාරමී,
තථෙව තිං මහාවීර! පූරය දසපාරමී.

යථා යෙ කෙචි සම්බුද්ධා ඛොධිමණ්ඩමහි බුජ්ඣරෙ,
තථෙව ත්වං මහාවීර! බුජ්ඣස්සු ජිනබොධියං.

යථා යෙ කෙචි සම්බුද්ධා ධම්මචක්කං පවත්තයුං,
තථෙව තිං මහාවීර! ධම්මචක්කං පවත්තය.

පුණ්ණමායෙ යථා චන්දො පරිසුද්ධො විරොචති,
තථෙව තිං පුණ්ණමතො විරොව දස්සනස්සියං.

රාහුමුඛෙතො යථාසුරියො තාපෙන අතිරොචති,
තථෙව ලොකා මුච්චිත්වා[1] විරොච සිරියා තුවං.

යථා යා කාචි නදියො ඔසරන්ති මහොදධිං,
එවං සදෙවකා ලොකා ඔසරන්තු තවන්තිකෙ[2].

තෙහි ථුතපසත්ථො සො දසබලෙම සුමාදිය,
තෙ ධම්මෙ පරිපූරෙන්තො පවනං පාවිසි තදා"ති.

සුමෙධ කථා නිට්ඨිතා.

රම්ම නගරවාසිනොපි ඛො නගරං පවිසිත්වා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසංඝස්ස මහාදානං අදංසු. සත්ථා තෙසං ධම්මං දෙසෙත්වා මහාජනං සරණාදිසු පතිට්ඨාපෙත්වා රම්මනගරමහා නික්ඛමිත්වා තතො උද්ධම්පි යාවතායුකං තිට්ඨන්තො සබ්බං බුද්ධකිච්චං කත්වා අනුක්කමෙන අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායි. තත්ථ යං වත්තබ්බං තං සබ්බං බුද්ධවංසෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං වුත්තං හි තත්ථ:-

"තදා තෙ හොජයිත්වාන සසඞ්ඝං ලොකනායකං,
උපගඤ්ඡුං සරණං තස්ස දීපඞ්කරස්ස සත්ථුනො

සරණාගමණෙ කඤ්චි නිවෙසෙසි තථාගතො,
කඤ්චි පඤ්චසු සීලෙසු සීලෙ දසවිධෙ පරං.

කස්සචි දෙති සාමඤ්ඤං චතුරෝ ඵලමුත්තමෙ,
කස්සචි අසමෙ ධම්මෙ දෙති සො පටිසම්භිදා.

කස්සචි වරසමාපත්තියො අට්ඨ දෙති නරාසභො,
තියොසා කස්සචි විජ්ජායො ඡළභිඤ්ඤා පවෙච්ඡති.

---

1. ඉ. ලොකං මුඤ්චත්වා. 2. ඉ. තවන්තිකං.

තෙන යොගෙන ජාතකෘථං ඔවදති මහාමුනි,
තෙන විත්ථාරිකං ආසි ලොකනාථස්ස සාසනං.

මහාහනු උසභක්ඛන්ධෝ දීපඞ්කරසනාමකෝ,
බහූ ජනෙ තාරයති පරිමොචෙති දුග්ගතිං.

බොධනෙය්‍යං ජනං දිස්වා සතසහස්සෙපි යොජනෙ,
ඛණෙන උපගන්ත්වාන බොධෙති තං මහාමුනි.

පඨමාභිසමයෙ බුද්ධෝ කොටිසතම්බොධයි,
දුතියාභිසමයෙ තාපෝ සතසහස්සං අබොධයි.

යදා දෙවහවනමහි බුද්ධෝ ධම්මමදෙසයි,
නවුතිකොටිසහස්සානං තතියාභිසමයෝ අහූ.

සන්නිපාතා තීණෝ ආසුං දීපඞ්කරස්ස සත්ථුනෝ,
කොටිසතසහස්සානං පඨමෝ ආසි සමාගමෝ.

පුන තාරදකූටමහි පවිවෙකගතෙ ජිනෙ,
ඛීණාසවා විතමලා සම්මිංසු සතකොටියෝ.

යදා වසී මහාවීරෝ සුදස්සනගිලුවවයෙ,
නවුතිකොටිසහස්සෙහි පවාරෙසි තදා මුනි.

අහං තෙන සමයෙන ජටිලෝ උග්ගතාපනෝ,
අනන්තඤ්ඤමහි වරණෙ පඤ්චාභිඤ්ඤාසු පාරගූ.*

දසබලිස සහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ අහූ,
එකචිත්තා අභිසමයා ගණනාතෝ අසඞ්ඛියා.

විත්ථාරිකං බුද්ධසඤ්ඤං ඉද්ධං ඵීතං අහූ තදා,
දීපඞ්කරස්ස භගවතෝ සාසනං සුවිසොධිතං.

චත්තාරි සතසහස්සානි ඡළභිඤ්ඤා මහිද්ධිකා,
දීපඞ්කරං ලොකවිදූං පරිවාරෙන්ති සබ්බදා.

යෙ කෙචි තෙන සමයෙන ජහන්ති මානුසං භවං,
අපත්තමානසා සෙඛා ගරහිත්වා භවන්හි තෙ.

සුපුප්ඵිතං පාවචනං අරහන්තෙහි තාදිහි,
ඛීණාසවෙහි විමලෙහි උපසොභති සදෙවකෙ.

නගරං රම්මවතීනාම සුදෙවෝ[1] නාම ඛත්තියෝ,
සුමෙධානාම ජනිකා[2] දීපඞ්කරස්ස සත්ථුනෝ.

සුමඞ්ගලෝ ච තිස්සෝ ච අග්ගසාවකා,
සාගතෝ නාම උපට්ඨාකෝ දීපඞ්කරස්ස සත්ථුනෝ.

---

1. ඉ. සුමේධෝ. 2. ඉ. ජනියා.

* අයං ගාථා බුද්ධවංසඅට්ඨකථායං පටික්ඛිත්තා, ඉමස්මිං ඨානෙ නත්ථිභාවෙ යෙවස්සා පසත්තභාවතෝති.

තදුවෙව සුතනු ව අහෙසුං අඤ්ඤාවිකා,
බොධි තස්ස භගවතෝ පිපථිනි පවුච්චති.

අසිතිහත්ථඞ්ගුබෙබධෝ දීඝඞ්කරෝ මහාමුනි,
සොහති දීඝරුක්ඛොව සාලරාජාව ඵුල්ලිතෝ.

සතසහස්සවස්සානි ආයු තස්ස මහෙසිනෝ,
තාවතං තිට්ඨමානෝ සෝ තාරෙසි ජනතං බහුං.

ජෝතයිත්වාන සද්ධම්මං සන්තාරෙත්වා මහාජනං,
ජලිත්වා අග්ගික්ඛන්ධොව නිබ්බුතෝ සෝ සසාවකෝ.

සා ච ඉද්ධි සෝ ච යසෝ තානි ච පාදෙසු චක්කරතනානි,
සබ්බං සමන්තරහිතං නනු රිත්තා සබ්බසඞ්ඛාරාති.

දීඝඞ්කරස්ස පන භගවතෝ අපරභාගෙ එකං අසඞ්ඛෙය්‍යං අතික්කමිත්වා කොණ්ඩඤ්ඤෝ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා පඨමසන්නිපාතෙ කොටිසතසහස්සං දුතියෙ කොටිසහස්සං, තතියෙ නවුතිකොටියෝ, තදා බොධිසත්තෝ විජිතාවී නාම චක්කවත්තී හුත්වා කොටිසතසහස්සඛීණාසවපරිවුතස්ස බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං අදාසි. සත්ථා බොධිසත්තස්ස බුද්ධො භවිස්සතීති ව්‍යාකරිත්වා ධම්මං දෙසෙසි. සෝ සත්ථුධම්ම කථං සුත්වා රජ්ජං නිය්‍යාදෙත්වා පබ්බජි. සෝ තීණි පිටකානි උග්ගහෙත්වා අට්ඨසමාපත්තියෝ පඤ්ච ච අභිඤ්ඤාදයෝ උප්පාදෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානෝ බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති. කොණ්ඩඤ්ඤස්ස බුද්ධස්ස පන රම්මවතී නාම නගරං, සුනන්දෝ නාම බ්‍රාහ්මණෝ පිතා, සුජාතා නාම දෙවී මාතා, භද්දෝ ච සුභද්දෝ ච වෙ අග්ගසාවකා, අනුරුද්ධෝ නාම්‍බපට්ඨාකෝ, තිස්සා ච උපතිස්සා ච වෙ අග්ගසාවිකා, සාලකල්‍යාණී බොධි, අට්ඨාසීතිහත්ථුබෙබධං සරීරං, වස්සසතසහස්සං ආයුප්පමාණං අහොසි.

දීඝඞ්කරස්ස අපරෙන කොණ්ඩඤ්ඤෝ නාම සාසකෝ,
අනන්තතෙජෝ අමිතයසෝ අප්පමෙය්‍යෝ දුරාසදෝති*

තස්ස අපරභාගෙ එකං අසඞ්ඛෙය්‍යං අතික්කම්ත්වා එකස්මිං යෙව කප්පෙ චත්තාරෝ බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු මඞ්ගලෝ සුමනෝ රෙවතෝ සොභිතොති. මඞ්ගලස්ස භගවතෝ තයෝ සාවක සන්නිපාතා අහෙසුං. තෙසු පඨමසන්නිපාතෙ කොටිසතසහස්සං ඛීණාසව අහෙසුං. දුතියෙ කොටිසහස්සං, තතියෙ නවුතිකොටියෝ, වෙමානිකභාතා කිරස්ස ආනන්දකුමාරෝ නවුතිකොටිසඞ්ඛ්‍යය පරිසාය සද්ධිං ධම්මසවණත්ථාය සත්ථුසන්තිකං අගමාසි. සත්ථා තස්ස ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි. සෝ සද්ධිං පරිසාය සහපටිසම්භිදාහි

* අයම්පන ගාථා ඉධ නික්ඛිපිතබ්බාපි සමානා හෙට්ඨා "සාව ඉද්ධි සෝව යසෝ" ඉච්චාදිකාය ගාථාය අනන්තරං සබ්බපොත්ථකෙසු දිස්සතෙ.

අරහත්තං පාපුණි. සත්ථා තෙසං කුලපුත්තානඤ්ච පුබ්බචරිතං ඔලොකෙන්තෝ ඉද්ධිමයපත්තචීවරස්ස උපනිස්සයං දිස්වා දක්ඛිණහත්ථං පසාරෙත්වා එථ භික්ඛවොති ආහ. සබ්බේ තුං ඛණංයෙව ඉද්ධිමයපත්තචීවරධරා සට්ඨිවස්සත්ථෙරා විය ආකප්පසම්පන්නා හුත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පරිවාරයිංසු. අයමස්ස තතියෝ සාවකසන්නිපාතෝ අහොසි.

යථා පන අඤ්ඤාසං බුද්ධානං සමන්තා අසීතිහත්ථප්පමාණා යෙව සරීරප්පභා අහොසි. න තස්ස එවං, තස්ස පන භගවතෝ සරීරප්පභා නිච්චකාලං දසසහස්සිලොකධාතුං ඵරිත්වා අට්ඨාසි. රුක්ඛපඨවිපබ්බතසමුද්දාදයෝ අන්තමසෝ උක්කලිඤ්ඤාදීනි උපාදාය සුවණ්ණපට්ටපරික්ඛිත්තා විය අහෙසුං. ආයුප්පමාණං පනස්ස නවුතිවස්සසහස්සානි අහොසි. එත්තකං කාලං වඤ්ඣපුරිසාදයෝ අත්තනෝ පහාය විරොචිතුං නාසක්ඛිංසු. රත්තින්දිවපරිච්ඡෙදෙ න පඤ්ඤායිත්ථ. දිවා සූරියාලොකෙන විය සත්තා නිච්චං බුද්ධාලොකෙනෙව විචරිංසු. ඝාසං පුප්ඵනකුසුමාණං පාතොව රවන සකුණාදීනඤ්ච වසෙන ලොකෝ රත්තින්දිවපරිච්ඡෙදං සල්ලක්ඛෙසි. කිම්පන අඤ්ඤෙසං බුද්ධානං අඤ්ඤානුභාවෝ නත්ථීති? නෝ නත්ථි, තෙපිහි ආකඞ්ඛමානා දසසහස්සිං වා ලොකධාතුං තතෝ වා භියෝය්‍ය ආභාය ඵරෙය්‍යුං, ඔඝලස්ස පන භගවතෝ පුබ්බපත්ථනාවසෙන අඤ්ඤෙසං ව්‍යාමප්පභා විය සරීරප්පභා නිච්චමෙව දසසහස්සිලොකධාතුං ඵරිත්වා අට්ඨාසි.

සෝ කිර බොධිසත්තචරියකාලෙ වෙස්සන්තරසදිසෙ අත්තභාවෙ සීතෝ සපුත්තදාරෝ වඞ්කපබ්බතසදිසෙ පබ්බතෙ වසි. අථෙකෝ ඛරදාඨිකෝ නාම යක්ඛෝ මහාපුරිසස්ස දානජ්ඣාසයතං සුත්වා බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන උපසඞ්කමිත්වා මහාසත්තං වෙදරකෙ යාචි, මහාසත්තෝ දදමි බ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තකෙති හට්ඨ පහට්ඨෝ උදකපරියන්තං පඨවිං කම්පෙන්තෝ වෙපි දරකෙ අදාසි. යක්ඛෝ වඞ්කමණකොවිඤං ආලම්බනඵලකං නිස්සාය ඨත්වා පස්සන්තස්සෙව මහාසත්තස්ස මූලකලාපෙ[1] විය වෙ දරකෙ ඛාදි. මහාපුරිසස්ස යක්ඛං ඔලොකෙත්වා මුඛෙ[2] විවටමත්තෙන අග්ගිජාලං විය ලොහිතධාරං උග්ගිරමානං තස්ස මුඛං දිස්වාපි කෙසග්ග මත්තම්පි දෙමනස්සං න උපජ්ජි. සුදින්නං වත මෙ දානන්ති චින්තායතෝ පනස්ස සරීරෙ මහන්තං පීතිසොමනස්සං උදපාදි. සෝ ඉමස්ස මෙ නිස්සන්දෙන අනාගතෙ ඉමිනාව නීහාරෙන රස්මියෝ නික්ඛමන්තූති පත්ථනං අකාසි. තස්ස තං පත්ථනං නිස්සාය බුද්ධභූතස්ස සරීරතෝ රස්මියෝ නික්ඛමිත්වා එත්තකං ඨානං ඵරිංසු.

1. ඉ. මූලකලාපං විය දරකෙ. 2. ඉ. මුඛං.

අපරම්පිස්ස පුබ්බචරිතං අත්ථි, සෝ කිර බොධිසත්තකාලෙ එකස්ස බුද්ධස්ස චෙතියං දිස්වා ඉමස්ස බුද්ධස්ස මයා ජීවිතං පරිච්චජිතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා දණ්ඩදීපකචෙළනනියාමෙන සකලසරීරං වෙළාපෙත්වා රතනත්තයකුලදාසභස්සගඝනිකං සුවණ්ණපාතිං සපටිස්ස පූරාපෙත්වා තත්ථ සහස්සවට්ටියෝ ජාලාපෙත්වා තං සීසෙනාදාය සකලසරීරෙ ජාලාපෙත්වා චෙතියං පදක්ඛිණං කරොන්තො සකලරත්තිං විතිනාමෙසි, එවං යාව අරුණුග්ගමණා වායමන්තස්සාපිස්ස ලොමකූපමත්තම්පි උණ්හං න ගණ්හි, පදුම ගබ්භං පවිට්ඨකාලෙ විය අහොසි. ධම්මෝ හි තාමෙස අත්තානං රක්ඛන්තං රක්ඛති. තෙනාහ භගවා:-

"ධම්මෝ හවෙ රක්ඛති ධම්මචාරිං
ධම්මෝ සුචිණ්ණෝ සුඛමාවහාති,
එසානිසංසෝ ධම්මෙ සුචිණ්ණෙ
න දුග්ගතිං ගච්ඡති ධම්මචාරී"ති.

ඉමස්සාපි කම්මස්ස නිස්සන්දෙන තස්ස භගවතෝ සරීරොභාසෝ දසසහස්සීලොකධාතුං ඵරිත්වා අට්ඨාසි.

තදා අම්හාකං බොධිසත්තෝ සුරුචි නාම බ්‍රාහ්මණෝ හුත්වා සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා මත්තිං උපසඞ්කමිත්වා මධුරධම්මකථං සුත්වා සෙව මග්ගං භික්ඛං ගණ්හථ භන්තෙති ආහ. බ්‍රාහ්මණ! කිත්තක කෙහි තෙ භික්ඛූහි අත්ථොති? කිත්තකා පන වො භන්තෙ! පරිවාර භික්ඛූති ආහ. තදා සත්ථු පඤ්චන්නම්පි තාදිසානෙවාති, තස්මා කොටිසතසහස්සන්ති ආහ. භන්තෙ! සබ්බෙහිපි සද්ධිං මය්හං ගෙහෙ භික්ඛං ගණ්හථාති. සත්ථා අධිවාසෙසි. බ්‍රාහ්මණෝ සත්ථාරඤ්ච නිමන්තෙත්වා ගෙහං ගච්ඡන්තෝ විය්හන්තෝ අහං එත්තකානං භික්ඛූනං යාගුභත්තඛාදනීයාදීනි දාතුං නො න සක්කොමි නිසීදනට්ඨානං පන කථං භවිස්සතීති තස්ස සා චින්තා චතුරාසීති යොජනසහස්සමත්තෙ සිතස්ස දෙවරඤ්ඤො පණ්ඩුකම්බලසිලාසනස්ස උණ්හාභාවං ජනෙසි. සක්කො නු ඛො මං ඉමස්මා ඨානා චාවෙතුකාමොති දිබ්බචක්ඛුනා ඔලොකෙන්තො මහාපුරිසං දිස්වා සුරුචි බ්‍රාහ්මණෙ බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා නිසීදනට්ඨානඤ්ච චින්තෙති මඤ්ඤෙ තත්ථ ගන්ත්වා පුඤ්ඤඤ්ච කොට්ඨාසං ගණ්හිතුං වට්ටතීති වඩ්ඩකිවණ්ණං නිම්මිණිත්වා වාසිඵරසුහත්ථො මහාසත්තස්ස පුරතො පාතුරහොසි. සෝ අත්තුඛො කස්සචි භතියා කත්තබ්බනත්ති ආහ. මහාපුරිසො දිස්වා කිං කම්මං කරිස්සසීති ආහ. මම අජ්ඣත්තසිපං නාම නත්ථි, ගෙහං වා මණ්ඩපං වා යොගං කාරෙහි, තස්ස තං කාතුං ජානාමීති තෙනහි මය්හං කම්මං අත්ථීති. කිං අය්‍යෙති? සත්තාහඤ්ච මෙ කොටිසතසහස්සභික්ඛූ නිමන්තිතා තෙසං නිසීදනමණ්ඩපං කරිස්සසීති. අහං නාම

කරෙය්‍යං සචෙ මෙ හත්‍ථිං දත්‍වා සක්‍කිස්සථාති. සක්‍කිස්සාමි තාතාති. සාධු කරිස්සාමීති ගන්ත්වා එකං පදෙසං ඔලොකෙසි. චාදසහත්ථෙ සයොජනපථවිප්පමාණෙ පදෙසෙ කසිණමණ්ඩලං විය සමතලෙ අහොසි. සො එකූනසතෙ ඨානෙ සත්තරතනමයෙ මණ්ඩපෙ උට්ඨහතූති විනෙත්වා ඔලොකෙන්තො තාවදෙව පුථවිං භින්දිත්වා මණ්ඩපෙ උට්ඨහි. තස්ස සොවණ්ණමයෙසු එකමෙකස්මිං රජතමයා ඝටකා අහෙසුං. රජතමයෙසු සොවණ්ණමයා මණිමයෙසු මණිමයා සත්තරතන මයෙසු සත්තරතනමයාව ඝටකා අහෙසුං. තතො මණ්ඩපස්ස අන්තරන්තරෙ කිංකිණිකජාලං ඔලම්බතූති ඔලොකෙසි. සහ ඔලොකනෙනෙව ජාලං ඔලම්බි, යස්ස මන්දවාතෙරිතස්ස පඤ්චඞ්ගිකස්සෙව තූරියස්ස මධුරසද්දො නිග්ඝච්ඡති, දිබ්බසඞ්ගීතිවත්තන කාලො විය හොති. අනන්තරන්තරා[1] ගන්ධදුම්මාලාදුම්මානි ඔලම්බන්තූති විනෙත්වා දුම්මානි ඔලම්බිංසු. කොටිසතසහස්සඛීණාසවා භික්ඛූනං ආසනානි ච ආඛාරකානි ච පඨවිං භින්දිත්වා උට්ඨහන්තූති චින්තෙසි, තාවදෙව උට්ඨහිංසු. කොණෙ කොණෙ එකෙකා උදකවාරියො උට්ඨහන්තූති විනෙත්වා උදකවාරියො උට්ඨහිංසු. එත්තකං මාදිසෙහි බ්‍රාහ්මණස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එහි අය්‍ය! තව මණ්ඩපං ඔලොකෙත්වා මයඤ්ච භතිං දෙහීති ආහ. මහාපුරිසො ගන්ධාදීහි මණ්ඩපං ඔලොකෙසි. ඔලොකෙන්තස්සෙව සත්තරතනමයෙ සත්තරතනමයා ඝටකා පිතියා තිරන්තරං පූරිතා අහොසි.

අථස්ස මණ්ඩපං ඔලොකෙත්වා එතදහොසි. නායං මණ්ඩපො මනුස්සභූතෙන කතො, මයඤ්ච පන ඉමස්මිං ඨානෙ මයඤ්ච ගුණං ආගම්ම අඤ්ඤා සක්‍කභවනාදීනං උණ්හං අහොසි, තතො සක්‍කෙන දෙවරාජෙන අයං මණ්ඩපො කාරිතො භවිස්සති, න ඛො පන මෙ යුත්තං එවරූපෙ මණ්ඩපෙ එකදිවසංයෙව දානං දාතුං සත්තාහං දස්සාමීති විනෙත්වා බාහිරකදානං හි කිත්තකම්පි සමානං බොධිසත්තානං තුට්ඨිං කාතුං න සක්‍කොති, අලඞ්කතසීසං පන ඡින්දිත්වා අසඤ්ඤතඅක්ඛිනි උප්පාටෙත්වා හදයමංසං වා උච්ඡඞ්ගෙත්වා දින්නකාලෙ බොධිසත්තානුත්තරං වාහං නිස්සාය තුට්ඨි නාම හොති, අමහාකම්පි හි බොධිසත්තස්ස සිවිජාතකෙ දෙවසිකං පඤ්චකහාපණමත්තානි විස්සජ්ජෙත්වා චිතුපූ චාරෙසු මජ්ඣෙ නගරෙ ච දානං දෙන්තස්ස තං දානං වාගතුට්ඨිං උප්පාදෙතුං නාසක්‍ඛි, යදා පනස්ස බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන ආගන්ත්වා සක්‍කො දෙවිරාජ අක්ඛිනි යාචි, තදා තානි[2] උප්පාටෙත්වා දදමානස්සෙව හාසො උපපජ්ජි. කොසඝමත්තම්පි චිත්තං* අස්සාදෙතුං නාම නාහොසි. එවං දානං නිස්සාය බොධිසත්තානං තිත්ති නාම නත්‍ථි. තස්මා සොපි මහාපුරිසො සත්තාහං මයා කොටිසතසහස්සඛීණාසවානං භික්ඛූනං දානං දත්වා වට්ටතීති විනෙත්වා තස්මිං

1. ඉ. අන්තරා. 2. ඉ. තානි. * චිත්තාස්ස ඉතිපවත්තබ්බං.

මණ්ඩපෙ නිසීදුපෙත්වා සත්තාහං ගවපාණං නාම දානං අදාසි. ගවපාණහත්ථි මහන්තෙ මහන්තෙ කොළඹෙ බීරස්ස පූරෙත්වා උද්ධනෙ ආරොපෙත්වා ඝනපාකපක්කෙ බීරෙ පොක්කෙ තණ්ඩුලෙ පක්ඛිපිත්වා පක්කමධුසක්කරචුණ්ණසපිහි[1] අභිසඞ්ඛරිත්වා[2] භොජනං වුච්චති. මනුස්සායෙව පන පරිවිසිතුං නාසක්ඛිංසු, දෙවාපි එකන්තරිකා හුත්වා පරිවිසිංසු. බාරස[3] තෙරසයොජනපපමාණං ඨානම්පි භික්ඛු ගණ්හිතුං නප්පහොසියෙව. තෙ පන භික්ඛූ අත්තනෝ අත්තනෝ ආනුභාවෙන නිසීදිංසු. පරියොසානදිවසෙ සබ්බභික්ඛූනං පත්තානි ධොවාපෙත්වා හෙසජ්ජත්ථාය සපිනවනීතමධුඵාණිතාදීනි පූරෙත්වා නිච්චරෙහි සද්ධිං අදාසි. සබ්බනවකභික්ඛූනා ලද්ධච්චරසාටකා සතසහස්සග්ඝනකා අහෙසුං සත්ථා අනුමොදනං කරොන්තො අයං පුරිසෝ එවරූපං මහාදානං අදාසි, කො නු ඛො භවිස්සතීති උපධාරෙන්තො අනාගතෙ කප්පසතසහස්සාධිකානං තිණ්ණං අසඞ්ඛ්‍යානං මත්ථකෙ ගොතමො නාම බුද්ධො භවිස්සතීති දිස්වා මහාපුරිසං ආමන්තෙත්වා එවං එත්තකං නාම කාලං අනික්කමිත්වා ගොතමො නාම බුද්ධො භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. මහාපුරිසො ව්‍යාකරණං සුත්වා අහං කිර බුද්ධො භවිස්සාමි, කො මෙ කරවාසෙන අත්ථෝ? පබ්බජිස්සාමීති චින්තෙත්වා තථාරූපං සම්පත්තිං ඡෙලපිණ්ඩං විය පහාය සත්තසතානිකෙ පබ්බජිත්වා බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ආයුපරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති.

මඞ්ගලස්ස පන භගවතො නගරං උත්තරං නාම අහොසි. පිතාපි උත්තරෝ නාම ඛත්තියො, මාතාපි උත්තරා නාම, සුදෙවො ච ධම්මසෙනො ච වෙ අග්ගසාවකා, පාලිතො නාම උපට්ඨාකො, සීවලී ච අසොකා ච වෙ අග්ගසාවිකා, නාගරුක්ඛො බොධි, අට්ඨාසීතිහත්ථුබ්බෙධං සරීරං අහොසි. නවුතිවස්සසහස්සානි ඨත්වා පරිනිබ්බුතෙ පන තස්මිං එකපහාරෙනෙව දසවක්කවාළ සහස්සානි එකන්ධකාරානි අහෙසුං. සබ්බවක්කවාළෙසු මනුස්සානං මහන්තං ආරොදනපරිදෙවනං අහොසි :-

"කොණ්ඩඤ්ඤස්ස අපරෙන මඞ්ගලෝ නාම නායකො,
තමං ලොකෙ නිහන්ත්වාන ධම්මොක්කමභිඩාරසී"ති.

එවං දසසහස්සිලොකධාතුං අන්ධකාරං කත්වා පරිනිබ්බුතස්ස තස්ස භගවතො අපරභාගෙ සුමනො නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයො සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ කොටිසතසහස්සං භික්ඛූ අහෙසුං, දුතියෙ කඤ්චනපබ්බතමහි නවුතිකොටිසහස්සානි, තතියෙ අසීතිකොටිසහස්සානි, තදා මහාසත්තො අතුලො නාම නාගරජා අහොසි මහිද්ධිකො මහානුභාවො, සො බුද්ධං

1. ඉං. පක්කං මධුසක්කරචුණ්ණ. 2. ඉං. අභිසඞ්ඛරිත්වා. 3. ඉං. චෙදිස.

උපපජ්ජනාති සුත්වා සකසිසඞ්ඝපරිවුතෝ නාගභවනා නික්ඛම්මිත්වා කොටිසතසහස්සභික්ඛුපරිවාරස්ස තස්ස භගවතෝ දිබ්බතූරියෙහි උපහාරං කත්වා මහාදානං දත්වා පවෙචනං දුස්සයුගානි දත්වා සරණේසු පතිට්ඨාසි. සොපි නං සත්ථා අනාගතෙ බුද්ධා භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතෝ නගරං ඛේමං නාම අහොසි, සුදත්තා නාම රාජා පිතා, සිරිමා නාම මාතා, සරණෝ ච භාවිතත්තෝ ච අග්ගසාවකා, උදෙනෝ නාමුපට්ඨාකෝ, සොණා ච උපසොණා ච අග්ගසාවිකා, නාගරුක්ඛෝ බොධි, තාවතිංසභවනෙ බෙඛඩං සරීරං, තාවතිංසෙව වස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි:-

"මඞ්ගලස්ස අපරෙන සුමනෝ නාම නායකෝ,
සබ්බධම්මෙසු අසමෝ සබ්බසත්තානං මුත්තමෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ රෙවතෝ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ ගණනා නාම නත්ථි. දුතියෙ කොටිසතසහස්සභික්ඛූ අහෙසුං, තථා තතියෙ, තදා බොධිසත්තෝ අතිදෙවොනාම බ්‍රාහ්මණෝ හුත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා සරණේසු පතිට්ඨාය සිරසි අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා තස්ස සත්ථුනෝ කිලෙසපපහාණෙ වණ්ණං වත්වා උත්තරාසඞ්ගෙන පූජං අකාසි. සොපි නං බුද්ධා භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. තස්ස පන භගවතෝ නගරං ධඤ්ඤවතී[1] නාම අහොසි, පිතා විපුලෝ නාම ඛත්තියෝ, මාතාපි විපුලාභාදෙවී නාම, වරුණෝ ච බ්‍රහ්මදෙවෝ ච අග්ගසාවකා, සමිතාවෝ නාම උපට්ඨාකෝ, භද්දා ච සුභද්දා ච අග්ගසාවිකා නාගරුක්ඛෝව බොධි, සරීරං අසීතිහත්ථුබෙඛධං අහොසි, ආයු සට්ඨි වස්සසහස්සානීති:-

"සුමනස්ස අපරෙන රෙවතෝ නාම නායකෝ,
අනුපමෝ අසදිසෝ අතුලෝ උත්තමෝ ජුතිමා"ති.

තස්ස අපරභාගෙ සොභිතෝ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ කොටිසතං භික්ඛූ අහෙසුං, දුතියෙ නවුතිකොටියෝ, තතියෙ අසීතිකොටියෝ, තදා බොධිසත්තෝ අජිතොනාම බ්‍රාහ්මණෝ හුත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා සරණේසු පතිට්ඨාය බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං අදාසි. සොපි නං බුද්ධා භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. තස්ස පන භගවතෝ නගරං සුධම්මං නාම අහොසි, පිතා සුධම්මෝ නාම රාජා, මාතාපි සුධම්මා නාම, අසමෝ ච සුනෙත්තෝ ච අග්ගසාවකා, අනොමෝ නාම උපට්ඨාකෝ, නකුලා ච සුජාතා ච අග්ගසාවිකා, නාගරුක්ඛෝව බොධි, අට්ඨපණ්ණාසහත්ථුබෙඛධං සරීරං අහොසි, තාවතිංසසහස්සානි ආයුප්පමාණන්ති. :-

1. ඉ. සුධඤ්ඤවතී.

"රෙවතස්ස අපරේන **සොභිතෝ** නාම භාගිනෙයෝ,
සමාහිතෝ සන්තවිත්තෝ අසමෝ අප්පටිපුග්ගලෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ එකං අසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යං අතික්කමිත්වා එකස්මිං කප්පෙ තථෝ බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු අනොමදස්සිස්ස පදුමස්ස නාරදස්ස. අනොමදස්සිස්ස භගවතෝ තථෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමෙ අට්ඨහි භික්ඛුසතසහස්සානි අහෙසුං, දුතියෙ සත්ත, තතියෙ ඡ, තදා බොධිසත්තෝ එකෝ යක්ඛසෙනාපති අහොසි මහිද්ධිකෝ මහානුභාවෝ අනෙකකොටිසතසහස්සානං යක්ඛානං අධිපති, සොබුද්ධෝ උපත්තෝහති සුත්වා ආගන්ත්වා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසංඝස්ස මහාදානං අදාසි. සත්ථාපි නං අනාගතෙ බුද්ධෝ භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. අනොමදස්සිස්ස පන භගවතෝ වඤ්ඣවතී නාම නගරං අහොසි; යසවා නාම රාජා පිතා, යසොධරා නාම මාතා, නිසභෝ ච අනොමෝ ච අග්ගසාවකා, වරුණෝ නාම උපට්ඨාකෝ, සුන්දරී ච සුමනා ච අග්ගසාවිකා, අජ්ජුණරුක්ඛෝ බොධි, සරීරං අට්ඨපඤ්ඤාස රතනුබ්බෙධං අහොසි, වස්සසතසහස්සං ආයුත්ති :–

"සොභිතස්ස අපරෙන සම්බුද්ධෝ දිපදුත්තමෝ,
අනොමදස්සී අමිතයසෝ නෙජසී දුරතික්කමෙ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ පදුමෝ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තථෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ කොටිසතසහස්සා භික්ඛූ අහෙසුං, දුතියෙ තීණි සතසහස්සානි, තතියෙ අහොසෙ අරහන්තසහස්සා මහාවනසණ්ඩවාසිනං භික්ඛූනං වෙ සතසහස්සානි. තදා තථාගතෙ තස්මිං වනසණ්ඩෙ වසන්තෙ බොධිසත්තෝ සීහෝ හුත්වා සත්ථාරං නිරොධසමාපත්තිං සමාපන්නං දිස්වා පසන්නචිත්තෝ වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පිතිසොමනස්සජාතෝ නික්ඛන්තුං සීහනාදං නදිත්වා සත්තාහං බුද්ධාරම්මණපීතිං අවිජහිත්වා පිතිසුඛෙනෙව ගොචරාය අපක්කමිත්වා ජීවිතපරිච්චාගං කත්වා පරිරූපසමාහිතෝ අට්ඨාසි. සත්ථා සත්තාහච්චයෙන නිරොධා වුට්ඨිතෝ සීහං ඔලොකෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝෙපි චින්තෙසි. සීහෝ සත්ථු චිත්තං ඤත්වා සඞ්ඝං වන්දිස්සතීති භික්ඛුසඞ්ඝෝ ආගච්ඡතූති චින්තෙසි. භික්ඛූ තාවදෙව ආගම්ංසු, සීහෝ සඞ්ඝෙ විත්තං පසාදෙසි, සත්ථා තස්ස මනං ඔලොකෙත්වා අනාගතෙ බුද්ධෝ භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. පදුමස්ස පන භගවතෝ චම්පකං නාම නගරං අහොසි. **අසමෝ**[1] නාම රාජා පිතා, මාතාපි අසමා නාම, සාලෝ ච උපසාලෝ ච අග්ගසාවකා, වරුණෝ නාම උපට්ඨාකෝ, රුක්ඛෝ ච[2] සුරුක්ඛෝ ච අග්ගසාවිකා, සොණරුක්ඛෝ නාම බොධි, අට්ඨ පණ්ණාසහත්ථුබ්බෙධං සරීරං අහොසි, ආයු වස්සසතසහස්සන්ති :–

"අනොමදස්සිස්ස අපරෙන සම්බුද්ධෝ දිපදුත්තමෝ,
පදුමෝ නාම නාමෙන අසමෝ අප්පටිපුග්ගලෝ"ති.

---

1 ෂ්. පදුමෝ. 2 ෂ්. රුක්ඛෝච උපරුක්ඛෝච.

තස්ස අපරභාගේ නාරදෝ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ කොටිසතසහස්ස භික්ඛූ අහෙසුං, දුතියෙ නවුතිකොටිසහස්සානි[1], තතියෙ අසීතිකොටිසහස්සානි[2], තදා බොධිසත්තෝ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා පඤ්චසු අභිඤ්ඤාසු ච සමාපත්තීසු වසී හුත්වා බුද්ධුපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා වන්දිත්වාන පූජං අකාසි. සොපි නං[3] අනාගතෙ බුද්ධෝ භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතෝ ඛණ්ඩසුවතී නාම නගරං අහොසි, සුදෙවෝ[4] නාම ඛත්තියෝ පිතා, අනොමා නාම මාතා, භද්දඝටෝ ච ජිතමිත්තෝ ච අග්ගසාවකා, වාසෙට්ඨෝ නාම පඨමාභිසමයෝ, උත්තරාව එග්ගුණිව අග්ගසාවිකා, මහාසොණරුක්ඛෝ නාම බොධි, සරීරං අට්ඨාසීතිහත්ථුබ්බෙධං අහොසි, නවුතිවස්ස සහස්සානි ආයුනි :-

"පදුමස්ස අපරෙන සම්බුද්ධෝ දීපදුත්තමෝ,
නාරදෙ නාම නාමෙන අසමෝ අප්පටිපුග්ගලෝ"ති.

නාරදබුද්ධස්ස අපරභාගෙ ඉතෝ සතසහස්සකපපමත්ථකෙ එකස්මිං කප්පෙ එකොව පදුමුත්තරබුද්ධෝ නාම උදපාදි. තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමෙ කොටිසතසහස්සභික්ඛූ අහෙසුං. දුතියෙ වෙහාරපබ්බතෙ නවුතිකොටිසහස්සානි, තතියෙ අසීතිකොටිසහස්සානි. තදා බොධිසත්තෝ ජටිලෝ නාම මහාරඨිකෝ හුත්වා බුද්ධුපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස තිචීවරදානං අදාසි. සොපි නං අනාගතෙ බුද්ධෝ භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. පදුමුත්තරස්ස පන භගවතෝ කාලෙ තිත්ථියා නාම නාහෙසුං[5] සබ්බෙ දෙවමනුස්සා[6] නං බුද්ධමෙව සරණං අගමංසු. තස්ස භගරං හංසවතී නාම අහොසි. පිතා ආනන්දෝ නාම ඛත්තියෝ, මාතා සුජාතා නාම, දෙවලෝ ච සුජාතෝ ච අග්ගසාවකා, සුමනෝ නාම උපට්ඨාකෝ, අම්බා ච අසමා ච අග්ගසාවිකා, සාලරුක්ඛොව[7] බොධි, සරීරං අට්ඨාසීතිහත්ථුබ්බෙධං අහොසි. සරීරපභා සමන්තතෝ චාදසයොජනානි ඵරිංසු. වස්ස සතසහස්සං ආයුනි[8] :-

"නාරදස්ස අපරෙන සම්බුද්ධෝ දීපදුත්තමෝ,
පදුමුත්තරෙ නාම ජිනෝ අනෙකගුණෙහා සාගරූපමෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ තිංසකප්පසතසහස්සානි අතික්කමිත්වා සුමෙධෝ[9] සුජාතෝ චාති එකස්මිං කප්පෙ දෙ බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු. සුමෙධස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා. පඨමසන්නිපාතෙ සුදස්සන නගරෙ කොටිසතං ඛීණාසවා අහෙසුං, දුතියෙ නවුතිකොටියෝ, තතියෙ අසීතිකොටියෝ. තදා බොධිසත්තෝ උත්තරෝ නාම

---

1. ෆ්. නවුතිකොටිසතසහස්සානි.
2. ෆ්. අසීතිකොටිසතසහස්සානි.
3. ෆ්. තං
4. ෆ්. සුමෙධෝ—5. ෆ්. තිත්ථියා නාහෙසුං.
6. ෆ්. දෙවමනුස්සා බුද්ධමෙව.
7. ෆ්. ච.
8. ෆ්. ආයු.
9. ෆ්. සුමෙධෝච

මාණවෝ හුත්වා නිදහිත්වා ඨපිතං යෙව අසිතිකොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා ධම්මං සුත්වා සරණෙසු පතිට්ඨාය නික්ඛමිත්වා පබ්බජි. සොපි නං අනාගතෙ බුද්ධො භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. සුමෙධස්ස භගවතො සුදස්සනං නාම නගරං අහොසි, සුදත්තො නාම රාජා පිතා, මාතාපි සුදත්තා නාම, සරණෙ ච සබ්බකාමෙ ච වෙ අග්ගසාවකා, සාගරෝ නාම උපට්ඨාකො, රමා ච සුරමා ච වෙ අග්ගසාවිකා, මහානිපරුක්ඛො බොධි, සරීරං අට්ඨාසීතිහත්ථුබ්බෙධං අහොසි, ආයු නවුතිවස්ස සහස්සානීති :-

"පදුමුත්තරස්ස අපරෙන සුමෙධො නාම නාථකො,
දුරාසදෙ උග්ගතෙජෙ සබ්බලොකුත්තමෝ මුනී"ති.

තස්ස අපරභාගෙ සුජාතො නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයො සාවක සන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ සට්ඨිභික්ඛුසහස්සානි අහෙසුං, දුතියෙ පඤ්ඤාසං, තතියෙ චත්තාරීසං, තදා බොධිසත්තො චක්කවත්තී රාජා හුත්වා බුද්ධා උපපන්නාති සුත්වා උපසඞ්කමිත්වා ධම්මං සුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සදධිං සත්තහි රතනෙහි චතුමහාදීපරජ්ජං දත්වා සත්ථුසන්තිකෙ පබ්බජි. සකලරට්ඨවාසිනො රට්ඨුපපාදං ගහෙත්වා ආරම්මිකකිච්චං සාධෙන්තා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස නිච්චං මහාදානං අදංසු. සොපි නං[1] සත්ථා ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතො නගරං සුමඞ්ගලං නාම අහොසි, උග්ගතො නාම රාජා පිතා, පභාවති නාම මාතා, සුදස්සනො ච දෙවො ච අග්ගසාවකා, නාරදෙ නාම උපට්ඨාකො, නාගා ච නාගසමාලා ච අග්ගසාවිකා, මහාවෙණුරුක්ඛො බොධි. සො කිර මඤ්චකිඤ්ඤ ඝනකඛන්ධො උපරි මාහාසාඛාහි මොරපිඤ්ඡත්තලාපො විය විරොචිත්ථ. තස්ස භගවතො සරීරං පණ්ණාසහත්ථුබ්බෙධං අහොසි. ආයු නවුතිවස්ස සහස්සානීති :-

"තත්‍රෙව මණ්ඩකපපමහි සුජාතො නාම නාථකො,
සීහහනුසහක්ඛන්ධො අපපමෙය්‍යො දුරාසදෙ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ ඉතො අට්ඨාරසකපපසතමත්ථකෙ එකසමිං කපෙ පියදස්සි අත්ථදස්සි ධම්මදස්සීති තයො බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු. පියදස්සිස්සපි තයො සාවකසන්නිපාතා, පඨමෙ කොටිසතසහස්සං භික්ඛූ අහෙසුං, දුතියෙ නවුතිකොටියො, තතියෙ අසීතිකොටියොති, තදා බොධිසත්තො කස්සපො නාම මාණවො තිණ්ණං වෙදානං පාරං ගන්ත්වා හුත්වා සත්ථුධම්මදෙසනං සුත්වා කොටිසත සහස්සධනපරිච්චාගෙන සඞ්ඝාරාමං කාරෙත්වා සරණෙසු ච සීලෙසු ච පතිට්ඨාසි. අථ නං සත්ථා අට්ඨාරසකපපසතච්චයෙන බුද්ධා භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතො අනොමං නාම නගරං අහොසි, පිතා සුදිත්තො නාම රාජා, මාතා වප්‍ප නාම, පාලිතො ච

1. ම. සොපිතං ව්‍යාකාසි.

සම්බෝධසි ච අග්ගසාවකා, සොභිතෝ නාම උපට්ඨාකෝ, සුජාතා ච ධම්මදිනනා ච අග්ගසාවිකා, පියඞ්ගුරුකෝ බොධි, සරීරං අසිති හත්ථුබෙඛධං අහොසි, නවුතිවස්සසහස්සානි ආයුඛ්ති :-

"සුජාතස්ස අපරෙන සගමහු ලොකනායකෝ,
දුරාසදෝ අසමසමෝ පිසදසසි මහායසෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ අට්ඨදසසි නාම සත්ථා උදපාදි, තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමෙ අට්ඨනවුති භික්ඛූ සතසහස්සානි අහෙසුං, දුතියෙ අට්ඨාසිති සතසහස්සානි, තථා තතියෙ, තදා බොධිසත්තොපි සුසීමෝ නාම මහිද්ධිකතාපසෝ හුත්වා දෙවලොකතෝ මන්දාරවපුප්ඵාභිහතං ආහරිත්වා සත්ථාරං පූජෙසි. සොපි තං බුද්ධෝ භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතෝ සොභිතං නාම නගරං අහොසි, සාගරෝ නාම රාජා පිතා, සුදස්සනා නාම මාතා, සනෙතා ච උපසනෙතා ච අග්ගසාවකා, අභයෝ නාමුපට්ඨාකෝ, ධම්මා ච සුධම්මා ච අග්ගසාවිකා, චම්පකරුක්ඛෝ බොධි, සරීරං අසිති හත්ථුබෙඛධං අහොසි. සරීරප්පභා සමන්තතෝ සබ්බකාලං යොජන මත්තං ඵරිත්වා අට්ඨාසි. ආයු වස්සසතසහස්සන්ති :-

"තත්‍රෙව මණ්ඩකපමහි අට්ඨදසසි නරාසභෝ,
මහාතමං නිහන්ත්වාන පත්තෝ සම්බොධිමුත්තමං"ති.

තස්ස අපරභාගෙ ධම්මදසසි නාම සත්ථා උදපාදි, තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමෙ කොටිසතං භික්ඛූ අහෙසුං, දුතියෙ සත්තතිකොටියෝ, තතියෙ අසීතිකොටියෝ, තදා බොධි සත්තොපි සක්කෝ දෙවරාජා හුත්වා දිබ්බගන්ධපුප්ඵෙහි ච දිබ්බතූරියෙහි ච පූජං අකාසි. සොපි තං ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතෝ සරණං නාම නගරං අහොසි, පිතා සරණෝ නාම රාජා, මාතා සුනන්දා නාම, පදුමෝ ච ථුස්සදෙවෝ ච අග්ගසාවකා, සුනෙත්තෝ නාමුපට්ඨාකෝ, ඛෙමා ච සබ්බනාමා ච අග්ගසාවිකා, රත්තකුරවකරුක්ඛෝ බොධි, කිම්හිජලොතිපි වුච්චති. සරීරං පනස්ස අසිතිහත්ථුබෙඛධං අහොසි. වස්සසතසහස්සං ආයුඛ්ති :-

"තත්‍රෙව මණ්ඩකපමහි ධම්මදසසි මහායසෝ,
තමන්ධකාරං විධමෙත්වා අතිරොචති සදෙවකෙ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ ඉතෝ වතුනවුතිකපපමත්ථකෙ එකස්මිං කපෙ එකොව සිද්ධත්ථෝ නාම බුද්ධෝ උදපාදි. තස්සාපි තයෝ සාවක සන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ කොටිසතසහස්සං භික්ඛූ අහෙසුං. දුතියෙ නවුතිකොටියෝ, තතියෙ අසීතිකොටියෝ. තදා බොධි සත්තොපි උග්ගතෙජෝ අභිඤ්ඤාබලසම්පන්නෝ මඞ්ගලෝ නාම තාපසෝ හුත්වා මහාජම්බුඵලං ආහරිත්වා තථාගතස්ස අදාසි. සත්ථා තං ඵලං පරිභුඤ්ජිත්වා වතුනවුතිකපපමත්ථකෙ බුද්ධෝ භවිස්සසීති

බෝධිසත්තං ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතෝ නගරං වේභාරං නාම අහොසි. පිතා ජයසේනෝ නාම රාජා, මාතා සුජාතස්සා නාම, සම්බහුලෝ ව සුමිත්තෝ ව අග්ගසාවකා, රේවතෝ නාම්‍බපට්ඨාකෝ, සීවලී ව සුරුමා ව අග්ගසාවිකා, කණිකාරරුක්ඛෝ බෝධි, සරීරං සට්ඨිහත්ථුබ්බේධං අහොසි. වස්සසතසහස්සං ආයුනි:-

"ධම්මදස්සිස්ස අපරේන සිද්ධත්ථෝ නාම නායකෝ,
නිහනිත්වා තමං සබ්බං සූරියෝවබභුග්ගතෝ යථා"ති.

තස්ස අපරභාගේ ඉතෝ වානවුතිකප්පමත්තේ තිස්සෝ ඵුස්සෝති එකසම්මං තපෙප වේ බුද්ධා නිබ්බත්තිංසු තිස්සස්ස භගවතෝ තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතේ භික්ඛූනං කොටිසතං අහොසි දුතියේ නවුතිකෝටියෝ, තතියේ අසීතිකෝටියෝ. තදා බෝධිසත්තෝ මහාභෝගෝ මහායසෝ සුජාතෝ නාම ඛත්තියෝ හුත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා මහිද්ධිකභාවං පත්වා බුද්ධං උපසඞ්කමිත්වා සුත්වා දිබ්බං මඤ්ඤරවපුප්ඵං පාරිච්ඡත්තකපුප්ඵානි ච ආදාය චතුපරිසමජ්ඣේ ගච්ඡන්තං තථාගතං පූජේසි, ආකාසේ පුප්ඵවිතානං අකාසි, සෝපි නං සත්ථා ඉතෝ වේ නවුතිකප්පේ බුද්ධෝ භවිස්සසීති ව්‍යාකාසි, තස්ස භගවතෝ ඛේමං නාම නගරං අහොසි. පිතා ජනසන්ධෝ නාම ඛත්තියෝ, මාතා පදුමා නාම, බ්‍රහ්මදේවෝ ච උදයෝ ව අග්ගසාවකා, සම්භවෝ නාම්‍බුපට්ඨාකෝ, ඵුස්සා ව සුදත්තා ව අග්ගසාවිකා, අස්සත්ථරුක්ඛෝ බෝධි, සරීරං සට්ඨි හත්ථුබ්බේධං අහොසි. වස්සසතසහස්සං ආයුනි:-

"සිද්ධත්ථස්ස අපරේන අසමෝ අප්පටිපුග්ගලෝ,
අනන්තතේජෝ අමිතයසෝ නිස්සෝ ලෝකග්ගනායකෝ"ති.

තස්ස අපරභාගේ ඵුස්සෝ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයෝ සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතේ සට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සානි අහේසුං, දුතියේ පණ්ණාසං, තතියේ වත්තිංස, තදා බෝධිසත්තෝ විජිතාවී නාම ඛත්තියෝ හුත්වා මහාරජ්ජං පහාය සත්ථුසන්තිකේ පබ්බජිත්වා තීණි පිටකානි උග්ගහෙත්වා මහාජනස්ස ධම්මකථං කථෙසි. සීලපාරමිං ව පූරේසි. සෝපි නං බුද්ධෝ තථේව ව්‍යාකාසි තස්ස භගවතෝ කාසි නාම නගරං අහොසි, ජයසේනෝ නාම රාජා පිතා, සිරිමා නාම මාතා, සුරක්ඛිතෝ ව ධම්මසේනෝ ව අග්ගසාවකා, සභියෝ නාම්‍බුපට්ඨාකෝ, චාලා ව උපචාලා ව අග්ගසාවිකා, ආමලකරුක්ඛෝ බෝධි, සරීරං අට්ඨපණ්ණාසහත්ථුබ්බේධං අහොසි. නවුති වස්සසහස්සානි ආයුනි:-

"තස්සේව මණ්ඩකප්පම්හි අහු සත්ථා අනුත්තරෝ,
අනුපමෝ අසමසමෝ ඵුස්සෝ ලෝකග්ගනායකෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ ඉතො එකනවුතිකප්පේ විපස්සී නාම භගවා උදපාදි. තස්සාපි තයො සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ අට්ඨසට්ඨි භික්ඛුසතසහස්සං අහොසි, දුතියෙ එකසතසහස්සං, තතියෙ අසීතිසහස්සානි, තදා බොධිසත්තො මහිඩ්ඩිකො මහානුභාවො අතුලො නාම නාගරාජා හුත්වා සත්තරතනඛචිතං සොවණ්ණමයං[1] පීඨං භගවතො අදාසි. සොපි නං ඉතො එකානවුතිකප්පෙ බුද්ධා භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතො බන්ධුමතී නාම නගරං අහොසි බන්ධුමා නාම රාජා පිතා, බන්ධුමතී නාම මාතා, ඛණ්ඩා ච තිස්සා ච අග්ගසාවිකා, අසොකො නාම්පට්ඨාකො, චන්දා ච චන්දමිත්තා ච අග්ගසාවිකා, පාටලීරුක්ඛො බොධි, සරීරං අසී තිහත්ථුබ්බෙධං අහොසි, සරීරප්පභා සද්ධා සත්තයොජනානි ඵරිත්වා අට්ඨාසි. අසීතිවස්සසහස්සානි ආයුනි:-

"පුස්සස්ස අපරෙන සම්බුද්ධො දීපදුත්තමෝ,
විපස්සී නාම නාමෙන ලොකෙ උප්පජ්ජි චක්ඛුමා"ති.

තස්ස අපරභාගෙ ඉතො එකතිංසෙ කප්පෙ සිඛී ච වෙස්සභූ චාති, ද්වෙ බුද්ධා අහෙසුං. සිඛිස්සාපි තයො සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ භික්ඛුසතසහස්සං අහොසි. දුතියෙ අසීතිසහස්සානි, තතියෙ සත්තති, තදා බොධිසත්තො අරින්දමෝ නාම රාජා හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සචීවරං මහාදානං පවත්තෙත්වා සත්තරතන පතිමණ්ඩිතං හත්ථිරතනං දත්වා හත්ථිප්පමාණං කත්වා කප්පියභණ්ඩං අදාසි. සොපි නං ඉතො එකතිංසෙ කප්පෙ බුද්ධා භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. තස්ස පන භගවතො අරුණවති නාම නගරං අහොසි, අරුණො නාම ඛත්තියො පිතා, පභාවති නාම මාතා, අභිභූ ච සම්භවො ච අග්ගසාවකා, ඛෙමඞ්කරො නාම්පට්ඨාකො, මඛිලා ච පදුමා ච අග්ගසාවිකා පුණ්ණඵරිකරුක්ඛො බොධි, සරීරං සත්තතිංස හත්ථුබ්බෙධං අහොසි. සරීරප්පභා යොජනත්තයං ඵරිත්වා අට්ඨාසි. සත්තතිංසවස්සසහස්සානි ආයුනි:-

"විපස්සිස්ස අපරෙන සම්බුද්ධො දීපදුත්තමෝ,
සිඛිවහයෝ[2] නාම ජිනො අසමො අප්පටිපුග්ගලෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ වෙස්සභූ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි තයො සාවකසන්නිපාතා, පඨමසන්නිපාතෙ අසීතිභික්ඛුසතසහස්සානි අහෙසුං, දුතියෙ සත්තති, තතියෙ සට්ඨි, තදා බොධිසත්තො සුදස්සනො නාම රාජා හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සචීවරං මහාදානං දත්වා තස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා ආචාරගුණසම්පන්නො බුද්ධරතනෙ චිත්තීකාරපිතිබහුලො අහොසි සොපි නං භගවා ඉතො එකතිංසෙ කප්පෙ බුද්ධා භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. තස්ස පන භගවතො අනුපමං නාම නගරං අහොසි, සුප්පතීතා නාම

1. ඉ. සොවණ්ණමය. 2. ඉ. සිඛිසම්භවයො.

රාජ පිතා, යසවති නාම මාතා, සොණෝ ච උත්තරෝ ච අග්ගසාවකා උපසෙන්තා[1] නාම උපට්ඨාකෝ, දුමා ච සමාලා ච අග්ගසාවිකා, සාලරුක්ඛෝ බෝධි, සරීරං සට්ඨිහත්ථබ්බේධං අහොසි. සට්ඨිවස්ස සහස්සානි ආයුනි :-

"තත්‍රේව මණ්ඩකපමහි අසමෝ අප්පටිපුග්ගලෝ,
වෙස්සභූ නාම නාමේන ලෝකෙ උප්පජ්ජි සෝ ජිනෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ ඉමස්මිං කප්පෙ චත්තාරෝ බුද්ධා නිබ්බත්තා කකුසන්ධෝ කොණාගමනෝ කස්සපෝ අම්හාකං භගවාති. කකුසන්ධස්සභවතෝ එකෝව සන්නිපාතෝ, තත්‍ර චත්තාළීසං භික්ඛූ සහස්සානි අහෙසුං. තදා බෝධිසත්තෝ ඛෙමෝ නාම රාජා හුත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සපත්තචිවරං මහාදානෙන සඤ්ඡාදෙත්වා අසීතිනාදි හෙසජ්ජානි[2] ච දත්වා සත්ථුධම්මදෙසනං සුත්වා පබ්බජි. සොපි නං සත්ථා ව්‍යාකාසි. කකුසන්ධස්ස පන භගවතෝ ඛෙමං නාම නගරං අහොසි, අග්ගිදත්තෝ නාම බ්‍රාහ්මණෝ පිතා, විසාඛා නාම බ්‍රාහ්මණී මාතා, විධුරෝ ච සංජීවෝ ච අග්ගසාවකා, බුද්ධිජෝ නාම උපට්ඨාකෝ, සාමා ච චම්පකා ච අග්ගසාවිකා, මහාසිරිසරුක්ඛෝ බෝධි, සරීරං චත්තාළීසහත්ථබ්බේධං අහොසි, චත්තාළීසං වස්සසහස්සානි ආයුනි :-

"වෙස්සභුස්ස අපරෙන සම්බුද්ධෝ දීපදුත්තමෝ,
කකුසන්ධෝ නාම නාමෙන අප්පමෙය්‍යෝ දුරාසදෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ කොණාගමනෝ නාම සත්ථා උදපාදි. තස්සාපි එකෝ සාවකසන්නිපාතෝ, තත්‍ර තිංස භික්ඛුසහස්සානි අහෙසුං. තදා බෝධිසත්තෝ පබ්බතෝ නාම රාජා හුත්වා අමච්චගණපරිවුතෝ සත්ථුසන්තිකං ගන්ත්වා ධම්මදෙසනං සුත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසංඝං නිමන්තෙත්වා මහාදානං පවත්තෙත්වා පත්තුණ්ණං චීනපට්ටං කොසෙය්‍යං කම්බලං දුකූලානිචෙව සුවණ්ණපට්ටකං ච දත්වා සත්ථුසන්තිකෙ පබ්බජි. සොපි නං ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතෝ සොභවතී නාම නගරං අහොසි, යඤ්ඤදත්තෝ නාම බ්‍රාහ්මණෝ පිතා, උත්තරා නාම බ්‍රාහ්මණී මාතා, භීයසෝ ච උත්තරෝ ච අග්ගසාවකා, සෝත්ථිජෝ නාමුපට්ඨාකෝ, සමුද්ද ච උත්තරා ච අග්ගසාවිකා, උදුම්බරරුක්ඛෝ බෝධි, සරීරං තිංසහත්ථබ්බේධං අහොසි. තිංසවස්සසහස්සානි ආයුනි :-

"කකුසන්ධස්ස අපරෙන සම්බුද්ධෝ දීපදුත්තමෝ,
කොණාගමනනාම ජිනෝ ලෝකජෙට්ඨෝ නරාසභෝ"ති.

තස්ස අපරභාගෙ කස්සපෝ නාම සත්ථා ලෝකෙ උදපාදි. තස්සාපි එකෝ සාවකසන්නිපාතෝ, තත්‍ර වීසතිභික්ඛුසහස්සානි අහෙසුං. තදා බෝධිසත්තෝ ජෝතිපාලෝ නාම මාණවෝ හුත්වා

1. සී. උපසම්පදෙත්වා. 2. ම. අසීතිනාං භෙසජ්ජසෙවච.

නිණ්ණං වෙදනං පාරගූ භූමියං ච අනන්තඤ්ඤේ ච පාකටෝ ඝරි කාරස්ස කුම්භකාරස්ස මිතෙත්තා අහොසි. සෝ තෙන සද්ධිං සල්ලාපං උපසඞ්කමිත්වා ධම්මකථං සුත්වා පබ්බජිත්වා ආරද්ධවිරියෝ තීණි පිටකානි උග්ගහෙත්වා මත්තාවත්තසමාපත්තියා බුද්ධසාසනං සොභෙසි. සොපි නං සත්ථා ව්‍යාකාසි. තස්ස භගවතෝ ජාතනගරං බාරාණසී නාම අහොසි. බ්‍රහ්මදත්තෝ නාම බ්‍රාහ්මණෝ පිතා, ධනවතී නාම බ්‍රාහ්මණී මාතා, තිස්සෝ ච භාරවාජෝ ච අග්ගසාවකා සබ්බමිත්තෝ නාම උපට්ඨාකෝ, අනුලා ච උරුවෙලා ච අග්ගසාවිකා, නිග්‍රෝධ රුක්ඛෝ බොධි, සරීරං වීසතිහත්ථුබ්බේධං අහොසි. වීසතිවස්ස සහස්සානි ආයුනි:-

"කොණාගමණස්ස අපරෙන සම්බුද්ධෝ දිපදුත්තමෝ,
ක්‍යසපෝ නාම සෝ ජිනෝ ධම්මරාජා පභඞ්කරෝ"ති.

යස්මිං පන කප්පෙ දීපඞ්කරදසබලෝ උදපාදි තස්මිං අඤ්ඤෙපි තයෝ බුද්ධා අහෙසුං. තෙසං සන්තිකා බොධිසත්තස්ස ව්‍යාකරණං නත්ථි. තස්මා තෙ ඉධ න දස්සිතා, අට්ඨකථායං පන තම්හා කප්පා පට්ඨාය සබ්බෙපි බුද්ධෙ දස්සෙතුං ඉදං වුත්තං:-

"තණ්හඞ්කරෝ මෙධඞ්කරෝ අථොපි සරණඞ්කරෝ,
දීපඞ්කරෝ ච සම්බුද්ධෝ කොණ්ඩඤ්ඤෝ දිපදුත්තමෝ.

මඞ්ගලෝ ච සුමනෝ ච රෙවතෝ සොභිතෝ මුනි,
අනොමදස්සී පදුමෝ නාරදෝ පදුමුත්තරෝ.

සුමෙධෝ ච සුජාතෝ ච පියදස්සී මහායසෝ,
අත්ථදස්සී ධම්මදස්සී සිද්ධත්ථෝ ලොකනායකෝ.

තිස්සෝ ඵුස්සෝ ච සම්බුද්ධෝ විපස්සී සිඛී වෙස්සභූ,
කකුසන්ධෝ කොණාගමණෝ කස්සපෝ චාපි නායකෝ.

එතෙ අහෙසුං සම්බුද්ධා විතරාගා සමාහිතා,
සතරංසීව උප්පන්නා මහාතමවිනොදනා,
ජලිත්වා අග්ගික්ඛන්ධාව නිබ්බුතා තෙ සසාවකා"ති.

තත්ථ අමහාකං බොධිසත්තෝ දීපඞ්කරාදීනං චතුවීසතියා බුද්ධානං සන්තිකෙ අධිකාරං කරොන්තෝ තපස්සතසහස්සාධිකානි චත්තාරි අසඞ්ඛ්‍යානි ආගතෝ, තස්සපස්ස පන භගවතෝ ඔරභාගෙ ඨපෙත්වා ඉමං සම්මාසම්බුද්ධං අඤ්ඤෙ බුද්ධා නාම නත්ථි. ඉති දීපඞ්කරාදීනං චතුවීසතියා බුද්ධානං සන්තිකෙ ලද්ධබ්‍යාකරණෝ පන බොධිසත්තෝ ගෙන පන තෙන:-

"මනුස්සත්තං ලිඞ්ගසම්පත්ති හෙතු සත්ථාරදස්සනං,
පබ්බජ්‍යා ගුණසම්පත්ති අධිකාරෝ ච ඡන්දතා,
අට්ඨධම්මසමොධානා අභිනීහාරෝ සමිජ්ඣති"ති

ඉමේ අට්ඨමේම සමොධානෙත්වා දීපඞ්කරපාදමූලේ කතාභිනීහාරෙන "හන්ද බුද්ධකරේ ධම්මේ විචිනාමි ඉතොචිතෝ"ති උස්සාහං කත්වා "විචිනන්තෝ තදූ දක්ඛිං පඨමං දානපාරමී"නාති දානපාරමිතාදයෝ බුද්ධකාරකධම්මා දිට්ඨා, තෙ පූරෙන්තොයෙව යාවවෙස්සන්තරත්තභාවා* ආගමිං. ආගච්ඡන්තෝ ච[1] යෙ තෙ කතාභිනීහාරානං බොධිසත්තානං ආනිසංසා සංවණ්ණිතා:-

"එවං සබ්බඞ්ගසම්පන්නා බොධියා නියතා නරා,
සංසරං[2] දීඝමද්ධානං කපපකොටිසතෙහිපි.

අවීචිමහි න උපපජ්ජන්ති තථා ලොකන්තරෙසු ච,
නිරුඞ්ගමතණ්හා බ්‍යපිපාසා න හොන්ති කාලකඤ්ජිකා.

න හොන්ති බුද්ධඝා පාණා උපපජ්ජන්තාපි දුග්ගතිං,
ජායමානා මනුස්සෙසු ජච්චන්ධා න භවන්ති තෙ.

ඝොතවෙකලලතා නත්ථි න භවන්ති මුගපක්ඛිකා,
ඉත්ථිභාවං න ගච්ඡන්ති උභතෝ බ්‍යඤ්ජනපණ්ඩකා.

න භවන්ති පරියාපන්නා බොධියා නියතා නරා,
මුත්තා ආනන්තරිකෙහි සබ්බත්ථ සුද්ධගොචරා.

මිච්ඡාදිට්ඨිං න සෙවන්ති කම්මකිරියදස්සනා,
වසමානාපි සඞ්ඝස්ස අසඤ්ඤිං න උපපජ්ජරෙ.

සුද්ධාවාසෙසු දෙවෙසු හෙතු නාම න විජ්ජති,
තෙකඛම්මනියා සපුරිසා විසංයුත්තා භවාභවෙ,
චරන්ති ලොකත්ථචරියාය[3] පූරෙන්තා සබ්බපාරමී"ති.

තෙ ආනිසංසෙ අධිගන්ත්වාව ආගතෝ, පාරමියෝ පූරෙන්තස්ස වස්ස අසීතිකොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා මහාභිනික්ඛමණං කාලෙ සට්ඨිකොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා මහාභිනික්ඛමණං කාලෙ ඛනඤ්ඣයරාජකාලෙ මහාසුදස්සනකාලෙ මහාගොවින්දකාලෙ නිම්මහාරාජකාලෙ චන්දකුමාරකාලෙ විසයහසෙට්ඨිකාලෙ සිවිරාජකාලෙ වෙස්සන්තරකාලෙති දානපාරමියා පූරිතත්තභාවානං පරිමාණං[4] නාම නත්ථි. එකනිපාතෙ පනස්ස සසපණ්ඩිතජාතකෙ:-

"භික්ඛාය උපගතං දිස්වා සකත්තානං පරිච්චජිං,
දානෙන මෙ සමෝ නත්ථි එසා මෙ දානපාරමී"ති.

එවං අත්තපරිච්චාගං කරොන්තස්ස දානපාරමිතා පරමත්ථපාරමිතා නාම ජාතා, තථා සීලවනාගරාජකාලෙ වෙරිපඤ්ඤනාගරාජකාලෙ භූරිදත්තනාගරාජකාලෙ ඡද්දන්තනාගරාජකාලෙ ජගද්දිස

1. ඉ. ච.
2. සී. සංසාරං.
3. ඉ. චරියායෝ.
4. ඉ. පරිමාණං නත්ථි.

* පූරෙන්තායෙවවෙස්සන්තරත්තභාවා-ඉතිසබ්බත්ථ.

රාජස්ස පුත්තඅලීනසත්තුකුමාරකාලෙති සීලපාරමිතාය පරිපූරි තත්තභාවානං පරිමාණං නාම නත්ථි. එකනෙත්තන පනස්ස සඞ්ඛ පාලජාතකෙ:-

"සුලෙඛි විජ්ඣයන්තොපි[1] කොට්ටයන්තොපි සත්තහි,
හොජපුත්තෙන න කුපාමි එසා[2] මෙ සීලපාරමී"ති.

එවං අත්තපරිච්චාගං කරොන්තස්ස සීලපාරමිතා පරමත්ථපා රමී නාමජාතා, තථා සොමනස්සකුමාරකාලෙ ඝත්තපාලකුමාර කාලෙ අයොඝරපණ්ඩිතකාලෙති මහාරජ්ජං පහාය නෙක්ඛම්මපාර මිතාය පූරිතත්තභාවානං පරිමාණං නාම නත්ථි. එකනෙත්තන පනස්ස චූළසුතසොමජාතකෙ:-

"මහාරජ්ජං ඝත්ථගතං බෙලපිණ්ඩංව ඡඩ්ඩයිං,
වජතො න ඔහි ලඝනං එසා මෙ නෙක්ඛම්මපාරමී"ති.

එවං නිස්සඔහතාය රජ්ජං ඡඩ්ඩෙත්වා නික්ඛමනත්තස්ස නෙක්ඛම්ම පාරමී පරමත්ථපාරමී නාම ජාතා, තථා විධුරපණ්ඩිතකාලෙ මහාගොවින්ද පණ්ඩිතකාලෙ කුණ්ඩලපණ්ඩිතකාලෙ අරකපණ්ඩිතකාලෙ බොධි පරිබ්බාජකකාලෙ මහොසධපණ්ඩිතකාලෙති පඤ්ඤාපාරමියා පූරි තත්තභාවානං පරිමාණං නාම නත්ථි. එකනෙත්තන පනස්ස සත්තු භස්තජාතකෙ[3] සෙනකපණ්ඩිතකාලෙ:-

"පඤ්ඤාය විචිනනෙතාහං බ්‍රාහ්මණං මොචයිං දුබා,
පඤ්ඤාය මෙ සමො නත්ථි එසා මෙ පඤ්ඤාපාරමී"ති.

අනෙකාභස්සාගතං සපපං දස්සෙන්තස්ස පඤ්ඤාපාරමී පරමත්ථ පාරමී නාම ජාතා, තථා විරියපාරමිතාදීනම්පි පූරිතත්තභාවානං පරිමාණං නාම නත්ථි. එකනෙත්තන පනස්ස මහාජනකජාතකෙ:-

"අතීරදයසි ජලමජ්ඣෙ හතා සබ්බෙව මානුසා,
විත්තස්ස අඤ්ඤථා නත්ථි එසා මෙ විරියපාරමී"ති.

එවං මහාසම්භාරං තරන්තස්ස විරියපාරමී පරමත්ථපාරමී නාම ජාතා. ඛන්තිවාදජාතකෙ:-

"අවෙතනංව කොට්ටෙන්ත තිණ්හෙන ඵරසූනා මමං[4]
කාසිරාජෙ න කුපාමි එසා මෙ ඛන්තිපාරමී"ති.

එවං අවෙතනභාවෙන ච්‍ය මහාදුක්ඛං අධිවාසෙන්තස්ස ඛන්ති පාරමී පරමත්ථපාරමී නාම ජාතා, මහාසුතසොමජාතකෙ:-

"සච්චවාචං අනුරක්ඛන්තා වජ්ජිතා මම ජීවිතං,
මොචයිං එකසතං ඛත්තියෙ පරමත්ථසච්චපාරමී"ති.

---

1. ඉ.. සුලෙඛිපි විජ්ඣයන්තොපි.
2. ඉ.. එසම්ම.
3. ඉ.. සත්තුභස්ත.
4. මම ඉති සබ්බත්ථ.

එවං ජීවිතං වජිත්වා සව්වඤ්ඤුතඤාණස්ස සව්වපාරමී පරමත්ථ පාරමී නාම ජාතා. මූගපක්ඛජාතකෙ :-

"මාතා පිතා නමෙ දෙස්සා නපි මෙ දෙස්සං මහාසත්තං,
සබ්බඤ්ඤුතං පියං මඤ්ඤං තස්මා වතමධිට්ඨහි"නති.

එවං ජීවිතම්පි වජිත්වා වතං අධිට්ඨහනතස්ස අධිට්ඨානපාරමී පරමත්ථපාරමී නාම ජාතා. එකරාජජාතකෙ :-

"න මං කොචි උත්තසති නාපිහං භායාමි කස්සචි,
මෙත්තාබලෙනුපත්ථද්ධො රමාමි පවනෙ සදා"නි.

එවං ජීවිතම්පි අනවලොකෙත්වා මෙත්තාඣානතස්ස මෙත්තාපාරමී පරමත්ථපාරමී නාම ජාතා. ලොමහංසජාතකෙ :-

"සුඝාතෙ සෙය්‍යං කප්පෙමි ජීවථිං[1] උපධාරයං,
ගොමණ්ඩලා උපගන්ත්වා රූපං දස්සෙත්තනාපජ"නති.

එවං ගාමද්දරකෙපු නිට්ඨුහනාදීහිවෙව මාලාගන්ධිපහාරාදීහි ච සුඛදුක්ඛං උප්පාදෙන්තසුපි උපෙක්ඛං අනතිවත්තනතස්ස උපෙක්ඛා පාරමී පරමත්ථපාරමී නාම ජාතා, අයමෙත්ථසඞ්ගහො. විත්ථාරතො පනෙස අත්ථො **චරියාපිටකතො** ගහෙතබ්බො, එවං පාරමියො පූරෙත්වා වෙස්සන්තරත්තභාවෙ ඨිතො :-

"අචෙතනායං පඨවී අවිඤ්ඤුය සුඛං දුඛං,
සාපි දුනබලා මඤ්ඤං සත්තක්ඛත්තුං පකම්පථා"නි.

එවං මහාපඨවිකම්පනාදි මහාප්‍රඤ්ඤුනි කරිත්වා ආයුපරියොසානෙ තතො චුතො තුසිතභවනෙ නිබ්බත්ති. ඉති දීපඞ්කරපාද මූලතො පට්ඨාය යාව අයං තුසිතපුරෙ නිබ්බත්ති එත්තකා ඨානං **දූරෙනිදානං** නාමනි වෙදිතබ්බං.

තුසිතපුරෙ වසන්තෙ යෙව පන බොධිසත්තෙ බුද්ධභළාභළං නාම උදපාදි. ලොකසමිං හි තීණි භළාභළානි උපජ්ජන්ති කප්ප භළාභළං බුද්ධභළාභළං චක්කවත්තිභළාභළන්ති. තත්ථ වස්සසත සහස්සස්ස අව්වඡෙන කප්පට්ඨානං භවිස්සතීති ලොකබ්‍යූහා නාම කාමාවචරදෙවා මූත්තඝිරා විකිණ්ණකෙසා රුදමුඛා අස්සූනි හත්ථෙහි පුඤ්ඣමානා[2] රත්තවත්ථනිවත්ථා අතිවිය විරූපවෙසධාරිනො හුත්වා මනුස්සපථෙ විවරන්තා එවං ආරොචෙන්ති "මාරිසා! ඉතොවස්සසතසහස්සස්ස අව්වඡෙන කප්පට්ඨානං භවිස්සති අයං ලොකො විනසිස්සති මහාසමුද්දොපි සුසිස්සති අයං ච මහාපඨවී සිනෙරු ච පබ්බතරාජ උඩ්ඩයහිස්සන්ති විනසිස්සන්ති යාව බ්‍රහ්ම ලොකා ලොකවිනාසො භවිස්සති,[3] මෙත්තං මාරිසා! භාවෙථ කරුණං මුදිතං උපෙක්ඛං මාරිසා! භාවෙථ මාතරං උපට්ඨහථ පිතරං

1. ඉ., ජීවථිකං. 2. ඉ. ප්‍රඤ්ඣමානා. 3. ඉ., භවිස්සතීති.

උපට්ඨහථ කුලෙජෙට්ඨපචායිකෙ හොථා"ති, ඉදං තපපභවලාභලං නාම. වස්සසහස්සස්ස අච්චයෙන පන සබ්බඤ්ඤූ බුද්ධා ලොකෙ උපපජ්ජිස්සන්තීති ලොකපාලදෙවතා "ඉතෝ මාරිසා! වස්සසහස්සස්ස අච්චයෙන බුද්ධා ලොකෙ උපපජ්ජිස්සන්ති"ති උගෙඝාසෙන්තා ආරොචෙන්ති. ඉදං බුද්ධභවලාභලං නාම්. වස්සසතස්ස පන අච්චයෙන චක්කවත්තී රාජා උපපජ්ජිස්සතීති දෙවතාගෙව "ඉතෝ මාරිසා! වස්ස සතවච්චෙන චක්කවත්තිකෙ රාජා ලොකෙ උපපජ්ජිස්සති"ති උගෙඝාසෙනතියො ආරොචෙන්ති. ඉදං චක්කවත්තිභවලාභලං නාම්.

ඉමානි තීණි භවලාභලානි මහන්තානි හොන්ති. තෙසු බුද්ධභවලාභලසදිසං සුත්වා සකලදස්සසහස්සචක්කවාළෙ දෙවතා එකතො සන්නිපතිත්වා අසුකො නාම සත්තා බුද්ධො භවිස්සතීති සඤ්ඤාතං උපසඞ්කමිත්වා ආයාචන්ති, ආයාචමානා ච පුබ්බනිමිත්තෙසු උපපන්නෙසු ආයාචන්ති. තදා පන සබ්බාපි තා එකෙක චක්කවාළෙ චාතුමහාරාජිකචක්කපුයාමසන්තුසිතපරනිම්මිතවසවත්තී මහාබ්‍රහ්මෙහි සද්ධිං එකචක්කවාළෙ සන්නිපතිත්වා තුසිතභවනෙ බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා "මාරිසා! තුම්හෙහි දසපාරමියො පූරෙන්නෙහි න සක්කසම්පත්තිං න මාර බ්‍රහ්ම චක්කවත්තිසම්පත්තිං[1] පත්ථෙන්නෙහි පූරිතා, ලොකනිය්‍යානත්ථාය පන සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පත්ථෙන්නෙහි පූරිතා, සො වොදානි කාලො මාරිස! බුද්ධත්තාය, සම්මසො මාරිස! බුද්ධත්තාය"ති යාචිංසු.

අථ මහාසත්තො දෙවතානං පටිඤ්ඤං අදත්වාව කාලදීප දෙස කුලජනෙත්තිආයුපරිවෙජ්දවසෙන පඤ්චමහාවිලොකනං නාම විලොකෙසි. තත්‍ථ කාලො නුඛො[2] අකාලො නුඛොති පඨමං කාලං විලොකෙසි. තත්‍ථ වස්සසතසහස්සතො උද්ධං වඩ්ඪිතආයු කාලො කාලො නාම න හොති. කස්මා? තදා හි සත්තානං ජාති ජරා මරණාති න පඤ්ඤායන්ති. බුද්ධානං ච ධම්මදෙසනා තිලක්ඛණමුත්තා නාම නත්ථි. තෙසං "අනිච්චං දුක්ඛමනත්තා"ති තථෙනාතං කිං නාමෙතං කථෙන්තීති නෙව සොතබ්බං න සද්ධාතබ්බං මඤ්ඤන්ති, තතො අනිස්සරියො න හොති. තස්මිං අසති අනිය්‍යානිකං සාසනං හොති. තස්මා සො අකාලො, වස්සසතතො උත්තරආයුකාලොපි කාලො න හොති. කස්මා? තදා සත්තා උස්සන්නකිලෙසා හොන්ති, උස්සන්නකිලෙසානං ච දිනෙනාවාදෙ ඔවාදවට්ටානෙ න තිට්ඨන්ති, උදකෙ දණ්ඩරාජී විය ඛිපං විගච්ඡති තස්මා සොපි අකාලො, වස්ස සතස්සතො පන පට්ඨාය හෙට්ඨා වස්සසතතො පට්ඨාය උද්ධං ආයුකාලො කාලො නාම, තදා ව වස්සසතකාලො, අථ මහාසත්තො තීහාකාරෙහි තීහකාලොති පස්සි. තතො දීපං විලොකෙන්තො සපරිවාරෙ චත්තාරො දීපෙ ඔලොකෙත්වා තීසු දීපෙසු බුද්ධා න නිබ්බත්තන්ති ජම්බුදීපෙ යෙව නිබ්බත්තන්තීති දීපං ව පස්සි. තතො ජම්බුදීපෙ

1. ෆ්‍ය. නමිරතබ්‍රහ්මසවසක්කවත්තීසම්පත්තිං. 2. සී. ෆ්‍ය. නුඛොති.

තාම මහා දසයොජනසහස්සපරිමාණෝ, තත්තරසම්පි භූඩෝ පදෙසෙ බුද්ධා නිබ්බත්තන්තීති ඔකාසම්පි විලොකෙන්තා මජ්ඣිම දෙසං පස්සි. මජ්ඣිමදෙසෝ නාම පුරත්ථිමදිසාය කජඞ්ගලං නාම නිගමෝ, තස්ස අපරෙන මහාසාලා, තතොපරං පච්චන්තිමා ජනපදා, ඔරතෝ, මජ්ඣෙ පුබ්බදක්ඛිණාය දිසාය සළලවතී නාම නදී, තතෝ පරං පච්චන්තිමා ජනපදා, ඔරතෝ මජ්ඣෙ, දක්ඛිණාය දිසාය සෙතකණ්ණිකං නාම නිගමෝ, තතෝ පරං පච්චන්තිමා ජනපදා ඔරතෝ මජ්ඣෙ, පච්ඡිමාය දිසාය ථූනං නාම බ්‍රාහ්මණගාමෝ, තතෝ පරං පච්චන්තිමා ජනපදා ඔරතෝ මජ්ඣෙ, උත්තරාය දිසාය උසීරද්ධජෝ නාම පබ්බතෝ, තතොපරං පච්චන්තිමා ජනපදා ඔරතෝ මජ්ඣෙති එවං විනයෙ වුත්තා පදෙසෝ. සෝ ආයුමතෝ තීණි යොජනසතානි විත්ථාරතෝ අට්ඨතියොජනානි[1] පරික්ඛෙපතෝ නවයොජනසතානීති එතස්මිං පදෙසෙ බුද්ධා පච්චෙකබුද්ධා අග්ගසාවකා මහාසාවකා අසීති මහාසවකා චක්කවත්තිරාජා අඤ්ඤෙ ච මහෙසක්ඛා[2] ඛත්තියබ්‍රාහ්මණගහපතිමහාසාලා උපපජ්ජන්ති. ඉදං චෙත්ථ කපිලවත්ථුනං නාම නගරං, තත්ථ මයා තිබ්බත්තිතබ්බන්ති නිට්ඨං අගමාසි. තතෝ කුලං විලොකෙන්තා බුද්ධා නාම වෙස්සකුලෙ වා සුද්දකුලෙ වා න නිබ්බත්තන්ති, ලොකසම්මතෙ පන ඛත්තියකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණකුලෙ වාති ඉමස්මිං යෙව කුලෙසු නිබ්බත්තන්ති, ඉදානි ච ඛත්තියකුලං ලොකසම්මතං තත්ථ නිබ්බත්තිස්සාමි, සුද්ධොදනො නාම රාජා මෙ පිතා භවිස්සතීති කුලං පස්සි. තතො මාතරං විලොකෙන්තා බුද්ධමාතා නාම ලොලා සුරාධුත්තා න හොති, කප්පසතසහස්සං පන පූරිතපාරමී ජාතිතො පට්ඨාය අඛණ්ඩපඤ්චසීලායෙව හොති. අයඤ්ච මහාමායා නාම දෙවී එදිසී, අයං ච මෙ මාතා භවිස්සතීති, කිත්තකං පනස්සා ආයූති දසන්නං මාසානං උපරි සත්තදිවසානි පස්සි.

ඉති ඉමං පඤ්චමහාවිලොකනං විලොකෙත්වා කාලං මෙ මාරිසා! බුද්ධභාවායාති දෙවතානං සඞ්ගහං කරොන්තා පටිඤ්ඤං දත්වා ගවම්පති තුම්හෙහි තා දෙවතා උය්‍යොජෙත්වා තුසිතදෙව තාහි පරිවුතො තුසිතපුරෙ නන්දනවනං පාවිසි. සබ්බදෙවලොකෙසු හි නන්දනවනං අත්ථියෙව, තත්‍ර නං දෙවතා "ඉතො චුතො සුගතිං ගච්ඡ ඉතො චුතො සුගතිං ගච්ඡා"ති පුබ්බෙ කතකුසලකම්මොකාසං සාරයමානා විචරන්ති. සෝ එවං දෙවතාහි කුසලං සාරයමානාහි පරිවුතො තත්ථ විචරන්තොව චවිත්වා මහාමායාය දෙව්යා කුච්ඡියම්පි පටිසන්ධිං ගණ්හි.

තස්සාවිභාවත්ථං අයං ආනුපුබ්බිකථා, තදා කිර කපිලවත්ථු නගරෙ අසාළ්හිනක්ඛත්තං ඝොසිත්ථ අහොසි. මහාජනො නක්ඛත්තං කීළති මහාමායාදෙවී පුරෙ පුණ්ණමාය සත්තමදිවසතො පට්ඨාය

1. ඉ., අඩ්ඪතියානි. 2. ඉ., චිරොසක්ඛා.

විභතසුරාපාණං මාලාගන්ධවිභූතිසම්පන්නං නක්ඛත්තකීළං අනුභවමානා සත්තමේදිවසෙ පාතොව උට්ඨාය ගන්ධොදකෙන නහායිත්වා චත්තාරි සතසහස්සානි විස්සජ්ජෙත්වා මහාදානං දත්වා සබ්බාලඞ්කාරවිභූසිතා වරභොජනං භුඤ්ජිත්වා උපොසථඞ්ගානි අධිට්ඨාය අලඞ්කතපටියත්තං සිරිගබ්භං පවිසිත්වා සිරිසයනෙ නිපන්නා නිද්දං ඔක්කමමානා ඉමං සුපිනං අද්දස.

චත්තාරෙ කිර නං මහාරාජානො සයනෙනෙව සද්ධිං උක්කිපිත්වා හිමවන්තං නෙත්වා සට්ඨියොජනිකෙ මනොසිලාතලෙ සත්ත යොජනිකස්ස මහාසාලරුක්ඛස්ස හෙට්ඨා ඨපෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. අථ නෙසං දෙවියො ආගන්ත්වා දෙවිං අනොතත්තදහං නෙත්වා මනුස්සමලහරණත්ථං නහාපෙත්වා දිබ්බවත්ථං නිවාසාපෙත්වා ගන්ධෙහි විලිම්පාපෙත්වා දිබ්බපුප්ඵානි පිලන්ධාපෙත්වා තතො අවිදූරෙ රජතපබ්බතො, තස්ස අන්තො කණකවිමානං අත්ථි, තත්ථ පාචීනසීසකං දිබ්බසයනං පඤ්ඤපෙත්වා නිපජ්ජාපෙසුං. අථ බොධිසත්තො සෙතවරවාරණෙ භූත්වා තතො අවිදූරෙ එකො සුවණ්ණපබ්බතො, තත්ථ චරිත්වා තතො ඔරුය්හ රජතපබ්බතං අභිරුහිත්වා උත්තරදිසතො ආගම්ම රජතදාමවණ්ණාය සොණ්ඩාය සෙතපදුමං ගහෙත්වා කුඤ්චනාදං[1] නදිත්වා කණකවිමානං පවිසිත්වා මාතුසයනං තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා දක්ඛිණපස්සං ඵාලෙත්වා[2] කුච්ඡිං පවිට්ඨසදිසො අහොසි. එවං උත්තරාසාළහනක්ඛත්තෙන පටිසන්ධිං ගණ්හි.

පුන දිවසෙ පබුද්ධා දෙවී නං[3] සුපිනං රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා චතුසට්ඨිමත්තෙ බ්‍රාහ්මණපාමොක්ඛෙ පක්කොසාපෙත්වා හරිතුපලිත්තාය* ලාජාදීහි කතමඞ්ගලසක්කාරාය භූමියා මහාරහානි ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා තත්ථ නිසින්නානං බ්‍රාහ්මණානං සප්පි මධු සක්කරාභිසඞ්ඛතස්ස වරපායාසස්ස සුවණ්ණරජතපාතියො පූරෙත්වා සුවණ්ණරජතපාතීහියෙව පටිකුජ්ජාපෙත්වා අදාසි. අඤ්ඤෙහි ච අභතවත්ථාභිලාසිදානාදීහි තෙ සන්තප්පෙසි. අථ නෙසං සබ්බකාමෙහි සන්තප්පිතානං සුපිනං ආරොචාපෙත්වා කිං භවිස්සතීති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා ආහංසු "මා චින්තයි මහාරාජ! දෙවියා තෙ කුච්ඡිමහි ගබ්භො පතිට්ඨිතො සො ච ඛො පුරිසගබ්භො න ඉත්ථිගබ්භො පුත්තො තෙ භවිස්සති සො සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසිස්සති රාජා භවිස්සති චක්කවත්ති, සචෙ අගාරා නික්ඛම්ම පබ්බජිස්සති බුද්ධො භවිස්සති ලොකෙ විවට්ටච්ඡදෙ"ති.

බොධිසත්තස්ස පන මාතුකුච්ඡිමහි පටිසන්ධිගහණක්ඛණෙ එකපහාරෙනෙව සකලදසසහස්සිලොකධාතු සංකම්පි සම්පකම්පි සම්පවෙධි. චත්තිංසපුබ්බනිමිත්තානි පාතුරහංසු. දසසු චක්කවාලසහස්සෙසු අප්පමාණො ඔභාසො ඵරි. තස්ස තං සිරිං දට්ඨුකාමා

1. ඉ. කොඤ්චනාදං. 2. ඉ. භාලෙත්වා. 3. ඉ. නං. * හරිතුපත්තාය-ඉත්‍යසඛණ්ඩ.

විය අක්ඛීනි පවිලඝිංසු. බධිරා සද්දං සුණිංසු. මූගා සමාල පිංසු. බ්‍රජ්ජා උජුගත්තා අහෙසුං. පඛුලා පදසා ගමණං පවිලඝිංසු. බන්ධනගතා සබ්බසත්තා අඤ්ඤමඤ්ඤාදීහි මුච්චිංසු. සබ්බනරකෙසු අග්ගි නිබ්බායි. පෙතත්විසයෙ බුප්පිපාසා වූපසම්. තිරච්ඡානානං භයං නාහොසි. ඇබ්බසත්තානං රොගො වූපසම්. සබ්බසත්තා පියං වදූ අහෙසුං. මධුරෙනාකාරෙන අස්සා හෙසිංසු. වාරණා ගජ්ජිංසු. සබ්බතූරියානි සඤ්ඤානිත්තාදං මුඤ්චිංසු. අසට්ඨිකානියෙව මනුස්සානං හත්ථිපගාදීනි ආභරණානි විරවිංසු. සබ්බදිසා විප්පසන්නා අහෙසුං. සත්තානං සුඛං උප්පාදයමානො මුදුසීතලෝ වාතො වායි. අකාලමෙඝො පවස්සි[1]. පඨවිතොපි උදකං උබ්භිජ්ජිත්වා විස්සන්දි. පක්ඛිනෝ ආකාසගමණං විජහිංසු. නදියෝ අසන්දමානා අට්ඨංසු. මහාසමුද්දෙ මධුරං උදකං අහොසි. සබ්බත්ථකමෙව පඤ්ච වණ්ණානි පදුමානි සඤ්ඡාතානි. ඵලජ්ජලජාදීනි සබ්බ පුප්ඵානි පුප්ඵිංසු. රුක්ඛානං ඛන්ධෙසු ඛන්ධපදුමානි සාඛාසු සාඛා පදුමානි ලතාසු ලතාපදුමානි පුප්ඵිංසු. ථලෙ සිලාතලානි භින්දිත්වා උපරූපරි සත්තභූමකානි කාරෙත්වා දණ්ඩපදුමානි නාම නික්ඛමිංසු. ආකාසෙ ඔලම්බකපදුමානි නාම නිබ්බත්තිංසු. සමන්තතො පුප්ඵවස්සා නිවස්සිංසු. ආකාසෙ දිබ්බතූරියානි වජ්ජිංසු. සකලදසසහස්සිලොකධාතු වටෙට්ඨිවා විස්සට්ඨමාලාගුළං විය උපපීළෙත්වා බද්ධමාලාකලාපො විය අලඞ්කත පටියත්තං මාලාසනං විය ච එකා මාලාමාලිනී විප්පකිරන්තවාළවිජනී පුප්ඵවුට්ඨපඝණපරිවාසිතා පරමසොභග්ගපත්තා අහොසි.

එවං ගණිතපරිච්ඡේදකස්ස බොධිසත්තස්ස පරිච්ඡේදතො පට්ඨාය බොධිසත්තස්ස වෙව බොධිසත්තමාතුයා ච උපදූවනිවාරණත්ථං ඛග්ගහත්ථා චත්තාරෝ දෙවපුත්තා ආරක්ඛං ගණ්හිංසු. බොධිසත්ත මාතු පුරිසෙසු රාගචිත්තං නුප්පජ්ජි. ලාභග්ගයසග්ගප්පත්තා ච අහොසි සුඛිනී අකිලන්තකායා බොධිසත්තසද්ව[2] අනෙකාකුවලිඝනං[3] විප්ප කිණ්ණා මණිරතනෙ ආවුතපණ්ඩුච්ඡත්තං විය පස්සති[4]. යස්මා ච බොධිසත්තෙන වසිතකුච්ඡි නාම චෙතියඝබ්භසදිසා න සක්කා හොති අඤ්ඤෙන සත්තෙන ආවසිතුං වා පරිභුඤ්ජිතුං වා තස්මා බොධිසත්තමාතා සත්තාහජාතෙ බොධිසත්තෙ කාලං කත්වා තුසිත පුරෙ නිබ්බත්තති. යථා ච අඤ්ඤා ඉත්ථියො දසමාසෙ අප්පත්වාපි[5] අතික්කමිත්වාපි නිසින්නාපි නිපන්නාපි විජායන්ති න එවං බොධි සත්තමාතා, සා පන බොධිසත්තං දසමාසෙ කුච්ඡිනා පරිහරිත්වා ඨිතාව විජායති. අයං බොධිසත්තමාතු ධම්මතා.

මහාමායාපි දෙවී පත්තෙන තෙලං විය දසමාසෙ කුච්ඡියා බොධිසත්තං පරිහරිත්වා පරිපුණ්ණගබ්භා සුද්ධොදනමහාරාජස්ස ආරොචෙසි ඉච්ඡාමිහං දෙව! කුලසන්තකං

1. ඉ. වස්සි. 2. සී. බොධිසත්තෙනාව 3. සී. අනෙකා කුවච්ඡිඝනං. 4. සී. පඤ්ඤායිත්ථ. 5. ඉ. අපපත්තාපි.

දෙවදහනගරං ගනතුනහි, රාජා සාධුති සම්පටිච්ඡිත්වා කපිලවත්ථුතෝ යාව දෙවදහනගරා මග්ගං සමං කාරෙත්වා තදළිපුණ්ණඝටජ පතාකාදීහි අලඞ්කාරාපෙත්වා දෙවිං සොවණ්ණසිවිකාය නිසීදාපෙත්වා අමච්චසහසෙන උක්කිපාපෙත්වා මහතෙන පරිවාරෙන පෙසෙසි. විත්තාපත නගරාතං අන්තරෙ උභයනගරවාසිනමපි ලුම්බිනීවනං නාම මඞ්ගලසාලවනං අත්ථි තස්මිං සමයෙ මූලතෝ පට්ඨාය යාව අග්ගසාඛා සබ්බං එකපාළිඵුල්ලං අහොසි. සාඛන්තරෙහි චෙව පුප්ඵන්තරෙහි ච පඤ්චවණ්ණභමරගණා නානප්පකාරා ච සකුණ සඞ්ඝා මධුරස්සරෙන විකූජන්තා විචරන්ති. සකලං ලුම්බිනීවනං චිත්තලතාවනසදිසං මඤ්ඤෙ සුසජ්ජිතආපණමණ්ඩලං විය අහොසි. දෙවියා තං දිස්වා සාලවනක්කීළං කීළිතුකාමතා උදපාදි. අමච්චා දෙවිං ගහෙත්වා සාලවනං පවිසිංසු. සා මඞ්ගලසාල මූලං ගන්ත්වා සාලසාඛායං ගණ්හිතුකාමා අහොසි. සාලසාඛා සුසෙදිතවෙත්තග්ගං විය ඔනමිත්වා දෙවියා හත්ථපථං උපගච්ඡි. සා හත්ථං පසාරෙත්වා සාඛං අග්ගහෙසි. තාවදෙව විස්සා කම්මජවාතා චලිංසු. අථස්සා සාණිං පරික්ඛිපිත්වා මහාජනෙ පටික්කමි. සාල සාඛං ගහෙත්වා තිට්ඨමානාය එවවස්සා ගබ්භවුට්ඨානං අහොසි. තං ඛණං යෙව චත්තාරොපි සුද්ධාවාසා මහා බ්‍රහ්මානො සුවණ්ණජාලං අදාය සමපත්තා තෙන සුවණ්ණජාලෙන බොධිසත්තං සම්පටිච්ඡිත්වා මාතු පුරතො ඨපෙත්වා "අත්තමනා දෙවි! හොහි මහෙසක්ඛා තෙ පුත්තො උප්පන්නො"ති ආහංසු. යථා පන අඤ්ඤෙ සත්තා මාතු කුච්ඡිතො නික්ඛමන්තා පටික්කුලෙන අසුචිනා මක්ඛිතා නික්ඛමන්ති න එවං බොධිසත්තො, බොධිසත්තෙ පන ධම්මාසනතො ඔත රන්තො ධම්මකථිකොවිය නිස්සෙණිතො ඔතරන්තො පුරිසො විය ච වෙ ච හත්ථෙ වෙ ච පාදෙ පසාරෙත්වා ඨිතකොව මාතුකුච්ඡි සම්භවෙන කෙනචි අසුචිනා අමක්ඛිතො සුද්ධො විසදෙ කාසික වත්ථෙ නික්ඛිත්තමණිරතනං විය ජෝතන්තෙන මාතුකුච්ඡිතො නික්ඛමි. එවං සන්තෙපි බොධිසත්තස්ස ච බොධිසත්තමාතුයා ච සක්කාරත්ථං ආකාසතො වෙ උදකධාරා නික්ඛමිත්වා බොධි සත්තස්ස ච මාතු චස්ස සරීරෙ උතුං ගාහාපෙසුං.

අථ නං සුවණ්ණජාලෙන පටිග්ගහෙත්වා ඨිතානං බ්‍රහ්මානං හත්ථතො චත්තාරෝ මහාරාජානො මඞ්ගලසම්මතාය සුඛසිඵස්සාය අජිනපවෙණියා ගණ්හිංසු. තෙසං හත්ථතො මනුස්සා දුකූලචුම්බට කෙන මනුස්සානං හත්ථතො මුඤ්චිත්වා පඨවියං පතිට්ඨාය පුරත්ථිම දිසං ඔලොකෙසි. අනෙකානි චක්කවාළසහස්සානි එකඩ්ගණානි අහෙසුං. තත්ථ දෙවමනුස්සා ගන්ධමාලාදීහි පූජයමානා "මහාපුරිස! ඉධ තුම්හෙහි සදිසො අඤ්ඤ නත්ථි කුතෙත්ථ උත්තරිතරෙ"ති ආහංසු. එවං චතසෘසො දිසා චතසෘසො අනුදිසාව හෙට්ඨා උපරිති දසපි දිසා අනුවිලොකෙත්වා අත්තනාතො සදිසං අදිස්වා අත්ත

උත්තරා දිසාති සත්තපදවීතිහාරෙන අගමාසි, මහාබ්‍රහ්මුනා සෙතච්ඡත්තං ධාරියමානෝ සුයාමෙන චාළව්ජනිං අසුසුනි ච* දෙවතාහි සෙසරාජකකුධභණ්ඩහත්ථාහි අනුගම්මමානෝ, තතෝ සත්තමපදේ ඨිතෝ "අග්ගොහමස්මි ලොකස්සා"ති ආදිකං ආසභිං වාචං නිච්ඡාරෙසෙතා සීහනාදං නදි.

බෝධිසත්තෝ හි තීසු අත්තභාවෙසු මාතුකුච්ඡිතෝ නික්ඛන්ත මත්තෝව වාචං නිච්ඡාරෙසි මහොසධත්තභාවෙ වෙස්සන්තරත්ත භාවෙ ඉමස්මිං අත්තභාවෙති. මහොසධත්තභාවෙ කිරස්ස මාතු කුච්ඡිතෝ නික්ඛමන්තස්සෙව සක්කෝ දෙවරාජා ආගන්ත්වා වන්දන ඝාරං ගහෙත්වා ඨපෙත්වා ගතෝ, සෝ නං මුට්ඨියං කත්වාව නික්ඛන්තෝ. අථ නං මාතා තාත! කිං ගහෙත්වා ආගතොසීති පුච්ඡි. ඔසධං අම්මාති. ඉති ඔසධං ගහෙත්වා ආගතත්තා ඔසධදාරකොත්වෙවස්ස නාමං අකංසු. තං ඔසධං ගහෙත්වා වාට්ඨං පක්ඛිපිංසු. ආගතාගතානං අභිබ්භරූදීනං තදෙව සබ්බරොගවූපසමාය හෙසජ්ජං අහොසි. තතෝ මහන්තං ඉදං ඔසධං මහන්තං ඉදං ඔසධන්ති උප්පන්නත්වවනං උපාදාය මහොසධොත්වෙවස්ස නාමං ජාතං. වෙස්සන්ත රත්තභාවෙ පන මාතුකුච්ඡිතෝ නික්ඛමන්තෝ දක්ඛිණහත්ථං පසාරේත්වාව "අත්ථිනුඛෝ අම්ම! කිඤ්චි ගෙහසමීං? දානං දස්සාමී"ති වදන්තෝ නික්ඛම්. අථස්ස මාතා "සබ්බත්ථ කුලෙ නිබ්බත්තෝසි තාතා"ති පුත්තස්ස හත්ථං අත්තනෝ හත්ථතලෙ කත්වා සහස්සත්ථවිකං ඨපාපෙසි. ඉමස්මිං පන අත්තභාවෙ ඉමං සීහනාදං නදීති එවං බෝධිසත්තෝ තීසු අත්තභාවෙසු මාතුකුච්ඡිතෝ නික්ඛන්ත මත්තෝව වාචං නිච්ඡාරෙසි.

යථා ච පටිසන්ධික්ඛණෙ ජාතක්ඛණෙපිස්ස ඛත්තියා පුබ්බනිමිත්තානි පාතුරහංසු. ඝසම්ං පන සමයෙ අම්හාකං බෝධිත්තෝ ලුම්බිනීවනෙ ජාතෝ තස්මිං යෙව සමයෙ රාහුලමාතා දෙවී ජනෙත්තා අමච්චෝ කලුදායී අමච්චෝ ආජඤ්ඤෝ හත්ථිරාජා කණ්ඨකෝ අස්සරාජා මහාබොධිරුක්ඛෝ චතස්සෝ නිධිකුම්භියෝ ච ජාතා, තත්ථ එකා ගාවුතපපමාණා එකා අද්ධයොජනපපමාණා එකා තිගාවුතපපමාණා එකා යොජනපපමාණා අහොසීති ඉමෙ සත්ත සහ ජාතානාම. උභතනගරවාසිනෝ බෝධිසත්තං ගහෙත්වා කපිලවත්ථු නගරමෙව අගමංසු.

තං දිවසං යෙව කපිලවත්ථුනගරෙ සුද්ධොදනමහාරාජස්ස පුත්තෝ ජාතෝ අයං කුමාරෝ බොධිතලෙ නිසීදිත්වා බුද්ධෝ භවිස්සතීති තාවතිංසභවනෙ හට්ඨතුට්ඨා දෙවසඞ්ඝා වෙලුක්කපා දීනි පවත්තෙන්තා කීළිංසු. තස්මිං සමයෙ සුද්ධොදනමහාරාජස්ස කුලූපගෝ අට්ඨසමාපත්තිලාභී කාලදෙවලෝ නාම තාපසෝ හත්ථ කීවං කත්වා දිවාවිහාරත්ථාය තාවතිංසභවනං ගන්ත්වා තත්ථ දිවා

* අසුසුදකිව-ඉතිසඛඛත්ථ.

විහාරං නිසින්නොහා තා දෙවතා දිස්වා කිං කාරණා තුම්හෙ එවං තුට්ඨමානසා කීළථ? මය්හංපෙතං කාරණං කථෙථාති පුච්ඡි. දෙවතා ආහංසු මාරිස! සුද්ධොදනරඤ්ඤො පුත්තො ජාතෝ, සෝ බොධිතලෙ නිසිදිත්වා බුද්ධො හුත්වා ධම්මචක්කං පවත්තෙතසතී තස්ස අනන්තං බුද්ධලීලාහං දට්ඨුං ධම්මං ච සොතුං ලභිස්සාමාති ඉමිනා කාරණෙන තුට්ඨම්හාති. තාපසෝ තාසං වචනං සුත්වා ඛිප්පං දෙව ලොකතෝ ඔරුය්හ රාජනිවෙසනං පවිසිත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසින්නොහා පුත්තෝ කිර තෙ මහාරාජ! ජාතෝ පස්සිස්සාම් නන්ති ආහ. රාජා අලඞ්කතපටියත්තං කුමාරං ආණාපෙත්වා තාපසං වන්දාපෙතුං අභිහරි. බොධිසත්තස්ස පාදා පරිවත්තිත්වා තාපසස්ස ජටාසු පතිට්ඨිහිංසු. බොධිසත්තස්ස හි තෙජතතෙජභාවෙන වන්දිතබ්බ යුත්තකෝ අසෙසෙත්වා නාම නත්ථි. සබෙ හි අජානන්තා බොධිසත්තස්ස සීසං තාපසස්ස පාදමූලෙ ඨපෙයුං සත්තධා අස්ස මුද්ධා එලෙය්‍ය තාපසෝ න මෙ අත්තානං නාසෙතුං යුත්තන්ති උට්ඨායාසනා බොධිසත්තස්ස අඤ්ජලිං පග්ගණ්හි. රාජා තං අච්ඡරියං දිස්වා අත්තනෝ පුත්තං වන්දි. තාපසෝ අතීතෙ වත්තමානෙපි තථෙව අනාගතෙ වත්තමානෙපීති අසීතිකථෙව අනුස්සරති. බොධිසත්තස්ස ලක්ඛණ සම්පත්තිං දිස්වා භවිස්සති නුඛො බුද්ධා උදාහු නොති ආවජ්ජිත්වා උපධාරෙන්තා නිස්සංසයං බුද්ධා භවිස්සන්තීති ඤත්වා අච්ඡරියපුරිසා අයන්ති සිතං අකාසි. තතෝ අහං ඉමං බුද්ධභූතං දට්ඨුං ලභිස්සාම්නුඛො නොති[1] උපධාරෙන්තා න ලභිස්සාම් අන්තරායෙව කාලං කත්වා බුද්ධසතෙනපි බුද්ධසහස්සෙනපි ගන්ත්වා බොධෙතුං අසක්කුණෙය්‍යෝ[2] අරූපභවෙ නිබ්බත්තිස්සාමීති දිස්වා එවරූපං නාම අච්ඡරියපුරිසං බුද්ධභූතං දට්ඨුං නාලභිස්සාම්[3] මහතී වත මෙ ජානී භවිස්සතීති පරොදි. මනුස්සා දිස්වා අම්හාකං අය්‍යා ඉදානෙව හසිත්වා පුන රොදිතුං උපට්ඨිතො කින්නුඛො හනෙත! අම්හාකං අය්‍යපුත්තස්ස කොචි අන්තරායො භවිස්සතීති පුච්ඡිංසු. නත්ථි තස්ස අන්තරායො නිස්සංසයෙන බුද්ධො භවිස්සතීති. අථ කස්මා පරොදිත්තානි? එවරූපං පුරිසං බුද්ධභූතං දට්ඨුං න ලභිස්සාම් මහතී වත මෙ ජානී භවිස්සතීති අත්තානං අනුසොචන්තා රොදන්තීති ආහ.

තතෝ කින්නුඛො මෙ ඤාතකෙසු කොචි එතං බුද්ධභූතං දට්ඨුං ලභිස්සති න ලභිස්සතීති උපධාරෙන්තා භාගිණෙය්‍යං නාළක දරකං අද්දස සෝ භගිණියා ගෙහං ගන්ත්වා කහං තෙ පුත්තෝ නාළකොති? ගෙහෙ අය්‍ය! පඤ්ඤාසාහි නන්ති අත්තනෝ සන්තිකං ආගතං ආහ, තාත! සුද්ධොදනමහාරාජස්ස කුලෙ පුත්තෝ ජාතෝ, බුද්ධඞ්කුරෝ එස පඤ්චතිංසවස්සානි අතික්කමිත්වා බුද්ධෝ භවිස්සති තං එතං දට්ඨුං ලභිස්සසි අජ්ජෙව පබ්බජාහීති

1. ඉ. ලභිස්සාම්නුඛොති. 2. ඉ. අසක්කුණෙය්‍යෝ. 3. ඉ. න ලභිස්සාම්ති.

සත්තාහසිතිකොටිධනෙ කුලෙ නිබ්බත්තො දූරතො ව මං මාතුලො අත්තනෙ නියොජෙස්සතීති විනෙත්වා තාවදෙව අන්තරාපණතො කාසාවානි චෙව මත්තිකාපත්තඤ්ච ආහරාපෙත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසාවානි[1] වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා යො ලොකෙ උත්තමපුග්ගලෝ තං උද්දිස්ස මයං පබ්බජ්ජාති බොධිසත්තානුභාවං අසද්දහන්තියා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා පත්තං ථවිකාය පක්ඛිපිත්වා අංසකූටෙ ඔලඟෙත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා සමණ ධම්මං අකාසි.

සො පරමාභිසම්බොධිං පත්තං තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා තාදිස පටිපදං කථාපෙත්වා පුන හිමවන්තං පවිසිත්වා අරහත්තං පත්වා උක්කට්ඨපටිපදං පටිපන්නො සත්තෙව මාසෙ ආයුං පාලෙත්වා එකං සුවණ්ණපබ්බතං නිස්සාය ඨිතකොව අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණ ධාතුයා පරිනිබ්බායි.

බොධිසත්තොපි ඛො පඤ්චමදිවසෙ සීහං නහාපෙත්වා නාම ගහණං ගණ්හිස්සාමාති රාජභවනං චතුජාතිකගන්ධෙහි විලිම්පිත්වා ලාජපඤ්චමකානි පුප්ඵානි විකිරිත්වා අසමහින්නපායාසං පවාපෙත්වා තිණ්ණං වෙදානං පාරගෙ අට්ඨඞ්ගතාරසතං බ්‍රාහ්මණෙ නිමන්තෙත්වා රාජභවනෙ නිසීදාපෙත්වා සුභොජනං භොජෙත්වා මහාසක්කාරං කත්වා කිනාහුඛො භවිස්සතීති ලක්ඛණානි පටිග්ගහාපෙසුං. තෙසු :-

"රාමො ධජො ලක්ඛණො චාපි මන්ති
කොණ්ඩඤ්ඤසු ව භොජො සුයාමො සුදත්තො,
එතෙ තදූ අට්ඨ අහෙසුං බ්‍රාහ්මණා
ඡළඞ්ගවා මන්තං * ව්‍යාකරිංසූ"ති.

ඉමෙ අට්ඨව බ්‍රාහ්මණා ලක්ඛණපරිග්ගාහකා අහෙසුං. පච්ඡා සන්නිග්ගහණදිවසෙ සුපිනොපි එතෙහෙව පරිග්ගහිතො. තෙසු සත්තජනා වෙ අඞ්ගුලියො උක්ඛිපිත්වා වෙධා ව්‍යාකරිංසු "ඉමෙසං ලක්ඛණෙසු සමන්නාගතො අගාරං අජ්ඣාවසමානො රාජා හොති චක්කවත්තී, පබ්බජමානො බුද්ධොති" සබ්බං චක්කවත්තිරාජසුත්තෙ සිරිවිභවං ආවිකාසිංසු. තෙසං පන සබ්බදහරො කොණ්ඩඤ්ඤසුද්ධ නාම මාණවො බොධිසත්තස්ස ලක්ඛණවරතිපඤ්ඤතිං ඔලොකෙත්වා "එතස්ස අගාරමජ්ඣෙ ඨානකාරණං නත්ථි, එතෙනෙතෙව විවත්තචක්ඛු බුද්ධො භවිස්සතී"ති එකමෙව අඞ්ගුලිං උක්ඛිපිත්වා එකංසව්‍යාකරණං ව්‍යාකාසි. අයං හි කතාධිකාරො පච්ඡිමභවිකසත්තො පඤ්ඤාය ඉතරෙ සත්තජනෙ අභිභවිත්වා ඉමෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්නාගතස්ස අගාරමජ්ඣෙ ඨානං නාම නත්ථි. අසංසයං බුද්ධො භවිස්සතීති එකමෙව ගහිං අදාසි. තස්මා එකඞ්ගුලිං උක්ඛිපිත්වා එවං ව්‍යාකාසි.

1. ඉං. කාසාඨානි. *මිගාකරිංසු.

අථ තෙ බ්‍රාහ්මණා අත්තනො ඝරානි ගන්ත්වා පුත්තෙ ආමන්තෙසුං. තාතා! අම්හෙ මහල්ලකා, සුද්ධොදනමහාරාජස්ස පුත්තං සබ්බඤ්ඤුතං පත්තං මයං සම්භාවෙය්‍යාම වා නො වා තුම්හෙ තස්සිං කුමාරෙ සබ්බඤ්ඤුතං පත්තෙ තස්ස සාසනෙ පබ්බජෙය්‍යාථාති, ඒත්ත සත්තපි ජනා යාවතායුකං ඨත්වා ඝථාකම්මං ගතා. කොණ්ඩඤ්ඤොව මාණවොව අරොගො අහොසි. සො මහාසත්තෙ වුද්ධිමන්වාය මහාභිනික්ඛමණං අභිනික්ඛමිත්වා අනුක්කමෙන උරුවෙලං ගන්ත්වා රමණීයෙ වත අයං භූමිභාගො අලංවතිදං කුලපුත්තස්ස පධානත්ථිකස්ස පධානායාති චින්තෙත්වා තත්ථ වාසං උපගතෙ මහාපුරිසෙ පබ්බජිතොති සුත්වා තෙසං බ්‍රාහ්මණානං පුත්තෙ උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ. සිද්ධත්ථකුමාරො කිර පබ්බජිතො සො නිස්සංසයං බුද්ධො භවිස්සති සවෙ තුම්හාකං පිතරො අරොගා අස්සු අජ්ජ නික්ඛමිත්වා පබ්බජෙය්‍යුං සවෙ තුම්හෙපි ඉච්ඡෙය්‍යාථ එථ අහං තං පුරිසං අනුපබ්බජිස්සාමීති තෙ සබ්බෙ එකච්ඡන්දා භවිතුං නාසක්ඛිංසු. තයො ජනා න පබ්බජිංසු. කොණ්ඩඤ්ඤොබ්‍රාහ්මණං ජෙට්ඨකං කත්වා ඉතරෙ චත්තාරො පබ්බජිංසු. තෙ පඤ්චපි ජනා පඤ්චවග්ගියා[1] ථෙරා නාම ජාතා.

තදා පන රාජා කිං දිස්වා මය්හං පුත්තෙ පබ්බජිස්සතීති පුච්ඡි. චත්තාරි පුබ්බනිමිත්තානීති, කතරං ච කතරඤ්ච? ජරාජිණ්ණං ව්‍යාධිතං මතං පබ්බජිතන්ති. ඉමං ඉතො පට්ඨාය එවරූපානං මම පුත්තස්ස සන්තිකං උපසඞ්කමිතුං මා අදත්ථ මය්හං පුත්තස්ස බුද්ධභාවෙන කම්මං නත්ථි, අහං මම පුත්තං විසහස්සදීපපරිවාරානං චතුන්නං මහාදීපානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙන්තං ඡත්තිංසයොජනපරිමණ්ඩලාය පරිසාය පරිවුතං ගගනතලෙ විචරමානං පස්සිතුකාමොති. එවං ව පන වත්වා ඉමෙසං චතුප්පකාරානං පුරිසානං කුමාරස්ස චක්ඛුපථෙ ආගමණනිවාරණත්ථං චතුසු දිසාසු ගාවුතෙ ගාවුතෙ ආරක්ඛං ඨපෙසි. තං දිවසං ව පන මඞ්ගලට්ඨානෙ සන්නිපතිතෙසු අසීතියා ඤාතිකුලසහස්සෙසු එකෙකො එකෙකං පුත්තං පටිජානි. අයං බුද්ධො වා හොතු රාජා වා මය්හං එකමෙකං පුත්තං දස්සාමි. සවෙපි බුද්ධො භවිස්සති ඛත්තියසමණෙහෙව පුරක්ඛතපරිවාරිතො විචරිස්සති. සවෙපි රාජා භවිස්සති ඛත්තියකුමාරෙහෙව පුරක්ඛතපරිවාරිතො විචරිස්සතීති.

රාජාපි බොධිසත්තස්ස උත්තමරූපසම්පන්නා විභත්තසබ්බඳෙහා ඛත්තියා පවිවුපට්ඨාපෙසි. බොධිසත්තොපි අනන්තෙන පරිවාරෙන මහන්තෙන සිරිසොභග්ගෙන වඩ්ඪති. අථෙකදිවසං රඤ්ඤො විජිත මඞ්ගලං නාම අහොසි. තං දිවසං සකලනගරං දෙවවිමානං විය

1. ඉ., පඤ්චවග්ගිය.

අලඞ්කරොන්ති. සබ්බෙ දුසකම්මකරාදයොා අහතවත්ථනිවත්ථා ගන්ධමාලාදිපතිමණ්ඩිතා රාජකුලෙ සන්නිපතන්ති. රඤ්ඤො කම්මනෙත්ත නඞ්ගලසහස්සං යොජ්යන්ති. තස්මිං පන දිවසෙ එකෙන ඌනං අට්ඨසතං නඞ්ගලානි සද්ධිං බලිවද්දරස්මියොත්තෙහි රජත පරිකඛතානි හොන්ති. රඤ්ඤො ආලම්බනනඞ්ගලං[1] පන රත්ත සුවණ්ණපරිකඛතං හොති බලිවද්දානං සිඞ්ගා[2] රස්මිපතොදාපි සුවණ්ණපරිකඛතාව හොන්ති. රාජා මහාපරිවාරෙන නික්ඛමනෙත්තා පුත්තං ගහෙත්වා අගමාසි. තම්මන්තට්ඨානෙ එකො ජම්බුරුක්ඛා බහලපලාසො සන්දච්ඡායා අහොසි. තස්ස හෙට්ඨා කුමාරස්ස සයනං පඤ්ඤපෙත්වා[3] උපරි සුවණ්ණතාරකවිතානං බන්ධාපෙත්වා සාණිපාකාරෙන පරික්ඛිපාපෙත්වා, ආරක්ඛං ඨපා පෙත්වා[4] රාජා සබ්බාලඞ්කාරං අලඞ්කරිත්වා අමච්චගණපරිවුතො නඞ්ගලකරණට්ඨානං අගමාසි. තත්ථ රාජා සුවණ්ණනඞ්ගලං ගණ්හාති. අමච්චා එකඌනට්ඨසතං රජතනඞ්ගලානි කස්සකා සෙසනඞ්ගලානි, තෙ තානි ගහෙත්වා ඉතො විතො ච කසන්ති. රාජා ඔරතො වා පාරං ගච්ඡති පාරතො වා ඔරං ආගච්ඡති එතස්මිං ඨානෙ මහාසම්පත්ති අහොසි.[5] බොධිසත්තං පරිවාරෙත්වා නිසින්නා ධාතියො රඤ්ඤො සම්පත්තිං පස්සිස්සාමාති අන්තො සාණිතො බහි නික්කන්තා, බොධිසත්තොා ඉතො විතො ච ඔලොකෙන්තා කුඤ්චිං අදිස්වා වෙගෙන උට්ඨාය පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා ආකාසෙ පරිගණ්හෙත්වා පඨමජ්ඣානං නිබ්බත්තෙසි. ධාතියො ඛජ්ජභොජ්ජන්තරෙ විවරමානා ථොකං චිරායිංසු. සෙසරුක්ඛානං ඡායා අනතිවත්තා තස්ස පන රුක්ඛස්ස පරිමණ්ඩලා හුත්වා අට්ඨාසි. ධාතියො අය්යපුත්තො එකකොති වෙගෙන සාණිං උක්ඛිපිත්වා අන්තො පවිසමානා බොධිසත්තං සයනෙ පල්ලඞ්කෙන නිසින්නං තඤ්ච පාටිහාරියං දිස්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං දෙව! කුමාරො එවං නිසින්නො අඤ්ඤසං රුක්ඛානං ඡායා අනතිවත්තා ජම්බු රුක්ඛස්ස ඡායා පරිමණ්ඩලා ඨිතාති. රාජා වෙගෙනාගන්ත්වා පාටිහාරියං දිස්වා ඉදං තෙ තාත! දුතියං වන්දනන්ති පුත්තං වන්දි.

අථ අනුක්කමෙන බොධිසත්තො සොළසවස්සුද්දෙසිකො ජාතො රාජා බොධිසත්තස්ස නිබ්බණං උත්තුං අනුවජ්ජිකෙ තයො පාසාදෙ කාරෙසි, එකං නවභූමකං, එකං සත්තභූමකං, එකං පඤ්චභූමකං, එත්තකීසසහස්සා ච නාටකිත්ථියොා[6] උපට්ඨාපෙසි. බොධිසත්තොා දෙවො විය අවජ්රාසඞ්ඝපරිවුතො අලංකතනාටකපරිවුතො නිපපුරිසෙහි තූරියෙහි පරිවාරියමානො මහාසම්පත්තිං අනුභවන්තා උතුවාරෙන තෙසු තෙසු පාසාදෙසු විහරති. රාහුලමාතාපත්තස්ස දෙවී අග්ගමහෙසී අහොසි.

---

1. ඉ. ආලම්බන නඞ්ගලෙ. 2. ඉ. සිඞ්ග. 3. ඉ. පඤ්ඤපෙත්වා.
4. ඉ. ඨපෙත්වා. 5. ඉ. මහාසම්පත්ති අනුභොසි 6. ඉ. නාටකියො

තස්ස එවං මහාසම්පත්තිං අනුභවන්තස්ස එකදිවසං සතසහස්සස්ස අභිඤ්ඤාතෙරෙ අයං කථා උදපාදි, සිද්ධත්ථො ඛත්තියපුත්තොව විවරති න කිඤ්චි සිප්පං සික්ඛති, සඛා මෙ පච්චුපට්ඨිතෙ කිං කරිස්සතීති. රාජා බොධිසත්තං පක්කොසාපෙත්වා තාත! තව සන්තිකා සිද්ධත්ථො කිඤ්චි සිප්පං අසික්ඛිත්වා ඛත්තියපුත්තොව විවරතීති වදන්ති. එත්ථ කිං පත්තකාලෙ මඤ්ඤසීති? දෙව! මම සිප්පං සික්ඛනකිච්චං නත්ථි, නගරෙ මම සිප්පං දස්සනත්ථං හෙරිං චරාපෙථ ඉතො සත්තමෙ[1] දිවසෙ සන්තිකානං සිප්පං දස්සෙස්සාමීති. රාජා තථා අකාසි. බොධිසත්තෙපි අක්ඛණවෙධී බාලවෙධී ධනුග්ගහෙ සන්නිපාතාපෙත්වා මහාජනස්ස මජ්ඣෙ අඤ්ඤෙහි අසාධාරණා සන්තිකානං වාදසච්ඡිධං සිප්පං දස්සෙසි. තං **සරභඞ්ගජාතකෙ** ආගතනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. තදස්ස සන්තිසන්තිකා නික්කඛෙධං අහොසි.

අථෙකදිවසං බොධිසත්තෙ උය්‍යානභූමිං ගන්තුකාමෙ සාරථිං ආමන්තෙත්වා රථං යොජෙහීති ආහ, සො සාධූති පටිස්සුණිත්වා මහාරහං උත්තමරථං සබ්බාලඞ්කාරෙන අලඞ්කරිත්වා කුමුදපත්ත වණ්ණෙ චත්තාරො මඞ්ගලසින්ධවෙ යොජෙත්වා බොධිසත්තස්ස පටිවෙදෙසි. බොධිසත්තො දෙවවිමානසදිසං රථං අභිරුහිත්වා උය්‍යානාභිමුඛො අගමාසි. දෙවත්තා සිද්ධත්ථකුමාරස්ස අභිසම්බුජ්ඣන කාලෙ ආසන්නෙ පුබ්බනිමිත්තං දස්සෙස්සාමාති එකං දෙවපුත්තං ජරාජජ්ජරං ඛණ්ඩදන්තං පලිතකෙසං වඞ්කං ඔභග්ගසරීරං දණ්ඩ ඤ්චං පවෙධමානකං කත්වා දස්සෙසුං. තං බොධිසත්තොවෙව සාරථි ච පස්සන්ති. තතො බොධිසත්තෙ සාරථිං "සම්ම! කොනාමෙස පුරිසො? කෙසාපිස්ස න යථා අඤ්ඤස්ස"නති[a] **මිහාපදුනෙ** ආගතනයෙන පුච්ඡිත්වා තස්ස වචනං සුත්වා ධිරත්ථු වත හො! ජාතියා යත්රහි නාම ජාතස්ස ජරා පඤ්ඤායිස්සතීති සංවිග්ගහදයෝ තතො ව පටිනිවත්තිත්වා පාසාදමෙව අභිරුහි. රාජා කිඞ්කාරණා මම පුත්තො ඛිප්පං පටිනිවත්තීති පුච්ඡි. ජිණ්ණං පුරිසං දිස්වා දෙවතා. "ජිණ්ණකාං[2] දිස්වා පබ්බජිස්සති"ති ආහංසු. තස්මා මා මං නාසෙථ, ඛිප්පං පුත්තස්ස නාටකානි සජ්ජෙථ, සම්පත්තිං අනුභවන්තං පබ්බජ්ජාය සඤ්ඤං න කරිස්සතීති වත්වා ආරක්ඛං වඩ්ඪෙත්වා සබ්බදිසාසු අධිඨොජනෙ ඨපෙසි.

පුනෙකදිවසං බොධිසත්තො තථෙව උය්‍යානං ගච්ඡන්තො දෙවතාහි නිම්මිතං ව්‍යාධිතං පුරිසං දිස්වා පුරිමනයෙනෙව පුච්ඡිත්වා සංවිග්ගහදයො නිවත්තිත්වා පාසාදං අභිරුහි. රජ්ජපි පුච්ඡිත්වා භෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව සංවිදහිත්වා පුන වඩ්ඪෙත්වා සමන්තතො තිගාවුතපමාණෙ පදෙසෙ ආරක්ඛං ඨපෙසි.

---

1. ඉ. සත්තම. 2. ඉ. ජිණ්ණං පුරිසං. a. දීඝනිකාය-මහාවග්ග.

අපරං පන එකදිවසං බොධිසත්තො තථෙව උය්‍යානං ගච්ඡන්තො දෙවතාහි නිම්මිතං කාලකතං දිස්වා පුරිමනයෙනෙව පුච්ඡිත්වා සංවිග්ගහදයො පුන නිවත්තිත්වා පාසාදං අභිරුහි. රාජාපි පුච්ඡිත්වා හෙට්ඨාවුත්තනයෙනෙව සංවිදහිත්වා පුන වඩ්ඪෙත්වා සමන්තතො යොජනපමාණෙ පදෙසෙ ආරක්ඛං ඨපෙසි.

අපරං පන එකදිවසං උය්‍යානං ගච්ඡන්තො තථෙව දෙවතාහි නිම්මිතං සුනිවත්ථං සුපාරුතං පබ්බජිතං දිස්වා කො නාමෙසො සම්මාති සාරථිං පුච්ඡි. සාරථි කිඤ්චාපි බුද්ධුප්පාදස්ස අභාවා පබ්බජිතං වා පබ්බජිතගුණෙ වා න ජානාති. දෙවානුභාවෙන පන පබ්බජිතො නාමෙස දෙවාති වත්වා පබ්බජ්ජාය ගුණෙ වණ්ණෙසි. බොධිසත්තො පබ්බජ්ජාය රුචිං උප්පාදෙත්වා තං දිවසං උය්‍යානං අගමාසි. දිඝභාණකා පනාහු :- "චත්තාරි නිමිත්තානි එකදිවසෙනෙව දිස්වා අගමාසී"ති. තත්ථ දිවසභාගං කීළිත්වා මඞ්ගලපොක්ඛරණියං නහායිත්වා අත්ථංගතෙ සූරියෙ මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ නිසීදි අත්තානං අලඞ්කාරපෙතුකාමො. අථස්ස පරිවාරකපුරිසා නානාවණ්ණානි දුස්සානි නානප්පකාරා ආභරණවිකතියො මාලාගන්ධවිලෙපනානි ච ආදාය සමන්තා පරිවාරෙත්වා අට්ඨංසු. තස්මිං ඛණෙ සක්කස්ස නිසින්නාසනං උණ්හං අහොසි. සො කොසිකං මං ඉමම්හා ඨානා චාවෙතුකාමොති උපධාරෙන්තො බොධිසත්තස්ස අලඞ්කරණකාලං දිස්වා විස්සකම්මං ආමන්තෙසි. සම්ම! විස්සකම්ම! සිද්ධත්ථකුමාරො අජ්ජ අඩ්ඪරත්තසමයෙ මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛමිස්සති. අයමස්ස පච්ඡිමො අලඞ්කාරො, උය්‍යානං ගන්ත්වා මහාපුරිසං දිබ්බාලඞ්කාරෙහි අලඞ්කරොහීති. සො සාධූති පටිස්සුණිත්වා දෙවතානුභාවෙන තං ඛණංයෙව උපසඞ්කමිත්වා තස්සෙව කපපකාලසදිසො හුත්වා කපපකාලස්ස ඝට්ටනතො වෙය්‍යත්තදුස්සං ගහෙත්වා බොධිසත්තස්ස සීසං වෙයෙසි. බොධිසත්තො ඝට්ටනසමට්ඨසෙනෙව නාගං මඤ්ඤසො දෙවපුත්තො එකොති අඤ්ඤාසි. වෙය්‍යත්තෙනෙව වෙසිතමත්තෙ සීසෙ මොළියං මණිරතනාකාරෙන දුස්සසහස්සං අබභුග්ගඤ්ඡි. පුන වෙය්‍යත්තස්ස දුස්සසහස්සන්ති දසක්ඛත්තුං වෙය්‍යත්තස්ස දසදුස්ස සහස්සානි අබභුග්ගඤ්ඡිංසු. සීසං බුද්ධකා දුස්සානි ඛත්තියා කථං අබභුග්ගඤ්ඡන්තීති න විනෙතබ්බං. තෙසු හි සබ්බමහන්තං සාමලතා පුප්ඵපමාණං. අවසෙසානි කුතුම්බකපුප්ඵපමාණානි අහෙසුං. බොධිසත්තස්ස සීසං කිඤ්ජක්ඛගවවජ්ජිතං විය කුය්‍යකපුප්ඵං අහොසි. අථස්ස සබ්බාලංකාරපතිමණ්ඩිතස්ස සබ්බතාලාවචරෙසු සකානිසකානි ච පරිහාණානි දස්සයමානෙසු බ්‍රාහ්මණෙසු ජයනන්දනි ආදිවචනෙහි සුතමාගධාදිස්සු[1] නානප්පකාරෙහි මඞ්ගලවචනථුතිඝොසෙහි සමා වෙනෙසු සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං රථවරං අභිරුහි.

1. ඉං. සුතමාඝනඤ්ඣකාදිසු, සී. සුදම්මාඝනගණ්ඨිකාදිසු.

තස්මිං සමයෙ රාහුලමාතා පුත්තං විජාතාති සුත්වා සුද්ධොදනමහාරාජා පුත්තස්ස මෙ තුට්ඨිං නිවෙදෙථාති සාසනං පහිණි. බොධිසත්තොපි තං සුත්වා රාහු ජාතොඃ* බන්ධනං ජාතන්ති ආහ. රාජා කිං මෙ පුත්තො අවොචාති පුච්ඡිත්වා තං වචනං සුත්වා ඉතො පට්ඨාය මෙ නත්තා රාහුලකුමාරොයෙව නාම හොතූති ආහ.

බොධිසත්තොපි ඛො රථවරං ආරුය්හ මහන්තෙන යසෙන අතිමනොරමෙන සිරිසොභග්ගෙන නගරං පාවිසි. තස්මිං සමයෙ කිසාගොතමී නාම ඛත්තියකඤ්ඤා උපරිපාසාදවරතලගතා නගරං පදක්ඛිණං කුරුමානස්ස බොධිසත්තස්ස රූපසිරිං දිස්වා පීතිසොමනස්සජාතා ඉමං උදානං උදානෙසි:-

"නිබ්බුතා නූන සා මාතා නිබ්බුතො නූන සො පිතා;
නිබ්බුතා නූන සා නාරී යස්සායං ඊදිසො පතී"ති.

බොධිසත්තොපි තං සුත්වා විනොදෙසි. අයං එවමාහ එවරූපං අත්තභාවං පස්සනතියා මාතුහදයං නිබ්බායති පිතුහදයං නිබ්බායති පජාපතියා හදයං නිබ්බායතීති, කස්මිං නු ඛො නිබ්බුතෙ හදයං නිබ්බුතං නාම හොතීති? අථස්ස කිලෙසෙසු විරත්තමානසස්ස එතදහොසි. රාගග්ගිමහි නිබ්බුතෙ නිබ්බුතං නාම හොති දොසග්ගිම්හි මොහග්ගිම්හි නිබ්බුතෙ නිබ්බුතං නාම හොති මානදිට්ඨාදිසු සබ්බ කිලෙසදරථෙසු නිබ්බුතෙසු නිබ්බුතං නාම හොති. අයං මෙ සුස්සවණං. සාවෙසි අහං හි නිබ්බාණං ගවෙසනත්ථාය වරාමි. අජ්ජ්ව මයා ඝරාවාසං ඡඩ්ඩෙත්වා නික්ඛම්මපබ්බජිත්වා නිබ්බාණං ගවෙසිතුං වට්ටති. අයං ඉම්සස්ස ආචරියභාගෙය හොතූති කාණාසතෝ ඔළුඤ්චිත්වා කිසාගොතමියා සතසහස්සග්ඝනකං මුත්තාහාරං පෙසෙසි. සා සිද්ධත්ථකුමාරෙ මයි පටිබද්ධචිත්තතා ඤත්වා පණ්ණාකාරං පෙසෙසීති සොමනස්සජාතා අහොසි.

බොධිසත්තොපි මහන්තෙන සිරිසොභග්ගෙන අත්තනොපාසාදං අභිරුහිත්වා සිරිසයනෙ නිපජ්ජි. තාවදෙව තං සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා නච්චගීතාදිසු සුසික්ඛිතා දෙවකඤ්ඤා විය රූපග්ගපත්තා[1] ඉත්ථියො තූරියානි ආදාය අභිරමාපෙතුකාමා උපරිවාසදිවසෙ අත්තනොව නච්චගීතවාදිතානි පයොජෙසුං. බොධිසත්තොපි කිලෙසෙසු විරත්තචිත්තතාය නච්චාදීසු අනභිරතොපි මුහුත්තං නිද්දං ඔක්කමි. තාපි ඉත්ථියො යස්සත්ථාය මයං නච්චාදීනි පයොජයෙම සො නිද්දං උපගතොඉදානි කිමත්ථං කිලමාමාති ගහිතගහිතානි තූරියානි අපෙක්ඛාපරිච්චා නිපජ්ජිංසු. ගන්ධතෙලපදීපා ඣායන්ති. බොධිසත්තොපි පබුජ්ඣිත්වා සයනපිට්ඨෙ පල්ලඞ්කෙන නිසින්නොඅද්දස තා ඉත්ථියො තූරියහණ්ඩානි අවත්ථරිත්වා නිද්දායන්තියොඑකච්චා පග්ඝරිතඛෙළා ලාලා කිලින්නගත්තා එකච්චා දන්තෙ ඛාදන්තියොඑකච්චා

* රාහුලොජාතොඃ-ඉතිසඛ්බත්ථ. 1. ඉ. රූපපත්තා.

එකච්චා කාකච්ඡනියෝ එකච්චා විපලපනියෝ එකච්චා ච්චිවට මුඛා එකච්චා අපගතච්ඡවී පාකටබීභච්ඡබ්භාඛට්ඨානා සෝ තාසං තං විපකාරං දිස්වා භිය්‍යොසෝමත්තාය කාමෙසු විරත්තෝ අහොසි. තස්ස අලඛ්ඛතපරිචයත්තං සඤ්ඤාභවනසදිසමපි තං මහාතලං විපච්චිඛාතානාකුණපහරිතං ආමකසුසානං විය උපට්ඨාසි. තයෝ භවා ආදිත්තාගෙහසදිසා විය ඛාසිංසු. උපද්දුතං වත හෝ! උපස්සට්ඨං වත භොති උදුනං පවත්තති. අතිවිය පබ්බජ්ජාය චිත්තං නමි. සෝ අජ්ජේව මයා මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛමිතුං වට්ටතීති සයනා වුට්ඨාය වාරසමීපං ගන්ත්වා කෝ එත්ථාති ආහ. උම්මාරෙ සීසං කත්වා නිපන්නෝ ඡන්නෝ අහං අය්‍යපුත්ත! ඡන්නෝතී ආහ. අහං අජ්ජ මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛමිතුකාමෝ එකං මේ අස්සං කප්පෙහීති සෝ සාධූ දෙවාති අස්සභණ්ඩකං ගහෙත්වා අස්සසාලං ගන්ත්වා ගන්ධතෙලපදීපෙසු ජලන්තෙසු සුමනපට්ටවිතානස්ස හෙට්ඨා රමණීයෙ භූමිභාගෙ සීතං කන්ථකං අස්සරාජානං දිස්වා අජ්ජ මයා ඉමමෙව කප්පපතුං වට්ටතීති කන්ථකං කප්පෙසි. සෝ කප්පිය මානොව අසුඤ්ඤි. අයං කප්පනා අනිභාළහා, අසෙඤ්ඤසු දිවසෙසු උය්‍යානකීළාදිගමණෙ කප්පනා විය න හොති. මය්හං අය්‍යපුත්තෝ අජ්ජ මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛමිතුකාමෝ භවිස්සතීති. තතෝ තුට්ඨ මානසෝ මහාහසිතං හසි. සෝ සද්දෝ සකලනගරං පත්ථරිත්වා ගච්ඡේය්‍ය දෙවතා පන තං සද්දං නිරුම්භිත්වා න කස්සචි සොතුං අදංසු.

බොධිසත්තොපි ඛො ඡන්නං පෙසෙත්වාව පුත්තං තාව පස්සිස්සා මීති චින්තෙත්වා නිසින්නාසනලඛ්ඛතෝ වුට්ඨාය රාහුලමාතාය වසනට්ඨානං ගන්ත්වා ගබ්භචාරං වීවරි. තස්මිං ඛණෙ අන්තෝ ගබ්භෙ ගන්ධතෙලපදීපෝ ඛ්‍රායති. රාහුලමාතා සුමනමල්ලිකාදීනං පුප්ඵානං අමණ්ඩනෙත්තෙන අභිප්පකිණ්ණසයනෙ පුත්තස්ස මත්ථකෙ හත්ථං ඨපෙත්වා නිද්දායති. බොධිසත්තෝ උම්මාරෙ පාදං ඨපෙත්වා සීතකොව ඔලොකෙත්වා සචාහං දෙවියා හත්ථං අපනෙත්වා මම පුත්තං ගණ්හිස්සාමි දෙවී පබුජ්ඣිස්සති එවං මෙ ගමණන්තරායෝ භවිස්සති බුද්ධෝ හුත්වාව ආගන්ත්වා පුත්තං පස්සිස්සාමීති පාසාදතලතෝ ඔතරි. යං පන ජාතකට්ඨකථාය "තදා සත්තාහජාතෝ රාහුල්කුමාරෝ හොති"ති වුත්තං, තං සෙසට්ඨකථාසු නත්ථි. තස්මා ඉදමෙව ගහෙතබ්බං.

එවං බොධිසත්තෝ පාසාදතලා ඔතරිත්වා අස්සසමීපං ගන්ත්වා එවමාහ තාත! කන්ථක! ඒං අජ්ජ එකරත්තිං මං තාරය, අහං තං නිස්සාය බුද්ධෝ හුත්වා සදෙවකං ලොකං තාරෙස්සාමීති, තතෝ උල්ලඛ්ඛිත්වා කන්ථකස්ස පිට්ඨිං අභිරුහි. කන්ථකෝ ගීවතෝ පට්ඨාය ආයාමෙන අට්ඨාරසහත්ථෝ හොති තදනුච්ඡවිකෙන උබ්බෙධෙන සමන්නාගතෝ ථාමජවසම්පන්නෝ සබ්බසෙතෝ ඛෙත්තසඞ්ඛසදිසෝ

සො සචෙ හසෙය්‍ය වා පාදසද්දං වා කරෙය්‍ය් සඳ්‍ය සකලනගරං අවත්ථරෙය්‍ය, තස්මා දෙවතා අත්තනො ආනුභාවෙන තස්ස ගථා න කොචි සුණාති එවං හසිතසද්දං සන්නිරුම්භිත්වා අක්කමණ අක්කමණපදවාරෙ හත්ථතලානි උපනාමෙසුං. බොධිසත්තොපි අස්ස වරස්ස පිට්ඨිවෙමජ්ඣගතො[1] ඤාණං අස්සස්ස වාළධිං ගාහාපෙත්වා අඩ්ඩරත්තසමයෙ මහාවාරසම්පං පත්තො, තදා පන රාජා එවං බොධිසත්තොපි යාව කාශවී වෙලාය නගරවාරං විවරිත්වා නික්ඛම්තුං න සක්ඛිස්සතීති විසු වාරකවාටෙසු එකෙකං පුරිසසහස්සෙන විවරි තබ්බං කාරාපෙසි. බොධිසත්තොපි ඨාමබලසම්පන්නතාය හත්ථිගණනාය කොටිසහස්සහත්ථීනං බලං ධාරෙති, පුරිසගණනාය දසපුරිසකොටි සහස්සානං[2] සො විත්තොසි, "සචෙ වාරං න අවාපුරියති අජ්ජ කණ්ඨ කස්ස පිට්ඨෙ නිසිත්තොව වාළධිං ගහෙත්වා සීතෙන ඡත්තෙන සද්ධිංයෙව කණ්ඨකං ඌරුභි නිපපිළෙත්වා අට්ඨාරසහත්ථුබ්බෙධං පාකාරං උපපතිත්වා අතික්කමිස්සාමී"ති. ඡත්තොපි විත්තොසි, "සචෙ වාරං න විවරියති අහං අත්තනො සාමිකං පිට්ඨියං ගථා නිසින්නමෙව ඡත්තෙන වාළධිං ගහෙත්වා සීතෙන සද්ධිංයෙව උක්ඛිපිත්වා පාකාරං උපපතිත්වා අතික්කමිස්සාමී"ති. සචෙ වාරං න අවාපුරියිත්ථ ගථා විත්තිතමෙව නිසු ජනෙසු අඤ්ඤතරෙ සම්පා දෙය්‍ය. වාරෙ අධිවත්ථා දෙවතා පන වාරං විවරි.

තස්මිංයෙව ඛණෙ මාතරා බොධිසත්තං නිවත්තෙතුකාමිනි ආගන්ත්වා ආකාසෙ සිතා ආහ, මාරිස! මා නික්ඛම් ඉතො තෙ සත්තමෙ දිවසෙ චක්කරත්තනං පාතු භවිස්සති මිසධසස්සපරිත්තදීප පරිවාරානං චතුන්නං මහාදීපානං රජ්ජං කාරෙතුං සක්ඛිස්සසි නිවත්ත මාරිසාති ආහ. කොසි ත්වන්ති? අහං වසවත්තීති. මාර! ජානාමහං මයා චක්කරත්තනස්ස පාතුභාවං, අනභිකොහං රජ්ජෙන දස සහස්සිලොකධාතුං උත්තාළෙත්වා බුද්ධො භවිස්සාමීති ආහ. මාරො ඉතොදානි තෙ පට්ඨාය කාමවිතක්කං වා ව්‍යාපාදවිතක්කං වා විහිංසා විතක්කං වා විනත්තිතකාලෙ ජානිස්සාමීති ඔතාරාපෙක්ඛො ආයා විය අනුපගච්ඡනෙතා අනුබන්ධි.

බොධිසත්තොපි හත්ථගතං චක්කවත්තිරජ්ජං ඛෙළපිණ්ඩං විය අනපෙක්ඛො ජඬ්ඩෙත්වා මහන්තෙන සක්කාරෙන නගරා නික්ඛමිත්වා ආසාළහිපුණ්ණමාය උත්තරාසාළහනක්ඛත්තෙන වත්තමානෙ නික්ඛ මිත්වා ච පුන නගරං අපලොකෙතුකාමො ජාතො, එවඤ්ච පනස්ස චිත්තෙ උපපන්නමත්තෙයෙව මහාපුරිස! න තයා නිවත්තිත්වා

1. ස්‍යා. පිට්ඨිවරමජ්ඣගතො. 2. ම., දසපුරිසකොටි සහස්සස්ස.

ඔලොකනකම්මං කතනති වදමානා විය මහාපථවී කුලාලචක්කං විය ඵලිත්ථා පරිවත්ති. බොධිසත්තො නගරාභිමුඛො ඨත්වා නගරං ඔලොකෙත්වා තස්මිං පුථවිපදෙසෙ කප්පසතසහස්සාධිකානි චත්තාරි අසංඛ්‍යෙය්‍යානි දසසෙට්ඨි ගහනබබ්මඝාභිමුඛං කප්පකං කත්වා පායාසි මහන්තෙන සක්කාරෙන උළාරෙන සිරිසොභග්ගෙන, තදා කිරස්ස දෙවතා පුරතො සට්ඨිං උක්කාසහස්සානි ධාරයිංසු. පච්ඡතො සට්ඨිං දක්ඛිණපස්සතො සට්ඨිං වාමපස්සතො සට්ඨි, අපරා දෙවතා චක්ක වාළමුඛවට්ටියං අපරිමාණා උක්කා ධාරයිංසු, අපරා දෙවතා ච නාගසුපණ්ණාදයො ච දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි මාලාහි චුණ්ණෙහි ධූපෙහි පූජයමානා ගච්ඡන්ති පාරිච්ඡත්තකපුපෙඵහි විය මත්තුරව පුපෙඵහි ච ඝනමෙඝවුට්ඨිකාලෙ ධාරාහි විය නභං නිරන්තරං අහොසි. දිබ්බානි සඞ්ඝීතානි පවත්තන්ති. සමන්තතො අට්ඨාතුරියානි සට්ඨිතුරියසතානීති අට්ඨසට්ඨිතුරියසතඝොසානි පවජ්ජිංසු සබ්බුද්ධානුවජ්ජං මෙඝපොක්ඛරවස්සං වස්සන්තකාලෙ විය යුගන්ධරකූවජ්ජං සාගරනිග්ඝොසකාලො විය වත්තති. ඉමිනා සිරිසොභග්ගෙන ගච්ඡන්තො බොධිසත්තො එකරත්තෙනෙව තීණි රජ්ජානි අතික්කම්ම තිංසයොජනමත්ථකෙ අනොමා නාම නදිතීරං පාපුණි. කිං පන අඤ්ඤො තතො පරං ගන්තුං න සක්කොතීති? නො න සක්කොති. සො හි එකචක්කවාළගබ්භං භාගියා සිනවක්කස්ස නෙම්මිවට්ටිං මද්දන්තො විය අන්තනෙන්න වරිත්වා පුරෙ පාතරාසමෙව ආගන්ත්වා අත්තනො සම්පාදිතං භත්තං භුඤ්ජිතුං සමත්ථො. තදා පන දෙවතාගණසුපණ්ණාදීහි ආකාසෙ ඨත්වා ඔඝසද්දෙන ගන්ධමාලාදීහි ගාව උම්මීජ්ජිත්වා සඤ්ඤාසරීරං ආකඩ්ඪිත්වා ගන්ධමාලාපූජාවං ජීවන්තස්ස අතිපපඤ්චො අහොසි. තස්මා තිංසයොජනමත්තමෙව අගමාසි. අථ බොධිසත්තො නදීතීරෙ ඨත්වා ඡන්නං පුච්ඡි කිංනාමා අයං නදීති. අනොමා නාම දෙවාති, අම්හාකම්පි පබ්බජ්ජා අනොමා නාම භවිස්සතීති පණ්ඩියා සටෙටනෙත්වා අස්සස්ස සඤ්ඤං අදාසි. අස්සො උපතණ්හාය අට්ඨඋසභවිත්ථාරාය නදියා පාරිමන්තිරෙ අට්ඨාසි. බොධිසත්තො අස්සපිට්ඨිතො ඔරුය්හ රජතපට්ටසදිසෙ වාළුකාපුලිනෙ ඨත්වා ඡන්නං ආමන්තෙසි. සම්ම! ඡන්නා! ත්වං මය්හං ආභරණානි චෙව කප්පකඤ්ච ආදාය ගච්ඡ අහං පබ්බජිස්සාමීති. අහම්පි දෙව! පබ්බජිස්සාමීති. බොධිසත්තා න ලභා තයා පබ්බජිතුං ගච්ඡ ත්වන්ති නිවත්තිතුං පටිබාහිත්වා ආභරණානි චෙව කප්පකං ච පටිච්ඡාපෙත්වා විනෙතසි. ඉමෙ මය්හං කෙසා සමණසාරුප්පා න හොන්ති අනුඤ්ඤාතා බොධිසත්තස්ස කෙසෙ ඡින්දිතුං යුත්තරූපො නත්ථි තතො සයමෙව ඛග්ගෙන ඡින්දිස්සාමීති දක්ඛිණහත්ථෙන අසිං ගණ්හිත්වා වාමහත්ථෙන මොළියා සද්ධිං චූළං ගහෙත්වා ඡින්දි. කෙසා වඩ්ඪලමත්තා හුත්වා දක්ඛිණතො ආවත්තමානා සීසං අලලිංසු. තෙසං යාවජීවං තදෙවපමාණං අහොසි, මස්සු ච තදනුරූපං අහොසි. පුන කෙසමස්සු ඔහාරණකිච්චං නාම නාහොසි. බොධිසත්තො සහමොළිනා චූළං

ගහෙත්වා සවාහං බුදෙධා භවිස්සාමි ආකාසෙ නිටඨතු තොවෙ භූමියං පතතූති අනතලිකෙඛ ඛිපි. තං චූළාමණිවෙඨනං යොජනපපමාණං ඨානං ගනත්වා ආකාසෙ අටඨාසි. සකෙකා දෙවරාජ දිබබවකඛනා ඔලොකෙත්වා යොජනියරතනවඩෙඪකෙන සමපටිච්ඡිත්වා තාවතිංස භවනෙ චූළාමණිවෙතියං නාම පතිටඨාපෙසි :-

"ඡෙත්වාන මොළිං වරගනධිවාසිතං
වෙහාසයං උකඛිපි අගගපුඤඤලො,
සහස්සනෙතෙතා සිරසා පටිග්ගහි
සුවණණවඩෙඪාටවරෙන වාසවො"ති.

පුන බොධිසතෙතා චිනෙතසි, "ඉමානි කාසිකවත්ථානි මයහං න සමණසාරුපානී"ති, අථස්ස කාසුසපබුදධකාලෙ පුරාණසහායකො ඝටිකාර මහාබ්‍රහමා එකං බුදධන්තරං ජරං අපපතෙතන මිතතභාවෙන චිනෙතසි අජ මෙ සහායකො මහාභිනිකඛමණං නිකඛනෙතා' සමණපරිකඛාරමස්සගහෙත්වා ගවිස්සාමීති :-

"තිචිවරං ච පතෙතා ච වාසී සූචි ච බනධනං,
පරිස්සාවණෙන අට්ඨෙතෙ යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො"ති.

ඉමෙ අට්ඨසමණපරිකඛාරෙ ආහරිත්වා අදාසි. බොධිසතෙතා අරහදධජං නිවාසෙත්වා උත්තමපබබජ්ජාවෙසං ගණහිත්වා ඡනන! මම වචනෙන මාතාපිතූනං ආරොගය්‍ය වදෙහීති උය්‍යොජෙසි. ඡනොපි බොධිසත්තං වනදිත්වා පදකඛිණං කත්වා පකකාමි. කන්ථකොපන ඡනොපත්ත සදධිං මනනාගමානුභාවස්ස බොධිසත්තස්ස වචනං සුණනතෙතා ඨත්වා නත්තිදුනිමයඤ්ච පුන සාමිනො දස්සනනති වඤ්චිපථං විජහනතෙතා සොකං අධිවාසෙතුං අසක්කොනතෙතා හදයෙන එලිතෙන කාලං කත්වා තාවතිංසභවනෙ කන්ථකො නාම දෙවපුත්තොතා හුත්වා නිබබත්ති. ඡනත්තස්ස පඨමං එකොව සොකො අහොසි. කන්ථකස්ස පන කාලකිරියාය දුතියෙන සොකෙන පීළිතෙතා රොදනෙතා පරිදෙවනෙතා නගරං අගමාසි.

බොධිසත්තොපි පබබජිත්වා තස්මිං යෙව පදෙසෙ අනුපියංනාම අම්බවනං අත්ථි තත්ථ සත්තාහං පබබජ්ජාසුඛෙන විතිනාමෙත්වා එකදිවසෙනෙව තිංසයොජනමග්ගං පදසා ගන්ත්වා රාජගහං පාවිසි පවිසිත්වා සපදානං පිණ්ඩාය චරි. සකලනගරං බොධිසත්තස්ස රූප දස්සනෙන ඛනපාලකෙන පවිට්ඨරාජගහං විය අසුරින්දෙන පවිට්ඨ දෙවනගරං විය ච සඤ්ඣාභං අගමාසි රාජපුරිසා ගන්ත්වා දෙව! එවරූපොකාම සත්තා නගරෙ පිණ්ඩාය චරති දෙවො වා මනුස්සො වා නාගො වා සුපණ්ණො වා නො නාමෙසොති න ජානාමාති ආරොචෙසුං. රාජා පාසාදතලෙ ඨත්වා මහාපුරිසං දිස්වා අච්ඡරියබභූතජාතො පුරිසෙ ආණාපෙසි ගච්ඡථ භණෙ! විම්හට සවෙ අමනුස්සො භවිස්සති නගරා නික්ඛමිත්වා අනතරධායිස්සති

සබෙ දෙවතා හවිස්සති ආකාසෙන ගවජ්ස්සති සබෙ නාගො හවිස්සති පඨවියං නිමුජ්ජිත්වා ගමිස්සති සබෙ මනුස්සා හවිස්සති යථාලද්ධං භික්ඛං පරිභුඤ්ජිස්සතීති. මහාපුරිසොපි ඛො මිස්සකභත්තං සංගරිත්වා අලං මෙ එත්තකං යාපනායාති ඤත්වා පට්ඨාය රෙකෙව නගරා නික්ඛමිත්වා පණ්ඩවපබ්බතච්ඡායාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදිත්වා ආහාරං පරිභුඤ්ජිතුං ආරද්ධො. අථස්ස අනනානි විපරිවත්තිත්වා මුඛෙන නික්ඛමණාකාරපපතානි අහෙසුං, තඤතා තෙන අත්තභාවෙන එව රූපස්ස ආහාරස්ස වක්ඛනාපි අදිට්ඨපුබ්බතාය තෙන පටික්කූලාහාරෙන අට්ටියමානො එවං අත්තනාව අත්තානං ඔවදි, "ඕදාතෙ! ත්වං සුලභන්නපාණකුලෙ තිවසසිඛගන්ධසාලිභොජනං නානගරසෙඝි භුඤ්ජනට්ඨානෙ නිබ්බත්තිත්වාපි එකං පංසුකූලිකං දිස්වා කදාහුඛො අහමපි එවරූපො හුත්වා පිණ්ඩාය චරිත්වා භුඤ්ජිස්සාමි? හවිස්සති හුඛො මෙ සො කාලොනි විනොදෙත්වා නික්ඛන්තො, ඉදානි කිං නාමෙතං කරොසී"ති එවං අත්තනාව අත්තානං ඔවදිත්වා නිබ්බිකාරො හුත්වා ආහාරං පරිභුඤ්ජි. රාජපුරිසා තං පවත්තිං දිස්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා දූතවචනං සුත්වා වෙගෙන නගරා නික්ඛමිත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ඉරියාපථසම්පත්තිං දිස්වාව පසීදිත්වා බොධිසත්තස්ස සබ්බං ඉස්සරියං නිය්‍යාදෙසි. බොධිසත්තොපි රඤ්ඤා මය්හං මහාරාජ! වත්ථුකාමෙහි වා කිලෙසකාමෙහි වා අත්ථො නත්ථි අහං පරමාභිසම්බොධිං පත්ථයන්තො නික්ඛන්තොනි. රාජා අනෙකපපකාරං යාචන්තොපි තස්ස චිත්තං අලභිත්වා අද්ධා ත්වං බුද්ධො භවිස්සසි බුද්ධභූතෙන පන තෙ පඨමං මම විජිතං ආගන්තබ්බන්ති අයමෙත්ථ සම්බන්ධො. විත්ථාරො පන **"පබ්බජ්ජං කිත්තයිස්සාමි යථා පබ්බජි වක්කවත්තී"**[a]ති ඉමං **පබ්බජ්ජාසුත්තං** සද්ධිං අට්ඨකථාය ඔලොකෙත්වා වෙදිතබ්බො.

බොධිසත්තොපි රඤ්ඤා පටික්ඛිත්තො දත්වා අනුපුබ්බෙන බාරිකං වරමාතො ආළාරං ච කාලාමං උද්දකං ච රාමපුත්තං උපසඞ්කමිත්වා සමාපත්තියො නිබ්බත්තෙත්වා නාඝං මඤ්ඤා බොධායාති තම්පි සමාපත්තිභාවනං අනලංකරිත්වා සදෙවකස්ස ලොකස්ස අත්තනො ථාමවීරියසදිසස්සනත්ථං මහාපධානං පදහිතුකාමො උරුවෙලං ගන්ත්වා රමණීයෙ වනසණ්ඩෙ භූමිභාගොනි තත්ථෙව වාසං උපගන්ත්වා මහාපධානං පදහි.

තෙපි ඛො කොණ්ඩඤ්ඤපපමුඛා පඤ්චපබ්බජිතා ගාමනිගමරාජධානිසු භික්ඛාය චරන්තා තත්ථ බොධිසත්තං සමාපුණිංසු. අථ නං ඡබ්බස්සානි මහාපධානං පදහන්තං ඉදානි බුද්ධො භවිස්සති ඉදානි බුද්ධො භවිස්සතීති පරිවෙණසම්මජ්ජනාදිකාය වත්තපටිපත්තියා* උපට්ඨහමානා සන්තිකාවචරාවස්ස අහෙසුං.

---

a. සුත්තනිපාත-මහාවග්ග. * දන්තපටිවත්තාය-ඉති සබ්බත්ථ.

බොධිසත්තොපි ඛො කොටිපත්තං දුක්කරකාරිකං කරිස්සාමීති එකතිලතණ්ඩුලාදීහිපි ජීවිතං කප්පෙසි. සබ්බසොපි ආහාරූපච්ඡේදං අකාසි. දෙවතාපි ලොමකූපෙහි ඔජං උපසංහරමානා පටික්ඛිපි. අථස්ස තාය නිරාහාරතාය පරමකසිමාතං පත්තකාලස්ස සුවණ්ණවණ්ණකායො කාළවණ්ණා අහොසි. වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි පටිච්ඡන්නානි අහෙසුං. අපෙතකදූ අපත්තණකං ඣානං ඣායනෙනා මහාවෙදනාහි අභිභූතෙනා විසඤ්ඤීභූතො වඞ්කමණ්ඩොවියං පතති. අථ නං එකච්චා දෙවතා කාලකතොං සමණා ගොතමොති වදන්ති. එකච්චා විහාරොවෙසෙං අරහතන්ති ආහංසු. තත්ථ යාසං කාලකතොති අහොසි තා ගන්ත්වා සුද්ධොදනමහාරාජස්ස ආරොචෙසුං තුම්හාකං පුත්තො කාලකතොති, මම පුත්තො බුද්ධො හුත්වා කාලකතො අනුත්තරොති? බුද්ධො හවිතුං නාසක්ඛි පධානභූමියං යෙව පතිත්වා කාලකතොති. ඉදං සුත්වාරාජා නාහං සද්දහාමි, මම පුත්තස්ස බොධිං අපත්වා කාලකිරියා නාම නත්ථීති පටික්ඛිපති. කස්මා පන රාජා න සද්දහතීති? කාළදෙවලතාපසස්ස වඤ්ඣපදීවසෙ ජම්බුරුක්ඛමූලෙ ච පාටිහාරියානං දිට්ඨත්තා. පුන බොධිසත්තෙ සඤ්ඤං පටිලභිත්වා උට්ඨිතෙ තා දෙවතා ආගන්ත්වා අරොගො තෙ මහාරාජ! පුත්තොති ආරොචෙන්ති. රාජා ජානාමහං පුත්තස්ස අමරණභාවන්ති වදෙති. මහාසත්තස්ස ඡබ්බස්සානි දුක්කරකාරිකං කරොන්තස්ස ආකාසෙ ගණ්ඨිකරණ්ඩකා ලොවියඅහොසි. සො අයං දුක්කරකාරිකා නාම බොධාය මග්ගො නා හොතීති ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙතුං ගාමනිගමෙසු පිණ්ඩාය චරිත්වා ආහාරං ආහරි. අථස්ස වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි පාකටානි අහෙසුං. කායො සුවණ්ණවණ්ණා අහොසි. පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ අයං ඡබ්බස්සානි දුක්කරකාරිකං කරොන්තොපි සබ්බඤ්ඤුතං පටිවිජ්ඣිතුං නාසක්ඛි ඉදානි ගාමාදිසු පිණ්ඩාය චරිත්වා ඔළාරිකං ආහාරං ආහරියමානං කිං සක්ඛිස්සතීති? බාහුලිකො එස පධානවිබ්භන්තොති, සීසං නහායිතුකාමස්ස උස්සාව බින්දුතක්කනං විය අමිහාකං එතස්ස ඤාතිකා විසෙසතක්කනං, කිං නො ඉමිනාති මහාපුරිසං පහාය අඤ්ඤතොපි අඤ්ඤතො පත්ත චීවරං ගහෙත්වා අට්ඨාරසයොජනමග්ගං ගන්ත්වා ඉසිපත්තනං පච්ඡිංසු.

තෙන ඛො පන සමයෙන උරුවෙලායං සෙනානිනිගමෙ සෙනානිකුටුම්බිකස්ස ගෙහෙ නිබ්බත්තා සුජාතා නාම දාරිකා වයප්පත්තා එකස්මිං නිග්‍රොධරුක්ඛෙ පත්ථනං අකාසි. සචෙ සමජාතිකං කුලඝරං ගන්ත්වා පඨමගබ්භෙ පුත්තං ලභිස්සාමි අනුසංවච්ඡරං තෙ සහස්සග්ඝනකෙන බලිකම්මං කරිස්සාමීති. තස්සා සා පත්ථනා සම්පජ්ජි. සා මහාසත්තස්ස දුක්කරකාරිකං කරොන්තස්ස ඡට්ඨෙ වස්සෙ පරිපුණ්ණෙ විසාඛපුණ්ණමාය බලිකම්මං කාතුකාමා හුත්වා පුරෙතරං යෙව ඛෙත්තසහස්සං ලට්ඨිමධුකවණ්ණෙන වරාපෙත්වා තාසං ඛීරං පඤ්චඛෙත්තසතානි පායෙත්වා තාසං ඛීරං

අඩ්ඪතියානීති එවං යාව සොළසන්නං ධෙනූනං ඛීරං අට්ඨධෙනුයො පිවන්ති තාව ඛීරස්ස බහලතං ච මධුරතං ච ඔජවන්තතං ච පත්ථයමානා ඛීරපරිවත්තනං නාම අකාසි. සා විසාඛපුණ්ණමදිවසෙ පාතොව බලිකම්මං කරිස්සාමීති රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය තා අට්ඨධෙනුයො දුහාපෙසි. වච්ඡකා ධෙනූනං එකමූලං කාගමංසු. එකමූලෙ පන නවහාජනෙ[1] උපනීතමත්තෙ[2] අත්තනො ධම්මතාය ඛීරධාරා පවත්තිංසු. තං අවජ්ජරියං දිස්වා සුජාතා සඛපෙළෙනෙව ඛීරං ගහෙත්වා නවහාජනෙ පක්ඛිපිත්වා සඛපෙළෙනෙව අග්ගිං කත්වා පචිතුං ආරභි. තස්මිං පායාසෙ පච්චමානෙ මහන්තමහන්තා බුබ්බුලා උට්ඨහිත්වා දක්ඛිණාවත්තා හුත්වා සණ්ඩරන්ති. එතාදිසිතම්පි බහි න පතන්ති. උද්ධනතො අපමත්තකොපි ධූමො න උට්ඨහති. තස්මිං සමයෙ චත්තාරො ලොකපාලා ආගන්ත්වා උදුම්බරෙ ආරක්ඛං ගණ්හිංසු, මහාබ්‍රහ්මා ඡත්තං ධාරෙසි. සක්කො අලාතානි සම්පාදෙත්වා අග්ගිං ජාලෙසි. දෙවතා විසහස්සදීපපරිවාරෙසු චතූසු මහාදීපෙසු දෙවානං ච මනුස්සානං ච උපකප්පනඔජං අන්තරෙ දෙවානුභාවෙන දණ්ඩකබද්ධං මධුපටලං පිළෙත්වා මධුං ගණ්හමානා විය සංහරිත්වා තත්ථ පක්ඛිපිංසු. අඤ්ඤෙසු හි කාලෙසු දෙවතා කබළෙ කබළෙ ඔජං පක්ඛිපන්ති. සම්බොධිදිවසෙ ව පන පරිනිබ්බාණදිවසෙ ච උකඛලියං යෙව පක්ඛිපන්ති.

සුජාතා එකදිවසෙනෙව තත්ථ අත්තනො පාකටානි අනෙකානි අච්ඡරියානි දිස්වා පුණ්ණදාසිං ආමන්තෙසි අම්ම! පුණ්ණෙ! අජ්ජ අම්හාකං දෙවතා අතිවිය පසන්නා, මයා එත්තකෙ කාලෙ එවරූපං අච්ඡරියං නාම න දිට්ඨපුබ්බං, වෙගෙන ගන්ත්වා දෙවට්ඨානං පටිජග්ගාහීති. සා සාධූ අය්‍යෙති තස්සා වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා තුරිතතුරිතා රුක්ඛමූලං අගමාසි. බොධිසත්තොපි ඛො තස්මිං රත්තිභාගෙ පඤ්චමහාසුපිනෙ දිස්වා පරිගණ්හනෙනෙව නිසීදිත්වා සබ්බඤ්ඤුතඤාණෙ කඞ්ඛං බුද්ධා අජ්ජ භවිස්සාමීති කතඤ්ඤුනිට්ඨානො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන කතසරීරපටිජග්ගනො භික්ඛාචාරකාලං ආගමයමානො පාතොව ආගන්ත්වා තස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි අත්තනො පභාය සකලං රුක්ඛං ඔභාසයමානො. අථඛො සා පුණ්ණා ආගන්ත්වා අද්දස බොධිසත්තං රුක්ඛමූලෙ පාච්ඡාලොකඛාතුං ඔලොකයමානං නිසින්නං සරීරතො වස්ස නික්ඛන්තාහි පභාහි සකලරුක්ඛං සුවණ්ණවණ්ණං, දිස්වා තස්සා එතදහොසි අජ්ජ අම්හාකං දෙවතා රුක්ඛතො ඔරුය්හ සහපෙළෙනෙව බලිකම්මං පටිච්ඡිතුං නිසින්නා මඤ්ඤෙති උබ්බිග්ගපත්තා හුත්වා වෙගෙන ගන්ත්වා සුජාතාය එතමත්ථං ආරොචෙසි.

---

1. ඉං. නවභාජනෙසු. 2. ඉං. උපනීතමත්තෙසු.

සුජාතා තස්සා වචනං සුත්වා තුට්ඨමානසා හුත්වා අජ්ජදානිපට්ඨාය මම ජේට්ඨධීතුට්ඨානෙ තිට්ඨාහීති ධීතුඅනුච්ඡවිකං සබ්බාලඞ්කාරං අදාසි. යස්මා පන බුද්ධභාවං පාපුණනදිවසෙ සතසහස්සගුණිතං සුවණ්ණපාතිං ලද්ධුං වට්ටති තස්මා සා සුවණ්ණපාතියං පායාසං පක්ඛිපිස්සාමීති චිත්තං උප්පාදෙත්වා සතසහස්සගුණිතං සුවණ්ණ පාතිං නීහරාපෙත්වා තත්ථ පායාසං පක්ඛිපිතුකාමා පක්කභාජනං ආවජ්ජෙසි. සබ්බෙ පායාසෙ පදුමපත්තා උදකං විය විනිවට්ටිත්වා[1] පාතියං පතිට්ඨාසි. එකපාතිපූරමත්තොව අහොසි. සා තං පාතිං අඤ්ඤාය සුවණ්ණපාතියා පටිකුජ්ජිත්වා වසනෙන වෙඨෙත්වා සබ්බා ලඞ්කාරෙහි අත්තභාවං අලඞ්කරිත්වා තං පාතිං අත්තනො සීසෙ ඨපෙත්වා මහන්තෙන ආනුභාවෙන නිග්‍රොධමූලං ගන්ත්වා බොධිසත්තං ඔලොකෙත්වා බලවසොමනස්සජාතා රුක්ඛදෙවතාති සඤ්ඤාය දිට්ඨට්ඨානතො පට්ඨාය ඔනතොනතා ගන්ත්වා සිසතො පාතිං[2] ඔතාරෙත්වා විවරිත්වා සුවණ්ණභිඞ්කාරෙන ගන්ධපුප්ඵවාසිතං උදකං ගහෙත්වා බොධිසත්තං උපගන්ත්වා අට්ඨාසි. ඝරිකාර මහාබ්‍රහ්මුනා දින්නාමත්තිකාපත්තො එත්තකං අද්ධානං බොධිසත්තං අවිජහිත්වා තස්මිං ඛණෙ අදස්සනං ගතො, බොධිසත්තොපි පත්තං අපස්සන්තොව දක්ඛිණහත්ථං පසාරෙත්වා උදකං සම්පටිච්ඡි. සුජාතා සහෙව පාතියා පායාසං මහාපුරිසස්ස හත්ථෙ ඨපෙසි. මහාපුරිසොපි සුජාතං ඔලොකෙසි, සා ආකාරං සල්ලක්ඛෙත්වා අය්‍ය! මයා තුම්හාකං පරිචිණ්ණභාවං ඤත්වා යථාරුචිං ගච්ඡථාති වත්වා යථා මය්හං මාතාරථො නිපථන්නෙන, එවං තුම්හාකම්පි නිපජ්ජිතුං වට්ටා සතසහස්සගුණිතාය සුවණ්ණපාතියා පුරාණපණ්ණෙන[3] විය අන්ත පෙක්ඛා හුත්වා පක්කාමි.

බොධිසත්තොපි ඛො නිසින්නට්ඨානා උට්ඨාය රුක්ඛං පදක්ඛිණං කත්වා පාතිං ආදාය නෙරඤ්ජරාය තීරං ගන්ත්වා අනෙකෙසං බොධිසත්තසතසහස්සානං[4] අභිසම්බුජ්ඣනදිවසෙ ඔතරිත්වා නහා තට්ඨානං සුපතිට්ඨිතතිත්ථං නාම අත්ථි, තස්ස තීරෙ පාතිං ඨපෙත්වා ඔතරිත්වා නහාත්වා අනෙකබුද්ධසතසහස්සානං නිවාසනං අරහද්ධජං නිවාසෙත්වා පුරත්ථිමුඛො නිසීදිත්වා එකූනපණ්ණාසපිණ්ඩෙ කත්වා සබ්බං අපෙදකං මධුපායාසං පරිභුඤ්ජි. සෙ එව හිස්ස බුද්ධභූතස්ස සත්තසත්තාහං බොධිමණ්ඩ වසන්තස්ස එකූනපඤ්ඤාසදිවසානි ආහාරෝ අහොසි. එත්තකං කාලං නෙව අසෙසූ ආහාරෝ අත්ථි න නහානං න මුඛධොවනං න සරීරවළඤ්ජෝ. ඛීණාසුඛෙන මඤ්ඤසුඛෙන ඵලසුඛෙනෙව විති නාමෙසි. තං පන පායාසං පරිභුඤ්ජිත්වා[5] සුවණ්ණපාතිං ගහෙත්වා සචාහං අජ්ජ බුද්ධා භවිතුං සක්ඛිස්සාමි අයං පාති පටිසොතං ගච්ඡතු, නො වෙ සක්ඛිස්සාමි අනුසොතං ගච්ඡතූති වත්වා පක්ඛිපි. සා

1. සී. විනිවට්ටෙත්වා. 2. ඉ. ථාලං. 3 ඉ. පුරාණපණ්ණං. සී. පුරාණපත්තෙ.
4. ඉ. බොධිසත්තසහස්සානං. 5. ඉ. භුඤ්ජිත්වා.

සොතං ඡින්දමානා තදිමජ්ඣං ගන්ත්වා මජ්ඣිමජ්ඣට්ඨානෙනෙව ජවසම්පන්නා අසෙසා විය අසිනිහත්තමත්තට්ඨානං පරිසොතං ගන්ත්වා එකසම්ං ආවත්තෙත්වා නිමුජ්ජිත්වා කාලනාගරාජභවනං ගන්ත්වා සීසණං බුද්ධානං පරිභොගපාතියො කිළිකිළීති රාවං කාරයමානා පහරිත්වා තාසං සබ්බභෙසීමා හුත්වා අට්ඨාසි. කාලො කාගරාජා සද්දං සුත්වා භීයේ‍ය එකො බුදෙධා නිබ්බත්තී පුත අජ්ජ එකො නිබ්බත්තොති අනෙකෙහි පදසතෙහි ථුතියො වදමානො අට්ඨාසි. තස්ස කිර[1] මහාපඨවියා එකයොජනසතිකාවුතපමාණං භවං පූරෙත්වා ආරොහනකාලො අජ්ජ වා භියේ‍යො වාති සදිසො අහොසි.

බොධිසත්තොපි තදහිරමති සුප්පතිට්ඨිතසාලවනෙ දිවාවිහාරං කත්වා සායණ්හසමයෙ පුප්ඵාසනං වණ්ටතො මුඤ්චනකාලෙ දෙවතාහි අලඞ්කතෙන අට්ඨුසභවිත්ථාරෙන මග්ගෙන සිඛො විය විජම්භමානො බොධිරුක්ඛාභිමුඛො පායාසි. නාගයක්ඛිස්සුපණ්ණාදයො දිබ්බෙහි ගන්ධපුප්ඵාදීහි පූජයිංසු. දිබ්බසඞ්ගීතාදීනි[2] පවත්තයිංසු. දස සහස්සිලොකධාතු එකඝණ්ඨා එකමාලා එකසාධුකාරා අහොසි.

තස්මිං සමයෙ සොත්ථියො නාම තිණහාරකො තිණං ආදාය පටිපථෙ ආගච්ඡන්තො මහාපුරිසස්ස ආකාරං ඤත්වා අට්ඨ තිණමුට්ඨියො අදාසි. බොධිසත්තොපි තිණං ගහෙත්වා බොධිමණ්ඩං ආරුය්හ දක්ඛිණදිසාභාගෙ උත්තරාභිමුඛො අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ දක්ඛිණචක්කවාළං ඔසිදිත්වා හෙට්ඨා අවීචිසම්පත්තං විය අහොසි. උත්තරචක්කවාළං උල්ලඞ්ඝිත්වා උපරි භවග්ගපත්තං විය අහොසි. බොධිසත්තො ඉමං[3] සමෙබාධිං පාපුණන්තට්ඨානං න භවිස්සති මඤ්ඤන්ති පදක්ඛිණං කරොන්තො පච්ඡිමදිසාභාගං ගන්ත්වා පුරත්ථාභිමුඛො අට්ඨාසි. තතො පච්ඡිම චක්කවාළං ඔසිදිත්වා හෙට්ඨා අවීචිසම්පත්තං විය අහොසි. පුරත්ථිම චක්කවාළං උල්ලඞ්ඝිත්වා භවග්ගපත්තං විය අහොසි. සිතසිතට්ඨානෙ කිරස්ස නෙම්වට්ටිපරිග්ගහෙත්වා අක්කන්තෙත්වා නාභියා පතිට්ඨිතමහාසකටචක්කං විය මහාපඨවි ඔනතුන්නතා අහොසි. බොධිසත්තොපි ඉමමපි සමෙබොධිපාපුණනට්ඨානං න භවිස්සති මඤ්ඤන්ති පදක්ඛිණං කරොන්තො උත්තරදිසාභාගං ගන්ත්වා දක්ඛිණාභිමුඛො අට්ඨාසි. තතො උත්තරචක්කවාළං ඔසිදිත්වා හෙට්ඨා අවීචිසම්පත්තං විය අහොසි. දක්ඛිණචක්කවාළං උල්ලඞ්ඝිත්වා භවග්ගපත්තං විය අහොසි. බොධිසත්තො ඉදමපි සමෙබොධිං පාපුණනට්ඨානං න භවිස්සති මඤ්ඤන්ති පදක්ඛිණං කරොන්තො පුරත්ථිමදිසාභාගං ගන්ත්වා පච්ඡිමාභිමුඛො අට්ඨාසි. පුරත්ථිමදිසාභාගෙ පන සබ්බබුද්ධානං පල්ලඞ්කට්ඨානං තං නෙවවජ්ඣති න කම්පති.

මහාසත්තො ඉදං සබ්බබුද්ධානං අවිජහිත අචලට්ඨානං කිලෙස පඤ්ජරවිද්ධංසනට්ඨානන්ති ඤත්වා තානි තිණානි අග්ගෙ ගහෙත්වා වාළෙසි. තාවදෙව චුද්දසහත්ථො පල්ලඞ්කො අහොසි. තානිපි

1. ඉ. පන. 2. ඉ. දිබ්බසංගීතානි. 3. ඉ. ඉදං.

ඛෝ තිණානි තථාරූපෙන සණ්ඨානෙන සණ්ඨහිංසු යථා රූපං සුකුසලෝපි චිත්තකාරෝ වා පොත්ථකාරෝ වා ආලිඛිතුම්පි සමත්ථෝ නත්ථි. බොධිසත්තෝ බොධිකඛන්ධං පිට්ඨිතෝ කත්වා පුරත්ථාභිමුඛෝ දළහමානසෝ හුත්වා කාමං තචෝ ච නහාරු ච අට්ඨි ච අවසිස්සතු[1] උපසුස්සතු සරීරෙ මංසලෝහිතං, තත්ථෙව සම්මාසමෙඛාධිං අපත්වා ඉමං පල්ලඞ්කං භින්දිස්සාමීති අසනිසතසණ්ඩනිපාතෙනාපි අභෙජ්ජරූපං අපරාජිතපල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසීදි.

තස්මිං සමයෙ මාරෝ දෙවපුත්තෝ සිද්ධත්ථකුමාරෝ මය්හං වසං අතික්කමිතුකාමෝ, න දානිස්ස අතික්කමිතුං දස්සාමීති මාර බලස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එතමත්ථං ආරොචෙත්වා මාරසෙසනං නාම සෙසාපේත්වා මාරබලං ආදාය නික්ඛමි. තස්ස මාරසෙනා මාරස්ස පුරතොා වාදසයොජනානි හොති. දක්ඛිණතොා ච වාමතොා ච වාදසයොජනානි පවත්තොා යාව චක්කවාළපරියන්තා තත්ථ සිතා උඩ්ඨං නවයොජනුබ්බෙධා යස්සා උන්නදන්තියා උන්නාදසද්දෙ, යොජනසහස්සතොා පට්ඨාය පථවිඋදිසනසද්දෙ විය සුය්යති, අථ මාරෝ දෙවපුත්තෝ දියඩ්ඪයොජනසතිකං ගිරිමෙඛලං නාම හත්ථිං අභිරුහිත්වා බාහුසහස්සං මාපෙත්වා නානා ආවුධානි ගහාපෙත්වා සබ්බෙ ජනා එකාහද්දිසතා ආයුධං න ගණ්හිංසු. නානාපකාරවණ්ණා නානාපකාරම්බා හුත්වා මහාසත්තස්ස අපේක්ඛාය රමාා ආගමිංසු.

දසසහස්සචක්කවාළෙ දෙවතා පන මහාසත්තස්ස ථුතියෝ වදමානා අට්ඨංසු. සකෙකා දෙවරාජා විජයුත්තරසඞ්ඛං ධමමානෝ අට්ඨාසි. සෝ කිර සඞ්ඛෝ විසංහට්ඨසතිකෝ හොති සකිං වාතා ගාහාපෙත්වා ධමනෝ චත්තාරෝ මාසෙ සද්දං කරිත්වා නිස්සරෙ හොති. මහාකාලනාගරාජා අතිරෙකපදසතෙන වණ්ණං වදනෝ අට්ඨාසි. මහාබ්‍රහමා සෙතවජිත්තං ධාරයමානෝ අට්ඨාසි. මාර බලෙ පන බොධිමණ්ඩං උපසඞ්කමනෙත උපසඞ්කමනෙත තෙසං එකොපි ඨාතුං නාසක්ඛි සම්මුඛසම්මුඛට්ඨානෙනෙව පලායිංසු. කාලෝ නාගරාජා පථවියං නිමුජ්ජිත්වා පඤ්චයොජනසතිකං මත්ථෙදරිකං නාගභවනං ගන්ත්වා උභොහි හත්ථෙහි මුඛං පිදහිත්වා නිපන්නා, සකෙකා විජයුත්තරසඞ්ඛං පිට්ඨියං කත්වා චක්කවාළ මුඛවට්ටියං අට්ඨාසි. මහාබ්‍රහමා සෙතවජිත්තං චක්කවාළකොට්ටියං ඨපෙත්වා බ්‍රහමලොකමෙව අගමාසි. එකදෙවතාපි ඨාතුං සමත්ථා නාහොසි. මහාපුරිසො එකකොාව නිසීදි. මාරෙපි අත්තනො පරිසං ආහ, තාත! සුඛාදනපුත්තෙන සිද්ධත්ථෙන සදිසො අඤ්ඤ පුරිසො නාම නත්ථි මයං සම්මුඛා යුද්ධං දාතුං න සක්ඛිස්සාම පච්ඡා ඝාතෙත්වා දස්සාමාති.

1, ක්‍රෑ. අවසුස්සතු.

මහාපුරිසොපි තීණි පස්සානි ඔලොකෙත්වා සබ්බදෙවතානං පලාතභාවං සුඤ්ඤතං* අද්දස. පුන උත්තරපස්සෙන මාරබලං අජ්ඣාවත්ථරමානං දිස්වා අයං එත්තකො ජනො මං එකකං සඤ්ඤාය මහන්තං වායාමං පරක්කමං කරොති ඉමස්මිං ඨානෙ මයහං මාතා වා පිතා වා[1] භාතා වා අඤ්ඤතරා වා කොචි ඤාතකොපි නත්ථි. ඉමා පන දසපාරමියොව මයහං දීඝරත්තං පුථුපරිජනසදිසා, තස්මා පාරමියොව ඵලකං කත්වා පාරමිසත්ථෙනෙව පහරිත්වා අයං බල කායො මයා විද්ධංසෙතුං වට්ටතීති දසපාරමියො ආවජ්ජමානො නිසීදි.

අථ මාරො දෙවපුත්තො එතෙනෙව ඔදහත්තං පලාපෙස්සාමීති වාතමණ්ඩලං සමුට්ඨාපෙසි. තං ඛණං යෙව පුරත්ථිමාදිභෙදා වාතා සමුට්ඨහිත්වා අඩ්ඪයොජනවියොජන තියොජනපමාණානි පබ්බතකූටානි පදාලෙත්වා වනගච්ඡරුක්ඛාදීනි උම්මූලෙත්වා සමනතා ගාමනිගමෙ චුණ්ණවිචුණ්ණං කාතුං සමත්ථාපි මහාපුරිසස්ස පුඤ්ඤතෙජෙන විහතානුභාවා බොධිසත්තං පත්වා චීවරකණ්ණ මත්තම්පි චාලෙතුං නාසක්ඛිංසු. තතො උදකෙන තං අජ්ඣොත්ථරිත්වා මාරෙස්සාමීති මහාවස්සං සමුට්ඨාපෙසි තස්සානුභාවෙන උපරූපරිසතපටලසහස්සපටලාදිභෙදා වලාහකා උට්ඨහිත්වා වස්සිංසු වුට්ඨිධාරාවෙගෙන පඨවි ඒදඤ්ඤ අහොසි. වනරුක්ඛාදීනං උපරි භාගෙන මහාඔඝො ආගන්ත්වා මහාසත්තස්ස චීවරෙ උස්සාවබින්දුට්ඨා නමත්තම්පි තෙමෙතුං නාසක්ඛි. තතො පාසානවස්සං සමුට්ඨා පෙසි. මහන්තානි මහන්තානි පබ්බතකූටානි ඵුපායන්තානි පජ්ජ ලන්තානි ආකාසෙනාගන්ත්වා බොධිසත්තං පත්වා දිබ්බමාලාගුළ භාවං ආපජ්ජිංසු. තතො පහරණවස්සං සමුට්ඨාපෙසි. එකතොධාරා උභතොධාරා අසිසත්තිඵරපපාදයො ඵුපායන්තා පජ්ජලන්තා ආකාසෙනාගන්ත්වා බොධිසත්තං පත්වා දිබ්බපුප්ඵානි අහෙසුං. තතො අඞ්ගාරවස්සං සමුට්ඨාපෙසි. කිංසුකවණ්ණා අඞ්ගාරා ආකාසෙ නාගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස පාදමූලෙ දිබ්බපුප්ඵානි හුත්වා විකිරිංසු. තතො කුක්කුළවස්සං සමුට්ඨාපෙසි. අවචුණ්ණා අගගිවණ්ණා කුක්කුළෙ ආකාසෙනාගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස පාදමූලෙ වන්දන වුණ්ණං හුත්වා නිපති. තතො වාලුකාවස්සං සමුට්ඨාපෙසි. අති සුඛුමවාලුකා ඵුපායන්තා පජ්ජලන්තා ආකාසෙනාගන්ත්වා බොධි සත්තස්ස පාදමූලෙ දිබ්බපුප්ඵානි හුත්වා නිපතිංසු. තතො කලල වස්සං සමුට්ඨාපෙසි. තං කලලං ඵුපායන්තං පජ්ජලන්තං ආකා සෙනාගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස පාදමූලෙ දිබ්බවිලෙපනං හුත්වා නිපති. තතො ඉමිනා භිංසෙත්වා සීදාපෙත්වා පලාපෙස්සාමීති අන්ධ කාරං සමුට්ඨාපෙසි. තං චතුරඞ්ගසමන්නාගතං විය මහාතමං හුත්වා බොධිසත්තං පත්වා සුරියප්පභාවිහතං විය අන්ධකාරං අන්තරධායි.

---

1. ඉං. මාතාපිතාවා.

* සුඤ්ඤන්ති-සබ්බත්ථ.

එවං මාරෝ ඉමාහි තාවතිංසපාණිසහස්සාහි කුක්කුළවාලිකාකලලඛිඩ්ඩාරවුට්ඨිහි බොධිසත්තං පලාපෙතුං අසක්කොන්තෝ කිං භණේ! නිට්ඨථ? ඉමං කුමාරං ගණ්හථ හඤ්ඤථ පලාපෙථාති පරිසං ආණාපෙත්වා සයම්පි ගිරිමේඛලස්ස හත්ථිනෝ ඛන්ධේ නිසීදිත්වා චක්කායුධං ආදාය බෝධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා සිද්ධත්ථ! උට්ඨහ[1] එතස්මා පල්ලඞ්කා නාථං තුය්හං පාපුණාති මය්හං එසෝ පාපුණාතීති ආහ. මහාසත්තෝ තස්ස වචනං සුත්වා අවොච මාර! නෙව තයා දසපාරමියෝ පූරිතා න උපපාරමියෝ, න පරමත්ථපාරමියෝ නපි පඤ්චමහාපරිච්චාගා පරිවත්තිතා න ඤාතත්ථචරියා[2] න ලොකත්ථචරියා න බුද්ධිචරියා පූරිතා, නාථං පල්ලඞ්කා තුය්හං පාපුණාති මය්හෙවෙසෝ පාපුණාතීති.

මාරෝ කුද්ධෝ කොධවෙගං අසහන්තෝ මහාපුරිසස්ස චක්කායුධං විස්සජ්ජේසි. තං තස්ස දසපාරමියෝ ආවජ්ජන්තස්ස උපරිහාගෙ මාලාවිතානං හුත්වා අට්ඨාසි. තං කිර ඛුරධාරං චක්කායුධං අඤ්ඤදත්ථු තෙන කුද්ධෙන විස්සට්ඨං එතඤ්ඤනපාසාණේ එමෙහ වංස කළීරෙ විය ඡින්දනතං ගච්ඡති. ඉදානි පන තස්මිං මාලාවිතානං හුත්වා ඨිතෙ අවසෙසා මාරපරිසා ඉදානි පල්ලඞ්කතෝ වුට්ඨාය පලායිස්සතීති මහන්තමහන්තානි සෙලකූටානි විස්සජ්ජේසුං තානිපි මහාපුරිසස්ස දසපාරමියෝ ආවජ්ජන්තස්ස මාලාගුළභාවං ආපජ්ජිත්වා භූමිඨං පතිංසු.

දෙවතා චක්කවාළමුඛවට්ටියං ඨිතා ගිවං පසාරෙත්වා සීසං උක්ඛිපිත්වා උක්ඛිපිත්වා[3] නට්ඨා වත භො! සිද්ධත්ථකුමාරස්ස රූපඤ්ඤපතෙත්තා අත්තභාවෝ, කින්නුඛෝ කරිස්සතීති ඔලොකෙන්තී, තතෝ මහාපුරිසෝ පූරිතපාරමීනං බොධිසත්තානං අනිසම්බුජ්ඣනදිවසෙ පත්තපල්ලඞ්කා[4] මය්හං පාපුණාතීති වත්වා ඨිතං මාරං ආහ, මාර! තුය්හං ඤාණස්ස දිනභාගෙ කො සක්ඛිති* මාරෝ ඉමෙ එත්තකා සක්ඛිනොති මාරබලාභිමුඛං හත්ථං පසාරෙසි. තඤ්ච ඛණෙ මාරපරිසාය අහං සක්ඛි අහං සක්ඛිති පවත්තසද්දෙ පඨවිඋද්ධ්‍යඤඤසද්දසදිසෝ අහොසි. අථ මාරෝ මහාපුරිසං ආහ සිද්ධත්ථ! තුය්හං ඤාණස්ස දිනභාගෙ කො සක්ඛිති, මහාපුරිසෝ තුය්හං තාව ඤාණස්ස දිනභාගෙ සෙතනා සක්ඛිනෝ මය්හං පන ඉමස්මිං ඨානෙ සෙතනෝ කොචි සක්ඛි නාම නත්ථි, තිට්ඨතු තාව මෙ අවසෙසඅත්තභාවෙසු දිනභාදානං වෙස්සන්තරත්තභාවෙ පන ඨත්වා මය්හං සත්තසතකමහාදානස්ස තාව දිනභාගෙ අයං අවෙත්තාපි ඤත්තමහාපඨවී සක්ඛිති විවරගබ්භන්තරතෝ දක්ඛිණහත්ථං අභිනීහරිත්වා වෙස්සන්තරත්තභාවෙ ඨත්වා මය්හ[5] සත්තසතකමහාදානස්ස දිනභාගෙව ඒතා සක්ඛි න සක්ඛිති

1. ඉ. උට්ඨහ. 2. ඉ. ඤාණචරියා. 3. ඉ. උක්ඛිපිත්වා.
4. ඉ. පත්තපල්ලඞ්කං. 5. ඉ. මය්හං. * ආඤ-ඉත්‍යාධිකපාඨෝ.

මහාපඨවිඅභිමුඛං හත්ථං පසාරෙසි. මහාපඨවී අහං තෙ තදා සක්ඛිනී විරාවසතෙන විරාවසහස්සෙන විරාවසතසහස්සෙන මාරබලං අවත්ථරමානා විය උග්ගච්ඡි.

තතෝ මහාපුරිසෙ දිස්වා තෙ සිද්ධත්ථ! මහාදුක්ඛං උත්තම දුක්ඛන්ති වෙස්සන්තරදුක්ඛං සම්මසන්තෙ සම්මසන්තෙ දියඩ්ඪයොජන සතිකෙ ගිරිමෙඛලහත්ථි ජනපුතෙහි පහිට්ඨාසි. මාරපරිසා දිසා විදිසා පලායි. වෙ එකමග්ගෙන ගතා නාම නත්ථි සීසාභරණානි චෙව නිවත්ථවත්ථානි ච පහාය සම්මූඛසම්මූඛදිසාහි යෙව පලායිංසු.

තතෝ දෙවසඞ්ඝා පලායමානං මාරබලං දිස්වා මාරස්ස පරාජයෝ ජාතෝ සිද්ධත්ථකුමාරස්ස ජයෝ, ජයපූජං කරිස්සාමාති නාගා නාගානං සුපණ්ණා සුපණ්ණානං දෙවතා දෙවතානං බ්‍රහ්මානෝ බ්‍රහ්මානං පෙසෙත්වා ගන්ධමාලාදිහත්ථා මහාපුරිසස්ස සන්තිකං බොධිපල්ලඞ්කං අගමංසු. එවං ඉතෙසු ච පනතෙසු :-

"ජයෝ හි බුද්ධස්ස සිරිමතෝ අයං
මාරස්ස ච පාපිමතෝ පරාජයෝ,
උග්ගෝසයුං බොධිමණ්ඩෙ පමොදිතා
ජයං තදා නාගගණා මහෙසිනෝ.

ජයෝ හි බුද්ධස්ස සිරිමතෝ අයං
මාරස්ස ච පාපිමතෝ පරාජයෝ,
උග්ගෝසයුං බොධිමණ්ඩෙ පමොදිතා
සුපණ්ණසඞ්ඝාපි ජයං මහෙසිනෝ.

ජයෝ හි බුද්ධස්ස සිරිමතෝ අයං
මාරස්ස ච පාපිමතෝ පරාජයෝ,
උග්ගෝසයුං බොධිමණ්ඩෙ පමොදිතා
ජයං තදා දෙවගණා මහෙසිනෝ.

ජයෝ හි බුද්ධස්ස සිරිමතෝ අයං
මාරස්ස ච පාපිමතෝ පරාජයෝ,
උග්ගෝසයුං බොධිමණ්ඩෙ පමොදිතා
ජයං තදා බ්‍රහ්මගණාපි තාදිනෝ"ති.

අවසෙසා දසසු චක්කවාළසහස්සෙසු දෙවතා මාලාගන්ධවිලෙපනෙහි පූජයමානා නානප්පකාරා ථුතියෝ වදමානා අට්ඨංසු.

එවං ඛරමානෙයෙව සූරියෙ මහාපුරිසෝ මාරබලං විධමෙත්වා විවරුපරිපතමානෙහි බොධිරුක්ඛඞ්කුරෙහි රත්තපවාළදලෙහි විය පූජියමානෝ* පඨමෙ යාමෙ පුබ්බෙනිවාසඤාණං මජ්ඣිමෙ[1] දිබ්බචක්ඛුං විසොධෙත්වා පච්ඡිමෙ යාමෙ පටිච්චසමුප්පාදෙ ඤාණං ඔතාරෙසි.

1. ඉ. මජ්ඣිමෙ යාමෙ. * පූජයමානෝ-සබ්බත්ථ.

අථස්ස වාදසපදිකං පඨවියාකාරං වට්ටවිවට්ටවළෙන අනුලෝම පටිලෝමතො සම්මසනත්තස්ස සම්මසනත්තස්ස දසසහස්සිලොකධාතු උදකපරියන්තං කත්වා වාදසක්ඛත්තුං සඞ්කම්පි.

මහාපුරිසෙ පන දසසහස්සිලොකධාතුං උන්නාදෙත්වා අරූණුග්ගමණවෙලායං සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පටිවිජ්ඣනෙන සකලදසසහස්සිලොකධාතු අලඞ්කතපටියත්තා අහොසි. පාචීනවක්කවාළමුඛවට්ටියං උස්සාපිතානං ඛජානං පටාකානං රංසියො පච්ඡිමවක්කවාළමුඛවට්ටියං පහරන්ති. තථා පච්ඡිමවක්කවාළමුඛවට්ටියං උස්සාපිතානං පාචීනවක්කවාළමුඛවට්ටියං, උත්තරවක්කවාළමුඛවට්ටියං උස්සාපිතානං දක්ඛිණවක්කවාළමුඛවට්ටියං, දක්ඛිණවක්කවාළමුඛවට්ටියං උස්සාපිතානං උත්තරවක්කවාළමුඛවට්ටියං පහරන්ති පඨවිතලෙ උස්සාපිතානං පන ඛජානං පටාකානං බ්‍රහ්මලොකං ආහච්ච අට්ඨංසු. බ්‍රහ්මලොකෙ බද්ධානං පඨවිතලෙ පතිට්ඨිංසු. දසසහස්සචක්කවාළෙ පුප්ඵූපගරුක්ඛා පුප්ඵං ගණ්හිංසු. ඵලූපගරුක්ඛා ඵලපිණ්ඩිභාරභරිතා අහෙසුං. ඛන්ධෙසු බන්ධපදුමානි පුප්පිංසු. සාඛාසු සාඛාපදුමානි ලතාසු ලතාපදුමානි ආකාසෙ ඔලම්බකපදුමානි සිලාතලානි භින්දිත්වා උපරූපරි සන්තාසන්ත හුත්වා දණ්ඩකපදුමානි උට්ඨහිංසු.

දසසහස්සිලොකධාතු වෙවෙචා විස්සට්ඨමාලාගුළා විය සුසන්ථත පුප්ඵසන්ථාරො විය ච අහොසි. චක්කවාළන්තරෙසු අට්ඨයොජනසහස්ස ලොකන්තරිකා සත්තසූරියපභායපි අනොභාසිතපුබ්බා එකොභාසා අහෙසුං. චතුරාසීතියොජනසහස්සගම්භීරෙ මහාසමුද්දෙ මධුරොදකො අහොසි. නදියො නපපවත්තිංසු. ජච්චන්ධා රූපානි පස්සිංසු ජාතිබධිරා සද්දං සුණිංසු. ජාතිපීඨසප්පී පදසා ගච්ඡිංසු. අනුබන්ධාදීනි ඡිජ්ජිත්වා* පතිංසු. එවං අපරිමාණෙන සිරිවිභවෙන පූජියමානො නෙකපපඤ්ඤාරෙසු අච්ඡරියධම්මෙසු පාතුභූතෙසු සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පටිවිජ්ඣිත්වා සබ්බබුද්ධානං අවිජහිතඨානං ඨානෙසි:-

"අනෙකජාතිසංසාරං සන්ධාවිස්සං අනිබ්බිසං,
ගහකාරකං ගවෙසන්තො දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනං.

ගහකාරක! දිට්ඨොසි පුන ගෙහං න කාහසි,
සබ්බා තෙ ඵාසුකා භග්ගා ගහකූටං විසඞ්ඛතං,
විසඞ්ඛාරගතං චිත්තං තණ්හානං ඛයමජ්ඣගා"ති.a

ඉති තුසිතපුරතො පට්ඨාය යාව අයං බොධිමණ්ඩෙ සබ්බඤ්ඤුතඤාණපටිවෙධෙන සද්ධිං එත්තකං ඨානං අවිදූරෙ නිදානං නාමාති වෙදිතබ්බං.

සන්තිකෙ නිදානං පන "භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙb. වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටා

---

* ඡිජ්ජිත්වා-ඉතිසබ්බත්ථ. a. මහාවග්ගපාළි. b. අඞ්ගුත්තරනිකායෙ.

ඝාරඝාලාය"නාම. එවං තෙසු තෙසු ඨානෙසු විහරතෝ තසම්ං තසම්ං ඨානෙ යෙව ලබ්භතීති වුත්තං, කිඤ්චාපි එවං වුත්තං අථ ඛෝ පන තම්පි ආදිතෝ පට්ඨාය එවං වෙදිතබ්බං.

උදෑනං උදෑනෙත්වා නිසින්නස්ස හි භගවතෝ එතදහොසි, අහං කපපසතසහස්සාධිකානි චත්තාරි අසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යානි ඉමස්ස පලලඞ්කස්ස කාරණා සම්භාවිං, එත්තකං මෙ කාලං ඉමස්සෙව පලලඞ්කස්ස කාරණා අලඞ්කතසීසං ශීවාය ඡින්දිත්වා දින්නං, සුඅඤ්ජිතානි අක්ඛීනි හදය මංසං උබ්බත්තෙත්වා දින්නං, ජාලිය[1]කුමාරසදිසා පුත්තා කණ්හාජිනා[2] කුමාරි සදිසා ධිතරෝ මද්දීදෙවී සදිසා භරියායෝ ච පරෙසං දාසත්ථාය දින්නා, අයං මෙ පලලඞ්කා ජයපලලඞ්කා වරපලලඞ්කා ච එත්ථ මෙ නිසින්නාසන සඞ්ඛපපා පරිපුණ්ණා න තාව ඉතෝ වුට්ඨහිස්සාමීති අනෙකකොටිසතසහස්සා සමාපත්තියෝ සමාපජ්ජිත්වා සත්තාහං තත්ථෙව නිසීදි. ඉං සන්ධාය වුත්තං:-"අථ ඛෝ භගවා සත්තාහං එක පලලඞ්කෙන නිසීදි විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී"ති.b

අථෙකච්චානං දෙවතානං අජ්ජාපි නුත ඕදාත්තස්ස කත්තබ්බ කිච්චං අත්ථි පලලඞ්කසම්ං හි ආලයං න විජහන්තීති පරිවිතක්කා උදපාදි. සත්ථා දෙවතානං චිත්තක්ඛණං ඤත්වා තාසං චිත්තක්ඛණං වූපසම්ං තත්ථං වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා යමකපාටිහාරියං දස්සෙසි. මහාබොධි මණ්ඩස්මිං හි කතපාටිහාරියං ච ඤාතිසමාගමෙ කතපාටිහාරියං ච පාටිකපුත්තසමාගමෙ කතපාටිහාරියං ච සබ්බං ගණ්ඨිම්බරුක්ඛමූලෙ යමකපාටිහාරියසදිසං අහොසි. එවං සත්ථා ඉමිනා පාටිහාරියෙන දෙවතානං චිත්තක්ඛණං වූපසමෙත්වා පලලඞ්කතො ඊසකං පාචීනතිසසිතෙ උත්තරදිසාභාගෙ ඨත්වා ඉමසම්ං වත මෙ පලලඞ්කෙ සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පටිවිජ්ඣනතිං චත්තාරි අසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යානි කපපසතසහස්සඤ්ච පූරිතානං පාරමීනං ඵලාධිගමට්ඨානං පලලඞ්කං අනිමිසෙහි අක්ඛීහි ඔලොකයමානො සත්තාහං විතිනාමෙසි. තං ඨානං අනිමිසචෙතියං නාම ජාතං.

අථ පලලඞ්කස්ස ච ඨිතට්ඨානස්ස ච අන්තරා වඞ්කමං මාපෙත්වා පුරත්ථිමපච්ඡිමතො ආයතෙ රතනවඞ්කමෙ චඞ්කමනෙත්වා සත්තාහං විතිනාමෙසි තං ඨානං රතනවඞ්කමචෙතියං නාම ජාතං.

චතුත්ථෙ පන සත්තාහෙ බොධිතෝ පච්ඡිමුත්තරදිසාභාගෙ දෙවතා රතනඝරං මාපයිංසු. තත්ථ පලලඞ්කෙන නිසීදිත්වා අභිධම්ම පිටකං විසෙසතෝ චෙත්ථ අනාගතනයං සමන්තපට්ඨානං විචිනන්තෝ සත්තාහං විතිනාමෙසි. අභිධම්මිකා[3] පනාහු:-"රතනඝරං නාම න රතනමයං ගෙහං සත්තහාපා පන පකරණානං සම්මසිතට්ඨානං රතනඝර"නාති. යස්මා පනෙත්ථ උභොපෙතෙ පරියායා යුජ්ජන්ති තස්මා උභයමෙපතං ගහෙතබ්බමෙව තතෝ පට්ඨාය පන තං ඨානං රතනඝරචෙතියං නාම ජාතං.

---

1. ඉං. ජලිඛුමාර. 3. ඉං. අභිධම්මික. b. මහාවග්ගපාළි.
2. ඉං. කණ්හාජින. a. අඞ්ගුත්තරනිකාය.

එවං බොධිසම්පෙයෙව චත්තාරි සත්තාහානි විතිනාමෙත්වා පඤ්චමෙ සත්තාහෙ බොධිරුක්ඛමූලා යෙන අජපාලනිග්‍රොධො තෙනුපසඞ්කමි තත්‍රාපි ධම්මං විචිනන්තෙනායෙව විමුත්තිසුඛං[1] පටිසංවෙදෙන්තො නිසීදි. තසම්ං සමයෙ මාරෙ දෙවපුත්තෙනා එත්තකං කාලං අනුබන්ධන්තා ඔතාරාපෙක්ඛොපි ඉමස්ස කිඤ්චි බලිතං නාද්දසං අතික්කන්තොදානි එස මම වසනට්ඨානං දෙමනස්සපත්තෙනා මහාමග්ගෙ නිසිදිත්වා සොළස කාරණානි විනොදෙන්තා භූමිගං සොළසලෙඛා කඩ්සි. "අහං එසො විය දානපාරමිං න පූරෙසිං තෙනමහි ඉමිනා සදිසො න ජාතො"ති එකං ලෙඛං කඩ්සි. තථා "අහං එසො විය සීලපාරමිං නෙක්ඛම්මපාරමිං පඤ්ඤාපාරමිං විරියපාරමිං ඛන්ති පාරමිං සච්චපාරමිං අධිට්ඨානපාරමිං මෙත්තාපාරමිං උපෙක්ඛා පාරමිං න පූරෙසිං තෙනමහි ඉමිනා සදිසො න ජාතො"ති දසමං ලෙඛං කඩ්සි. "අහං එසො විය අස්සාධාරණස්ස ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තඤාණස්ස පටිවෙධාය උපනිස්සයභූතා දසපාරමියො න පූරෙසිං තෙනමහි ඉමිනා සදිසො න ජාතො"ති එකාදසමං ලෙඛං කඩ්සි. තථා "අහං එසො විය අස්සාධාරණස්ස ආසයානුසයඤාණස්ස මහාකරුණාසමාපත්තිඤාණස්ස යමකපාටිහිරඤාණස්ස අනාවරණඤාණස්ස සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිවෙධාය උපනිස්සයභූතා දසපාරමියො න පූරෙසිං තෙනමහි ඉමිනා සදිසො න ජාතො"ති සොළසමං ලෙඛං කඩ්සි. එවං ඉමෙහි කාරණෙහි මහාමග්ගෙ සොළසලෙඛා කඩ්ස මානො[2] නිසීදි.

තසම්ං සමයෙ තණ්හා අරති රගාති තිස්සො මාරධීතරො පිතා නො න පඤ්ඤායති භගවා නුඛො එතරහීති ඔලොකයමානා තං දෙමනස්සපත්තං භූමිං විලිඛමානං දිස්වා පිතුසන්තිකං ගන්ත්වා තසම්ාසි තාත! දුක්ඛිදෙමනස්සොසි පුච්ඡිංසු. අම්මා! අයං මහාසමණො මග්ගං වඤ්ච අතික්කන්තෙනා එත්තකං කාලං ඔලොකෙන්තෙනා ඔතාරමස්ස දට්ඨුං නාසක්ඛිං තෙනමහි දුක්ඛි දුම්මනොසි. යදි එවං මා චින්තයිත්ථ මයමෙතං අත්තනො වසෙ කත්වා ආදාය ආගමිස්සාමාති. න සක්කා අම්මා! එසො කෙනචි වසෙ කාතුං අවලාය සද්ධාය පතිට්ඨිතො එසො පුරිසොති. තාත! මයං ඉත්ථියො නාම ඉදනෙව තං[3] රාගපාසාදීහි බන්ධිත්වා ආනෙස්සාම තුම්හෙ මා චින්තයිත්ථාති භගවන්තං උපසඞ්කම්ත්වා පාදෙ තෙ සම්ණ! පරිචාරෙමාති ආහංසු. භගවා නෙව තාසං වචනං මනසි අකාසි න අක්ඛීනි උම්මිලෙත්වා ඔලොකෙසි අත්‍රාතරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තමානසො විවෙකසුඛසෙඛව අනුභවන්නො නිසිදි. පුන මාරධීතරො "උච්චාවචා ඛො පුරිසානං අධිප්පායා, කොසඤ්චි කුමාරිකාසු පෙමං හොති කොසඤ්චි පඨමවයෙ ඨිතාසු, කොසඤ්චි මජ්ඣිමවයෙ ඨිතාසු කොසඤ්චි පච්ඡිම වයෙ ඨිතාසු, යන්නූන මයං නානප්පකාරෙහි පලොභෙය්‍යාම"ති

1. ඉ. විමුත්තිසුඛඤ්ච. 2. ඉ. ආඝාතඛ්ඨමානසා. 3. ඉ. තං.

එකමෙකා කුමාරිවණ්ණාදිවසෙන සතං සතං අත්තභාවෙ අභිනිම්මිණිත්වා කුමාරියො අවිජාතා සකිං විජාතා දුවිජාතා මජ්ඣිමිත්ථියො මහිත්ථියො ච හුත්වා ජනකත්තුං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ තෙ සමණ! පරිචාරෙමාති ආහංසු. තමපි භගවා න මත්තඤ්ඤාසි යථා තං අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තෙතා.

කෙචිපනාචරියා වදන්ති:- "තා මහිත්ථිභාවෙන උපගතා දිස්වා භගවා එවමෙවං එතා ඛණ්ඩදන්තා පලිතකෙසා හොන්තූති අධිට්ඨාසී"ති. තං න ගහෙතබ්බං, න හි සත්ථා එවරූපං අධිට්ඨානං කරොති, භගවා පන "අපෙථ තුමෙහ කිං දිස්වා එවං වායමථ? එවරූපං නාම අවිතරාගාදීනං පුරතො කාතුං වට්ටති තථාගතස්ස පන රාගො පහීනො දොසො පහීනො මොහො පහීනොා"ති අත්තනො කිලෙසපහාණං ආරබභ:-

"යස්ස ජිතං නාවජීයති ජිතමස්ස නො යාති කොචි ලොකෙ,
තං බුද්ධමනන්තගොචරං අපදං කෙන පදෙන නෙස්සථ.

යස්ස ජාලිනී විසත්තිකා තණ්හා නත්ථි කුහිඤ්චි නෙතවෙ,
තං බුද්ධමනන්තගොචරං අපදං කෙන පදෙන නෙස්සථා"ති.

ඉමා ධම්මපදෙ බුද්ධවග්ගෙ වෙ ගාථා වදන්තා ධම්මං කථෙසි. තා සවවං කිර නො පිතා අවොච, "අරහං සුගතො ලොකෙ න රාගෙන සුවානයො"තිආදිනි වත්වා පිතුඝනනිකං අගමංසු. භගවාපි තත්ථ සත්තාහං වීතිනාමෙත්වා මුචලින්දමූලං[1] අගමාසි.

තත්ථ සත්තාහවද්දලිකායං[2] උපපන්නාය සීතාදිපවිබාහනත්ථං මුචලින්දෙන නාගරාජෙන සත්තකඛත්තුං හොගෙහි පරික්ඛිත්තො අසම්බාධං ගන්ධකුටිසං විහරන්තො විය විමුත්තිසුඛං පටිසංවෙදියමානො සත්තාහං වීතිනාමෙත්වා රාජායතනං උපසඞ්කම් තත්ථාපි විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදියෙව නිසීදි. එත්තාවතා සත්තා සත්තාහානි පරිපුණ්ණානි, එත්තනතරෙ නෙව මුඛධොවනං න සරීරපටිජග්ගනං න ආහාරකිච්චං අහොසි. ඛීනාසවෙන මග්ගසුඛෙන ඵලසුඛෙනෙව[3] වීතිනාමෙසි.

අථස්ස තස්මිං සත්තසත්තාහමත්ථකෙ එකූනපඤ්ඤාසතිමෙ දිවසෙ තත්ථ නිසින්නස්ස මුඛං ධොවිස්සාමීති චිත්තං උදපාදි. සක්කො දෙවානමින්දො අගදහරිටකං ආහරිත්වා අදාසි. සත්ථා තං පරිභුඤ්ජි. තෙනස්ස සරීරවළඤ්ජං අහොසි. අථස්ස සක්කො ගෙව නාගලතා දන්තකට්ඨං චෙව මුඛධොවනඋදකං ච අදාසි. සත්ථා තං දන්තකට්ඨං ඛාදිත්වා අනොතත්තදහෙ උදකෙන මුඛං ධොවිත්වා තත්ථෙව රාජායතනමූලෙ නිසීදි.

---

1. ඉ. මුචලින්දං. ෙ
2. ඉ. සත්තාහං වීතිනාමෙත්වා වද්දලිකාය. ෙ
3. ඉ. ඵලසුඛෙනෙවච.
ෙ. සංයුත්තනිකාය-මාරසංයුත්ත.

තස්මිං සමයෙ තපස්සුභල්ලිකා[1] නාම වෙ වාණිජා පඤ්චහි සකට සතෙහි උක්කලා ජනපද මජ්ඣිමදෙසං ගච්ඡන්තා අත්තනො ඤාති සාලොහිතාය දෙවතාය සකටානි සන්නිරුම්භිත්වා සත්තු ආහාර සම්පාදනෙ උස්සාහිතා මත්ථ ව මධුපිණ්ඩිකං ව ආදාය පතිගණ්හාතු නො භන්තෙ! භගවා ඉමං ආහාරං අනුකම්පං උපාදායාති සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා අට්ඨංසු. භගවා පායාසං පටිග්ගහණදිවසෙයෙව පත්තස්ස අන්තරහිතත්තා න බො තථාගතා හත්ථෙසු පතිග්ගණ්හන්තීති කිම්ඤ්චුඛො අහං පතිග්ගණ්හාය්‍යන්ති විනෙත්වා. අථස්ස චිත්තං ඤත්වා චතූහි දිසාහි චත්තාරෝ මහාරාජානො ඉන්දනීලමණ්ඩියෙ පත්තෙ උපනාමෙසුං. භගවා තෙ පටික්ඛිපි. පුන මුග්ගවණ්ණ සෙලමයෙ චත්තාරෝ පත්තෙ උපනාමෙසුං. භගවා චතුන්නම්පි දෙවපුත්තානං අනුකම්පාය චත්තාරොපි[2] පත්තෙ පටිග්ගහෙත්වා උපරූපරි ඨපෙත්වා එකො හොතූති අධිට්ඨාසි. චත්තාරොපි මුඛ වට්ටියං පඤ්ඤායමානා ලෙඛා හුත්වා මජ්ඣිමෙන පමාණෙන එකත්තං උපගමිංසු. භගවා තස්මිං පච්චග්ගෙ සෙලමයෙ පත්තෙ ආහාරං පතිග්ගණ්හිත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා අනුමොදනං අකාසි. වෙ භාතරෝ වාණිජා බුද්ධං ච ධම්මං ච සරණං ගන්ත්වා වෙවාචිකඋපාසකා අහෙසුං. අථ නෙසං එකං නො භන්තෙ! පරිචරිතබ්බට්ඨානං දෙථාති වදන්තානං දක්ඛිණෙන හත්ථෙන අත්තනො සීසං පරාමසිත්වා කෙසධාතුයො අදාසි. තෙ අත්තනො නගරෙ තා ධාතුයො අන්තො පක්ඛිපිත්වා චෙතියං පතිට්ඨාපෙසුං.

සම්මාසම්බුද්ධොපි ඛො තතො වුට්ඨාය පුන අජපාලනිග්‍රොධමෙව ගන්ත්වා නිග්‍රොධමූලෙ නිසීදි. අථස්ස තත්ථ නිසින්නමත්තස්සෙව අන්තොසමාපත්තිඅධිගතස්ස ධම්මස්ස ගම්භීරත්තං පච්චවෙක්ඛන්තස්ස බුද්ධාතං ආචිණ්ණං "අධිගතො ඛො ම්‍යායං ධම්මො"තිඃ පරෙසං ධම්මං අදෙසෙතුකම්‍යතාසංඛාරපටිප්පස්සද්ධත්තා චිත්තං නොකා උදපාදි. අථ බ්‍රහ්මා සහම්පති "නස්සති වත භො! ලොකො, විනස්සති වත භො! ලොකො"තිඃ දසහි චක්කවාළසහස්සෙහි සකලසුද්ධාවාසභූතාසු නිම්මිතවසවත්තී මහාබ්‍රහ්මානං අදිස්ස සන්නිසින්නකිං ඤත්වා "දෙසෙතු භන්තෙ! භගවා ධම්මං දෙසෙතු සුගතො[3] ධම්ම"න්තිඃආදිනා නයෙන ධම්ම දෙසනං ආයාචි.

සත්ථා තස්ස පරිසඤ්ච දත්වා තස්සානුඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා ආළාරෙ පණ්ඩිතො සෝ ඉමං ධම්මං ඛිපං ආජානිස්සතීති චින්තං උප්පාදෙත්වා පුන ඔලොකෙන්තො තස්ස සත්තාහකාලකතභාවං ඤත්වා උදඤ්ච ආවජ්ජෙසි තස්සාපි අභිදෙසකාලකතභාවං ඤත්වා බහුකාර[4] ඛො පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ තිපඤ්චවග්ගියෙ ආරබ්භ මනසිකාරං කත්වා කහං නුඛො තෙ එතරහි

1. ෂ්. තලපුඨා. 2. ෂ්. චත්තාරෝ. 3. ෂ්. දෙසෙතුභගවාසුගතො. 4 ෂ්. බහුපකාරා
a. මහාවග්ගපාළි.

විහරතීති ආවජ්ජෙන්තා බාරාණසියං මිගදායෙති සුත්වා තත්ථ ගන්ත්වා ධම්මචක්කං පවත්තෙන්තෝ තිණ්ණං භික්ඛූනං සොතාපත්තිඵලං දත්වා පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං අරහත්තං දත්වා යසත්ථෙරං ආදිං කත්වා පඤ්ඤාසමත්තානං යසපඤ්ඤානං විමුත්තිඵලං දත්වා තෙභාතිකජටිලානං තිණ්ණං ජටිලසතානඤ්ච ආසවක්ඛයකරං අනුත්තරං ධම්මදෙසනං දෙසෙත්වා තෙ සබ්බෙ අත්තනා සද්ධිං එහිභික්ඛූ කත්වා ගයාසීසෙ විහරන්තෝ ආදිත්තපරියාය[1]දෙසනාය සබ්බෙ අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තතෝ රාජගහං ගන්ත්වා තත්ථ තීහි මාසෙහි සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානානං අග්ගසාවකට්ඨානං පාපුණිත්වා තතෝ පඤ්චසතපරිවාරෙ සඤ්චයගොත්තෙ පරිබ්බාජකෙ දමෙත්වා තෙසං සන්තිකා වෙළුවනං පටිග්ගහෙත්වා තත්ථ වස්සං වසිත්වා තතෝ කපිලවත්ථුං ගන්ත්වා නිග්‍රොධාරාමෙ විහරන්තෝ සක්කෙන දින්නං වරං පටික්ඛිපිත්වා අත්තනා සදිසස්ස භික්ඛුනෝ අභාවතෝ අත්තනා සදිසං භික්ඛුං ලභිතුකාමෙන සත්ථු සන්තිකා ලද්ධං වරං සාධෙන්තෝ ආළාරකාලාමං ආදිං කත්වා අත්තනා සදිසෙ භික්ඛූ ලභිත්වා තීහි මාසෙහි අත්තනා සදිසං භික්ඛුං අලභිත්වා තතෝ ඔරුය්හ ඔරුය්හ ගච්ඡන්තෝ අනුපුබ්බෙන ඵග්ගුණං පත්වා තත්ථ ඵග්ගුණං පටිග්ගහෙත්වා තත්ථ වස්සං වසිත්වා තතෝ ඵග්ගුණෙන සද්ධිං පඤ්චසතපරිවාරෙ භික්ඛූ ගහෙත්වා ගයාසීසං ගන්ත්වා තත්ථ තීහි මාසෙහි ඵග්ගුණං අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තතෝ පඤ්චසතපරිවාරෙ භික්ඛූ ගහෙත්වා රාජගහං ගන්ත්වා තත්ථ තීහි මාසෙහි

අථ සත්ථා යසස්ස කුලපුත්තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා තං රත්තිභාගෙ නික්ඛම්ජිත්වා ගෙහං පහාය නික්ඛන්තං එහි යසාති පක්කොසිත්වා තස්මිං යෙව රත්තිභාගෙ සොතාපත්තිඵලෙ පුන දිවසෙ අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා අපරෙපි තස්ස සහායකෙ චතුපණ්ණාසජනෙ එහිභික්ඛුපබ්බජ්ජාය පබ්බාජෙත්වා අරහත්තං පාපෙසි.

එවං ලොකෙ එකසට්ඨියා අරහන්තෙසු ජාතෙසු සත්ථා වුත්ථවස්සෝ පවාරෙත්වා චරථ භික්ඛවෙ! චාරිකන්ති සට්ඨිං භික්ඛූ දිසාසු පෙසෙත්වා සයං උරුවෙලං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ භද්දවග්ගියකුමාරෙ විනෙසි. තෙසු සබ්බපඨමකො සොතාපන්නො සබ්බුත්තමො අනාගාමී අහොසි. තෙපි සබ්බෙ එහිභික්ඛූහාවෙනෙව පබ්බාජෙත්වා දිසාසු පෙසෙත්වා සයං උරුවෙලං ගන්ත්වා අඩ්ඩඩ්ඩානි පාටිහාරියසහස්සානි දස්සෙත්වා උරුවෙලකස්සපාදයො සහස්සජටිලපරිවාරෙ තෙභාතිකජටිලෙ විනෙත්වා එහිභික්ඛූහාවෙනෙව පබ්බාජෙත්වා ගයාසීසෙ නිසිදාපෙත්වා ආදිත්තපරියාය දෙසනාය අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තෙන අරහන්ත සහස්සෙන පරිවුතො බිම්බිසාරරඤ්ඤා දින්නාය පවිත්තදං මොවෙස්සාමීති රාජගහනගරූපචාරෙ ලට්ඨිවනුය්‍යානං අගමාසි.

රාජා උය්‍යානපාලස්ස සන්තිකා සත්ථා ආගතොති සුත්වා වාදස නහුතෙහි බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙහි පරිවුතො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා චක්කවිවිත්තහතලෙසු සුවණ්ණපට්ටවිතානං විය පහාසමුද්දං විස්සජ්ජෙන්තස්ස තථාගතස්ස පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා එකමන්තං නිසීදි සද්ධිං පරිසාය. අථ ඛො තෙසං බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං එතද හොසි කින්නුඛො මහාසමණො උරුවෙලකස්සපෙ බ්‍රහ්මචරියං චරති උදාහු උරුවෙලකස්සපො මහාසමණොති, භගවා තෙසං චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය ථෙරං ගාථාය අජ්ඣභාසි:-

"කිමෙව දිස්වා උරුවෙලවාසී
පහාසි අග්ගිං කිසකො වදඤ්ඤු,
පුච්ඡාමි තං කස්සප! එතමත්ථං
කථං පහීනං තව අග්ගිහුත්ත"න්ති a

ථෙරොපි භගවතො අධිප්පායං විදිත්වා:-

"රූපෙ ච සද්දෙ ච අථො රසෙ ච
කාමිත්ථියො චාභිවදන්ති යඤ්ඤෙ. *
එතං මලන්ති උපධීසු ඤත්වා,
තස්මා න යිට්ඨෙ න හුතෙ අරඤ්ඤී"න්ති. a

ඉමං ගාථං වත්වා අත්තනො සාවකභාවප්පකාසනත්ථං තථාගතස්ස පාදපීඨෙ සීසං ඨපෙත්වා සත්ථා මෙ භන්තෙ! භගවා සාවකොහමස්මීති වත්වා එකතාලං විතාලං නිතාලන්ති යාව සත්තතාලප්පමාණං

*. කාමිත්ථියොචාපි වදන්ති යඤ්ඤං-ඉතිබ්බුත්තෙ. a. මහාවග්ගපාළි.

සත්තක්ඛත්තුං වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ඔරුය්හ තථාගතං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. තං පාටිහාරියං දිස්වා මහාජනෝ අහෝ! මහානුභාවා බුද්ධා එවං ථාමගතදිට්ඨිකෝ නාම අරහාති මඤ්ඤමානෝ උරුවෙලකස්සපොපි දිට්ඨිජාලං භින්දිත්වා තථාගතෙන දම්තොති සත්ථු ගුණකථංයෙව කථෙසි. භගවා නාහං ඉදානියෙව උරුවෙල කස්සපං දමේමි අතීතෙපි එස මයා දම්තොයෙවාති වත්වා ඉමිස්සා අට්ඨුප්පත්තියා මහානාරදකස්සපජාතකං කථෙත්වා චත්තාරි සච්චානි පකාසෙසි. මගධරාජා එකාදසහි නහුතෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. එකං නහුතං උපාසකත්තෙ පටිවෙදෙසි.

රාජා සත්ථුසන්තිකෙ නිසින්නොයෙව පඤ්ච අස්සාසකෙ පවෙදෙත්වා සරණං ගන්ත්වා සත්තාහං නිමන්තෙත්වා ආසනා වුට්ඨාය භගවන්තං පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි පුන දිවසෙ යෙහි ච භගවා දිට්ඨෝ යෙහි ච අදිට්ඨෝ සබ්බෙපි රාජගහවාසිනො අට්ඨාරසකොටි සඞ්ඛා මනුස්සා තථාගතං දට්ඨුකාමා පාතොව රාජගහතො ලට්ඨිවනං අගමංසු. තිගාවුතමග්ගා නප්පහොසි. සකලලට්ඨිවනුය්‍යානං නිරන්තරං ජුටං[1] අහොසි. මහාජනෝ දසබලස්ස රූපග්ගපත්තං අත්තභාවං පස්සන්තෝ තිත්තිං නාකාසි. වණ්ණගුම්බෝ නාමෙසා, එවරූපෙසු හි ඨානෙසු තථාගතස්ස ලක්ඛණානුබ්‍යඤ්ජනාදිපටිමණ්ඩිතං සබ්බම්පි රූපකායසිරිං[2] වණ්ණෙන්තබ්බා.

එවං රූපග්ගපත්තං දසබලස්ස සරීරං පස්සමානෙන මහාජනෙන නිරන්තරං ජුටිතෙ උය්‍යානෙ ච මග්ගෙ ච එකාභික්ඛුස්සාපි නික්ඛමණොකාසො නාහොසි. තං දිවසං කිර භගවා ජීවහත්ථකං ආමන්තෙත්වා තෙ මා අගොසිති සඤ්ඤං නිසිඤ්චනාසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි. සො ආවජ්ජමානෝ තං කාරණං ඤත්වා මාණවකවණ්ණං අභිනිම්මිණිත්වා බුද්ධඛමසඞ්ඝපටිසංයුත්තඤ්ඨානියෝ වදමානෝ දස බලස්ස පුරතෝ ඔතරිත්වා දෙවානුභාවෙන ඔකාසං කත්වා :-

"දන්තෙහා දන්තෙහි සහ පුරාණජටිලෙහි විප්පමුත්තෙහි,
සිඛීහි නික්ඛසවණ්හා රාජගහං පාවිසි භගවා.
මුත්තෙහා මුත්තෙහි සහ පුරාණජටිලෙහි විප්පමුත්තෙහි,
සිඛීහි නික්ඛසවණ්හා රාජගහං පාවිසි භගවා.
තිණ්ණෙහා තිණ්ණෙහි සහ පුරාණජටිලෙහි විප්පමුත්තෙහි,
සිඛීහි නික්ඛසවණ්හා රාජගහං පාවිසි භගවා.
දසවාසෙහා[3] දසබලො දසධම්මවිදූ දසහි චුපෙතෝ,
සෝ දසසතපරිවාරෝ රාජගහං පාවිසි භගවා"ති a

---

1. ඉ., පුටං. 2. ක්‍ෂ. සිරිං. *. විප්පමුත්තෙහා විප්පමුත්තෙහි-කත්ථචි.
3. ඉ., දසාවාසෙහා. a. මහාවග්ගපාළි.

ඉමාහි ගාථාහි සත්ථු වණ්ණං වදමානො පුරතො පායාසි. මහාජනො මාණවකස්ස රූපසිරිං දිස්වා අතිවිය අභිරූපො අයං මාණවකො න ඛො පනමෙතං දිට්ඨපුබ්බන්ති චින්තෙත්වා කුතො අයං මාණවකො කස්ස වා අයන්ති ආහ. තං සුත්වා මාණවෝ:-

"යො ධීරෝ සබ්බධි දන්තෝ බුද්ධෝ අපපටිපුග්ගලෝ,
අරහං සුගතෝ ලොකෙ තස්සාහං පරිචාරකොා"තිa.

ගාථං ආහ. සත්ථා සකෙකත්ත කතොකාසං මඤ්ඤං පටිපජ්ජිත්වා භික්ඛුසඝස්ස පරිවුතො රාජගහං පාවිසි. රාජා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා අඤ්ඤ භන්තෙ! තීණි රතනානි විනා වත්තිතුං න සක්ඛිස්සාමි වෙලුයා වා අවෙලුයා වා භගවතො සන්තිකං ආගමිස්සාමි ලට්ඨිවනුය්‍යානං ච නාම අතිදූරෙ ඉදං පනමහාකං වෙළුවනං නාම උය්‍යානං නාතිදූරෙ ගමණාගමණසම්පන්නං බුද්ධාරහං සෙනාසනං, ඉදං මෙ භගවා පතිගණ්හාතූති සුවණ්ණභිඞ්කාරෙනෙව පුප්ඵගන්ධවාසිතං මණිවණ්ණං උදකං ආදාය වෙළුවනුය්‍යානං පරිවජ්ජෙන්තා දසබලස්ස හත්ථෙ උදකං පාතෙසි, තඤ්ච ආරාමපටිග්ගහණෙ බුද්ධසාසනස්ස මූලානි ඔතිණ්ණානීති මහාපඨවී කම්පි. ජම්බුදීපසම්හි ඨපෙත්වා වෙළුවනං අඤ්ඤං පඨවිං කම්පෙත්වා ගහිතසෙනාසනං නාම නත්ථි තම්බපණ්ණිදීපෙපි ඨපෙත්වා මහාවිහාරං අඤ්ඤං පඨවිං කම්පෙත්වා ගහිතසෙනාසනං නාම නත්ථි. සත්ථා වෙළුවනාරාමං පටිග්ගහෙත්වා රඤ්ඤෝ අනුමොදනං කත්වා උට්ඨායාසනා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො වෙළුවනං අගමාසි.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ සාරිපුත්තො ච මොග්ගල්ලානොච්චති වෙ පරිබ්බාජකා රාජගහං උපනිස්සාය විහරන්ති අමතං පරියෙසමානා, තෙසු සාරිපුත්තො අස්සජිත්ථෙරං පිණ්ඩාය පවිට්ඨං දිස්වා පසන්නාචිත්තො පාසාදිකෙන අභික්කන්තෙන පාසාදිකෙන ඔක්කන්තෙන පාසාදිකෙන ඨානනිසජ්ජාදීහි ඉරියාපථෙහි උපසන්තෙන ඉන්ද්‍රියානං උපසන්තතාය මානදප්පසමනං පත්තෙන පත්තසල්ලෙඛතාය පරමදමථසමථසංවරෙ ඨිතෙන ඛීණාසවෙ උත්තමෙ දන්තෙ උපසන්තෙ සන්තිඉන්ද්‍රියෙ සන්තමානසෙ පරමසන්තිප්පත්තෙ නාගෙ දිස්වා "යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා"ති ගාථං සුත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය අත්තනො සහායකස්ස මොග්ගල්ලානපරිබ්බාජකස්සාපි තමෙව ගාථං අභාසි. සොපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තෙ උභොපි සඤ්ඤං ඔලොකෙත්වා අත්තනො පරිසාය සද්ධිං සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිංසු. තෙසු මහාමොග්ගල්ලානො සත්තාහෙනෙව අරහත්තං පාපුණි. සාරිපුත්තත්ථෙරෝ අඩ්ඪමාසෙන. උභොපි ච තෙ සත්ථා අග්ගසාවකට්ඨානෙ ඨපෙසි. සාරිපුත්තත්ථෙරෙත අරහත්තපත්තාදිවසෙයෙව සාවත්‍ථියං පිණ්ඩාය අගමාසි.

තථාගතෙ පන තස්මිංයෙවඤ්ඤව වෙළුවනුය්‍යානෙ විහරන්තෙ සුද්ධොදනමහාරාජා පුත්තෙ කිර මෙ ඡබ්බස්සානි දුක්කරකාරිකං චරිත්වා පරමාභිසම්බොධිං පත්වා පවත්තවරධම්මචක්කෙ රාජගහං නිස්සාය වෙළුවනෙ විහරන්තීති සුත්වා අඤ්ඤතරං අමච්චං ආමන්තෙසි.

---

a මහාවග්ග පාළි.

එහි භණේ! පුරිසසහස්සපරිවාරෝ රාජගහං ගන්ත්වා මම වචනෙන "පිතා වෝ සුද්ධෝදනමහාරාජා දට්ඨුකාමෝ"ති වත්වා පුත්තං මේ ගණ්හිත්වා එහීති ආහ. සෝ එවං දෙවාති රඤ්ඤෝ වචනං සිරසා සම්පටිච්ඡිත්වා පුරිසසහස්සපරිවාරෝ කිපපමේව සට්ඨියොජනමග්ගං ගන්ත්වා දසබලස්ස චතුපරිසමජ්ඣේ නිසීදිත්වා ධම්මදේසනාවෙලාය විහාරං පාවිසි සෝ තිට්ඨතු තාව රඤ්ඤෝ පණ්ඩිතසාසනන්ති පරිසන්තෝ සීතෝ සත්ථු ධම්මදේසනං සුත්වා ඨිතොව සද්ධිං පුරිසසහස්සේන අරහත්තං පත්වා පබ්බජ්ජං යාචි. භගවා එථ භික්ඛවොති හත්ථං පසාරෙසි, සබ්බෙ තං ඛණංයෙව ඉද්ධිමයපත්තචීවරධරා වස්සසතිකත්තෙරා විය අහෙසුං. අරහත්තං පත්තකාලතෝ පට්ඨාය පන අරියා නාම මද්දවසම්පන්නාව හොන්තීති රඤ්ඤෝ පණ්ඩිත සාසනං දසබලස්ස න කථෙසි. රාජා නෙව ගතකෝ ආගච්ඡිස්සති න සාසනං සුගතීති එහි භණේ! ත්වං ගච්ඡාහි තෙනෙව නියාමෙන අඤ්ඤං අමච්චං පෙසෙසි. සොපි ගන්ත්වා පුරිමනයෙනෙව සද්ධිං පරිසාය අරහත්තං පත්වා තුණ්හී අහොසි. රාජා එතෙනෙව නියාමෙන පුරිසසහස්සපරිවාරෙ නව අමච්චෙ පෙසෙසි සබ්බෙ අත්තනෝ සිච්චං නිට්ඨපෙත්වා තුණ්හීභූතා තත්ථෙව විහරිංසු. රාජා සාසනමත්තකම්පි ආහරිත්වා ආවිකඛනකං අලභිත්වා විනෙහාසි, "එත්තකා ජනා මයි සිනෙහාභාවෙන[1] සාසනමත්තම්පි න පච්චාහරිංසු, කෝ නු ඛෝ මම වචනං කරිස්සතී"ති සබ්බං රාජබලං ඔලොකෙන්තෝ කාළදීං අද්දස. සෝ කිර රඤ්ඤෝ සබ්බත්ථසාධකෝ අමච්චෝ අභබ්බාගතිකෝ අතිවිස්සාසිකෝ බොධිසත්තෙන සද්ධිං එකදිවසෙ ජාතෝ සහ පංසුකීළිතෝ සහායෝ, අථ නං රාජා ආමන්තෙසි "තාත! කාළුදායි! අහං මම පුත්තං පස්සිතුකාමෝ නවපුරිසසහස්සානි පෙසෙසිං එකා පුරිසොපි ආගන්ත්වා සාසනමත්තං[2] ආරොචෙන්තොපි[3] නත්ථි. ධූජග්ගතෝ ඛෝ පන ජීවිතන්තරායෝ, අහං ජීවමානොව පුත්තං දට්ඨුං ඉච්ඡාමි සක්ඛිස්සසි නුඛෝ මේ පුත්තං දස්සෙතූ"ති? සක්ඛිස්සාමි දෙව! සචෙ පබ්බජ්තුං ලභිස්සාමීති තාත! ත්වං පබ්බජිත්වා වා අපබ්බජිත්වා වා මය්හං පුත්තං දස්සෙහීති.

සෝ සාධු දෙවාති රඤ්ඤෝ සාසනං ආදාය රාජගහං ගන්ත්වා සත්ථු ධම්ම දෙසනාවෙලාය පරිසපරියන්තෙ ඨිතෝ ධම්මං සුත්වා සපරිවාරෝ අරහත්තඵලං පත්වා එහි භික්ඛූහිඋවෙ පතිට්ඨාසි. සත්ථා බුද්ධා හුත්වා පඨමං අඤ්ඤාවසෝ ඉසිපතනෙ වසිත්වා වුත්ථවස්සෝ පවාරෙත්වා උරුවෙලං ගන්ත්වා තත්ථ තයෝ මාසෙ වසන්තෝ තෙහානිකජටිලෙ විනෙත්වා භික්ඛුසහස්සපරිවාරෝ ථුස්සමාසපුණ්ණමාය රාජගහං ගන්ත්වා වෙ මාසෙ වසි. එත්තාවතා බාරාණසිතෝ නික්ඛන්තස්ස පඤ්චමාසා ජාතා සකලෝ හෙමන්තෝ අතික්කන්තෝ, උදයිත්තෙරස්ස

1. ඉං. සිනෙහභාවෙන. 2. සී. සාසනමත්තම්පි. 3. ඉං. ආරොචෙන්තොපි.

ආගතදිවසතො සත්තවස්සදිවසං විතිවත්තං සෝ එගුණ්ඩිපුණ්ණමාසියං විනෙත්වා, අනික්ඛනෙන්තා හෙමන්තා වසන්තසමයෝ අනුපපත්තෝ, මනුස්සෙහි සස්සාදිනි උදකරිත්වා සම්මුඛසම්මුඛට්ඨානෙහි[1] මධුරා දින්නා, හරිතතිණසඤ්ඡන්නා පඨවී, සුපුපඵිතා වනසණ්ඩා පවිපජ්ජනක්ඛමා මධුරා කාලෝ දසබලස්ස ඤාතිසඞ්ගහං කාතුන්ති අථ භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා :-

"අඛාරිනොදනි දුමා හදනෙත!
ථලෙසිනො ජ්දනං විපහාය,
තෙ අවිමනෙත්තාව පහාසයන්ති
සමයෝ මහාවීර! හගීරසානං.

නානිසිතං නානිථණ්ඩං නානිදුබ්භික්ඛජාතකං,
සද්දලාහරිතා භූමි එස කාලෝ මහාමුනී"ති a.

සට්ඨිමත්තානි ගාථාහි දසබලස්ස කුලනගරං ගමණත්ථාය ගමණවණ්ණං වණ්ණෙසි.

අථ නං සත්ථා කින්නුඛො උදායි! මධුරස්සරෙන ගමණවණ්ණං වණ්ණෙසීති ආහ. හනෙන! තුම්හාකං පිතා සුද්ධොදනො මහාරාජා පසාදිතුකාමො තථරූපං ඤාතකානං සඞ්ගහනත්ථං, ඤාඹි උදායි! කරිස්සාමි ඤාතකානං සඞ්ගහං, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ආරොචෙහි ගමිස්සථතං පුරෙසත්තනිති. ඤාඹි හනෙතති ථෙරෝ ආරොචෙසි. භගවා අඞ්ග මගධවාසිතං කුලපුත්තානං දසහි සහස්සෙහි කපිලවත්ථුවාසිතං දසහි සහස්සෙහීති සබ්බෙහෙව සීතිසහස්සෙහි ඛීණාසවභික්ඛූහි පරිවුතෝ රාජගහා නික්ඛමිත්වා දිවසෙ දිවසෙ යොජනං ගච්ඡති. රාජගහතො සට්ඨියොජනං කපිලවත්ථුං ඒහි මාසෙහි පාපුණිස්සාමිති අතුරිත චාරිකං පක්කාමි. ථෙරොපි භගවතො නික්ඛන්තභාවං රඤ්ඤො ආරොචෙස්සාමිති වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා රඤ්ඤෝ නිවෙසනෙ පාතුර හොසි. රාජා ථෙරං දිස්වා තුට්ඨචිත්තො මහාරහෙ පල්ලඞ්කෙ නිසිදි පෙත්වා අත්තනො පටියාදිතස්ස නානග්ගරසභොජනස්ස පත්තං පූරෙත්වා අදාසි. ථෙරෝ උට්ඨාය ගමණාකාරං දස්සෙසි. නිසිදිත්වා භුඤ්ජථාති සත්ථුසන්තිකං ගන්ත්වා භුඤ්ජිස්සාමි මහාරාජාති. කහං පන සත්ථාති? විසතිභික්ඛුසහස්සපරිවාරෙ තුම්හාකං දස්සනත්ථාය චාරිකං නික්ඛන්තොතා මහාරාජාති. රාජා තුට්ඨමානසෝ ආහ, තුමෙහ ඉමං පරිභුඤ්ජිත්වා යාව මම පුත්තොපා ඉමං නගරං පාපුණාති තාවස්ස ඉත්ථොව පිණ්ඩපාතං පටිහරථාති[2] ථෙරෝ අධිවාසෙසි. රාජා ථෙරං පරිවිසිත්වා පත්තං ගන්ධචුණ්ණෙන උබ්බට්ටෙත්වා උත්තමභොජනස්ස පූරෙත්වා කථාගතස්ස දෙථාති ථෙරස්ස හත්ථෙ පතිට්ඨාපෙසි. ථෙරෝ සබ්බඤ්ඤං පස්සන්තානංයෙව පත්තං ආකාසෙ ඛිපිත්වා ඉද්ධිමා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා පිණ්ඩපාතං ආහරිත්වා සත්ථු හත්ථෙ ඨපෙසි.

1. ඉ. සම්මුඛට්ඨානෙ. 2. ඉ. පරිහරථාති. a. මහාවග්ගපාළි.

සත්ථා තං පරිභුඤ්ජි. එතෙනුපායෙන ථේරෝ දිවසෙ දිවසෙ ආහරි. සත්ථාපි අනන්තරමග්ගෙ රසෙසුදෙව පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජි. ථේරෝපි හත්ථකිච්චාවසානෙ දිවසෙ දිවසෙ අජ්ජ එත්තකං භගවා ආගතො අජ්ජ එත්තකානි බුද්ධගුණපටිසංයුත්තාය ච කථාය සකලරාජකුලං සන්තප්පෙසීති විනාපෙව සත්ථරි සඤ්ඤාතපපඤ්චං අකාසි. තෙනෙව නං භගවා :- "එතදග්ගං භික්ඛවෙ! මම සාවකානං භික්ඛූනං කුලූපකානං යදිදං කාලුදායී"ති එතදග්ගෙ ඨපෙසි.

සාකියාපි බොධිසත්තස්ස භගවති අභිනික්ඛමනං සුත්වා සෙට්ඨිං පස්සිස්සාමාති සන්නිපතිත්වා භගවතො වසනට්ඨානං විහාරමජ්ඣං නිග්‍රොධ සක්කස්ස ආරාමො රමණීයොති සල්ලක්ඛෙත්වා තත්ථ සබ්බං පටිජග්ගනවිධිං කාරෙත්වා ගන්ධපුප්ඵහත්ථා පච්චුග්ගමනං කරොන්තා සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෙ දහරදහරෙ නාගරදාරකෙ ච දාරිකායො ච පඨමං පහිණිංසු. තතො රාජකුමාරෙ ච රාජකුමාරියො ච තෙසං අනන්තරා[1] සාමං ගන්ධපුප්ඵාදීහි පූජයමානා භගවන්තං ගහෙත්වා නිග්‍රොධාරාමමෙව අගමංසු. තත්‍ර භගවා විසතිසහස්ස ඛීණාසව පරිවුතො පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ නිසීදි. සාකියා නාම මානජාතිකා මානඤ්චෙත්ථ තෙ සිද්ධත්ථකුමාරො අම්හෙහි දහරතරො අම්හාකං කණිට්ඨෙ භාගිණෙය්‍යො පුත්තො නත්තාති විනෙත්වා දහරදහරෙ රාජකුමාරෙ ආහංසු තුම්හෙ වන්දථ මයං තුම්හාකං පිට්ඨිතො නිසීදිස්සාමාති. තෙසු එවං නිසින්නෙසු භගවා තෙසං අජ්ඣාසයං ඔලොකෙත්වා, න මං සුතයො වන්දන්ති භන්දදන්ති නෙ වන්දාපෙස්සාමීති අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය ආකාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා තෙසං සීසෙ පාදපංසුං ඔකිරමානො විය ගණ්ඩම්බරුක්ඛමූලෙ[2] යමකපාටිහාරියසදිසං පාටිහාරියං අකාසි.

රාජා තං අච්ඡරියං දිස්වා ආහ, භගවා! තුම්හාකං ජාතදිවසෙ කාළදෙවලස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මත්ථකෙ පතිට්ඨිතෙ දිස්වාපි අහං තුම්හෙ වන්දිං අයං මෙ පඨමවන්දනා, වපපමඞ්ගලදිවසෙ ජම්බුච්ඡායාය සිරිසයනෙ නිසින්නභාවං වා ජම්බුච්ඡායාය අපරිවත්තනං දිස්වාපි පාදෙ වන්දිං අයං මෙ දුතියවන්දනා ඉදානි ඉමං අදිට්ඨපුබ්බං පාටිහාරියං දිස්වාපි තුම්හාකං පාදෙ වන්දාමි අයං මෙ තතියවන්දනාති. රසෙසු පන[3] වුත්තෙ භගවන්තං අවන්දිත්වා කථං සම්පජ්ජෙ නාම එකො සාකියොපි නාහොසි සබ්බෙ වන්දිංසු යෙව. ඉති භගවා සුතසොමං වන්දාපෙත්වා ආකාසතො ඔතරිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසින්නෙ භගවති සිඛාපත්තෙ සුතසොමස්ස අගමෙසෝ පොක්ඛරවස්සං වස්සි. තම්බවණ්ණං උදකං ගෙට්ඨා ථිරවත්තං ගච්ඡති, තෙම්තුකාමොව තෙමෙති අතෙම්තුකාමස්ස

1. ඉ. අනන්තරං.
2 ඉ. ගණ්ඩම්බමූලෙ.
3. ඉ. රසෙසුපන.
a. අඞ්ගුත්තරනිකාය-එතදග්ගපාළි.

සරීරෙ බිඳුමත්තොපි න පතති. තං දිස්වා සබ්බ අච්ඡරියබ්භුත චිත්තා ජාතා අහොං! අච්ඡරියං අහොං! අබ්භුතන්නති ඝථං සමුට්ඨා පෙසුං. සත්ථා න ඉදානෙව මය්හං සන්තිසමීපගමෙ පොක්ඛරවස්සං වස්සති අනීතෙපි වස්සිති ඉමිස්සා අට්ඨුප්පත්තිය්‍ා **මහාවෙස්සන්තර ජාතකං** කථෙසි. ධම්මදෙසනං සුත්වා සබ්බෙ උට්ඨාය වන්දිත්වා පක්කමිංසු එකොපි රාජා වා රාජමහාමත්තො වා සෙව අම්හාකං භික්ඛං ගණ්හථාති වත්වා ගතො නාම නත්ථි.

සත්ථා පුන දිවසෙ විසතිසහස්සභික්ඛුපරිවුතො කපිලවත්ථුං පිණ්ඩාය පාවිසි. තං න කොචි ගන්ත්වා නිමන්තෙසි වා පත්තං වා අග්ගහෙසි. භගවා ඉන්ද්‍රිබිලෙ සීතොව ආවජ්ජෙසි, "කථන්නුඛො පුබ්බබුද්ධා කුලනගරෙ පිණ්ඩාය චරිංසු කිං උපපටිපාටියා ඉස්සර ජනානං ඝරානි අගමංසු උදාහු සපදානචාරිකං චරිංසු"ති. තතො එකබුද්ධස්සාපි උපපටිපාටියා ගමණං අදිස්වා මය්‍යාපිදානි අයමෙව වංසො අයං මෙ පවෙණී පග්ගහෙතබ්බා, ආයූහිං ච මෙ සාවකාපි මමසෙසඤව අනුසික්ඛන්තා පිණ්ඩචාරිය්‍ාවත්තං පරිපූරෙස්සන්තීති කොටිය්‍ං නිට්ඨගෙහතො පට්ඨාය සපදානං පිණ්ඩාය චරි අය්‍යෙ කිර සිද්ධත්ථකුමාරෙ පිණ්ඩාය චරන්තීති භික්ඛකභික්ඛුනිආදීසු පාසාදෙසු සීහපඤ්ජරෙ විවරිත්වා මහාජනෙ දස්සනව්‍ාසවතො අහොසි.

රාහුලමාතාපි දෙවී අය්‍යපුත්තො කිර ඉමස්මිංයෙව නගරෙ මහන්තත්ත රාජත්ත්‍ාභාවෙන සුවණ්ණසිවිකාදීහි විවරිත්වා ඉදානි කෙස මස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසාය වත්ථවසනො කපාලහත්ථො පිණ්ඩාය චරති සොහත්තුඛොති සීහපඤ්ජරං විවරිත්වා ඔලොකයමානා භගවන්තං නානාවිරාගසම්පජ්ජලාය සරීරප්පභාය නගරවීථියො ඔභාසෙත්වා බ්‍යාමප්පභාපරිකෙපසම්පජ්ජනුලාභාය[1] අසීත්‍යනුබ්‍යඤ්ජනාවභාසිතාය චතසීසමහාපුරිසලක්ඛණපතිමණ්ඩිතාය අනුපමාය* බුද්ධසිරිය්‍ා විරොචමානං දිස්වා උණ්හීසතො පට්ඨාය ය්‍ාවපාදතලා :-

"සිනිද්ධනීලමුදුකුඤ්චිතකෙසො
සුරිය"නිම්මලතලාභිනලාටො,
යුත්තතුඛමුදුකාඝතනාසො
රංසිජාලවිනතො තරසීහො"ති.

එවමාදිකාදි අට්ඨහි නරසීහගාථාහි නාම අභිත්ථවිත්වා "තුම්හාකං පුත්තො පිණ්ඩාය චරති"ති රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා සංවිග්ගහදයො ඛත්තා සාවසං සණ්ඨපෙත්වා තුරිතතුරිතං නික්ඛමිත්වා වෙගෙන ගන්ත්වා භගවතො පුරතො ඨත්වා ආහ, "කිං භන්තෙ! අම්හෙ ලජ්ජාපෙථ? කිම්පන්ං පිණ්ඩාය චරථ? කිං එතත්තකං භික්ඛිතං න සක්කා භන්තං ලද්ධුන්ති සඤ්ඤං කරිත්ථා"ති? වංසවාරිත්තමෙතං මහාරාජ! අම්හාකන්ති. නනු භන්තෙ! අම්හාකං මහාසම්මතඛත්තියවංසො නාම

1. ඉං. සම්පබ්බුළනාය. 2. ඉං. සුනිම්මලා. * අනොපමාය-ඉති සබ්බත්ථ.

වංසෝ? තස්ස ච එකඛත්තියොපි භික්ඛාචරෝ[1] නාම නත්ථි, අයං මහාරාජ! රාජවංසෝ නාම තව වංසෝ අම්හාකං පන දීපඛකරෝ කොණ්ඩඤ්ඤෝ-පෙ-කස්සපොති අයං බුද්ධවංසෝ නාම එතෙ ච අඤ්ඤෙ ච අනෙකසහස්සබුද්ධා බුද්ධා භික්ඛාචරා[2] භික්ඛාචරෙනෙව ජීවිතං කප්පෙසුනති අනන්තරවිථියං සීහොව :-

"උත්තිට්ඨෙ නප්පමජ්ජෙය්‍ය ධම්මං සුචරිතං චරෙ,
ධම්මචාරී සුඛං සෙති අස්මිං ලොකෙ පරම්හි චා"ති.a

ඉමං ගාථමාහ. ගාථාපරියොසානෙ රාජා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි :-

"ධම්මං චරෙ සුචරිතං න නං දුච්චරිතං චරෙ,
ධම්මචාරී සුඛං සෙති අස්මිං ලොකෙ පරම්හි චා"ති. a

ඉමං පන ගාථං සුත්වා සකදාගාමිඵලෙ පතිට්ඨාසි. **මහාධම්මපාල ජාතකං**[3] සුත්වා අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨාසි. මරණසමයෙ සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා සිරිසයනෙ නිපන්නොයෙව අරහත්තං පාපුණි. අරහද්ද වාසෙන පන පඛනානුභොගකිච්චං රහදසදිසං නාහොසි. සොතාපත්ති ඵලං සච්ඡිකතාවෙව පන භගවතො පත්තං ගහෙත්වා සපරිසං භගවන්තං මහාපාසාදං ආරොපෙත්වා පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන පරිවිසි. භත්තකිච්චපරියොසානෙ සබ්බං ඉත්ථාගාරං ආගන්ත්වා භගවන්තං වන්දි ඨපෙත්වා රාහුලමාතරං, සා පන "භගවා අය්‍යපුත්තං වන්දී"ති පරිජනෙන වුච්චමානාපි "සචෙ මය්හං ගුණෙ අත්ථි සයමෙව මෙ සන්තිකං අය්‍යපුත්තො ආගමිස්සති ආගතමෙව නං වන්දිස්සාමි"නි වත්වා න අගමාසි.

භගවා රාජානං පත්තං ගාහාපෙත්වා ඒහි අග්ගසාවකෙහි සද්ධිං රාජධීතාය සිරිගබ්භං ගන්ත්වා රාජධීතා යථාරුචිං වන්දමානා න කිඤ්චි වත්තබ්බාති වත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. සා වෙගෙනාගන්ත්වා[4] ගොපඨකෙසු ගහෙත්වා පාදපිට්ඨියං සීසං පරිවත්තෙත්වා යථාරුචිං සයංවන්දි. රාජා රාජධීතාය භගවති සිනෙහබහුමානාදිගුණසම්පත්තියො කථෙසි "භණෙ! මම ධීතා තුම්හෙහි කාසායානි නිවත්ථානීති සුත්වා තතො පට්ඨාය කාසාවවත්ථා ජාතා තුම්හාකං එකභත්තිකභාවං සුත්වා එකභත්තිකාව ජාතා, තුම්හෙහි මහාසයනස්ස ඡඩ්ඩිතභාවං ඤත්වා පථවිකාමඤ්ඤකෙයෙව නිපජ්ජනා තුම්හාකං මාලාගන්ධාදීහි විරතභාවං ඤත්වා විරතමාලාගන්ධාව ජාතා, අත්තනො ඤත්තකෙසු මයං පටිජග්ගිස්සාමාති සාසනෙ පෙසිතෙ එකඤත්තිකම්පි න ඔලොකෙසි එවං ගුණසම්පන්නා මෙ භගවා! ධීතා"ති. "අනච්ඡරියං මහා රාජ! ඉදානි තයා රක්ඛියමානා රාජධීතා පරිපක්කෙ ඤණෙ

1. ඉ. භික්ඛාචාරෙ. 2 ඉ. භික්ඛාචාරා. 3. ඉ. ධම්මපාලජාතකං.
4. ඉ. වෙගෙනාගන්ත්වා. a. ධම්මපද-ලොකවග්ග.

අත්තානං රක්ඛිස්සථ එසා පුබ්බ අනාරක්ඛා පබ්බතපාදෙ විවර මානා අපරිපක්කෙ යෙණෙ අත්තානං රක්ඛි"ති වත්වා **වදතංවරා ජානනං** කථෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

දුතියදිවසෙ නන්දස්ස රාජකුමාරස්ස අභිසෙකගෙහපවෙසන විවාහමඞ්ගලෙසු වත්තමානෙසු තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා කුමාරං පත්තං ගාහාපෙත්වා පබ්බාජෙතුකාමොම්හඛලං වත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. ජනපදකල්‍යාණී කුමාරං ගච්ඡන්තං දිස්වා "තුවටං බො අය්‍යපුත්ත! ආගච්ඡෙය්‍යාසී"ති වත්වා ගීවං පසාරෙත්වා ඔලොකෙසි. සොපි භගවන්තං පත්තං ගණ්හථාති වත්තුං අවිසහමානො විහාරංයෙව අගමාසි. තං අනිවත්තමානංයෙව භගවා පබ්බාජෙසි. ඉති භගවා කපිලපුරං ගන්ත්වා තතියදිවසෙ නන්දං පබ්බාජෙසි.

සත්තමෙ දිවසෙ රාහුලමාතා කුමාරං අලංකාරිත්වා භගවතො සන්තිකං පෙසෙසි "පස්ස තාත! එතං වීසතිසහස්සසමණපරිවුතං සුවණ්ණවණ්ණං බ්‍රහ්මරූපිවණ්ණං සමණං, අයං තෙ පිතා එතස්ස මහන්තා නිධයො[1] අහෙසුං. තස්සාස නික්ඛමණතො පට්ඨාය නං පස්සාම ගච්ඡ තං දායජ්ජං යාච, අහං තාත! කුමාරො අභිසෙකං පත්වා චක්කවත්තී භවිස්සාමි ධනෙන මෙ අත්ථො ධනං මෙ දෙහි සාමිකො හි පුත්තො පිතුසන්තකස්සා"ති. කුමාරොපි ච භගවතො සන්තිකං ගන්ත්වා පිතුසිනෙහං පටිලභිත්වා භවිතුකාමොව "සුඛා තෙ සමණ! ඡායා"ති වත්වා අසඤ්ඤමපි බහුං අත්තනො අනුරූපං වදනෙතා අට්ඨාසි.

භගවා ඤාතත්ථකිච්චෙවා අනුමොදනං කත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. කුමාරොපි "දායජ්ජං මෙ සමණ! දෙහි දායජ්ජං මෙ සමණ! දෙහී"ති භගවන්තං අනුබන්ධි. භගවා කුමාරං න නිවත්තාපෙසි. පරිජනොපි භගවතා සද්ධිංගච්ඡන්තං[2] නිවත්තෙතුං නාසක්ඛි. ඉති සො භගවතා සද්ධිං ආරාමමෙව ආගමාසි තතො භගවා චින්තෙසි, "යං අයං පිතුසන්තකං ධනං ඉච්ඡති තං වට්ටානුගතං සඞ්ඛාතං නන්දස්ස බොධිමණ්ඩෙ පටිලද්ධං සත්තත්ථඛං අරියධනං දෙමි ලොකුත්තරදායජ්ජස්ස නං සාමිනං කරොමී"ති ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආමන්තෙසි "තෙන හි තං සාරිපුත්ත! රාහුලකුමාරං පබ්බාජෙහී"ති, පබ්බජිතෙ පන කුමාරෙ රඤ්ඤා අධිමත්තදුක්ඛං උපපජ්ජි. තං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තෙතා භගවතො නිවෙදෙත්වා "සාධු භන්තෙ! අය්‍යා මාතාපිතූහි අනනුඤ්ඤාතං පුත්තං න පබ්බාජෙය්‍යු"න්ති වරං යාචි. භගවා තස්ස තං වරං දත්වා පුන දිවසෙ රාජනිවෙසනෙ ඨිතපාතරාසො එකමන්තං නිසින්නොහන රඤ්ඤා "භන්තෙ! තුම්හාකං දුක්කරකාරිකකාලෙ[3] එකා දෙවතා මං උපසඞ්කමිත්වා පුත්තො තෙ කාලකතොති ආහ, තස්සා වචනං අසද්දහන්තො "න මයහං පුත්තො

1. ඉං. නිසිඤ්ඤා. 2. ඉං. ගච්ඡන්තොපා. 3. ඉං. දුක්කරචාරිකකාලෙ.

අබාධිං අපජ්ජා කාලං කරොතීති තං පටිකඛිපි"නති වුත්තෙන[1] "ඉදානි කිං සද්දහිස්සථ? යෙ තුම්හෙ පුබ්බෙපි අවීසතානි දස්සෙත්වා පුත්තො තෙ මතොති වුත්තෙපි න සද්දහිත්ථා" ති ඉමිස්සා අට්ඨුප්පත්තියා මත්ථකෙ ධම්මපාලජාතකං කථෙසි. කථා පරියොසානෙ රාජා අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි.

ඉති භගවා පිතරං තීසු ඵලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො පුනදෙව රාජගහං ගන්ත්වා සීතවනෙ විහාසි. තස්මිං සමයෙ අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති පඤ්චහි සකටසතෙහි ගණ්ඩං ආදාය රාජගහෙ අත්තනො පියසහායකස්ස සෙට්ඨිනො ගෙහං ගන්ත්වා තත්ථ බුද්ධස්ස භගවතො උපපත්තිභාවං සුත්වා බලවපච්චූසසමයෙ දෙවතානුභාවෙන චිවරෙන වාරෙත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය දුතියදිවසෙ බුද්ධප්පමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා සාවත්ථිං ආගමණත්ථාය සත්ථු පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා අන්තරාමග්ගෙ පඤ්චවණ්ණාලීසයොජනප්පමාණෙ සත්තසහස්සං සත්තසහස්සං දුපෙත්වා යොජනිකාය යොජනිකාය විහාරෙ කාරාපෙත්වා[2] ජෙතවනං කොට්සණ්ඩාරෙන අට්ඨාරසහිරඤ්ඤකොටීහි කිණිත්වා නවනවමං පටියාපෙසි. සො මජ්ඣෙ දසබලස්ස ගන්ධකුටිං කාරෙසි. තං පරිවාරෙත්වා අසීතිමහාථෙරානං පාටියෙක්කසන්නිවෙසනෙ ආවාසෙ එකකුඩ්ඩසතිකුඩ්ඩභාගසවට්ටනදීඝසාලා[3] මණ්ඩපදිවසෙන සෙසසෙනාසනානි පොක්ඛරණියො[4] වඩ්ඪමානරත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානානිච්චාති අට්ඨාරසකොට්පරිවෙචාගෙන රමණීයෙ භූමිභාගෙ මනොරමං විහාරං කාරාපෙත්වා දසබලස්ස ආගමණත්ථාය දූතං පෙසෙසි. සත්ථා දූතස්ස සාසනං සුත්වා මහාභික්ඛුසඞ්ඝපරිවාරො රාජගහා නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන සාවත්ථිනගරං පාපුණි.

මහාසෙට්ඨිපි ඛො විහාරමහං සජ්ජෙත්වා තථාගතස්ස ජෙතවනං පවිසනදිවසෙ පුත්තං සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං කත්වා අලඞ්කත පටියත්තෙහෙව පඤ්චහි කුමාරසතෙහි සද්ධිං පෙසෙසි. සො සපරිවාරො පඤ්චවණ්ණවත්ථසම්පජ්ජලානි පඤ්චධජසතානි ගහෙත්වා දස බලස්ස පුරතො අගොසි. සෙසං පවත්තං මහාසුගන්ධ, චූළසුභද්දාති වෙ සෙට්ඨිධීතරො පඤ්චහි කුමාරිසතෙහි සද්ධිං පුණ්ණඝටෙ ගහෙත්වා නික්ඛමිංසු. තාසං[5] පච්ඡතො සෙට්ඨිභරියා සබ්බා ලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා පඤ්චහි මාතුගාමසතෙහි සද්ධිං පුණ්ණපාතියො ගහෙත්වා නික්ඛමි. සබ්බෙසං පච්ඡතො සයං මහාසෙට්ඨි අහතවත්ථනිවත්ථො අහතවත්ථෙනෙව පඤ්චහි සෙට්ඨිසතෙහි සද්ධිං භගවන්තං අභිමුඛගාමී.

භගවා ඉමං උපාසකපරිසං පුරතො කත්වා මහාභික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො අත්තනො සරීරප්පභාය සුවණ්ණරසසෙකපිඤ්ජරානි විය වනන්තරානි කුරුමානො අනන්තාය බුද්ධලීලාය අපපටිසමාය බුද්ධසිරියා ජෙතවනවිහාරං පාවිසි. අථ නං අනාථපිණ්ඩිකො පුච්ඡි.

1. ඉං. වුත්තෙනා. 2. ඉං. කාරෙත්වා. 3. ඉං. සාල. 4. ඉං. පොක්ඛරණියොව. 5. ඉං. තෙසං.

"**කථාහමභන්තෙ! ඉමස්මිං විහාරෙ පටිපජ්ජාමී**"ති? තෙනහි ගණ්හ**පති! ඉමං විහාරං ආගතානාගතස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දෙහී**"ති. සාධු භන්තෙති ඛො සෙට්ඨි සුවණ්ණභිඞ්කාරං ආදාය දසබලස්ස හත්ථෙ උදකං පාතෙත්වා "**ඉමං ජෙතවනවිහාරං ආගතානාගතස්ස චාතුද්දිසස්ස බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දමී**"ති අදාසි. සත්ථා විහාරං පටිග්ගහෙත්වා අනුමොදනං කරොන්තො :-

"සීතං උණ්හං පටිහන්ති තතො වාළමිගානි ච,
සිරිංසපෙ ච මකසෙ සිසිරෙ වාපි වුට්ඨියො.

තතො වාතාතපෙ ඝොරෙ සඤ්ජාතෙ පටිහඤ්ඤති,
ලෙණත්ථං ච සුඛත්ථංච ඣායිතුං ච විපස්සිතුං
විහාරදානං සඞ්ඝස්ස අග්ගං බුද්ධෙන වණ්ණිතං.

තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො සම්පස්සං අත්ථමත්තනො,
විහාරෙ කාරයෙ රමෙම වාසයෙත්ථ බහුස්සුතෙ.

තෙසං අන්නඤ්ච පාණං ච වත්ථසෙනාසනානි ච,
දදෙය්‍ය උජුභූතෙසු විප්පසන්නෙනන්න චෙතසා.

තෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙන්ති සබ්බදුක්ඛා පමුච්චනං,
යං සොx ධම්මං ඉධඤ්ඤාය පරිනිබ්බාති අනාසවො"ති.a

විහාරානිසංසං කථෙසි. අනාථපිණ්ඩිකො දුතියදිවසතො පට්ඨාය විහාරමහං ආරභි. විහාරාය පාසාදමහො වතුහි මාසෙහි නිට්ඨිතො. අනාථපිණ්ඩිකස්ස පන විහාරමහො නවහි මාසෙහි නිට්ඨාසි. විහාරමහෙපි අට්ඨාරසෙව කොටියො අගමංසු. ඉති ඉමස්මිං යෙව විහාරෙ චතුපණ්ණාසකොටිසඞ්ඛං ධනං පරිච්චජි.

අතීතෙ පන විපස්සිස්ස භගවතො කාලෙ **පුණ්ඛබ්ධසම්භෙතා** නාම සෙට්ඨී සුවණ්ණිට්ඨිකාසන්ථාරෙන කිණිත්වා තස්මිං යෙව ඨානෙ යොජනපමාණං සඞ්ඝාරාමං කාරෙසි. සිඛිස්ස භගවතො කාලෙ **සිරිවඩ්ඪො** නාම සෙට්ඨී සුවණ්ණථාලඝන්ථාරෙන කිණිත්වා තස්මිං යෙව ඨානෙ තිගාවුතපමාණං සඞ්ඝාරාමං කාරෙසි. වෙස්සභුස්ස භගවතො කාලෙ **සොජිතො** නාම සෙට්ඨී සුවණ්ණහත්ථිපදසන්ථාරෙන කිණිත්වා තස්මිංයෙව ඨානෙ අඩ්ඪයොජනපමාණං සඞ්ඝාරාමං කාරෙසි. කකුසන්ධස්ස භගවතො කාලෙ **අච්චුතො** නාම සෙට්ඨී සුවණ්ණිට්ඨිකසන්ථාරෙනෙව කිණිත්වා තස්මිංයෙව ඨානෙ ගාවුතපමාණං සඞ්ඝාරාමං කාරෙසි. කොණාගමණස්ස භගවතො කාලෙ **උගෙනා** නාම සෙට්ඨි සුවණ්ණකච්ඡපසන්ථාරෙන කිණිත්වා තස්මිංයෙව ඨානෙ අඩ්ඪගාවුතපමාණං සඞ්ඝාරාමං කාරෙසි. කස්සපස්ස භගවතො කාලෙ **සුමඞ්ගලො** නාම සෙට්ඨි සුවණ්ණිට්ඨිකසන්ථාරෙන කිණිත්වා තස්මිංයෙව ඨානෙ සොළසකරීසපමාණං

x යො-ඉතිබුත්තු. a. මහාවග්ගපාළි.

සඞ්ඝාරාමං කාරෙසි. අම්හාකං පන භගවතො කාලෙ අනාථපිණ්ඩිකො සෙඨි කඤ්චනකොට්සතප්පමාණෙන කිණිත්වා තසම්ං යෙව ඨානෙ අට්ඨකරීසපපමාණං සඞ්ඝාරාමං කාරෙසි. ඉදං කිර ඨානං සබ්බබුද්ධානං අවිජහිතට්ඨානමෙව. ඉති මහාබොධිමණ්ඩෙ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙ පටිවෙධතො යාව මහාපරිනිබ්බානමඤ්චා යසම්ං යසම්ං ඨානෙ භගවා විහාසි ඉදං සන්තිකෙනිදානං නාම, තස්ස වසෙන සබ්බ ජාතකානි වණ්ණයිස්සාම.

ජාතකට්ඨකථාය

නිදානකථා නිට්ඨිතා.

---

1. 1. 1.

ඉමං තාව අපණ්ණකධම්මදෙසනං භගවා සාවත්ථියං උපනිස්සාය ජෙතවනමහාවිහාරෙ විහරන්තො කථෙසි. කථං පන ආරබ්භ අයං කථා සමුට්ඨිතාති? සෙට්ඨිස්ස සහායකෙ පඤ්චසතා තිත්ථියසාවකෙ. එකස්මිං හි දිවසෙ අනාථපිණ්ඩිකො සෙඨි අත්තනො සහායකෙ පඤ්චසතෙ අඤ්ඤතිත්ථියසාවකෙ ආදාය බහූ මාලාගන්ධවිලෙපනඤ්චෙව තෙලමධුඵාණිතවත්ථාදීනි ච භාහාපෙත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා මාලාදීහි පූජෙත්වා හෙට්ඨාපාකාරෙ වත්ථානි ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස විස්සජ්ජෙත්වා ත්‍ර නිසජ්ජාදෙසෙ වජෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. තෙපි අඤ්ඤතිත්ථියසාවකා තථාගතං වන්දිත්වා සත්ථු පුණ්ණචන්දසස්සිරිකං මුඛං ලක්ඛණානුබ්‍යඤ්ජනපතිමණ්ඩිතං බ්‍යාමප්පභාපරික්ඛිත්තං බ්‍රහ්මකායිං ආවෙල්ලාවෙළා ගම්භීරගම්භීරා හුත්වා නිවජ්ජනතියෝ ඝනබුද්ධරසම්භෙ ච ඔලොකගම්භීරා අනාථපිණ්ඩිකස්ස සම්පෙයෙව නිසීදිංසු.

අථ නෙසං සත්ථා මනොගිලාතලෙ සීහනාදං නදන්තො තරුණසීහො විය ගජ්ජන්තො පාවුස්සකමෙඝො විය ච ආකාසගඞ්ගං ඔතාරෙන්තො විය ච රතනදාමං ගන්ථෙන්තො විය ච අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙන සවණීයෙන කම්මණීයෙන බ්‍රහ්මස්සරෙන නානානයවිචිත්තං මධුරධම්මකථං කථෙසි.' තෙ සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්නචිත්තා වුට්ඨාය දණ්ඩකං වන්දිත්වා අඤ්ඤතිත්ථියසරණං හිත්වා බුද්ධං සරණං අගමංසු. තෙ තත්තො පට්ඨාය නිච්චකාලං අනාථපිණ්ඩිකෙන සද්ධිං ගන්ධමාලාදිහත්ථා විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං සුණන්ති දානං දෙන්ති සීලං රක්ඛන්ති උපොසථකම්මං කරොන්ති.

අථ භගවා සාවත්ථිවාසිනා පුඤ්ඤෙව රාජගහං අගමාසි. තෙ තථාගතස්ස ගතකාලෙ තං සරණං භින්දිත්වා පුන අඤ්ඤතිත්ථියසරණං ගන්ත්වා අත්තනො මූලට්ඨානෙ යෙව පතිට්ඨිතා. භගවාපි සත්තසට්ඨිමත්තෙ විනිතාමෙත්වා පුන ජෙතවනං අගමාසි. අනාථපිණ්ඩිකොපි

තෙ ආදාය සද්ධිං සහායිකං ගන්ත්වා සත්ථාරං ගන්ධාදීහි පූජෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. තෙපි භගවන්තං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. අථ නෙසං තථාගතෙ චාරිකං පක්කන්තෙ ගහිතසරණං නිද්දිත්වා පුන අඤ්ඤතිත්ථියසරණමෙව ගහෙත්වා මූලෙ පනිධාය භාවං භගවතො ආරොචෙසි.

භගවා අපරිමිතකප්පකොටියො නිරන්තරං පවත්තිතවච්ඡුවදිතානුභාවෙන දිබ්බගන්ධගන්ධිතං නානාගන්ධපූරිතං රතනකරණ්ඩකං විවරන්තො විය මුඛපදුමං විවරිත්වා මධුරස්සරං නිච්ඡාරෙන්තො "සච්චංකිර තුම්හෙ උපාසකා! තීණි සරණානි භින්දිත්වා අඤ්ඤතිත්ථිය සරණං ගතා"නි පුච්ඡි. අථ නෙහි පටිච්ඡාදෙතුං අසක්කොන්තෙහි "සච්චං භගවා"නි වුත්තෙ සත්ථා "උපාසකා! හෙට්ඨා අවීචිං උපරි භවග්ගං පරිවෙජ්ජං කත්වා තිරියං අපරිමාණාසු ලොකධාතූසු සීලාදිගුණෙන බුද්ධෙන සදිසො නාම කත්ථි කුතො අධිකතරො, "යාවතා භික්ඛවෙ! සත්තා අපදා වා-පෙ-තථාගතොතෙසං අග්ග මක්ඛායතීa-ස්ං කිඤ්චි විත්තං ඉධ වා හුරං වාb-පෙ-අග්ගතො වෙ පසන්නා"නන්ිc ආදීහි සුත්තෙහි පකාසිතෙ රතනත්තයගුණෙ පකාසෙත්වා එවං උත්තමගුණෙහි සම්පන්නාගතං රතනත්තයං සරණං[1] ගතා උපාසකා වා උපාසිකා වා නිරයාදිසු නිබ්බත්තනකා නාම නත්ථි. අපායනිබ්බත්තිතො මුච්චිත්වා පන දෙවලොකෙ උපපජ්ජිත්වා මහාසම්පත්තිං අනුභොන්ති තස්මා තුම්හෙහි එවරූපං සරණං භින්දිත්වා අඤ්ඤතිත්ථියසරණං ගච්ඡන්තොනි අයුත්තකං කත"න්ති ආහ. එවඤ්ච තීණි රතනානි මොක්ඛවසෙන උත්තමවසෙන සරණං ගතානං අපායෙසු නිබ්බත්තියා අභාවදීපනත්ථං[2] ඉමා සුත්තානි දස්සෙතබ්බානි :-

"යෙ කෙචි බුද්ධං සරණං ගතා සෙ න තෙ ගම්මිස්සන්ති අපායං,
පහාය මානුසං දෙහං දෙවකායං පරිපූරෙස්සන්ති.

යෙ කෙචි ධම්මං සරණං ගතා සෙ න තෙ ගම්මිස්සන්ති අපායං,
පහාය මානුසං දෙහං දෙවකායං පරිපූරෙස්සන්ති.

යෙ කෙචි සඞ්ඝං සරණං ගතා සෙ න තෙ ගම්මිස්සන්ති අපායං,
පහාය මානුසං දෙහං දෙවකායං පරිපූරෙස්සන්ති d

බහුං වෙ සරණං යන්ති පබ්බතානි වනානි ච,
ආරාමරුක්ඛචෙත්යානි මනුස්සා භයතජ්ජිතා.

නෙතං බෙ සරණං ඛෙමං නෙතං සරණමුත්තමං,
නෙතං සරණමාගම්ම සබ්බදුක්ඛා පමුච්චති.

යො ච බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච සරණං ගතො,
චත්තාරි අරියසච්චානි සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති.

---

1. ෂ්. රතනත්තයසරණං.
2. ෂ්. අභාවදීපනත්ථං.
a. ඉතිවුත්තක. b. සුත්තනිපාත. c. ඉතිවුත්තක. d. සංයුත්තනිකාය.

'දුක්ඛං දුක්ඛසමුප්පාදං දුක්ඛස්ස ච අතික්කමං,
අරියඤ්චට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං දුක්ඛූපසමගාමිනං.

එතං ඛෝ සරණං ඛේමං එතං සරණමුත්තමං
එතං සරණමාගම්ම සබ්බදුක්ඛා පමුච්චති"නි.a

න කෙවලං ච තෙසං සත්ථා එත්තකං යෙව ධම්මං දෙසෙසි අවිච ඛෝ "උපාසකා! බුද්ධානුස්සති කම්මට්ඨානං නාම ධම්මානුස්සති -පෙ- සඞ්ඝානුස්සති කම්මට්ඨානං නාම සොතාපත්තිමග්ගං දෙති සොතාපත්තිඵලං දෙති සකදාගාමිමග්ගං දෙති සකදාගාමිඵලං දෙති අනාගාමිමග්ගං දෙති අනාගාමිඵලං දෙති අරහත්තමග්ගං දෙති අරහත්තඵලං දෙති"නි එවමාදිනි නයෙහි ධම්මං දෙසෙත්වා "එවරූපං නාම සරණං භින්දනෙතහි අයුත්තං තුම්හෙහි කත"න්ති ආහ.

එත්ථ ච බුද්ධානුස්සති කම්මට්ඨානාදීනං සොතාපත්තිමග්ගාදිපදානං "එකඩමෙමා භික්ඛවෙ! භාවිතෙ බහුලීකතෙ එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති කතමෙ එකධමෙමා? බුද්ධානුස්සති"තිb එවමාදිනි සුත්තෙහි දිපෙතබ්බං-එවං භගවා නානාපකාරෙහි උපායෙහි ඔවදිත්වා "උපාසකා! පුබ්බෙපි මනුස්සා අසරණං සරණන්ති තක්කගාහෙන විරුද්ධගාහෙන ගහෙත්වා අමනුස්සපරිග්ගහිතෙ කන්තාරෙ යක්ඛභත්තං හුත්වා මහාවිනාසං පත්තා, අපණ්ණකගාහං පන එකංසගාහං අවිරුද්ධගාහං ගහිතමනුස්සා තස්මිංයෙව කන්තාරෙ සොත්ථිභාවං පත්තා"නි වත්වා තුණ්හි අහොසි.

අථ ඛෝ අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති උට්ඨායාසනා භගවන්තං වන්දිත්වා අභිත්ථවිත්වා සිරසි අඤ්ජලිමපනිට්ඨාපෙත්වා එවමාහ "භන්තෙ! ඉදානි තාව ඉමෙසං උපාසකානං එත්තකම්පි සරණං හිත්වා තක්කගහණං අම්හාකං පාකටං, පුබ්බෙ පන අම්හාකම්පි අපරිග්ගහිතෙ කන්තාරෙ තක්කිනානං විනාසෙ අපණ්ණකගාහං ගහිතමනුස්සානං ච සොත්ථිභාවෙ අම්හාකං පටිඡ්ජනොහා තුම්හාකමෙව පාකටො, සාධු වත භන්තෙ භගවා ආකාසෙ පුණ්ණචන්දං උට්ඨාපෙන්තො විය ඉමං කාරණං පාකටං කරොතූ"ති.

අථ භගවා මයා ඛෝ ගහපති! අපරිමිතකාලං දසපාරමියො පූරෙත්වා ලොකස්ස තණ්හාවෙජ්ජනත්ථමෙව සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පටිවිද්ධං, සිඛවසාය සුවණ්ණනාළිං පූරෙන්තො විය සඤ්ඤවවං සොත මොදඝිත්වා සුණාඝිත්වා සෙට්ඨිකෙ සතුපපාදං ජනෙත්වා තිමගබභං පදාළෙත්වා පුණ්ණචන්දං නීහරන්තො විය භවනත්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටං අකාසි :-

a. ධම්මපද-බුද්ධවග්ග. b. අඞ්ගුත්තර-එකකනිපාත.

අතීතෙ කාසිරට්ඨෙ බාරාණසිනගරෙ බ්‍රහ්මදත්තො නාම රාජා අහොසි. තදා බොධිසත්තො සත්ථවාහකුලෙ පටිසන්ධිං ගහෙත්වා අනුපුබ්බෙන වයප්පත්තො පඤ්චහි සකටසතෙහි වණිජ්ජං කරොන්තො විචරති. සො තදාපි පුබ්බන්තතො අපරන්තං ගච්ඡති කදාචි අපරන්තතො පුබ්බන්තං, බාරාණසියං යෙව අත්තෙපි සත්ථවාහපුත්තො අත්ථි බාලො අව්‍යත්තො අනුපායකුසලො, තදා බොධිසත්තො බාරාණසිතො මහග්ඝං භණ්ඩං ගහෙත්වා පඤ්චසකටසතානි පූරෙත්වා ගමණ්‍යජ්ජානි කත්වා ඨපෙසි. සොපි බාලසත්ථවාහපුත්තො තථෙව පඤ්චසකටසතානි පූරෙත්වා ගමණ්‍යජ්ජානි කත්වා ඨපෙසි. බොධිසත්තො විනෙතසි, සචෙ අයං බාලසත්ථවාහපුත්තො මයා සද්ධිංයෙව ගම්ස්සති සකටසහස්සෙ[1] එකතො මග්ගෙ ගච්ඡන්තෙ මග්ගොපි නප්පහොස්සති මනුස්සානං දාරුදකානිපි බලිවද්දානං තිණානිපි දුල්ලභානි භවිස්සන්ති එතෙන වා මයා වා පුරතො ගන්තුං වට්ටතීති සො තං පක්කොසාපෙත්වා එතමත්ථං ආරොචෙත්වා වීහි[2]පි අමෙහි එකතො ගන්තුං න සක්කා[3] කිං තවං පුරතො ගම්ස්සසි උදාහු පච්ඡතොති ආහ. සො විනෙතසි මයි පුරතො ගච්ඡන්තෙ බහූ ආනිසංසා මග්ගෙන අභිඤ්ඤාතෙව ගම්ස්සාමි ගොණා අනාමට්ඨතිණං ඛාදිස්සන්ති මනුස්සානං අනාමට්ඨ[4] සූපෙය්‍ය පණ්ණං භවිස්සති පස්සන්නං උදකං භවිස්සති. යට්ඨාරුච්චි අග්ඝං ඨපෙත්වා භණ්ඩං විනාභාණිස්සාමීති සො අහං සම්ම! පුරතො ගම්ස්සාමීති- ආහ. බොධිසත්තොපි පච්ඡතො ගමණෙ බහූ ආනිසංසෙ අද්දස. එවං තිස්ස අහොසි පුරතො ගච්ඡන්තා මග්ගෙ විසමට්ඨානං සමං කරිස්සන්ති අහං නෙහි භූතමග්ගෙන ගම්ස්සාමි පුරතො ගතෙහි බලිවද්දෙහි පරිණතඵලූදකානිණෙ ඛාදිතෙ මම ගොණා පුන උට්ඨහන්ති මද්ධරතිණානි ඛාදිස්සන්ති ගහිතපණ්ණට්ඨානතෙ, උට්ඨිතං මනුස්සානං සූපෙය්‍යපණ්ණං මද්ධරං භවිස්සති අනුදකෙ ඨානෙ ඛණිත්වා එතෙ උදකං උප්පාදෙස්සන්ති පරෙහි ඛානෙත්‍රකි[5] ආවාටෙසු මයං උදකං පිවිස්සාම අග්ඝට්ඨපනං නාම මනුස්සානං. ජීවිතාවොරොපණසදිසං අහං පච්ඡතො ගන්ත්වා එතෙහි ඨපිතග්ඝෙන භණ්ඩං විකිණිස්සාමීති.[6] සො එත්තකෙ ආනිසංසෙ දිස්වා සම්ම! ත්වං පුරතො ගච්ඡාති ආහ. සාධු සම්මාති බාලසත්ථවාහො සකටානි යොජෙත්වා නික්ඛන්තො අනුපුබ්බෙන මනුස්සවාසං අතික්කම්ම්ත්වා කන්තාරමුඛං පාපුණි.

කන්තාරං නාම "චොරකන්තාරං වාළකන්තාරං නිරුදක කන්තාරං අමනුස්සකන්තාරං අප්පභක්ඛකන්තාර"නති පඤ්චවිධං:- තත්ථ චොරෙහි අධිට්ඨිතමග්ගො චොරකන්තාරං නාම. සීහාදීහි අධිට්ඨිතමග්ගො වාළකන්තාරං නාම. යත්ථ භාහාසිතුං වා පාතුං වා

1. ඉං. සකට සහස්සෙව. 3. ඉං. සක්කොති. 5. ඉං. ඛානෙත්‍රකි.
2. ඉං. වීහි. 4. ඉං. අනාමට්ඨං. 6. ඉං. අථ.

උදකං නත්ථි ඉදං නිරුදකකන්තාරං නාම. අමනුස්සාධිට්ඨිතං අමනුස්ස කන්තාරං නාම. මූලඛාදනියාදිවිරහිතං අපහක්ඛකන්තාරං නාම. ඉමස්මිං පඤ්චවිධෙ කන්තාරෙ තං කන්තාරං නිරුදකකන්තාරං වෙව අමනුස්සකන්තාරං ච, තස්මා සො සත්ථවාහපුත්තො සකටෙසු මහන්තමහන්තා වාරියො ඨපෙත්වා උදකස්ස පූරාපෙත්වා සට්ඨි යොජනිකං කන්තාරං පටිපජ්ජි.

අථස්ස කන්තාරමජ්ඣං ගතකාලෙ කන්තාරෙ අධිවත්ථගක්ඛො ඉමෙහි ගහිත උදකං ඡඩ්ඩාපෙත්වා දුබ්බලෙ කත්වා සබ්බෙව තෙ ඛාදිස්සාමීති සබ්බසෙතහත්ථිරුණ්ඩලිවදදස්සනතං මනොරමං යානකං මාපෙත්වා ධනුකලාපඵලකාවුධහත්ථෙහි දසහි වා වාදසහි අමනුස්සෙහි පරිවුතො උපපලකුම්භදනි පිලන්ධිත්වා අල්ලසිසො අල්ල වත්ථො ඉස්සරපුරිසො විය තස්මිං යානකෙ නිසීදිත්වා කඳම මක්ඛිතෙහි වකෙකහි පටිපථං අගමාසි. පරිවාරමනුස්සාපිස්ස පුරතො ව පච්ඡතො ව ගච්ඡන්තා අල්ලකෙසා අල්ලවත්ථා උපපලකුම්භදමාලා පිලන්ධිත්වා පදුමපුණ්ඩරීකකලාපෙ ගහෙත්වා හිසම්ලාලානි ඛාදන්තා උදකබින්දූහි චෙව කලලෙනව පඝංසරන්තෙහි අගමංසු. සත්ථවාහා ව නාම යදා ධුරවාතො වායති තදා යානකෙ නිසීදිත්වා උපට්ඨාක පරිවුතා රජං පරිහරන්තා පුරතො ගච්ඡන්ති යදා පච්ඡතො වායති තදා තෙනෙව නයෙන පච්ඡතො ගච්ඡන්ති තදා පන ධුරවාතො අහොසි. තස්මා සො සත්ථවාහපුත්තො පුරතො අගමාසි.

යක්ඛො තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා අත්තානං යානකං මග්ගා ඔක්කමාපෙත්වා කහං ගච්ඡථාති තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං අකාසි. සත්ථවාහොපි අත්තානං යානකං මග්ගා ඔක්කමාපෙත්වා සකටානං ගමණකාලං දත්වා එකමන්තං ඨිතො තං යක්ඛං අවොච භො! අමෙහ තාව බාරාණසිතො ආගච්ඡාම. තුමෙහ පන උපපලකුම්භදනි පිලන්ධිත්වා පදුමපුණ්ඩරීකහත්ථා හිසම්ලාලානි ඛාදන්තා කඳම මක්ඛිතා උදකබින්දූහි පඝංසරන්තෙහි ආගච්ඡථ. කින්නුඛො තුමෙහකි ආගතමග්ගෙ දෙවො වස්සති උපපලාදිසඤ්ඤානානි සරානි අත්ථීති පුවථි. යක්ඛො තස්ස තථං සුත්වා සමම! කිහාහාමෙතං කථෙතිස්? එසා නීලවනරාජි එකසදියති. තතො පට්ඨාය සකලං අරඤ්ඤං එකොදකං නිබ්බධං වස්සති කන්දරා පූරා තස්මිං කාසමිං යානෙ පදුමාදිසඤ්ඤානානි සරානීති වත්වා පටිපාටියා ගච්ඡන්තෙසු සකටෙසු ඉමානි සකටානි ආදාය කහං ගච්ඡථාති පුවථි. අසුකං ජනපදං නාමාති ඉමස්මිං ච ඉමස්මිං ච, සකටෙ කිං නාම භණ්ඩානීති? අසුකං ච අසුකං චාති. පච්ඡතො ආගච්ඡන්තං සකටං අතිවිය ගරුකං හුත්වා ආගච්ඡති එතස්මිං කිං භණ්ඩන්ති? උදකං එත්තානි. පරතො[1] තාව උදකං ආනෙනෙතහි මෙ මනාපං කතං, ඉතො පට්ඨාය පන උදකෙන කිච්චං නත්ථි පුරතො බහුං උදකං වාරියො

1. සී. පුරතො තාව ආනෙනෙතහි.

හිඤ්චිත්වා උදකං ඡඩ්ඩෙත්වා සුඛෙන ගච්ඡථාති ආහ. එවං ච පන වත්වා තුම්හෙ ගච්ඡථ අම්හාකං පපඤ්චෝ හොතීති ථොකං ගන්ත්වා තෙසං අදස්සනං පත්වා අත්තනෝ යක්ඛනගරමෙව අගමාසි.

සොපි ඛො බාලසත්ථවාහෝ අත්තනෝ බාලතාය යක්ඛස්ස වචනං ගහෙත්වා වාරියෝ හිඤ්චිත්වා පඨමතත්තම්පි උදකං අනවසෙසෙත්වා සබ්බං ඡඩ්ඩෙත්වා සකටානි පාජාපෙසි. පුරතෝ අපපමත්තම්පි උදකං නාහොසි මනුස්සා පාණිඝං අලභන්තා කිලමිංසු තෙ යාව සූරියත්ථගමණා[1] ගන්ත්වා සකටානි මොචෙත්වා පරිවත්තෙත්වා ඨපෙත්වා ගොණෙ වක්ඛෙසුං බන්ධිංසු තෙව ගොණානං උදකං අහොසි. න මනුස්සානං යාගුභත්තං වා. දුබ්බලමනුස්සා තත්ථ තත්ථ නිපජ්ජිත්වා සුපිංසු.[2] රත්තිභාගසමනන්තරෙ යක්ඛා යක්ඛනගරතො ආගන්ත්වා සබ්බම්පි ගොණෙ ච මනුස්සෙ ච ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා මංසං ඛාදිත්වා අසිනා අවසෙසෙත්වා අගමංසු. එවං එකං බාලසත්ථවාහප්පත්තං නිස්සාය සබ්බෙ තෙ විනාසං පාපුණිංසු හත්ථඩ්ඩිකාදිනි දිසාවිදිසාසු[3] විප්පකිණ්ණානි අහෙසුං. පඤ්චසකටසතානි යථා පූරිතානෙව අට්ඨංසු.

බොධිසත්තොපි ඛො බාලසත්ථවාහප්පත්තස්ස නික්ඛන්තදිවසතො මාසද්ධමාසං වීතිනාමෙත්වා පඤ්චහි සකටසතෙහි නගරා නික්ඛම්ම අනුපුබ්බෙන කන්තාරමුඛං පාපුණි සො තත්ථ උදකවාරියෝ පූරෙත්වා බහූ උදකා ආදාය බන්ධාවාරෙ හෙරිඤ්ඣරාපෙත්වා මනුස්සෙ සන්නිපාතෙත්වා එවමාහ මං අනාපුච්ඡිත්වා පඨමතත්තම්පි උදකං මා වලඤ්ජයිත්ථ කන්තාරෙ විසරුක්ඛා නාම හොන්ති. පත්තං වා පුප්ඵං වා ඵලං වා තුම්හෙහි පුරෙ අබාදිතපුබ්බං මං අනාපුච්ඡිත්වා මා ඛාදිත්ථාති එවං මනුස්සානං ඔවාදං දත්වා පඤ්චහි සකටසතෙහි කන්තාරං පටිපජ්ජි.

තස්මිං කන්තාරමජ්ඣං සම්පත්තෙ සො යක්ඛෝ පුරිමනයෙනෙව බොධිසත්තස්ස පටිපථෙ අත්තානං දස්සෙසි. බොධිසත්තොපි තං දිස්වාව අඤ්ඤාසි ඉමස්මිං කන්තාරෙ උදකං නත්ථි නිරුදකකන්තාරොයං මෙඝ. අථඤ්ඤං නිබ්භයෝ රත්තනෙත්තො ජාණුපිස්ස න පඤ්ඤායති නිස්සංසයං ඉමිනා පුරතෝ ගතෝ බාලසත්ථවාහප්පත්තො සබ්බං උදකං ඡඩ්ඩාපෙත්වා කිලමෙත්වා සපරිසං ඛාදිතෝ භවිස්සති මය්හං පන පණ්ඩිතභාවං උපායකොසල්ලං න ජානාති මඤ්ඤතී. තතෝ නං ආහ ගච්ඡථ තුම්හෙ මයං වාණිජානාම අඤ්ඤං උදකං අදිස්වා ගණ්හිස්සාම උදකං න ඡඩ්ඩෙම දිට්ඨට්ඨානෙ පන ඡඩ්ඩෙත්වා සකටානි සල්ලහුකානි කත්වා ගමිස්සාමාති.

යක්ඛෝ ථොකං ගන්ත්වා අදස්සනං උපගම්ම අත්තනෝ යක්ඛනගරමෙව ගතෝ. යක්ඛෙ පන ගතෙ මනුස්සා බොධිසත්තං ආහංසු අය්ය! එතෙ මනුස්සා එසා නීලවනරාජි පඤ්ඤායති තතෝ පට්ඨාය

1 ඉ. සූරියඤ්ඤත්ථගමණා. 2. ඉ. සයිංසු. 3. ඉ. චිදිසා.

දෙවෝ නිබද්ධං වස්සන්තීති වත්වා උපලකුමුදමාලාමාලිනෝ පදුම පුණ්ඩරිකකලාපෙ ආදාය හිඝමුළාලං බාදන්නා අල්ලවත්ථා අල්ලසීසා උදකබින්දූහි පඝාරන්තෙහි ආගතා උදකං ඡඩ්ඩෙත්වා ලහුකෙහි සකටෙහි ඛිපං ගච්ඡාමාති. බොධිසත්තෝ තෙසං වචනං සුත්වා සකටානි ඨපාපෙත්වා සබ්බමනුස්සෙ සන්නිපාතාපෙත්වා තුම්හෙහි ඉමස්මිං කන්තාරෙ සරෝ වා පොක්ඛරණී වා අත්ථි‍ති කස්සචි සුතපුබ්බන්ති පුච්ඡි. න අය්‍යා! සුතපුබ්බං* නිරුදකකන්තාරෝ නාම එසෝති. ඉදානි එකවෙව මනුස්සා එකඤ්ච නීලවනරාජියා පරතෝ දෙවෝ වස්සන්තීති වදන්ති. වුට්ඨවාතෝ නාම කිත්තකට්ඨානං වායතීති? යොජනමත්තං අය්‍යාති. තාවපි පන ඉමෙ එතසස්ථි සරීරං වුට්ඨිවාතෝ පහරතීති? නත්ථි අය්‍යාති. මෙඝසීසං නාම කිත්තකෙ ඨානෙ පඤ්ඤායතීති? යොජනමත්තෙ අය්‍යාති. අත්ථි පන වෝ කොචි එකම්පි මෙඝසීසං දිට්ඨපුබ්බන්ති? නත්ථි අය්‍යාති. විජ්ජුලතා නාම කිත්තකෙ ඨානෙ පඤ්ඤායතීති? චතුපඤ්ඤායොජනෙ අය්‍යාති. අත්ථි පන වෝ කොචි විජ්ජුලතොභාසං දිට්ඨපුබ්බන්ති? නත්ථි අය්‍යාති. මෙඝසද්දෙ නාම කිත්තකෙ ඨානෙ සුය්‍යතීති? එකාබ්‍යොජනමත්තෙ අය්‍යාති. අත්ථි පන වෝ කොචි මෙඝසද්දං සුතපුබ්බොති? නත්ථි අය්‍යාති. න එතෙ මනුස්සා යක්ඛා එතෙ අම්හෙ උදකං ඡඩ්ඩාපෙත්වා දුබ්බලෙ[1] කත්වා ඛාදිස්සාමාති ආගතා භවිස්සන්ති පුරතෝ ගතෝ බාලසත්ථවාහ පුත්තෝ න උපායකුසලෝ, අඩ්ඨා සෝ එතෙහි උදකං ඡඩ්ඩාපෙත්වා කිලමෙත්වා ඛාදිතෝ භවිස්සති පඤ්චසකටසතානි යථා පූරිතානෙව ඨිතානි[2] භවිස්සන්ති අජ්ජ මයං තානි පසිස්සාම. පසතමත්තම්පි උදකං අජ්ඣොත්ථරිත්වා සිඤ්චිතං පාජෙථාති පාජාපෙසි.

සෝ ගච්ඡන්තෙනා යථා පූරිතානෙව පඤ්චසකටසතානි ගොණමනුස්සානඤ්ච හත්ථපාදාදීනි දිසාවිදිසාසු විප්පකිණ්ණානි දිසවා සකටානි මොචාපෙත්වා සකටපරිවත්තනෙන[3] ඛණ්ඩාඛණ්ඩං බන්ධාපෙත්වා කාලසෙසෙව මනුසෙ ච ගොණෙ ච සාධුමාසහත්ථං ගොජාපෙත්වා මනුස්සානං මජ්ඣෙ ගොණෙ නිපජ්ජාපෙත්වා සයං බලනාගසෙ ගහෙත්වා ඛග්ගහත්ථෝ නියාමරත්තිං ආරක්ඛං ගහෙත්වා ඨිතකොව අරුණං උට්ඨාපෙසි. පුනදිවසෙ පාතොව සබ්බකිච්චානි නිට්ඨාපෙත්වා ගොණෙ හොජෙත්වා දුබ්බලසකටානි ඡඩ්ඩෙත්වා පිරානි ගාහාපෙත්වා අපපගඤ්ච භණ්ඩං ඡඩ්ඩාපෙත්වා මහග්ඝං ආරොපෙත්වා යථාධිප්පෙතං ඨානං ගන්ත්වා දිගුණනිගුණෙන මූලෙන භණ්ඩං විකක්කිණිත්වා සබ්බං පරිසං ආදාය පුන අත්තනො නගරමෙව අගමාසි.

සත්ථා ඉමං කථං කථෙත්වා එවං ගහපති පුබ්බෙ තක්කගාහගාහිනෝ මහාවිනාසං පත්තා අපණ්ණකගාහගාහිනෝ පන අම්හාකං හත්ථ

1. සී. දුබ්බලං. 2. සී. ඨිතා. 3. සී. සකටපරිවත්තනෙඛණ.
* සුතපුබ්බන්ති-ඉතිසබ්බත්ථ.

තොමූසඛ්විත්වා සොත්ථිනා ඉච්ඡිතට්ඨානං ගන්ත්වා පුන සකට්ඨානමෙව පච්චාගම්ංසූති වෙපි වත්තුනි ඝටෙත්වා ඉමිස්සා අපණ්ණකධම්මදෙසනාය අභිසම්බුද්ධා භුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

අපණ්ණකං ඨානමේකේ දුතියං ආහු තක්කිකා,
එතදඤ්ඤාය මෙධාවී තං ගණ්හෙ යදපණ්ණකන්ති.

තත්ථ-**අපණ්ණකන්ති** එකංසිකං අවිරුද්ධං නියාණිකං. **ඨාන**න්ති කාරණං. කාරණං හි යස්මා තදුත්තත්තවුත්තිත්තායෙ ඵලං තිට්ඨති නාම තස්මා ඨානන්ති වුච්චති. "ඨානඤ්ච ඨානතෝ අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතෝ"තිa ආදීසු වස්ස පයොගෙ වෙදිතබ්බෝ. ඉති අපණ්ණකං ඨානන්ති පදවයෙනාපි යං එකන්තනිනසුඛාවහන්තා පණ්ඩිතෙහි පටිපන්නං එකංසිකකාරණං අවිරුද්ධකාරණං නියාණිකකාරණං තං ඉදන්ති දීපෙති. අයමෙත්ථ සංඛෙපෝ. පහෙදතෝ පන තිණ්ණං සරණාගමණාදි පඤ්චසීලාදි දසසීලාදි පාතිමොක්ඛසංවරෝ ඉන්ද්‍රිය සංවරෝ ආජීවපාරිසුද්ධි පච්චයපටිසෙවනං සබ්බම්පි චතුපාරිසුද්ධිසීලං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා හොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා ජාගරියානුයොගො සතිසම්පජඤ්ඤං විපස්සනා අභිඤ්ඤා සමාපත්ති අරියමග්ගෝ අරිය ඵලං සබ්බමෙතං අපණ්ණකං ඨානං අපණ්ණකපටිපදා නියාණිකපටිපදාති අත්ථෝ. යස්මා ච පන නියාණිකපටිපදාය එතං නාමං තස්මා යෙව භගවා අපණ්ණකපටිපදං දෙසෙන්තෝ ඉමං සුත්තමාහ:-"තිහි භික්ඛවෙ! ධම්මෙහි සමන්නාගතෝ භික්ඛු අපණ්ණකපටිපදං පටිපන්නෝ හොති යොති ඒස ආරද්ධා හොති ආසවානං ඛයාය කතමෙහි තීහි? ඉධ භික්ඛවෙ! භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරෝ හොති හොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති ජාගරියං අනුයුත්තෙතා හොති, කථං ච භික්ඛවෙ! භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරෝ හොති? ඉධ භික්ඛවෙ! භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති -පෙ-එවං ඛෝ භික්ඛවෙ! භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරෝ හොති, කථං ච භික්ඛවෙ! භික්ඛු හොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති? ඉධ භික්ඛවෙ! භික්ඛු පටිසංඛායොනිසෝ ආහාරං ආහාරෙති නෙව දවාය න මදාය-පෙ-එවං ඛෝ භික්ඛවෙ! භික්ඛු හොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති. කථං ච භික්ඛවෙ! භික්ඛු ජාගරියං අනුයුත්තෙතා හොති? ඉධ භික්ඛවෙ! භික්ඛු දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය-පෙ-එවං ඛෝ භික්ඛවෙ! භික්ඛු ජාගරියං අනුයුත්තෙතා හොති"තිb. ඉමස්මිං වාපි සුත්තෙ තයොව ධම්මා වුත්තා, අයං පන අපණ්ණකපටිපදා ඝාව අරහත්තඵලං ලබ්භතෙව. තත්ථ අරහත්තඵලම්පි ඵලසමාපත්ති විහාරස්ස වෙව අනුප්පාදපරිනිබ්බාණස්ස ච පටිපදාගෙව නාම හොති. **එකන්ති**.එකංවෙව පණ්ඩිතමනුස්සා. තත්ථ නිඤ්චාපි අත්ථතො නාමාති නියමෙ නත්ථි ඉදං පන සපරිසුං බොධිසත්තං ගෙව

---

a අඞ්ගුත්තර-අට්ඨකනිපාතේ. b. අඞ්ගුත්තරනිකායපාළි.

සඞ්ඛ්‍යං වුත්තන්ති වේදිතබ්බං. දුතියං ආහු තක්කිකාති දුතියන්ති පඨමං වුත්තතො[1] අපණ්ණකට්ඨානතො නියාණිකකාරණතො දුතියං තක්කගාහකාරණං අනියාණිකකාරණං. ආහු තක්කිකාති එත්ථ පන සඳ්ධිං පුරිමපදෙන අයං යොජනා, අපණ්ණකට්ඨානං අවිරුද්ධකාරණං නියාණිකකාරණං එකෙ බොධිසත්තපමුඛා පණ්ඩිතමනුස්සා ගණ්හිංසු, යෙ පන බාලසත්ථවාහපුත්තපමුඛා තක්කිකා ආහු තෙ දුතියං සාපරාධං අනෙකංසිකට්ඨානං අනියාණිකකාරණං අග්ගහෙසුං. තෙසු යෙ අපණ්ණකට්ඨානං අග්ගහෙසුං තෙ සුක්කපට්පදං පටිපන්නා, යෙ දුතියං පුරතො භවිතබ්බං උදකෙනාති තක්කගාහග්ගහිතං අනියාණිකකාරණං අග්ගහෙසුං තෙ කණ්හපට්පදං පටිපන්නා, තත්ථ සුක්කපට්පදං අපරිහානිපට්පදා, කණ්හපට්පදං පරිහානිපට්පදා, තස්මා යෙ සුක්කපට්පදං පටිපන්නා තෙ අපරිහීනා සොත්ථිභාවං පත්තා, යෙ පන කණ්හපට්පදං පටිපන්නා තෙ පරිහීනා අනයව්‍යසනං ආපන්නාති ඉම මත්ථං භගවා අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිනො වත්වා උත්තරිං ඉදමාහ:- "එතදඤ්ඤාය මෙධාවී තං ගණෙය්‍ය යදපණ්ණක"න්ති. තත්ථ එත දඤ්ඤාය මෙධාවීති මෙධාති ලද්ධනාමාය විසුද්ධාය උත්තමාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතො කුලපුත්තො එතං අපණ්ණකෙවෙව සපණ්ණකෙවාති විසු අතක්කගාහග්ගහිතක්කගාහග්ගහිතෙසු ඨානෙසු ගුණදොසං වුද්ධිහානිං අත්ථානත්ථං ඤත්වාති අත්ථො. තං ගණෙය්‍ය යදපණ්ණකන්ති යං අපණ්ණකං එකංසිකසුක්කපට්පදඅපරිහානිය පට්පදඤ්ඤත්තං නියාණිකකාරණං තදෙව ගණෙය්‍යය, කස්මා? එකංසිකාදිභාවතොයෙව. ඉතරං පන න ගණෙය්‍යය, කස්මා? අනෙකංසිකාදිභාවතොයෙව. අයං හි අපණ්ණකපට්පදා නාම සබ්බසං බුද්ධපච්චෙකබුද්ධබුද්ධපුත්තානං පට්පදා සබ්බබුද්ධා හි අපණ්ණකපට්පදායමෙව ඨත්වා දළ්හෙන විරියෙන පාරමියො පූරෙත්වා බොධිතලෙ බුද්ධා නාම හොන්ති පච්චෙකබුද්ධා පච්චෙක බොධිං උප්පාදෙන්ති බුද්ධපුත්තා සාවකපාරමිඤ්ඤණං පට්විජ්ඣන්ති ඉති භගවා තෙසං උපාසකානං තිස්සො කුලසම්පත්තියො* ජ්කාම සග්ගෙ බ්‍රහ්මලොකසම්පත්තියො ච දස්සෙත්වා පරියොසානෙ අරහත්ත මග්ගදායිකා අපණ්ණකපට්පදා නාම, චතූසු අපායෙසු පඤ්චසු නීවරණෙසු නිබ්බත්තිදායිකා සපණ්ණකපට්පදා නාමාති ඉමං අපණ්ණකධම්මදෙසනං දස්සෙත්වා උපරි චත්තාරි සච්චානි සොළසහි ආකාරෙහි පකාසෙසි. චතුසච්චපරියොසානෙ සබ්බෙපි තෙ පඤ්ච සතා උපාසකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා දස්සෙත්වා වෙව්‍යාකරණං කථෙත්වා අනුසන්ධිං සංඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙත්වා දස්සෙසි. තස්මිං සමයෙ බාලසත්ථවාහපුත්තො දෙවදත්තො අහොසි තස්ස

1. ඉ. පඨමතො. * කුසලසම්පත්තියො-ඉතිසඛ්ඛත්ථ.

පරිසා දෙවදත්තපරිසා ච, පණ්ඩිතසත්තවාහපුත්තපරිසා බුද්ධපරිසා පණ්ඩිතසත්තවාහපුබ්බෙතා පන අහමේව අහොසිනති දෙසනං නිට්ඨපෙසි.

අපණ්ණකජාතකං.

1. 1. 2.

අකිලාසුනොති ඉමං ධම්මදෙසනං භගවා සාවත්ථියං විහරන්තො කථෙසි. කං ආරබ්භාති? එකං ඔස්සට්ඨවීරියං භික්ඛුං. තථාගතෙ කිර සාවත්ථියං විහරන්තෙ එකො සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො ජෙතවනා ගන්ත්වා සත්ථුසන්තිකෙ ධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්නචිත්තො කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා පබ්බජිත්වා උපසම්පදාය පඤ්චවස්සිකො හුත්වා වෙ මාතිකා උග්ගණ්හිත්වා විපස්සනාචාරං සික්ඛිත්වා සත්ථු සන්තිකෙ අත්තනො චිත්තරුචියං කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා එකං අරඤ්ඤං පවිසිත්වා වස්සං උපගන්ත්වා තෙමාසං වායමන්තො ඔභාසමත්තං වා නිමිත්තමත්තං වා උප්පාදෙතුං නාසක්ඛි.

අථස්ස එතදහොසි-"සත්ථාරා වත්තාරෙ පුග්ගලා කථිතා නෙසු මයා පදපරමෙන භවිතබ්බං. නත්ථි මඤ්ඤෙ මයිහං ඉමස්මිං අත්ත භාවෙ මග්ගො වා ඵලං වා කිං නාරිස්සාමි අරඤ්ඤවාසෙන? සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා රූපග්ගපත්තං බුද්ධසරීරං ඔලොකෙන්තො මධුර ධම්මදෙසනං සුණන්තො විහරිස්සාමී"ති පුන ජෙතවනමෙව පච්චාගමාසි. අථ නං සද්ධිට්ඨා සබ්‍රහ්මචාරී ආහංසු "ආවුසො! ත්වං සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමීති ගතො ඉදානි පන ආගන්ත්වා සඞ්ඝණ්හිකාය අභිරමමානො වරසි කින්නුඛො තෙ පබ්බජිතකිච්චං මත්ථකං පත්තං? අප්පටිඤ්ඤිකො ජාතොසී"ති? "ආවුසො! අහං මග්ගං වා ඵලං වා අලභිත්වා අහබ්බපුග්ගලෙන මයා භවිතබ්බන්ති විරියං ඔස්සජ්ජිත්වා ආගතොම්හී"ති "අකාරණං තෙ ආවුසො! කතං දළ්හවීරියස්ස සත්ථු සාසනෙ පබ්බජිත්වා විරියං ඔස්සජ්ජනෙන්ත එහි තථාගතස්ස දස්සෙමා"ති තං ආදාය සත්ථු සන්තිකං අගමංසු.

සත්ථා දිස්වා එවමාහ-"භික්ඛවෙ! තුම්හෙ එතං භික්ඛුං අනිච්ඡමානං ආදාය ආගතා කිං කතං ඉමිනා"ති? "භන්තෙ! අයං භික්ඛු එවරූපෙ නිය්‍යානිකෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා සමණධම්මං කරොනෙතා විරියං ඔස්සජ්ජිත්වා ආගතො"ති. අථනං සත්ථා ආහ "සච්චං කිර තයා භික්ඛු! විරියං ඔස්සට්ඨ"න්ති?. සච්චං භගවාති. "කිං පන ත්වං භික්ඛු! එවරූපෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා අප්පිච්ඡෝති වා සන්තුට්ඨොති වා පවිවිත්තොති වා ආරද්ධවීරියොති වා එවං අත්තානං අජානාපෙසි ඔස්සට්ඨවීරියො හික්ඛුති ජානාපෙසි නනු ත්වං පුබ්බෙ වීරියවා අහොසි? තයා එකෙන කතං විරියං නිස්සාය මරුකන්තාරෙ

පඤ්චසු සකටසතෙසු මනුස්සා ච ගොණා ච පාණීයං ලභිත්වා සුඛිතා ජාතා ඉදානි කස්මා විරියං ඔස්සජ්ජිස්සි"ති? සො භික්ඛු එතමත්ථං උපසඞ්කමිතෝ අහොසි.

තං පන කථං සුත්වා භික්ඛු භගවන්තං යාචිංසු- "භන්තෙ! ඉදානි ඉමිනා භික්ඛුනා විරියස්ස ඔස්සට්ඨභාවෝ අම්හාකං පාකටෝ පුබ්බෙ පන එතස්ස එතස්ස විරියං නිස්සාය මරුකන්තාරෙ ගොණමනුස්සානං පාණීයං ලභිත්වා සුඛිතභාවෝ පච්චක්ඛෝ තුම්හාකං සබ්බඤ්ඤුතඤාණසෙව පාකටෝ අම්හාකමෙතං කාරණං කථෙථා"ති "තෙනහි භික්ඛවෙ! සුණාථා"ති භගවා තෙසං භික්ඛූනං අතීතං ආහරි.

අතීතෙ කාසිරට්ඨෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සත්ථවාහකුලෙ පටිසන්ධිං ගහෙත්වා වයප්පත්තො පඤ්චහි සකටසතෙහි වණිජ්ජං කරොන්තො විචරති. සො එකදා සට්ඨියොජනිකං මරුකන්තාරං පටිපජ්ජි. තස්මිං කන්තාරෙ සුඛුමා වාලිකා මුට්ඨිනා ගහිතා හත්ථෙ න තිට්ඨති සුරියුග්ගමණතො පට්ඨාය අඞ්ගාරරාසිවිය උණ්හා හොති නාසකඛා අක්කමිතුං. තස්මා තං පටිපජ්ජන්තා දාරුදකතිලතණ්ඩුලාදීනි සකටෙහි ආදාය රත්තිමෙව ගන්ත්වා අරුණුග්ගමණෙ සකටානි පරිවත්තං කත්වා මත්ථකෙ මණ්ඩපං කාරෙත්වා කාලසෙව ආහාරකිච්චං නිට්ඨාපෙත්වා ඡායාය නිසින්නා දිවසං බෙපෙත්වා අත්ථං ගතෙ සූරියෙ සායමාසං භුඤ්ජිත්වා භූමියා සීතලාය ජාතාය සකටානි යොජෙත්වා ගච්ඡන්ති. සබ්බදා ගමණසදිසමෙව ගමණං හොති ථලනියාමකො නාම ලද්ධිං වට්ටති සො තාරකසඤ්ඤාය සත්ථං තාරෙසි.

සොපි සත්ථවාහො තස්මිං කාලෙ ඉමිනාව නියාමෙන තං කන්තාරං ගච්ඡන්තො එකූනසට්ඨියොජනානි ගන්ත්වා ඉදානි එකරත්තෙනෙව මරුකන්තාරං නික්ඛමණං භවිස්සතීති සායමාසං භුඤ්ජිත්වා සබ්බං දාරුදකං බෙපෙත්වා සකටානි යොජෙත්වා පායාසි. නියාමකො පුරිමසකටෙ ආසන්දිං සන්ථරපෙත්වා ආකාසෙ තාරකං[1] ඔලොකෙන්තො ඉතො පාජෙථ ඉතො පාජෙථාති වදමානො නිසජ්ජි. සෙ දීඝමද්ධානං අනිද්දායනභාවෙන කිලන්තො නිද්දං ඔක්කමි. ගොණා නිවත්තිත්වා ආගතමග්ගමෙව ගණ්හන්තා න අද්දසංසු. ගොණා සබ්බරත්තිං අගමංසු නියාමකො අරුණුග්ගමණවෙලාය පබුද්ධො තක්කතෙන[2] ඔලොකෙත්වා සකටානි නිවත්තෙථ නිවත්තෙථාති ආහ. සකටානි නිවත්තෙත්වා පටිපාටිං කරොන්තානං යෙව අරුණෙ උග්ගතෙ මනුස්සා නිද්දාය අභිභූතා නිවිට්ඨබ්භා

1. ඉ. කාරකා. 2. ඉ. තක්කතෙන.

වාරට්ඨානමේවෙතං දුරුදකමපි තො බිණං[2] ඉදානිමහානට්ඨානි සකටානි මොවෙත්වා පරිවත්තනෙන ඨපෙත්වා මත්ථකෙ මණ්ඩපං කත්වා අත්තනො අත්තනො සකටස්ස හෙට්ඨා අනුසොචන්තා නිපජ්ජිංසු.

බොධිසත්තොපි මයි විරියං ඔස්සජ්ජන්තෙ සබ්බෙපි විනස්සිස්සන්තීති පාතොව සීතලවෙලායං[1] ආභිණ්ඩනෙත්වා එකං දබ්බතිණගච්ඡං දිස්වා ඉමානි තිණානි හෙට්ඨා උදකසිනෙහෙන උට්ඨිතානි භවිස්සන්තීති විනොත්වා කුද්දාලං ගාහාපෙත්වා තං පදෙසං ඛණාපෙසි. සට්ඨි හත්ථට්ඨානං ඛණිංසු එත්තකං ඨානං ඛණිත්වා පහරන්තානං කුද්දාලො හෙට්ඨා පාසාණෙ පටිහඤ්ඤි. පහටමත්තෙ සබ්බෙපි විරියං ඔස්සජ්ජිංසු. බොධිසත්තොපි පන ඉමස්ස පාසාණස්ස හෙට්ඨා උදකෙන භවිතබ්බන්ති ඔතරිත්වා පාසාණෙ ඨිතො ඔනමිත්වා සොතං ඔදහිත්වා සද්දං ආවජ්ජෙන්තො හෙට්ඨා උදකස්ස පවත්තනසද්දං සුත්වා උත්තරිත්වා වූළුපට්ඨාකං ආහ. "තාත! තයා විරියෙ ඔස්සට්ඨෙ සබ්බෙ විනස්සිස්සාම තුවං විරියං අනොස්සජ්ජිත්වා ඉමං අගකූටං ගහෙත්වා ආවාටං ඔතරිත්වා එතස්මිං පාසාණෙ පහාරං දෙහි"ති.

සො තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා සබ්බෙසු විරියං ඔස්සජ්ජිත්වා ඨිතෙසුපි විරියං අනොස්සජ්ජන්තො ඔතරිත්වා පාසාණෙ පහාරං අදාසි. පාසාණො මජ්ඣෙ භිජ්ජිත්වා හෙට්ඨා පතිත්වා සොතං සන්නිරුම්භිත්වා අට්ඨාසි. තාලක්ඛන්ධපමාණා උදකවට්ටි උග්ගච්ඡි. සබ්බෙ පාණිං පිවිත්වා නහාසිංසු. අතිරෙකානි අක්ඛයුගාදීනි එලෙත්වා ගාහුහත්තං පවිත්වා භුඤ්ජිත්වා ගොණෙ ච හොජෙත්වා සුරියෙ අත්ථං ගතෙ උදකාවාටසමීපෙ ධජං බන්ධිත්වා ඉච්ඡිතට්ඨානං අගමිංසු. තෙ තත්ථ හණ්ඩං විකකිණිත්වා දිගුණවතුග්ගුණං ලාභං[2] ලභිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානමේව අගමංසු[3].

තෙ තත්ථ යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං ගතා, බොධිසත්තොපි දානාදිනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මමේව ගතෝ. සම්මාසම්බුද්ධො ඉමං ධම්මදෙසනං කථෙත්වා අභිසම්බුද්ධොව ඉමං ගාථං කථෙසි:-

අකිලාසුනො වණ්ණුපථෙ ඛණන්තා,
උදඔඝණෙ තත්ථ පපං අවිඳුං.
එවං මුනී විරියබලූපපන්නා,
අකිලාසු විත්තෙ හදයස්ස සන්තිනෙ.

තත්ථ-අකිලාසුනොති නික්කොසජ්ජා ආරද්ධවිරියා. වණ්ණුපථෙති වණ්ණු වුච්චති වාලිකා[4]. වාලිකා මග්ගෙති අත්ථො. ඛණන්තාති භූමිං ඛණමානා. උදඔඝණෙති එත්ථ උදඉති නිපාතො. අඔඝණෙති* මන්තුස්සානං සඤ්චරණට්ඨානෙ අනාවාටෙ භූමිභාගෙති අත්ථො.

1. ඉ. මෙව. 2. ඉ. භොගං. 3. ඉ. අගමිංසු. 4. ඉ. වාලුකා.
* අත්ථො-ඉත්‍යධිකපාඨො.

සඤ්ඤාති තස්මිං වණ්ණුපථෙ. **පසං අවිඳුනති** උදකං ලභිංසු උදකං හි පථියතහාවෙන පඤාති වුච්චති. පච්චථං වා ආපං පථං මහොදකනති අත්ථො. **එවනති** ඔපම්මපටිපාදනං. **මුනීති** මොනං වුච්චති ඤාණං කායමොනෙය්‍යාදිසු වා අඤ්ඤතරං තෙන සමන්නාගතත්තා පුග්ගලො මුනීති වුච්චති. සො පනෙස අගාරියමුනි අනගාරියමුනි සෙඛමුනි අසෙඛමුනි පවෙචකමුනි මුනිමුනීති අනෙකවිධො. තත්ථ අගාරියමුනීති ගිහීආගතඵලො විඤ්ඤුතඤාසනතො. අනගාරියමුනීති තථාරූපොව පබ්බජිතො. සෙඛමුනීති සත්තසෙඛා. අසෙඛමුනීති ඛීණාසවො. පවෙචකමුනීති පවෙචකඤ්ඤුඛ්ඛො. මුනිමුනීති සම්මාඤ්ඤුඛ්ඛො. ඉමස්මිං පනත්ථෙ සබ්බඤ්ඤුඛුද්ධාභිකවසෙන මොනෙය්‍ය සඞ්ඛාතාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතො මුනීති වෙදිතබ්බො. **විඝාසබ්භූප පනෙනාති** විරියෙනවෙව කායබලඤාණබලෙන ච සමන්නාගතො. **අකිලාසූති** නික්කිලාසජෙට්ඨා. කාමං තචො ච නහාරු ච අට්ඨි ච අවසිස්සතු[1] උපසුස්සතු සරීරෙ මංසලොහිතනති එවං වුත්තෙනන චතුරඞ්ගසමන්නාගතෙන විරියෙන සමන්නාගතත්තා අතලසො. **විඤ්ඤ හදයස්ස සන්තිනති** විඤ්ඤසස්සපි හදයරූපස්සපි සීතලභාව කරණෙන සන්තිභූති සඞ්ඛං ගතං ඛීනාසවපච්චසනාභිඤ්ඤඅරහත්ත මග්ගඤ්ඤණසඞ්ඛාතං අරියධම්මං විඳති පටිලභතීති අත්ථො.

භගවතා හි-"දුක්ඛං භික්ඛවෙ! කුසීතො විහරති වොකිණ්ණො පාපකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි මහන්තඤ්ච සදත්ථං පරිහාපෙති ආරද්ධවිරියොච ඛො භික්ඛවෙ! සුඛං විහරති පවිවිත්තො පාපකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි මහන්තඤ්ච සදත්ථං පරිපූරෙති. න භික්ඛවෙ! හීනෙන අග්ගස්ස පත්ති හොති"ති[2] එවං අනෙකෙහි සුත්තෙහි කුසීතස්ස දුක්ඛවිහාරං ආරද්ධවිරියස්ස ච සුඛවිහාරං සංවණ්ණිතො. ඉධාපි ආරද්ධවිරියස්ස අකතාභිනිවෙසස්ස විපස්සකස්ස විරියබලෙන අධිගන්තබ්බං තමෙව සුඛවිහාරං දස්සෙන්තො "එවං මුනී විරිය බලූපපන්නො අකිලාසු විඤ්ඤ හදයස්ස සන්ති"නති ආහ. ඉදං වුත්තං හොති, යථා තෙ වාණිජා අකිලාසුනො වණ්ණුපථෙ ඛණන්තා උදකං ලභිංසු එවං ඉමස්මිම්පි සාසනෙ අකිලාසු භූත්වා වායම මානො පණ්ඩිතො භික්ඛු ඉමං ඛීනාසවභෙදං හදයස්ස[3] සන්තිං ලභති සො එවං භික්ඛු! පුබ්බෙ උදකමත්තස්ස අත්ථාය විරියං කත්වා ඉදානි එවරූපෙ මග්ගඵලත්ථාය නියාණිකෙ සාසනෙ කස්මා විරියං ඔස්සජ්ජසීති? එවං ඉමං ධම්මදෙසනං දස්සෙත්වා චත්තාරි සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ ඔස්සට්ඨවිරියො භික්ඛු අග්ගඵලෙ අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි.

---

1. ඉ. අවසුස්සතු. 2. ඉ. හදයඝත්ති.
3. සංයුත්තනිකායෙ-දසබලසුත්තෙ.

සත්ථා වෙපි වත්තුනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙත්වා දසෙසසි. තසමිං සමයෙ විරියං අනොසසජ්ජිත්වා පාසාණං භින්දිත්වා මහාජනසස උදකදායකො චූළුපට්ඨාකො අයං ඔසසට්ඨවිරියො භික්ඛු අහොසි. අවසෙසපරිසා ඉදානි බුද්ධපරිසා ජාතා. සත්ථවාහජෙට්ඨකො පන අහමෙව අහොසිනති දෙසනං නිට්ඨාපෙසි.

වණ්ණුපථජාතකං.

1.1.3.

ඉධ වෙති භො විරාධෙෂීති ඉදමපි ධම්මදෙසනං භගවා සාවත්ථියං විහරන්තො එකං ඔසසට්ඨවිරියමෙව භික්ඛුං ආරබභ කථෙසි. තං හි පුරිමනයෙනෙව භික්ඛූහි ආනීතං දිසවා සත්ථා ආහ-"භික්ඛු! තුං[1] එවරූපෙ මග්ගඵලදායකෙ සාසනෙ පබබජිත්වා විරියං ඔසසජ්ජන්තා සතසහසසගබභනිකාය කඤඤනපාතියා පරිහීනා සෙරිවාණිජො විය විරං සොවෙස්සථා"නි[2]. භික්ඛූ තසස අත්ථස්ස ආවිභාවත්ථං භගවන්තං යාචිංසු භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටං අකාසි :-

අතීතෙ ඉතො පඤ්චමෙ කපෙප බොධිසත්තො සෙරිවරවෙස්[3] කවජපුටවාණිජො අහොසි. සො සෙරිවා නාම එකෙන ලොල කවජපුටවාණිජෙන සද්ධිං නිලවාහිනිං[4] නාම නදිං උත්තරිත්වා අඞ්ගපුරං නාම නගරං පවිසන්තො නගරවීථියො හාජෙත්වා අත්තනො පත්තවීථියා හණ්ඩං විකකිණන්තො චරි. ඉතරොපි[5] අත්තනො පත්තවීථිං ගණ්හි. තසමිං පන නගරෙ එකං සෙට්ඨිකුලං පරිජීණං අහොසි සබබෙ පුත්තභාතිකා ච ධනං ච පරික්ඛයං අගමාසි. එකා දුරිකා අය්‍යකාය සද්ධිං අවසෙසා අහොසි තා වෙපි පරෙසං භතිං කත්වා ජීවන්ති. ගෙහෙ පන තාසං* මහාසෙට්ඨිනා පරිභුත්තපුබබා සුවණ්ණපාති භාජනන්තරෙ නික්ඛිත්තා දිස්සතෙ අවලඤ්ජිත්වා මලග්ගහිතා අහොසි. තා තසසා සුවණ්ණපාති භාවම්පි න ජානන්ති. සො ලොලවාණිජො තසමිං සමයෙ "මණිකෙ ගණ්හථ මණිකෙ ගණ්හථා"ති විචරන්තො තං ඝරවාරං පාපුණි සා කුමාරිකා තං දිසවා අය්‍යකං ආහ අම්ම! මය්හං එකං පිලන්ධනං ගණ්හාති. අම්ම! මයං දුග්ගතා කිං දත්වා ගණ්හිස්සාමාති? අයං නො පාති අත්ථි නො ච අම්හාකං උපකාරා ඉමං දත්වා ගණ්හාති සා වාණිජං පක්කොසාපෙත්වා ආසනෙ නිසීදාපෙත්වා තං පාතිං දත්වා අය්‍ය! ඉමං ගහෙත්වා තව භතිණියා කිඤ්චිදෙව දෙහීති ආහ. වාණිජො පාතිං ගහෙත්වා ගහෙත්වා සුවණ්ණපාතිං භවිස්සතීති පරිවත්තෙත්වා පාතිපිටිකං සුවියා ලෙඛං කඩිත්වා සුවණ්ණභූමිං ඤත්වා ඉමිසං† කිඤ්චි අදත්වාව ඉමං පාතිං ගරියාමීති අයං කිං ච අඤ්ඤති? අඤ්ඤාසං කොපිසසා මූලං නහොතීති භූමියං ඛිපිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

1. ඉ. ත්වං භික්ඛු.
2. ඉ. සොචිස්සසීති.
3. ඉ. සෙරිවෝ නාම.
4. ඉ. තෙලවාහං.
5 ඉ. ඉතරෝ.

* තෙසං-ඉතිසබබත්ථ.
† ඉමෙසං-ඉතිසබබත්ථ.

එකෙන[1] පවිසිත්වා නිකඛන්තවිපිං ඉතරෝ පවිසිතුං ලභතීති බොධිසත්තෝ තං විපිං පවිසිත්වා "මණිකෙ ගණ්හථ මණිකෙ ගණ්හථා"ති විචරන්තෝ තමේව ඝරචාරං පාපුණි පුන සා කුමාරිකා තථේව අය්‍යකං ආහ. අථ නං අය්‍යකා අම්ම! පඨමං ආගතවාණිජෝ පාතිං භූමියං ඛිපිත්වා ගතෝ ඉදානි කිං දත්වා ගණ්හිස්සාමාති ආහ අම්ම! සෝ වාණිජෝ එරුවවාවෝ අයං පන පියදස්සනෝ මුදු සල්ලාපෝ අපෙපවනාම නං ගණ්හය්‍යාති. තෙනහි පක්කාසාති, සා තං පක්කොසි. අථස්සා ගෙහං පවිසිත්වා නිසින්නස්ස තං පාතිංඅදංසු.

සෝ තස්සා සුවණ්ණපාතිභාවං ඤත්වා අම්ම! අයං පාති සත සහස්සං අග්ඝති පාතිඅග්ඝනකභණ්ඩං මයහං හත්ථේ නත්ථි ආහ. අය්‍ය! පඨමං ආගතවාණිජෝ අයං අද්ධමාසකමපි න අග්ඝතීති භූමියං ඛිපිත්වා ගතෝ අයං පන තව පුඤ්ඤේන සුවණ්ණපාති ජාතා භවිස්සතීති මයං ඉමං කුය්‍යමං දෙම කිඤ්චිදෙව නෝ දත්වා ඉමං ගහෙත්වා යාහීති. බොධිසත්තෝ තස්මිං ඛණෙ හත්ථගතානි පඤ්චකහාපණසතානි පඤ්චසතගණකඤ්ච භණ්ඩං සබ්බං දත්වා මයහං ඉමං තුලං ච පසිබ්බකඤ්ච අථස්ස ච කහාපණෙ දෙථාති එත්තකං යාචිත්වා ආදාය පක්කාමි. සෝ සීඝමෙව නදීතීරං ගන්ත්වා නාවිකස්ස අථස්ස කහාපණෙ දත්වා නාවං අභිරුහි.

තතෝ ලොලවාණිජෝපි පුන ගෙහං ගන්ත්වා ආහරථ තං පාතිං තුම්හාකං කිඤ්චිදෙව දස්සාමීති ආහ. සා තං පරිහාසිත්වා ත්වං අම්හාකං සතසහස්සගඝනිකං සුවණ්ණපාතිං අද්ධමාසකග්ඝනිකමපි න අකාසි. තුය්‍හං පන සාමිකසදිසෝ එකෝ ධම්මිකවාණිජෝ අම්හාකං සහස්සං දත්වා තං ආදාය ගතොති ආහ. තං සුත්වා තස්ස සතසහස්සග්ඝනිකාය හි සුවණ්ණපාතියා පරිහීනොම්හි මහාජානිකරෝ වතමෙ අයන්ති සඤ්ඤාතබලවසොකො සතිං පච්චුපට්ඨාපෙතුං අසක්කොන්තෝ විසඤ්ඤී හුත්වා අත්තනෝ හත්ථගතෙ කහාපණෙ වෙව භණ්ඩකඤ්ච ඝරචාරෙයෙව විකිරිත්වා නිවාසනපාරුපනං පහාය තුලාදණ්ඩං මුග්ගරං කත්වා ආදාය බොධිසත්තස්ස අනුපදං පක්කන්තෝ නදීතීරං ගන්ත්වා බොධිසත්තං ගවේසන්තං දිස්වා අමෙහා! නාවික! නාවං නිවත්තෙත්ථාති ආහ. බොධිසත්තෝ මා නිවත්තයීති පටිසෙධෙසි.

ඉතරස්සපි බොධිසත්තං ගවේසන්තං පස්සන්තස්ස පස්සන්තස්ස බලවසොකො උදපාදි හදයං උණ්හං අහොසි මුඛතෝ ලොහිතං උග්ගඤ්ඡි වාපි කාදමෝ විය හදයං ඵලි. සෝ බොධිසත්තෙ ආඝාතං බන්ධිත්වා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. **ඉදං පඨමං දෙවදත්තස්ස බොධිසත්තෙ ආඝාතබන්ධනං.** බොධිසත්තෝ දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරිත්වා යථා කම්මං අගමාසි. සම්මාසම්බුද්ධෝ ඉමං ධම්මදෙසනං කථෙත්වා අභිසම්බුද්ධොව ඉමං ගාථං කථෙසි :-

1. ඉ., සෙත.

ඉධ වෙ ඛි නං විරුඩෙඛි සද්ධම්මස්ස නිය්‌යානං
විරං වො අනුතපෙස්සති සෙරිවා යංව වාණිජෙ.

තත්‍ථ-ඉධ වෙ ඛි නං විරුඩෙඛි සද්ධම්මස්ස නිය්‌යානන්‍ති ඉමස්මිං සාසනෙ එතං සද්ධම්මස්ස නිය්‌යානතාසඞ්‌ඛාතං සොතාපත්තිමග්ගං විරුඩෙඛි යදි විරුඩෙඛි විරියං ඔස්සජ්ජනෙනා නාධිගච්ඡි න පටිලභසීති අත්‍ථො. **චිරං වො අනුතාපෙස්සසිති** එවං සන්‍තෙ වො දීඝමද්ධානං සොචනෙනා පරිදෙවනෙනා අනුතාපං කරිස්සසි අථවා ඔස්සට්‌ඨවිරියතාය අරියමග්ගස්ස විරුද්‌ධත්තා දීඝරත්තං නිරයාදීසු උපපන්නෙනා නානප්පකාරානි දුක්‌ඛානි අනුභවන්නෙනා අනුතාපං කරිස්සසි කිලමිස්සසීති අයමෙත්‍ථ අත්‍ථො-තථං? **සෙරිවා යංව වාණිජෙ** **සෙරිවා**ති එවං නාමකො. **යංවා**ති යථා. ඉදං වුත්තං හොති යථා පුබ්බෙ සෙරිවා නාම වාණිජෙ සතසහස්සගඝණිකං සුවණ්‌ණපාතිං ලභිත්වා තස්සා ගහණත්‍ථාය විරියං අකත්වා තතොපි පරිහීනො අනුතාපි. එවමෙව ත්වම්පි ඉමස්මිං සාසනෙ පටියත්ත සුවණ්‌ණපාතිසදිසං අරියමග්ගං ඔස්සට්‌ඨවිරියතාය අනධිගච්ඡන්නෙනා තතො පරිහීනො දීඝරත්තං අනුතාපසි සචෙ පන විරියං න ඔස්සජ්‌ජසි පණ්‌ඩිතවාණිජෙ සුවණ්‌ණපාතිං විය මම සාසනෙ තවවිඛම්පි ලොකුත්තරධම්මං පරිලභිස්සසීති.

එවමස්ස සත්‍ථා අරහත්තඵල කූටං ගණ්‌හන්නෙනා ඉමං ධම්ම දෙසනං දස්සෙත්වා චතුන්නං සච්චානං පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ ඔස්සට්‌ඨවිරියො භික්‌ඛු අග්ගඵලෙ අරහත්තෙ පතිට්‌ඨාසි. සත්‍ථාපි වෙ වත්‍ථූනි කථෙත්වා අනුසන්‍ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙත්වා දස්සෙසි. තදා බාලවාණිජෙ දෙවදත්තෙනා අහොසි පණ්‌ඩිතවාණිජෙ අහමෙව අහොසිනන්‍ති දෙසනං නිට්‌ඨාපෙසි

සෙරිවාණිජ ජාතකං

I. 1. 4.

අපපඤ්‌ඤාපි මෙධාවිනි ඉමං ධම්මදෙසනං භගවා රාජගහං උපනිස්සාය ජීවකම්බවනෙ විහරන්නෙනා චුල්‌ලපන්ථකත්‍ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

තත්‍ථ චුල්‌ලපන්ථකස්ස තාව නිබ්බත්ති කථෙතබ්බා-රාජගහෙ කිර ධනසෙට්‌ඨිකුලස්ස ධීතා අත්තනො දාසෙනෙව සද්ධිං සන්‍ථවං කත්වා අඤ්‌ඤම්පි මෙ ඉමං කම්මං ජානෙය්‍යුන්‍ති භීතා එවමාහ අමෙහි ඉමස්මිං ඨානෙ වසිතුං න සක්‌කා සචෙ මෙ මාතාපිතරෝ ඉමං දොසං ජානිස්සන්‍ති ඛණ්‌ඩාඛණ්‌ඩං කරිස්සන්‍ති විදෙසං ගන්ත්වා වසිස්සාමාති හත්‍ථසාරං ගහෙත්වා අග්ගද්වාරෙන නික්‌ඛම්ත්වා යත්‍ථ වා තත්‍ථ වා අඤ්‌ඤම්හි අජානනට්‌ඨානං ගන්ත්වා වසිස්සාමාති උභොපි අගමිංසු. තෙසං එකස්මිං ඨානෙ වසන්නානං සංවාසමන්වාය තස්සා

කුවජ්ජං ගබ්භෝ පතිට්ඨාසි. සා ගබ්භපරිපාකමාගම්ම සාමිකේන සද්ධිං මනෝභාසි ගබ්භෝ මේ පරිපාකං ගතෝ ඤාතිබන්ධුවිරහිතෙ ව ඨානෙ ගබ්භවුට්ඨානං නාම උභින්නම්පි අම්හාකං දුක්ඛමෙව කුලගෙහං ගච්ඡාමාති.

සෝ අජ්ජ ගච්ඡාම සෙව ගච්ඡාමාති දිවසෙ අතික්කාමෙසි. සා විනෝභාසි අයං බාලෝ අත්තනෝ දෙසමගන්තුඤ්ච ගන්තුං න උස්සහති. මාතාපිතරෝ නාම එකන්තහිතා අයං ගච්ඡතු වා මා වා මයා ගන්තුං වට්ටතීති තස්මිං ගෙහා නික්ඛන්තෙ ගෙහපරික්ඛාරං පටිසාමෙත්වා අත්තනෝ කුලඝරං ගන්ත්වා උභින්නම්පි ඤාතීනං ආරොචෙත්වා මඟ්ගං පටිපජ්ජි. අථ සෝ පුරිසෝ ඝරං ආගතෝ තං අදිස්වා පවිසිත්වා කුලඝරං ගතාති සුත්වා වෙගෙන අනුබන්ධිත්වා අන්තරාමග්ගෙ සම්පාපුණි. තස්සාපි තත්ථෙව ගබ්භ වුට්ඨානං අහොසි. සෝ කිං ඉදං භදෙදති පුච්ඡි. සාමි! එකෝ පුත්තෝ ජාතෝති. ඉදානි කිං කරිස්සාමාති? යස්සත්ථාය මයං කුලඝරා ගච්ඡෙය්‍යාම තං කම්මං අන්තරාව නිප්ඵන්නං තත්ථ ගන්ත්වා කිං කරිස්සාම නිවත්තාමාති වෙපි එකච්චෙ භුත්වා නිවත්තිංසු තස්ස ව දාරකස්ස පණ්ඩෙ ජාතත්තා පණ්ඩකොති නාමං අකංසු.

තස්සා න විරූළ්හෙව අපරොපි ගබ්භෝ පතිට්ඨහි. සබ්බං පුරිම නයෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං. තස්සපි දාරකස්ස පණ්ඩෙ ජාතත්තා පඨමජාතස්ස **මහාපණ්ඩකොති** නාමං කත්වා ඉතරස්ස **චුල්ලපණ්ඩ කොති** නාමං අකංසු. තෙවෙපි දාරකෙ ගහෙත්වා අත්තනෝ වසනට්ඨාන මෙව ආගතා තෙසං තත්ථ වසනාකාරං අයං පණ්ඩකදාරකෝ අඤ්ඤං දාරකෙ චුල්ලපිතා අය්‍යකෝ අය්‍යකාති වදන්තෙ සුත්වා මාතරං පුච්ඡි අම්ම! අඤ්ඤෙ දාරකා චුල්ලපිතා අය්‍යකෝ අය්‍යකාති වදන්ති අම්හාකං ඤාතකා නත්ථිනි? ආම තාත! තුම්හාකං එත්ථ ඤාතකා නත්ථි රාජගහතලෙ පන වෝ ධනසෙට්ඨි නාම අය්‍යකෝ තත්ථ තුම්හාකං බහූ ඤාතකාති. කස්මා තත්ථ න ගච්ඡාම අම්මාති? සා අත්තනෝ අගමණකාරණං පුත්තස්ස කථෙත්වා පුත්තෙනපි පුනප්පුන කථෙන්තෙනපි සාමිකං ආහ ඉමෙ දාරකා අතිවිය කිලමෙන්ති කිං නෝ මාතාපිතරෝ දිස්වා මංසං ඛාදිස්සන්ති? එහි දාරකානං අය්‍යක කුලං දස්සෙස්සාමාති. අහං සම්මඛාව ඤාතුං න සක්ඛිස්සාමි තං පන තත්ථ නයිස්සාමීති. සාධු අය්‍ය! යෙන කෙනචි නයෙන දාරකානං අය්‍යක කුලමෙව දට්ඨුං වට්ටතීති වෙපි ජනා දාරකෙ ආදාය අනුපුබ්බෙන රාජගහං පත්වා නගරවාරෙ එකිස්සා සාලාය නිවාසං කාපෙත්වා දාරක මාතා වෙ දාරකෙ ආදාය[1] ආගතභාවං මාතාපිතූනං ආරොචාපෙසි.

තෙ තං සාසනං සුත්වා සංසාරෙ සංසරන්තානං න පුත්තෝ න ධීතා නාම නත්ථි. තෙ අම්හාකං මහාපරාධිකා න සක්කා තෙහි අම්හාකං වචනුපථෙ ඨාතුං එත්තකං පන නාම ධනං. ගහෙත්වා

1. ඉං. ගහෙත්වා.

වෙපි ජනා ඵාසුකට්ඨානං ගන්ත්වා ජීවන්තු දූරකෙ පන ඉධ පෙසෙන්තූති. සෙට්ඨිධීතා මාතාපිතූහි පෙසිතං ධනං ගහෙත්වා දූරකෙ ආගන්තූනංයෙව හත්ථෙ දත්වා පෙසෙසි. දූරකා අය්‍යක කුලෙ වඩ්ඪන්ති.

තෙසු චුල්ලපන්ථකො අතිදහරො මහාපන්ථකො පන අය්‍යකෙන සද්ධිං දසබලස්ස ධම්මකථං සොතුං ගච්ඡති තස්ස නිච්චං සත්ථුසම්මුඛා ධම්මං සුණන්තස්ස පබ්බජ්ජාය චිත්තං නම්. සො අය්‍යකං ආහ සචෙ තුම්හෙ සමපටිච්ඡථ අහං පබ්බජෙය්‍යන්ති. කිං වදෙසි තාත? මය්හං සකලලොකස්සාපි පබ්බජිතො තවෙව[1] පබ්බජ්ජා භද්දිකා සචෙ සක්‍කොසි පබ්බජ තාතාති සම්පටිච්ඡිත්වා සත්ථුසන්තිකං ගතො. සත්ථා කිං මහාසෙට්ඨි! දූරකො තෙ ලද්ධොනි? ආම භන්තෙ! අයං දූරකො මය්හං නත්තා තුම්හාකං සන්තිකෙ පබ්බජාමීති වදතීති ආහ. සත්ථා අඤ්ඤතරං පිණ්ඩචාරිකං ඉමං දූරකං පබ්බාජෙහීති ආණාපෙසි. ථෙරො තස්ස තචපඤ්චකකම්මට්ඨානං ආචික්ඛිත්වා පබ්බාජෙසි.

සො බහුං බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා පරිපුණ්ණවස්සො උප සම්පදං ලභි. උපසම්පන්නො යොනිසොමනසිකාරෙ කම්මං කරොන්තො අරහත්තං පාපුණි. සො ඛීණාසවභාවෙන මග්ගඵලභාවෙන ච විහිනාමෙනෙතා විහෙතසි, සක්‍කානුභාවං ඉමං සුඛං චුල්ලපන්ථ කස්ස දානනි? තතො අය්‍යකසෙට්ඨිස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා මහාසෙට්ඨි! සචෙ තුම්හෙ සම්පටිච්ඡථ අහං චුල්ලපන්ථකං පබ්බාජෙය්‍යන්ති ආහ. පබ්බාජෙථ භන්තෙති. ථෙරෙ චුල්ලපන්ථකදූරකා පබ්බාජෙත්වා දසසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙසි. චුල්ලපන්ථකසාමණෙරො පබ්බජිත්වාව දන්තො අහොසි :-

"පදුමං යථා කොකනදං සුගන්ධං
පාතො සියා ඵුල්ලමවීතගන්ධං,
අඞ්ගීරසං පස්ස විරොචමානං
තපන්තමාදිච්චමිවන්තලික්ඛෙ"ති.

ඉමං එකං ගාථං වත්තුම්පි මාසෙභි ගණ්හිතුං නාසක්‍කි. සො කිර තස්සූපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ පබ්බජිත්වා පඤ්චසතා භික්ඛූ අඤ්ඤතරස්ස දක්ඛිණාභත්තං උද්දෙසගහණකාලෙ පරිහාසකෙළිං අකාසි. සො භික්ඛු තෙන පරිහාසෙන ලජ්ජිතො නෙව උද්දෙසං ගණ්හි න සජ්ඣායමකාසි. තෙන කම්මෙනායං පබ්බජිත්වාව දන්තො ජාතො ගහිතගහිතපදං[2] උපරි උපරි පදං ගණ්හන්තස්ස තස්සති තස්ස ඉමමෙවගාථං ගහෙතුං වායමන්තස්ස චත්තාරො මාසා අතික්කන්තා. අථ නං මහාපන්ථකො ආහ පන්ථක! ත්වං ඉමස්මිං සාසනෙ අභබ්බො වත්තුම්පි මාසෙභි එකං ගාථම්පි ගහෙතුං නස්සකොසි පබ්බජිතකිච්චං පන ත්වං කථං මත්ථකං පාපෙස්සසි? නික්කම ඉතොති විහාරා නික්කඩ්ඪි.[3]

1. සී. තමෙව. 2. ඉ. ගහිතගහිතං. 3. ඉ. නික්කමඉතො විහාරාති නික්කඩ්ඪි.

චුල්ලපන්ථකො බුද්ධසාසනෙ සිනෙහෙන ගිහිභාවං න පත්ථෙති තස්මිං ව කාලෙ මහාපන්ථකො භාතුදෙසකො හොති ජීවකො කොමාරභච්චො බහුං ගණ්ඨිමාලං ආදාය අත්තනො අම්බවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා ධම්මං සුත්වා උට්ඨායාසනා දසබලං වන්දිත්වා මහාපන්ථකං උපසඞ්කමිත්වා කිත්තකා භන්තෙ! සත්ථු සන්තිකෙ භික්ඛූති පුච්ඡි. පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානීති. සෙව භන්තෙ! බුද්ධපමුඛානි පඤ්චභික්ඛුසතානි ආදාය අම්හාකං නිවෙසනෙ භික්ඛං ගණ්හථාති. උපාසක! චුල්ලපන්ථකො නාම දෙඩ්ඩා අවිරුළ්හි ධම්මා තං ඨපෙත්වා සෙසානං නිමන්තනං පටිච්ඡාමීති ථෙරො ආහ. තං සුත්වා චුල්ලපන්ථකො විනෙතුං ථෙරො එත්තකානං භික්ඛූනං නිමන්තනං පටිච්ඡන්තො මං බාහිරං කත්වා පටිච්ඡති නිස්සංසයං මයා භාතිකස්ස මයි චිත්තං භින්නං භවිස්සති කිං දානි මයා ඉමිනා සාසනෙන? ගිහී හුත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරොන්තො ජීවිස්සාමීති.

සො පුන දිවසෙ පාතොව ගිහී භවිස්සාමීති පායාසි. සත්ථා පච්චූසකාලෙයෙව ලොකං ඔලොකෙන්තො ඉමං කාරණං දිස්වා පඤ්චතරං ගන්ත්වා චුල්ලපන්ථකස්ස ගමණමග්ගෙ වාරකොට්ඨකෙ වඩ්ඪමානෙත්ථා අට්ඨාසි. චුල්ලපන්ථකො ඝරා නික්ඛමන්තො සත්ථාරං දිස්වා උපසඞ්කමිත්වා වන්දි. අථ නං සත්ථා කහං පන ත්වං චුල්ල පන්ථක! ඉමාය වෙලාය ගච්ඡසීති ආහ. භාතා මං භන්තෙ! නික්කඩ්ඩි. තෙනාහං විබ්භමිතුං ගච්ඡාමීති. චුල්ලපන්ථක! තව පබ්බජ්ජා නාම මම සන්තිකා භාතරා නික්කඩ්ඩිතො කත්‍ථා මම සන්තිකං නාගච්ඡි? එහි කිං තෙ ගිහිභාවෙන? මම සන්තිකෙ භවිස්සසීති චුල්ලපන්ථකං ආදාය ගන්ත්වා ගන්ධකුටිපමුඛෙ නිසිදාපෙත්වා චුල්ලපන්ථක! පුරත්ථාභිමුඛො හුත්වා ඉමං පිලොතිකං **රජොහරණං රජොහරණන්ති** පරිමජ්ජන්තො ඉඩෙව හොහීති ඉද්ධියා අභිසඞ්ඛරිත්වා පරිසුද්ධං පිලොතිකං දත්වා කාලෙ ආරොචිතෙ භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො ජීවකස්ස ගෙහං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදි.

චුල්ලපන්ථකොපි සූරියං ඔලොකෙන්තො තං පිලොතිකාඛණ්ඩං රජොහරණං රජොහරණන්ති පරිමජ්ජන්තො නිසීදි. තස්ස තං පිලොතිකාඛණ්ඩං පරිමජ්ජන්තස්ස පරිමජ්ජන්තස්ස කිලිට්ඨං අහොසි. තතො විනෙතුං ඉදං පිලොතිකාඛණ්ඩං අතිවිය පරිසුද්ධං, ඉමං පන අත්තභාවං නිස්සාය පුරිමපකතිං විජහිත්වා එවං කිලිට්ඨං ජාතං, අනිච්චා වත සඞ්ඛාරාති ඛයවයං පට්ඨපෙන්තො විපස්සනං වඩ්ඪෙසි.

සත්ථාපි චුල්ලපන්ථකස්ස විත්තං විපස්සනං ආරුළ්හභාවං ඤත්වා චුල්ලපන්ථක! ත්වං එතං පිලොතිකාඛණ්ඩමෙව සංකිලිට්ඨං රජෙ රඤ්ජිතං ජාතභාවං මා සඤ්ඤං කරි අබභන්තරෙ පන තෙ රාගරජ දයො අත්ථි තෙ ඛරාභීති වත්වා ඔභාසං විස්සජ්ජෙත්වා පුරතො නිසින්නො විය පඤ්ඤායමානරූපො හුත්වා ඉමා ගාථා අභාසි :-

"රාගො රජෝ න ච පන රේණු වුච්චති
රාගස්සේතං අධිවචනං රජෝති,
එතං රජං විපජහිත්වා[1] භික්ඛවෝ
විහරන්ති තේ විගතරජස්ස සාසනේ.

දෝසෝ රජෝ න ච පන රේණු වුච්චති
දෝසස්සේතං අධිවචනං රජෝති,
එතං රජං විපජහිත්වා භික්ඛවෝ
විහරන්ති තේ විගතරජස්ස සාසනේ.

මෝහෝ රජෝ න ච පන රේණු වුච්චති
මෝහස්සේතං අධිවචනං රජෝති,
එතං රජං විපජහිත්වා භික්ඛවෝ
විහරන්ති තේ විගතරජස්ස සාසනේ"ති.

ඉථා පරිසෝසනේ චුල්ලපඤ්ඤෝ සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. පටිසම්භිදාභිඤ්ඤවස්ස සබ්බානි තීණි පිටකානි ආගම්සු.

සෝ කිර පුබ්බේ රාජා හුත්වා නගරං පදක්ඛිණං කරොන්තෝ තළාවතෝ සෙදේ ඔළවන්තෙ පරිසුද්ධේ සාටකෙන නළාටන්තං පුඤ්ඡි[2]. සාටකෝ කිලිට්ඨෝ අහොසි. සෝ ඉමං සරීරං නිස්සාය එවරූපෝ පරිසුද්ධෝ සාටකෝ පකතිං විජහිත්වා කිලිට්ඨෝ ජාතෝ **අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා**ති අනිච්චසඤ්ඤං පටිලභි තෙන කාරණේන තස්ස රජෝහරණමේව පච්චයෝ ජාතෝ.

ජීවකොපි ඛෝ කොමාරභච්චෝ දසබලස්ස දක්ඛිණොදකං උපනාමෙසි. සත්ථා නනු ජීවක! විහාරේ භික්ඛූ අත්ථි ඉත්ථෙත පතතං පිදහි. මහාපඤ්ඤෝ නනු හනෝ! විහාරේ නත්ථි භික්ඛූති ආහ සත්ථා අත්ථි ජීවකාති ආහ. ජීවකෝ තෙනහි භණේ! ගච්ඡ විහාරේ භික්ඛූනං අත්ථිභාවං වා නත්ථිභාවං වා ඤාණෙහීති පුරිසං පෙසෙසි. තස්මිං ඛණේ චුල්ලපඤ්ඤෝ මයඤ්ච භාතිකෝ විහාරේ භික්ඛූ නත්ථීති භණති. විහාරේ භික්ඛූනං අත්ථිභාවමස්ස පකාසෙසුං මිති සකලං අම්බවනං භික්ඛූනඤ්ඤේව පූරෙසි. එකච්චෙ භික්ඛූ විවරකම්මං කරොන්ති එකච්චෙ රජනකම්මං එකච්චෙ සජ්ඣායං කරොන්තීති එවං අඤ්ඤමඤ්ඤං අසදිසං භික්ඛුසහස්සං මාපෙසි. සෝ පුරිසෝ විහාරෙ බහූ භික්ඛූ දිස්වා නිවත්තිත්වා අය්‍ය! සකලං අම්බවනං භික්ඛූහි පරිපුණ්ණන්ති ජීවකස්ස ආරොචෙසි. ථෙරොපි ඛෝ තත්ථේව :-

"සඞ්ඝස්සකථාහං අත්තානං නිම්මිණිත්වාන පඤ්චකෝ,
නිසීදි[3] අම්බවනෙ රම්මෙ යාව කාලප්පවෙදනා"ති.

---

1. ඉ. විපජහිත්වා. 2. ඉ. පුඤ්ඡි. 3. ඉ. නිසිදි අම්බවනෙ.

අථ සත්ථා තං පුරිසං ආහ විභාරං ගන්ත්වා සත්ථා චුල්ලපන්ථකං නාම පක්කොසාපේතීති වදෙහීති. තෙන ගන්ත්වා තථා වුත්තෙ අහං චුල්ලපන්ථකෝ අහං චුල්ලපන්ථකෝති මුඛසහස්සං උට්ඨහි. පුරිසෝ ගන්ත්වා සබ්බම්පි කිර හත්තෙ! චුල්ලපන්ථකායෙව නාමාති ආහ. තෙනහි ත්වං ගන්ත්වා යෝ අහං චුල්ලපන්ථකෝති පඨමං වදති තං හත්තෙ[1] ගණ්හ අවසෙසා අන්තරධායිස්සන්තීති සෝ තථා අකාසි. තාවදෙව සහස්සමත්තා භික්ඛූ අන්තරධායිංසු. ථෙරෝ ගන්ත්වා පුරිසෙන සද්ධිං අගමාසි. සත්ථා භත්තකිච්චපරියොසානෙ ජීවකං ආමන්තෙසි, ජීවක! චුල්ලපන්ථකස්ස පත්තං ගණ්හ අයං තෙ අනුමොදනං කරිස්සතීති ජීවකෝ තථා අකාසි. ථෙරෝ සීහනාදං නදන්තෝ තරුණසීහෝ විය තීණි පිටකානි[2] සඞ්ඛොභෙත්වා අනුමොදනං අකාසි.

සත්ථා උට්ඨායාසනා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවාරෝ විභාරං ගන්ත්වා භික්ඛූහි වත්තෙ දස්සිතෙ උට්ඨායාසනා ගන්ධකුටිපමුඛෙ ඨත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සුගතොවාදං දත්වා කම්මට්ඨානං කථෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං උය්‍යොජෙත්වා සුරභිගන්ධවාසවාසිතං[3] ගන්ධකුටිං පවිසිත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං උපගතෝ, අථ සායණ්හසමයං ධම්මසභායං භික්ඛූ ඉතො චිතො ච සමොසරිත්වා රතනකම්බලසාණිං පරික්ඛිපන්තා විය නිසීදිත්වා සත්ථු ගුණකථං ආරභිංසු. ආවුසො! මහාපන්ථකෝ චුල්ලපන්ථකස්ස අජ්ඣාසයං අජානන්තෝ චතුහි මාසෙහි එකං ගාථං ගණ්හිතුං නාසක්ඛි කාති දක්ඛෝ අයන්ති විභාරං නික්කඩ්ඪි සම්මාසම්බුද්ධෝ පන අත්තනෝ අනුත්තරධම්මරාජතාය එකස්මිං යෙවස්ස අන්තරභත්තෙ සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං අදාසි. තීණි පිටකානි පටිසම්භිදාහියෙව ආගතානි, අහො බුද්ධානං බලං නාම මහන්තන්ති.

අථ භගවා ධම්මසභායං ඉමං කථාපවත්තිං ඤත්වා අජ්ජ මයා ගන්තුං වට්ටතීති බුද්ධසෙය්‍යාය උට්ඨාය සුරත්තදුපට්ටං නිවාසෙත්වා විජ්ජුලුලිතා විය කාඤබන්ධනං බන්ධිත්වා රතනකම්බලසදිසං සුගත මහාචීවරං පාරුපිත්වා සුරභිගන්ධකුටිතො නික්ඛම්ම මත්තවරවාරණ සීහවික්කන්තවිලාසෙන අනන්තාය බුද්ධලීලාය ධම්මසභං[4] ගන්ත්වා අලඞ්කතමණ්ඩපමජ්ඣෙ සුපඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනං අභිරුය්හ ඡබ්බණ්ණබුද්ධරංසියො විස්සජ්ජෙන්තෝ අණ්ණවකුච්ඡිං ඔභාසය මානෝ යුගන්ධරමත්ථකෙ බාලසූරියෝ විය ආසන්නමජ්ඣෙ නිසීදි. සම්මාසම්බුද්ධෝ පන ආගතමත්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ කථං පවත්තිත්වා තුණ්හී අහොසි. සත්ථා මුදුකෙන මෙත්තුවිත්තෙන පරිසං ඔලොකෙත්වා අයං පරිසා අතිවිය සොභති එකස්සපි හත්ථකුක්කුච්චං වා

1. සී. හත්ථා.
2. ඉ. තිණ්ණිපිටකෙහි.
3. ඉ. සුරභිගන්ධවාසිතං.
4. ඉ. ධම්මසභායං.

පාදකුක්කුච්චං වා උක්කාසිතසද්දෙ වා විජිතසද්දෙ වා තස්මිං සබ්බපිමෙ බුද්ධාරවෙන සඝාරවා බුද්ධතෙජෙන තජ්ජිතා මයි ආයුකප්පමපි අකථෙත්වා නිසින්නෙ පඨමං කථං සම්භාවෙත්වා න කථෙස්සන්ති කථාසම්භාවනවත්තං නාම මයාව ජානිතබ්බං අහමෙව පඨමං කථෙස්සාමීති මධුරෙන බ්‍රහ්මස්සරෙන භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා කායඛ්‍රූහි භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථ? කා ච පන වො අන්තරා කථා විප්පකතාති ආහ. භන්තෙ! න මයං ඉමස්මිං ඨානෙ නිසින්නත්ථ අඤ්ඤං තිරච්ඡානකථං කථෙම තුම්හාකං යෙව පන ගුණෙ වණ්ණයමානා නිසින්නම්හ ආවුසො[1] මහා පඤ්චකො චුල්ලපඤ්චකස්ස අජ්ඣාසයං අජානන්තො-පෙ-අහො බුද්ධානං බලං නාම මහන්තන්ති.

සත්ථා භික්ඛූනං කථං සුත්වා භික්ඛවෙ! චුල්ලපඤ්චකො මං නිස්සාය ඉදානි තාව ධම්මෙසු ධම්මමහන්තතං පත්තො පුබ්බෙ පන මං නිස්සාය හොගෙසුපි හොගමහන්තතං පාපුණීති ආහ භික්ඛූනස්සත්ථස්ස ආවිභාවත්ථං භගවන්තං යාචිංසු. භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටං අකාසි :-

අතීතෙ කාසිරට්ඨෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සෙට්ඨිට්ඨානං ලභිත්වා චුල්ල[2]සෙට්ඨි නාම අහොසි. සො පණ්ඩිතො ව්‍යත්තො[3] සබ්බනිමිත්තානි ජානාති. සො එකදිවසං රාජුට්ඨානං ගච්ඡන්තො අන්තරවීථියං මත්තමූසිකං දිස්වා තං ඛණෙ නක්ඛත්තං සමන්තෙත්වා ඉදමාහ සක්කා වක්ඛුමතා කුලපුත්තෙන ඉමං උන්දුරං ගහෙත්වා දුරාහරණං වා කාතුං කම්මන්තෙ වා පයොජෙතුන්ති. අඤ්ඤතරො දුග්ගතකුලපුත්තො තං සෙට්ඨිස්ස වචනං සුත්වා නාසං අජානිත්වා, කථෙස්සතීති මූසිකං ගහෙත්වා එකස්මිං ආපණෙ බිළාලස්සත්ථාය දත්වා කාකණිකං ලභි. තාය කාකණිකාය ථාණ්ඩිකං ගහෙත්වා එකෙන කුටෙන පාණීයං ගණ්හි. සො අරඤ්ඤද්ධානා ආගච්ඡන්තෙන මාලාකාරෙ දිස්වා පොක්කං පොක්කං ථාණ්ඩිකඛණ්ඩං[4] දත්වා උළුඛෙකන පාණීයං අදාසි. තෙ තස්ස එකෙකං පුප්ඵමුට්ඨිං අදංසු. සො තෙන පුප්ඵමූලෙන පුනදිවසෙ[5] ථාණ්ඩිකඤ්ච පාණීයඝටඤ්ච ගහෙත්වා පුප්ඵාරාමමෙව ගතො, තස්ස තං දිවසං මාලාකාරා අඩ්ඩෙඝාවිතකෙ පුප්ඵගවෙජ්ඝ දත්වා අගමංසු.

සො නචිරස්සෙව ඉමිනා උපායෙන අට්ඨ කහාපණෙ ලභි. පුන එකස්මිං වාතවුට්ඨිදිවසෙ රාජ්ඣුයානෙ බහූ සුකඛදණ්ඩකා ච සාඛා ච පලාසඤ්ච වාතෙන පතිතං හොති. උය්‍යානපාලො ඡඩ්ඩෙතුං උපායං න පස්සති. සො තත්ථාගන්ත්වා සබෙ ඉමානි දාරූපණ්ණානි

1. සී. ආවුසො ආවුසො. 3. සී. වයප්පත්තො. 5. සී. පුනදිවසෙපි.
2. ඉ. චුල්ලක. 4. සී. කණ්ඩං.

මඤ්ඤං දස්සසි අහං තෙ ඉමානි සබ්බානි නීහරිස්සාමීති උය්‍යාන පාලං ආහ. සො ගණ්හ අය්‍යාති සම්පටිච්ඡි. චුල්ලනෙතවාසිකො දූරකාතං කෙළිමණ්ඩලං ගන්ත්වා ථාණිතං දත්වා මූහුත්තෙන සබ්බානි දූරුපණ්ණානි නීහරාපෙත්වා උය්‍යානවාරෙ රාසිං කාරෙසි. තදා රාජකුම්භකාරෙ රාජකුලානං භාජ්‍යානං පවත්තත්ථාය දූරුනි පරියෙස මානො උය්‍යානවාරෙ තානි දිස්වා තස්ස හත්ථතො වික්කිණිත්වා ගණ්හි. තං දිවසං චුල්ලනෙතවාසිකො දූරුවික්කයෙන සොළස කහාපණෙ වාරි ආදීනි ච පඤ්චභාජනානි ලභි. සො චතුවීසතියා කහාපණෙසු ජාතෙසු අත්ථි අයං උපායො මඤ්ඤන්ති නගරවාරතො අවිදූරට්ඨානෙ එකං පාණ්ණියවාටිං ඨපෙත්වා පඤ්චසතෙ තිණහාරකෙ පාණ්ණියෙන උපට්ඨහි තෙ ආහංසු, තවං සම්ම! අම්හාකං බහූපකාරො කිං තෙ කරොමාති? සො මය්හං නිච්චෙව උපනෙන කරිස්සථානි වත්වා ඉතො විතො ච විවරන්තො ථලපථකම්මිකෙන ච ජලපථකම්මි කෙන ච සද්ධිං මිත්තසන්ථවං අකාසි.

තස්ස ථලපථකම්මිකො සෙව ඉමං නගරං අස්සවාණිජකො පඤ්චඅස්සසතානි ගහෙත්වා ආගම්ස්සතීති ආචික්ඛි. සො තස්ස වචනං සුත්වා තිණහාරකෙ ආහ, අජ්ජමය්හං එකෙකං තිණකලාපං දෙථ මය්‍යා ව තිණෙ අවික්කිතෙ අත්තනො තිණං මා වික්කිණිත්ථාති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා පඤ්චතිණකලාපසතානි ආහරිත්වා තස්ස ඝරෙ පාතසිංසු. අස්සවාණිජො සකලනගරෙ අස්සානං ගොචරං[1] අලභිත්වා තස්ස සහස්සං දත්වා තං තිණං ගණ්හි. තතො කතිපා හවෙගෙන[2] ස්ස ජලපථකම්මිකසහායකො ආරොචෙසි පටවනං මහා නාවා ආගතාති. සො අත්ථි අයං උපායොති අට්ඨහි කහාපණෙහි සබ්බපරිවාරසම්පන්නං තාවකාලිකං රථං ගහෙත්වා මහන්තෙන යසෙන නාවාපට්ටනං ගන්ත්වා එකං අඞ්ගුලිමුද්දිකං නාවාය සවච කාරං දත්වා අවිදූරට්ඨානෙ ඨාණිං පරික්ඛිපාපෙත්වා නිසින්නො පුරිසෙ ආණාපෙසි, බාහිරතො වාණිජෙසු ආගතෙසු තතියෙන පටිහාරෙන ආරොචෙථාති. නාවා ආගතාති සුත්වා බාරාණසිතො සතමත්තා වාණිජා භණ්ඩං ගණ්හාමාති ආගම්ංසු භණ්ඩං තුමෙහ න ලභිස්සථ අසුකට්ඨානෙ නාම මහාවාණිජෙන සවච කාරො දින්නොති. තෙ තං සුත්වා තස්ස සන්තිකං ආගතා පාදමූලිකපුරිසා පුරිමසදිසෙනෙව තතියෙන පටිහාරෙන තෙසං ආගතභාවං ආරොචෙසුං.

තෙ සතමත්තාපි වාණිජා එකෙකං සහස්සං දත්වා තෙන සද්ධිං නාවාය පත්තිකා හුත්වා පුන එකෙකං සහස්සං දත්වා පත්තිං විස්සජ්ජාපෙත්වා භණ්ඩං අත්තනො සන්තකං අකංසු.

---

1. ඉ. තිණං. 2. ඉ. තස්ස.

චුල්ලසෙට්ඨිවාසිකෝ මෙ සතසහස්සානි ගණ්හිත්වා බාරාණසිං ආගන්ත්වා කතඤ්ඤුකං මේ භවිතුං වට්ටතීති එකං සතසහස්සං ගහාපෙත්වා චුල්ලකසෙට්ඨිස්ස සමීපං ගතෝ, අථ නං සෙට්ඨි කිත්තක නාත! කත්වා ඉදං ධනං ලද්ධන්ති පුච්ඡි, සෝ තුම්හෙහි කථිත උපායෙ ඨත්වා චතුමාසබ්භන්තරෙයෙව ලද්ධන්ති මතමූසිකං ආදිං කත්වා සබ්බං වත්ථුං කථෙසි. චුල්ලකමහාසෙට්ඨි තස්ස වචනං සුත්වා න ඉදානි එවරූපකං දුරකං පරසන්තකං කාතුං වට්ටතීති වයපප්පත්තං ධීතරං දත්වා සකලකුට්ටම්බස්ස සාමිකං අකාසි. සෝ සෙට්ඨිනෝ අච්චයෙන තස්මිං නගරෙ සෙට්ඨිට්ඨානං ලභි. බෝධිසත්තොපි යථා කම්මං අගමාසි, සම්මාසම්බුද්ධොපි ඉමං ධම්මදෙසනං කථෙන්තො අභිසම්බුද්ධොව ඉමං ගාථං කථෙසි :-

අපපකෙනපි මෙධාවී පාහතෙන විවකඛණෝ,
සමුට්ඨාපෙති අත්තානං අණුං අග්ගිංව[1] සංහරං ති.

තත්ථ අප්පකෙනාපීති ථොකෙකනාපි පරිත්තකෙනාපි. මෙධාවීති පණ්ඩිතො. පාහතෙනාති හණ්ඩමූලෙන. විවකඛණොති වොහාර කුසලො. සමුට්ඨාපෙතීති අත්තානානන්ති මහන්තං ධනං ච යසඤ්ච උපපාදෙන්ත තත්ථ අත්තානං සණ්ඨපෙති පතිට්ඨාපෙති යථා කිං? අණුං අග්ගිංව සංහරන්ති යථා පණ්ඩිතො පුරිසො පරිත්තකං අග්ගිං අත්තුක්කමෙන ගොමයවුණ්ණාදීනි පක්ඛිපිත්වා මුඛවාතෙන ධමෙන්තො සමුට්ඨාපෙති වඩ්ඪෙති මහන්තං අග්ගික්ඛන්ධං කරොති. එවමෙවං පණ්ඩිතො ථොකම්පි පාහතං ලභිත්වා කාමාරුපායෙහි පයොජෙත්වා ධනඤ්ච යසඤ්ච වඩ්ඪෙති වඩ්ඪෙත්වා ච පන තත්ථ තත්ථ අත්තානං පතිට්ඨාපෙති තාය එව වා පන ධනයසසම්පත්තිය තාය අත්තානං සමුට්ඨාපෙති අභිසඤ්ඤතං පාකටං කරොතීති අත්ථො.

ඉති භගවා ඔකඛමෙ! චුල්ලපන්ථකො මං නිස්සාය ඉදානි ධම්මෙසු ධම්මමඤ්ඤතං පත්තො පුබ්බෙ පන හොගෙසුපි හොගමඤ්ඤතං යසමඤ්ඤතං පාපුණීති එවං ඉමං ධම්මදෙසනං දස්සෙත්වා චෙව වත්ථුං කථෙත්වා අනුසන්ධිං සංදෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා චුල්ලසෙට්ඨිවාසිකෝ චුල්ලපන්ථකො අහොසි චුල්ලකමහාසෙට්ඨි පන අහමෙව අහොසිනන්ති දෙසනං නිට්ඨාපෙසි.

චුල්ලසෙට්ඨිජාතකං.

1, 1, 5.

කිමඟඟති තණ්ඩුලනාළිකාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලාලුදායිත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං සමයෙ ආයස්මා දබ්බො මල්ලපුත්තො සබ්බසත්තානුද්දයකො හොති තස්මිං

1. ම., අග්ගිව.

පාකතිකොව සලාකභත්තානි උද්දිසමානෙ ලාලුදායිත්ථෙරස්ස[1] කදාචි වරභත්තං පාපුණාති කදාචි ලාමකභත්තං, සො ලාමකභත්තස්ස පත්තදිවසෙ සලාකග්ගං ආකුලං කරොති කිං දණ්ඩකොව සලාකං දාතුං ජානාති? අමෙහ න ජානාමාතිපි වදති. තස්මිං සලාකග්ගං ආකුලං කරොනෙන හඤ්ඤති තුමෙව සලාකා දෙහීති සලාකා පචිතිං අදංසු. තතොපට්ඨාය සො සඞ්ඝස්ස සලාකං අදාසි. දදනෙනා පන ඉදං වරභත්තන්ති වා ලාමකභත්තන්ති වා අසුකවස්සගොත්ත වරභත්තං ඨිතං අසුකවස්සගොත්ත ලාමකභත්තන්ති වා න ජානාති ඨිතිකං කරොනෙනාපි අසුකවස්සගොත්ත ඨිතිකාති න සල්ලක්ඛෙති භික්ඛූනං ඨිතවෙලාය ඉමස්මිං ඨානෙ අයං ඨිතිකා ඨිතා ඉමස්මිං ඨානෙ අගතන්ති භූමියං වා ඛිත්තියං වා ලෙඛං කඩ්ඪති. පුන දිවසෙ සලාකග්ගෙ භික්ඛූ මන්දතරා වා හොන්ති බහුතරා වා තෙසු මන්දතරෙසු ලෙඛා හෙට්ඨා හොති බහුතරෙසු උපරි, සො ඨිතිකං අජානන්තා ලෙඛාසඤ්ඤාය සලාකං දෙති. අථ නං භික්ඛූ ආවුසො! ලාලුදායි! ලෙඛා නාම හෙට්ඨා වා හොති උපරි වා වරභත්තං පන අසුකවස්සගොත්ත ඨිතං ලාමකභත්තං අසුකවස්සගොත්තන්ති ආහංසු. සො භික්ඛු පටිපථරන්තා යදි එවං අයං ලෙඛා කස්මා එවං ඨිතා? කිං අහං තුම්හාකං සද්දහාමි? ඉම්ස්සා ලෙඛාය සද්දහාමීති වදති අථ නං දහරා ච සාමණෙරා ච ආවුසො! ලාලුදායි! තයි සලාකා දෙන්තෙ භික්ඛූ ලාභෙන පරිහායන්තීති න චං දාතුං අනුවත්තිංසු. තස්මිං ඛණෙ සලාකග්ගෙ මහන්තං කොලාහලං අහොසි.

තං සුත්වා සත්ථා ආනන්දත්ථෙරං පුච්ඡි ආනන්ද! සලාකග්ගෙ මහන්තං කොලාහලං කිං සද්දො නාමෙසොති? ථෙරෝ තථා ගතස්ස තමත්ථං ආරොචෙසි. ආනන්ද! න ඉදානෙව ලාලුදායි අත්තනො බාලතාය පරෙසං ලාභහානිං කරොති පුබ්බෙපි අකාසි යෙවාති ආහ. ථෙරෝ තස්සත්ථස්ස ආවිභාවත්ථං භගවන්තං යාචි භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නතාං කාරණං පාකටං අකාසි :-

අතීතෙ කාසිරට්ඨෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො රාජා අහොසි. තදා අම්හාකං බොධිසත්තොපි තස්ස අග්ගඝාරකො අහොසි. හත්ථි අස්සාදීනි චෙව මණිසුවණ්ණාදීනි ච අග්ඝාපෙසි. අග්ඝාපෙත්වා භණ්ඩාගාරිකානං භණ්ඩාගාරූපමෙව මූලං දාපෙසි. රාජා පන ලුද්ධො හොති සො ලොභපකතිතාය එවං චින්තෙසි අයං අග්ඝාපනකො එවං අග්ඝාපෙන්තො න චිරස්සෙව මම ගෙහෙ ධනං පරික්ඛයං ගමෙස්සති අඤ්ඤං අග්ඝාපනකං කරිස්සාමීති. සො සීහපඤ්ජරං උග්ඝාටෙත්වා රාජඞ්ගණං ඔලොකෙන්තො එකං ගාමිකමනුස්සං ලොලබාලං රාජඞ්ගණෙන ගච්ඡන්තං දිස්වා එස මය්හං අග්ඝාපනකම්මං කාතුං සක්ඛිස්සතීති තං පක්කොසාපෙත්වා සක්ඛිස්සසි භණෙ! අම්හාකං

1. ඉ. උදයිත්ථෙරස්ස.

අග්ඝාපනිකකම්මං කාතුනති ආහ. සක්ඛිස්සාමි දෙවාති. රාජා අත්තනෝ ඛන්තිබලඤ්ඤාය තං බාලං අග්ඝාපනියකම්මෙ ඨපෙසි. තතෝ පට්ඨාය සෝ බාලෝ හත්ථිඅස්සාදීනි අග්ඝාපෙන්තෝ අග්ඝං හාපෙත්වා යථා රුච්චියා කරෙති, තස්ස ඣානන්තරෙ ඨිතත්තා යං සෝ කරෙති තමෙව මූලං හොති.

තස්මිං කාලෙ උත්තරාපථතෝ එකෝ අස්සවාණිජෝ පඤ්ච අස්සසතානි ආනෙසි. රාජා තං පුරිසං පක්කොසාපෙත්වා අස්සෙ අග්ඝාපෙසි. සෝ පඤ්චන්නං අස්සසතානං එකං තණ්ඩුලනාළිකං අග්ඝමකාසි කත්වා ච පන අස්සවාණිජස්ස එකං තණ්ඩුලනාළිකං දෙථාති වත්වා අස්සෙ අස්සසාලායං බන්ධාපෙසි. අස්සවාණිජෝ පොරාණකඅග්ඝාපනිකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා ඉදානි කිං කත්තබ්බන්ති පුච්ඡි. සෝ ආහ තස්ස පුරිසස්ස ලඤ්ඡං දත්වා එවං පුච්ඡථ අම්හාකං තාව අස්සා එකං තණ්ඩුලනාළිකං අග්ඝන්තීති ඤත්වමෙතං තුම්හෙ පන නිස්සාය තණ්ඩුලනාළියා අග්ඝං ජානිතුකාමම්හා සක්ඛිස්සථ නො රඤ්ඤෝ සන්තිකෙ ඨත්වා සා තණ්ඩුලනාළිකා ඉදං නාම අග්ඝතීති වත්තුන්නති? සචෙ සක්කොම්හි වදති තං ගහෙත්වා රඤ්ඤෝ සන්තිකං ගච්ඡථ අහම්පි තත්ථ ආගමිස්සාමීති. අස්සවාණිජෝ සාධූති බොධිසත්තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා අග්ඝාපනිකස්ස ලඤ්ඡං දත්වා තම්පි ආරොවාපෙසි. සෝ ලඤ්ඡං ලභිත්වාව සක්ඛිස්සාම තණ්ඩුලනාළිං අග්ඝාපෙතුන්ති තෙනහි ගච්ඡාම රාජකුලන්ති තං ආදාය රඤ්ඤෝ සන්තිකං අගමාසි. බොධිසත්තොපි අඤ්ඤෙපි බහූ අමච්චා අගමංසු.

අස්සවාණිජෝ රාජානං වන්දිත්වා අහං දෙව! පඤ්චන්නං අස්සසතානං එකං තණ්ඩුලනාළිං අග්ඝනභාවං ජානිං සා පන තණ්ඩුලනාළිකා කිං අග්ඝතීති අග්ඝාපනිකං පුච්ඡථ දෙවාති. රාජා තං පවත්තිං අජානන්තෝ අමෙහා අග්ඝාපනික! පඤ්චඅස්සසතානි කිං අග්ඝන්තීති පුච්ඡි. තණ්ඩුලනාළිං දෙවාති. හොතු භණෙ! පඤ්චඅස්සසතා තාව තණ්ඩුලනාළිං අග්ඝනන්තු සා පන කිමග්ඝතීති තණ්ඩුලනාළිකාති පුච්ඡි. සෝ බාලපුරිසෙ බාරාණසිං ඝනන්තරබාහිරං අග්ඝතීති තණ්ඩුලනාළිකාති ආහ. සෝ කිර පුබ්බෙ රාජානං අනුවත්තන්තෝ එකං සාලිතණ්ඩුලනාළිං අස්සානං අග්ඝං අකාසි පුන වාණිජකස්ස හත්ථතෝ ලඤ්ඡං ලභිත්වා තස්සා තණ්ඩුලනාළිකාය බාරාණසිං ඝනන්තරබාහිරං අග්ඝමකාසි.

කිමග්ඝති තණ්ඩුලනාළිකාය
අස්සානමූලාය වදෙති රාජ!
බාරාණසිං ඝනන්තරබාහිරන්තං
අග්ඝමග්ඝති තණ්ඩුලනාළිකාති.*

---

*. අයං ගාථා ඉංගලිසපොත්ථකෙ න දිස්සති. ඉම්සා පන ගාථාය අත්ථථා සිංහලපොත්ථකෙපි නත්ථි.

තදා පන බාරාණසියා පාකාරපරික්ඛිපෝ වාදසයොජනිකෝ හොති ඉදමස්සා අන්තරං බාහිරං පන තියොජනසතිකං රට්ඨං. ඉති සෝ බාලෝ එවං මහන්තං බාරාණසිං ස අන්තරං ස බාහිරං තණ්ඩුලනාළිකාය අග්ඝං අකාසි. තං සුත්වා අමච්චා පාණිං පහරිත්වා හසමානා මඤ්ඤු පුබ්බ පඤ්ඤාය රජ්ජං කාරෙන්ති සඤ්ඤාදිතෝ අහුම්හ එවං මහන්තං කිර සාරජ්ජං බාරාණසිරජ්ජං තණ්ඩුල නාළිමත්තං අග්ඝති අහෝ අග්ඝාපනිකස්ස පඤ්ඤාසම්පදා! කතං එත්තකං කාලං අඤ්ඤාපනිහෝ විහාසි? අම්හාකං රඤ්ඤෝ එව අනුච්ඡවිකොති පරිහාසං අකංසු. තස්මිං කාලෙ රාජුලජ්ජිතෝ නං බාලං නික්කඩ්ඪාපෙත්වා බොධිසත්තසෙසෙව අග්ඝාපනිකට්ඨානං අදාසි. බොධිසත්තොපි යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා දස්සෙත්වා වෙ වත්ථූනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ගාමිකබාලඅග්ඝාපනිකෝ ලාළුදායි අහොසි පණ්ඩිතඅග්ඝාපනිකෝ අහමෙව අහොසිනන්ති දෙසනං නිට්ඨාපෙසි.

තණ්ඩුලනාළිජාතකං.

1. 1. 6

කිරිඛන්තපසම්පන්නාති ඉදං භගවා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං බහුභණ්ඩිකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථිවාසී කිරෙකෝ කුටුම්බිකෝ හරිත්‍යා කාලකතාය පබ්බජි. සෝ පබ්බජන්තෝ අත්තනෝ පරිවෙණද්වෙ අග්ගිසාලද්වෙ භණ්ඩගබභද්වෙ කාරෙත්වා භණ්ඩගබභං සපරිභණ්ඩුලාදීහි පූරෙත්වා පබ්බජි. පබ්බජිත්වා පන අත්තනෝ දාසෙ පක්කොසාපෙත්වා යථාරුචිතං ආහාරං පචාපෙත්වා භුඤ්ජති බහුපරික්ඛාරෝ ව අහොසි. රත්තිං අඤ්ඤං කිඤ්චා සන්නපාරුපණං හොති දිවා අඤ්ඤං. විහාරපවෙසනෙ වසති. තස්සෙවං දිවසං චීවරපවෙසාදීනි කිරණාදීනි නීහරිත්වා පරිවෙණෙ පක්ඛිපිත්වා සුක්ඛා පෙන්තස්ස සම්බහුලා ජානපදා භික්ඛූ සෙනාසනචාරිකං ආහිණ්ඩන්තා පරිවෙණං ගන්ත්වා චීවරාදීනි දිස්වා කස්සිමානීති පුච්ඡිංසු. සෝ මය්හං ආවුසොති ආහ. ආවුසො! ඉදම්පි චීවරං ඉදම්පි චීවරං ඉදම්පි නිවාසනං ඉදම්පි නිවාසනං ඉදම්පි පච්චත්ථරණං ඉදම්පි පච්චත්ථරණං සබ්බං තුය්හමෙවානි? ආම මය්හමෙවානි. ආවුසො! භගවතා තීණි චීවරානි අනුඤ්ඤාතානි චෙව. එවං අපිච්ඡස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ පබ්බජිත්වා එවං බහුපරික්ඛාරෝ ජාතෝ එහි තං දසබලස්ස ආරාධෙස්සාමාති තං ආදාය සත්ථුසන්තිකං අගමංසු.

සත්ථා දිස්වාව ඤාතුඛෝ භික්ඛවෙ! අනිච්ඡමානකං යෙව භික්ඛුං ගණ්හිත්වා ආගතත්ථාති ආහ. භන්තෙ! අයං භික්ඛු බහුභණ්ඩෝ බහුපරික්ඛාරොති. සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! බහුභණ්ඩොති? සච්චං භගවාති.

කසමා පන තවං භික්ඛු! බහුභණ්ඩා ජාතෝ? නනු අහං අපිච්ඡතාය සන්තුට්ඨියා-පෙ-පවිවෙකස්ස විරියාරම්භස්ස වණ්ණං වදාමීති? සෝ සත්ථුවචනං සුත්වා කුපිතෝ ඉමිනාදානි නීහාරෙන චරිස්සාමීති පාරුපණං ඡඩ්ඩෙත්වා පරිසමජ්ඣෙ එකවීවරෝ අට්ඨාසි.

අථ නං සත්ථා උපට්ඨහයමානෝ නනු තවං භික්ඛු! පුබ්බෙ භිරොත්තපගවෙසකෝ දකරක්ඛසකාලෙපි භිරොත්තපං ගවෙසමානෝ චාදසසංවච්ඡරානි විහාසි? අථ කසමා ඉදානි එවං ගරුකෙ බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිත්වා චතුපරිසමජ්ඣෙ පාරුපණං ඡඩ්ඩෙත්වා භිරොත්තපපං පහාය නිහොසීති? සෝ සත්ථුවචනං සුත්වා භිරොත්තපපං පවත්තපටිච්ඡාපෙත්වා තං විවරං පාරුපිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. භික්ඛු තසසත්ථසස ආවිභාවත්ථං භගවන්තං යාචිංසු භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නා කාරණං පාකටං අකාසි :-

අතීතෙ කාසිරට්ඨෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො රාජා අහොසි. තදා බොධිසත්තො තසස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිසමිං පටිසන්ධිං ගණ්හි තසස නාමග්ගහණදිවසෙ මහිංසාසකුමාරොති නාමං අකංසු. තසස ආධාවිත්වා පරිධාවිත්වා විවරණකාලෙ රඤ්ඤෝ අඤ්ඤෝපි පුත්තො ජාතො, තසස චන්දකුමාරොති නාමං අකංසු. තසස පන ආධාවිත්වා පරිධාවිත්වා විවරණකාලෙ බොධිසත්තමාතා කාලමකාසි. රාජා අඤ්ඤං අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙසි. සා රඤ්ඤෝ පියා අහොසි මනාපා. සා පියසංවාසමජ්ඣාය එකං පුත්තං විජායි සුරියකුමාරොති තසස නාමං අකංසු. රාජා පුත්තං දිස්වා තුට්ඨචිත්තෙන වරං අදාසි. පුත්තස්ස තෙ වරං දම්මීති ආහ. දෙවී වරං ඉච්ඡිතකාලෙ ගහෙතබ්බං නත්වා ඨපෙසි. සා පුත්තෙ වයප්පත්තෙ රාජානං ආහ දෙවෙන මය්හං පුත්තස්ස ජාතකාලෙ වරෝ දින්නෝ පුත්තස්ස මෙ රජ්ජං දෙහීති. රාජා මය්හං වෙ පුත්තා අග්ගික්ඛන්ධා විය ජලමානා විය රඤ්ඤි න සක්කා තව පුත්තස්ස රජ්ජං දාතුන්ති පරික්ඛිපිත්වා තං පුත්තපපුත්ත යාවමානමෙව දිස්වා අයං මය්හං පුත්තානං පාපකම්පි විනෙතයය්‍යාති පුත්තෙ පක්කොසාපෙත්වා ආහ, තාතා! අහං සුරිය කුමාරස්ස ජාතකාලෙ වරං අදාසිං. ඉදානිස්ස මාතා රජ්ජං යාචති. අහං තස්ස න දාතුකාමෝ මාතුගාමෝ නාම පාපෝ තුම්හාකං පාපකම්පි විනෙතය්‍ය තුමෙහ අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මමවචනෙන කුල සන්තකෙ නගරෙ රජ්ජං කරෙය්‍යාථාති කන්දිත්වා රොදිත්වා සීසෙ චුම්බිත්වා උය්‍යොජෙසි.

තෙ පිතරං වන්දිත්වා පාසාදා ඔරොහනෙන රාජඞ්ගණෙ කීළමානා සුරියකුමාරොපි දිස්වා තං කාරණං ඤත්වා අහමපි භාතු කෙහි සද්ධිං ගමිස්සාමීති තෙහි සද්ධිං ගෙව නික්ඛමි. තෙ හිමවන්තං පවිසිංසු. බොධිසත්තා මග්ගා ඔක්කම්ම රුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා

සූරියකුමාරං ආමන්තෙසි තාත! සූරිය! එතං සරං ගන්ත්වා නහාත්වා ච පිවිත්වා ච පදුමිනිපණ්ණේහි අම්හාකම්පි පාණ්ඩියං ආනෙහීති. තං පන සරං වෙස්සවණස්ස ඤාතිකා එකෙන දකරක්ඛසෙන ලද්ධං හොති. වෙස්සවණෝ ච තං ආහ ඨපෙත්වා දෙවධම්මජාත තකෙ යෙ අඤ්ඤේ ඉමං සරං ඔතරන්ති තෙ ඛාදිතුං ලභසි අන්තොජණ්ණෙ න ලභසීති. තතෝ පට්ඨාය සෝ රක්ඛසෝ යෙ තං සරණං ඔතරන්ති තෙ දෙවධම්මෙ පුච්ඡිත්වා ගෙ න ජානන්ති තෙ ඛාදති. අථබෝ සූරියකුමාරෝ තං සරං ගන්ත්වා අවිදූරෙ ඨිතොව ඔතරි. අථ නං සෝ රක්ඛසෝ ගහෙත්වා දෙවධම්මං ජානාසීති පුච්ඡි. සෝ දෙවධම්මා නාම චන්දසූරියාති ආහ. අථ නං ත්වං දෙවධම්මෙ න ජානාසීති උදකං පවෙසෙත්වා අත්තනෝ වසනට්ඨානෙ ඨපෙසි. බොධිසත්තොපි තං විරාධෙන්තං දිස්වා චන්දකුමාරං පෙසෙසි රක්ඛසෝ න්හාපි ගණ්හිත්වා දෙවධම්මෙ ජානාසීති පුච්ඡි. ආම ජානාමි දෙව ධම්මා නාම චතූසු දිසාසු, රක්ඛසෝ න ත්වං දෙවධම්මෙ ජානා සීති න්හාපි ගහෙත්වා තත්ථෙව ඨපෙසි.

බොධිසත්තොපි තස්මිම්පි විරාධෙන්තෙ එකෙන අන්තරායෙන භවිතබ්බන්ති සඤ්ඤං තත්ථ ගන්ත්වා විනන්නම්පි ඔතරණපදවළඤ්ජං දිස්වා රක්ඛසපරිග්ගහිතෙන ඉමිනා සරෙන භවිතබ්බන්ති ඛග්ගං සන්නය්හිත්වා, ධනුං ගහෙත්වා අට්ඨාසි. උදකරක්ඛසෝ බොධිසත්තං උද්ධං අන්තොතරන්තං දිස්වා වන්නම්මිකපරිසෝ භීය හුත්වා බොධි සත්තං ආහ භොෝ! පුරිස! ත්වං මඟඝකිලන්තොසි කස්මා ඉමං සරං ඔතරිත්වා නහායිත්වා පිවිත්වා භිසමුළාලං ඛාදිත්වා පුප්ඵානි පිළන්ධිත්වා යථා සුඛං න ගච්ඡසීති? බොධිසත්තොපි තං දිස්වා එස සෝ යක්ඛෝ භවිස්සතීති ඤත්වා තයා මෙ භාතිකා ගහිතාති ආහ. ආම මයාති. කිංකාරණාති? අහං ඉමං සරං ඔතිණ්ණකෙ ලභාමීති. කිං පන සබ්බෙව ලභසීති? යෙ දෙවධම්මෙ ජානන්ති තෙ ඨපෙත්වා අවසෙසෙ ලභාමීති අත්ථි පන තෙ දෙවධම්මෙහි අත්ථොති? ආම අත්ථි. යදි ඒවං අහං තෙ දෙවධම්මෙ කථෙස්සාමීති. තෙනහි කථෙහි අහං දෙවධම්මෙ සුණිස්සාමීති. බොධිසත්තොපි අහං දෙවධම්මෙ කථෙස්සං කිලිට්ඨගත්තොපි පනම්හීති ආහ. යක්ඛෝ බොධිසත්තං නහාපෙත්වා භොජනං භොජෙත්වා පාණ්ඩියං පායෙත්වා පුප්ඵානි පිළන්ධාපෙත්වා ගන්ධෙහි විලිම්පාපෙත්වා අලඞ්කතමණ්ඩපමජ්ඣෙ පල්ලඞ්කං අත්ථරිත්වා අදාසි. බොධිසත්තොපි ආසනෙ නිසීදිත්වා යක්ඛං පාදමූලෙ නිසීද පෙත්වා තෙනහි ඔහිතසොතෝ සක්කච්චං දෙවධම්මෙ සුණාහීති ඉමං ගාථමාහ :-

හිරිඔත්තප්පසම්පන්නා සුක්කධම්මසමාහිතා,
සන්තෝ සප්පුරිසා ලොකෙ දෙවධම්මාති වුච්චරෙති.

තත්ථ හිරිඔත්තප්පසම්පන්නානන්ති හිරියා ච ඔත්තප්පෙන ච සම්පන්නා ගතා. තෙසු කායදුච්චරිතාදීහි හිරියතීති හිරි, ලජ්ජායෙතං අධිවචනං, තෙහියෙව ඔත්තප්පතීති ඔත්තප්පං පාපතො උබ්බිජ්ජනසෙතං අධිවචනං. **තත්ථ අජ්ඣත්තසමුට්ඨානා හිරි, බහිද්ධාසමුට්ඨානං ඔත්තප්පං. අත්තාධිපතෙය්‍යා හිරි, ලොකාධිපතෙය්‍යං ඔත්තප්පං. ලජ්ජාසභාවසණ්ඨිතා හිරි, භයසභාවසණ්ඨිතං ඔත්තප්පං සපතිස්සවලක්ඛණා හිරි වජ්ජභීරුකභයදස්සාවිලක්ඛණං ඔත්තප්පං. තත්ථ අජ්ඣත්තසමුට්ඨානං හිරිං වතුහි කාරණෙහි සමුට්ඨාපෙති ජාතිං පච්චවෙක්ඛිත්වා වයං පච්චවෙක්ඛිත්වා සූරභාවං පච්චවෙක්ඛිත්වා බාහුසච්චං පච්චවෙක්ඛිත්වා.** කථං? **පාපකරණං නාමෙතං න ජාතිසම්පන්නානං කම්මං හීනජච්චානං කෙවට්ටාදීනං ඉදං කම්මං තාදිසස්ස ජාතිසම්පන්නස්ස ඉදං කම්මං කාතුං න යුත්තන්ති එවං තාව ජාතිං පච්චවෙක්ඛිත්වා පාණාතිපාතාදිපාපං අකරොන්තො හිරිං සමුට්ඨාපෙති. තථා පාපකරණං නාමෙතං දහරෙහි කත්තබ්බකම්මං තාදිසස්ස වයෙ සීතකස්ස ඉදං කම්මං කාතුං න යුත්තන්ති එවං වයං පච්චවෙක්ඛිත්වා පාණාතිපාතාදිපාපං අකරොන්තො හිරිං සමුට්ඨාපෙති. තථා පාපං නාමෙතං දුබ්බලජාතිකානං කම්මං තාදිසස්ස සූරභාවසම්පන්නස්ස ඉදං කම්මං කාතුං න යුත්තන්ති එවං සූරභාවං පච්චවෙක්ඛිත්වා පාණාතිපාතාදිපාපං අකරොන්තො හිරිං සමුට්ඨාපෙති. තථා පාපකම්මං නාමෙතං අනිබ්බූළ්හානං කම්මං න පණ්ඩිතානං, තාදිසස්ස පණ්ඩිතස්ස බහුස්සුතස්ස ඉදං කම්මං කාතුං න යුත්තන්ති එවං බාහුසච්චං පච්චවෙක්ඛිත්වා පාණාතිපාතාදිපාපං අකරොන්තො හිරිං සමුට්ඨාපෙති එවං අජ්ඣත්තසමුට්ඨානං හිරිං වතුහි කාරණෙහි සමුට්ඨාපෙති. සමුට්ඨාපෙත්වා ච පන අත්තනො චිත්තෙ හිරිං පවෙසෙත්වා පාපකම්මං න කරොති. එවං හිරි අජ්ඣත්තසමුට්ඨානා නාම හොති.**

කථං ඔත්තප්පං බහිද්ධාසමුට්ඨානං නාම? සචෙ තුං පාපකම්මං කරිස්සසි චතුන්නං පරිසාසු ගරහප්පත්තො භවිස්සසීති :-

> **"ගරහිස්සන්ති තං විඤ්ඤූ අස්සුවිං නාගරිකො යථා**
> **විවජ්ජිතො සීලවන්තෙහි කථං භික්ඛු! කරිස්සසී"ති.**

පච්චවෙක්ඛන්තො හි බහිද්ධාසමුට්ඨිතෙන ඔත්තප්පෙන පාපකම්මං න කරොති එවං ඔත්තප්පං බහිද්ධාසමුට්ඨානං නාම හොති.

කථං හිරි අත්තාධිපතෙය්‍යා නාම? ඉධෙකච්චො කුලපුත්තො **අත්තානං අධිපතිං ජෙට්ඨකං කත්වා තාදිසස්ස සද්ධා පබ්බජිතස්ස බහුස්සුතස්ස ධුතවාදිස්ස න යුත්තං පාපකම්මං කාතුන්ති පාපං න කරොති එවං හිරි අත්තාධිපතෙය්‍යා නාම හොති. තෙනාහ භගවා :- "සො අත්තානංයෙව අධිපතිං කත්වා අකුසලං පජහති**

කුසලං භාවෙති සාවජ්ජං පජහති අනවජ්ජං භාවෙති සුද්ධං අත්තානං පරිහරතී''තිa කථං ඔත්තප්පං ලොකාධිපතෙය්‍යං නාම? ඉධෙකච්චෝ කුලපුත්තෝ ලොකං අධිපතිං ජෙට්ඨකං කත්වා පාපකම්මං න කරොති. යථාහ :- ''මහාඛො පනායං ලොකසන්නිවාසො තස්මිං ඛො පන ලොකසන්නිවාසෙ සන්ති සමණබ්‍රාහ්මණා ඉද්ධිමන්තො දිබ්බචක්ඛුකා පරචිත්තවිදුනො, තෙ දූරතොපි පස්සන්ති ආසන්නාපි න දිස්සන්ති චෙතසාපි චිත්තං පජානන්ති. තෙපි මං එවං ජානිස්සන්ති පස්සථ හො! ඉමං කුලපුත්තං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො වොකිණ්ණෙහි පාපකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහීති සන්ති දෙවතා ඉද්ධිමන්තිනියො දිබ්බචක්ඛුකා පරචිත්ත විදුතියො තා දූරතොපි පස්සන්ති ආසන්නාපි න දිස්සන්ති චෙත සාපි චිත්තං පජානන්ති තාපි මං ජානිස්සන්ති පස්සථ හො! ඉමං කුලපුත්තං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො වොකිණ්ණෙහි පාපකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහීති සො ලොකංයෙව අධිපතිං කාරිත්වා අකුසලං පජහති කුසලං භාවෙති සාවජ්ජං පජහති අනවජ්ජං භාවෙති සුද්ධං අත්තානං පරිහරතී''තිa එවං ඔත්තප්පං ලොකාධිපතෙය්‍යං නාම හොති.

ලජ්ජාභාවසණ්ඨිතා හිරි භයසභාවසණ්ඨිතං ඔත්තප්පන්ති එත්ථ පන ලජ්ජාති ලජ්ජනාකාරො තෙන සභාවෙන සණ්ඨිතා හිරි භයනන්ති අපායභයං තෙන සභාවෙන සණ්ඨිතං ඔත්තප්පං තදුභයම්පි පාපපරිවජ්ජනෙ පාකටං හොති. එකච්චෙ හි යථා නාමෙකො කුල පුත්තෝ උච්චාරපස්සාවාදීනි කරොන්තො ලජ්ජිං තබ්බ්‍යුත්තකං එකං දිස්වා ලජ්ජනාකාරප්පත්තො භවෙය්‍ය හිළිතෝ එවමෙවං අජ්ඣත්තං ලජ්ජිධම්මං ඔක්කම්ම්ත්වා පාපනම්මං න කරොති. එකච්චෙ අපාය භයභීරුකෝ හුත්වා පාපකම්මං න කරොති. තත්‍රිදං ඔපම්මං. යථාහි ඒසු අඤ්ඤතරස්මිං එකෝ සීතලෝ භවෙය්‍ය ගුථමක්ඛිකා, එකෝ උණ්හෝ ආදිත්තෝ තත්‍ර පණ්ඩිතෝ සිවාලං ගුථමක්ඛිකත්තා ජිගුච්ඡනෙන්‍ය න ගණ්හාති. ඉතරං භාහහයෙන. තත්‍ර සීතලස්ස ගුථමක්ඛිකාය ජිගුච්ඡාය අභාවෙ විය අජ්ඣත්තං ලජ්ජිධම්මං ඔක්කම්ම්ත්වා පාපස්ස අකරණං, උණ්හස්ස භාහහයෙන අභාවෙ විය අපායභයෙන පාපස්ස අකරණං වෙදිතබ්බං.

සපදානිසවලක්ඛණා හිරි වජ්ජභීරුභාවදස්සාවිලක්ඛණං ඔත්තප්පන්ති ඉදමපි වයං පාපපරිවජ්ජනෙයෙව පාකටං හොති. එකච්චෙ හි ජාතිමහත්තපච්චවෙක්ඛණා සූරම්මහත්තපච්චවෙක්ඛණා දෙවතාමහත්තපච්චවෙක්ඛණා සබ්‍රහ්මචාරිමහත්තපච්චවෙක්ඛණාති චතූහි කාරණෙහි සපදානිසවලක්ඛණං හිරිං සමුට්ඨාපෙත්වා පාපං න කරොති. එකච්චෙ අත්තානුවාදභයං පරානුවාදභයං දණ්ඩභයං

---

a. අඞ්ගුත්තර නිකායපාළි. *. මහත්ත-ශ්‍රී සබ්බත්ථ.

දුග්ගතිභයතජ්ජිතා එතාහි කාරණේහි විජ්ජාගරුකභයදස්සාවිලකඛණං ඔතාපපං සම්මක්ඛාපෙත්වා පාපං න කාරෙති. තස්ස ජාතිමහත්ත පවත්තෙකඛණාදීනිත්වෙව අත්තානුවාදභයාදීනි ච විත්ථාරෙත්වා කථේ තබ්බානි. තෙසං විත්ථාරෙ අඞ්ගුත්තරට්ඨකථාය වුත්තෙතා.

සුක්කධම්මසමාගතානි ඉදමෙව හිරොත්තප්පං ආදිං කත්වා කත්තබ්බා කුසලා ධම්මා සුක්කධම්මා නාම, තෙ සබ්බසඞ්ගාහක තයෙන චතුභූමකලොකියලොකුත්තරධම්මා, තෙහි සමාහිතා සමන්නාගතාති අත්ථෝ. **සන්තෙතා සප්පුරිසා ලොකෙති** කායකම්මා දීනං සන්තත්තාය සන්තෙතා සන්තයුත්තකත්තවෙදිත්තාය සොභනපුරිසාති සප්පුරිසා. ලොකෝ[1] පන සඞ්ඛාරලොකෝ සත්තලොකෝ ඔකාස ලොකෝ ඛන්ධලොකෝ ආයතනලොකෝ ධාතුලොකොති අනෙක විධෝ. තත්ථ, එකෝ ලොකෝ සබ්බෙ සත්තා ආහාරට්ඨිතියා-පෙ-අට්ඨ රසලොකා අට්ඨාරසධාතුයොති එත්ථ සඞ්ඛාරලොකෝ වුත්තෙතා, ඛන්ධලොකාදයෝ තදන්තොගධාසෙව. අයං ලොකෝ පරලොකෝ දෙවලොකෝ මනුස්සලොකොති ආදීසු පන සත්තලොකොවුත්තෙතා:-

"යාවතා වැදිමසූරියා පරිහරන්ති දිසාභන්ති විරොචනා,
තාව සහස්සධා ලොකෝ එත්ථ තෙ වත්තතී වසෙ"ති

එත්ථ ඔකාසලොකෝ වුත්තෝතා තෙසු ඉධ සත්තලොකෝ අධිප්පෙතෝ සත්තලොකසම්ං හි යෙව එවරූපා සප්පුරිසා තෙ **දෙව ධම්මාති** වුච්චරෙ. තත්ථ දෙවාති සම්මුතිදෙවා උපපත්තිදෙවා විසුද්ධිදෙවාති තිවිධා, තෙසු මහාසම්මතකාලතෝ පට්ඨාය ලොකෙන දෙවාති සම්මතත්තා රාජරාජකුමාරාදයෝ සම්මුතිදෙවා නාම, දෙවලොකෙ උපපන්නා උපපත්ති දෙවා නාම, ඛීණාසවා විසුද්ධිදෙවා නාම. වුත්තම්පි චෙතං-"සම්මුති දෙවා නාම රාජානෝ දෙවිත්ථියා කුමාරා, උපපත්ති දෙවා නාම භුම්මදෙවෙ උපාදාය තදුත්තරිදෙවා, විසුද්ධිදෙවා නාම බුද්ධපච්චෙකබුද්ධඛීණාසවා"ති. ඉමෙසං දෙවානං ධම්මාති දෙවධම්මාති වුච්චරෙති වුච්චනති හිරොත්තප්පමූලකා හි කුසලා ධම්මා කුසලසම්පදායෙව දෙව ලොකෙ නිබ්බත්තනියා ච විසුද්ධිභාවසෙසෙව කාරණත්තා කාර ණවෙන නිවිධානං දෙවානං ධම්මාති දෙවධම්මා, තෙහි දෙව ධම්මෙහි සමන්නාගතා පුඤ්ඤවන්තාපි දෙවධම්මා, තයා පුඤ්ඤවන්තියා නාගදෙසනාය තෙ ධම්මෙ දෙසෙනෙතා "සන්තෙතා සප්පුරිසා ලොකෙ දෙවධම්මාති වුච්චරෙ"ති ආහ

යතෙතා ඉමං ධම්මදෙසනං සුත්වා පඤ්ඤා බොධිසත්තං ආහ පණ්ඩිත! අහං තුම්හාකං පඤ්ඤෙනා එකං භාතරං දෙමි භාතරං ආනෙමීති? කණ්ඩිවඨං ආනෙහීති. 'පණ්ඩිත! තුං කෙවලං දෙවධම්ම

1. ඉ. ලොකොති.

ජානාසියෙව න පන තෙසු වත්තසීති. කිං කාරණාති? යං කාරණා ජෙට්ඨං ඨපෙන්තා කණ්ඨිට්ඨං ආනාපෙනෙතා ජෙට්ඨාපචායිකම්මං නාම තකරොසීති. දෙවධම්මෙ වාහං යක්ඛ! ජානාමි තෙසු ව වත්තාමි මයං හි ඉමං අරඤ්ඤං එතං නිස්සාය පවිට්ඨා එතස්ස හි අත්ථාය අම්හාකං පිතරං එතස්ස මාතා රජ්ජං යාචි අම්හාකං පන පිතා තං වරං අදත්වා අම්හාකං අත්තරක්ඛණත්ථාය අරඤ්ඤවාසං අත්තජානි. සො කුමාරෙ අනිවත්තිත්වා අමෙහි සද්ධිං ආගතො, තං අරඤ්ඤ එකො යක්ඛො ඛාදීති[1] වුත්තෙපි න කොචි සද්දහිස්සති. තෙනාහං ගරහගයහීතො තමෙව ආනාපෙමීති. සාධු සාධු පණ්ඩිත! එවං දෙව ධම්මෙ ව ජානාසි තෙසු ව වත්තසීති පසන්නාචිත්තෙතා යක්ඛො බොධිසත්තස්ස සාධුකාරං දත්වා වෙපි භාතරෙ ආනෙත්වා අදාසි.

අථ නං බොධිසත්තො ආහ සම්ම! එවං පුබ්බෙ අත්තනා කතෙන පාපකම්මෙන පරෙසං මංසලොහිතඛාදකො යක්ඛො හුත්වා නිබ්බත්තොසි, ඉදානි පුනපි පාපමෙව කරොසි. ඉදං තෙ පාපකම්මං නිරයාදීහි මුච්චිතුං න දස්සති. තස්මා ඉතො පට්ඨාය පාපං පහාය කුසලං කරොහීති, අසක්ඛි ච පන නං දමෙතුං, සො තං යක්ඛං දමෙත්වා තෙන සංවිහිතාරක්ඛො තත්ථෙව වසන්තො එකදිවසං තක්ඛත්තං ඔලොකෙත්වා පිතුකාලකතභාවං ඤත්වා යක්ඛං ආදාය බාරාණසිං ගන්ත්වා රජ්ජං ගහෙත්වා වන්දකුමාරස්ස ඔපරජ්ජං සුරියකුමාරස්ස සෙනාපතිට්ඨානං දත්වා යක්ඛස්ස රම්මණීයෙ ඨානෙ ආයතනං කාරෙත්වා යථාරුචිං සො අග්ගමාලං අග්ගපුප්ඵං අග්ගහත්ථෙන ලභති තථා අකාසි. සෝ ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා යථා කම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා දස්සෙත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සම්මාසම්බුද්ධොපි වෙ වත්ථූනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා උදකරක්ඛසො[2] බහුභණ්ඩිකභික්ඛු අහොසි සුරියකුමාරො ආනන්දො වන්දකුමාරො සාරිපුත්තො ජෙට්ඨකභාතා මහිංසාසකුමාරො අහමෙව අහොසිනන්ති.

දෙවධම්මජාතකං.

---

1. 1. 7.

පුත්තෙතා ත්‍යාහං මහාරාජාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො වාසභඛත්තියාය වත්ථුං ආරබ්භ කථෙසි. වාසභඛත්තියාය වත්ථු වාදසනිපාතෙ හදයාලජාතකෙ ආවිභවිස්සති. සා කිර මහානාමස්ස සක්කස්ස ධීතා නාගමුණ්ඩාය නාම දාසියා කුච්ඡිසම්මිං ජාතා

1. සී. ඛාදීති. 2. ඉ. දකරක්ඛසා.

කොසලරාජස්ස අග්ගමහෙසී අහොසි. සා රඤ්ඤෝ පුත්තං විජායි. රාජා පනස්සා පඨමං දූසිභාවං ඤත්වා ඣානං පරිහාපෙසි. පුත්තස්ස විඤ්ඤුභාවප්පත්තස්සාපි ඣානං පරිහාපෙසි යෙව. උභොපි අනෙකානි නිවෙසනෙ යෙව වසන්ති. සත්ථා තං කාරණං ඤත්වා පුබ්බණ්හසමයං පඤ්ච සතභික්ඛුපරිවුතෝ රඤ්ඤෝ නිවෙසනං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා මහාරාජ! කහං වාසභඛත්තියානී ආහ. රාජා තං කාරණං ආරොචෙසි. මහාරාජ! වාසභඛත්තියා කස්ස ධීතාති? මහානාමස්ස භග්ගස්ස. ආගච්ඡමානා කස්ස ආගච්ඡති? මය්හං භග්ගස්ස. මහාරාජ! එසා රඤ්ඤෝ ධීතා රඤ්ඤෝ ව ආගතා රාජානං යෙව පටිච්ච පුත්තං පටිලභි. සො පුත්තෝ කිං කාරණා පිතුඝාතකස්ස රඤ්ඤෝ සාමිකො න හොති? පුබ්බෙ රාජානෝ මුහුත්තිකායං කථඞ්කාරිකායං කුච්ඡිම්හි පුත්තං ලභිත්වා පුත්තස්ස රජ්ජං අදංසූති. රාජා තස්සාපඨස්සාභිභාවත්ථාය භගවන්තං යාචි. භගවා භවන්තරෙන පරිච්ඡින්නං කාරණං පාකටං අකාසි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෝ රාජා මහන්තෙන යසෙන උය්‍යානං ගන්ත්වා තත්ථ පුප්ඵඵලලොභෙන විවරන්තෝ උය්‍යානෙ වත්තසණ්ඩෙ ගායිත්වා ගායිත්වා දරූනි උද්ධරමානං එකං ඉත්ථිං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තෝ සංවාසං කප්පෙසි. තං ඛණංයෙව බොධිසත්තෝ තස්සා කුච්ඡියංයෙව පටිසන්ධිං ගණ්හි. තාවදෙව තස්සා වළිර පූරිතා විය ගරුකා කුච්ඡි අහොසි. සා ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා ගබ්භො මෙ දෙව! පතිට්ඨිතොති ආහ. රාජා අඞ්ගුලිමුද්දිකං දත්වා සචෙ ධීතා හොති ඉමං විස්සජ්ජෙත්වා පොසෙය්‍යාසි සචෙ පුත්තො හොති මුද්දිකාය සද්ධිං මම සන්තිකං ආනෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කාමි. සාපි පරිපක්කගබ්භා* බොධිසත්තං විජායි. තස්ස ආඛාවිත්වා පරිඛාවිත්වා විවරණකාලෙ කෙළිමණ්ඩලෙ කීළන්තස්ස එවං වත්තාරෙ හොන්ති නිපතිතකොත්තමා පහටාති. තං සුත්වා බොධිසත්තො මානුසකානිකං ඤත්වා අමම! කො මය්හං පිතාති පුච්ඡි. තාත! එවං බාරාණසිරඤ්ඤෝ පුත්තොති. අමම! අපි පන නොවි සක්කිති? තාත! රාජා ඉමං මුද්දිකං දත්වා සචෙ ධීතා හොති ඉමං විස්සජ්ජෙත්වා පොසෙය්‍යාසි සචෙ පුත්තා හොති ඉමාය මුද්දිකාය සද්ධිං ආනෙය්‍යාසීති වත්වා ගතොති. අමම! එවං සන්තෙ කසමා මං පිතුඝාතිකං න නෙය්‍යාසීති[1] සා පුත්තස්ස අජ්ඣාසයං ඤත්වා රාජචාරං ගන්ත්වා රඤ්ඤෝ ආරොචාපෙසි. රඤ්ඤව පක්කොසාපිතා පවිසිත්වා රාජානං වන්දිත්වා අයං තෙ දෙව! පුත්තොති ආහ. රාජා ජානන්තොපි පරිස මජ්ඣෙ ලජ්ජාය න මය්හං පුත්තොති ආහ. අයං තෙ දෙව! මුද්දිකා ඉමං සඤ්ඤානෙසීති. අයම්පි මය්හං මුද්දිකා න හොතීති. දෙව! ඉදානි ඣපෙත්වා සච්චකිරියං අඤ්ඤඤ්ඤ මම සක්කි නත්ථි. සච්චයං දුරතෝ තුමෙහ පටිච්ච ජාතෝ ආකාසෙ තිට්ඨතු නොවෙ භූමියං පතිත්වා

---

* පරිපාකගබ්භා-ඉතිසඞ්ඛත්ථ 1. සී. නආසයඤ්ඤාසීති-ඉං. ගාසයඤ්ඤීති.

මරතූනි බොධිසත්තං පාදේ ගහෙත්වා ආකාසෙ ඛිපි. බොධිසත්තොපි ආකාසෙ පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසින්නොව මධුරස්සරෙන පිතු ධම්මං කථෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

පුත්තොහ්‌යාහං මහාරාජ! එවං මං පොස ජනාධිප!
අඤ්ඤෙපි දෙවෙ පොසෙති කිඤ්චි දෙවෙ සකං පජන්ති.

තත්‍ථ පුත්තොතා ත්‍යාහන්ති පුත්තොතා තෙ අහං පුත්තොත්‍ව නාමෙස[1] අත්‍ථජෙ ඛෙත්තපෝ අන්තෙවාසිකොති දීඝනකොති චතුබ්බිධො.[2] තත්‍ථ අත්තනා නං පරිච්ච ජාතො අත්‍ථජෝ නාම, සඝනපිවෙය පලුඞ්ඛෙක උරෙති එවමාදිසු නිබ්බත්තෙතා ඛෙත්තජෝ නාම, සන්තිකෙ සිපපුග්ගණ්හනකෝ අන්තෙවාසිකෝ නාම, පොසාවනත්‍ථාය දින්නා දීඝනකෝ නාම, ඉධ පන අත්‍ථජං සන්ධාය පුත්තොතාති වුත්තං. වත්‍තුහි සඛහවත්‍තුහි ජනං රඤ්ජයතීති රාජා මහන්තො රාජා මහාරාජා තං ආමන්තෙන්තො ආහ **මහාරාජාති**. එවං මං **පොස ජනාධිපාති** ජනාධිප! මහාජනජෙට්ඨක! එවං මං පොස හරස්සු වඩ්ඪෙහි. **අඤ්ඤෙපි දෙවෙ පොසෙතීති** අඤ්ඤෙපි හත්‍ථිඛන්ධාදයෝ මනුස්සෙ හත්‍ථි අස්සාදයෝ තිරච්ඡානගතෙ ඛහුජනෙ ච දෙවෙ පොසෙති. **කිඤ්චි දෙවෙ සකං පජන්ති** එත්‍ථ පන කිඤ්චාති ගරහත්‍ථෙ ච අනුග්ගහණත්‍ථෙ ච[3] නිපාතො, සකං පජං අත්තනො පුත්තං මං දෙවෙ න පොසෙතීතිපි වදන්තො ගරහති නාම, අඤ්ඤෙ ඛහූ**ජනෙ** පොසෙතීති වදන්තො අනුග්ගණ්හති නාම, ඉති බොධිසත්තොපි ගරහන්තොපි අනුග්ගණ්හන්තොපි "කිඤ්චි දෙවෙ සකං පජ"න්ති ආහ. රාජා බොධිසත්තස්ස ආකාසෙ නිසීදිත්වා එවං ධම්මං දෙසෙන්තස්ස සුත්වා එහි තාත! අහ මෙව පොසෙස්සාමි **අහමෙව** පොසෙස්සාමීති හත්‍ථං පසාරෙසි. හත්‍ථඝසං පසාරිත්‍ථ.* බොධිසත්තොතා අඤ්ඤස්ස හත්‍ථෙ අනොතරිත්වා රඤ්ඤොව හත්‍ථෙ ඔතරිත්වා අඞ්ක නිසීදි. රාජා තස්ස ඔපරජ්ජං දත්වා මාතරං අගමෙහෙසිං අකාසි. සොපි විතූඅවචෙන කට්ඨවාහනරාජා නාම හුත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා යථා කම්මං ගතො. සත්‍ථා කොසලරඤ්ඤෝ ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා වෙ වත්‍ථූනි දස්සෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මාතා මහාමායා අහොසි පිතා සුද්ධොදන මහාරාජා කට්ඨවාහනරාජා අහමෙව අහොසිනන්ති.

කට්ඨහාරිජාතකං.

1.1.8.

අපි අනරමානානන්ති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඔස්සට්ඨවීරියං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. ඉමස්මිං පන ජාතකෙ පඨවුප්පත්තිතොපට්ඨාය අතීතවත්‍ථුඤ්ච අතීතවත්‍ථුඤ්ච එකාදසනිපාතෙ සංවරජාතකෙ

1. ඉ., පුත්තා වා නාම එතෙ. 3. සී ගරහනත්‍ථෙපි අනුග්ගණ්හනත්‍ථෙපි.
2. ඉ., චතුබ්බිධා. *. පසාරෙත්‍ථ ඉතිසඛ්ඛණෙ.

ආවිභවිස්සති වත්තුං තයම්පඤ්ච ඉමස්මිඤ්ච එකසදිසමෙව. ශාස්තා පන තාතා. ගාමණිකුමාරෝ බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා ගාමික සතස්ස කණිට්ඨොපි හුත්වා ගාමිකසතපරිවාරිතො සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා වරපල්ලඞ්කෙ නිසිත්තොතා අත්තනො යසසම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා අයං මයහං යසසම්පත්ති අමහාකං ආචරියස්ස නත්තකාති තුට්ඨොතා ඉමං උදානං උදානෙසි:-

අපි අතරමානානං ඵලාසාව සමිජ්ඣති,
විපඤ්ඤබ්‍රහ්මචරියොසම් එවං ජානාහි ගාමණිති.

තත්‍ර අපි නි නිපාතමත්තං. **අතරමානානන්ති** පණ්ඩිතානං ඔවාදෙඨත්වා අතරිත්වා අවෙගාසිත්වා උපායෙන කම්මං කරොනතානං. **ඵලාසාව සමිජ්ඣතීති** යථා පත්ථිතඵලෙ ආසා තස්ස ඵලස්ස නිපජ්ජතියා සම්ජ්ඣතියෙව අථවා **ඵලාසාති** ආසා ඵලං යථාපත්ථිතං ඵලංසම්පජ්ඣතියෙවාති අත්ථො. **විපඤ්ඤබ්‍රහ්මචරියොසම්හි** එත්ථ චත්තාරි සඞ්ගහවත්ථූනි සෙට්ඨචරියතතා බ්‍රහ්මචරියං නාම. තඤ්ච තම්මූලිකාය යසසම්පත්තියා පවිලද්ධතතා විපඤ්ඤං නාම. යොවාසස යසො නිපජ්ජනතා සොපි සෙට්ඨට්ඨෙන බ්‍රහ්මචරියං නාම තෙනාහ-විපඤ්ඤබ්‍රහ්මචරියොසම්හි. **එවංජානාහි ගාමණීති** කත්ථචි ගාමික පුරිසොපි ගාමජෙට්ඨකොපි ගාමණි ඉධ පන සබ්බජනජෙට්ඨකං අත්තානං සඤ්ඤාය අමෙහා ගාමණි! එවං එතං කාරණං එවං ජානාහි ආචරියං නිස්සාය භාතිකසතං අතික්කමිත්වා ඉදං මහා රජ්ජං පත්තොසම්හි උදානං උදානෙසි තසම්ං පන රජ්ජං පත්ත සත්තට්ඨදිවසචවෙන සබ්බෙපි භාතරො අත්තනො අත්තනො වසනට්ඨානං ගතා, ගාමණී රජා ඛමෙමන රජ්ජං කාරෙත්වා යථා කම්මං ගතො, බොධිසත්තොපි පුසඤ්ඤුනි කත්වා යථා කම්මං ගතොා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා දසෙත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරිසොසානෙ ඔසථට්ඨිරිසො භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨිතොති සත්ථා වෙ වත්ථූනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

ගාමණීජාතකං.

---

1. 1. 9.

උත්තමඛභරුහා මඤ්ඤතීති ඉදං ගත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහාතිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. තං හෙට්ඨා භිදුරජාතකෙ කථිතමෙව තසම්ං පන කාලෙ භික්ඛූ දසබලස්ස නෙක්ඛම්මං වණ්ණෙන්තා නිසීදිංසු. අථ සත්ථා ධම්මසභං ආගන්ත්වා බුද්ධාසනෙ නිසිත්නොතා භික්ඛූ ආමන්තෙසි. කා්යත්‍රත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාතාති? ඔත්තෙ! න අඤ්ඤත්‍ර කථාය තුම්හාකංයෙව පන නෙක්ඛම්මං වණ්ණයමානා නිසින්නත්තාති. න භික්ඛවෙ! තථාගතො

එතරහිගෙව නෙක්ඛම්මං නික්ඛන්තා පුබ්බේපි නික්ඛන්තා යෙවාති ආහ. භික්ඛූ තස්සත්ථස්සාවිභාවත්ථං භගවන්තං යාචිංසු. භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටමකාසි:-

අතීතෙ විදෙහරට්ඨේ මිථිලායං මඛාදෙවො නාම රාජා අහොසි ධම්මිකො ධම්මරාජා. සො චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි කුමාරකීළං කීළි. තථා ඔපරජ්ජං තථා මහාරජ්ජං කත්වා දීඝමද්ධානං ඛෙපෙත්වා එකදිවසං කපපකං ආමන්තෙසි ඉදං මෙ සම්ම කපපක! සිරස්මිං පලිතානි පස්සෙය්‍යාසි අථ මෙ ආරොචෙය්‍යාසීති. කපපකොපි දීඝමද්ධානං ඛෙපෙත්වා එකදිවසං රඤ්ඤො අඤ්ජනවණ්ණානං කෙසානං අන්තරෙ එකමෙව පලිතං දිස්වා දෙව! එකං තෙ පලිතං දිස්සතීති ආරොචෙසි. තෙනහි මෙ සම්ම! තං පලිතං උද්ධරිත්වා පාණිම්හි ඨපෙහීති ච වුත්තෙ සුවණ්ණසණ්ඩාසෙන උද්ධරිත්වා රඤ්ඤො පාණිම්හි පතිට්ඨාපෙසි. තදා රඤ්ඤො චතුරාසීති වස්ස සහස්සානි ආයුං අවසිට්ඨං හොති. එවං සන්තෙපි පලිතං දිස්වාව මච්චුරාජානං ආගන්ත්වා සමීපෙ ඨිතං විය අත්තානං ආදිත්තපණ්ණසාලං පවිට්ඨං විය ච මඤ්ඤමානො සංවෙගං ආපජ්ජිත්වා බාල මඛාදෙව! යාව පලිතස්සුපපාදෙව ඉමෙ කිලෙසෙ ජහිතුං නාසක්ඛිත්ථ වින්නෙතාසි. තස්සෙවං පලිතපාතුභාවං ආවජ්ජන්තස්ස ආවජ්ජන්තස්ස අන්තො ඛාභො උපපජ්ජි. සරීර සෙදා මුච්චිංසු. සාටකා පිළන්ධිං අපනෙතබ්බාකාරපත්තා අහෙසුං. සො අජ්ජෙව මයා නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතුං වට්ටතීති කපපකස්ස සත්තසහස්සුට්ඨානං ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං පක්කොසාපෙත්වා තාත! මම සීසෙ පලිතං පාතුභූතං මඤ්ඤෙ කොමහි ජාතො. භූතපුබ්බා ඛො පන මෙ මානුසකා කාමා ඉදානි දිබ්බකාමෙ පරියෙසිස්සාමි නෙක්ඛම්මකාලො මය්හං ත්වං ඉමං රජ්ජං පටිපජ්ජ. අහං පන පබ්බජිත්වා මඛාදෙවම්බවනුය්‍යානෙ වසන්තො සමණධම්මං කරිස්සාමීති ආහ. තං එවං පබ්බජිතුකාමං අමච්චා උපසංකමිත්වා දෙව! කිං තුම්හාකං පබ්බජ්ජාකාරණන්ති පුච්ඡිංසු. රාජා පලිතං ගහෙත්වා ගහෙත්වා අමච්චානං ඉමං ගාථමාහ:-

උත්තමඞ්ගරුහා මය්හං ඉමෙ ජාතා වයොහරා,
පාතු භූතා දෙවදූතා පබ්බජ්ජාසමයො මමාති.

තත්ථ උත්තමඞ්ගරුහාති කෙසා. කෙසා හි සබ්බෙසං හත්ථපාදදීනං අඞ්ගානං උත්තමෙ සිරස්මිං නිරුළ්හත්තා උත්තමඞ්ගරුහා නාමා ති වුච්චන්ති. **ඉමෙ ජාතා වයොහරාති** පස්සථ තාතා! පලිත පාතුභාවෙන නිම්මණං වය්‍යානං හරණතො ඉමෙ ජාතා වයොහරා. **පාතුභූතාති** නිබ්බත්තා. **දෙවදූතාති** දෙවොති මච්චූ තස්ස දූතාති දෙවදූතා. සිරස්මිං හි පලිතෙසු පාතුභූතෙසු මච්චුරාජස්ස සන්තිකෙ ඨිතො විය හොති තස්මා පලිතානි මච්චුදෙවස්ස දූතාති වුච්චන්ති.

දෙවා විය දූතාතිපි දෙවදූතා. යථාහි අලඞ්කතපටියත්තායෙව දෙවතාය ආකාසෙ ඨත්වා අසුකදිවසෙ මරිස්සසීති වුත්තෙ තා තථෙව හොති එවං ඉරිසම්පි පලිතෙසු පාතුභූතෙසු දෙවතාය ව්‍යාකරණසදිසමෙව හොති. තස්මා පලිතානි දෙවසදිසා දූතානි වුච්චන්ති. විසුද්ධිදෙවානං දූතානිපි දෙවදූතා සබ්බබොධිසත්තා හි ජිණ්ණව්‍යාධිමතපබ්බජිතෙ දිස්වාව සංවෙගමාපජ්ජිත්වා නික්ඛම්ම පබ්බජන්ති යථාහ :-

ජිණ්ණඤ්ච දිස්වා දුඛිතඤ්ච ව්‍යාධිතං
මතඤ්ච දිස්වා ගතමායුසඞ්ඛයං
කාසාවවත්ථං පබ්බජිතඤ්ච දිස්වා
තස්මා අහං පබ්බජිතොම්හි රාජාති.

ඉමිනා පරියායෙන පලිතානි විසුද්ධිදෙවානං දූතත්තා දෙවදූතාති වුච්චන්ති. පබ්බජ්ජාසමඤ්ඤා මමා ති ගිහීභාවතො නික්ඛන්තත්ථෙන පබ්බජ්ජාති ලද්ධනාමස්ස සමණලිඞ්ගග්‍රහණස්ස කාලො මය්හන්ති දස්සෙති. සො එවං වත්වා තං දිවසමෙව රජ්ජං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා . තස්මිඤ්ඤෙවූ මඞ්ගදෙවමඞ්ගලෙ විහරන්තො චතුරාසීති වස්සසහස්සානි චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානෙ ඨිතො කාලං කත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා පුන තතො චුතො මිථිලායංයෙව නිමි නාම රාජා හුත්වා ඔසක්කමානං අත්තනො වංසං සථෙත්වා තත්ථෙව අම්බවනෙ පබ්බජිත්වා බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා පුන බ්‍රහ්මලොකූපගොව අහොසි.

සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! තථාගතො ඉදානෙව මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛන්තොතා පුබ්බෙපි නික්ඛන්තොයෙවාති ඉමං ධම්ම දෙසනං ආහරිත්වා දස්සෙත්වා වත්තාරි සච්චානි පකාසෙසි. කෙචි සොතාපන්නා අහෙසුං කෙචි සකදාගාමිනො. කෙචි අනාගාමිනො. ඉති භගවා ඉමානි වෙ වත්ථූනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි තදා කපපකො ආනන්දෙ අහොසි පුත්තො රාහුලො මඛාදෙවරාජ පන අහමෙවාති.

මඛාදෙවජාතකං.

---

1. 1. 10.

යඤ්ච අඤ්ඤං න රක්ඛන්තීති ඉදං සත්ථා අනුපියනගරං නිස්සාය අනුපියඹවනෙ විහරන්තො සුඛවිහාරිං භද්දියත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සුඛවිහාරී භද්දියත්ථෙරෝ ඡකඛත්තියඅසමාගමෙ උපාලිඅත්තභෝ පබ්බජිතො. තෙසු භද්දියත්ථෙරෝ ව කිම්බිලත්ථෙරෝ ව භගුත්ථෙරෝ ව උපාලිත්ථෙරෝ ව අරහන්තං පත්තා ආනන්දත්ථෙරෝ සොතාපන්නා ජාතෝ අනුරුද්ධත්ථෙරෝ දිබ්බචක්ඛුකො දෙවදත්තො ඣානලාභී ජාතෝ ඡන්නං පන ඛත්තියානං

වඤ්චං යාව අනුපියභාගරං බණ්ඩභාලජාතකෙ ආවිභවිස්සති. ආයස්මා පන භද්දියො රාජකාලෙ අත්තානං රක්ඛනෙනා රක්ඛණ සංවිධානඤ්ඤෙව තාව බහූහි රක්ඛාහි රක්ඛිතමානසස්ස උපරිපාසාද තලෙ මහාසයනෙ සමපරිවත්තමානසසාපි අත්තනො භයපපතිඤ්ඤව ඉදුනි අරහත්තං පත්වා අරඤ්ඤදිසු යථ කත්ථචි විවරනෙනාපි අත්තනො විගතභයතඤ්ඤව සමනුපසසනෙනා අහො! සුඛං, අහො! සුඛන්ති උදානං උදානෙසි. තං සුත්වා භික්ඛූ ආයස්මා භද්දියො අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති භගවතො ආරොචෙසුං. භගවා න භික්ඛවෙ! භද්දියො ඉදුනෙව සුඛවිහාරී පුබ්බෙපි සුඛවිහාරියෙවාති ආහ. භික්ඛූ තසසත්ථස්ස විභාවත්ථාය භගවන්තං යාචිංසු. භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටමකාසි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙන රජ්ජං කාරයමානෙ බොධි සත්තො උදිච්චබ්‍රාහ්මණමහාසාලො හුත්වා කාමෙසු ආදීනවං කෙකඩමෙමවා නිසංසං දිසවා කාමෙ පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා. අට්ඨසමාපත්තියො නිබ්බත්තෙසි. පරිවාරොපිසස මහාඅභිඤ්ඤා පඤ්චතාපසසතානි. සො වසසකාලෙ හිමවන්තතො නික්ඛමිත්වා තාපසගණපරිවුතො ගාමනිගමරාජධානිසු චාරිකං චරනෙනා බාරාණසිං පත්වා රාජානං නිසසාය රාජුය්‍යානෙ වාසං කපෙසි. තත්ථ වසසිකෙ චතුනාරෙ මාසෙ වසිත්වා රාජානං ආපුච්ඡි. අථ නං රාජා තුමෙහ භන්තෙ! මහල්ලකා, කිං වො හිමවනෙනාන? අනෙනවාසිකෙ හිමවන්තං පෙසෙත්වා ඉධෙව වසථාති යාචි. බොධිසත්තො ජෙට්ඨන්තෙවාසිකං පඤ්චතාපසසතානි පරිච්ඡා පෙත්වා ගච්ඡ ත්වං ඉමෙහි සද්ධිං හිමවන්තෙ වස. අහං පන ඉධෙව වසිස්සාමීති තෙ උය්‍යොජෙත්වා තත්ථෙව වාසං කපෙසි. සො පඤ්චසස ජෙට්ඨන්තෙවාසිකො රාජපබ්බජිතො මහන්තං රජ්ජං පහාය පබ්බජිත්වා කසිණපරිකම්මං කත්වා අට්ඨසමාපත්තිලාභී අහොසි. සො තාපසෙහි සද්ධිං හිමවන්තෙ වසමානො එකදිවසං ආවරියං දට්ඨුකාමො හුත්වා තෙ තාපසෙ ආමන්තෙත්වා තුම්හෙ අනුක්කණ්ඨමානා ඉධෙව වසථ අහං ආවරියං වන්දිත්වා ආගමිස්සාමීති ආවරියස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා එකං තට්ටිකං අත්ථරිත්වා ආවරියස්ස සන්තිකෙයෙව නිපජ්ජි.

තසමිඤ්ඤ සමයෙරාජා තාපසං පස්සිස්සාමීති උය්‍යානං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසිදි. අන්තෙවාසිකතාපසො රාජානං දිසවාපි නෙව උට්ඨාසි. නිපන්නකොයෙව පන අහො! සුඛං, අහො! සුඛන්ති උදානං උදානෙසි. රාජා අථං තාපසො මං දිසවාපි න උට්ඨිතොති අන්තරා මනො බොධිසත්තං ආහ භන්තෙ! අථං තාපසො ගදිවජ්ජං භුත්තො භවිස්සති උදානං උදානෙන්තො සුඛසෙය්‍යමෙව කපෙතීති. මහා රාජ! අථං තාපසො පුබ්බෙ භූමඨාදිසො එකො රාජා අහොසි සොථං අහං පුබ්බෙ ගිහිකාලෙ රජ්ජසිරිං අනුභවන්තො ආවුධ

හත්ථේහි බහූහි රක්ඛිතුමසක්කුණෙයපි එවරූපං සුඛං නාම නාලත්ථන්ති අත්තනෝ පබ්බජ්ජාසුඛං ආරබ්භ ඉමං උදානං උදානෙන්තී එවඤ්ච පන වත්වා බොධිසත්තෝ රඤ්ඤෝ ධම්මකථං කථෙතුං ඉමං ගාථමාහ:-

යඤ්ච අඤ්ඤෝ න රක්ඛන්ති යෝ ච අඤ්ඤෝ න රක්ඛති,
ස වෙ රාජ! සුඛං සෙති කාමෙසු අත්තපෙක්ඛවාති.

තත්ථ **යඤ්ච අඤ්ඤෝ න රක්ඛන්තීති** යං පුග්ගලං අඤ්ඤෝ බහුපුග්ගලා න රක්ඛන්ති. **යෝ ච අඤ්ඤෝ න රක්ඛතීති** යෝ ච එකකොව අහංරජ්ජං කාරෙමීති අඤ්ඤෝ බහූ න රක්ඛති. **සවෙ රාජ! සුඛං සෙතීති** මහාරාජ! සො පුග්ගලෝ එකො අදුතියෝ පවිවිත්තෙ කායිකචෙතසික සුඛසම්බන්ධී හුත්වා සුඛං සෙති ඉදඤ්ච දෙසනාසීසමෙව න කෙවලං පන සෙතියෙව එවරූපෝ පන පුග්ගලෝ සුඛං ගච්ඡති තිට්ඨති නිසීදති සයතීති සබ්බිරියාපථෙසු සුඛපත්තොව හොති. **කාමෙසු අත්තපෙක්ඛවාති** වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙසු අපෙක්ඛාරහිතො විග තඡන්දරාගො නිත්තණ්හො එවරූපෝ පුග්ගලෝ සබ්බිරියාපථෙසු සුඛං විහරති මහාරාජාති. රාජා ධම්මදෙසනං සුත්වා තුට්ඨමානසො වඤ්චිත්වා නිවෙසනමෙව ගතො අනෙතවාසිකොපි ආචරියං වඤ්චිත්වා හිමවන්තමෙව ගතො. බොධිසත්තොපි පන තත්ථෙව විහරන්තො අපරිහීනජ්ඣානතො කාලං කත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා දස්සෙත්වා වෙවණ්ණි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අනෙතවාසිකො භද්දිඝත්තෙරෝ අහොසි ගණසත්ථා අහමෙවාති.

සුබ්බිභාදි ජාතකං.

අපණ්ණකවගෙහා පඨමෝ.

---

1. 2. 1.

කොති සීලවතං අත්ථීති ඉදං සත්ථා රාජගහං උපනිස්සාය වෙළුවනෙ විහරන්තෝ දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. දෙවදත්තස්ස වත්ථු යාව අභිමාරපඨොඡ්ජා ඛණ්ඩහාලජාතකෙ ආවිභවිස්සති. යාව ධනපාලකං විස්සජ්ජනා පන චුල්ලහංසජාතකෙ ආවිභවිස්සති. යාව පඨවිප්පවෙසනා සොළසනිපාතෙ සම්මුදවාණිජජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

එකසමිං සමයෙ දෙවදත්තෝ පඤ්චවත්ථූනි යාචිත්වා අලභන්තෝ සඞ්ඝං භින්දිත්වා පඤ්චසතිකඛුත්තානි ආදාය ගයාසීසෙ විහරති. අථ තෙසං භික්ඛූනං ඤාණං පරිපාකං අගමාසි. තං ඤත්වා

සත්ථා වෙ අඤ්ඤාවකෙ ආමන්තෙසි සාරිපුත්තා! තුම්හාකං නිස්සිතකා පඤ්චසතා භික්ඛූ දෙවදත්තස්ස ලද්ධිං රොචෙත්වා තෙන සද්ධිං ගතා. ඉදානි පන තෙසං ඤණං පරිපාකං ගතං, තුම්හෙ බහූහි භික්ඛූහි සද්ධිං තත්ථ ගන්ත්වා තෙසං ධම්මං දෙසෙත්වා තෙ භික්ඛූ මඤ්ඤථලෙහි සමෙබාධෙත්වා ගහෙත්වා ආගච්ඡථාති. තෙ තථෙව ගන්ත්වා තෙසං ධම්මං දෙසෙත්වා මඤ්ඤථලෙහි සම්බොධෙත්වා[1] පුන දිවසෙ අරුණුග්ගමණවෙලාය තෙ භික්ඛූ ආදාය වෙළුවනමෙව අගමංසු. ආගන්ත්වා ච පන සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස* භගවතො වත්තං දිත්වා සිතකාලෙ භික්ඛූ ථෙරං පසංසිත්වා භගවන්තං ආහංසු භන්තෙ! අම්හාකං ජෙට්ඨකභාතිකො ධම්මසෙනාපති පඤ්චභික්ඛුසතෙහි පරිවුතො ආගච්ඡන්තොව අතිවිය සොභි. දෙවදත්තොපි පන පඤ්ච පරිවාරො ජාතොති. න භික්ඛවෙ! සාරිපුත්තොව ඉදානෙව සත්ත සඞ්ඝපරිවුතො ආගච්ඡන්තොව සොභති පුබ්බෙපි සොභියෙව දෙවදත්තොපි න ඉදානෙව ඤණතො පරිහීනො පුබ්බෙපි පරිහීනොයෙවාති, භික්ඛූ තස්සත්ථස්සාවිභාවත්ථාය භගවන්තං යාචිංසු. භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටමකාසි:-

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ රාජගහනගරෙ එකො මගධරාජා රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තොපි මිගයොනියං පච්චජිත්වා ගඟාතීරෙ වුද්ධිප්පත්තොපි මිගසඝස්සපරිවාරො අරඤ්ඤෙ වසති, තස්ස ලක්ඛණොව කාලො වාති වෙ පුත්තා අඟ්ඟසු, සො අත්තනොපි මහල්ලකකාලෙ තාතා! අහං ඉදානි මහල්ලකො තුම්හෙ ඉමං ගණං පරිහරථාති පඤ්ච පඤ්ච මිගසතානි එකෙකං පුත්තං පටිච්ඡාපෙසි. තතොපට්ඨාය තෙ වෙ ජනා මිගගණං පරිහරන්ති. මගධරට්ඨසම්භව සස්සඝාතෙ කිට්ඨසම්බාධෙ අරඤ්ඤෙ මිගානං පරිපන්ථො හොති. මනුස්සා සස්සබාදකානං මිගානං මාරණත්ථාය තත්ථ තත්ථ ඔපාතං ඛණන්ති සුලානි රොපෙන්ති පාසාණයන්තානි යොජෙන්ති කූටපාසාදයො පාසෙ ඔඩ්ඩෙන්ති බහූ මිගා විනාසං ආපජ්ජන්ති. බොධිසත්තොපි කිට්ඨසම්බාධසමයං ඤත්වා පුත්තෙ පක්කොසාපෙත්වා ආහ තාතා! අයං කිට්ඨසම්බාධසමයො බහූ මිගා විනාසං පාපුණන්ති මයං මහල්ලකා යෙන කෙනූපායෙන එකස්මිං ඨානෙ චිත්තිකා මෙසාම තුම්හෙ තුම්හාකං මිගගණෙ ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ පබ්බත පාදං පවිසිත්වා සස්සඝාතං උදධිකාලෙ ආගච්ඡෙය්‍යාථාති. තෙ සාධූති පිතුවචනං සුත්වා සපරිවාරා නික්ඛමිංසු. තෙසං පන ගමණ මඤ්ඤෙ මනුස්සා ජානන්ති ඉමස්මිං කාලෙ මිගා පබ්බතං ආරොහන්ති ඉමස්මිං කාලෙ ඔරොහන්තීති තෙ තත්ථ තත්ථ පටිච්ඡන්නාට්ඨානෙ නිලීනා බහූ මිගෙ විජ්ඣිත්වා මාරෙන්ති. කාළමිගොපි අත්තනො දන්තිකාය ඉමාය කාම වෙලාය ගන්තබ්බං ඉමාය වෙලාය න ගන්තබ්බන්ති අජානන්‍යෙව මිගගණං ආදාය පුබ්බණ්හෙපි සායණ්හෙපි

1. පබොධෙත්වා. *සාරිපුත්තත්ථෙරෙ-ඉතිසබ්බත්ථ.

පදසෙපි පවත්තසෙපි ගාමවාරෙන ගච්ඡති. මිත්තුස්සා තත්ථ තත්ථ පකතියාව සීතා ච නිලීනා ච බහූ මිගෙ විත්තාසං ගමෙනති. එවං සො අත්තනො දන්තතාය බහූ මිගෙ විත්තාසමපාපෙත්වා අපපකෙහෙව මිගෙහි අරඤ්ඤං පාවිසි. ලක්ඛණමිගො පන පණ්ඩිතො ව්‍යත්තො උපායකුසලො ඉමාය වෙලාය ගන්තබ්බං ඉමාය වෙලාය න ගන්තබ්බන්ති ජානාති. සො ගාමවාරෙපි න ගච්ඡති දිවාපි න ගච්ඡති පදසෙපි න ගච්ඡති පවත්තසෙපි න ගච්ඡති මිගගණං ආදාය අඩ්ඩරත්තසමයමෙව ගච්ඡති. තසමා එකම්පි මිගං අවිත්තාසෙත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි. තෙ තත්ථ චත්තාරො මාසෙ වසිත්වා සසෙසසු උද්ධවෙසු පබ්බතා ඔතරිංසු. කාළො පවාහගච්ඡනෙනාපි* පුරිමෙන යෙනෙව අවසෙසමිගෙ විත්තාසං පාපෙත්වා එකකොව ආගම්. ලක්ඛණමිගොපන එසාමිගම්පි අවිත්තාසෙත්වා පඤ්චහි මිගසතෙහි පරිවුතො මාතාපිතූනං සන්තිකං ආගම්. බොධිසත්තො වෙ පුත්තෙ ආගච්ඡන්තෙ දිසවා මිගගණෙන සද්ධිං මන්තෙත්වා ඉමං ගාථං සම්මට්ඨාපෙසි:-

> හොති සීලවතං අත්ථො පරිසන්තාරවුත්තිනං,
> ලක්ඛණං පස්ස ආගන්තං සතිසංඝපුරක්ඛතං;
> අථ පස්සසි මං කාළං සුවිහිතං ව සතිහිති.

තත්ථ **සීලවතන්ති** සුඛසීලතාය සීලවන්තානං ආචාරසම්පන්නානං. **අත්ථොති** වඩ්ඩි. **පරිසන්තාරවුත්තිනන්ති** ධම්මපරිසන්තාරො ව ආමිසපරිසන්තාරො ච එතෙසං වුත්තීති පරිසන්තාරවුත්තිනො. **තෙසං** පරිසන්තාරවුත්තීනං එත්ථ ව පාපනිවාරණඞ්ගං දන්තුසාසනන්ති වසෙන ධම්මපරිසන්තාරො ච ගොචරලාභූපනගීලානුපට්ඨාක ධම්මික රක්ඛාවසෙන ආමිසපරිසන්තාරොච වෙදිතබ්බො. ඉදං වුත්තං හොති ඉමෙසු ද්වීසු පරිසන්තාරෙසු සීතානං ආචාරසම්පන්නානං පණ්ඩිතානං වඩ්ඩි නාම හොති. ඉදානි තං වඩ්ඩිං දස්සෙතුං පුත්ත මාතරං ආලපන්තො විය **ලක්ඛණං පස්සාති** ආදිමාහ. තත්ථායං සඞ්ඛිපත්ථො. ආචාරපරිසන්තාරසම්පන්නං අත්තනො පුත්තං එක මිගම්පි අවිත්තාසෙත්වා සතිසඞ්ඛෙන පුරක්ඛතං පරිවාරිතං ආගච්ඡන්තං පස්ස. තාය පන ආචාරපරිසන්තාරසම්පදාය විහීනං දන්තපසන්නං **අථපස්සසි මං කාළං** එතම්පි සතිං අනවසෙසෙත්වා සුවිහිතමෙව සතිහි එකකං ආගච්ඡන්තන්ති. එවං පුත්තං අභිනන්දිත්වා පන බොධිසත්තො යාවතායුකං ඨත්වා යථා කම්මං ගතො.

සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! සාරිපුත්තො ඉදානෙව සතිසඞ්ඝපරිවාරිතො සොහති, පුබ්බෙපි සොභි යෙව. තව දෙවදත්තො එතරහි යෙව ගණමහා පරිහීනො පුබ්බෙපි පරිහීනො යෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං දස්සෙත්වා වෙ වත්ථූනි සමොධෙත්වා අනුසන්ධිං ඝොජෙත්වා ජාතකං සමොසී

---

*පවහාභගච්ඡනෙනාපි-ඉතිසඞ්ඝඨ.

ධානෙසි. තදා කාලෝ දෙවදත්තෝ අහොසි. පරිසා පිස්ස දෙවදත්තපරිසාව, ලකඛණෝ සාරිපුත්තෝ, පරිසාපනස්ස බුද්ධපරිසා මාතා රාහුලමාතා අහොසි. පිතා පන අහමෙව් අහොසිනති

ලකඛණමිග ජාතකං

---

1. 2. 2.

නිග්‍රෝධමෙව සෙවෙය්‍යාති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ කුමාරකස්ස පඤ්චරස්ස මාතරං ආරබ්භ කථෙසි සා කිර රාජගහ නගරෙ මහාවිභවස්ස සෙට්ඨිනෝ ධීතා අහොසි. උස්සන්නකුසල මූලා, පරිමද්දිතසඞ්ඛාරා, පච්ඡිමභවිකා, අන්තෝ කුච්ඡෙ පදීපෝ විය්‍යස්ස හදයෙ අරහත්තූපනිස්සයෝ ජලති. සා අත්තානං ජානන කාලතෝ පට්ඨාය ගෙහෙ අනභිරතා, පබ්බජිතුකාමා හුත්වා මාතා පිතරෝ ආහ අම්මතාතා! මය්හං ඝරාවාසෙ චිත්තං නාභිරමති. අහං නිය්‍යානිකෙ බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිතුකාමා පබ්බාජෙථ මනති අම්ම! කිං වදෙසි? ඉමං කුලං බහු විභවං. තිඤ්ඩ අම්හාකං එක ධීතිකා. න ලබ්භා තය්‍යා පබ්බජිතුන්ති. සා පුනප්පුන ය්‍යාචිත්වාපි මාතාපිතූන්නං සන්නිකා පබ්බජ්ජං අලභමානා චින්තෙසි. හොතු පතිකුලං ගන්ත්වා සාමිකං ආරාධෙත්වා පබ්බජිස්සාමිති. සා වය්‍යප්පත්තා පතිකුලං ගන්ත්වා පතිදෙවතා හුත්වා සීලවති කල්‍යාණධම්මා අගාරං අජ්ඣාවසි. අථස්සා සංවාසමන්වාය කුච්ඡියං ගබ්භෝ පතිට්ඨහි. සා ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං න අඤ්ඤාසි. අථ තස්මිං නගරෙ නක්ඛත්තං ඝොසයිංසු. සකලනගරවාසිනෝ නක්ඛත්තං කීළිංසු. නගරං දෙව නගරං විය අලඞ්කතපටියත්තං අහොසි. සා පන තාව උළාරා යපි නක්ඛත්තකීළාය වත්තමාන්‍නාය අත්තනෝ සරීරං න විලිම්පති. නාලඞ්කරොති. පකතිවෙසෙනෙව වරති.

අථ නං සාමිකෝ ආහ භද්දෙ! සකලනගරං නක්ඛත්තනිස්සිතං ත්වං පන සරීරං නපපටිජානාසීති? අය්‍යෙ! චත්තිසාය මෙ කුණපෙහි පූරිතං සරීරං, කිං ඉමිනා අලඞ්කතෙන? අයං හි සාය්‍යෝ නෙව දෙවනිම්මිතෝ, න බ්‍රහ්මනිම්මිතෝ, න සුවණ්ණමය්‍යෝ, න මණිමය්‍යෝ, න හරිචන්දනමය්‍යෝ, න පුණ්ඩරීකකම්මූපපලඛ්භසම්භූතෝ, න අමතොසධපූරිතෝ, අථඛෝ කුණපෙ ජාතෝ මාතාපෙත්තිකසම්භවෝ අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මෝ, නටසිවඩ්ඪතෝ, තණ්හූපාදිත්තෝ, සොකානං නිදානං, පරිදෙවානං වත්ථු, සබ්බරොගානං ආලය්‍යෝ, කම්මකරණානං පරිග්ගහෝ, අන්තා පූති, බහි නිච්චපග්ඝරණං, කිමිකුලානං ආවාසෝ, සිවථිකපරය්‍යණං,[1] මරණපරියොසානෝ, සබ්බලොකස්ස චක්ඛුපථෙ වත්තමානොපි:-

---

1. ඉ. සිවථිකපය්‍යන්තං.

"අට්ඨීනහාරුසංයුත්තා තචමංසවිලේපනා,
ඉත්ථියා කායා පටිච්ඡන්නා යථාභූතං න දිස්සති.

අන්තපූරෝ උදරපූරෝ සකපෙළස්ස වසිනෝ,
හදයස්ස පපඨාසස්ස වක්කස්ස පිහනස්ස ච.

සිඞ්ඝාණිකාය ඛෙලස්ස සෙදස්ස මේදස්ස ච,
ලෝහිතස්ස ලසිකාය පිත්තස්ස ච වසාය ච.

අථස්ස නවහි සොතෙහි අසුචි සවති සබ්බදා,
අක්ඛිමහා අක්ඛිගූථකෝ කණ්ණමහා කණ්ණගූථකෝ.

සිඞ්ඝාණිකා ච නාසාතෝ මුඛෙන වමති එකදා,
පිත්තං සෙම්හං ච වමති කායමහා සෙදජල්ලිකා.

අථස්ස සුසිරං සීසං මත්ථලුඞ්ගෙන පූරිතං,
සුභතෝ නං මඤ්ඤති බාලෝ අවිජ්ජාය පුරක්ඛතෝ.

අන්තන්තාදීනවෝ කායෝ විසරුක්ඛසමූපමෝ,
ආවාසෝ සබ්බරෝගානං පුඤ්ජෝ දුක්ඛස්ස කේවලෝ.

සචේ ඉමස්ස කායස්ස අන්තෝ බාහිරතෝ සියා,
දණ්ඩං නූන ගහෙත්වාන කාකේ සොණේ ච වාරයේ.

දුග්ගන්ධෝ අසුචි කායෝ කුණපෝ උක්කරූපමෝ,
නින්දිතෝ වක්ඛුහුතේහි කායෝ බාලාභිනන්දිතෝ."

අය්‍යපුත්ත! ඉමං කායං අලඞ්කරිත්වා කිං කරිස්සාමි? නනු ඉමස්ස අලඞ්කරණං ගූථපුණ්ණඝටස්ස බහි චිත්තකම්මකරණං විය හොතීති? සෙට්ඨිපුත්තෝ නං තස්සා වචනං සුත්වා ආහ භද්දෙ! තිවා ඉමස්ස සරීරස්ස ඉමේ දෝසේ[1] පස්සමානා කස්මා න පබ්බජිස්සිති? අය්‍යපුත්ත! අහං පබ්බජිං ලභමානා අජ්ජේව පබ්බජෙය්‍යනති. සෙට්ඨිපුත්තෝ ඝාධු අහං තං පබ්බාජෙස්සාමීති වත්වා මහාදානං පවත්තෙත්වා මහාසක්කාරං කත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන භික්ඛුණී උපස්සයං නෙත්වා තං පබ්බාජෙත්වා දෙවදත්තපක්ඛියානං භික්ඛුණීනං සන්තිකෙ පබ්බාජෙසි. සා පබ්බජිත්වා පරිපුණ්ණ සංකප්පා අත්තමනා අහොසි. අථස්සා ගබ්භෙ පරිපාකං ගච්ඡන්තෙ ඉච්ඡියානං අඤ්ඤථත්තං, හත්ථපාදපිට්ඨීනං බහලත්තං උදරපටලස්ස ච මහන්තත්තං දිස්වා භික්ඛුණියෝ තං පුච්ඡිංසු. අය්‍යෙ! ත්වං ගබ්භිනීව්‍ය පඤ්ඤායසි, කිං එතන්ති? අය්‍යෙ! ඉදං නාම කාරණන්ති න ජානාමි සීලං පන මෙ පරිපුණ්ණන්ති.

අථ නං තා භික්ඛුණියෝ දෙවදත්තස්ස සන්තිකං නෙත්වා දෙවදත්තං පුච්ඡිංසු. අය්‍ය! අයං කුලධීතා කිවෙච්ඡන සාමිකං ආරාධෙත්වා පබ්බජිතා ලභි. ඉදානි පනස්සා ගබ්භා පඤ්ඤායන්ති. මයං

1. ඉං. එවං දෙසෙ.

ඉමස්ස ගබ්භස්ස ගිහිකාලෙ වා පබ්බජිතකාලෙ වා ලද්ධභාවං නජානාම කිං දුති කරොමාති? දෙවදත්තො අත්තනො අබුද්ධභාවෙන ඛනති මෙත්තානුද්දයඤාණං ච නත්ථිතාය එවං විනෙතසි. දෙවදත්තස්ස පක්ඛිකා[1] භික්ඛුණී කුච්ඡිතා ගබ්භං පරිහරති. දෙවදත්තො ච තං අජ්ඣුපෙක්ඛති යෙවාති මඤ්ඤා ගරුභා උපජ්ජිස්සති. මයා ඉමං උපපබ්බාජෙතුං වට්ටතීති සො අවීමංසිත්වාව සෙලගුළං පවට්ටයමානො විය පක්ඛන්දිත්වා ගබ්භඤ්ච ඉමං උපපබ්බාජෙථාති ආහ තා තස්ස වචනං සුත්වා උට්ඨාය වන්දිත්වා උපස්සයං ගතා.

අථ සා දහරා භික්ඛුණියො ආහ අය්‍යෙ! න දෙවදත්තත්‍ථෙරො බුද්ධා, න පි මයඤ්ච තස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිතා, ලොකෙ පන අග්ග පුග්ගලස්ස සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ මයඤ්ච පබ්බජිතා, සා ච[2] පන මෙ දුක්ඛෙන ලද්ධා, මා නං අන්තරරාමෙථ, එථ මං ගහෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ජෙතවනං ගච්ඡථාති. තා තං ආදාය රාජගහා පඤ්ච චත්තාළීසයොජනං මග්ගං අනික්කඛම්ම අනුපුබ්බෙන ජෙතවනං පත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං. සත්ථා විනෙතසි. කිඤ්චාපි ගිහිකාලෙ එතිස්සා ගබ්භෝ පතිට්ඨිතො එවං සන්තෙපි සම්මණි ගොතමො දෙවදත්තෙන ජනිතකං ආදාය වරතීති නිත්තියානං ඔකාසො හවිස්සති. තයමා ඉමං කථං පච්ඡින්දිතුං සරාජිකාය පරිසාය මජ්ඣෙ ඉමං අධිකරණං විනිච්ඡිතුං* වට්ටතීති පුන දිවසෙ රාජානං පසෙනදිකොසලං මහානාථපිණ්ඩිකං චූළනාථපිණ්ඩිකං විසාඛං මහාඋපාසිකං අඤ්ඤඤ්ච අභිඤ්ඤාතානි මහාකුලානි පක්කොසාපෙත්වා සායණ්හසමයෙ චතූසු පරිසාසු සන්නිපතිතාසු උපාලිත්‍ථෙරං ආමන්තෙසි. ගච්ඡ චතුපරිසමජ්ඣෙ ඉමිස්සා දහරභික්ඛුණියා කම්මං සොධෙහීති. සාධු භන්තෙති ථෙරො පරිසමජ්ඣං ගන්ත්වා අත්තනො පත්තාසනෙ නිසීදිත්වා රඤ්ඤා පුරතො විසාඛං උපාසිකං පක්කොසාපෙත්වා ඉමං අධිකරණං පටිච්ඡාපෙසි. ගච්ඡ විසාඛෙ! අයං දහරා අත්තුක්කංසෙ අසුකදිවසෙ පබ්බජිතාති ඤත්වා ඉමස්ස ගබ්භස්ස පුරෙවා පච්ඡා වා ලද්ධභාවං ජානාහීති. උපාසිකා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා සාණිං පරික්ඛිපාපෙත්වා අන්තො සාණියං දහරභික්ඛුණියා හත්ථපාදනාභිඋදරපරියොසානානි ඔලොකෙත්වා මාසදිවසෙ සමානෙත්වා ගිහීභාවෙ ගබ්භස්ස ලද්ධභාවං ඤත්වා ථෙරසාසනාභිඤ්ඤතාය ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි. ථෙරො චතුපරිසමජ්ඣෙ තං භික්ඛුණිං සුදධං අකාසි. සා සුදධා භූතා භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච සත්ථාරං ච වන්දිත්වා භික්ඛුණීහි සද්ධිං උපස්සයමෙව ගතා. සා ගබ්භපරිපාක මන්වාය පදමූලතතරපුබ්බමූලෙ පත්ථිතපත්ථනං මහානුභාවං පුත්තං විජායි.

අථෙකදිවසං රාජා භික්ඛුණුපස්සයසම්පෙන ගච්ඡන්තො දූරතොවද්දං සුත්වා අමච්චෙ පුච්ඡි. අමච්චා නං කාරණං ඤත්වා දෙව! සා දහරභික්ඛුණී පුත්තං විජාතා, තස්සෙසො සද්දොති ආහංසු

1. ස්. පක්ඛිණියා. 2. ඉ. යාව. * විනිච්ඡිතුං--කත්ථචි.

භික්ඛුණිං භණෙ! දරකපටිච්ඡාදනං නාම පළිබොධො. මයං නං පටිච්ඡාදිස්සාමාති රාජා නං දරකං නාටකිත්ථිං දූපෙත්වා කුමාර පරිහාරෙන වඩ්ඪාපෙසි. නාමගහණදිවසෙ චස්ස කඤ්ඤපොති නාමං අකංසු. අථ නං කුමාරපරිහාරෙන වඩ්ඪිතත්තා කුමාරකඤ්ඤපොති සඤ්ජානිංසු. සො සත්තවස්සිකකාලෙ සඤ්ඤානෙන එබඳ්ඨිත්වා පරිපුණ්ණවස්සා උපසම්පදං ලභිත්වා ඉච්ඡිතෙන ඉච්ඡිතෙන කාලෙ ධම්මකථිකෙසු චිත්‍රකථී අහොසි. අථ නං සත්ථා "එතදග්ගං භික්ඛවෙ! මම සාවකානං භික්ඛූනං චිත්‍රකථිනං යදිදං කුමාරකඤ්ඤපො"ති[a] එතදග්ගෙ ඨපෙසි. සො පච්ඡාවම්මිකසුත්තෙ අරහත්තං පාපුණි. මාතා පිස්ස භික්ඛුණී විපස්සිත්වා අග්ගඵලං පත්තා. කුමාරකඤ්ඤපො ථෙරො බුද්ධානං සාසනෙ ගගනමජ්ඣෙ පුණ්ණචන්දෙ විය පාකටො ජාතො. අථෙකදිවසං තථාගතො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාත පටික්කන්තො භික්ඛූනං ඔවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පාවිසි. භික්ඛූ ඔවාදං ගහෙත්වා අත්තනෙ අත්තනෙ රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු දිවසභාගං ඛෙපෙත්වා සායණ්හසමයෙ ධම්මසභායං සන්නිපතිත්වා ආවුසො! දෙවදත්තෙන අත්තනො අබුද්ධභාවෙන වෙව ඛන්ති මෙත්තානුද්දයසම්පන්නියා ච ඌනිත්තමපි තෙසං පවචයො ජාතොති බුද්ධගුණෙ වණ්ණයමානා නිසීදිංසු.

සත්ථා බුද්ධලීළාය ධම්මසභං ආගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා කායනුච්ඡ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡි. හන්නෙ! තුම්හාකමෙ ව ගුණකථායාති සබ්බං ආරොචෙසිංසු. න භික්ඛවෙ! තථාගතො ඉදානෙව ඉමෙසං ඌනිත්තං පවචයො ච පතිට්ඨාසි ච ජාතො, පුබ්බෙපි අහොසි යෙවාති. භික්ඛූ තඤ්ඤස්සා ච්ඡාවත්ථාය භගවන්තං යාචිංසු. භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටමකාසි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරයමානෙ බොධි සත්තො මිගයොනියං පටිසන්ධිං ගණ්හි. සො මාතුකුච්ඡිතො නික්ඛන්තො සුණ්ණවණ්ණා අහොසි. අක්ඛීනි චස්ස මණිගුලසදිසානි අහෙසුං සිඛානි රජතවණ්ණානි, මුඛං රත්තකම්බලපුඤ්ජ වණ්ණං, හත්ථපාදපරියන්තා ලාඛාපරිකම්මකතා විය, වාලධි චමරස්ස විය අහොසි. සරීරං පනස්ස මහන්තං අස්සපොතකපමාණං අහොසි. සො පඤ්චසතමිගපරිවාරො අරඤ්ඤෙ වාසං කප්පෙසි. නාමෙන නිග්‍රොධමිගරාජා නාම, අවිදූරෙ පනස්ස අඤ්ඤෙපි පඤ්චසතමිග පරිවාරො සාඛමිගො නාම වසති. සොපි සුවණ්ණවණ්ණා ව අහොසි. තෙන සමයෙන බාරාණසී රාජා මිගවධපසුතො හොති.

---

a. අඞ්ගුත්තර-එතදග්ගපාළි.

විනා මංසෙන න භුඤ්ජති. මනුස්සානං කම්මවෙජ්ඣං කත්වා සබ්බෙ තෙහමජානපදෙ සන්නිපාතෙත්වා දෙවසිකං මිගවං ගච්ඡති. මනුස්සා විත්තෙසුං අයං රාජා අම්හාකං කම්මවෙජ්ඣං කරොති. යන්නූන මයං උය්‍යානෙ මිගානං නිවාපං වපිත්වා පාණිඝං සම්පාදෙත්වා බහූ මිගෙ උය්‍යානෙ පවෙසෙත්වා වාරං බන්ධිත්වා රඤ්ඤා නියය්‍යා දෙස්සාමාති. තෙ සබ්බෙ උය්‍යානෙ මිගානං නිවාපං තිණං රොපෙත්වා උදකං සම්පාදෙත්වා වාරං යොජෙත්වා නාගරෙ ආදාය මුඟ්ගරාදී නානාවුධහත්ථා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මිගෙ පරියෙසමානා මජ්ඣෙ සිතෙ මිගෙ ගණ්හිස්සාමාති ඔජ්ජතම්මත්තං ඨානං පරිච්ඡිජ්ජිත්වා සබ්බිපමානා නිග්‍රොධම්ගසාඛම්ගානං වසනට්ඨානං මජ්ඣෙ කත්වා පරික්ඛිපිංසු. අථ නං මිගගණං දිස්වා රුක්ඛගුම්බාදයො ච භූමිඤ්ච මුඟ්ගරෙහි පහරන්තා මිගගණං ගහණට්ඨානතො නීහරිත්වා අභි සන්නිධනුආදීනි ආවුධානි උග්ගිරිත්වා මහානාදං නදන්තා නං මිග ගණං උය්‍යානං පවෙසෙත්වා වාරං පිධාය රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව! නිබ්දධං මිගවං ගච්ඡන්තා අම්හාකං කම්මං නාසෙථ. අම්හෙහි අරඤ්ඤතො මිගෙ ආනෙත්වා තුම්හාකං උය්‍යානං පූරිතං. ඉතො පට්ඨාය තෙසං මංසානි ඛාදථාති රාජානං ආපුච්ඡිත්වා පක්කමිංසු.

රාජා තෙසං වචනං සුත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා මිගෙ ඔලොකෙන්තො වෙ සුවණ්ණ මිගෙ දිස්වා තෙසං අභයං අදාසි. තතො පට්ඨාය පන කදාචි සාමං ගන්ත්වා එකමිගං විජ්ඣිත්වා ආනෙති. කදාචිස්ස හත්ථකාරකො ගන්ත්වා විජ්ඣිත්වා ආහරති මිගා ධනුං දිස්වාව මරණ භයෙන තජ්ජිතා පලායන්ති වෙ තයො පහාරෙ ලභිත්වා කිල මන්තිපි ගිලානාපි හොන්ති. මරණම්පි පාපුණන්ති මිගගණා තං පවත්තිං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසි. සො සාධු පඤ්ඤාසෙත්වා ආහ සම්ම! බහූ මිගා නස්සන්ති. එකංසෙන මරිතබ්බ සති ඉතො පට්ඨාය මා කඤ්චි මිගෙ විජ්ඣතු. ධම්මගණ්ඩිකට්ඨානෙ[1] මිගානං වාරො හොතු. එකදිවසං මම පරිසාය වාරො පාපුණාතු එකදිවසං තව පරිසාය වාරො පාපුණාතු. වාරප්පත්තො මිගො ගන්ත්වා ධම්මගණ්ඩිකාය සීසං ඨපෙත්වා නිපජ්ජතු. එවං සන්තෙ මිගා වඤ්චිතා න භවිස්සන්තීති සො සාධූති සම්පටිච්ඡි. තතො පට්ඨාය වාරප්පත්තොව මිගෝ ගන්ත්වා ධම්මගණ්ඩිකාය ගීවං ඨපෙත්වා නිපජ්ජති. භත්තකාරකො ආගන්ත්වා තත්ථ නිපන්නකමෙව ගහෙත්වා ගච්ඡති.

අථෙකදිවසං සාඛම්ගස්ස පරිසාය එකිස්සා ගබ්භිණිමිගියා වාරො පාපුණි. සා සාඛං උපසඞ්කමිත්වා සාමි! අහම්පි ගබ්භිණී පුත්තකං විජායිත්වා වෙ ජනා වාරං ගමිස්සාම. මය්හං වාරං අඤ්ඤා මෙහීති ආහ. සො න සක්කා තව වාරං අඤ්ඤස්ස පාපෙතුං ත්වමෙව තුය්හං පත්තං ජානිස්සසි, ගච්ඡාහීති ආහ. සා තස්ස

1. ඉ. ධම්මගණ්ඩිකට්ඨානෙ.

සන්තිකා අනුග්ගහං අලභමානා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි. සො තස්සා වචනං සුත්වා ගොතු ගච්ඡ භද්‍රේ, අහං තෙ වාරං අතික්කමිස්සාමීති සඤ්ඤං ගන්ත්වා ධම්මගණ්ඩිකාය සීසං කත්වා නිපජ්ජි. හත්ථාරොහෙ තං දිස්වා ලද්ධාභයො මිගරාජා ගණ්ඩිකාය නිපන්නොව කින්නු ඛො කාරණන්ති වෙගෙන ගන්ත්වා රඤ්ඤා ආරොවෙසි. රාජා තාවදෙව රථං ආරුය්හ මහන්තෙන පරිවාරෙන ආගන්ත්වා බොධිසත්තං දිස්වා ආහ සම්ම මිගරාජ! නනු මයා තුය්හං අභයං දින්නං? කස්මා ත්වං ඉධ නිපන්නොසීති? මහාරාජ! ගබ්භිණී මිගී ආගන්ත්වා මම වාරං අඤ්ඤස්ස පාපෙහීති ආහ, න සක්කා ඛො පන මයා එකස්ස මරණදුක්ඛං අඤ්ඤස්ස උපරි පක්ඛිපිතුං, සබ්බං අත්තනො ජීවිතං තස්සා දත්වා තස්සා සන්තකං මරණං ගහෙත්වා ඉධ නිපන්නොහං, මා අඤ්ඤං කිඤ්චි ආසඞ්කිත්ථ මහාරාජාති. රාජා ආහ සාමි! සුවණ්ණවණ්ණමිගරාජ! මයා තා දිසො ඛන්තිමෙත්තානුද්දයසම්පන්නො මනුස්සෙසුපි න දිට්ඨපුබ්බො, තෙන තෙ පසන්නොස්මි. උට්ඨෙහි තුය්හඤ්ච තස්සා ච අභයං දම්මීති. ඒහි අභයෙ ලද්ධො අවසෙසා කිං කරිස්සන්ති නරිඤ්ඤි? අවසෙසානම්පි අභයං දම්මි සාමීති. මහාරාජ! එවම්පි උය්‍යානෙ යෙව මිගා අභයං ලභිස්සන්ති. සෙසා කිං කරිස්සන්තීති? එතෙසම්පි අභයං දම්මි සාමීති. මහාරාජ! මිගා තාව අභයං ලභන්තු සෙසා චතුප්පදා කිං කරිස්සන්තීති? එතෙසම්පි අභයං දම්මි සාමීති. මහාරාජ! චතුප්පදා තාව අභයං ලභන්තු. දිජගණා කිං කරිස්සන්තීති? එතෙසම්පි අභයං දම්මි සාමීති. මහාරාජ! විජගණා තාව අභයං ලභිස්සන්ති. උදකෙ වසන්නා මච්ඡා කිං කරිස්සන්තීති? එතෙසම්පි අභයං දම්මි සාමීති. එවං මහාසත්තෙ රාජානං සබ්බසත්තානං අභයං යාචිත්වා උට්ඨාය රාජානං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා "ධම්මං චර මහාරාජ! මාතාපිතූසු පුත්තධීතාසු බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමජානපදෙසු ධම්මං චරනෙනා සමං චරනෙනා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං [1] සග්ගං ලොකං ගම්ස්සසී"ති රඤ්ඤා බුද්ධලීලාය ධම්මං දෙසෙත්වා කතිපාහං උය්‍යානෙ වසිත්වා රඤ්ඤා ඔවාදං දත්වා මිගගණපරිවුතො අරඤ්ඤං පාවිසි. සාපි ඛො මිගධෙනු පුප්ඵකණ්ණිකා සදිසං පුත්තං විජාති. සො කිළමානො සාඛම්ගස්ස සන්තිකං ගච්ඡති. අථ නං මාතා තස්ස සන්තිකං ගච්ඡන්තං දිස්වා පුත්තා! ඉතො පට්ඨාය මා එතස්ස සන්තිකං ගච්ඡ නිග්‍රොධසෙව සන්තිකං ගච්ඡෙය්‍යාසීති ඔවදන්තී ඉමං ගාථමාහ :-

නිග්‍රොධමෙව සෙවෙය්‍ය න සාඛමුපසංවසෙ,
නිග්‍රොධස්මිං මතං සෙය්‍යො යඤ්චෙ සාඛස්මිං ජීවිතන්ති.

---

1. ඉ. කායස්ස භෙදා සුගතිං.

තස්ස නිග්‍රොධමේව සෙවෙය්‍යාති තාත! තිං වා අඤ්ඤං වා අත්තනෝ හිතකාමෝ නිග්‍රොධමේව සෙවෙය්‍ය, භජේය්‍ය, උපසඞ්කමෙය්‍ය. **න සාඛමුපසංවසෙති** සාඛම්හං පන න උපසංවසෙ, උපගම්ම න සංවසෙය්‍ය, එතං නිස්සාය ජීවිකං න කප්පෙය්‍ය. **නිග්‍රොධස්මිං මතං සෙය්‍යෝති** නිග්‍රොධරුක්ඛස්ස පාදමූලෙ මරණම්පි සෙය්‍යෝ, වරං උත්තමං. **න ත්වේව සාඛස්මිං ජීවිතන්ති** යම්පන සාඛස්ස සන්තිකෙ ජීවිතං, තං නෙව සෙය්‍යෝ න වරං, න උත්තමන්ති අත්ථෝ.

තතොපට්ඨාය ච පන අහඤ්ඤදධකා මිගා මනුස්සානං සස්සානි ඛාදන්ති. මනුස්සා ලද්ධාභයා ඉමෙ මිගාති පහරිතුං වා පලාපෙතුං වා න විසහන්ති. තෙ රාජඞ්ගණෙ සන්නිපතිත්වා රුක්ඛස්ස තමත්ථං ආරොචෙසුං. රාජා මයා පසන්නොත්ම නිග්‍රොධම්හි වරස්ස වරෝ දින්නොති. අහං රජ්ජං ජහෙය්‍යං නව තං පරිච්චජ්ජං, ගච්ඡථ න කොචි මම විජිතෙ මිගෙ පහරිතුං ලභතීති.

නිග්‍රොධම්හි තං පවත්තිං සුත්වා මිගගණං සන්නිපාතා පෙත්වා ඉතො පට්ඨාය පරෙසං සස්සං ඛාදිතුං න ලභථාති මිගෙ වාරෙත්වා මනුස්සානං ආරොචාපෙසි ඉතො පට්ඨාය සස්සකාරක මනුස්සා සස්සරක්ඛණත්ථං වතිං මාකරොන්තු ඛෙත්තං පන ආවිඤ්ඡිත්වා පණ්ණසඤ්ඤං බන්ධන්තූති. තතො පට්ඨාය කිර ඛෙත්තස්ස පණ්ණ බන්ධනසඤ්ඤං උදපාදි. තතො පට්ඨාය පණ්ණසඤ්ඤං අතික්කමනක මිගො නාම නත්ථි. අයං කිර නෙසං බොධිසත්තතො ලද්ධඔවාදෙ එවං මිගගණං ඔවදිත්වා බොධිසත්තෙනා යාවතායුකං ඨත්වා සද්ධිං මිගෙහි යථාකම්මං ගතො. රාජාපි බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවාහං පෙරියා ච කුමාරකස්සපස්ස ච අවස්සයො, පුබ්බෙපි අවස්සයොව එවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා චතුසච්චධම්මදෙසනං විනිවට්ටෙත්වා වෙ වත්ථූනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සාඛමිගො දෙවදත්තො අහොසි පරිසාපිස්සදෙවදත්තපරිසාව, මිගධෙනු පෙරි අහොසි, පුත්තෙතා කුමාරකස්සපො, රාජා අනන්දෙ නිග්‍රොධම්හරාජපන අහමෙව අහොසිනන්ති.

නිග්‍රොධම්ග ජාතකං.

---

1. 2. 3.

ඔරුන්ධ කණ්ඨිකං සල්ලන්ති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. තං අට්ඨනිපාතෙ ඉන්ද්‍රිය ජාතකෙ ආවිභවිස්සති. භගවා පන තං භික්ඛුං එතදවොච භික්ඛු!

පුබ්බපි භිං එතං මාතුගාමං නිස්සාය ජීවිතක්ඛයං පත්වා විතච්චිතෙසු අඛ්ගාරෙසු පක්කොසති. භික්ඛූ තස්සපත්තස්සාවිභාවත්ථාය භගවන්තං යාචිංසු. භගවා භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නං කාරණං පාකටමකාසි.

ඉතො පරං පන භික්ඛූනං යාචනං භවන්තරපටිච්ඡන්නතඤ්ච අවත්වා අතීතං ආහරීති එත්තකමෙව වක්ඛාම. එත්තකෙ වුත්තෙපි ආයාචනං වලාහකගබ්භතො වන්දනිහරණූපමාය භවන්තර පටිච්ඡන්න කාරණහාවොවාති සබ්බමෙතං හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව යොජෙත්වා වෙදිතබ්බං.

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ රාජගහෙ මගධරාජා රජ්ජං කාරෙති. මගධ වාසිකානං සඤ්ඤමගෙ මිගානං මහාපරිපන්ථො හොති. තෙ අරඤ්ඤෙ පබ්බතපාදං පවිසන්ති. තත්ථ එකෙ අරඤ්ඤවාසී පබ්බතෙය්‍යමිගො එකාය ගාමන්තවාසිනියා මිගපොතිකාය සද්ධිං සන්ථවං කත්වා තෙසං මිගානං පබ්බතපාදතො ඔරුය්හ පුන ගාමන්තං ඔසරණ කාලෙ මිගපොතිකාය පටිබද්ධචිත්තත්තා තෙහි සද්ධිංයෙව ඔතරි. අථ නං සා ආහ භිං කොසි අය්‍ය? පබ්බතෙය්‍යො බාලමිගො ගාමන්තෙ වා නාම සාසඞ්කා සප්පටිභයා මා අමෙහි සද්ධිං ඔත රාතීති සො තස්සා පටිබද්ධචිත්තතාය අනිවත්තිත්වා සද්ධිංයෙව අග මාසි. මගධවාසිකො ඉදන්ති මිගානං පබ්බතපාදං ඔතරණකාලොති ඤත්වා මඤ්ඤෙ පටිච්ඡන්නකොට්ඨකෙසු තිට්ඨන්ති තෙසම්පි විඤ්ඤා ආගමණමඤ්ඤෙ එකො එදඤ්ඤො පටිච්ඡන්නකොට්ඨකෙ සීතොහොති. මිගපොතිකා මනුස්සගන්ධං ඝායිත්වා එකො එදඤ්ඤො සීතො භවිස්ස තීති තං බාලමිගං පුරතො කත්වා සයං පච්ඡතො අහොසි. එදඤ්ඤො එකෙන සරපහාරෙනෙව මිගං තත්ථෙව පාතෙසි. මිගපොතිකා තස්ස විද්ධභාවං ඤත්වා උප්පතිත්වා වාතගතියා පලාසි. එදඤ්ඤො කොට්ඨකා නික්ඛමිත්වා මිගං ඔක්කන්තනිත්වා අඞ්ගානි කත්වා විතච්චිතෙසු අඛ්ගාරෙසු මධුරමංසං පචිත්වා ඛාදිත්වා පාණීයං පිවිත්වා අවසෙසං ලොහිතබින්දූහි පඤ්චඞ්ගුලිකඤ්ච කාජෙනාදාය දූරතෙ තොසෙත්වා සරං අඛමාසි.

තදා බොධිසත්තා තස්මිං වනසණ්ඩෙ දෙවතා හුත්වා නිබ්බත්තොහොති. සො තං කාරණං දිස්වා ඉමස්ස බාලමිගස්ස මරණං නෙව මාතරං නිස්සාය, න පිතරං නිස්සාය, අථඛෝ කාමං නිස්සාය, කාම නිමිත්තං හි සත්තා සුගතියාව හත්ථවෙජ්ජදිං දුග්ගතියඤ්ච පඤ්චවිධ බන්ධනාදිනානප්පකාරකං දුක්ඛං පාපුණන්ති, පරෙසං මරණ දුක්ඛූපාදනමපි නාම ඉමස්මිං ලොකෙ ගරහිතමෙව. යං ජනපදං මාතුගාමො විවාරෙති අනුසාසති සො ඉත්ථිපරිනායකො ජනපදොපි ගරහිතොව, යෙ සත්තා මාතුගාමස්ස වසං ගච්ඡන්ති, තෙපි ගරහිතා වාති එකාය ගාථාය තිණ්ණං ගරගවඤ්ඤි දස්සෙත්වා වනදෙවතාසු සාධු කාරං දත්වා ගන්ධපුප්ඵාදීහි පූජයමානාසු මධුරෙන සරෙන තං වන සණ්ඩං උනනාදෙන්තා ඉමාය ගාථාය ධම්මං දෙසෙසි :-

ධිරත්ථු කණ්ඩිනං සල්ලං පුරිසං ගාළ්හවෙධිනං,
ධිරත්ථු තං ජනපදං යත්ථිත්ථී පරිනායිකා;
තෙවාපි ධිකකිතා සත්තා යෙ ඉත්ථීනං වසං ගතාති.

තත්ථ **ධිරත්ථූ**ති ගරහණත්ථෙ නිපාතො, සබ්බසම්ඔ උත්තාසඋබ්බිග වසෙන ගරහණෙ දට්ඨබ්බා. උත්තසිතුබ්බිග්ගො හි ඔතෙත්තා බොධි සත්තො එවමාහ. කණ්ඩිමස්ස අත්ථීති **කණ්ඩී**. තං **කණ්ඩිනං**. තං පන කණ්ඩං අනුපවිසනට්ඨෙන **සල්ලන**න්ති වුච්චති. තස්මා **කණ්ඩිනං සල්ලන**න්ති එත්ථ සල්ලං කණ්ඩිනන්ති අත්ථො, සල්ලං වා අස්ස අත්ථීති සල්ලො. තං සල්ලං ච මහන්තං වණමුඛං කත්වා බලවපහාරං දෙන්තො ගාළ්හං විජ්ඣතීති **ගාළ්හවෙධී**, තං ගාළ්හවෙධිං, නානපප කාරකෙන කණ්ඩන කුම්භදපත්තසණ්ඨානට්ඨෙන උජුකගමණෙ නෙව සල්ලන ව සම්පාගතං **ගාළ්හවෙධිනං පුරිසං ධිරත්ථූ**ති අයමෙත්ථ අත්ථො. **පරිනායිකා**ති ඉස්සරා සංවිධායිකා. **ධිකකිතා**නි ගරහිතා, සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථ මෙව. ඉතො පරං පන එත්තකම්පි අවත්වා යං යං අනුත්තානං තං තදෙව වණ්ණයිස්සාම. එවං එකාය ගාථාය තීණි ගරහවත්ථූනි දස්සෙත්වා බොධිසත්තො වතං උනනා දෙත්වා බුද්ධලීලාය ධම්මං දෙසෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා **සච්චා**නි පකාසෙසි. සච්චප රියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛූ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථා වෙ වත්වූනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. ඉතො පරං පන වෙ වත්වූනි කථෙත්වාති ඉමං අවත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වාති එත්තකමෙව වක්ඛාම. අවුත්තම්පි පන හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව යොජෙත්වා ගහෙතබ්බං. තදා පබ්බතෙය්‍යා මිගො උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අහොසි. මිගපොතිකා පුරාණදුතියිකා. කාමෙසු දොසං දස්සෙත්වා ධම්මං දෙසිතදෙවතාපන අහමෙව අහොසිනන්ති.

කණ්ඩින ජාතකං.

---

1. 2. 4.

න කිරත්ථි රහෙහි පාපියොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහ රන්තො වුල්ලපිණ්ඩපාතිකත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සත්ථරි කිර රාජගහං උපනිස්සාය වෙළුවනෙ විහරන්තෙ තිස්සකුමාරො නාම මහාවිභවස්ස සෙට්ඨිකුලස්ස පුත්තො එකාදිවසං වෙළුවනං ගන්ත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා පබ්බජිතුකාමො පබ්බජ්ජං යාචිත්වා මාතාපිතූහි අනනුඤ්ඤාතත්තා පරිකිලන්තො සත්තාහං හත්තච්ඡෙදං කත්වා රට්ඨපාලත්ථෙරො විය මාතාපිතරෝ අනුජානාපෙත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජි. සත්ථා තං පබ්බාජෙත්වා අදබ්භසමත්තං වෙළුවනෙ විහරිත්වා ජෙතවනං අගමාසි. තත්‍රායං කුලපුත්තො තෙරසඛ්ඛතඛන්ධානි

සමාදාය සාවත්ථියං සපදානං පිණ්ඩාය චරමානෝ කාලං විතිනාමෙති චුල්ලපිණ්ඩපාතිකතිස්සත්ථේරෝ නාමාති වුත්තෝ ගඝනගරේ වසන්තෝ විය බුද්ධසාසනෝ පාකටෝ පඤ්ඤාතෝ අහොසි. තස්මිං කාලේ රාජගහේ නක්ඛත්තකීළාය වත්තමානාය ථේරස්ස මාතාපිතරෝ යං තස්ස ගිහිකාලේ අහොසි ආභරණභණ්ඩකං තං රජතවඩ්ඪකිවණිජෝ නික්කිපිත්වා උරේ ඨපෙත්වා අඤ්ඤේසු නක්ඛත්තකීළාසු අමච්චාකං පුත්තේ ඉමිනා ඉමිනා අලඞ්කාරේන අලඞ්කතේ නක්ඛත්තං කීළන්තං දිස්වා එකපුත්තකං ගහෙත්වා සමණෝ ගොතමෝ සාවත්ථිනගරං ගතෝ කහං නු ඛෝ සෝ එතරහි නිසින්නෝ, කහං ඨිතෝති වත්වා රොදන්තී. අථේකා වණිණ්දධීතා තං කුලං ගන්ත්වා සෙට්ඨිභරියං රෝදන්තිං දිස්වා පුච්ඡි කිං අය්‍යෙ රොදසීති? සා තමත්ථං ආරෝචෙසි කිං පන අය්‍යෙ! අය්‍යපුත්තෝ පියාගතීති? අසුකඤ්ච අසුකඤ්චාති සබ්බෙ තුම්හෙ ඉමස්මිං ගෙහෙ සබ්බං ඉස්සරියං මය්හං දෙථ අහං වෝ පුත්තං ආනෙස්සාමීති. සෙට්ඨිභරියා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා පරිබ්බයං දත්වා මහන්තෙන පරිවාරේන තං උය්‍යෝජෙසි ගච්ඡ අත්තනෝ බලෙන මම පුත්තං ආනෙහීති. සා පටිච්ඡන්නායානෙ නිසින්නා සාවත්ථිං ගන්ත්වා ථේරස්ස භික්ඛාචාරවීථියං නිවාසං ගහෙත්වා සෙට්ඨිකුලා ආගතමනුස්සෙ ථේරස්ස අදස්සෙත්වා අත්තනෝ පරිවාරෙනෙව පරිවුතා ථේරස්ස පිණ්ඩාය පවිට්ඨස්ස ආදිතොව උළුඞ්කභික්ඛං සරකභික්ඛඤ්ච දත්වා රසතණ්හාය බන්ධිත්වා අනුක්කමෙන ගෙහෙ නිසීදාපෙත්වා භික්ඛං දදමානා අත්තනෝ වසං උපගතභාවං ඤත්වා ගිලානාලයං දස්සෙත්වා අන්තොගබ්භෙ නිපජ්ජි. ථේරොපි භික්ඛාචාර වෙලාය සපදානං චරන්තෝ ගෙහචාරං අගමාසි. පරිජනෝ ථේරස්ස පත්තං ගහෙත්වා ථේරං ඝරෙ නිසීදාපෙසි. ථේරෝ නිසීදිත්වාව කහං උපාසිකාති පුච්ඡි. ගිලානා භන්තෙ! තුම්හාකං දස්සනං ඉච්ඡතීති. සෝ රසතණ්හාය බද්ධෝ අත්තනෝ වතසමාදානං භින්දිත්වා තස්සා නිපන්නට්ඨානං පාවිසි. සා අත්තනෝ ආගතකාරණං කථෙත්වා තං පලොභෙත්වා රසතණ්හාය බන්ධිත්වා උපපබ්බාජෙත්වා අත්තනෝ වසෙ ඨපෙත්වා යානෙ නිසීදාපෙත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන රාජගහමෙව අගමාසි. සා පවත්තිං පාකටා ජාතා. භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිසින්නා චුල්ලපිණ්ඩපාතිකතිස්සත්ථේරං කිර එකා වණිණ්දධීතා රසතණ්හාය බන්ධිත්වා ආදාය ගතාති කථං සමුට්ඨාපෙසුං. සත්ථා ධම්මසභං උපගන්ත්වා අලඞ්කතාසනෙ නිසීදිත්වා භාසමානුභූ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ ආභ තෙ තං පවත්තිං කථෙසිංසු. න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව එසා භික්ඛූ රසතණ්හාය බන්ධිත්වා තස්සා වසං ගතා පුබ්බෙපි තස්සා වසං ගතායෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං රජ්ජෙ බ්‍රහ්මදත්තස්ස සඤ්ජයෝ නාම උය්‍යානපාලෝ අහොසි අථෙකෝ වාතමිගෝ තං උය්‍යානං ආගන්ත්වා සඤ්ඤං දිස්වා පලායති. සඤ්ජයෝපි න තං තජ්ජෙත්වා

නීහරති. සෝ පුනපපුනං ආගන්ත්වා උය්‍යානමෙව වරති. උය්‍යාන පාලෝ උය්‍යානෙ කාකපටකාරකානි පුප්ඵලානි ගහෙත්වා දිවසෙ දිවසෙ රඤ්ඤෝ අභිහරති. අථ නං එකදිවසං රාජා පුච්ඡි අම්භි පන සමම උය්‍යානපාල! උය්‍යානෙ කඤ්චි අච්ඡරියං පස්සසීති? දෙව! අඤ්ඤං න පස්සාමි එකෝ පන වාතමිගෝ ආගන්ත්වා උය්‍යානෙ වරති, එතං පස්සාමීති. සක්ඛිස්සසි පන තං ගහෙතුන්ති? ථොකං මඩ්ඩිලහනෙත්වා ඉමං අන්නෙන රජ්ජනිවෙසනමපි නං ආනෙතුං සක්ඛිස්සාමීති. රාජා තස්ස මඩ්ඩිං දාපෙසි. සෝ තං ගහෙත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා වාතමිගස්ස චරණට්ඨානෙ නිණ්ණානි මඩ්ඩිනා මකෙඛත්වා නිලීයි. මිගෝ ආගන්ත්වා මඩ්ඩිමක්ඛිතානි නිණ්ණානි ඛාදිත්වා රසතණ්හාය බද්ධෝ අඤ්ඤත්‍ර අගන්ත්වා උය්‍යානමෙව ආගච්ඡති. උය්‍යානපාලෝ තස්ස මඩ්ඩිමක්ඛිතනිණ්ණෙසු පලුද්ධභාවං ඤත්වා අනුක්කමෙන අත්තානං දස්සෙසි.

සෝ තං දිස්වා කතිපාහං පලායිත්වා පුනපපුනං පස්සන්නෙනා විස්සාසං ආපජ්ජිත්වා අනුක්කමෙන උය්‍යානපාලස්ස හත්ථෙ සිතනිණානි ඛාදිතුං ආරද්ධෝ. සෝ තස්ස විස්සාසං ආපන්නභාවං ඤත්වා යාව රාජනිවෙසනා වීථිං කිලඤ්ජානි පරික්ඛිපිත්වා තහං තහං සාඛාභඞ්ගං පාතෙත්වා මඩ්ඩලාබුකං අංසෙ ලග්ගෙත්වා තිණඝාලාපං උපකච්ඡකෙ ඨපෙත්වා මඩ්ඩිමක්ඛිතානි නිණ්ණානි මිගස්ස පුරතො පුරතො විකිරන්නො අන්නෙන රාජනිවෙසනාගෙව අගමාසි. මිගෙ අන්නෙ පවිට්ඨෙ වාරං පිදහිංසු. මිගෝ මනුස්සෙ දිස්වා කම්පමාන්නා මරණභයභීතෝ අන්නොනිවෙ සනඛගණෙ ආධාවති පරිධාවති. රාජා පාසාදූ ඔරුය්හ තං කම්පමානං දිස්වා වාතමිගෝ නාම මනුස්සානං දිට්ඨට්ඨානං සත්තාහං නාගච්ඡති, තජ්ජිතට්ඨානං යාවජීවං නාගච්ඡති, සෝ එවරූපෝ ගහණනිස්සිතෝ වාතමිගෝ රසතණ්හාය බද්ධෝ. ඉදානි එවරූපං ඨානං ආගතෝ, තත්ථ වත භෝ! ලොකෙ රසතණ්හාය පාපකතරං නාමනි ඉමාය ගාථාය ධම්මදෙසනං පට්ඨපෙසි:-

න කිරත්ථි රසෙහි පාපියො ආවාසෙහි වා සත්ථවෙහි වා,
වාතමිගං ගෙහනිස්සිතං වසමානෙසි රසෙහි සඤ්ඤයොති.

තත්ථ **කිරාති** අනුස්සවත්ථෙ නිපාතෝ. **රසෙහීති** ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි මධුරම්බිලාදීහි. **පාපියොති** පාපතරෝ **ආවාසෙහි වා සත්ථවෙහීවාති** නිබද්ධවසනට්ඨානසඞ්ඛාතෙසු හි ආවාසෙසුපි මිත්තසන්ථවෙසුපි ඡන්දරාගෝ පාපකොව, තෙහි පන සච්ඡන්දරාගපරිභොගෙහි ආවාසෙහි වා මිත්තසන්ථවෙහි වා සතගුණෙන සහස්සගුණෙන ච ධුවපරිසෙවනත්ථෙන ආහාරං විනා ජීවිතින්ද්‍රියපාලනාය අභාවෙන ච සච්ඡන්දරාගපරිභොගරසාව පාපතරාති. බොධිසත්තො පන අනුස්සවාගතං විය ඉමම්පත්ථං කත්වා **න කිරත්ථි රසෙහි පාපියො ආවාසෙහි වා සත්ථවෙහි වාති** ආහ. ඉදානි තෙසං පාපියභාවං දස්සෙන්තො **වාතමිගන්ති** ආදිමාහ. තත්ථ **ගෙහනිස්සිතන්ති** ගහ

ණඩ්ඩානනිස්සිතං, ඉදං වුත්තං හොති-පඤ්ඤවන්තං පෑපියභාවං ඉමං නාම අරඤ්ඤගතනෙ ගහණනිස්සිතං චාතමිගං සඤ්ඤයෝ උග්‍යානපාලෝ මධුරසෙහි අග්ගතෝ වසං ආනෙසි. සබ්බථාපි සව්‍යසනරාගපරිභොගෙහි රසෙහි සමං නාම අඤ්ඤං පාපකතරං ලාම කතරං නත්ථීති රසතණ්හාය ආදීනවං කථෙසි කථෙත්වා ච පන තං මිගං අරඤ්ඤමෙව පෙසෙසි.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! සා වණණදාසී ඉදානෙවෙතං රසතණ්හාය බන්ධිත්වා අත්තනෝ වසෙ කරොති, පුබ්බෙපි අකාසි යෙවාති ඉමං ධම්ම දෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සංවෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සඤ්ඤයෝ අයං වණණදාසී අහොසි. චාතමිගො චුල්ලපිණ්ඩපා තිකො බාරාණසී රාජා පන අහමෙව අහොසිනති.

චාතමිගජාතකං.

1. 2. 5.

අථඩ්ඩුරං ඛරාදිසෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං දුබ්බචභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර භික්ඛු දුබ්බලෙ ඔවාදං න ගණ්හති. අථ නං සත්ථා පුච්ඡි සච්චං කිර තවං භික්ඛු! දුබ්බලෙ ඔවාදං න ගණ්හසීති? සච්චං භගවාති. සත්ථා පුබ්බෙපි ත්වං දුබ්බවත්තාය පණ්ඩිතානං ඔවාදං අගහෙත්වා පාසෙන බද්ධොව ජීවි තක්ඛයං පත්තොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො මිගො හුත්වා මිගගණපරිවුතො අරඤ්ඤෙ වසති. අථස්ස භගිනී මිගී පුත්තකං දස්සෙත්වා භාතික! අයං තෙ භාගිණෙය්‍යො එතං මිගමායං උග්ගණ්හාපෙහීති පටිච්ඡාපෙසි සො තං භාගිණෙය්‍යං අසුකවෙලාය නාම ආගන්ත්වා උග්ගණ්හාහීති ආහ. සො වුත්තවෙලාය නාගච්ඡති. යථා එසදිවසං එවං සත්ත දිවසෙ සත්තොවාදෙ අතික්කන්තෙපි සො මිගමායං අනුග්ගණ්හිත්වාව විවරන්තො පාසෙ බජ්ඣි. මාතාපිස්ස භාතරං උපසඞ්කමිත්වා කිං තෙ භාතික! භාගි ණෙය්‍යො මිගමායං උග්ගණ්හාපිතොති පුච්ඡි. බොධිසත්තොපි ත සස්ස අත්තොවාදකස්ස මා චින්තයි න තෙ පුත්තෙන මිගමායා උග්ගහිතාති වත්වා ඉදානිපි තං අත්තොවදිතුකාමොව හුත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අථඩ්ඩුරං ඛරාදිසෙ! මිගං වඞ්කානිවඞ්කිතං,
සත්තහි කලාහතික්කන්තං න නං ඔවදිතුස්සසෙති.

තත්‍ර අථඩ්ඩුරන්ති එකෙකස්මිං පාදෙ චින්තා චින්තා වසෙන අථඩ්ඩුරං. **ඛරාදිසෙති** තං නාමෙන ආලපති. **මිගන්ති** සබ්බසඞ්ඛාතික වචනං. **වඞ්කානිවඞ්කින්ති** මූලෙ වඞ්කානි අග්ගෙ අනිවඞ්කානීති වඞ්කානිවඞ්කානි, තාදිසානි සිඞ්ගානි අස්ස අත්ථීති වඞ්කානිවඞ්කි, තං

වඩ්ඪාතිවඩ්ඪිතං. **සත්තහි කලාහි නික්ඛණන්තානි** සත්තහි ඔවාදකා ලෙහි ඔවාදං අතික්කමන්තං. **න නං ඔවදිතුස්සහෙති** එවං දුබ්බචම්පිං අහං ඔවදිතුං න උස්සහාමි. එතස්ස මේ ඔවාදට්ඨාය චිත්තම්පි න උපජ්ජතීති දස්සෙති. අථ නං දුබ්බචම්පිං පාසෙ බන්ධිං **එදෙ**, මාරෙත්වා මංසං ආදාය පක්කාමි.

සත්ථාපි න ත්වං භික්ඛු! ඉදානෙව දුබ්බචෝ, පුබ්බෙපි දුබ්බචෝ යෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි තදා භාගිණෙය්‍යෝ මිගෝ දුබ්බචභික්ඛු අහොසි. භගිණී උපලවණ්ණා, ඔවාදකම්මිගෝ පන අගමෙව අහොසින්ති.

ඛරාදිය ජාතකං.

1.2.6.

මිගානතිපල්ලපන්තානි ඉදං සත්ථා කොසම්බිය‍ං බදරිකාරාමෙ විහරන්තෝ සිඛාකාමං රාහුලත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. එතස්මිං හි කාලෙ සත්ථරි ආළවිතරං නිස්සාය අඤ්ඤාලවෙ වෙතියෙ විහරන්තෙ උපාසිකා ච භික්ඛුණියොච විහාරං ධම්මසවණාය ගච්ඡන්ති. දිවා ධම්මසවණං හොති. ගච්ඡන්තෙත පන කාලෙ උපාසිකා ච භික්ඛුණියොච න ගච්ඡිංසු. භික්ඛූවෙව උපාසකා ච අඥෙසුං. තතො පට්ඨාය රත්තිං ධම්මසවණං ජාතං. ධම්මසවණපරියොසානෙ ථෙරා භික්ඛූ අත්තනො අත්තනො වසනට්ඨානානි ගච්ඡන්ති. දහරා උපාසකෙහි සද්ධිං උපට්ඨානසාලාය සයන්ති. තෙසු නිද්දං ඔගතෙසු එකවෙව ඝුරඝුරුපස්සාසා කාකච්ඡමානා දන්තෙ ඛාදන්තා නිපජ්ජිංසු. එකවෙව මුහුත්තං නිද්දායිත්වා උට්ඨහිංසු. තෙ තං විපකාරං දිස්වා භගවතො ආරොචෙසුං. භගවා **යො පන භික්ඛු අනුපසම්පන්නෙන සහ සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය පාචිත්තියන්ති** සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා කොසම්බියං අගමාසි.

තත්ථ භික්ඛූ ආයස්මන්තං රාහුලං ආහංසු ආවුසො රාහුල! භගවතා සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං ඉදානි ත්වං අත්තනො වසනට්ඨානං ජානාහීති. පුබ්බෙ පන තෙ භික්ඛූ භගවති ච ගාරවං තස්ස වායසම්පන්නතා සික්ඛාකාමතං පටිච්ච තං අත්තනො වසනට්ඨානං අගතං අනිච්ඡ සංගණ්හන්ති. බුද්ධකම්මඤ්චිදං පඤ්ඤපෙත්වා උසභිසකරණට්ඨාය චිවරංදෙන්ති. තං දිවසං පන සික්ඛාපදහරණෙන වසනට්ඨානම්පි නාදංසු රාහුල හඳෙපි පිතා මෙති දසබලස්ස වා, උපජ්ඣායො මෙති ධම්මසෙනාපතිනො වා, ආචරියො මෙති මහා මොග්ගල්ලානස්ස වා චුල්ලපිතා මෙති ආනන්දත්ථෙරස්ස වා සන්තිකා අගන්ත්වා දසබලස්ස වලඤ්ජනවවකුටිං බ්‍රහ්මවිමානං පවිසනෙනාව පවිසිත්වා වාසං කප්පෙසි.

බුද්ධානං හි වලඤ්ජනකුටියා චාරං සුපීහිතං හොති. ගන්ධපරිභණ්ඩකතා භූමි, ගන්ධදම්මාලාදමානි ඔසාරිතානෙව හොන්ති සබ්බරත්තිං දීපෝ ඣායති. රාහුලභද්දෙ පන න තස්සා කුටියා ඉමං සම්පත්තිං පටිච්ච තත්ථ වාසං උපගතෝ. භික්ඛුහි පන වඝනට්ඨානං ජානාහීති වුත්තත්තා ඔවාදඝාරවෙන සික්ඛාකාමතාය තත්ථ වාසං උපගතෝ. අනන්තරත්තරා හි භික්ඛූපි තං ආගමනතං දූරතොවා ගච්ඡන්තං දිස්වා තස්ස විම්භනත්ථාය මුට්ඨිසම්මුඤ්ජනිං වා කවචරජඣනකං වා ඛිපිත්වා තස්මිං ආගතෙ ආවුසෝ! ඉමං කෙන ඣඩ්ඩිතන්ති වදන්ති. තත්ථ කෙචිවි රාහුලෝ ඉමිනා මඤ්ඤෙ ගතොති වුත්තෙ සෝ ආයස්මා නාහං ගතෙන! එතං ජානාමීති අවත්වාව තං පටිසාමෙත්වා ඛමථ මෙ භන්තෙති ඛමාපෙත්වා ගච්ඡති. එවමෙස සික්ඛාකාමෝ. සෝ තං සික්ඛාකාමතං යෙව පටිච්ච තත්ථ වාසං උපගතෝ.

අථ සත්ථා පුරෙ අරුණෙ යෙව වච්චකුටිමාරෙ ඨත්වා උක්කාසි. සොපායස්මා උක්කාසි. කො එසොති? අහං රාහුලොති නික්ඛම්ත්වා වන්දි. කස්මා ත්වං රාහුල! ඉධ නිපන්නොනාහි? වඝනට්ඨානස්ස අභාවතො. පුබ්බෙ හි භන්තෙ! භික්ඛූ මම සඛඝං කරොන්ති, ඉදානි අත්තනො ආපත්තිභයෙන වඝනට්ඨානං න දෙන්ති, සත්ථාඝං ඉදං අඤ්ඤසඤං අසංඛ්‍යවනට්ඨානන්ති ඉමිනා නාරණෙන ඉධ නිපන්නොති. අථ භගවතො රාහුලං තාව භික්ඛූ එවං පරිච්ච්ජන්නා අඤ්ඤස්ස කුලදාරකෙ පබ්බාජෙත්වා කිංකරිස්සන්තීති ධම්මසංවෙගො උදපාදි. අථ පාතොව භික්ඛූ සන්නිපාතෙත්වා ධම්මසෙනාපතිං පටිපුච්ඡි ජානාසි පන ත්වං සාරිපුත්ත! අජ්ජ කත්ථවි රාහුලස්ස වුත්ථභාවන්ති? න ජානාමි භන්තෙති. සාරිපුත්ත! අජ්ජ රාහුලෝ වච්චකුටියං වසි. සාරිපුත්ත! තුම්හෙ රාහුලං එවං පරිච්ච්ජන්නා අඤ්ඤස්ස කුලදාරකෙ පබ්බාජෙත්වා කිං කරිස්සථ? එවං හි සතෙන්ත ඉමස්මිං සාසනෙ පබ්බජිතා නපජ්ජිත්ථා හවිස්සන්ති, ඉතොදානි පට්ඨාය අනුපසම්පාදෙන්න එකවෙව දිවසෙ අත්තනො සන්තිකෙ වත්තාපෙත්වා තතියදිවසෙ තෙසං වඝනට්ඨානං ඤත්වා ඛිපිත්වා ඉමං අනුපසඤ්ඤත්තිං කත්වා පුන සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි.

තස්මිං සමයෙ ධම්මසභායං සන්නිසින්නා භික්ඛූ රාහුලස්ස ගුණකථං කථෙන්ති පඤ්ඤාවුසෝ! යාව සික්ඛාකාමෝ වතායං රාහුලෝ, තව වඝනට්ඨානං ජානාහීති වුත්තොනාම අහං දසබලස්ස පුත්තො තුම්හෙ කෙ සෙනාසනස්ස? තුම්හෙයෙව නික්ඛමථාති එතභික්ඛුම්පි අපපිපරිත්වා වච්චකුටියං වාසං කපෙසිති. එවං තෙසු කථයමානෙසු සත්ථා ධම්මසභං උපගන්ත්වා අලඞ්කතාසනෙ නිසීදිත්වා භාගවතුච්ච භික්ඛවෙ! එතරහි කථාඝ සන්නිසින්නාත්ථ ආඝ. භන්තෙ! රාහුලස්ස සික්ඛාකාමකථාඝ, න අඤ්ඤාඝ කථායාති. සත්ථා න භික්ඛවෙ! රාහුලෝ ඉදානෙව සික්ඛාකාමෝ පුබ්බෙ තිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තොපි සික්ඛාකාමොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ රාජගහෙ එකො මිගධරාජ රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තොපි මිගයොනියං නිබ්බත්තිත්වා මිගගණපරිවුතො අරඤ්ඤෙ වසති. අථස්ස භගිනී අත්තනො පුත්තකං උපසඤ්ඤාපෙත්වා භාතිකෙ! ඉමං භාගිණෙය්‍යං මිගමායං සික්ඛාපෙහීති ආහ. බොධිසත්තොපි සාධූති පටිස්සුණිත්වා ගච්ඡ තාත! අප්පත්ත වෙලාය නාම ආගන්ත්වා සික්ඛෙය්‍යාසීති ආහ. සො මාතුලෙන වුත්තවෙලං අනතික්කමිත්වා තං උපසඞ්කමිත්වා මිගමායං සික්ඛි. සො එකදිවසං වනෙ විචරන්තො පාසෙන බද්ධො බද්ධරවං රවි. මිගගණා පලායිත්වා පුත්තොපි තෙ පාදෙසු බද්ධොති තස්ස මාතුයා ආරොචෙසි. සා භාතු සන්තිකං ගන්ත්වා භාතික! භාගිණෙය්‍යො තෙ මිගමායං සික්ඛාපිතොති පුච්ඡි. බොධිසත්තොපි මා එවං පුත්තස්ස කිඤ්චි පාපකං ආසඞ්කි, සුග්ගහිතා නෙන මිගමායා ඉදානි ගාසගමානො ආගච්ඡිස්සතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ.

මිගං කිපල්ලබ්භ මනොරමායං
අථඤ්ඣරං අඞ්ඝරතඤ්ච පාසිං,
එකෙන සොතෙන ජිමාස්සසන්තො
ජහි කලාහතිහොති භාගිණෙය්‍යොති.

තත්ථ **මිගන්ති** භාගිණෙය්‍යමිගං. **කිපල්ලබ්භාති** පල්ලත්ථං වුච්චති සයනං, උභොහි පස්සෙහි උච්චතමෙව ච ගොතිසිත්තාක වසෙනාති තිභාගාරෙහි පල්ලත්ථං අස්ස තිණි වා පල්ලත්ථානි අස්සාති කිපල්ලත්ථං තං කිපල්ලත්ථං. **අරඤ්ඤමායන්ති** බහුමායං, බහූ වඤ්චනං. **අථඤ්ඣරන්ති** එතෙකස්මිං පාදෙ විජ්ඣා විජ්ඣා වසෙන අථඤ්ඣි ඛ්‍රෙහි සමන්නාගතං. **අඞ්ඝරතඤ්චපාසින්ති** පුරිමයාමං අතික්කමිත්වා මජ්ඣිමයාමෙ අරඤ්ඤතො ආගම්ම පාණිඝස්ස පිවනතො අඞ්ඝරත්තෙ අවට්ටිතත්තා අඞ්ඝරත්තාවපාසි, තං අඞ්ඝරත්තෙ අපාසින්ති අත්ථො. මම භාගිණෙය්‍යං මිගං අහං සාධුකං මිගමායං උග්ගණ්හාපෙසිං. කථං? යථා **එකෙන සොතෙන ජිමාස්සසන්තො ජහි කලාහතිහොති භාගිණෙය්‍යොති**. ඉදං වුත්තං හොති, අහං හි තව පුත්තං තථා උග්ගණ්හාපෙසිං. යථා එකස්මිං උපරිමනාසිකා සොතෙ වාතං සන්නිරුම්භිත්වා පඨවියා අලිත්තෙන එකෙන ගෙට්ඨිමසොතෙන තත්ථෙව ජිමායං අස්සසන්තා ජහි කලාහි එදිසකං අහි හොති, ජහි කොට්ඨාසෙහි අපෙක්ඛාඣරති, වඤ්චනීති අත්ථො. කත්ථ මාහි ජහි? වත්තාරො පාදෙ පසාරෙත්වා එකෙන පස්සෙන සෙය්‍යාය, බ්‍රූරෙහි තිණපංසුඛණනෙන, ජිවහානිල්ලාමනෙන, උදරස්ස උද්ධුමාතභාවකරණෙන, උච්චාරපස්සාවවිස්සජ්ජනෙන, වාතසන්නිරුම්භනෙනාති. අපරො නයො-පාදෙසු ගහෙත්වා අභිඛාතඛණනෙන, පවිපණාමනෙන, උභතො පස්සෙසු සඤ්චරණෙන උද්ධං උක්ඛිපනෙන අධො අවක්ඛිපනෙනාති ඉමාහි ජහි කලාහි යථා අහිතොති මතො අයනති සඤ්ඤං උපපාදෙත්වා වඤ්චෙති. එවං තං මිගමායං උග්ගණ්හාපෙසිනති දීපෙති. අපරො නයො-තථා නං උග්ගණ්හාපෙසිං

යථා එකෙන සොතෙන ජම්මාසසතෙනා ඊහි කලාභති විසුපි තයෙසු දසසිතෙහි ජහි කාරණෙහි කලාහති කලාසිසසති එදුකං වසෙවාසසතීති අහෝ. හොතීති හගිණිං ආලපති. භාගිණෙයෙසොති එවං ජහි කාරණෙහි වසවතකං භාගිණෙයසා නිදදිසති.

එවං බොධිසතෙතා භාගිණෙයසස මිග්ගමාසාය සාධුකං උග්ග හිතභාවං දසෙසනෙතා හගිණිං සමසසාසෙසි. සොපි මිගපොතකො පාසෙ බදධො අවිපථිදිතවාගෙව භූමියං මහාථාසුකපසෙසන පාදෙ පසාරෙතවා නිපතෙතා පාදතං ආසනාහාසතෙ බුරෙහෙව පහරිතවා පංසුං ව තිණානි ව උපාවෙතවා උවවාරපසාවං විසසජෙජතවා සීසං පාතෙතවා ජීවහං නිහනාමෙතවා සරීරං බෙල කිලිනතං කතවා වාතගාහහණෙන උදරං උදධුමාතකං කතවා අකඛිනි පරිවතෙතතවා හෙඨාතාසිකාසොතෙන වාතං සඤචරාපෙතෙතා උපරිමතාසිකාසොතෙන වාතං සනතිරුමතිතවා සකලසරීරං ථදධ භාවං ගාහාපෙතවා මතාකාරං දසෙසසි. නීලමඛිකාපි නං පරිවා රෙසුං. තසමිං තසමිං ඨානෙ කාකා නිලීසිංසු. එදෙ, ආගනතවා උදරෙ හතෙථන පහරිතවා පාතොව බදධා හවිසසති පූතිකො ජාතොති තසස බනධනරජ්ජුකං මොචෙතවා එතෙථවදති නං උකකනතිතවා මංසං ආදාය ගමිසසාමීති නිරාසඛෙකා හුතවා සාඛාපලාසං ගහෙතුං ආරදධා. මිගපොතකොපි උට්ඨාය චතුහි පාදෙහි ඨතවා කායං විධූ නිතවා ගීවං පහාරෙතවා මහාවාතෙන ඡිනනවලාහකො විය වෙගෙන මාතු සනතිකං අගමාසි.

සතථාපි න භික්ඛවෙ! රාහුලො ඉදානෙව සික්ඛාකාමො පුබෙබපි සික්ඛාකාමොයෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිතවා අනුසන්ධිං සමෙතවා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා භාගිණෙයාමිගපොතකො රාහුලො අහොසි, මාතා උපපලවණණා, මාතුලමිගො පන අහමෙව අහොසිනති.

සිපලලකමිග ජාතකං

---

1. 2. 7.

කාලෙ වා යදි වා ජුණෙහති ඉදං සතථා ජෙතවනෙ විහ රනතො වෙ බුඩ්ඪපබබජිතෙ ආරබභ කථෙසි. තෙ කිර කොසල ජනපදෙ එකසමිං අරඤඤවාසෙ වසනති. එකො කාලතෙථරො නාම එකො ජුණහතෙථරො නාම. අථෙකදිවසං ජුණෙහා කාළං පුවචි හනෙත! කාළ! සීතං නාම කසමිං කාලෙ හොතීති? සො කාළෙ හොතීති ආහ. අථෙකදිවසං කාළො ජුණහං පුවචි හනෙත! ජුණහ! සීතං නාම කසමිං කාලෙ හොතීති? සො ජුණෙහ හොතීති ආහ. තෙ උභොපි අතතනො කඛං ජානිතුං අසකොනතා සතථුසනතිකං

ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා භන්තෙ! සීතං නාම කස්මිං කාලෙ හොතීති පුච්ඡිංසු. සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා පුබ්බපාඨං හික්ඛවෙ! තුම්හාකං ඉමං පඤ්හං කථෙසි. භවසඞ්ඛපගතත්තා පන කසලඛකඛ සිත්තා වත්ථා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ එකස්මිං පබ්බතපාදෙ සීහො ච ව්‍යග්ඝො ච වෙ සහායකා එකිස්සාගෙව ගුහාය වසන්ති. තදා බොධිසත්තොපි ඉසි පබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තස්මිංගෙව පබ්බතපාදෙ වසති. අථෙක දිවසං තෙසං සහායකානං සීතං නිස්සාය විවාදෙ උදපාදි. ව්‍යග්ඝො කාලෙ ගෙව සීතං හොතීති ආහ, සීහො ජුණ්හ ගෙවාති. තෙ උභොපි අත්තනො කඛඛ ජිත්තුං අසක්කොන්තා බොධිසත්තං පුච්ඡිංසු. බොධිසත්තොපි ඉමං ගාථමාහ :-

කාලෙ වා යදි වා ජුණ්හ යදා වායති මාලුතො,
වාතජානි හි සීතානි උභොසුමපරජ්ජති.

තත්ථ **කාලෙ වා යදි වා ජුණ්හෙති** කාළපකෙඛ වා ජුණ්හපකෙඛ වා. **යදා වායති මාලුතොති** යස්මිං සමයෙ පුරත්ථිමාදිභෙදො වාතො වායති තස්මිං සමයෙ සීතං හොති. කිං කාරණා? **වාතජානිහි සීතානි** යස්මා වාතෙ විජ්ජන්තෙගෙව[1] සීතානි හොන්ති, කාළ පකෙඛ වා ජුණ්හපකෙඛ වා එත්ථ අපපමාණන්ති වුත්තං හොති. **උභොසුමපරජ්ජිත්තාති** උභොපි තුම්හෙ ඉමස්මිං පඤ්හෙ අපරජ්ජිත්තාති එවං බොධිසත්තොපි තෙ සහායකෙ සඤ්ඤාපෙසි.

සත්ථාපි භික්ඛවෙ! පුබ්බෙපි මයා තුම්හාකං අයං පඤ්හෝ කථිතොති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ වෙපි තෙ ථෙරා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. සත්ථා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි තදා ව්‍යග්ඝො කාළො අහොසි, සීහො ජුණ්හා, පඤ්චවිස්සජනකතාපසො පන අහමෙව අහොසිනන්ති.

මාලුත ජාතකං.

---

1. 2. 8.

එවං වෙ සතතා ජානෙසූනති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මතකභත්තං ආරබ්ධ කථෙසි. තස්මිං හි කාලෙ මනුස්සා බහූ අජෙළකා දයො මාරෙත්වා කාලකතෙ ඤාතකෙ උද්දිස්ස මතකභත්තං නාම දෙන්ති. භික්ඛූ තෙ මනුස්සෙ තථා කරොන්තෙ දිස්වා සත්ථාරං පුච්ඡිංසු එතරහි භන්තෙ! මනුස්සා බහූ පාණෙ ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා මතකභත්තං නාම දෙන්ති අත්ථි නුඛො භන්තෙ! එත්ථ වඩ්ඪි? සත්ථා න භික්ඛවෙ! මතකභත්තං දස්සාමාති කතෙපි පාණාති පාතෙ කාචි වඩ්ඪි නාම අත්ථි, පුබ්බෙ පණ්ඩිතා ආකාසෙ නිසජ්ජ

1. ඉ. විජ්ජන්තෙගෙව.

ධම්මං දෙසෙන්ති එත්ථ ආදීනවං කථෙන්ති සකලජම්බුදීපවාසිකෙ එතං කම්මං ජහාපෙස්සං. ඉදානි එත භවසඞ්ඛපගතත්තා පුත්ත පාතුභූතන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ එකෝ නිණ්ණං වෙදනං පාරගූ දිසාපාමොක්ඛෝ ආචරියබ්‍රාහ්මණෝ මතක භත්තං දස්සාමීති එකං එළකං ගාහාපෙත්වා අන්තෙවාසිකෙ ආහ තාතා! ඉමං එළකං නදිං නෙත්වා නහාපෙත්වා කණ්ණෙ මාලං පරිකඩ්පිත්වා පඤ්චඞ්ගුලිකං දත්වා මණ්ඩෙත්වා ආනෙථාති තෙ සාධූති පටිස්සුණිත්වා තං ආදාය නදිං ගන්ත්වා නහාපෙත්වා මණ්ඩෙත්වා නදිතීරෙ ඨපෙසුං. සො එළකෝ අත්තනො පුබ්බකම්මං දිස්වා එවරූපං නාම දුක්ඛං අජ්ජ මුච්චිස්සාමීති සොමනස්සජාතෝ ඝටං භින්දන්තෝ විය මහාහසිතං හසිත්වා පුන අයං බ්‍රාහ්මණෝ මං ඝාතෙත්වා මයා ලද්ධං දුක්ඛං ලභිස්සතීති බ්‍රාහ්මණෙ කාරුඤ්ඤං උප්පාදෙත්වා මහන්තෙන සද්දෙන පරොදි. අථ නං තෙ මාණවකා පුච්ඡිංසු සම්ම එළක! ත්වං මහා සද්දෙන හසි 1 වෙව රොදි ච කෙන නු ඛෝ කාරණෙන හසි කෙන කාරණෙන රොදීති? තුම්හෙහි මං ඉමං කාරණං අත්තනො ආචරියස්ස ඝාතනිකෙ පුච්ඡථාති. තෙ තං ආදාය ගන්ත්වා ඉදං කාරණං ආචරියස්ස ආරොචෙසුං.

ආචරියොපි තෙසං වචනං සුත්වා එළකං පුච්ඡි කස්මා ත්වං එළක! හසි? කස්මා රොදීති? එළකො අත්තනා කතකම්මං ජාතිසර ඤාණෙන අනුස්සරිත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස කථෙසි අහං බ්‍රාහ්මණ! පුබ්බෙ තාදිසොව මනන්තඤ්ඣායකබ්‍රාහ්මණෝ හුත්වා මතකභත්තං දස්සාමීති එළකං මාරෙත්වා අදාසිං, සත්ථාහං එකස්ස එළකස්ස ඝාතිතත්තා එකූනසත්ත පඤ්චසු අත්තභාවසතෙසු සීසච්ඡෙදං පාපුණිං, අයං මෙ කොට්ඨං ඨිතො පඤ්චසතිමෝ අත්තභාවො සත්ථාහං අජ්ජ එවරූපං දුක්ඛං මුච්චිස්සාමීති සොමනස්සජාතෝ, ඉමිනා කාරණෙන හසිං, රොදන්තො පන අහං තාව එකං එළකං මාරෙත්වා පඤ්ච ජාතිසතානි සීසච්ඡෙදදුක්ඛං පත්වා අජ්ජ තස්මා දුක්ඛා මුච්චිස්සාමි අයං පන බ්‍රාහ්මණෝ මං මාරෙත්වා අහං විය පඤ්ච ජාතිසතානි සීසච්ඡෙදදුක්ඛං ලභිස්සතීති තයි කාරුඤ්ඤෙන රොදිනෝ. එළක! මා භායි නාහං තං මාරෙස්සාමීති. බ්‍රාහ්මණ! කිං වදෙසි? තයි මාරෙන්තෙපි අමාරෙන්තෙපි න සක්කා අජ්ජ මයා මරණා මුච්චිතුන්ති. එළක! මාභායි අහං තෙ ආරක්ඛං ගහෙත්වා තයා සද්ධිංයෙව විවරිස්සාමීති. බ්‍රාහ්මණ! අපප මත්තකො තව ආරක්ඛෝ මයා කතපාපං පන මහන්තං බලවන්ති.

බ්‍රාහ්මණෝ එළකං මුඤ්චිත්වා ඉමං එළකං කස්සචිපි මාරෙතුං නු දස්සාමීති අන්තෙවාසිකෙ ආදාය එළකෙනෙව සද්ධිං විවරි. එළකොපි විස්සත්ථමනොව එකං පාසාණපිට්ඨිං නිස්සාය ජාතගුම්බෙ ගීවං උක්ඛි

1. සී. හසිතං.

පිට්ඨිං පණ්ණාති ඛාදිතුං ආරද්ධා. තං ඛණං යෙව තස්මිං පාසාණ පිට්ඨෙ අසනි පති. තතො එකා පාසාණසකලිකා ජිජ්ජිත්වා එළකස්ස පසාරිතගීවාය පතිත්වා සීසං ජින්දි. මහාජනො සන්නිපති. තදා බොධි සත්තො තස්මිං ඨානෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්තෙතා. සො පස්සන්තස්සෙව තස්ස මහාජනස්ස දෙවතානුභාවෙන ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා ඉමෙ සත්තා එවං පාපස්ස ඵලං ජානමානා අපෙපවතාම පාණාතිපාතං න කරෙය්‍යුන්ති මධුරෙන සරෙන ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

එවං වෙ සත්තා ජානෙය්‍යුං දුක්ඛඨ්ඨං ජාති සම්භවෙ,
න පාණෙ පාණිනං හඤ්ඤුං පාණඤාති හි සොචතීති.

තත්ථ **එවඤ්හි සත්තා ජානෙය්‍යුන්ති** ඉමෙ සත්තා එවඤ්හි ජානෙය්‍යුං. කථං? **දුක්ඛඨ්ඨං ජාති සම්භවොති** අයං තත්ථ තත්ථ ජාති ච ජාතස්ස අනුක්කමෙන වඩ්ඪිත්වා පතොං සම්භවො ච ජරාව්‍යාධි මරණඅප්පියසම්පයොගපියවිප්පයොගහත්ථපාදච්ඡෙදාදීනං දුක්ඛානං වත්ථුභූතත්තා දුක්ඛොති යදි ජානෙය්‍යුං. **න පාණෙ පාණිනං හඤ්ඤුන්ති** පරං වධෙන්තා ජාතිසම්භවෙ වධං ලභති පිළෙන්තා පිළං ලභතීති ජාතිසම්භවස්ස දුක්ඛවත්ථුතාය දුක්ඛභාවං ජානන්තා කොචි පාණෙ අඤ්ඤං පාණිනං න හඤ්ඤෙ සත්තෙතා සත්තං න ඝාතෙය්‍යාති අත්ථො. කිං කාරණා? **පාණඤාති හි සොචතීති** යස්මා සාහත්ථිකාදිසු ඡසු පයොගෙසු යෙන කෙනචි පයොගෙන පරස්ස ජීවිතින්ද්‍රියුපච්ඡෙදනෙන පාණඤාති පුග්ගලො අට්ඨසු මහා නිරයෙසු සොළසසු උස්සදනිරයෙසු ඤානපපකාරාය තිරච්ඡාන යොනියා පෙත්තිවිසයෙ අසුරකායෙති ඉමෙසු චතූසු අපායෙසු මහා දුක්ඛං අනුභවමානො දීඝරත්තං අන්තොනිජ්ඣායනලක්ඛණෙන සොකෙන සොචති. යථා වා අයං එළකො මරණභයෙන සොචි එවං දීඝරත්තං සොචතීතිපි ඤත්වා න පාණෙ පාණිනං හඤ්ඤු කොචි පාණාතිපාතකම්මං නාම න කරෙය්‍ය. මොහෙන පන මූළ්හා අවිජ්ජාය අන්ධිකතා ඉමං ආදීනවං අපස්සන්තා පාණාතිපාතං කරොන්තීති

එවං මහාසත්තො නිරයභයෙන තජ්ජෙත්වා ධම්මං දෙසෙසි. මනුස්සා තං ධම්මදෙසනං සුත්වා නිරයභයභීතා පාණාතිපාතා විරමිංසු. බොධිසත්තොපි ධම්මං දෙසෙත්වා මහාජනං සීලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා යථාකම්මං ගතො මහාජනොපි බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා දෙවනගරං පූරෙසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං. සමොධානෙසි. අහං තෙන සමයෙන රුක්ඛදෙවතා අහොසින්ති.

මහාකඨහත්ථ ජාතකං.

1. 2. 9.

සචෙ මුඤ්චතී ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො දෙවතාසං ආයාචනබලිකම්මං ආරබ්භ කථෙසි. තදා කිර මනුස්සා වණ්ණිජ්ජාය නවජ්ඣන්නා පාණෙ වධිත්වා දෙවතානං බලිකම්මං කත්වා මග්ගං අන්තරායෙන අත්ථසිද්ධිං පත්වා ආගන්ත්වා පුන තුම්හාකං බලිකම්මං කරිස්සාමාති ආයාචිත්වා ගච්ඡන්ති. තත්ථ අන්තරායෙන අත්ථසිද්ධිං පත්වා ආගතා දෙවතානුභාවෙන ඉදං ජාතනති මඤ්ඤමානා බහූ පාණෙ වධිත්වා ආයාචනතො මුච්චිතුං බලිකම්මං කරොන්ති. තං දිස්වා භික්ඛූ අත්ථි නුඛො භන්තෙ ! එත්ථ අත්තෙතාති භගවන්තං පුච්ඡිංසු භගවා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං ගාමකෙ කුටුම්බිකො ගාමවාරෙ සීතතිග්ගොඩරුක්ඛෙ දෙවතාය බලිකම්මං පට්ඨපෙත්වා අනන්තරා යෙන ආගන්ත්වා බහූ පාණෙ වධිත්වා ආයාචනතො මුච්චිස්සාමීති රුක්ඛමූලං ගතො රුක්ඛදෙවතා ඛග්ගං ඔචරිත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

සචෙ මුඤ්චෙ පෙච්ච මුඤ්චෙ මුච්චමානො හි බජ්ඣති,
තඤ්චෙවං ධිරා මුච්චන්තී මුත්තී බාලස්ස බන්ධනන්ති.

තත්ථ **සචෙ මුඤ්චෙ පෙච්ච මුඤ්චෙ**ති භො පුරිස ! ත්වං යදෙ මුඤ්චෙ යදි මුඤ්චිතුකාමොසි **පෙච්ච මුඤ්චෙ** යථා පරලොකෙන බජ්ඣසි එවං. **මුච්චමානො හි බජ්ඣතී**ති යථා පන ත්වං පාණං වධිත්වා මුච්චිතුං ඉච්ඡසි ? එවං මුච්චමානො හි පාපකමෙන බජ්ඣසීති. **තඤ්චෙවං ධිරා මුච්චන්තී**ති යෙ පණ්ඩිතපුරිසා තෙ එවං පටිස්සවතො න මුච්චන්ති. කිං කාරණා ? එවරූපා හි **මුත්තී බාලස්ස බන්ධනං** එසා පාණාතිපාතං කත්වා මුත්තී නාම බාලස්ස බන්ධනමෙව හොතීති ධම්මං දෙසෙසි.

තතො පට්ඨාය මනුස්සා එවරූපා පාණාතිපාතකම්මා විරතා ධම්මං චරිත්වා දෙවනගරං පූරයිංසු. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙට්ඨෙසි ජාතකං සමොධානෙසි. අහං තෙන සමයෙන රුක්ඛදෙවතා අහොසින්ති.

ආයාචිතභත්තජාතකං.

I. 2. 10.

දිස්වා පදමනුත්තතිණ්ණන්ති ඉදං සත්ථා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො තළකපාණගාමං පත්වා තළකපාණපොක්ඛරණිඤ්ච කෙත කවනෙ විහරන්තො තළදණ්ඩකෙ ආරබ්භ කථෙසි. තදා[1] කිර භික්ඛූ තළකපාණපොක්ඛරණිඤ්ච තඤ්ච සුවිකරත්තඤ්ච සාමණෙරෙ හි

1. ඉ., පන.

නළදණ්ඩකෙ ගාහාපෙත්වා තෙ සබ්බත්ථකමෙව ජීවිතෙ දිස්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ! මයං සුවිසරත්ථාය නළදණ්ඩකෙ ගණ්හාපෙම, තෙ මූලතො යාව අග්ගා සබ්බත්ථකමෙව ජීවිතං, කින්නුඛො එතන්හි ප්‍රවජිංසු. සත්ථා ඉදං භික්ඛවෙ! මයහං පොරාණකාධිට්ඨානන්හි වත්වා අතීතං ආහරි :-

පුබ්බෙ කිර සො වානසණ්ඩා අරඤ්ඤෙ අහොසි. තස්සාපි පොක්ඛරණියා එකො දකරක්ඛසො ඔතිණ්ණොතිණ්ණෙ ඛාදති. තදා බොධිසත්තොපි රොහිතමිගපොතකපමාණො කපිරාජා හුත්වා අසීතියානසහස්සමත්තවානරපරිවුතො යූථං පරිහරන්තො තස්මිං අරඤ්ඤෙ වසති. සො වානරගණස්ස ඔවාදං අදාසි තාතා! ඉමස්මිං අරඤ්ඤෙ විසරුක්ඛාපි අම්බුස්සපරිග්ගහිතා පොක්ඛරණියොපි හොන්ති තුම්හෙ අඛාදිතපුබ්බං ඵලාඵලං ඛාදන්තා වා අපිතපුබ්බං පාණියං පිවන්තා වා මං පට්ඨපෙත්වා මා පිවිත්ථ. තෙ සාධූති පටිස්සුණිත්වා එකදිවසං අනාහාරපුබ්බට්ඨානං ගතා. තස්ස බහූදෙව දිවසං වරිත්වා පාණියං ගවෙසමානා එතං පොක්ඛරණිං දිස්වා පාණියං අපිවිත්වාව බොධිසත්තස්ස ආගමණං ඔලොකයමානා නිසීදිංසු. බොධිසත්තොපි ආගන්ත්වා කිං තාතා! පාණියං න පිවථාති ආහ. තුම්හාකං ආගමණං ඔලොකෙමාති. සුට්ඨුතාතාති බොධිසත්තොපි පොක්ඛරණිං ආවිජ්ඣිත්වා පදං පරිවජ්ජෙත්වා ඔතිණ්ණමෙව පස්සි. න උත්තිණ්ණං.

සො නිස්සංසයං එසා අම්බුස්සපරිග්ගහිතාති ඤත්වා සුට්ඨු වෙ තාතා! පාණියං අපිවනෙනහි, අම්බුස්සපරිග්ගහිතා අඤ්ඤාති ආහ. දකරක්ඛසොපි තෙසං අන්තරණභාවං ඤත්වා නීලොදරො පණ්ඩරමුඛො සුරත්තහත්ථපාදෙ බීභච්ඡදස්සනො හුත්වා උදකං විධා කත්වා නික්ඛමිත්වා කස්මා නිසීදන්හ? ඔතරිත්වා පාණියං පිවථාති ආහ. අථ නං බොධිසත්තොපි ප්‍රවජි ත්වං ඉධ නිබ්බත්තදකරක්ඛසොසි? ආම අහන්ති ත්වං පොක්ඛරණිං ඔතිණ්ණකෙ ලභසීති? ආම ලභාමි අහං ඉඛොතිණ්ණං, අන්තමසො සකුණිකං උපාදාය න කිඤ්චි මුඤ්චාමි, තුම්හෙපි සබ්බෙ ඛාදිස්සාමීති. න මයං අත්තානං තුය්හං ඛාදිතුං දස්සාමාති. පාණියං පන පිවිස්සථාති. ආම පාණියං ව පිවිස්සාම, නව තෙ වසං ගමිස්සාමාති. අථ කථං පාණියං පිවිස්සථාති? කිං පන ත්වං මඤ්ඤසි ඔතරිත්වා පිවිස්සනීති? මයං හි අන්තොතරිත්වා අසීතිසහස්සාපි එක මෙකං නළදණ්ඩකං ගහෙත්වා උපලනාළෙන උදකං පිවන්තා විය තව පොක්ඛරණියා පාණියං පිවිස්සාම, එවං නො ත්වං ඛාදිතුං න සක්ඛිස්සසීති එතමත්ථං විදිත්වා සත්ථා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමිස්සා ගාථාය පුරිමපදවයං අභාසි :-

දිස්වා පදමනුත්තිණ්ණං දිස්වානොතරිතං පදං,
නළෙන වාරිං පිවිස්සාම නෙව මං ත්වං වධිස්සසීති.

තස්සත්ථෝ:- භික්ඛවෙ! සෝ කපිරාජා තස්සා පොක්ඛරණියා එකම්පි උත්තිණ්ණං පදං නාදාසි. ඔතරිතං පන ඔතිණ්ණපදමෙව අද්දස, එවං දිස්වා පදං අනුත්තිණ්ණං දිස්වාන ඔතරිතං පදං අද්ධා අයං පොක්ඛරණී අමනුස්සපරිග්ගහිතාති ඤත්වා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො සපරිසො ආහ, **නළෙන වාරි පිවිස්සාමාති**. තස්සත්ථෝ මයං තව පොක්ඛරණියා නළෙන පාණීයං පිවිස්සාමාති. පුන මහා සත්තොව ආහ- **නෙව මං ත්වං වධිස්සසීති** එවං නළෙන පාණීයං පිවන්තං සපරිසම්පි මං ත්වං නෙව වධිස්සසීති අත්ථෝ.

එවං වත්වා පන බොධිසත්තො එකං නළදණ්ඩකං ආහරාපෙත්වා පාරමියො ආවජ්ජෙත්වා සච්චකිරියං කත්වා මුඛෙන ප්‍රුම්. නළො අන්තො කිඤ්චි ගණ්හිං අසෙසෙත්වා සබ්බත්ථකමෙව සුසිරො අහොසි. ඉමිනා නියාමෙන අපරම්පි අපරම්පි ආහරාපෙත්වා ප්‍රුම්ත්වා අදාසීති එවං සන්තොසං පන න සක්කා නිට්ඨපෙතුං. තස්මා එවං න ගහෙතබ්බං. බොධිසත්තො පන "ඉමං පොක්ඛරණිං පරිවාරෙත්වා ජාතා සබ්බෙපි නළා එකච්ඡිද්දා හොන්තූ"ති අධිට්ඨාසි. බොධිසත්තානං හි හිතූපචාරස්ස මහන්තතාය අධිට්ඨානං සම්පජ්ජති. තතො පට්ඨාය සබ්බෙපි තං පොක්ඛරණිං පරිවාරෙත්වා උට්ඨිතා නළා එකච්ඡිද්දා ජාතා.

ඉමස්මිං හි කප්පෙ චත්තාරි කප්පට්ඨියපාටිහාරියානි නාම. කතමානි චත්තාරි? චන්දස්ස සසලක්ඛණං සකලම්පි ඉමං කප්පං ඨස්සති. වට්ටඤ්ඤත්තෙ අග්ගිනො නිබ්බුතට්ඨානං සකලම්පි ඉමං කප්පං අග්ගි න ක්‍රියාපෙස්සති. සට්ඨාරනිවෙසනට්ඨානං සකලම්පි ඉමං කප්පං අනොවස්සකං ඨස්සති. ඉමං පොක්ඛරණිං පරිවාරෙත්වා උට්ඨිතනළා සකලම්පි ඉමං කප්පං එකච්ඡිද්දා භවිස්සන්තීති ඉමානි චත්තාරි කප්පට්ඨියපාටිහාරියානි නාම. බොධිසත්තො එවං අධිට්ඨහිත්වා එනං නළං ආදාය නිසීදි. තෙපි අසීතිසහස්සා වානරා එකෙකං ආදාය පොක්ඛරණිං පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසු. තෙපි බොධිසත්තස්ස නළෙන ආකඩ්ඪිත්වා පාණීයං පිවන්තාලෙ සබ්බෙ තීරෙ නිසින්නාව පිවිංසු. එවං තෙහි පාණීයෙ පීතෙ දහරකපිසෝ කිඤ්චි අලභිත්වා අන්තරමතො සන්තිවෙසනමෙව ගතෝ. බොධිසත්තාපි සපරිවාරෝ අරඤ්ඤමෙව පාවිසි.

සත්ථා පන ඉමෙසං භික්ඛවෙ! නළානං එකච්ඡිද්දභාවෝ නාම මය්හමෙවෙතං පොරාණකං අධිට්ඨානන්ති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දහරකපිසෝ දෙවදත්තො අහොසි අසීතිසහස්සවානරා බුද්ධපරිසා, උපායකුසලෝ පන කපිරාජ අහමෙව අහොසිනන්ති.

නළපාණිජාතකං.

සීලවග්ගෙ දුතියෝ.

---

1. 3. 1.

සුතමෙතං කුරුඞ්ඝස්සාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ ධම්මසභායං සන්නිපතිතා භික්ඛූ ආවුසො! දෙවදත්තො තථාගතස්ස ඝාතනත්ථාය ඛත්තියෙ පයොජෙසි, සීලං පවිජ්ඣි, ඛනපාලකං විස්සජ්ජෙසි, සබ්බථාපි දසබලස්ස වධාය පරිසක්කතීති දෙවදත්තස්ස අවණ්ණං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසින්නොහා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ති පුච්ඡි. හන්නෙ! දෙවදත්තො තුම්හාකං වධාය පරිසක්කතීති තස්ස අගුණකථාය සන්නිසින්නම්හාති. සත්ථා න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තො ඉදානෙව මම වධාය පරිසක්කති පුබ්බෙපි පරිසක්කියෙව[1] තව පන වත්තුං අසක්කිති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කුරුඞ්ඝම්ගො හුත්වා එකස්මිං අරඤ්ඤට්ඨානෙ ථූලානි ඛාදන්තො වසති. සො එකස්මිං කාලෙ ථූලඝපත්තාය සෙපණ්ණිරුක්ඛෙ සෙපණ්ණිඵලානි ඛාදති. අථෙකො ගාමවාසී අට්ඨක එද්දකො ඵලරුක්ඛමූලෙසු මිගානං පදානි උපධාරෙත්වා උපරි රුක්ඛෙ අට්ඨකං බන්ධිත්වා තත්ථ නිසීදිත්වා ඵලානි ඛාදිතුං ආගතා ගතෙ මිගෙ සන්නියා විජ්ඣිත්වා තෙසං මංසං විකක්කිණන්තො ජීවිකං කප්පෙති. සො එකදිවසං තස්මිං රුක්ඛමූලෙ බොධිසත්තස්ස පද වලඤ්ඤං දිස්වා තස්මිං සෙපණ්ණිරුක්ඛෙ අට්ඨකං බන්ධිත්වා පාතොව හුඤ්ඣිත්වා සත්තිං ආදාය වනං පවිසිත්වා තං රුක්ඛං අභිරුහිත්වා අට්ඨකෙ නිසීදි. බොධිසත්තොපි පාතොව වස්සාටඨානා නික්ඛමිත්වා සෙපණ්ණිඵලානි ඛාදිස්සාමීති ආගම්ම තං රුක්ඛමූලං සඤ්ඤාව අප විසිත්වා කදවි[2] අට්ඨකඵඳ රුක්ඛෙසු අට්ඨකං බන්ධන්ති. අජ්ජ නුඛො එවරූපො උපද්දවොති පරිගණ්හන්තො බාහිරතොව අට්ඨාසි. එද්දකොපි බොධිසත්තස්ස අනාගමණභාවං ඤත්වා අට්ඨකෙ නිසින්නොව සෙපණ්ණිඵලානි බිජිත්වා බිජිත්වා තස්ස පුරතො පාතෙසි. බොධිසත්තො ඉමානි ඵලානි ආගන්ත්වා මයඤ්ච පුරතො පතන්ති අත්ථි නුඛො උපරි එද්දකොති පුනප්පුන උල්ලොකෙන්තො එද්දකං දිස්වා අපස්සන්තොව විය හුත්වා අඤ්ඤා රුක්ඛ! පුබ්බෙ ත්වං ඔලම්බකං ඔතාරෙන්තො[3] විය උජුකමෙව ඵලානි පාතෙසි. අජ්ජ පන තෙ රුක්ඛධම්මො පරිවත්තෙතා. එවං තයා රුක්ඛධම්මෙ පරිවත්තෙත අහම්පි අඤ්ඤං රුක්ඛමූලං උපසඞ්කමිත්වා මයඤ්ච ආහාරං පරියෙසිස්සාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

සුතමෙතං කුරුඞ්ඝස්ස යං ත්වං සෙපණ්ණි! සෙය්‍යසි,
අඤ්ඤං සෙපණ්ණිං ගච්ඡාම් න මෙ තෙ රුච්චතෙ ඵලන්ති.

---

1. ඉං. පරිසක්කතියෙව. 2. සී කදුචි කදුචි 3. ඉං. චාරෙන්තා විය.

තඤ්ච ඤාතීනඤ්ච පාකටං ජාතං. එතඤ්හි ඉදං. කුරුඞ්ගවාති කුරුඞ්ගමිගස්ස. **යං ත්වං සෙපණ්ණි! සෙය්යසීති** යං ත්වං හම්භො! **සෙපණ්ණිරුක්ඛ!** පුරතෝ පුරතෝ ඵලානි පාතයමානෝ සෙය්යසි, විසෙය්යසි, විසිණ්ණඵලෝ හොසි.[1] තං සබ්බං කුරුඞ්ගස්ස පාකටං ජාතං. **න මේ කෙරුවතෝ ඵලානි** එවං ඵලං දදමානාය මේ තව ඵලං **කරුවතී** නිට්ඨං ත්වං අහං අඤ්ඤත්ථ ගවේසිස්සාමීති අගමාසි.

අථස්ස එදඤ්ඤෝ අවටඤ්ඤෝ නිසිඤ්ඤෝව ඝතඤ්ච බිපිත්වා ගවේ විරඤ්ඤෝදනිමහි තන්නි ආහ. බෝධිසත්තෝ නිවත්තිත්වා ඒතෝ ආහ හම්භො පුරිස! ඉදානිපි කිඤ්චාපි මං විරඤ්ඤෝ, අට්ඨ පන මහාතිරයේ සොළස උස්සදතිරයේ පඤ්චවිධබන්ධනාදීනි ච කම්මකරණානි අවිරඤ්ඤෝයේවාසීති එවඤ්ච පන වත්වා පලායිත්වා යථා රුච්චි ගතෝ එදඤ්ඤෝපි ඔතරිත්වා යථාරුච්චි ගතෝ.

සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තෝ ඉදානෙව මම වධාය පරිසක්කති, පුබ්බෙපි පරිසක්කි[2] ඤෙව පන වධිතුං අසක්ඛිනි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අවටඤ්ඤෝ දෙවදත්තෝ අහොසි. කුරුඞ්ගමිගෝ පන අහමෙවාති.

කුරුඞ්ගමිග ජාතකං.

---

1. 3. 2.

සෙ කුක්කුරාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ඤාතත්ථචරියං ආරබ්භ කථෙසි. සා වාදසනිපාතෙ භද්දසාළජාතකෙ ආවි භවිස්සති. ඉදං පන වත්ථුං පතිට්ඨපෙත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ තථාරූපං භාගම්ම පටිච්ච කුක්කුරයොනියං නිබ්බත්තිත්වා අනෙකසතකුක්කුරපරිවුතෝ මහා සුසානෙ වසති. අථෙකදිවසං රාජා සෙතසින්ධවයුත්තං සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං රථං අභිරුය්හ උය්‍යානං ගන්ත්වා තත්ථ දිවසභාගං කීළිත්වා අත්ථංගතෙ සූරියෙ නගරං පාවිසි. තස්ස තං රථවරන්තං යථානුද්ධමෙව රාජඞ්ගණෙ ඨපයිංසු. සෝ රත්තිං දෙවෙ වස්සන්තෙ තින්තෙතා උපරි පාසාදතෝ කොලෙය්‍යකසුණඛා ඔතරිත්වා තස්ස චම්මඤ්ච නහාරුඤ්ච ඛාදිංසු. පුන දිවසෙ රඤ්ඤෝ ආරොචයිංසු දෙව! නිද්ධමනමූලෙන සුණඛා පවිසිත්වා රථස්ස චම්මඤ්ච නහාරුඤ්ච ඛාදිංසූති. රාජා සුණඛානං කුජ්ඣිත්වා දිට්ඨදිට්ඨට්ඨානෙ සුණඛෙ ඝාතෙථාති ආහ. තතෝ පට්ඨාය සුණඛානං මහාවිනාසනං උදපාදි. තෙ දිට්ඨදිට්ඨට්ඨානෙ ඝාතියමානා පලායිත්වා සුසානං ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං අගමංසු. බොධිසත්තෝ තුමෙහ බහූ සන්නිපතිතා කින්නුඛො කාරණන්ති පුච්ඡි. තෙ අන්නෙ පුරෙ කිර රථස්ස චම්මඤ්ච නහාරුඤ්ච නාදිඤ්ච*

---

1 ම. ඛාදිංසු. 2 ම. පරිසක්කනාති. * ඤාදිසුඤ්ච-ඉතිපාඨෙ.

සුණඛෙහි ඛාදිතානි කුදඬ්ඩා රාජා සුණඛවධං ආණාපෙසි බහූ සුණඛා විනස්සන්ති, මහාභයං උප්පජ්ජන්නති ආහංසු. බොධිසත්තොපි විනෙත්වා ආරක්ඛට්ඨානෙ බහි සුණඛානං ඔකාසං නත්ථි අඤ්ඤා රාජනිවෙසනෙ කොලෙය්‍යකසුණඛානංයෙවෙතං කම්මං භවිස්සති. ඉදානි පන චොරානං කිඤ්චි නත්ථි, අවොරා මරණං ලභන්ති, ඝාතෙතුකාමං වොරෙ රඤ්ඤා දස්සෙත්වා සූනිසඛඬ්ගස්ස ජීවිතදානං දදෙය්‍යන්ති. සො සූනකෙ සම්මාසෙත්වා තුම්හෙ මා භායිත්ථ, අහං වො අභයං ආහරිස්සාමි, යාව රාජානං පස්සාමි තාව ඉධෙව හොථාති පාරම්භියෝ ආවජ්ජෙත්වා මෙතානුභාවතං පුරෙ වාරිකං කත්වා මඤ්චං උපරි ලෙඛ්ඛුං වා මුඤ්ඡරං වා මා කොචි බ්‍යිපිතුං උස්සහිති අධිට්ඨාය එකකොව අන්තොනගරං පාවිසි. අථ නං දිස්වා එකච්චෙපි කුජ්ඣිත්වා ඔලොකෙන්තොපි නාම නාහොසි. රාජාපි සුණඛවධං ආණාපෙත්වා සයං විනිච්ඡයෙ නිසින්නොහොති. බොධිසත්තොපි තත්තෙව ගන්ත්වා පකඛන්දිත්වා රඤ්ඤා ආසනස්ස හෙට්ඨා පාවිසි. අථ නං රාජපුරිසා නීහරිතුං අරභිංසු. රාජ පන වාරෙසි සො ථොකං සම්මසිත්වා හෙට්ඨාසත්තා නික්ඛමිත්වා රාජානං වන්දිත්වා තුම්හෙ කුක්කුරෙ මාරාපෙථාති ප්‍රුච්ඡි. ආම අහන්ති. කො තෙසං අපරාධං හරිස්සති? රථස්ස මෙ පරිවාරවම්මඤ්ච නන්දිඤ්ච ඛාදිංසූති. යෙ ඛාදිංසු තෙ ජානාථාති? න ජානාමාති. ඉමෙ නාම වම්මඛාදකචොරාති තත්තතො අජානිත්වාව දිට්ඨදිට්ඨට්ඨානෙ යෙව මාරාපනං න යුත්තන්ති දෙවාති. රථවම්මස්ස කුක්කුරෙහි ඛාදිතත්තා දිට්ඨදිට්ඨෙ සබ්බෙව මාරෙථාති සුණඛවධං අණාපෙසීති. කිං පන වො මනුස්සා සබ්බෙව කුක්කුරෙ මාරෙන්ති? උදාහු මරණං අලභන්තාපි අත්ථීති? අත්ථි අම්හාකං ඝරෙ කොලෙය්‍යකා මරණං න ලභන්තීති. මහාරාජ! ඉදානෙව තුම්හෙ රථවම්මස්ස කුක්කුරෙහි ඛාදිතත්තා දිට්ඨදිට්ඨෙ සබ්බෙව මාරෙථාති සුණඛවධං අණාපෙසිත්ථ අවොචුත්ථ, ඉදානි පන අම්හාකං ඝරෙ කොලෙය්‍යකා මරණං න ලභිංසූති වදෙථ නනු එවං සන්තෙ තුම්හෙ ඡන්දාදිවසෙන අගතිගමණං ගච්ඡථාති? අගතිගමණඤ්ච නාම න යුත්තං, න ච රාජධම්මෙ, රඤ්ඤා[1] නාම කාරණාකාරණවසෙනෙව තුලාසදිසෙන භවිතුං වට්ටති, ඉදානි ච කොලෙය්‍යකා මරණං න ලභන්ති, දුබ්බලසුණඛාව ලභන්ති, එවං සන්තෙ නාහං සබ්බසුණඛසච්චා දුබ්බලඝාතිකා නාමෙඝාති එවඤ්ච පන වත්වා මහාසත්තො මධුරස්සරං නිච්ඡාරෙත්වා මහාරාජ! අහං තුම්හෙ කරොථ නාහං ධම්මොනි රඤ්ඤා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

යෙ කුක්කුරා රාජකුලම්හි[2] වද්ධා
කොලෙය්‍යකා වණ්ණබලූපපන්නා,
තෙමෙ න වඤ්ඣා මයමස්ස වඤ්ඣා
නාහං සඝවා දුබ්බලඝාතිකාඝනන්ති.

---

1 ම. රඤ්ඤෙ. 2 ම. රාජකුලඤ්ඤ.

තත්ථ යෙ කුක්කුරාති යෙ සුණඛා, **ඨථාහි** ඛාරුණෙහාපි පස්සාවෙ පුති ඹූහාතති, තදනු ජාතොපි ඔහාලා ජරසිහාලොති, කොමලාපි හලොච් ලතා පුතිලතාති, සුවණ්ණවණ්ණාපි කායො පුතිකායොති වුච්චති, එවමෙවං වස්සසතිකොපි **සුණඛො කුක්කුරොති** වුච්චති. තස්මා මහල්ලකා කායූපපන්නාපි තෙ කුක්කුරාවෙව වුත්තා. වදඛාති වඛිසා. **සොලෙය්‍යකාති** රජඛුලෙ ජාතා සමූහතා සංවද්ධා. **වණ්ණබලූපපන්නාති** සරීරවණ්ණන චෙව කාය බලෙන ච සම්පන්නා. **තෙමෙ න වජ්ඣකාති** තෙ ඉමෙ සස්සාමිකා සාරක්ඛා න වජ්ඣා. **මයමස්ස වජ්ඣකාති** අස්සාමිකා අනාරක්ඛා මයං වජ්ඣා නාම ජාතා. **නාසං සඤ්චරාති** එවං සන්තො අයං අවිසෙසෙන සඤ්චරා නාම න හොති **දුබ්බලඤාතිකාසනති** අයං පන දුබ්බලානං යෙව ඤාතතතො දුබ්බලඤාතිකා නාම හොති. රාජූහි නාම චොරා නිග්ගණ්හිතබ්බා නො අචොරා, ඉධ පන චොරානං කිඤ්චි නත්ථි, අචොරා මරණං ලහන්ති, අහො! ඉමස්මිං ලොකෙ අයුත්තං වත්තති අහො! අධම්මො වත්තතීති.

රාජා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා ආහ ජානාසි ත්වං පණ්ඩිත! අසුකෙහි නාම[1] රථවම්මං ඛාදිතන්ති? ආම ජානාමීති. කෙහි ඛාදිතන්ති? තුම්හාකං ගෙගෙ වසනකෙහි කොලෙය්‍යකසුණ ඛෙහීති. කථං තෙහි ඛාදිතභාවො ජානිතබ්බොති? අහං තෙහි ඛාදිතභාවං දස්සෙස්සාමීති. දස්සෙහි පණ්ඩිතාති. තුම්හාකං ඝරෙ කොලෙය්‍යකසුණඛෙ ආහාපෙත්වා ථොකං තක්කඤ්ච දබ්බතිණානි ච ආහරාපෙථාති. රාජා තථා අකාසි. අථ නං මහාසත්තො ඉමානි තිණානි තක්කෙ මද්දාපෙත්වා එතෙ සුණඛෙ පායෙථාති ආහ. රාජා තථා කත්වා පායාපෙසි පිතපිතා සුණඛා සද්ධිං වමෙමෙහි වම්සු. රාජා සබ්බඤ්ඤුබුද්ධස්ස ව්‍යාකරණං ච්චාති තුට්ඨො බොධිසත්තස්ස සෙතච්ඡත්තෙන පූජං අකාසි. බොධිසත්තො "ධම්මං චර මහාරාජ! මාතාපිතූසු ධත්තියා"ති ආදීහි තෙසකුණජාතකෙ ආගතාහි දසහි ධම්මචරියගාථාහි රඤ්ඤෝ ධම්මං දෙසෙත්වා මහාරාජ! ඉතො පට්ඨාය අප්පමත්තො හොහීති රාජානං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා සෙතච්ඡත්තං රඤ්ඤොව පටිඅදාසි.

රාජා මහාසත්තස්ස ධම්මකථං සුත්වා සබ්බසත්තානං අභයං දත්වා බොධිසත්තං ආදිං කත්වා සබ්බසුණඛානං අත්තනො හොජනසදිස මෙව නිච්චභත්තං පට්ඨපෙත්වා බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨිතො යාවතායුකං දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරිත්වා කාලං කත්වා දෙවලොකෙ උපපජ්ජි. කුක්කුරොවාදෙ දසවස්සසහස්සානි පවත්තිං. බොධිසත්තොපි යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං ගතො.

1, ඉං. අසුකං නාම.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! තථාගතො ඉදානෙව සුතකානං අත්ථං වරති, පුබ්බෙපි වරියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. අවසෙසා බුද්ධපරිසා. කුක්කුරො පන අහමෙවාති

කුක්කුර ජාතකං.

1..3. 3.

අපි පස්සෙන සෙමානොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ඔස්සට්ඨවීරියං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි සමයෙ සත්ථා තං භික්ඛුං ආමන්තෙත්වා භික්ඛු* පුබ්බෙ පණ්ඩිතා අනාගත නෙපි වීරියං අකංසු, පහාරං ලද්ධාපි නෙව ඔස්සජිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො හොජාජානීයසින්ධවකුලෙ නිබ්බත්තො සබ්බාලඞ්කාර සම්පන්නො බාරාණසිරඤ්ඤො මඞ්ගලස්සො අහොසි. සො සත සහස්සග්ඝනිකාය සුවණ්ණපාතියං යෙව නානග්ගරසභොජනං තිවස්සි කසාලිභොජනං භුඤ්ජති. චතුජාතිකගන්ධපලිත්තාය මෙව භූමියං තිට්ඨති. තං ඨානං රත්තතම්බලසාණිපරික්ඛිත්තං උපරි සුවණ්ණ තාරඛචිතං වෙලවිත්තානං සමොසරිතගන්ධදාමාලාදමං අවිජහිත ගන්ධතෙලපදීපං හොති. බාරාණසි රජ්ජං පත්ත අපත්තෙන්තා රාජානො නාම නත්ථි. එකං සමයං සත්ත රාජානො බාරාණසිං පරික්ඛි පිත්වා අමච්චකං රජ්ජං වා දෙන්තු යුද්ධං වාති බාරාණසිරඤ්ඤ පණ්ණං පෙසයිංසු. රාජා අමච්චෙ සන්නිපාතෙත්වා තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා ඉදානි කිං කරොම තාතාති පුච්ඡි. දෙව! තුම්හෙහි තාව ආදිතොව යුද්ධාය න ගන්තබ්බං, අස්සකං නාම අස්සාරොහං පෙසෙත්වා යුද්ධං කාරෙථ, තස්මිං අස්සකෙ නෙන පච්ඡා ජානිස්සාමාති. රාජා තං පකෙඛාසාපෙත්වා සක්කිස්සසි තාත! සන්තහි රාජූහි යුද්ධං කාතුන්ති ආහ. දෙව! සබෙ හොජාජානීයසින්ධවං ලභාම් තිට්ඨන්තු සත්ත රාජානො සකලජම්බුදීපෙ රාජූහි සද්ධිං යුජ්ඣිතුං සක්කිස්සාමීති. තාත! හොජාජානීයසින්ධවො වා හොතු අඤ්ඤෙ වා යං ඉච්ඡසි තං ගහෙත්වා යුද්ධං කරොහීති.

සො සාධූ දෙවාති රාජානං වන්දිත්වා පාසාදා ඔරුය්හ හොජා ජානීයසින්ධවං ආහරාපෙත්වා සුවම්මිතං කත්වා අත්තනාපි සබ්බ සන්නාහසන්නද්ධො ඛග්ගං බන්ධිත්වා සිනිවපිට්ඨිවරගතො නගරා නික්ඛම්ම විජ්ජු විය විවරමානො පඨමං බල කොට්ඨකං භින්දිත්වා එකං රාජානං ජීවග්ගාහමෙව ගහෙත්වා අගන්ත්වා නගරෙ බලස්ස නිය්‍යාදෙත්වා පුන ගන්ත්වා දුතියං බලකොට්ඨකං භින්දිත්වා දුතියන්ති එවං පඤ්ච රාජානො ජීවග්ගාහං ගහෙත්වා ඡට්ඨං බලකොට්ඨකං

*. භික්ඛවෙ-ඉතිසබ්බත්ථ.

භින්දිත්වා ඡට්ඨස්ස රඤ්ඤෝ ගහිතකාලෙ හොජාජානීයෝ පහාරං ලභි. ලොහිතං පග්ඝරති. වෙදනා බලවතියෝ වත්තන්ති. අස්සාරොහෝ තස්ස පහවභාවං ඤත්වා හොජාජානීයසික්ඛං රාජකෝරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා සත්ථාහං සිපිලං ඛාත්වා අඤ්ඤං අස්සං සන්නයහිතුං ආරද්ධෝ. බොධිසත්තොපි මහා ඵාසුකපස්සෙන නිපන්නොව අක්ඛීනි උම්මිලෙත්වා අස්සාරොහං දිස්වා අථං අඤ්ඤං අස්සං සන්නයන්තං, අථඤ්ච අස්සෝ සත්තමං බලකොට්ඨකං භින්දිත්වා සත්තමං රාජානං ගණ්හිතුං න සක්ඛිස්සති, මයා ඛාතකම්මං විනාසිස්සති, අපරභාගෙ අස්සාරොහොපි නසිස්සති, රාජාපි පරභත්තං ගමිස්සති, ඨපෙත්වා මං අඤ්ඤෝ අස්සෝ සත්තමං බලකොට්ඨකං භින්දිත්වා සත්තමං රාජානං ගහෙතුං සමත්ථෝ නාම නත්ථීති නිපන්නකොව අස්සාරොහං පක්කොසාපෙත්වා සම්ම අස්සාරොහ! සත්තමං බලකොට්ඨකං භින්දිත්වා සත්තමං රාජානං ගහෙතුං සමත්ථෝ ඨපෙත්වා මං අඤ්ඤෝ අස්සෝ නාම නත්ථි නාහං මයා කතකම්මං නාසෙස්සාමි, මමඤ්ඤව උට්ඨාපෙත්වා සන්නයහාහි වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

අපි පස්සෙන සෙමානො සල්ලෙහි සල්ලලී කතෝ,
සෙය්‍යොව වළවා හොජෙජා යුඤ්ජ මඤ්ඤේව සාරථි.

තත්ථ අපි **පස්සෙන සෙමානොති** එකෙන පස්සෙන සයමාන කොපි. **සෙල්ලහි සල්ලලීකතොති** සල්ලෙහි විද්ධොපි සමානො. **සෙය්‍යොව වළවා හොජෙජාති** වළවොති සික්ඛිතකුලෙ ජාතෝ ඛලුංකස්සෝ. හොජෙජාති හොජාජානීයසික්ඛවෝ. ඉති එතස්මා වළවා සල්ලෙහි විද්ධොපි හොජාජානීයසික්ඛිවොව සෙය්‍යෝ, වරෝ, උත්තමෝ. **යුඤ්ජ මඤ්ඤේව සාරථීති** යස්මා එවං ගතොපි අහමෙව සෙය්‍යෝ තස්මා මමඤ්ඤේව යොජෙහි, මං වමෙමහීති වදති.

අස්සාරොහොපි බොධිසත්තං උට්ඨාපෙත්වා වණං බන්ධිත්වා සුසන්නද්ධං සන්නයහිත්වා තස්ස පිට්ඨියං නිසීදිත්වා සත්තමං බලකොට්ඨකං භින්දිත්වා සත්තමං රාජානං ජීවග්ගාහං ගහෙත්වා රාජබලස්ස නිය්‍යාදෙසි. බොධිසත්තමපි රාජවාරං ආනයිංසු. රාජා තස්ස දස්සනත්ථාය නික්ඛම්, මහාසත්තොපි රාජානං ආහ මහාරාජ! සත්ත රාජානෝ මා ඝාතයිත්ථ. සපථං කාරෙත්වා විස්සජ්ජේථ. මයාඤ්ඤව අස්සාරොහස්ස ච දාතබ්බං යසං අස්සාරොහසෙව දෙථ. සත්ත රාජානෝ ගහෙත්වා දින්නා ඡාඩ්ඩං නාම නාසෙතුං න වට්ටති. තුමෙහිපි දානං දෙථ. සීලං රක්ඛථ. ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙථාති එවං බොධිසත්තෙන රඤ්ඤෙ ඔවාදෙ දින්නෙ බොධිසත්තස්ස සන්නාහං මොචයිංසු. සෙසා සන්නාහෙ මුඤ්චන්තෙව මුඤ්චන්තෙයෙව නිරුජ්ඣි. රාජා තස්ස සරීරකිච්චං කාරෙත්වා අස්සාරොහස්ස මහන්තං යසං දත්වා සත්ත රාජානෝ පුන අත්තනෝ අදූභාඝ සපථං කාරෙත්වා සකට්ඨානානි පෙසෙත්වා ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙත්වා ජීවිතපරියොසානෙ යථාකම්මං ගතෝ.

සත්ථා එවං භික්ඛූ* පුබ්බෙ පණ්ඩිතා අනායත්තෙපි විරියං අකංසු. එවරූපං පහාරං ලද්ධාපි න ඔස්සජ්ජිංසු. තුම්හෙ පන එවරූපෙ නීයානිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා කසමා විරියං ඔස්සජ්ජිත්ථ වත්වා චතූහාරි සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ ඔස්සට්ඨවිරියෝ භික්ඛු අරහත්තඵලෙ පතිට්ඨාසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි තදා රාජා ආනන්දෝ අහොසි. අස්සාරොහෝ සාරිපුත්තෝ, හොජාජානීය සින්ධවෝ පන අහමෙව අහොසිනන්ති.

හොජාජානීයජාතකං.

---

1. 3. 4.

යදා යදාති ඉදමපි සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ඔස්සට්ඨවිරියමෙව භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං පන භික්ඛුං සත්ථා ආමන්තෙත්වා භික්ඛු! පුබ්බෙ පණ්ඩිතා අනායත්තෙපි ලද්ධපහාරූපි හුත්වා විරියං අකංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ පුරිමනයෙනෙව සත්ත රාජානෝ නගරං පරිවාරෙසිංසු. අථෙකෝ රථිකයොධෝ වෙහාසිකසික්ඛාවෙ රථෙ යොජෙත්වා නගරා නික්ඛම්ම ඡබලක්කොට්ඨකෙ භින්දිත්වා ඡ රාජානෝ අග්ගහෙසි. තස්මිං ඛණෙ ජෙට්ඨකඅස්සෝ පහාරං ලභි. රථිකෝ රථං යොජෙත්වා පාජෙන්තෝ[1] රාජවාරං ආගන්ත්වා ජෙට්ඨකහාතිකං රථා මොචෙත්වා සන්නාහං සිථිලං කත්වා එකෙන පස්සෙන නිපජ්ජාපෙත්වා අඤ්ඤං අස්සං සන්නය්හිතුං ආරද්ධෝ. බොධිසත්තෝ තං දිස්වා පුරිමනයෙනෙව විත්තෙත්වා රථිකං පක්කොසාපෙත්වා නිපන්නකොව ඉමං ගාථමාහ :-

යදා යදා හි පථවී යදා යදා යථේ යදා යදා,
ආජඤ්ඤං කුරුතෙ වෙගං භාගයන්ති තථේ වාළවාති.

තත්ථ **යදා යදා**ති පුබ්බණ්හාදීසු යස්මිං යස්මිං කාලෙ. **සත්ථා**නි යස්මිං ඨානෙ මග්ගෙ වා සඞ්ගාමසීසෙ වා. **යදා**නි යස්මිං ඛණෙ. **යථේ යථා**නි සත්තන්නං බලක්කොට්ඨකානං වසෙන බහූසු යුද්ධමණ්ඩලෙසු. **යදා යදා**ති යස්මිං යස්මිං කාලෙ පහාරං ලද්ධකාලෙ වා අලද්ධකාලෙ වා. **ආජඤ්ඤං කුරුතෙ වෙගන්ති** සාරථිස්ස චිත්තරුචිතං කාරණං ආජානනසභාවෝ ආජඤ්ඤං වරසින්ධවෝ වෙගං කරොති වායමති විරියං ආරභති. **භාගයන්ති තථේ වාළවාති** තස්මිං වෙගෙ කඩිරමානෙ× ඉතරෙ වළවසඞ්ඛාතා ඛළුඞ්කස්සා භාගයන්ති, පරිභාගයන්ති. තස්මා ඉමස්මිං රථෙ මඤ්ඤදව යොජෙහීති ආහ සාරථි බොධිසත්තං උට්ඨාපෙත්වා යොජෙත්වා සත්තමං බලක්කොට්ඨං භින්දිත්වා සත්තමං රාජානං ආදාය රථං පාජෙන්තෝ[1]

---

1. ඉං. පෙසෙන්තෝ. *. භික්ඛවෙ-ඉතිසද්දෝ නත්ථි. ×. තස්මිං වෙගං කුරුමානෙ-ඉතිපාඨෝ නත්ථි.

රාජභවනං ආගන්ත්වා සිඤ්චනං මොචෙසි. බෝධිසත්තොපි එණිඤ්ඡන පසෙන නිපන්නොව පුරිමත්තභාගෙනෙව රත්තිභාගෙ ඔවාදං දත්වා නිරුජ්ඣි. රාජා තස්ස සරීරකිච්චං කාරෙත්වා රජ්ජං සම්මාසිඤ්චි. කත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා යථාකම්මං ගතෝ.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි. තදා රාජා ආනන්දත්ථෙරෝ අහොසි, අසෙසා සම්මාසම්බුද්ධොති.

ආජඤ්ඤජාතකං.

---

1 3. 5.

අඤ්ඤමඤ්ඤන්ති තිත්තෙට්ඨකීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ධම්මසෙනාපතිස්ස සද්ධිවිහාරිකං එකං සුවණ්ණකාරපුත්තං[1] භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. ආසයානුසයඤාණං හි බුද්ධානංයෙව හොති. න අඤ්ඤස්ස, තස්මා ධම්මසෙනාපති අත්තනො ආසයානුසයඤාණස්ස භාජිතාය සද්ධිවිහාරිකස්ස ආසයානුසයඤාණං අජානන්තො අසුභකම්මට්ඨානමෙව කථෙසි. තස්ස තං න සප්පාය මහොසි. කස්මා? සො කිර පටිපාටියා පඤ්ච ජාතිසතානි සුවණ්ණකාරගෙහෙයෙව පටිසන්ධිං ගණ්හි. අථස්ස දීඝරත්තං පරිසුද්ධ සුවණ්ණදස්සනයෙව පරිචිත්තතා අසුභං න සප්පායමහොසි. සො තස්ස නිමිත්තමත්තම්පි උප්පාදෙතුං අසක්කොන්තො වත්තාරො මාසෙ ඛෙපෙසි. ධම්මසෙනාපති අත්තනො සද්ධිවිහාරිකස්ස අරහත්තං දාතුං අසක්කොන්තො අද්ධානං බුද්ධවෙනෙය්‍යො භවිස්සති, තථාගතස්ස සන්තිකං නෙස්සාමීති විනෙත්වා පාතොව තං ආදාය සත්ථුසන්තිකං අගමාසි.

සත්ථා කින්නුඛො සාරිපුත්ත! එකං භික්ඛුං ආදාය ආගතොසීති පුච්ඡි. අහම්හනෙත! ඉමස්ස කම්මට්ඨානං අදාසිං. චතූහි මාසෙහි නිමිත්තමත්තම්පි න උප්පාදෙසි. සචාහං බුද්ධවෙනෙය්‍යො එසො භවිස්සතීති විනෙත්වා තුම්හාකං සන්තිකං ආදාය ආගතොති. සාරිපුත්ත! කතරං පන තෙ කම්මට්ඨානං සද්ධිවිහාරිකස්ස දින්නන්ති? අසුභකම්මට්ඨානං භගවාති. සාරිපුත්ත! නත්ථි තව සන්තානෙ[2] ආසයානුසයඤාණං, ගච්ඡ ත්වං සාසණභාසමයෙ ආගන්ත්වා තව සද්ධිවිහාරිකං ආදාය ගච්ඡෙය්‍යාසීති. එවං සත්ථා ථෙරං උය්‍යොජෙත්වා තස්ස භික්ඛුස්ස මත්තාපමාණං නඤ්ච චීවරං ච දාපෙත්වා තං ආදායෙව පිණ්ඩාය පවිසිත්වා පණීතං ඛාදනීයභොජනීයං දාපෙත්වා මහාභික්ඛුසඞ්ඝපරිවාරො පුන විහාරං ආගන්ත්වා ගන්ධකුටියං දිවසභාගං ඛෙපෙත්වා සාසණභාසමයෙ තං භික්ඛුං ගහෙත්වා විහාරවාරිකං චරමානො අම්බවනෙ එකං පොක්ඛරණිං

1. ඉං. සුවණ්ණකාරපුඛඛසං. 2. ඉං. සන්තානං.

මංපෙව්ා තව්ේ මහන්තං පදුමිනිගච්ඡං, තත්ථාපි ව මහන්තං එකං පදුමපුප්ඵං මංපෙව්ා භික්ඛව්! ඉමං පුප්ඵං ඔලෝකෙන්තා නිසීද භිති නිසීදුපෙව්ා ගන්ධකුටිං පාවිසි.

සෝ භික්ඛු තං පුප්ඵං පුනප්පුනං ඔලෝකෙති. භගව්ා තං පුප්ඵං ජරං පාපෙසි. තං තස්ස පස්සන්තස්සෙව ජරං පත්වා විවණ්ණං අහොසි. අථස්ස පරිඝත්තතෝ පට්ඨාය පත්තානි පතන්තානි මූලුත්තෙන සබ්බානි පතිංසු. තතෝ කිඤ්ජක්ඛං පති කණ්ණිකාව අවසිසි. සෝ භික්ඛු තං පස්සන්තෝ චින්තෙසි, ඉදං පදුමපුප්ඵං ඉදන්තෙව අභිරූපං අහොසි දස්සනීයං. අථස්ස වණ්ණං පරිණතෝ පත්තානි ව කිඤ්ජක්ඛඤ්ච පතිතං, කණ්ණිකමත්තමේව ඨිතං, එවරූපස්ස නාම පදුමස්ස ජරා පත්තා, මයහං සරීරස්ස කිං න පාපුණිස්සති? **සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති** විපස්සනං පට්ඨපෙසි. සත්ථා තස්ස චිත්තං විපස්සනං ආරුළ්හභාවං ඤත්වා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව ඔභාසං ඵරිත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

උච්ඡින්ද සිනෙහ මත්තනෝ කුමුදං සාරදිකං ව පාණිනා,
සන්තිමග්ගමෙව බ්‍රූහය නිබ්බාණං සුගතෙන දෙසිතන්ති. a

සෝ භික්ඛු ගාථාපරියොසානෙ අරහත්තං පත්වා මූලතොවත්තමහි සබ්බභවෙහිති විත්තෙත්වා :-

සෝ වුත්ථවාසෝ පරිපුණ්ණමානසෝ,
බීණාසවෝ අන්තිමදෙහධාරී,
විසුද්ධසීලෝ සුසමාහිතින්ද්‍රියෝ
එතෙ යථා රාහුමුඛා පමුත්තෝ.

සමොහතං මොහමහන්ධකාරං
විනොදයිං සබ්බමලං අසෙසං,
ආලොකමුප්පාදිතකාරෝ පභඞ්කරෝ
සඅස්සරංසී විය භානුමා නභෙති.

ආදීහි ගාථාහි උදානං උදානෙසි. උදානෙත්වා ච පන ගන්ත්වා භගවන්තං වන්දි. පෙරොපි ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා අත්තනෝ සද්ධිවිහාරිකං ගහෙත්වා අගමාසි. අයං පවත්තී භික්ඛූනං අන්තරෙ පාකටා ජාතා භික්ඛූ ධම්මසභායං දසබලස්ස ගුණෙ වණ්ණයමානා නිසීදිංසු. ආවුසෝ! සාරිපුත්තත්ථෙරෝ ආසයානුසයඤාණස්ස අභාවෙන අත්තනෝ සද්ධිවිහාරිකස්ස ආසයං න ජානාති. සත්ථා පන ඤත්වා එකදිවසෙනෙව තස්ස සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං අදාසි. අහො! බුද්ධා නාම මහානුභාවාති.

සත්ථා ආගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා කායතුච්ඡතාභික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡි. න භගවා! අඤ්ඤං, තුම්හාකඤ්ඤව පන ධම්මසෙනාපතිනෝ සද්ධිවිහාරිකස්ස ආසයානුසය

a. ධම්මපද-මග්ගවග්ග.

සඳුණකථායාති. සප්පං න භික්ඛවෙ! එතං අච්ඡරියං යං මං එතරහි බුද්ධං ඤත්වා තස්ස ආසයං ජානාම්. පුබ්බෙපහං තස්ස ආසයං ජානාම් යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො තං රජානං අපෙච ඛමෙම ච අනුසාසති, තදා රඤ්ඤො මඞ්ගලස්ස නහාන තිත්ථෙ අඤ්ඤතරං වලවං ඛළඞ්කස්සං[1] නහාපෙසුං. මඞ්ගලසෙසා වළවෙන නහාතතිත්ථං ඔතාරියමානො* ජිගුවජ්ජිත්වා ඔතරිතුං න ඉච්ඡි. අස්සගොපකො ගන්ත්වා රඤ්ඤු ආරොචෙසි දෙව! මඞ්ගලසෙසා තිත්ථං ඔතරිතුං න ඉච්ඡතීති. රාජා බොධිසත්තං පෙසෙසි ගච්ඡ පණ්ඩිත! ජානාහි කෙන කාරණෙන අස්සො තිත්ථං ඔතාරියමානො න ඔතරතීති? බොධිසත්තො සාධූ දෙවාති නදී තීරං ගන්ත්වා අස්සං ඔලොකෙත්වා නිරොගභාවඤ්ඤත්වා[2] ඤත්වා කෙන නු ඛො කාරණෙන අයං ඉමං තිත්ථං න ඔතරතීති උපධාරෙනෙතා පඨමතරං එත්ථ අඤ්ඤු නහාපිතො භවිස්සති. තෙනෙස ජිගුවජ්ජිතා† තිත්ථං න ඔතරති මඤ්ඤතී විනෙත්වා අස්සගොපකෙ පුච්ඡි භොතො! ඉමස්මිං තිත්ථෙ කං පඨමං නහාපයිත්ථාති? අඤ්ඤතරං වළවස්සං සාමීති. බොධිසත්තො එස අත්තනො සිඛාරථාය ජිගුවජ්ජනෙතා එත්ථ නහායිතුං න ඉච්ඡති, ඉමං අඤ්ඤස්මිං තිත්ථෙ නහාපෙතුං වට්ටතීති තස්ස ආසයං ඤත්වා භො අස්සගොපක! සපි මධුථාණිතාභිසඞ්ඛතපායාසමපි[3] තාව පුනපපුන හුඤ්ඤන්තස්ස තිත්ති හොති. අයං අස්සො බහූ වාරෙ ඉධ තිත්ථෙ නහාතො අඤ්ඤමපි තාව නං තිත්ථං ඔතාරෙත්වා නහාපෙථ ච පායෙථ වාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අඤ්ඤමඤ්ඤෙහි තිත්ථෙහි අස්සං පායෙහි සාරථි!
අවවාසනස්ස පුරිසො පායාසස්සපි තප්පතීති.

තත්ථ අඤ්ඤමඤ්ඤෙහීති අඤ්ඤෙහි අඤ්ඤෙහි. **පායෙහීති** දෙසනා සීසමෙතං, නහාපෙහි ච පායෙහි චාති අත්ථො. **අවවාසනස්සාති** කරණත්ථෙ සාමිවචනං. අති අසනෙන අතිභුතෙනනාති අත්ථො. **පායාසස්සපි තප්පතීති** සපිආදීහි අභිසඞ්ඛතෙන මධුරපායාසෙන තප්පති තිත්තො හොති ධාතො සුහිතො. න පුන භුඤ්ජිතුකාමතං ආපජ්ජති. තස්මා අයම්පි අස්සො ඉමස්මිං තිත්ථෙ නිබද්ධං නහානෙන පරියන්තිං ආපනෙනා භවිස්සති. අඤ්ඤත්ථ තං නහාපෙථාති.

තෙ තස්ස වචනං සුත්වා අස්සං අඤ්ඤං තිත්ථං ඔතාරෙත්වා පායෙසුං චෙව නහාපෙසුඤ්ච. බොධිසත්තො අස්සස්ස පාණීයං පිවිත්වා නහානකාලෙ රඤ්ඤු සන්තිකං අගමාසි. රාජා කිං තාත! අස්සො,

1. ඉ. ඛළඞ්කං. 2. ඉ. නිරොගභාවස්ස. 3. ඉ. සඞ්ඛතං. 4. ඉ. පයාරෙනාති
*, නහාපිතතිත්ථං ඔතරියමානෙතා-ඉති සඞ්ඛත්ථං.
†. ජිගුවජ්ජියමානෙතා-ඉතිසඞ්ඛත්ථං.

කහාපනෝ ච පිතෝ වාති? ආම දෙවාති. පඤ්ච කිං කාරණා න ඉච්ඡතීති? ඉමිනා නාම කාරණේනාති[4] සබ්බං ආචික්ඛි. රාජා එවරූපස්ස තිරච්ඡානස්සාපි නාම ආසයං ජානාති අහෝ! පණ්ඩිතෝති බෝධිසත්තස්ස මහන්තං යසං දත්වා ජීවිතපරියොසානෙ යථාකම්මං ගතෝ. බෝධිසත්තොපි යථාකම්මමේව ගතෝ.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! අහං එතස්ස ඉදානෙව ආසයං ජානාමි, පුබ්බෙපි ජානාමියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙට්ඨෙවා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මඛාදෙවී අයං භික්ඛු අහොසි, රාජා ආනන්දෝ, පණ්ඩිතඅමච්චෝ පන අහමෙවාති.

තිපල්ල ජාතකං.

---

1. 3. 6.

පුරාණවොරාණ[1] **වචෝ නිසම්මාති** ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. දෙවදත්තෝ අජාතසත්තු කුමාරං පසාදෙත්වා ලාභසක්කාරං නිප්පාදෙසි.[2] අජාතසත්තුකුමාරෝ දෙවදත්තස්ස ගයාසීසෙ විහාරං කාරෙත්වා නානග්ගරසෙහි නිච්චසික්ඛසාලිභොජනස්ස දිවසෙ දිවසෙ පඤ්චථාලිපාකසතානි අභිහරි. ලාභසක්කාරං නිස්සාය දෙවදත්තස්ස පරිවාරෝ මහන්තෝ ජාතෝ, දෙවදත්තෝ පරිවාරෙන සද්ධිං විහාරෙයෙව හොති. තෙන සමයෙන රාජගහවාසිකා වෙ සහායා, තෙසු එකෝ සඤ්ඤතතිකෙ පබ්බජිතෝ එකෝ දෙවදත්තස්ස. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං තස්මිං තස්මිං ඨානෙපි පස්සන්ති විහාරං ගන්ත්වාපි පස්සන්තියෙව.

අථෙකදිවසං දෙවදත්තස්ස නිසින්නකෝ ඉතරං ආහ ආවුසෝ! කිං ත්වං දෙවසිකං සෙදෙහි මුච්චමානෙහි පිණ්ඩාය චරසි? දෙවදත්තෝ ගයාසීසෙ විහාරෙ නිසීදිත්වාව නානග්ගරසෙහි සුභොජනං භුඤ්ජති. එවරූපෝ උපායෝ නත්ථි. කිං ත්වං දුක්ඛං අනුභොසි? කිං තෙ පාතොව ගයාසීසං ආගන්ත්වා සඋතතරිභඞ්ගං යාගුං පිවිත්වා අඨාරසවිධං ඛජ්ජකං ඛාදිත්වා නානග්ගරසෙහි සුභොජනං භුඤ්ජිතුං න වට්ටතීති? සෝ පුනපප්පුන වුච්චමානෝ ගන්තුකාමෝ හුත්වා තතෝ පට්ඨාය ගයාසීසං ගන්ත්වා භුඤ්ජිත්වා භුඤ්ජිත්වා කාලසෙව වෙළුවනං ආගච්ඡති. සෝ සබ්බකාලෙ පරිවිත්තුං කාසක්ඛි ගයාසීසං ගන්ත්වා දෙවදත්තස්ස පට්ඨපිතං භත්තං භුඤ්ජතීති නවිරසෙව පාකටෝ ජාතෝ. අථ නං සහායා පුච්ඡිංසු සච්චං කිර ත්වං ආවුසෝ! දෙවදත්තස්ස පට්ඨපිතං භත්තං භුඤ්ජසීති? කෝ එවමාහාති? අසුකෝ ච අසුකෝචාති. සච්චං අහං අවුසෝ! ගයාසීසං ගන්ත්වා භුඤ්ජාමි, න පන මෙ දෙවදත්තෝ භත්තං දෙති. අඤ්ඤෙ මනුස්සා දෙන්තීති. ආවුසෝ! දෙව

1. ඉ. පුරාණවොරාණං. 2. ඉ. නිපජ්ජෙසි.

දතෙහා බුද්ධානං පටිකණ්ටකො, දුස්සීලෝ, අජාණසතතු පසාදෙත්වා අධමෙමන අත්තනො ලාභසක්කාරං උපපාදෙසි. සො එවරූපෙ නිය්‍යානිකසාසනෙ පබබජිත්වා දෙවදත්තස්ස අධමෙමන උපපන්නං හොජනං භුඤ්ජි. එහි තං සත්ථු සන්තිකං නෙස්සාමාති. තං භික්ඛූ ආදාය ධම්මසභං ආගමිංසු.

සත්ථා දිස්වාව කිං භික්ඛවෙ! එතං භික්ඛූ අනිච්ඡන්තස්සෙවාදාය ආගතත්ථාති? ආම භන්තෙ! අයං භික්ඛූ තුම්හාකං සන්තිකෙ පබබජිත්වා දෙවදත්තස්ස අධමෙමන උපපන්නං හොජනං භුඤ්ජතීති. සච්චං කිර ත්වං භික්ඛූ! දෙවදත්තස්ස අධමෙමන උපපන්නං හොජනං භුඤ්ජසීති? න භන්තෙ! දෙවදත්තො මයහං දෙති අඤ්ඤං මනුස්සා දෙන්ති, තමහං භුඤ්ජාමීති. සත්ථා මා භික්ඛූ! එවං පරිහාරං කරි දෙවදත්තො අනාචාරො දුස්සීලො කථංහි නාම ත්වං ඉධ පබබජිත්වා මම සාසනං හජ්ජනොසෙව දෙවදත්තස්ස භත්තං භුඤ්ජසි? නිච්චකාලම්පි භජනසීලකොව ත්වං දිට්ඨදිට්ඨෙයෙව භජසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අමච්චො අහොසි. තදා රඤ්ඤා මහිලාමුඛො නාම මඞ්ගලහත්ථී අහොසි සීලවා අවාරසම්පන්නො. න කිඤ්චි විහෙඨෙති. අථෙකදිවසං තස්සා සාලාය සම්මුඛෙ රත්තිභාගසමනන්තරෙ චොරා ආගන්ත්වා තස්ස අවිදූරෙ නිසින්නා චොරමන්තං[1] මන්තයිංසු එවං උම්මඞ්ගෙන නිද්දිතබ්බා, එවං සන්ධිච්ඡෙදකම්මං කාතබ්බං, උම්මඞ්ගඤ්ච සන්ධිච්ඡෙදඤ්ච මඞ්ගසදිසං තිඛිණසදිසං, නිද්දාවං නිග්ගුම්බං කත්වා භණ්ඩං හරිතුං වට්ටති. හරන්තෙන මාරෙත්වාව හරිතබ්බං, එවං උට්ඨාතුං සමත්ථො නාම න භවිස්සති. චොරෙන ච නාම සීලාචාරයුත්තෙන න භවිතබ්බං, කක්ඛළෙන ඵරුසෙන සාහසිකෙන භවිතබ්බන්ති එවං මන්තෙත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං උග්ගණ්හාපෙත්වා අගමංසු. එතෙනෙව උපායෙන පුන දිවසෙ[2] පුන දිවසෙති බහූ දිවසෙ තත්ථ ආගන්ත්වා මන්තයිංසු. සො තෙසං වචනං සුත්වා මං සික්ඛාපෙන්තීති සඤ්ඤාය ඉදානි මයා කක්ඛළෙන ඵරුසෙන සාහසිකෙන භවිතබ්බන්ති තථාරූපොව අහොසි. පාතොව ආගතං හත්ථිගොපකං සොණ්ඩාය ගහෙත්වා භූමියං පොථෙත්වා මාරෙසි. අපරම්පි තථා අපරම්පි තථාති ආගතාගතං මාරෙතියෙව. මහිලාමුඛො උම්මත්තකො ජාතො දිට්ඨදිට්ඨෙ මාරෙතීති රඤ්ඤා ආරොච්ඡිංසු. රාජාපි බොධිසත්තං පහිණි ගච්ඡ පණ්ඩිත! ජානාහි තෙන කාරණෙන සො දුට්ඨො ජාතොති. බොධිසත්තො ගන්ත්වා තස්ස සරීරෙ රොගාභාවං ඤත්වා කෙනත්ථුතො කාරණෙනෙස දුට්ඨො ජාතොති උපධාරෙත්වා[3] අත්ථා අවිදූරෙ නෙසඤ්චි වචනං සුත්වා මං

1. ඉං. චොරා. 2. ඉං. පුන දිවසෙපීති. 3. ඉං. උපධාරෙත්වා.

එතෙ සික්ඛාපෙන්තීති සඤ්ඤං දුට්ඨා ජානන්ති සන්නිට්ඨානං කත්වා හත්ථිගොපකෝ පුච්ඡි අත්ථි නුඛෝ හත්ථිසාලාසම්පෙ රත්තිභාගෙ කෙහිචි කිඤ්චි භාසිතපුබ්බන්ති? ආම සාමි! චොරා ආගන්ත්වා කථං සිංසුන්ති. බොධිසත්තො ගන්ත්වා රඤ්ඤෝ ආරොචෙසි දෙව! අඤ්ඤෝ හත්ථිස්ස සරීරෙ විකාරෝ නත්ථි. චොරානං කථං සුත්වා දුට්ඨා ජානන්ති. ඉදානි කිං කාතුං වට්ටතීති? සීලවන්තෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ හත්ථිසාලාය නිසීදාපෙත්වා සීලාචාරකථං කථාපෙතුං[1] වට්ටතීති. එවං කාරෙහි තාතාති. බොධිසත්තො ගන්ත්වා සීලවන්තෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ හත්ථිසාලාය නිසීදාපෙත්වා සීලකථං කථෙථ භන්තෙති ආහ. තෙ හත්ථිස්ස අවිදූරෙ නිසින්නා න ඤෙව පරාමසිත්ථෙවා, න මාරෙතබ්බෝ සීලාචාරසම්පන්නෙන ඛත්තියෙන්තාක්‍රුද්ධා යුත්තෙන භවිතුං වට්ටතීති සීලකථං කථයිංසු. සෝ තං සුත්වා මං එතෙ සික්ඛාපෙන්ති, ඉතොදානි පට්ඨාය සීලවතා භවිතබ්බන්ති සීලවා අහොසි. රාජා බොධිසත්තං පුච්ඡි කිං තාත! සීලවන්තා ජානන්ති? බොධිසත්තො ආම දෙවාති එවරූපෝ දුට්ඨහත්ථි පණ්ඩිතෙ නිස්සාය පොරාණකඛමෙමයෙව පතිට්ඨිතොති වත්වා ඉමං ගාථ මාහ :-

පුරාණවොරාන වචෝ නිසම්ම
මහිලාමුඛෝ පොථය මානු චාරිං,
සුසඤ්ඤතානං හි වචෝ නිසම්ම
ගම්භීරතමෝ සබ්බගුණෙසු අට්ඨාති.[2]

තත්ථ **පුරාණවොරාන**න්ති පුරාණචොරානං. **නිසම්මා**ති සුත්වා, පඨමං චොරානං වචනං සුත්වානාති අත්ථෝ. **මහිලාමුඛොති** හත්ථිනි මුඛෙන සදිසමුඛෝ යථා වා මහිලා පුරතෝ ඔලොකියමානා සොභති න පච්ඡතෝ. තථා සොපි පුරතෝ ඔලොකියමානෝ සොභති, තස්මා මුහිලාමුඛොතිස්ස නාමං අකංසු. **පොථයමානුචාරිති** පොථයන්තෝ මාරෙන්තෝ අභිචාරිං අයමෙව වා පාඨෝ. **සුසඤ්ඤතානන්ති** සුට්ඨු සඤ්ඤතානං සීලවන්තානං. **ගම්භීරතමෝති** උත්තමගම්භීරෝ මඞ්ගල හත්ථි. **සබ්බගුණෙසු අට්ඨාති** සබ්බෙසු පොරාණකගුණෙසු පතිට්ඨිතෝ. රාජා තිරච්ඡානගතස්සාපි ආසයං ජානාතීති බොධිසත්තස්ස මහන්තං යසං අදාසි. සෝ යාවතායුකං ඨත්වා සද්ධිං බොධිසත්තෙන යථාකම්මං ගතෝ.

සත්ථා පුබ්බෙපි ඒවං භික්ඛු! දිට්ඨදිට්ඨෙ‍යෙව භජි. චොරානං වචනං සුත්වා චොරෙ භජි. ධම්මිකානං වචනං සුත්වා ධම්මිකෙ භජීති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මහිලාමුඛෝ විපක්ඛසෙවකභික්ඛු අහොසි. රාජා අනන්දෝ, අමච්චෝ පන අහමෙවාති.

මහිලාමුඛ ජාතකං.

---

1. ඉං. කථෙතුං. 2. සී. අට්ඨාසීති.

1. 3. 7.

. නාලං කබලං පදතවෙති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො එකං උපාසකඤ්ච මහල්ලකත්තෙරඤ්ච ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර වෙ සහායකා, තෙසු එකෝ පබ්බජිත්වා දෙවසිකං ඉතරස්ස ඝරං ගච්ඡති. සො තස්ස භික්ඛං දත්වා සඝම්පි භුඤ්ජිත්වා තෙනෙව සද්ධිං විහාරං ආගන්ත්වා යාව සූරියස්සත්ථංගමා අල්ලාපසල්ලාපෙන නිසීදිත්වා නගරං පවිසති. ඉතරොපි නං යාව නගරවාරා අනුගන්ත්වා නිවත්තති. සො තෙසං විස්සාසෝ භික්ඛූනං අන්තරෙ පාකටෝ ජාතෝ. අථෙකදිවසං භික්ඛූ තෙසං විස්සාසකථං කථෙන්තා ධම්මසභායං නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායත්ථාය භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡි. තෙ ඉමාය නාම හන්තෙති කථෙසිංසු. සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉමෙ ඉදානෙව විස්සාසිකා පුබ්බෙපි විස්සාසිකාව අහෙසුන්ති අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අමච්චො අහොසි. තදා එකෝ කුක්කුරෝ මඞ්ගලහත්ථිසාලං ගන්ත්වා මඞ්ගලහත්ථිස්ස භුඤ්ජනට්ඨානෙ පතිතානි භත්තසිට්ඨානි ඛාදති. සො තෙනෙව හොජනෙන සංවද්ධමානො[1] මඞ්ගලහත්ථිස්ස විස්සාසිකො ජාතො හත්ථිසෙවං යන්තිකෙ භුඤ්ජති. උභොපි විකාවත්තිතුං න සක්කොන්ති. සො හත්ථිනො සොණ්ඩාය ගහෙත්වා අපරාපරං කරොන්තො කීළති. අථෙකදිවසං එකෝ ගාමිකමනුස්සො හත්ථිගොපකස්ස මූලං දත්වා නං කුක්කුරං ආදාය අත්තනො ගාමං අගමාසි.

තතො පට්ඨාය සො හත්ථී කුක්කුරං අපස්සන්තො නෙව ඛාදති න පිවති න නහායති. තමත්ථං රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා බොධිසත්තං පහිණි ගච්ඡ පණ්ඩිත! ජානාහි තං කාරණා හත්ථී එවං කරොතීති? බොධිසත්තොපා හත්ථිසාලං ගන්ත්වා හත්ථිස්ස දුම්මනභාවං ඤත්වා ඉමස්ස ඝරීරෙ රොගො න පඤ්ඤායති, කෙනචි පනස්ස සද්ධිං මිත්තසන්ථවෙන භවිතබ්බං. තං අපස්සන්තො එස මඤ්ඤෙ සොකාභිභූතොති හත්ථිගොපකෙ පුච්ඡි අත්ථි නුඛො ඉමස්ස කෙනචි සද්ධිං විස්සාසොති? ආම සාමි! එකෙන සුණඛෙන සද්ධිං බලවා මෙත්තීති. කහං සො එතරහීති? එකෙන මනුස්සෙන නීතොති. ජානාථ පනස්ස නිවාසනට්ඨානන්ති? නජානාම සාමීති. බොධිසත්තොපා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා හත්ථිං ගන්ත්වා නන්දි දෙව! හත්ථිස්ස කොචි ආබාධො, එකෙන පනස්ස සුණඛෙන සද්ධිං බලවවිස්සාසො තං අපස්සන්තො න භුඤ්ජති මඤ්ඤෙ‍ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

නාලං කබලං පදතවෙ නව පිණ්ඩං න කුසෙ න සංසිතුං
මඤ්ඤෙ අභිණ්හදස්සනා නාගො සිනෙහමකාසි කුක්කුරෙති.

---

1. ඉ. සංවට්ටමානො.

තත්ථ **නාලනති** න සමත්ථා. **ඣබලනති** හොජ්ජනකාලෙ පඨම මෙව දිස්‍සනං කට්ඨකඛබලං. **පදුතවෙති** පාදුතවෙ[1] සඤ්ඤාසෙන ආකාරලොපො වෙදිතබ්බො. ගහෙතුනති අත්ථා. **න ච පිණ්ඩනති** ඛාදනත්ථාය වට්ටෙතා දීඝමාතං හත්තපිණ්ඩම්පි නාලං ගහෙතුං. **න කුසෙති** දිස්‍සනති තිණානිපි නාලං ගහෙතුං. **න ඝංසිතුනති** නඛා පිය මාත්‍රො සරීරම්පි ඝංසිතුං නාලං. එවං යං යං සො හත්ථි කාතුං න සමත්ථො තං තං සබ්බං රඤ්ඤො ආරොචෙත්වා තස්ස අසමත්ථ භාවෙ අත්තනා සල්ලක්ඛිතකාරණං ආරොචෙන්තො **මඤ්ඤුම්හි** ති ආදිමාහ.

රාජා තස්ස වචනං සුත්වා ඉදානි කිං කාතබ්බං පණ්ඩිතාති පුච්ඡි. අමච්චා කිර මඬ්ඩලහත්ථිස්ස සහායහත්ථිං එකං මත්තස්සා ගහෙත්වා ගතා, යස්ස ඝරෙ තං සුණඛං පස්සන්ති තස්ස අයං අයං නාම දණ්ඩොති භෙරිං චරාපෙථ දෙවාති. රාජා තථා කාරෙසි. තං පවත්තිං සුත්වා සො පුරිසො සුණඛං විස්සජ්ජෙසි. සුණඛො වෙගෙන ගන්ත්වා හත්ථිසන්තිකමෙව අගමාසි. හත්ථි තං සොණ්ඩාය ගහෙත්වා කුම්භෙ ඨපෙත්වා රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා කුම්භා ඔතාරෙත්වා තෙන භුත්තෙන පච්ඡා අත්තනා භුඤ්ජි. තිරච්ඡානගතස්ස ආසයං ජානිත්වා රාජා බොධිසත්තස්ස මහන්තං යසං අදාසි.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉමෙ ඉදානෙව විස්සාසිකා පුබ්බෙපි විස්සාසිකායෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා චතුසච්චකථාය විනිවට්ටෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. ඉදං චතුසච්චකථාය විනිවට්ටනං නාම සබ්බ ජාතකෙසුපි අත්ථි යෙව. මයම්පන යත්ථස්ස ආනිසංසො පඤ්ඤායති තත්ථෙව දස්සයිස්සාම. තදා සුණඛො උපාසකො අහොසි, හත්ථි මහාලාභත්ථෙරො, අමච්ච පණ්ඩිතො පන අහමෙව අහොසිනති.

අහිංසක ජාතකං

---

1. 3. 8

මනුස්සඤ්ච මෙව භායෙය්‍යා ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ජබ්බගහියානං භික්ඛූනං ඔමත්තකං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි සමයෙ ජබ්බගහියා කලහං කරොන්තා පෙසලෙ භික්ඛූ ඛුංසෙන්ති වම්භෙන්ති ඔවජ්ජන්ති දසහි අක්කොසවත්ථූහි අක්කොසන්ති. භික්ඛූ භගවතො ආරොචෙසුං. භගවා ජබ්බගහියෙ පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර භික්ඛවොති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ විගරහිත්වා භික්ඛවෙ! එරූසා වාචා නාම තිරච්ඡානගතානම්පි අමනාපා, පුබ්බෙපි එකො තිරච්ඡානගතො අත්තානං එරූසෙන සම්මදමරන්තං සහස්සං පරාජෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

---

1. ඉං. පදුතවෙති පදුතවෙ.

අතීතෙ ගඞ්ගාරට්ඨෙ තක්කසිලායං ගඞ්ගාරාජා රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො ගොයොනියං නිබ්බත්ති. අථ නං තරුණවච්ඡක කාලෙයෙව එකො බ්‍රාහ්මණො ගොදක්ඛිණාදායකානං සන්තිකං ගන්ත්වා ගොණං ලභිත්වා නන්දිවිසාලොති නාමං කත්වා පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා සම්පියායමානො යාගුභත්තාදීනි දත්වා පොසෙසි. බොධිසත්තො වයප්පත්තො විඤ්ඤුතං පත්තො මයා ච සද්ධිං සකලජම්බුදීපෙ අසෙසු සම්බ්‍රෙ ගොණො නාම නත්ථි. යන්නූනාහං අත්තනො බලං දස්සෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස පොසාවනියං දදෙය්‍යන්ති. සො එකදිවසං බ්‍රාහ්මණං ආහ ගච්ඡ බ්‍රාහ්මණ! එකං ගොවිත්තකං සෙට්ඨිං උපසඞ්කමිත්වා මය්හං බලිවද්දෙ අතිබද්ධං සකටසතං පවට්ටෙතීති වත්වා සහස්සෙන අබ්භුතං කරොතීති. සො බ්‍රාහ්මණො සෙට්ඨිස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කථං සමුට්ඨාපෙසි ඉමස්මිං නගරෙ කස්ස ගොණා ථාමසම්පන්නාති? අථ නං සෙට්ඨි අසුකස්ස අසුකස්ස වාති වත්වා සකලනගරෙ පන අම්හාකං ගොණෙහි සදිසො නත්ථීති ආහ. බ්‍රාහ්මණො මය්හං එකො ගොණො අතිබද්ධං සකටසතං පවට්ටෙතුං සමත්ථො අත්ථීති ආහ. සෙට්ඨි ගහපති කුතො එවරූපො ගොණොති ආහ. බ්‍රාහ්මණ මය්හං ගෙහෙ අත්ථීති. තෙනහි අබ්භුතං කරොහීති. සාධු කරොමීති සහස්සෙන අබ්භුතං අකාසි. සො සකටසතං වාළිකාසකඛර පාසාණානං යෙව පූරෙත්වා පටිපාටියා ඨපෙත්වා සබ්බානි අක්ඛ බන්ධනයොත්තානි එකතො බන්ධිත්වා නන්දිවිසාලං තහාපෙත්වා ගණ්ඨිත්ත පඤ්චඞ්ගුලිං දත්වා කණ්ණෙ මාලං පිළන්ධිත්වා පුරිමසකට ඛුරෙ එකතමෙව යොජෙත්වා සයං ඛුරෙ නිසීදිත්වා පතොදං උක්ඛි පිත්වා අසුඤ්[1] කූට! වහස්සු කුවාති ආහ. බොධිසත්තො අයං මං අකූටං කූටවාදෙන සමුද්දවරතීරෙ වත්තාරෙ පාදෙ ඵෙහි විය නිවවලෙ කත්වා අට්ඨාසි. සෙට්ඨි තං ඛණඤ්ඤුදව බ්‍රාහ්මණං සහස්සං ආහරාපෙසි. බ්‍රාහ්මණො සහස්සං පරාජිතො ගොණං මුඤ්චිත්වා ඝරං ගන්ත්වා සොකාභිභූතො නිපජ්ජි. නන්දිවිසාලො චරිත්වා ආගතො බ්‍රාහ්මණං සොකාභිභූතං දිස්වා උපසංකමිත්වා කිං බ්‍රාහ්මණ! නිද්‍දායසීති ආහ. කුතො මෙ නිද්‍ද සහස්සං පරාජිතස්සාති? බ්‍රාහ්මණ! මයා එත්තකං කාලං තව ගෙහෙ වසන්තෙන අත්ථි කිඤ්චි භාජනං වා භින්නා පුබ්බං? කොචි වා මද්දිතපුබ්බො? අථ්‍යානෙ වා පන උච්චාරපස්සාවෙ කතපුබ්බොති? නත්ථි තාතාති. අථ මං කස්මා කූටවාදෙන සමුද්දවරසි? තවෙවෙසො[2] දොසො මය්හං දොසො නත්ථි ගච්ඡ තෙන සද්ධිං වීහි සහස්සෙහි අබ්භුතං කරොහි කෙවලං මං අකූටං කූටවාදෙන න සමුද්දවරාති. බ්‍රාහ්මණො තස්ස වචනං සුත්වා ගන්ත්වා වීහි සහස්සෙහි අබ්භුතං කත්වා පුරිමනයෙනෙව සකටසතං අතිබන්ධිත්වා නන්දිවිසාලං මණ්ඩෙත්වා පුරිමසකටඛුරෙ යොජෙසි. කථං යොජෙසීති? යුගං

1. ඉ. අසුඤ්. 4. ඉ. තවෙසො

ධුරෙ නිවවලං බන්ධිත්වා එකායෙ කොටියා නන්දිවිසාලං යොජෙත්වා එකං කොටිං ධුරයොත්තෙන පළිවෙඨෙත්වා යුගකොටිසඳ්ධ අකඛාති පාදඤ්ච නිසායෙ මූණ්ඩරුකඛදණ්ඩකං දත්වා තෙන යොත්තෙන නිවවලං බන්ධිත්වා ඨපෙසි. එවං හි කතෙ යුගං එතෙතා වා ඉතො වා න ගච්ඡති. සක්කා හොති එකෙනෙව ගොණෙන ආකඩ්ඪිතුං. අථස්ස බ්‍රාහ්මණො ධුරෙ නිසිදිත්වා නන්දිවිසාලස්ස පිට්ඨිං පරිමජ්ජිත්වා අඤ්ඡ භද්‍ර! වහස්සු භද්‍රාති ආහ. බොධිසත්තො අනිබද්ධං සකටසතං එකවෙගෙනෙව ආකඩ්ඪිත්වා පච්ඡා සීතං සකටං පුරතො සීතස්ස සකටස්ස ඨානෙ ඨපෙසි. ගොචිත්තකසෙට්ඨි පරාජිතො බ්‍රාහ්මණස්ස සෙ සහස්සානි අදාසි. අඤ්ඤෙපි මනුස්සා බොධිසත්තස්ස බහුං ධනම දංසු. සබ්බං බ්‍රාහ්මණසෙව අහොසි. එවං බොධිසත්තං නිස්සාය බහුං ධනං ලභි.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! එරුසවචනං නාම කස්සචි මනාපනති ජබ්බගතියෙ ගරහිත්වා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :–

මනුඤ්ඤමෙව භාසෙය්‍ය නාමනුඤ්ඤං කුදාචනං,
මනුඤ්ඤං භාසමානස්ස ගරුභාරං උදද්ධරි,
ධනඤ්ච නං අලභෙසි තෙනවත්තමනොඅනුනි.

තත්‍ථ **මනුඤ්ඤමෙව භාසෙය්‍යා**ති පරෙන සද්ධිං භාසමානො චතුදෙසවිරහිතං මධුරං මනාපං සණ්හං මුදුකං පියවචනමෙව භාසෙය්‍ය. **ගරුභාරං උදද්ධරී**ති නන්දිවිසාලබලිවද්දෙ අමන්නාපං භාසමානස්ස භාරං අනුද්ධරිත්වා පච්ඡා මනාපං පියවචනං භාසමානස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ගරුං භාරං උදධරි, උදධරිත්වා කඩ්ඪිත්වා පවට්ටෙසීති අත්‍ථො. දකාරො පනෙත්‍ථ ව්‍යඤ්ජනසන්ධිවසෙන පදසන්ධිකරො.

ඉති සත්ථා මනුඤ්ඤමෙව භාසෙය්‍යාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො ආනන්දො අහොසි, නන්දිවිසාලො පන අහමෙවාති.

නන්දිවිසාල ජාතකං.

---

1. 3. 9.

යතො යතො ගරුඛුරනති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො යමකපාටිහාරියං ආරබ්භ කථෙසි. තං සද්ධිං දෙවොරොහණෙන තෙරසත්තිපාතෙ සරභමිගජාතකෙ ආවිභවිස්සති. සම්මාසම්බුද්ධො පන යමකපාටිහාරියං කත්වා දෙවලොකෙ වසිත්වා මහාපවාරණාය සඞ්කස්සනගරවාරෙ[1] ඔරුය්හ මහන්තෙන පරිවාරෙන ජෙතවනං පවිට්ඨෝ භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිපතිතා ආවුසො! තථාගතො නාම අසම්බුරෙ, තථාගතෙන වූළහං ධුරං අඤ්ඤෙ වහිතුං සමත්ථා

1 ඉ. සංකස්සනගරෙ.

නාම නත්ථි, ඡසත්ථාරෙ මයමෙව පාටිහාරියං කරිස්සාම මයමෙව පාටිහාරියං කරිස්සාමාති වත්වා එකමපි පාටිහාරියං න අකංසු. අහො! සත්ථා අසමධුරොති සත්ථු ගුණකථං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කාරණං පුච්ඡි භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡි. න හනෙත! අඤ්ඤං, එවරූපාය නාම තුම්හාකමෙව ගුණ කථායාති. සත්ථා භික්ඛවෙ! ඉදානි මයා වුළ්හං ධුරං කො වහිස්සති? පුබ්බෙ පි තිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තොපි අහං අත්තනා සමධුරං කඤ්චි නාලත්ථන්ති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො ගොයොනියං පටිසන්ධිං ගණ්හි. අථ නං සාමිකා තරුණ වච්ඡකකාලෙයෙව එකිස්සා මහල්ලිකාය ඝරෙ වසිත්වා නිවාසවෙත නතො[1] පරිච්ඡිජ්ජිත්වා අදංසු. සා නං යාගුභත්තාදීහි පරිජ්ඣාපෙන්තා පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා වඩ්ඪෙසි. සො අය්‍යකාකාළකොත්වෙව පඤ්ඤායිත්ථ. වයප්පත්තො ච අඤ්ඤාතවණ්ණා හුත්වා ගාමගොණෙහි සද්ධිං චරති. සීලාචාරසම්පන්නො අහොසි. ගාමදාරකා සිඛ්ඛාපදම්පි කණ්ණපුටම්පි ගලෙපි ගහෙත්වා ඔලම්බන්ති. සඞ්ඛුථෙපි ගහෙත්වා කීළන්ති. පිට්ඨියම්පි නිසීදන්ති. සො එකදිවසං චින්තෙසි මය්හං මාතා දුග්ගතා මං පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා දුක්ඛෙන පොසෙසි. යන්නූනාහං භතිං කත්වා ඉමං දුග්ගතභාවතො මොචෙය්‍යන්ති. සො තතො පට්ඨාය භතිං උපධාරෙන්තො චරති. අථෙකදිවසං එකො සත්ථවාහපුත්තො පඤ්චහි සකටසතෙහි විසමභූමිං සම්පත්තො. තස්ස ගොණා සකටානි උත්තාරෙතුං න සක්කොන්ති. පඤ්චසු සකට සතෙසු ගොණා යුගපරම්පරාය යොජිතා එකම්පි සකටං උත්තා රෙතුං නාසක්කිංසු. බොධිසත්තොපි ගාමගොරූපෙහි සද්ධිං ත්‍රිත්ථ සම්පෙ චරති, සත්ථවාහපුත්තොපි ගොසුත්තවිත්තකො සෙ අත්ථි නුඛො එතසං ගුත්තා අන්තරෙ ඉමානි සකටානි උත්තාරෙතුං සමත්ථො උසභාජානිය්‍යොති උපධාරයමානො බොධිසත්තං දිස්වා අයං ආජානිය්‍යො, සක්ඛිස්සති මය්හං සකටානි උත්තාරෙතුං කො නුඛො අස්ස සාමිකොති ගොපාලකෙ පුච්ඡි කො නුඛො හො! ඉමස්ස සාමිකො? අහං ඉමං සකටෙ යොජෙත්වා සකටෙසු උත්තාරිතෙසු වෙතනං දස්සාමීති. තෙ ආහංසු ගහෙත්වා නං යොජෙථ, නත්ථි ඉමස්ස ඉමස්මිං ඨානෙ සාමිකොති. සො තං නාසාය රජ්ජුකෙන බන්ධිත්වා කඩ්ඪෙන්තා වාලෙතුං නාසක්ඛි. බොධිසත්තොපි කිර භතියා කථිතාය ගම්ස්සාමීති න අගමාසි. සත්ථවාහපුත්තො තස්සාධිප්පායං ඤත්වා සාම! තයා පඤ්චසු සකටසතෙසු උත්තාරිතෙසු එකසකටස්ස වෙ කහාපණානි භතිං කත්වා සහස්සං දස්සාමීති ආහ. තදා බොධි සත්තො සයමෙව අගමාසි. අථ නං පුරිසා සකටෙසු යොජෙසුං. අථ නං එකවෙගෙනෙව උක්ඛිපිත්වා ථලෙ පතිට්ඨාපෙසි. එතෙනුපා

1 ඉං. නිවාසවෙතනං.

යෙන සබ්බසකටානි උත්තාරෙයි සත්ථවාහපුත්තෝ එකස්ස සකටස්ස එකං කත්වා පඤ්චසතානි හණ්ඩිකං කත්වා තස්ස ගළේ බන්ධි. සෝ අයං මය්හං යථා පරිවජ්ජනභාවං නිත්තිං න දෙති, න දානිස්ස ගන්තුං දස්සාමීති ගන්ත්වා සබ්බපුරිමස්ස සකටස්ස පුරතෝ මග්ගං නිවාරෙත්වා අට්ඨාසි. අපනෙතුං වායමන්තාපි තං අපනෙතුං නාසක්ඛිංසු. සත්ථවාහපුත්තෝ ජානාති මඤ්ඤේ එසඅත්තනෝ භතියා ඌනභාවන්ති එකස්මිං පාටකෙ සහස්සභණ්ඩිකං බන්ධිත්වා අයං තෙ සකට්ඨතරණභතීති ගීවාය ලග්ගෙසි. සෝ සහස්සභණ්ඩිකං ආදාය මාතුසන්තිකං අගමාසි. ගාම දූරකා කිං නාමෙතං අය්‍යකාකාළස්සගළෙති බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ආගච්ඡන්ති. සෝ තෙ අනුබන්ධිත්වා දූරතොව පලාපෙන්තො මාතුසන්තිකං ගතෝ. පඤ්චහාහං පන සකටසතානං උත්තාරිතත්තා රත්තෙහි අකඛීහි කිලන්තරූපෝ පඤ්ඤුයිහ්ච. උපාසිකා තස්ස ගීවාය සහස්සත්ථවිකං දිස්වා තාත! අයං තෙ කහං ලද්ධාති ගොපාල දූරකෙ පුවජිත්වා තමත්ථං සුත්වා තාත! කිං අහං තයා ලද්ධභතියා ජීවිතුකාමා? කිං කාරණා එවරූපං දුක්ඛං අනුභොසීති වත්වා බොධිසත්තං උණ්හොදකෙන නහාපෙත්වා සකලසරීරං තෙලෙන මක්ඛෙත්වා පාණීයං පායෙත්වා සපායං භොජනං භොජෙත්වා ජීවිත පරියොසානෙ සද්ධිං බොධිසත්තෙන යථාකම්මං ගතා.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! තථාගතො ඉදානෙව අසම්බුරෝ, පුබ්බෙපි අසම්බුරොයෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සංවෙත්වා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමං ගාථමාහ:—

යතො යතො ගරුබ්භරං යතො භයභිරවන්තනී,
තදස්සු කණ්හං යුඤ්ජන්ති සඛාස්සු තං වහතෙ ධුරන්ති.

තත්‍ථ **යතො යතො ගරුබ්භරන්ති** යස්මිං යස්මිං ඨානෙ ධුරං ගරුභාරිකං භොති, අඤ්ඤං බලිවද්දං උක්කිපිතුං න සක්කොන්ති. **යතොයං භයභිරවන්තනීති** වත්තන්ති එත්ථාති වත්තනී, මග්ගසෙතං නාමං යස්මිං ඨානෙ උදකවිකලලමඛනත්තාය වා විසමවිජ්ජාහට භාවෙන වා මග්ගො ගම්භීරෝ භොතීති අත්ථො. **තදස්සු කණ්හං යුඤ්ජන්තීති** අස්සූති නිපාතමත්තං, තදා කණ්හං යුඤ්ජන්තීති අත්ථො, යදා ධුරඤ්ච ගරුං භොති, මග්ගා ච භයභිරෙරු, තදා අඤ්ඤං බලිවද්දෙ අපනෙත්වා කණ්හමෙව යොජෙන්තීති වුත්තං භොති. **සඛාස්සු තං වහතෙ ධුරන්ති** එත්ථාපි අස්සූති නිපාතමත්තමෙව සො තං ධුරං වහතීති අත්ථො.

එවං භගවා තදා භික්ඛවෙ! කණ්හොව තං ධුරං වහතීති දස්සෙත්වා අනුසන්ධිං සංවෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි තදා මහලලිකා උපලවණ්ණා අභොසි, අය්‍යකාකාළකො පන අහමෙවාති.

කණ්හජාතකං.

1. 3. 10.

මා මුනිකස්සාති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො ථුල්ල කුමාරිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. තං තෙරසනිපාතෙ චුල්ල නාරදකස්සපජාතකෙ ආවිභවිස්සති. සත්ථා පන තං භික්ඛුං සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! උභතොභට්ඨොසීති පුච්ඡි. ආම භන්තෙති. කිං නිස්සායාති? ථුල්ලකුමාරිකාපලොභනං භන්තෙති. සත්ථා භික්ඛු! එස තව අත්තභාවකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං ඉමිස්සා විවාහදිවසෙ ජීවිතක්ඛයං පත්වා මහාජනස්ස උත්තරිභඞ්ගභාවං පත්තොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං ගාමකෙ එකස්ස කුට්ටම්බිකස්ස ගෙහෙ ගොයොනියං නිබ්බත්ති. මහාලොහිතොති නාමෙන, කණ්ඨඨානභාතාපිස්ස චුල්ලලොහිතො නාම අහොසි. තෙයෙව වෙ භාතිකෙ නිස්සාය තස්මිං කුලෙ කම්මධුරං වඩ්ඪති. තස්මිං පන කුලෙ එකා කුමාරිකා අත්ථි. තං එකො නගරවාසී කුලපුත්තො අත්තනො පුත්තස්ස වාරෙසි. තස්සා මාතාපිතරො කුමාරිකාය විවාහකාලෙ ආගතාගතං පාහුණකානං උත්තරිභඞ්ගං හවිස්සතීති ඝාතුභත්තං දත්වා මුනිකං නාම සූකරං පොසෙසුං. තං දිස්වා චුල්ලලොහිතො භාතරං පුච්ඡි ඉමස්මිං කුලෙ කම්මධුරං වඩ්ඪමානං අම්හෙ වෙ භාතිකෙ නිස්සාය වඩ්ඪාම, ඉමෙ පන අම්හාකං තිණපලාලාදීනෙව දෙන්ති, සූකරං ඝාතුභත්තෙන පොසෙන්ති තෙන නු ඛො කාරණෙනෙස එතං ලභතීති? අථස්ස භාතා තාත! චුල්ලලොහිත! මා ත්වං එතස්ස භොජනං පිභසි, අයං සූකරො මරණභත්තං භුඤ්ජති, එතිස්සාය හි කුමාරිකාය විවාහ කාලෙ ආගතාගතං පාහුණකානං උත්තරිභඞ්ගා භවිස්සතීති ඉමෙ එතං සූකරං පොසෙන්ති, ඉතො කතිපාහස්සච්චයෙන තෙ මනුස්සා ආගම්ස්සන්ති, අථ නං සූකරං පාදෙසු ගහෙත්වා කඩ්ඪන්තා හෙට්ඨා මණ්ඩපතො නීහරිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා පාහුණකානං සූප ව්‍යඤ්ජනං කරිශමානං පක්ඛිස්සසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

මා මුනිකස්ස පිහයි ආතුරන්නානි භුඤ්ජති,
අපෙපාසුසුකෙකා භුසං ඛාද එතං දීඝායුලක්ඛණන්ති.

තත්ථ **මා මුනිකස්ස පිහයීති** මුනිකස්ස භොජනෙ පිහං මා උපපාදයි, එස හි භොජනං භුඤ්ජිතීති මා මුනිකස්ස පිහයි කදා නු ඛො අහම්පි එවං සුඛිතො භවෙය්යන්ති මා මුනිකභාවං පත්ථයි අයං හි **ආතුරන්නානි භුඤ්ජතීති** ආතුරන්නානීති මරණභොජනානි. **අපෙපාසුසුකෙකා භුසං ඛාදති** තස්ස භොජනෙ නිරුස්සුකෙකා හුත්වා අත්තනා ලද්ධං භුසං ඛාද. **එතං දීඝායුලක්ඛණන්ති** එතං දීඝායුභාවස්ස කාරණං.

තතො නවිරසෙව තෙ මනුස්සා ආගම්සු. මුනිකං ඝාතෙත්වා නාකපකාරෙහි පචිංසු. බොධිසත්තො චුල්ලලොහිතං ආහ දිට්ඨො තෙ තාත! මුනිකොති? දිට්ඨං මෙ භාතික! මුනිකස්ස භොජනූ

ඵලනති. එතස්ස භත්තතෝ සතගුණෙන සහස්සගුණෙන අම්හාකං තිණපලාලගුසමෙව උත්තමඤ්ච අතවජ්ජඤ්ච දිසාපුලකඛණඤ්චාති.

සත්ථා එවං බෝ භික්ඛු! පුබ්බෙපි ඉමං කුමාරිකං නිස්සාය ජීවිතක්ඛයමපත්වා මහාජනස්ස උත්තරිභඩ්ගිකභාවං ඥතොති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. සත්ථාපි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මුණිකසූකරෝ උක්කණ්ඨිත භික්ඛු අහොසි, ථුල්ලකුමාරිකා එසා එව. චුල්ලලොහිතෝ ආනන්දෝ, මහාලොහිතෝ පන අහමෙවාති.

මුණිකජාතකං.

කුරුඩභවගෙහා තතියෝ.

---

1. 4. 1.

කුලාවකාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අපරිස්සාවෙත්වා පාණීයං පිතං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථිතෝ කිර ද්වෙ සහායකා දහරභික්ඛූ ජනපදං ගන්ත්වා එකස්මිං ථූපකට්ඨානෙ ඝටාජක්ඛාසඝං වසිත්වා සම්මාසම්බුද්ධං පස්සිස්සාමාති පුන තතෝ නික්ඛමිත්වා ජෙතවනාභිමුඛා පායිංසු. එකස්ස හත්ථෙ පරිස්සාවණං අත්ථි, එකස්ස නත්ථි, වෙපි එකතෝ පාණීයං පරිස්සාවෙත්වා පිවන්ති. තෙ එකදිවසං විවාදං අකංසු. පරිස්සාවණසම්පන්නෝ ඉතරස්ස පරිස්සාවණං අදත්වා සයමෙව පාණීයං පරිස්සාවෙත්වා පිවි. ඉතරෝ පන පරිස්සාවණං අලභිත්වා පිපාසං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තෝ අපරිස්සාවෙත්වා පාණීයං පිවි. තෙ උභොපි අනුපුබ්බෙන ජෙතවනං ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදිංසු. සත්ථා සම්මොදනීයං කථං කත්වා කුතෝ ආගතත්ථාති පුච්ඡි. භන්තෙ! මයං කොසලජනපදෙ එකස්මිං ගාමකෙ වසිත්වා තතෝ නික්ඛමිත්වා තුම්හාකං දස්සනත්ථාය ආගතාති. කච්චි පන සම්මඝා ආගතත්ථාති? අපරිස්සාවණකෝ ආහ අයං භන්තෙ! අන්තරාමග්ගෙ. මයා සද්ධිං විවාදං කත්වා පරිස්සාවණං නාදාසීති. ඉතරෝ ආහ අයං භන්තෙ! අපරිස්සාවෙත්වාව ජානං සපාණකං උදකං පිවීති. සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! ජානං සපාණකං උදකං පිවීති? ආමභන්තෙ! අපරිස්සාවිතං උදකං පිතමයාති. සත්ථා භික්ඛු! පුබ්බෙ පණ්ඩිතා දෙවනගරෙ රජ්ජං කාරෙන්තා යුද්ධපරාජිතා සමුද්දපිට්ඨෙන පලායන්තා ඉස්සරියං නිස්සාය පාණවධං න කරිස්සාමාති තාව මහන්තං යසං පරිච්චජිත්වා සුපණ්ණපොතකානං ජීවිතං දත්වා රථං නිවත්තයිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ රාජගහෙ එකෝ මගධරාජා රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තෝ ඝටා එතරහි සක්කෝ පුරිමෙ අත්තභාවෙ මගධරට්ඨෙ මච්ඡගාමකෙ නිබ්බත්ති එවං තස්මිංයෙව මච්ඡගාමකෙ

මහාකුලස්ස පුත්තෝ හුත්වා නිබ්බත්ති. නාමගහණදිවසෙ වස්ස මඝකුමාරොත්වෙව නාමං අකංසු. සො වයප්පත්තෝ මඝමාණවොති පඤ්ඤායිත්ථ. අථස්ස මාතාපිතරෝ සමානජාතියා කුලතො දාරිකං ආනයිංසු. සො පුත්තධීතාහි වඩ්ඪමානො දුනපති අහොසි. පඤ්ච සීලානි රක්ඛති. තස්මිඤ්ච ගාමෙ තිංසෙව කුලානි හොන්ති. තෙව තිංසකුලා මත්‍රුස්සා එකදිවසං ගාමමජ්ඣෙ ඨත්වා ගාමකම්මං කරොන්ති. බොධිසත්තොපි සීතට්ඨානෙ පාදෙහි පංසුං වියූහිත්වා තං පදෙසං රමණීයං කත්වා අට්ඨාසි. අථඤ්ඤෙපි එකො ආගන්ත්වා තස්මිං ඨානෙ සීතෙ. බොධිසත්තොපි අපරං ඨානං රමණීයං කත්වා අට්ඨාසි. තත්ථාපි අඤ්ඤෙපි සීතෙ. බොධිසත්තොපි අපරම්පි අපරම්පීති සබ්බ සම්පි සීතට්ඨානං රමණීයං කත්වා අපරෙන සමයෙන තස්මිං ඨානෙ මණ්ඩපං කාරෙසි. මණ්ඩපම්පි අපත්තෙත්වා සාලං කාරෙසි. තත්ථ ඵලකාසනානි සන්ථරිත්වා පාණීයඝටං ඨපෙසි. අපරෙන සමයෙන තෙපි තිංසජනා බොධිසත්තෙන සමානච්ඡන්දා අහෙසුං. තෙ බොධිසත්තෙ පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා තතො පට්ඨාය තෙහි සද්ධිං පුඤ්ඤානි කරොන්තා විචරන්ති. තෙපි තෙනෙව සද්ධිං පුඤ්ඤානි කරොන්තා කාලසෙව වුට්ඨාය වාසිඵරසුමූසලහත්ථා වතු මහාපථාදිසු මූසලෙන පාසාණෙ උබ්බත්තෙත්වා පවට්ටෙන්ති. ඝානානං අක්ඛපටිඝාතරුක්ඛෙ ඡරන්ති. විසමං සමං කරොන්ති. සෙතුං අත්ථරන්ති. පොක්ඛරණියො ඛණන්ති. සාලං කරොන්ති. දානානි දෙන්ති. සීලානි රක්ඛන්ති. එවං ඉමෙහියෙව සකලගාම වාසිනො බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා සීලානි රක්ඛිංසු. අථ තෙසං ගාමභොජකො විනෙතසි අහං පුබ්බ එතෙසු සුරං පිවනෙතසු පාණාතිපාතාදීනි කරොනෙතසු චාරිකාභාණදිවසෙනවෙව දණ්ඩ බලිවසෙන ච ධනං ලභාමි. ඉදානි පන මයො මාණවො සීලං රක්ඛාපෙමීති තෙසං පාණාතිපාතාදීනි කාතුං න දෙති. ඉදානි පන තෙ පඤ්චසීලානි රක්ඛාපෙස්සාමීති කුද්ධා රාජකං උපසඞ්ක මිත්වා දෙව! බහූ චොරා ගාමඝාතකාදීනි කරොන්තා විචරන්තීති ආහ. රාජා තස්ස වචනං සුත්වා ගච්ඡ තෙ අත්තෙතීති ආහ. සො ගන්ත්වා සබ්බෙපි තෙ බන්ධිත්වා ආනෙත්වා ආනීතා දෙව! චොරාති රඤ්ඤෙ ආරොචෙසි. රාජා තෙසං කම්මං අසොධෙත්වාව හත්ථිනා තෙ මද්දාපෙථාති ආහ. තතො සබ්බෙපි තෙ රාජඞ්ගණෙ නිපජ්ජාපෙත්වා හත්ථිං ආනයිංසු. බොධිසත්තොපි තෙසං ඔවාදං අදාසි තුම්හෙ සීලානි ආවජ්ජෙථ. පෙසුඤ්ඤකාරකෙ ච රඤ්ඤෙ ච හත්ථිමහි ච අත්තනො සරීරෙ ච එකසදිසමෙව මෙත්තං භාවෙථාති තෙ තථා අකංසු. අථ තෙසං මද්දනත්ථාය හත්ථිං උපනෙසුං. සොපි උපනීයමානොපි න උපගච්ඡති. මහාවිරවං විරවිත්වා පලායති. අඤ්ඤමඤ්ඤං හත්ථිං ආනයිංසු. තෙපි තථෙව පලායිංසු. රාජා එතෙසං හත්ථෙ කිඤ්චි ඔසධං භවිස්සතීති විනෙත්වා විචිනථාති ආහ. විචිනන්තා අදිස්වා නත්ථිදෙවාති ආහංසු. තෙනහි කිඤ්චි මන්තං පරිවත්තෙස්සන්ති

පුච්ඡථ තෙ අත්ථි වො පරිවත්තනමන්තාති රාජපුරිසා පුච්ඡිංසු. බොධිසත්තො අත්ථීති ආහ. රාජපුරිසා අත්ථි කිර දෙවාති ආරොචෙසිංසු. රාජා සබ්බෙපි තෙ පක්කොසාපෙත්වා තුම්හාකං ජානනමන්තං කථෙථාති ආහ. බොධිසත්තො අවොච දෙව! අසෙසෙ අම්හාකං මන්තා නාමතත්ථි අමෙහ පන තිංසමත්තා ජනා පාණං න හනාම අදින්නං නාදියාම මිච්ඡා න වදාම මුසාවාදං න කථෙම මජ්ජං න පිවාම මෙථුනං ධම්මං න සෙවාම දුසං දෙම මඝඤ්ච සමං කරොම. පොක්ඛරණියො ඛණාම සාලං කරොම අයං අම්හාකං මන්තා ච පරිත්තඤ්ච වඩ්ඪිවාති. රාජා තෙසං පසන්නො පෙසුඤ්ඤකාරකස්ස සබ්බං ගෙහවිභවං තඤ්ච තෙසඤ්ඤව දුසං කත්වා අදාසි. තං ගහෙත්වා ගාමඤ්ච තෙසඤ්ඤව අදාසි. තෙ තතො පට්ඨාය යථාරුචියා පුඤ්ඤානි කරොන්තා චතුමහාපථෙ මහන්තං සාලං කාරෙත්වා මාතුගාමානං පහිං නාදංසු. තෙන ච සමයෙන බොධිසත්තස්ස ගෙහෙ සුධම්මා චිත්තා නාම සුජාතාති චතස්සො ඉත්ථියො හොන්ති. තාසු සුධම්මා වඩ්ඪකිනා සද්ධිං එකතො හුත්වා හාසික! ඉමිස්සා සාලාය මං ජෙට්ඨිකං කරොහීති වත්වා ලඤ්ඡං අදාසි. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා පඨමමෙව කණ්ණිකරුක්ඛං සුතාපෙත්වා තච්ඡෙත්වා විජ්ඣිත්වා කණ්ණිකං නිට්ඨාපෙත්වා වත්තෙන පළිවෙඨෙත්වා ඨපෙසි. අථ සාලං නිට්ඨාපෙත්වා කණ්ණිකාරොපනකාලෙ අහො අය්‍යා! එතං න සරිමහාති ආහ. කිං නාම හොති? කණ්ණිකා ලද්ධුං වට්ටතීති. හොතු ආහරිස්සාමාති. ඉදානි ජීවන්තරුක්ඛෙන කාතුං න සක්කා පුබ්බ ගෙව හිරඤ්ඤා තච්ඡෙත්වා විජ්ඣිත්වා ඨපිතකණ්ණිකා ලද්ධුං වට්ටතීති. ඉදානි කිං කාතබ්බන්ති සබෙ කස්සචි ගෙහෙ නිට්ඨපෙත්වා ඨපිතවිකාසිතකණ්ණිකා අත්ථි සා පරියෙසිතබ්බාති. තෙ පරියෙසන්තා සුධම්මාය ගෙහෙ දිස්වා මූලෙන න ලභිංසු. සබෙ මං සාලාය පත්තිකං කරොථ දස්සාමීති වුත්තෙ පන මඝං මාතුගාමානං පත්තිං න දදාතීති ආහංසු. අථ තෙ වඩ්ඪකී ආහ අය්‍යා! තුම්හෙ කිං කථෙථ? ඨපෙත්වා බ්‍රහ්මලොකං අඤ්ඤං මාතුගාමරහිතට්ඨානං නාම නත්ථි. ගණ්හථ කණ්ණිකං, එවං සන්තෙ අම්හාකං කම්මං නිට්ඨං ගච්ඡිස්සතීති. තෙ සාධූති කණ්ණිකං ගහෙත්වා සාලං නිට්ඨාපෙත්වා ආසනඵලකානි සන්ථරිත්වා පාණීයවාරියො ඨපෙත්වා යාගුභත්තං නිබ්බිංසු. සාලං පාකාරෙන පරික්ඛිපිත්වා වාරං යොජෙත්වා අන්තො පාකාරෙ වාළකං ආකිරිත්වා බහි පාකාරෙ කාලපන්තිං රොපෙසුං. චිත්තාපි තස්මිං ඨානෙ උය්‍යානං කාරෙසි පුප්ඵූපගඵලූපගරුක්ඛෙ අසුකොනාම තස්මිං නත්ථීති නාහොසි. තඤ්ඤපි තස්මිංයෙව ඨානෙ පොක්ඛරණිං කාරෙසි පඤ්චවණ්ණෙහි පදුමෙහි සඤ්ඡන්නං රමණීයං. සුජාතා කිඤ්චි න අකාසි. බොධිසත්තො මාතුඋපට්ඨානං පිතුඋපට්ඨානං කුලෙජෙට්ඨාපචායිකකම්මං සච්චවාචං අඵරුසවාචං අපිසුණවාචං මච්ඡෙරවිනයනන්ති ඉමානි සත්තවතපදානි පූරෙත්වා :-

"මාතාපෙතහිහරං ජනතුං කුලෙ ජේඨාපචායිකං,
සඛිලං සඛිලසම්භාසං පෙසුණෙය්‍යපහායිකං.
මවෙජ්‍රවිනයෙ යුත්තං සවං කොධාභිභුං කරං,
තං වෙ දෙවා තාවතිංසා ආහු සපුරිසො ඉති"නි. 2

එවං පාසංසියභාවං ආපජ්ජිත්වා ජීවිතපරියොසානෙ තාවතිංස භවනෙ සක්කොදෙවරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති. තෙපිස්ස සහායා තත්‍රෙව නිබ්බත්තිංසු. තස්මිං කාලෙ තාවතිංසභවනෙ අසුරා පවිසන්ති. සක්කො දෙවරාජා කිං තෙ සාධාරණෙන රජ්ජෙනාති අසුරෙ දිබ්බපානං පායෙත්වා මත්තෙ සම්මත්තෙ පාදෙසු ගාහාපෙත්වා සිනෙරු පපාතෙ බිපාපෙසි. තෙ අසුරභවනමෙව සම්පාපුණිංසු. අසුරභවනං නාම සිනෙරුස්ස හෙට්ඨිමතලෙ තාවතිංසදෙවලොකපපමාණමෙව, තත්‍ථ දෙවානං පාරිච්ඡත්තකො විය විත්‍තපාටලී නාම කපපරුක්ඛො අත්‍ථි. තෙ විත්‍තපාටලියා පුප්ඵිතාය ජානන්ති සායං අම්හාකං දෙවලොකො, දෙවලොකසම්පි හි පාරිච්ඡත්තකො පුප්ඵතීති. අථ තෙ ජරසක්කො අමෙහ මත්තෙ කත්වා මහාසම්බුදපිට්ඨෙ බිපිත්වා අම්හාකං දෙවනගරං ගණ්හි, තෙ මයං තෙන සද්ධිං යුජ්ඣිත්වා අම්හාකං දෙවනගරමෙව ගණ්හිස්සාමාති කිළිලිකා විය එම්හං සිනෙරුං අනුසඤ්චරමානා උට්ඨහිංසු. සක්කො අසුරා කිර උට්ඨිතාති සුත්වා සම්බුදපිට්ඨියෙව අබ්භුග්ගන්ත්වා යුජ්ඣිතුකාමතාය තෙහි පරාජිතො දියඩ්ඪයොජනසතිකෙන වෙජයන්තරථෙන දක්ඛිණසමුද්දස්ස මජ්ඣිමප්පදෙසෙන පලායිතුං ආරද්ධා. අථස්ස රථෙ සම්බුදපිට්ඨෙක වෙගෙන ගච්ඡන්තො සිම්බලිවනං පක්ඛන්තො තස්ස ගමණමග්ගෙ සිම්බලිවනං තාලවනං විය ඡිජ්ජිත්වා ඡිජ්ජිත්වා සමුද්දපිට්ඨෙ පතති. සුපණ්ණපොතකා සමුද්දපිට්ඨෙ පරිවත්තෙන්තා මහාරවං රවිංසු. සක්කො මාතලිං පුච්ඡි සම්ම මාතලි! කිං සද්දෙ නාමෙස අනික්කරුණෙ රවො වත්තතීති? දෙව! තුම්හාකං රථවෙගෙ වුණ්ණිතෙ සිම්බලිවනෙ පතන්තෙ සුපණ්ණපොතකා මරණභය තජ්ජිතා එකවිරවං විරවන්තීති. මහාසත්තො සම්ම මාතලි! මා අමෙහ නිස්සාය එතෙ කිලමන්තු, න මයං ඉස්සරියං නිස්සාය පාණවධ කම්මං කරෙම්, එතෙසං පන අත්‍ථාය මයං ජීවිතං පරිච්චජ්ජිත්වා අසුරානං දස්සාම, නිවත්තයෙතං රථන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

කුලාවකා මාතලි! සිම්බලිස්මිං,
ඊසාමුඛෙන පරිවජ්ජයස්සු;
කාමං වජාම අසුරෙසු පාණං,
මාසිමෙ දිජා විකුලාවා අහෙසුන්ති.

තත්‍ථ කුලාවකාති සුපණ්ණපොතකා. මාතලීති සාරථිං ආමන්තෙසි. සිම්බලිස්මින්ති පස්ස එතෙ සිම්බලිරුක්ඛෙ ඔලම්බන්තා ඨිතාති දස්සෙති. ඊසාමුඛෙන පරිවජ්ජයස්සූති එතෙ එතස්ස රථස්ස

2. සංයුත්තනිකාය-සක්කසංයුත්ත.

ර්සාමුඛෙන යථා න හඤ්ඤන්ති එවං තෙ පරිවජ්ජයන්ති. **කාමං වජම අසුරෙසු පාණිනති** යදි අමෙහසු අසුරානං පාණං වජනෙතසු එතෙසං සොත්ථි හොති, කාමං වජාම එකංසෙනෙව මයං අසුරෙසු අමහාකං පාණං වජාම. **මාධිච්චම දිජා ඉකුලාවා අභෙසුනති** ඉමෙ පන දිජා ඉමෙ ගරුළපොතකා විධඤ්ඤවිචුණ්ණිතඉකුලාවකානාය විකුලාවා මා අභෙසුං, මා අමහාකං දුක්ඛං එතෙසං උපරි බීජ, නිවත්තය නිවත්තය රථන්ති. **මාතලිසඞ්ගාහකො තස්ස වචනං සුත්වා** රථං නිවත්තෙත්වා අඤ්ඤන මඟෙන දෙවලොකාභිමුඛං අකාසි. අසුරා පන තං නිවත්තයමානමෙව දිස්වා අද්ධා අඤ්ඤහිපි ඉකුලාවාළෙහි සක්කා[1] ආගච්ඡන්ති, බලං ලභිත්වා රථෙ නිවත්තෙතා හවිස්සන්තීති මරණභයභීතා පලායිත්වා අසුරභවනමෙව පවිසිංසු. සක්කොපි දෙවනගරං පවිසිත්වා විසු දෙවලොකෙසු දෙවගණෙන පරිවුතො නගරමජ්ඣෙ අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ පඨවිං භින්දිත්වා යොජනසහස්සුබ්බෙධො වෙජයන්තපාසාදෙ උට්ඨහි, විජයනෙත උට්ඨිතත්තා වෙජයන්තොත්වෙව නාමං අකංසු. අථ සක්කො පුන අසුරානං අත්තගමණත්ථාය පඤ්චසු ඨානෙසු ආරක්ඛං ඨපෙසි. යං සන්ධාය වුත්තං :-

"අන්තරා චින්තා අයුජ්ඣපුරානං පඤ්චවිධා ඨපිතා අභිරක්ඛා,
උරගකරොටි පඨස්ස ච හාරී මදනස්සුතා චතුරො ච මහන්තා"ති.

වෙ නගරානිපි යුද්ධෙන ගහෙතුං අසක්කුණෙය්යතාය අයුජ්ඣපුරානි නාම ජාතානි, දෙවනගරඤ්ච අසුරනගරඤ්ච. යදා හි අසුරා බලවන්තා හොන්ති අථ දෙවෙහි පලායිත්වා දෙවනගරං පවිසිත්වා වාරෙ පිහිතෙ අසුරානං සතසහස්සමපි කිඤ්චි කාතුං න සක්කොති යදා දෙවා බලවන්තා හොන්ති අථ අසුරෙහි පලායිත්වා අසුරනගරස්ස වාරෙ පිහිතෙ සක්කානං සතසහස්සමපි කිඤ්චි කාතුං න සක්කොති. ඉති ඉමානි වෙ නගරානි අයුජ්ඣපුරානි නාම. තෙසං අන්තරා එතෙසු උරගාදිසු පඤ්චසු ඨානෙසු සක්කෙන රක්ඛා ඨපිතා.

තත්ථ උරගසද්දෙන නාගා ගහිතා, තෙ උදකෙ බලවන්තා හොන්ති. තස්මා සිනෙරුස්ස පඨමාළින්දෙ තෙසං ආරක්ඛා. කරොටි සද්දෙන සුපණ්ණා ගහිතා, තෙසං කිර කරොටි නාම පාණහොජනං තෙන තං නාමං ලභිංසු. දුතියාළින්දෙ තෙසං ආරක්ඛා. පඨස්සහාරි සද්දෙන කුම්භණ්ඩා ගහිතා දුනවරක්ඛසා කිරෙතෙ තතියාළින්දෙ තෙසං ආරක්ඛා. මදනස්සුතසද්දෙන යක්ඛා ගහිතා, විසමචාරිනො කිර තෙ යුද්ධසොණ්ඩා චතුත්ථාළින්දෙ තෙසං ආරක්ඛා. චතුරො ච මහන්තාති චත්තාරො මහාරාජානො වුත්තා, පඤ්චමාළින්දෙ තෙසං ආරක්ඛා. තස්මා යදි අසුරා කුපිතා ආවිලචිත්තා දෙවපුරං උපයන්ති පඤ්චවිධෙසු යං ගිරිනො පඨමං පරිහණ්ඩං තං උරගා පරිබාහිය තිට්ඨන්ති එවං සෙසෙසු සෙසා.

---

1. සී. සත්තා.

ඉමෙසු පන පඤ්චසු ඨානෙසු ආරක්ඛං ඨපෙත්වා සක්‍යෙක දෙවානම්පෙ[1] දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවමානෙ සුධම්මා වච්ඡා තස්සෙව පාදපරිචාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තති. කණ්ණිකාය දින්නානිස්සන්දෙන වස්සා පඤ්චයොජනසතිකා සුධම්මා නාම දෙවමණ්ඩිකා උදපාදි යත්ථ දිබ්බසෙනවත්ථත්තස්ස භෙටඨා යොජනපමාණෙ කඤ්චන පල්ලඞ්ක නිසින්නා සක්‍යා දෙවානම්පෙ දෙවමනුස්සානං කත්තබ්බකිච්චානි කරොති. චිත්තාපි චච්ඡා තස්සෙව පාදපරිචාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තති. උය්‍යානස්ස කරණනිස්සන්දෙන වස්සා චිත්තලතාවනං නාම උය්‍යානං උදපාදි. නන්දාපි වච්ඡා තස්සෙව පාදපරිචාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තති. පොක්ඛරණි නිස්සන්දෙන වස්සා නන්දා නාම පොක්ඛරණී උදපාදි.

සුජාතා පන කුසලකම්මස්ස අකතත්තා එතස්මිං අරඤ්ඤෙ කන්දරාය බහසකුණිකා හුත්වා නිබ්බත්තා. සක්‍යා සුජාතා න පඤ්ඤායති, කථන්නු ඛො නිබ්බත්තාති ආවජ්ජෙන්තා දිස්වා තත්ථ ගන්ත්වා තං ආදාය දෙවලොකං ගන්ත්වා තස්සා රමණීයං දෙව නගරං සුධම්මං දෙවසභං චිත්තලත්තාවනං නන්දාපොක්ඛරණිඤ්ච දස්සෙත්වා එතා කුසලං කත්වා මයා පාදපරිචාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තා, ත්වං පන කුසලං අකත්වා තිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තා, ඉතො පට්ඨාය සීලං රක්ඛාති තං ඔවදිත්වා පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨපෙත්වා තත්ථෙව නෙත්වා විස්සජ්ජෙසි. සාපි තතො පට්ඨාය සීලං රක්ඛති. සක්‍යා කතිපාහච්චයෙන සක්කාදුබ්බො සීලං රක්ඛිතුන්ති ඤත්වා මච්ඡරූපෙන උත්තානා හුත්වා පුරතො නිපජ්ජි. සා මතමච්ඡ කොති සඤ්ඤාය සීසෙ අග්ගහෙසි. මච්ඡා නඞ්ගුට්ඨං වාලෙසි. අථ නං ජීවන්ති මඤ්ඤන්ති විස්සජ්ජෙසි. සක්‍යා සාධු සාධු සක්කිස්සසි සීලං රක්ඛිතුන්ති අගමාසි. සා තතො චුතා බාරාණසියං කුම්භකාරගෙහෙ නිබ්බත්තති. සක්‍යා කඤ්ඤාදුබ්බො නිබ්බත්තාති තත්ථ නිබ්බත්තභාවං ඤත්වා සුවණ්ණඵලාලුකානං යානකං පූරෙත්වා මග්ගෙ ගාමස්ස මහල්ලකවෙසෙන නිසීදිත්වා ඵලාලුකානි ගණ්හථ, ඵලාලුකානි ගණ්හථාති උග්ඝොසෙති මනුස්සා ආගන්ත්වා දෙහි තාතාති ආහංසු. අහං සීලං රක්ඛකානං දෙමි, තුම්හෙ සීලං රක්ඛථාති? මයං සීලං නාම න ජානාම, මූලෙන දෙහීති. න මයහං මූලෙන අත්ථො, සීලං රක්ඛකානඤ්ඤෙවාහං දම්මීති. මනුස්සා කොධාභිභූතා ලාලකොති පක්කමිංසු. සුජාතා තං පවත්තිං සුත්වා මයහං ආනීතං භවිස්සතීති විනොත්වා ගන්ත්වා දෙහි තාතාති ආහ සීලං රක්ඛසි අම්මාති? ආම රක්ඛාමීති. ඉදං මයා තුය්හමෙව අත්ථාය ආහටන්ති සඤ්ඤී යානකෙන ගෙහවාරෙ ඨපෙත්වා පක්කාමි. සාපි යාවතායුකං සීලං රක්ඛිත්වා තතො චුතා වෙපචිත්තිස්ස අසුරින්දස්ස ධීතා හුත්වා නිබ්බත්තති. සීලානිසංසෙන අභිරූපා අහොසි. සො තස්සා වයප්පත්ත

1. ඉ. සක්‍යකා දෙවානම්පෙසු, 2. ඉ. කොචි අයං.

කාලෙ මයඤ්ච ධීතා අත්තනො විසකරුචිතං සාමිකං ගණ්හතූති අසුරෙ සන්නිපාතෙසි. සකෙකා කඤ්ඤාබෙ සා නීබ්බත්තාති ඔලොකෙන්තා තත්ථ නිබ්බත්තභාවං ඤත්වා සුජාතා විත්තරුචිතං සාමිකං ගණ්හන්තී මං ගණ්හිස්සතීති අසුරවණ්ණං මාපෙත්වා තත්ථ අගමාසි. සුජාතං අලංකරිත්වා සන්නිපාතට්ඨානං ආනෙත්වා විත්තරුචිතං සාමිකං ගණ්හාති ආහංසු. සා ඔලොකෙන්තී සකඤ්ඤං දිස්වා පුබ්බෙපි සිනෙහවසෙන අයං මෙ සාමිකොති අඤ්ඤාසි. සො තං දෙවනගරං ආනෙත්වා අභිසේකයානං කාටිකාකොටිතං ජෙට්ඨකං කත්වා යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා එවං භික්ඛූ* පුබ්බෙ පණ්ඩිතා දෙවරජ්ජං කාරයමානා අත්තනො ජීවිතං පරිච්චජන්තාපි පාණාතිපාතං න කරිංසු. එවං නාම එවරූපෙ නීය්‍යාණිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා අපරිසාවිතං සපාණකං උදකං පිවිස්සසීති තං භික්ඛුං ගරහිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මාතලිසංගාහකො ආනන්දො අහොසි, සකෙකා පන අහමෙවාති.

කුලාවක ජාතකං.

1. 4. 2.

රුදං මනුඤ්ඤන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං බහුභණ්ඩිකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා දෙවධම්මජාතකෙ වුත්තසදිසමෙව. සත්ථා තං භික්ඛුං සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! බහුභණ්ඩොති පුච්ඡි. ආම භගවාති. කිං කාරණා ත්වං භික්ඛු! බහුභණ්ඩා ජාතොති. සො එත්තකං සුත්වාව කුද්ධො නිවාසනපාරුපණං ඡඩ්ඩෙත්වා ඉමිනාදානි නීහාරෙන විචරාමීති සත්ථු පුරතො නග්ගො අට්ඨාසි. මනුස්සා ධී ධීති ආහංසු. සො තතො පලායිත්වා භික්ඛායාවත්තෙතා. භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිසින්නා සත්ථු නාම පුරතො එවරූපං කරිස්සතීති තස්ස අගුණකථං කථෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි භික්ඛූ පුච්ඡි. භගවා! සො හි නාම භික්ඛු තුම්හාකං පුරතො චතුපරිසමජ්ඣෙ භිරොත්තප්පං පහාය ගාමදාරකො විය නග්ගො ඨත්වා[1] මනුස්සෙහි ජිගුච්ඡියමානො භික්ඛායාවත්තනිත්වා සාසනා පරිහීනොති තස්ස අගුණකථාය නිසින්නම්හාති. සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව සො භික්ඛු භිරොත්තප්පාභාවෙන රතනසාසනා පරිහීනො, පුබ්බෙ ඉස්සිරත්තප්පවිලාභතොපි පරිහීනොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ පඨමකප්පෙ චතුපදා සීහා රාජානං අකංසු. මච්ඡා ආනන්දමච්ඡං, සකුණා සුවණ්ණහංසං, තස්ස පන සුවණ්ණහංසරාජස්ස ධීතා හංසපොතිකා අභිරූපා අහොසි.[2] සො තස්සා වරං අදාසි. සා

1. ඨත්වා-සත්ථ. 2. සී. හොති. *. භික්ඛවෙ-ඉති සබ්බත්ථ.

අත්තනෝ චිත්තරුචිතං සාමිකං වාරෙසි. හංසරාජා තස්සා වරං දත්වා හිමවන්තෙ සබ්බසකුණෙ සන්නිපාතාපෙසි. නානප්පකාරා හංසමොරාදයෝ සකුණගණා සමාගන්ත්වා එකස්මිං මහන්තෙ පාසාණතලෙ සන්නිපතිංසු. හංසරාජා අත්තනෝ චිත්තරුචිතං සාමිකං ආගන්ත්වා ගණ්හාතූති ධීතරං පක්කොසාපෙසි. සා සකුණසඞ්ඝං ඔලොකෙන්තී මණ්ඩිවණ්ණගීවං චිත්‍රපෙඛුණං මොරං දිස්වා අයං මෙ සාමිකො හොතූති රොචෙසි. සකුණසඞ්ඝා මොරං උපසඞ්කමිත්වා ආහංසු. සම්ම මොර! අයං රාජධීතා එත්තකානං සකුණානං මජ්ඣෙ සාමිකං රොචෙන්තී තයි රුචිං උප්පාදෙසීති. මොරො අජ්ජාපි තාව මෙ බලං න පස්සතීති[1] අතිතුවටියා හිරොත්තප්පං භින්දිත්වා තාව මහතො සකුණසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ පක්ඛෙ පසාරෙත්වා නච්චිතුං ආරභි. නච්චන්තො අප්පටිච්ඡන්නො අහොසි. සුවණ්ණහංසරාජා ලජ්ජිතො ඉමස්ස නෙව අජ්ඣත්තසම්භවතාය හිරි අත්ථි. න බහිද්ධාසම්භවතාය ඔත්තප්පං. තස්ස හීනනිහීනොත්තප්පස්ස මම ධීතරං දස්සාමීති සකුණසඞ්ඝමජ්ඣෙ ඉමං ගාථමාහ:-

රුදං මනුඤ්ඤං රුචිරං ච පිට්ඨි
වෙළුරියවණ්ණූපනිභා ච ගීවා,
ව්‍යාමප්පමාණානි ච පෙඛුණානි
නවෙවන තෙ ධීතරං නො දදාමීති.

තත්ථ **රුදං** මනුඤ්ඤන්ති නකාරස්ස දකාරො කතො. රුදං මනාපං වණ්ණසම්පන්නන්ති අත්ථො. **රුචිරා** ච පිට්ඨීති පිට්ඨිපි තෙ චිත්‍රාවෙව සොභනා ච. **වෙළුරියවණ්ණූපනිභාති** වෙළුරියමණ්ඩිවණ්ණසදිසා. **ව්‍යාමප්පමාණානීති** එකව්‍යාමප්පමාණානි. **පෙඛුණානීති** පියඤ්ච. **නවෙවන තෙ ධීතරං නො දදාමීති** හිරොත්තප්පං භින්දිත්වා නච්චිතභාවෙනෙව තෙ එවරූපස්ස නීලලජ්ජස්ස ධීතරං නො දදාමීති වත්වා හංසරාජා තස්මිංයෙව පරිසමජ්ඣෙ අත්තනෝ භාගිණෙය්‍යහංසපොතකස්ස ධීතරං අදාසි. මොරෙ හංසපොතිකං අලභිත්වා ලජ්ජිත්වා තතොව උඩ්ඩෙත්වා[2] පලායි. හංසරාජාපි අත්තනෝ වසනට්ඨානමෙව ගතො.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස හිරොත්තප්පං භින්දිත්වා රතන සාසනා පරිහීනො. පුබ්බෙ ඉත්ථිරතනපරිලාභතොපි පරිහීනොයෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මොරරා බහුභණ්ඩිකො අහොසි. හංසරාජා පන අහමෙවාති..

නවව ජාතකං.

---

1. ඉ., න පස්සතීති. 2. ඉ., උට්ඨහිත්වා.

1. 4. 3.

සමෙමොදමානානි ඉදං සත්ථා කපිලවත්ථුං උපනිස්සාය නිග්‍රොධාරාමෙ විහරන්තො චුම්බටකලහං ආරබ්භ කථෙසි. සො කුණාල ජාතකෙ ආවි භවිස්සති. තදා පන සත්ථා ඛුද්දකෙ ආමන්තෙත්වා මහාරාජා[1] ඛුද්දකානං අඤ්ඤමඤ්ඤං විඤ්ඤුහෙ නාම න යුත්තෙතා, තිරච්ඡානගතාපි හි පුබ්බෙ සමග්ගකාලෙ පවාමිතෙන අභිභවිත්වා යදා විවාදමාපන්නා තදා මහාවිනාසං පත්තාති වත්වා ඛුද්දිරුක්ඛකුලෙහි ආයාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො වට්ටකයොනියං නිබ්බත්තිත්වා අනෙකවට්ටකසහස්සපරිවාරො අරඤ්ඤෙ වසති. තදා එකො වට්ටකලුද්දකො තෙසං වසනට්ඨානං ඤත්වා වට්ටකවස්සිතං කත්වා තෙසං සන්නිපතිතභාවං ඤත්වා තෙසං උපරි ජාලං බිපිත්වා පරියන්තෙසු මදනෙතා සබ්බෙ එකතොකත්වා පච්ඡිං පූරෙත්වා ඝරං ගන්ත්වා තෙ වික්කිණිත්වා තෙන මූලෙන ජීවිකං කප්පෙති. අථෙකදිවසං බොධිසත්තො තෙ වට්ටකෙ ආහ අයං සාකුණිකො අම්හාකං ඛුද්දකෙ වික්‍රාසං පාපෙති, අහං එකං උපායං ජානාමි, ගෙනෙස අමෙහි ගණ්හිතුං න සක්ඛිස්සති ?තොදුනි පට්ඨාය එතෙන තුම්හාකං උපරි ජාලෙ බිත්තමත්තෙ එකෙකො එකෙකස්මිං ජාලක්ඛිකෙ සීසං ඨපෙත්වා ජාලං උක්ඛිපිත්වා ඉච්ඡිතට්ඨානං හරිත්වා එකස්මිං කණ්ටකගුම්බෙ පක්ඛිපථ, එවං සන්තෙ හෙට්ඨා තෙන තෙන ඨානෙන පලායිස්සාමාති. තෙ සබ්බෙ සාධූති පටිසුණිංසු. දුතියදිවසෙ උපරි ජාලෙ[2] බිත්තෙ බොධිසත්තෙන වුත්තනයෙනෙව ජාලං උක්ඛිපිත්වා එකස්මිං කණ්ටකගුම්බෙ බිපිත්වා සයං හෙට්ඨාභාගෙන තතො තතො පලායිංසු. සාකුණිකස්ස ගුම්බතො ජාලං මොචෙන්තස්සෙව විකාලො ජාතො. සො තුච්ඡහත්ථොව අගමාසි. පුන දිවසතො පට්ඨායපි වට්ටකා තථෙව කරොන්ති. සොපි යාව සූරියස්ස ත්‍රිඛත්තුං ජාලමෙව මොචෙන්තො කිඤ්චි අලභිත්වා තුච්ඡහත්ථොව ගෙහං ගච්ඡති. අථස්ස භරියා කුජ්ඣිත්වා චිරං දිවසෙ දිවසෙ තුච්ඡහත්ථො ආගච්ඡසි, අඤ්ඤම්පි තෙ ඛිපිතබ්බට්ඨානං අත්ථි මඤ්ඤන්ති ආහ. සාකුණිකො භද්දෙ! මම අඤ්ඤං පොසෙතබ්බට්ඨානං නත්ථි අපි ච ඛො පන තෙ වට්ටකා සම්මග්ගා හුත්වා චරන්ති, මයා බිත්තමත්තං ජාලං ආදාය කණ්ටකගුම්බෙ බිපිත්වා ගච්ඡන්ති, තඤ්ච පනෙතෙ සබ්බකාලමෙව සමෙමොදමානා විහරිස්සන්ති, චිරං මා විනස්සි, යදා තෙ විවාදමාපජ්ජිස්සන්ති තදා තෙ සබ්බෙව ආදාය තව මුඛං හාසයමානො ආගච්ඡිස්සාමීති වත්වා භරියාය ඉමං ගාථමාහ:-

සමෙමොදමානා ගච්ඡන්ති ජාලමාදාය පක්ඛිනො,
යදා තෙ විවදිස්සන්ති තදා එහිති මෙ වසන්ති.

---

1. ඉ., ඛිහාරාජානො. 2. ඉ., ජාලං.

තත්‍ර සද්දෙ විවදිස්සන්තීති යස්මිං කාලෙ තෙ වට්ටකා කාතා ලද්ධිකා කාතාගාහා හුත්වා විවදිස්සන්ති, කලහං කරිස්සන්තීති අත්ථො. **තදූභින්නන්ති තස්ස වචනන්ති** තස්මිං කාලෙ සබ්බෙපි තෙ මම වසං ආගච්ඡිස්සන්ති, අථාහං තෙ ගහෙත්වා තව මුඛං භාසඝනෙත්තා ආගච්ඡිස්සාමීති හරියං සමුස්සාසෙසි.

කතිපාහස්සෙව පන අවවයෙනථකො වට්ටකො ගොචරභූමිං ඔතරන්තො අඝලුලකෙඛත්වා අඤ්ඤස්ස සීසං අක්කමි. ඉතරො කො මං සීසෙ අක්කමීති කුජ්ඣි. අහං අඝලුලකෙඛත්වා අක්කමිං මා කුජ්ඣීති වුත්තෙපි ව කුජ්ඣියෙව. තෙ පුනප්පුනං කථෙන්තා එවමෙව මඤ්ඤමඤ්ඤං ජාලං උක්ඛිපිසිනි අඤ්ඤමඤ්ඤං විවාදං කරිංසු. තෙසු විවදන්තෙසු බොධිසත්තො විත්තෙසි විවාදකෙ ඝොසිභාවො නාම නත්ථි, ඉදානෙව තෙ ජාලං න උක්ඛිපිස්සන්ති, තතො මගන්තං විනාසං පාපුණිස්සන්ති, සාකුණිකො ඔකාසං ලභිස්සති, මයා ඉමස්මිං ඨානෙ න සක්කා වසිතුන්ති සො අත්තනො පරිසං ආදාය අඤ්ඤත්ථ ගතො. සාකුණිකොපි ඛො කතිපාහච්චයෙන ආගන්ත්වා වට්ටකවාසිත්තං වියාහිත්වා තෙසං සන්තිං පතිතානං උපරි ජාලං පක්ඛිපි. අථෙකො වට්ටකො තුඤ්ඤං කිර ජාලං උක්ඛිපන්තසෙව මත්ථකෙ ලොමානි පතිතානි, ඉදානි උක්ඛිපාති ආහ. අපරො තුඤ්ඤං කිර ජාලං උක්ඛිපන්තසෙව පිට්ඨි පකෙඛ්ඝ පතානි පතිතානි, ඉදානි උක්ඛිපාති ආහ. ඉති තෙසං එවං උක්ඛිප එවං උක්ඛිපාති වදන්තානඤ්ඤෙව සාකුණිකො ජාලං උක්ඛිපිත්වා සබ්බෙව තෙ එකතො කත්වා පචිත්වා පූරෙත්වා හරියං භාසඝමානො ගෙහං අගමාසි.

සත්ථා එවං මහාරාජ! ඛුද්දකානං නාම කලහො නාම න යුත්තොතා, කලහො විනාසමූලමෙව හොතීති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අපණ්ඩිතවට්ටකො දෙවදත්තො අහොසි. පණ්ඩිතවට්ටකො පන අහමෙවාති.

සම්මොදමාන ජාතකං.

1.4.4.

න මං ඝිනං න මං ඝණන්තීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං අරබභ කථෙසි. තදා හි සත්ථා තං භික්ඛුං සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡි. සච්චං භගවාති. කෙනාසි උක්කණ්ඨාපිතොසි? පුරාණදුතියිකා මෙ භන්තෙ! මධුරභත්තරසා තං ජහිතුං න සක්කොමීති. අථ නං සත්ථා භික්ඛු! එසා හි ඉත්ථි තව අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං එතං නිස්සාය මරණං පාපුණෙත්වා මං ආගම්ම මරණා මුත්තොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

**අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතො අහොසි. තදා සෙවට්ටා නදියං ජාලං ඛිපිංසු. අථෙකො මහාමච්ඡෝ රතිවසෙන අත්තනො මච්ඡියා සද්ධිං කීළමානො ආගච්ඡති. තස්ස සා මච්ඡී පුරතො ගච්ඡමානා ජාල

ගණ්හං සාසිත්වා ජාලං පරිහරමානා ගතා. සෝ පන කාමගිද්ධෝ ලොලමච්ඡෝ ජාලකුච්ඡිමේව පවිට්ඨෝ. කෙවට්ටා තස්ස ජාලං පවිට්ඨභාවං ඤත්වා ජාලා උක්කිපිත්වා මච්ඡං ගහෙත්වා අමාරෙත්වාව වාලිකාපිට්ඨේ ඛිපිත්වා ඉමං අඛාරෙසු පවිත්වා ඛාදිස්සාමාති අඛාරේ කරොන්ති. සූලං තච්ඡන්ති. මච්ඡෝ එතං අඛාරතාපනං වා සූල වෙධනං වා අඤ්ඤං වා පන දුක්ඛං න මං කිලමෙති, යං පන සා මච්ඡී අඤ්ඤං සෝ නූන ගතොති මයි දෙමනස්සං ආපජ්ජති තදෙව මං බාධතීති පරිදෙවමානෝ ඉමං ගාථමාහ:-

න මං සීතං නමං උණ්හං න මං ජාලසමි බාධනං,
යං ව මං මඤ්ඤතෙ මච්ඡී අඤ්ඤං සෝ රතියා ගතොති.

තත්ථ **න මං සීතං න මං උණ්හන්ති** මච්ඡානං උදකා නීහට කාලෙ සීතං හොති, තස්මිම්පි ගතෙ උණ්හං හොති, තදුභයං සන්ධාය න මං සීතං න මං උණ්හං බාධතීති පරිදෙවති යම්පි අඛාරෙසු පවත්තනමූලකං දුක්ඛං භවිස්සති. තම්පි සන්ධාය න මං උණ්හන්ති පරිදෙවතෙව. **න මං ජාලසම්බාධනන්ති** යම්පි මෙ ජාලස්මිං බාධනං අහොසි තම්පි මං න බාධෙතීති පරිදෙවති. **යං ච මඤ්ඤතෙ** ආදිම්හි අයං පිණ්ඩත්ථෝ සා මච්ඡී මම ජාලෙ පතිතස්ස ඉමෙහි කෙවට්ටෙහි ගහිත භාවං අජානන්තී මං අපස්සමානා සෝ මච්ඡෝ ඉදානි අඤ්ඤං මච්ඡිං කාමරතියා ගතෝ භවිස්සතීති විනොදෙති තං තස්සා දෙමනස්සපපතනාය චින්තනං මං බාධතීති වාලිකාපිට්ඨෙ නිපන්නෙනා පරිදෙවති.

තස්මිං සමයෙ පුරොහිතෝ දසපරිසපරිවුතෝ නහානත්ථාය නදීතීරං ආගතෝ. සෝ පන සබ්බරූතඤ්ඤූ හොති තෙනස්ස මච්ඡපරිදෙවනං සුත්වා එතදහොසි. අයං මච්ඡෝ කිලෙසපරිදෙවනං පරිදෙවති, එවං ආතුරචිත්තෝ බෝ පනෙස මිත්‍යාමොපි නිරයෙගෙව නිබ්බත්තිස්සති, අහමස්ස අවස්සයෝ භවිස්සාමීති කෙවට්ටානං සන්තිකං ගන්ත්වා ගණ්හථ! තුම්හෙ අම්හාකං එක දිවසම්පි ව්‍යඤ්ජනත්ථාය මච්ඡං න දෙථාති ආහ. කෙවට්ටා කිං වදෙථ සාමි! තුම්හාකං රුච්චනකමච්ඡං ගණ්හිත්වා ගච්ඡථාති ආහංසු අම්හාකං අඤ්ඤෙන කම්මං නත්ථි ඉමඤ්ඤෙව දෙථාති ගණ්හථ සාමීති. බොධිසත්තොපි තං උභොහි හත්ථෙහි ගහෙත්වා නදීතීරෙ නිසීදිත්වා අම්භො මච්ඡ! සචෙ තාහං අජ්ජ න පස්සෙය්‍යං ජීවිතක්ඛයං පාපුණෙය්‍යාසි. ඉදානි ඉතො පට්ඨාය මා කිලෙසවසිකො අහොසීති ඔවදිත්වා උදකෙ විස්සජ්ජෙත්වා නගරං පාවිසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්ච පරිගොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. සත්ථාපි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මච්ඡී පුරාණදුතියිකා අහොසි. මච්ඡෝ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු, පුරොහිතෝ අහමෙව අහොසිනන්ති.

මච්ඡජාතකං.

1. 4. 5.

සන්ති පඤ්ඤාති ඉදං සත්ථා මගධෙසු චාරිකං චරමානෝ දුවගහි නිබ්බාණං ආරබ්භ කථෙසි. එකසමිං හි සමයෙ සත්ථා මගධෙසු චාරිකං චරමානෝ අඤ්ඤතරස්මිං මගධගාමකෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තෝ භික්ඛුගණපරිවුතෝ මග්ගං පටිපජ්ජි. තස්මිං සමයෙ මහාදවෝ උට්ඨහි. පුරතෝ ව පච්ඡතෝ ව බහූ භික්ඛූ, සොපි ඛෝ අගහි එකච්චෙ එකජාලෝ හුත්වා අවත්ථරමානෝ ආගච්ඡතෙව. තත්‍රෙකෙ පුථුජ්ජනභික්ඛූ මරණභයභීතා පට්ඨයිං දස්සාම, තෙන දඩ්ඪට්ඨානං ඉතරෝ අග්ගි න ඔත්ථරිස්සතීති අරඤ්ඤසඤ්ඤිතං නිහරිත්වා අග්ගිං කරොනති. අපරෙ ආහංසු. ආවුසො! තුම්හෙ කිං නාම කරොථ? ගගනමජ්ඣෙ ඨිතං චන්දං පාචින ලොකධාතුතො උග්ගච්ඡන්තං සඤ්ඤාරංසිපතිමණ්ඩිතං සුරියමණ්ඩලං වෙලානිරෙ ඨිතා සමුද්දං සිනෙරුං නියස්ස ඨිතා සිනෙරුඤ්ච අපස්සන්තාවිය සදෙවකෙ ලොකෙ අග්ගපුග්ගලං අත්තනා සද්ධිං ගච්ඡන්තමෙව සම්මාසම්බුද්ධං අනොලොකෙත්වා පටිඤ්ඤං දෙමාති වදථ? බුද්ධබලං නාම න ජානාථ? එථ සත්ථු සන්තිකං ගම්ස්සාමාති. තෙ පුරතෝ ව පච්ඡතෝ ව ගච්ඡන්තා සබ්බෙපි එකතෝ හුත්වා දසබලස්ස සන්තිකං අගමංසු. සත්ථා මහාභික්ඛුසඞ්ඝපරිවාරෝ අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ අට්ඨාසි. දුවග්ගි අභිභවනෙනා විය විරවනෙනා ආගච්ඡති. ආගන්ත්වා තථාගතස්ස ඡිතට්ඨානං පත්වා තස්ස පදෙසස්ස සමන්තා සොළසකරීසමත්තං ඨානං පත්තෙනා උදකෙ ඔපිලාපිත තිණුක්කාවිය නිබ්බායි. විනිබෙඛධතො වත්තීසකරීසමත්තට්ඨානං අවත්ථරිතුං නාසක්ඛි. භික්ඛූ සත්ථුගුණකථං ආරභිංසු අහො! බුද්ධානං ගුණා[1] නාම, අයං හි නාම අවෙතනෝ අග්ගි බුද්ධානං ඡිතට්ඨානං අවත්ථරිතුං න සක්කොති උදකෙ තිණුක්කා විය නිබ්බායති. අහො! බුද්ධානං ආනුභාවො නාමාති. සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා න භික්ඛවෙ! එතං එතරහි මය්හං බලං, යං ඉමං භූම්පදෙසං පත්වා එස අග්ගි[2] නිබ්බායති. ඉදං පන මය්හං පොරාණකසච්චබලං ඉමස්මිං හි පදෙසෙ සකලම්පි ඉමං කපපං අග්ගි න ජලිස්සති. කපපට්ඨියපාටිහාරියං නාමෙතන්ති ආහ. අථායස්මා ආනන්දො සත්ථු නිසීදනත්ථාය වතුගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙසි. නිසිදි සත්ථා පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝොපි තථාගතං වන්දිත්වා පරිවාරෙත්වා නිසීදි. අථ සත්ථා ඉදං තාව භන්තෙ! අම්හාකං පාකටං, අතීතං පටිච්ඡන්නං, තං නො පාකටං කරොථාති භික්ඛූහි ආයාචිතො අතීතං ආහරි:-

---

1. ඉ. ගුණං. 2. ඉ. අග්ගෙහා.

බුධතුණ්ඩසෙන ගොචරං ආහරිත්වා පොසෙනති තස්ස පකතිපසාරෙත්වා ආකාසෙන ගමිණබලං වා[1] පාදෙ උක්ඛිපිත්වා ථලෙ ගමිණබලං වා නත්ථි. තසඤ්ච පදෙසං සංවච්ඡරෙ සංවච්ඡරෙ දුවගහිණගණා ඒති. සොපි තසම්මිපි සමයෙ මහාරවං රවනෙතා තං පදෙසං ගණ්හි. සකුණසඞ්ඝා අත්තනො අත්තනො කුලාවකෙහි නික්ඛමිත්වා මරණභයභීතා විරවන්තා පලායනති. බොධිසත්තසසපි මාතාපිතරෝ මරණභයභීතා බොධිසත්තං ඡඩ්ඩෙත්වා පලායිංසු. බොධිසත්තොපි කුලාවකෙ නිපන්නකොව සීවා උක්ඛිපිත්වා අවත්ථරිත්වා ආගච්ඡන්තං අග්ගිං දිසවා චින්තෙසි සචෙ මයං පකතිපසාරෙත්වා ආකාසෙන ගමිණබලං භවෙය්‍ය උපපත්තිවා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡෙය්‍යාම, සචෙ පාදෙ උක්ඛිපිත්වා ගමිණබලං භවෙය්‍ය පදවාරෙන අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡෙය්‍යාම, මාතාපිතරොපි ඛො මෙ මරණභයභීතා මං එකකං පහාය අත්තානං පරිත්තාණත්තා පලාතා, ඉදානි මෙ අඤ්ඤං පටිසරණං නත්ථි, අත්තානුමහි අසරණා. කිං නු ඛො අජ්ජ මයා කාතුං වට්ටතීති. අථස්ස එතදහොසි ඉමසම්මිං ලොකෙ සීලගුණා නාම අත්ථි, සච්ච ගුණා නාම අත්ථි, අතීතෙ පාරමියො පූරෙත්වා බොධිතලෙ නිසිදිත්වා අභිසම්බුද්ධා සීලසමාධිපඤ්ඤාවිමුත්තිවිමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නා සච්චානුද්දයකාරුඤ්ඤඛන්තිසම්පන්නාගතා සබ්බසත්තෙසු සමපවත්ත මෙත්තාභාවනා සබ්බඤ්ඤුබුද්ධා නාම අත්ථි, තෙහි ච පටිවිද්ධා ධම්මගුණා නාම අත්ථි, මයි වාපි එකං සච්චං අත්ථි සංවිජ්ජමානෙ එකො සභාවධම්මො පඤ්ඤායති. තයමා අතීතෙ බුද්ධෙ චෙව තෙහි පටිවිද්ධගුණෙ ච ආවජ්ජිත්වා මයි විජ්ජමානං සච්චසභාවධම්මං ගහෙත්වා සච්චකිරියං කත්වා අග්ගිං පටික්කමාපෙත්වා අජ්ජ මයා අත්තනො චෙව සෙසසකුණානඤ්ච සොත්ථිභාවං කාතුං වට්ටතීති. තෙනවුත්තං:-

"අත්ථි ලොකෙ සීලගුණෙ සච්චං සොවෙය්‍යානුද්දයා,
තෙන සච්චෙන කාහාමි සච්චකිරියමනුත්තරං.
ආවජ්ජිත්වා ධම්මබලං සරිත්වා පුබ්බකෙ ජිනෙ,
සච්චබලමපස්සාය සච්චකිරියං අකාසහ"නති a

අථ බොධිසත්තො අතීතෙ පරිනිබ්බුතානං බුද්ධානං ගුණෙ ආවජ්ජිත්වා අත්තනි විජ්ජමානං සච්චසභාවං ආරබ්භ සච්චකිරියං කරොන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

සන්ති පක්ඛා අපතනා සන්ති පාද අවඤ්චනා,
මාතා පිතා ච නික්ඛන්තා ජාතවෙද! පටික්කමාති.

තත්ථ සන්ති පක්ඛා අපතනාති මය්හං පක්ඛා නාම අත්ථි උපලබ්භන්ති. නො ච[2] ඛො සක්කා එතෙහි උප්පතිතුං ආකාසෙන ගන්තුන්ති අපතනා. සන්ති පාද අවඤ්චනාති පාදපි මෙ අත්ථි. තෙහි පන මෙ වඤ්චිතුං පාදවාරගමණෙන ගන්තුං න සක්කාති

1. ඉ. ආකාසඝමිණබලං. 2. ඉ. න්‍යව. a. චරියාපිටක-වට්ටකපොතවරියං.

අවඤ්ඤා. මාතාපිතා ච නිහඤ්ඤන්තීති යේ ච මං අඤ්ඤඤ්ච නෙගම්‍යං නෙපි මරණභයෙන මාතාපිතරෝ නිහඤ්ඤන්ති. **ජානවෙදති** අගතිං ආලපති. සෝ හි ජානෝ වෙදියති පඤ්ඤපෙති තස්මා ජානවෙදෝති වුච්චති. **පවිභත්තමාති** පටිගච්ඡ නිවත්තාති ජානවෙදං ආණාපෙති.

ඉති මහාසත්තෝ සවෙ මක්ඛං පඤ්ඤාතං අත්තිභාවෝ වෙව තෙ ච පඤාරෙත්වා ආකාසෙ අපතන්තභාවොච සච්චං පාදුනං අත්ථි භාවෝ වෙව[1] උක්ඛිපිත්වා අවඤ්ඤාභාවෝ මාතාපිතූනං මං කුලාවකෙ යෙව ඡඩ්ඩෙත්වා පලාතභාවෝ ච සවෙවා සභාවභූතොයෙව ජානවෙද! එතෙන සවෙවන ත්වං ඉතෝ පටික්කමාති කුලාවකෙ නිපන්නකොව[2] සච්චකිරියං අකාසි. තස්ස සහ සච්චකිරියාය සොළසකරිසමත්තෙ ඨානෙ ජාතවෙදෝ පටික්කමි. පටික්කමනෙනෙව තජ්ඣාපයමානොව අරඤ්ඤං ගතෝ උදකෙ පන ඔපිලාපිතා උක්කා විය තත්ථෙව නිබ්බායි. තෙන වුත්තං:-

"සහසච්චකතෙ මය්හං මහා පජ්ජලිතෝ සිඛි,
වජ්ජෙසි සොළසකරිසානි උදකං පත්වා යථා සිඛී"ති. a

තං පනෙතං ඨානං සකලෙපි ඉමස්මිං කප්පෙ අග්ගිනා අනභිභවනීයතාය කප්පට්ඨියපාටිහාරියං නාම ජාතං. එවං බොධිසත්තෝ සච්චකිරියං කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ යථාකම්මං ගතෝ.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉමස්ස වනස්ස අග්ගිනා අනජ්ඣාවරණං එතරහි මයහං බලං පොරාණං පනෙතං වට්ටකපොතකකාලෙ මය්හ මෙව සච්චබලනති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ කෙචි සොතාපන්නා අහෙසුං කෙචි සකදාගාමිනෝ. කෙචි අනාගාමිනෝ අහෙසුං. කෙචි අරහත්තඵලපත්තා. සත්ථාපි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි, තදා මාතාපිතරෝ එතරහි මාතාපිතරෝව අහෙසුං. වට්ටකරාජා පන අහමෙවාති.

වට්ටකජාතකං.

---

1. 4. 6.

ඉං නිසිඤ්ඤාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෙ දඬ්ඩපණ්ණ සාලං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. එකෙ කිර භික්ඛු සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා ජෙතවනතො නික්ඛම්ම නොසලෙසු එකං පච්චන්තගාමං උපනිස්සාය එකස්මිං අරඤ්ඤෙ සෙනාසනෙ වසති. අථස්ස පඨම්මාසෙයෙව පණ්ණසාලා ඩය්හිත්ථ, සෙ පණ්ණසාලා මේ දඬ්ඩා දුක්ඛං වසාමීත් මනුස්සානං ආචික්ඛි. මනුස්සා ඉදානි නො ඛෙත්තං පරියුකඛං කෙදාරෙ පායෙත්වා කරිස්සාම එතස්මිං පායිතෙ බීජං වපිත්වා බීජෙ වුත්තෙ වතිං කත්වා වතියා කත්වා නිඛණිත්වා ලාඝිත්වා මද්දිත්වාති එවං තං තං කම්මං අපදිසන්තා

1. ඉ. තෙව. 2. ඉ. නිපන්නොව. a. චරියාපිටක-වට්ටකපොතචරියං.

යෙව තෙමාසං විතිනාමෙසුං. සෝ භික්ඛු තෙමාසං අඛෝකාසෙ දුක්ඛං වසනෙනා කම්මට්ඨානං වඩෙත්වා විසෙසං නිබ්බත්තෙතුං නාසක්ඛි. පවාරෙත්වා පන සද්ධිසනතිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තෙ නිසිදි. සත්ථා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කිං භික්ඛු! සුඛෙන වස්සං වුත්ථොසි? කම්මට්ඨානං තෙ මත්ථකං පත්තනෙති පුච්ඡි. සෝ තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා සෙනාසනසප්පායස්ස මෙ අභාවෙන කම්මට්ඨානං මත්ථකං න පත්තනෙති ආහ. සත්ථා පුබ්බෙ භික්ඛු! තිරච්ඡානගතාපි අත්තනො සප්පායාසප්පායං ජානිංසු. එවං සමා න අඤ්ඤසිති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙනෙන බොධිසත්තො සකුණයොනියං නිබ්බත්තිත්වා සකුණසඝ පරිවුතො අරඤ්ඤ යතනෙ සාඛාවිටපසම්පන්නං මහාරුක්ඛං නිස්සාය වසති. අථෙ කදිවසං තස්ස රුක්ඛස්ස සාඛාසු අඤ්ඤමඤ්ඤං ඝංසන්තීසු වුණ්ණං පතති ඵලමෝ උට්ඨාති. තං දිස්වා බොධිසත්තො විනෙත්වා ඉමා සෙ සාඛා එවං ඝංසමානා අග්ගිං විස්සජ්ජිස්සන්ති, සෝ පත්තිවා පුරාණපණ්ණානි ගණ්හිස්සති. තතො පට්ඨාය ඉමම්පි රුක්ඛං ඛාපෙස්සති. න සක්කා ඉධ අම්හෙහි වසිතුං ඉතො පලායිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගන්තුං වට්ටතීති. සෝ සකුණසඝස්ස ඉමා ගාථමාහ:-

යං නිස්සිතා ජගතිරුහං විහඞ්ගමා සබ්බං අග්ගිං පමුඤ්චති,
දිසා හජථ වක්කඞ්ගා! ජාතං සරණතො භයන්ති.

තත්ථ ජගතිරුහන්ති ජගතී වුච්චති පඨවී. තත්ථ ජාතරුක්ඛෙ[1] ජගතිරුහොති වුච්චති. විහඞ්ගමාති විහං වුච්චති ආකාසං. තත්ථ ගමණතො පක්ඛි විහඞ්ගමාති වුච්චන්ති. දිසා හජථාති ඉමං රුක්ඛං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤතො පලායනත්ථා වත්තසෙ දිසා හජථ. වක්කඞ්ගාති සකුණෙ ආලපති. තෙ හි උත්තමඞ්ගං ගළං කදාචි කදාචි වඞ්කං කරොන්ති තස්මා වක්කඞ්ගාති වුච්චන්ති. වඞ්කා වා තෙසං උභොසු පස්සෙසු පක්ඛා ජාතාතිපි වක්කඞ්ගා. ජාතං සරණතො භයන්ති අම්හාකං අවස්සයරුක්ඛතොයෙව භයං නිබ්බත්තං, එථ අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡාමාති.

බොධිසත්තස්ස වචනකරා පණ්ඩිතසකුණා තෙන සද්ධිං එකපහාරෙනෙව උප්පතිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගතා. යෙ පන අපණ්ඩිතා තෙ එවමෙව එස බිත්තුම්හෙන උදකෙ කුමුදිලෙ පස්සන්තී තස්ස වචනං අගණ්හිත්වා තත්ථෙව වසිංසු. තතො නව්වරසෙසෙව බොධි සත්තෙන විඤ්ඤාපිතාකාරෙනෙව අග්ගි නිබ්බත්තිත්වා තං රුක්ඛං අග්ග හෙසි. ධූමෙ ච ජාලාසු ච උට්ඨිතාසු ධූමන්ධා සකුණා අඤ්ඤත්ථ ගන්තුං කාමකඞ්ගිංසු අග්ගිමහි පතිත්වා[2] විනාසං පාපුණිංසු.

සත්ථා එවං භික්ඛු! පුබ්බෙ තිරච්ඡානගතාපි රුක්ඛග්ගෙ වසන්තා අත්තනො සප්පායාසප්පායං ජානන්ති. එවං සමා න අඤ්ඤසිති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරිදොසානෙ

1. ඉ. ජාතරුක්ඛා. 2. ඉ. පතිත්වා දත්වා

සෝ භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිතො. සත්ථාපි අනුසන්ධිං සමෙවෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බොධිසත්තස්ස වචනකරා සකුණා බුද්ධපරිසා අහෙසුං, පණ්ඩිතසකුණො පන අහමෙවාති.

සකුණ ජාතකං

---

1. 4. 7.

සෙ වඩ්ඪමපචායෙථාති ඉදං සත්ථා සාවත්ථිං ගච්ඡන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සෙනාසනපටිබාහනං ආරබ්භ කථෙසි. අනාථපිණ්ඩිකෙන හි විහාරං කාරෙත්වා දූතෙ පෙසිතෙ සත්ථා රාජගහා නික්ඛම්ම වෙසාලිං පත්වා තත්ථ යථාභිරන්තං විහරිත්වා සාවත්ථිං ගමිස්සාමීති මග්ගං පටිපජ්ජි. තෙන ච සමයෙන ඡබ්බග්ගියානං අන්තෙවාසිකා පුරතො පුරතො ගන්ත්වා ථෙරානං සෙනාසනෙසු අග්ගහිතෙසෙව ඉදං සෙනාසනං අම්හාකං උපජ්ඣායස්ස ඉදං ආචරියස්ස ඉදං අම්හාකමෙව භවිස්සතීති සෙනාසනානි පළිබුජ්ඣන්ති, පච්ඡා ආගතා ථෙරා සෙනාසනානි න ලභන්ති. සාරිපුත්තත්ථෙරස්සාපි අන්තෙවාසිකා ථෙරස්ස සෙනාසනං පරියෙසන්තා න ලභිංසු. ථෙරො සෙනාසනං අලභන්තො සත්ථු සෙනාසනස්ස අවිදූරෙ එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසජ්ජාය ච වඩ්ඪමෙන ච විහාරමෙසි. සත්ථා පච්චූසසමයෙ නික්ඛමිත්වා උක්කාසි. ථෙරොපි උක්කාසි. සෝ එසොහි? අහං භන්තෙ! සාරිපුත්තොති. සාරිපුත්ත! ඉමස්ස වෙලාය ඉධ කිං කරොසීති? සෝ තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සත්ථා ථෙරස්ස වචනං සුත්වා ඉදානි තාව මයි ජීවන්තෙයෙව භික්ඛූ අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවා අප්පතිස්සා විහරන්ති. පරිනිබ්බුතෙ නු ඛො කිං කරිස්සන්තීති ආවජ්ජන්තස්ස ධම්මසංවෙගො උදපාදි. සෝ පභාතාය රත්තියා භික්ඛූ සන්නිපාතාපෙත්වා භික්ඛූ පුච්ඡි සත්ථා කිර භික්ඛවෙ! ඡබ්බග්ගියා පුරතො පුරතො ගන්ත්වා ථෙරානං භික්ඛූනං සෙනාසනං පටිබාහන්තීති? සත්ථා භගවාති. තතො ඡබ්බග්ගියෙ ගරහිත්වා ධම්මිං කථං කත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි. කො නු ඛො භික්ඛවෙ! අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං අරහතීති? එකවෙව ඛත්තියකුලා පබ්බජිතොති ආහංසු එසාවෙව බ්‍රාහ්මණකුලා ගහපතිකුලා පබ්බජිතොති. අපරෙ චිත්තඩ්ඩරා ධම්මකථිකා පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභී දුතියස්ස තතියස්ස චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභීති. අපරෙ සොතාපන්නා සකදාගාමී අනාගාමී අරහා තෙවිජ්ජා ඡළභිඤ්ඤාති ආහංසු. එවං තෙහි භික්ඛූහි අත්තනො අත්තනො රුච්චනෙන අග්ගාසනා දිරභාතං කථිතකාලෙ සත්ථා ආහ. න භික්ඛවෙ! මය්හං සාසනෙ අග්ගාසනාදිනි පත්වා ඛත්තියකුලා පබ්බජිතො පමාණං. න බ්‍රාහ්මණ කුලා න ගහපතිකුලා පබ්බජිතො න චිත්තඩ්ඩරො, න සුත්තන්තිකො, නාභිධම්මිකො, න පඨමජ්ඣානාදිලාභිතො, න සොතාපන්නාදයො

පමාණං. අථඛෝ භික්ඛවෙ! ඉමස්මිං සාසනෙ යථාබුඩ්ඨං අභිවාදන පච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මං සාමීචිකම්මං කාතබ්බං අඤ්ඤාසනං අඤ්ඤා දකං අඤ්ඤපිණ්ඩා ලද්ධබ්බා ඉදමෙත්ථපමාණං. තයමා බුඩ්ඨතරා භික්ඛු එතෙසං අනුවත්තිකා ඉදානි ඛෝ පන භික්ඛවෙ! සාරිපුත්තා මයඤ්ච අඤ්ඤාවකා අනුධම්මවක්කපවත්තකා මහාතත්තර සෙනාසනං ලද්ධුං අරහති සෝ ඉමං රත්තිං සෙනාසනං අලභන්තා රුක්ඛමූලෙ වීතිනාමෙසි. තුම්හෙ ඉදානෙව එවං අගාරවා අප්පතිස්සා ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ කිනනි කත්වා විහරිස්සථාති. අථ තෙසං ඔවාදදානත්ථාය පුබ්බෙ භික්ඛවෙ! තිරච්ඡානගතාපි තථා පතෙතං අම්හාකං පතිරූපං යං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවා අප්පතිස්සා අඤ්ඤාඤවුත්තිනෝ විහරෙය්යාම අමෙහුං මහල්ලකතරං ජාතිත්වා තස්ස අභිවාදනාදීනි සරිස්සාමාති සාධුකං වීමංසිත්වා අයං නෝ මහල්ලකොති ඤත්වා තස්ස අභිවාදනාදීනි කත්වා දෙවපථං පූරයමානා ගතාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ හිමවන්තපස්සෙ එකං මහානිග්‍රොධං උපනිස්සාය තයොා සහායා විහරිංසු සීහගිරෝ මක්කටෝ හත්ථිති. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවා අප්පතිස්සා අඤ්ඤාඤවුත්තිනෝ අහෙසුං. අථ නෙසං එතද හොසි න යුත්තං අම්හාකං එවං විහරිතුං, ඤාතූන මයං යෝ නෝ මහල්ලකතරෝ තස්ස අභිවාදනාදීනි කරොන්තා විහරෙය්යාමාති, කෝ පන නෝ මහල්ලකතරොති විනෙතබ්බා එකදිවසං අපෙසෝ උපායොති තයොපි ජනා නිග්‍රොධමූලෙ නිසීදිත්වා තිත්තිරා ව මක්කටෝ ච හත්ථිං පුච්ඡිංසු සම්ම හත්ථි! ත්වං ඉමං නිග්‍රොධරුක්ඛං කිත්තකමාණකාලතො පට්ඨාය ජානාසීති? සෝ ආහ සම්මා! අහං තරුණපොතකකාලෙ ඉමං නිග්‍රොධගච්ඡං[1] අනන්තරසත්තුං කත්වා ගච්ඡාමි අනන්තරිත්වා ඨිතකාලෙ ව පන මෙ එතස්ස අග්ගසාඛා තාතිං ඝටෙතිති එවාහං ඉමං ගච්ඡකාලතො පට්ඨාය ජානාමීති. පුන උභොා ජනා පුරිමනයෙනෙව මක්කටං පුච්ඡිංසු සෝ ආහ අහං සම්මා! මක්කටච්ඡාපකො සම්මනෝ භූමියං නිසීදිත්වා ගීවං අනුක්ඛිපිත්වා ඉමස්ස නිග්‍රොධපොතකස්ස අග්ගඛ්ඩුරං ඛාදාමි එවාහං ඉමං බුද්ධකාලතො පට්ඨාය ජානාමීති ආහ.[2] ඉතරෙ උභොා පුරිමනයෙනෙව තිත්තිරං පුච්ඡිංසු සෝ ආහ සම්මා! පුබ්බෙ අසුකස්මිං නාම ඨානෙ මහානිග්‍රොධරුක්ඛා අහොසි. අහං තස්ස ඵලානි ඛාදිත්වා එතස්මිං ඨානෙ වච්චං පාතෙසිං, තතො එසරුක්ඛා ජාතොා එවාහං ඉමං අජාතකාලතො පට්ඨාය ජානාමි. තයමා අහං තුම්හෙ ඊ ජාතියා මහල්ලකතරොති. එවං වුත්තෙ මක්කටෝ ච හත්ථි ච තිත්තිරපණ්ඩිතං ආහංසු. සම්ම! ත්වං අම්හෙහි මහල්ලකතරෝ ඉතෝ පට්ඨාය මයං තව සක්කාරගරුකාරමානනවන්දනපූජනාදීනෙව අභිවාදනපච්චුට්ඨානං අඤ්ඤලිකම්මසාමීචිකම්මානි ච කරිස්සාම ඔවාදෙ

1. සී: නිග්‍රොධරුක්ඛං. 2. ඉ.: අථ.

වතෙ ඨස්සාම. එවං පන ඉතෝ පට්ඨාය අම්හාකං ඔවාදානුසාසනිං දදෙය්‍යාසීති. තතෝ පට්ඨාය තිත්තිරෝ තෙසං ඔවාදං අදාසි, සීලෙසු පතිට්ඨාපෙසි, සයම්පි සීලානි සමාදියි, තෙ තයොපි ජනා පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාය අඤ්ඤමඤ්ඤං සගාරවා සපතිස්සා සඟාග වුත්තිතො හුත්වා ජීවිතපරියොසානෙ දෙවලොකපරායණා අහෙසුං.

තෙසං තිණ්ණං සමාදානං තිත්තිරියබ්‍රහ්මචරියං නාම අහොසි තෙ හි නාම භික්ඛවෙ! තිරච්ඡානගතා අඤ්ඤමඤ්ඤං සගාරවා සපතිස්සා විහරිංසු තුම්හෙ එවං සත්ථුසාසනෙ ඛම්මවිනයෙ පබ්බජිත්වා කසමා අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවා අපතිස්සා විහරථ? අනුජානාමි භික්ඛවෙ! ඉතෝ පට්ඨාය තුම්හාකං යථාබ්‍යම්හං අභිවාදනපච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මසාමීචිකම්මං යථාබ්‍යම්හං අගාහාසනං අගාහාදකං අගාහ පිණ්ඩං න ඉතෝ පට්ඨාය ව නවකතරෙන බ්‍රම්හතරෝ සෙනාසනෙන පටිබාහිතබ්බා. යො පටිබාහෙය්‍ය ආපත්තිදුක්කටස්සාති. එවං සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

යෙ වදඨමපචායනතී තරා ධම්මස්ස කොවිදා,
දිට්ඨෙව ධම්මෙ පාසංසා සම්පරායෙ ව සුගතීනී.

තත්‍ථ යෙ වදඨමපචායනතීති ජාතිවදඨා වයොවදඨා ගුණවදඨොති තයොා වදඨා. තෙසු ජාතිසම්පන්නා ජාතිවදඨා නාම. වයෙ යිතො වයොවදඨා නාම. ගුණසම්පන්නා ගුණවදඨා නාම. තෙසු ගුණසම්පන්නා වයොවදඨා ඉමස්මිං ඨානෙ වදඨොති අධිප්පෙතො. අපචායනතීති ජෙට්ඨාපචායිකකම්මෙන පූජෙනති. ධම්මස්ස කොවිදාති ජෙට්ඨාපචායනධම්මෙ[1] කොවිදා කුසලා. දිට්ඨෙව ධම්මෙති ඉමස්මිං යෙව අත්තභාවෙ. පාසංසාති පසංසාරහා. සම්පරායෙ ව සුගතීනීති සම්පරෙතබ්බෙ ඉමං ලොකං හිත්වා ගන්තබ්බෙ පරලොකෙපි[2] තෙසං සුගතියෙව හොතීති. අථං පනෙත්‍ථ පිණ්ඩපාතිකා භික්ඛවෙ! ඛත්තියා වා හොන්තු බ්‍රාහ්මණා වා වෙස්සා වා සුද්දා වා ගහට්ඨා වා පබ්බජිතා වා තිරච්ඡානගතා වා යෙ කෙචි සත්තා ජෙට්ඨාපචිතිකම්මෙ ජෙකා කුසලා ගුණසම්පන්නානං වයොවුඩ්ඨානං අපචිතිං කරොන්ති, තෙ ඉමස්මිං ව අත්තභාවෙ ජෙට්ඨාපචිතිකාරකානි පසංසං වණ්ණං ථොමනං ලභන්ති[3] කායස්ස ච භෙදා සග්ගෙ නිබ්බත්තන්තීති.

එවං සත්ථා ජෙට්ඨාපචිතිකම්මස්ස ගුණං කථෙත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ඛත්තියගණා මොග්ගල්ලානෙ අහොසි. මක්කටවා සාරිපුත්තො, තිත්තිරපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

තිත්තිර ජාතකං.

---

1. ඉ. ජෙට්ඨාපචායනධම්මස්ස.
2. සී. සම්පරෙතබ්බා ඉමං ලොකං හිත්වා ගන්තබ්බාපරලොකෙපි.
3. සී ලභන්තා

1. 4. 8.

නාවවනාතනිකානිපසෙසෙතූති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො චීවරවඩ්ඩකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. එකො කිර ජේතවනවාසිකො භික්ඛු යං කිඤ්චි චීවරෙ කත්තබ්බං ඡෙදනඝට්ටනවිචාරණාදිකං කම්මං තත්ථ සුකුසලො සො තාය කුසලතාය චීවරං වඩ්ඩෙති තස්මා චීවරවඩ්ඩකොත්වෙව පඤ්ඤායිත්ථ. කිං පනෙස කරොතීති? ජිණ්ණපිලොතිකාසු හත්ථකම්මං දස්සෙත්වා සුඨුසිතං මනාපං චීවරං කත්වා රජනපරියොසානෙ පිට්ඨිදණ්ඩකෙන රජිත්වා සඛෙඩන ඝංසිත්වා උජුජලං මනුස්සඳං කත්වා නික්ඛිපති, චීවරකම්මං කාතුං අජානන්තා භික්ඛූ අඝතෙ සාටකෙ ගහෙත්වා තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා මයං චීවරං කාතුං න ජානාම, චීවරං නො කත්වා දෙථාති වදන්ති. සො චීවරං ආවුසො! කසිරමානං චිරෙන නිට්ඨාති. මයං කතචීවරමෙව අත්ථි ඉමෙ සාටකෙ ඨපෙත්වා ගණ්හිත්වා ගච්ඡථාති නීහරිත්වා දස්සෙති, තෙ තස්ස වණ්ණසම්පත්තිං ගෙව දිස්වා අන්තරං අජානන්තා පිරන්ති සඤ්ඤං අහතසාටකෙ චීවරවඩ්ඩකස්ස දත්වා ගණ්හිත්වා ගච්ඡන්ති. තං තෙහි ථොකං කිලිට්ඨකාලෙ උණ්හොදකෙන ධොවියමානං අත්තනො පකතිං දස්සෙති. තත්ථ තත්ථ ජිණ්ණට්ඨානං පඤ්ඤායති, තෙ විප්පටිසාරිනො හොන්ති. එවං ආගන්තුගතෙ පිළොති කාහි වඤ්චනෙත්වා සො භික්ඛු සබ්බත්ථ පාකටො ජාතො, යථාමෙස ජේතවනෙ තථා අඤ්ඤතරස්මිං ගාමකෙපි එකො චීවරවඩ්ඩකො ලොකං වඤ්චෙත්වීති තස්ස සමඤ්ඤා භික්ඛූ ගන්ත්වා! ජේතවනෙ කිර එකො චීවරවඩ්ඩකො එවං ලොකං වඤ්චෙත්වීති ආරොචෙසිංසු.

අථස්ස එතදහොසි ඝාසුඛං තං නගරවාසිකං වඤ්චෙමීති පිළොතිකචීවරං අතිමනාපං කත්වා සුරත්තං රජිත්වා තං පාරුපිත්වා ජේතවනං අගමාසි. ඉතරෙ තං දිස්වාව ලොභං උප්පාදෙත්වා ගන්ත්වා! ඉමං චීවරං තුම්හෙහි කතන්ති පුච්ඡි. ආම ආවුසොති. ගන්ත්වා! ඉමං චීවරං මය්හං දෙථ. තුම්හෙ අඤ්ඤං ලභිස්සථාති, ආවුසො මයං ගාමවාසිකා දුල්ලභපච්චයා ඉමාහං තුය්හං දත්වා අත්තනා කිං පාරුපිස්සාමීති? ගන්ත්වා! මම සන්තිකෙ අහතසාටකා අත්ථි, තෙ ගහෙත්වා තුම්හාකං චීවරං කරෙථාති. ආවුසො! මයං එත්ථ හත්ථකම්මං දස්සිතං තයි පන එවං වදන්තෙ කිං සක්කා කාතුං? ගණ්හාහි තන්ති තස්ස පිළොතිකචීවරං දත්වා අහතසාටකෙ ආදාය තං වඤ්චෙත්වා පක්කාමි ජේතවනවාසිකොපි තං චීවරං පාරුපිත්වා කතිපාහච්චයෙන උණ්හොදකෙන ධොවන්තො ජිණ්ණපිලොතිකභාවං දිස්වා ලජ්ජිතො ගාමවාසි චීවරවඩ්ඩකෙන කිර ජේතවනවාසිකො වඤ්චිතොති තස්ස වඤ්චිතභාවෙව සඛ්ඛමජ්ඣෙ පාකටො ජාතො.

අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං තං කථං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථාති පුච්ඡි. තෙ තමත්ථං ආරොචෙසිංසු. සත්ථා න භික්ඛවෙ! ජේතවන

වාසී විවරවඤ්චකො ඉදානෙව අඤ්ඤං වඤ්චෙසි, පුබ්බෙපි වඤ්චෙසියෙව න ගාමවාසිකෙනපි ඉදානෙව එස ජෙතවනවාසී විවර වඤ්චකො වඤ්චිතො පුබ්බෙපි වඤ්චිතොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ එකසමිං අරඤ්ඤායතනෙ බොධිසත්තො අඤ්ඤතරං පදුමසරං නිස්සාය සීතෙ රුක්ඛෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තදා අඤ්ඤතරසමිං නාතිමහන්තෙ සරෙ නිද්ඛමනමයෙ උදකං මන්දං අහොසි. බහූ වෙත්ථ මච්ඡා හොන්ති. අථෙකො බකො තෙ මච්ඡෙ දිස්වා එකෙනුපායෙන ඉමෙ මච්ඡෙ වඤ්චෙත්වා ඛාදිස්සාමීති ගන්ත්වා උදකපරියන්තෙ විත්තෙන්තො නිසීදි. අථ නං මච්ඡා දිස්වා කිං[1] විත්තෙන්තො නිසින්නොසීති පුච්ඡිංසු. තුම්හාකං විත්තෙන්තො නිසින්නොම්හීති. අම්හාකං කිං විත්තෙසි අය්‍යාති? ඉමස්මිං සරෙ උදකං පරිහාතං හොවරෝ මඤ්ඤෙ නිද්ඛමෙ ච මහන්තො. ඉදානිමෙ මච්ඡා කිංනාම කරිස්සන්තීති තුම්හාකං විත්තෙන්තො නිසින්නොම්හීති. අථ කිං කරොම අය්‍යාති? තුම්හෙ සබෙ මය්හං වචනං කරෙය්‍යාථ අහං වො එකෙකං මුඛතුණ්ඩෙන ගහෙත්වා එකං පඤ්චවණ්ණපදුමසණ්ඩං මහාසරං නෙත්වා විස්සජ්ජෙය්‍යන්ති. අය්‍ය! පඨමකපිකතො පට්ඨාය මච්ඡානං විත්තනකබකො නාම නත්ථි. තිං අජ්ඣෙසු එකෙකං ඛාදිතුකාමොසීති? නාහං තුම්හෙ මය්හං සද්දහන්තෙන ඛාදිස්සාමි. සබෙ පන සරස්ස අභිභාවං මය්හං න සද්දහථ එතං මච්ඡං මය්හ සද්ධිං සරං පස්සිතුං පෙසෙථාති,

මච්ඡා තස්ස සද්දහිත්වා අයං ජලෙපි ථලෙපි සම්පත්තොති එකං කාණමහාමච්ඡං අදංසු ඉමං ගහෙත්වා ගච්ඡථාති. සො තං ගහෙත්වා නෙත්වා සරෙ විස්සජ්ජෙත්වා සබ්බං සරං දස්සෙත්වා පුනාගන්ත්වා තෙසං මච්ඡානං ආරොචෙසි. තෙ තස්ස කථං සුත්වා ගන්තුකාමා හුත්වා සාධු අය්‍ය! අම්හෙ ගණ්හිත්වා ගච්ඡාහීති ආහංසු. බකො පඨමං තං කාණමහාමච්ඡං ඒකව ගහෙත්වා සරතීරං නෙත්වා සරං දස්සෙත්වා සරතීරෙ ජාතෙ වරණරුක්ඛෙ නිලීයිත්වා තං විටපන්තරෙ පක්ඛිපිත්වා තුණ්ඩෙන විජ්ඣන්තො ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා මංසං ඛාදිත්වා කණ්ටකෙ රුක්ඛ මූලෙ පාතෙත්වා පුන ගන්ත්වා විස්සථෙය්‍ය මෙ සොං මච්ඡෙ අඤ්ඤෙ ආගච්ඡන්තූති එතෙනුපායෙන එකෙකං ගහෙත්වා සබ්බමච්ඡකෙ ඛාදිත්වා පුන ආගතෙ එකමච්ඡම්පි නාද්දස.

එකෙ පනෙත්ථ කක්කටකෙ අවසිට්ඨෙ. බකො තම්පි ඛාදිතුකාමෙ හුත්වා හොං! කක්කටක! මය්‍හ සබ්බෙ තෙ මච්ඡා නෙත්වා පදුමසණ්ඩෙ නෙත්වා මහාසරෙ විස්සජ්ජිතා, එහි ත්වම්පි නෙස්සාමීති. මඤ්ඤෙහත්වා ගච්ඡන්තො කථං ගණ්හිස්සසීති? ඛණිත්වා ගණ්හිත්වා ගම්ස්සාමීති. තිං එවං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තො මං පාතෙස්සසි, නාහං තය්‍හ සද්ධිං ගම්ස්සාමීති. මාභායි අහං තං සුගහිතං ගහෙත්වා ගම්ස්සාමීති.

1. ඉං. කිං අය්‍ය.

කණ්ඩකටකෝ විනෙතසි ඉමස්ස මවෙජ තෙත්වා සරෙ විස්සජ්ජනං තාම නත්ථි, සබෙ පන මං සරෙ විස්සජ්ජෙස්සන්ති ඉවෙවතං කුසලං නොවෙ විස්සජ්ජෙස්සති, ජීවමස්ස ඡින්දිත්වා ජීවිතං හරිස්සාමීති. අථ නං එවමාහ සම්ම බක! න ඛො එවං සුගහිතං ගහෙතුං සක්කිස්සසි, අම්හාකං පන ගහණං සුගහණං සථාහං අලෙන තව ජීවං ගහෙතුං ලභිස්සාමි, තව ජීවං සුගහිතං කත්වා තයා සද්ධිං ගමිස්සාමීති. සො තං වඤ්චෙතුකාමෝ එසමනෙති අජානන්තොව සාධූති සම්පටිච්ඡි කණ්ඩකටකෝ අත්තනෝ අලෙහි කම්මාරසණ්ඩාසෙන විය තස්ස ජීවං සුගහිතං කත්වා ඉදානි ජවජ්ජාති ආහ. සො තං තෙත්වා සරං දස්සෙත්වා වරණරුක්ඛාභිමුඛොව පායාසි. කණ්ඩකටකෝ ආහ මාතුල! අයං සරෝ එත්තකා ත්වං පන ඉත්තං නෙසීති. බකෝ පියමාතුලකෝ අනිභිණ්ඩිපුත්තොසි මෙ ත්වන්ති වත්වා ත්වං එස මං උක්ඛිපිත්වා ත්වව රණ්ඩා මියාං දස්සෙති සඤ්ඤං කරොසි මඤ්ඤෙ පඤ්ඤත්තං වර රුක්ඛමූලෙ කණ්ටකරාසිං, යථා මෙ තෙ සබ්බමජ්ජ ඛාදිතා තම්පි තථෙව ඛාදිස්සාමීති ආහ.

කණ්ඩකටකෝ එතෙ[1] මවජ්ජ අත්තනෝ බාලතාය තයා ඛාදිතා අහං පන තෙ මං ඛාදිතුං න දස්සාමි, තඤ්ඤෙවව පන විනාසං පාපෙස්සාමි ත්වං හි බාලතාය මයා වඤ්චිතභාවං නජානාසි මරන්තා උභොපි මරිස්සාම එස තෙ සිසං ඡින්දිත්වා භූමියං බිපිස්සාමීති වත්වා සණ්ඩාසෙන විය අලෙහි තස්ස ජීවං නිපපීළෙසි, සො වත්තකතෙන මුඛෙන අකඩ්ඩි අඤ්ඤෙ පඤ්ඤරනෙත්ත මරණභයතජ්ජිතෝ සාමි! අහං තං න ඛාදිස්සාමි ජීවිතං මෙ දෙහීති ආහ. යදි එවං ඔතරිත්වා සරසම්ං මං විස්සජ්ජෙහීති. සො නිවත්තිත්වා සරමෙව ඔතරිත්වා කණ්ඩකටකං සරපරියන්තෙ පඤ්ඤපිට්ඨෙ ඨපෙසි. කණ්ඩකටකෝ කත්තරි කාය කුමුදනාළං කපෙපත්වා විය තස්ස ජීවං කපෙත්වා උදකං පාවිසි. තං අවජ්ජියං දිස්වා වරණරුක්ඛෙ අධිවත්ථාදෙවතා සාධුකාරං දදමානා වනං උන්නාදයමානා මධුරස්සරෙන ඉමං ගාථමභාසි:-

තාවච්ඡන්නනිකතිපසෙසූසු නිකත්‍යා සුඛමෙධති,
ආරාධෙති නිකතිපසෙසූසු බකෝ කණ්ඩකටකාම්වාති.

තත්ථ **තාවච්ඡන්නනිකතිපසෙසූසු, නිකත්‍යාසුඛමෙධතීති නිකති** වුච්චති වඤ්චනා නිකතිපසෙසූසු වඤ්චනපසෙසූසු පුග්ගලෝ තාය නිකත්‍යා නිකතියා වඤ්චනාය, තාවච්ඡන්නං සුඛමෙධතීති නිච්ච කාලෙ සුඛයම්සෙසූසුඛමෙව පතිට්ඨාතුං න සක්කොතීති එකංසෙන පන ච්ඡන්නසං පාපුණාතියෙවාති අත්ථො. **ආරාධෙතීති** පටිලභති. **නිකතිපසෙසූසූති** කෙරාටිකභාවා සික්ඛිතපසෙසූසු පාපපුග්ගලෝ අත්තනා කතස්ස පාපස්ස ඵලං පටිලභති විඳතීති අත්ථො, කථං? **බකෝ කණ්ඩකටකාම්ව** යථා බකෝ කණ්ඩකටකා ජීවවෙජ්ජනං

1. සී. තෙ තෙ මවජ්ජ.

පාපුණාති, එවං පාපපුඤ්ඤලෝ අත්තනා කතකම්පතෝ දිට්ඨධම්මේ වා සම්පරායං වා භයං ආරාධෙති පටිලභතීති. ඉමම්හි ධම්මපදේ පකාසෙන්තෝ මහාසත්තෝ වතං උත්තාදෙන්තෝ ධම්මං දෙසෙසි.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව ගාමවාසි විවරවඩ්ඪකෙනෙසව්ඣුත්තෝ අතීතෙපි වඤ්චිතොයෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සෝ බ්‍රහ්මදත්තෝ ජෙතවන වාසී විවරවඩ්ඪකෝ අහොසි. කක්කටකෝ ගාමවාසී විවරවඩ්ඪකෝ අහොසි. රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

ඛණ්ඩජාතකං.

---

1. 4. 9.

මඤ්ඤස්ස සොවණ්ණමයෝ රාසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර භික්ඛු සුවචෝ අහොසි වචනක්ඛමෝ ථෙරස්ස මහන්තත්තුස්සා හෙන උපකාරං කරොති. අථෙකං සමයං ථෙරෝ සත්ථාරං ආපුච්ඡිත්වා චාරිකං චරන්තෝ[1] දක්ඛිණාගිරිජනපදං අගමාසි. සෝ භික්ඛු තත්ථ ගතකාලෙ මාතත්ථද්ධෝ හුත්වා ථෙරස්ස වචනං න කරොති. ආවුසො! ඉදං කාම කරොහීති වුත්තෙ පන ථෙරස්ස පටිපක්ඛෝ හොති. ථෙරෝ තස්ස ආසයං න ජානාති. සෝ තත්ථ චාරිකං චරිත්වා පුන ජෙතවනං ආගතෝ. සෝ භික්ඛු ථෙරස්ස ජෙතවනවිහාරං ආගතකාලතෝ පට්ඨාය පුන තාදිසොව ජාතෝ ථෙරෝ තථාගතස්ස ආරොචෙසි. භන්තෙ! මයිහං එකෝ සද්ධිවිහාරිකෝ එකස්මිං ඨානෙ සතෙන කිතදූසෝ විය හොති. එකස්මිං ඨානෙ මානත්ථද්ධෝ හුත්වා ඉදං කාම කරොහීති වුත්තෙ පටිපක්ඛෝ හොතීති. සත්ථා තාදිසං සාරිපුත්ත! භික්ඛු ඉදානෙව එවං සීලෝ පුබ්බෙපෙස එකං ඨානං ගතෝ සතෙන කිතදූසෝ විය හොති. එකං ඨානං ගතෝ පටිපක්ඛෝ පටිසත්තු හොතීති වත්වා ථෙරෙන යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ එකස්මිං කුටුම්බියකුලෙ පටිසන්ධිං ගණ්හි, තස්සොකෝ සහායකෝ කුටුම්බිකෝ සබ්බං මහල්ලකෝ, හරියා පනස්ස තරුණී, සා තං සිස්සාය පුත්තං පටිලභි සෝ විඤ්ඤාතිං අබ්බුළ්හකාලෙ තරුණත්තා මමචවයෙන කඤ්චිදෙව පුරිසං ගහෙත්වා ඉමං ධනං විනාසෙය්‍ය පුත්තස්ස මෙ න දදෙය්‍ය ඝනඤ්ඤාහං ඉමං ධනං පඨවිගතං කරෙය්‍යන්ති ඝරෙ නන්දං නාම දාසං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං ගන්ත්වා එකස්මිං ඨානෙ තං ධනං නිදහිත්වා තස්ස ආචික්ඛිත්වා තාත! නන්ද! ඉමං ධනං මම අච්චයෙන මය්හං පුත්තස්ස ආචික්ඛෙය්‍යාසි මා ච නං[2] පරිවඤ්චෙහීති ඔවදිත්වා කාලමකාසි.

---

1. ඉං. පඤ්ඤෙන්තෝ. 2. ඉං. මාවඤ්චෙහි.

පුත්තොපිස්ස අනුඤ්ඤමෙන වයප්පත්තො ජාතො අථ නං මාතා ආහ තාත! තව පිතා තන්දං දුසං ගහෙත්වා ඛනං නිඛණි තං ආහරාපෙත්වා කුට්ඨිබං සණ්ඨපෙසීති. සො එතදිවසං තන්දං ආහ මාතුල! අත්ථි කිඤ්චි මය්හං පිතරා ඛනං නිදහිතනන්ති? ආම සාමීති. කුහිං තං නිදහිතනන්ති? අරඤ්ඤේ සාමීති. තෙනහි ගච්ඡාමාති කුද්දාල පිටකං ආදාය නිඛිටඨානං ගන්ත්වා කහං මාතුල! ඛතන්ති ආහ. තන්තෙ ආරුය්හ ඛනමත්තෙ ඨත්වා ඛනං නිස්සාය මාතං උප්පා දෙත්වා අරෙ! දුසිපුත්තා! වෙටක! කුතො තෙ ඉමස්මිං ඨානෙ ඛතන්ති කුමාරං අක්කොසන්ති කුමාරොතස්ස ථිරුඤවචනං සුත්වා අස්සුණන්තො විය තෙනහි ගච්ඡාමාති තං ගහෙත්වා පරිවත්තෙත්වා පුන වෙතයො දිවසෙ අතික්කමිත්වා අගමාසි තන්තෙ තථෙව අක්කොසන්ති.

කුමාරොතෙන සද්ධිං ථිරුඤවචනං අවත්වාව නිවත්තිත්වා අඤං දුසෙ ඉතො පට්ඨාය ඛනං ආවික්ඛිස්සාමීති ගච්ඡති ගන්ත්වා පන අක්කොසන්ති තත්ථ කාරණං න ජානාම් අත්ථි බො පන මෙ පිතුසන්තකා කුට්ටම්බිකා තං පටිපුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමීති බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා කින්නුඛො තාත! කාරණන්ති පුච්ඡි. බොධිසත්තොතා යස්මිං තෙ තාත! ඨානෙ සිතො තන්තු අක්කොසති තත්ථෙව හෙ පිතු සන්තකං ඛනං තස්මා තෙ යදු නන්තු අක්කොසති තදු නං එහි රෙ දුස! කිං අක්කොසසීති ආකඩ්ඪිත්වා[1] කුද්දාලං ගහෙත්වා තං ඨානං ගන්ත්වා ඛණිත්වා කුලසන්තකං ධනං නීහරිත්වා දුසං උක්ඛිපාපෙත්වා ධනං ආහරාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

මයෙසුද සොවණ්ණයො රාසි සොවණ්ණමාලා ව නන්දකො
යත්ථ දුසෙ ආමජ්ජතො සිතො ථුල්ලානි ඉජ්ඣතීති

තත්ථ **මයෙසුන්දති** එවං අහං ජානාම් **සොවණ්ණණ්ඩයාති** සුන්දරෝ වණ්ණොස්ස එතෙසන්ති සොවණ්ණා, කාති තානි? රජතමණ්ඩිකාසදිසෙන පවාළාදිරතනානි. ඉමස්මිං ඨානෙ සබ්බානෙතානි **සුවණ්ණානීති** අධිප්පෙතානි. තෙසං රාසි සොවණ්ණණ්ඩයො රාසි. **සොවණ්ණමාලාවාති** තුය්හං පිතුසන්තකා සුවණ්ණමාලාපිව එත්ථෙවාති මඤ්ඤමි. **නන්දකොයත්ථ දුසොති** යස්මිං ඨානෙ සිතො නන්දකො දුසො **ආමජ්ජතොන්ති** ආම අහං වො දුසීති එවං දුසවය්‍ය උපගතාය ආමද්දිසිඤ්ඛාතාය දුසියා පුත්තොතා. **සිඛනා ථුල්ලානි ඉජ්ඣතීති** සො යස්මිං ඨානෙ සිතො ථුල්ලානි ථිරුඤවචනානිවිදති තත්ථෙව තෙ කුලධනං එවවහං තං **මඤ්ඤමීති**.

බොධිසත්තොතා කුමාරස්ස ධනගහණූපායං ආවික්ඛි, කුමාරෝ බොධිසත්තං වන්දිත්වා ඝරං ගන්ත්වා තන්දං ආදාය නිඛිටඨානං ගන්ත්වා යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජිත්වා තං ධනං ආහරිත්වා කුට්ටම්බං සණ්ඨපෙත්වා බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ සිතො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ යථාකම්මං ගතො.

1. ඉං. සඤ්ඡිත්වා.

සත්ථා පුබ්බපෙස එවං සිලොගෙවාති වත්වා² ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තෙසු සාරිපුත්තස්ස සද්ධිවිහාරිකො අහොසි. පණ්ඩිතකුට්ටම්බිකො[1] පන අහමෙවාති.

නන්දජාතකං.

---

1 4. 10.

කාමං පනාම් නිරඝනති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකං ආරබ්භ කථෙසි. අනාථපිණ්ඩිකො හි විහාරමෙව ආරබ්භ චතුපණ්ණාසකොටිධනං බුද්ධසාසනෙ පරිච්චජිත්වා විකිරිත්වා ඨපෙත්වා තීණි රතනානි අසදිසං රතනසඤ්ඤමෙව අනුප්පාදෙත්වා සත්ථරි ජෙතවනෙ විහරන්තෙ දෙවසිකං තීණි මහාඋපට්ඨානානි ගච්ඡති පාතොව එකවාරං ගච්ඡති කතපාතරාසො එකවාරං සායණ්හෙ එකවාරං අඤ්ඤතිපි අනාතරූපට්ඨානානි හොන්තියෙව. ගච්ඡන්තො ච කිඤ්චුළොපාකං ආදාය ගච්ඡතොති සාමණෙරං වා දහරං වා හත්ථෙපි මෙ ඔලොකෙත්වා තුච්ඡහත්ථො නාම න ගතපුබ්බො. පාතො ව ගච්ඡන්තො යාගුං ගාහාපෙත්වා ගච්ඡති. කතපාතරාසො සපිතවනිතමධුඵාණිතාදීනිපි සාමණ්ඩසමයෙ ගන්ධමාලාවත්ථහත්ථොති එවං දිවසෙ දිවසෙ පරිච්චජන්තස්ස පන්නස්ස පරිච්චාගෙ පමාණං නත්ථි, බහුවොහාරූපජීවිනොපිස්ස හත්ථතො පණ්ණං ආරොපෙත්වා අට්ඨාරසකොටිසඞ්ඛං ධනං ඉණං ගණ්හිංසු. තෙ මහාසෙට්ඨිං න ආහරාපෙති, අඤ්ඤ පනස්ස කුලඝරතොකා අට්ඨාරස කොටියො නදීතීරෙ නිදහිත්වා ඨපිතා වාතොදකෙන නදිකූලෙ භින්නෙ මහාසමුද්දං පවිට්ඨා, තා යථාපිහිතලඤ්ඡිතා ව ලොභවාටියො අණ්ණවකුච්ඡියං පවට්ටනතා විචරන්ති, ගෙහෙ පනස්ස පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං නිච්චභත්තං නිබද්ධමෙව හොති, සෙට්ඨිනො හි ගෙහං භික්ඛුසංඝස්ස චතුමහාපථෙ ධනපොක්ඛරණිසදිසං සබ්බභික්ඛූනං මාතාපිතිට්ඨානෙ ඨිතං, තෙනස්ස ඝරං සම්මාසම්බුද්ධොපි ගච්ඡති අසීතිමහාථෙරාපි ගච්ඡන්තියෙව, සෙසභික්ඛූනං පන ආගච්ඡන්තානං[3] පමාණං නත්ථි, තං පන ඝරං සත්තභූමකං සත්තවාරකොට්ඨකපති මණ්ඩිතං තස්ස චතුත්ථෙ වාරකොට්ඨකෙ එතා මිච්ඡාදිට්ඨිකා දෙවතා වසති සම්මාසම්බුද්ධෙ ගෙහං පවිසනෙන අත්තනො විමානෙ ඨාතුං න සක්කොන්ති දූරකෙ ගහෙත්වා ඔතරිත්වා භූමියං තිට්ඨන්ති අසීතිමහාථෙරෙසුපි අවසෙසථෙරෙසුපි පවිසන්තෙසු ච නික්ඛමන්තෙසු ච තථෙව කරොන්ති සා විඤ්ඤත්තිං සම්මුඛෙ ව ගොතමෙ සාවකෙසු වස්ස ඉමං ගෙහං පවිසන්තෙසු මය්හං සුඛං නාම නත්ථි චිරවකාලං ඔතරිත්වා භූමියං ඨාතුං නසක්කිස්සාම් යථා ඉමෙ එතං ඝරං නපපවිසන්ති තථා මය්හං ඨාතුං වට්ටතීති.

---

1. ඉ. කුට්ටම්බිකො. 2. ඉ. ඛණ්ඩ. 3. ඉ. ගච්ඡන්තානඤ්ච.

අථෙකදිවසං සත්ථුපගතසෙව මහාකම්මනිකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ඔභාසං එරිත්වා අට්ඨාසි. කෝ එත්ථාති ච වුත්තෝ අහං වතුත්ථ චාරකොට්ඨකෙ නිබ්බත්තදෙවතාති ආහ කස්මා ආගතාසීති? තුම්හෙ සෙට්ඨිස්ස කිරියං න පස්සථ අත්තනෝ පච්ඡිමකාලං අකොලෙත්වා ධනං නීහරිත්වා සමණං ගොතමං යෙව පූජෙති,[1] න වණ්ණං පයොජෙති, න කම්මනෙත පට්ඨපෙති, තුම්හෙ සෙට්ඨිං තථා ඔවදථ, යථා අත්තනෝ කම්මං කරොති යථා ච සම්මණෙ ගොතමෙ සඤ්ඤං ඉමං ඝරං නාපවිසති තථා කරොථාති. අථ නං සෝ ආහ බාල දෙවතෙ! සෙට්ඨි ධනං විස්සජ්ජෙත්වා නියාණිකෙ බුද්ධසාසනෙ විස්සජ්ජෙති සෝ සචෙ මං චූළාය ගහෙත්වා විකිණිස්සති නෙවාහං කිඤ්චි කථෙස්සාමි ගච්ඡ එවනති. සා පුනෙකදිවසං සෙට්ඨිනෝ ජෙට්ඨපුත්තං උපසඞ්කමිත්වා තථෙව ඔවදි සෝ පි නං පුරිමනයෙනෙව තජ්ජෙසි. සෙට්ඨිනා පන සද්ධිං කථෙතුංයෙව න සක්කොති.

සෙට්ඨිනොපි නිරන්තරං දානං දෙන්තස්ස සොභාරෙ අන රොන්තස්ස ආයෙ මන්දිභූතෙ ධනං පරික්ඛයං අගමාසි. අථස්ස අනුක්කමෙන දළිද්දියපත්තස්ස පරිභොගසාටකසඤ්ඤාහොජනානිපි පුරාණ සදිසානි නාහවිංසු. එවං භූතොපි භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දානං දෙති පණ්ඩිතං පන කත්වා දානුං න සක්කොති. අථ නං එකදිවසං වන්දිත්වා නිසින්නං සත්ථා දියති පන තෙ ගහපති! කුලෙ දානනති පුච්ඡි. සෝ දිය්‍යති භන්තෙ! තඤ්ච බොං කණාජකං බිළඞ්ගදුතියන්ති ආහ. අථ නං සත්ථා ගහපති! ලුඛං දානං දෙමීති මා චිත්තං සංකොච යිත්ථ චිත්තසම්හි හි පණ්ඩිතෙ බුද්ධපච්චෙකබුද්ධබුද්ධසාවකානං දින්නං දානං ලුඛං නාම න හොති කස්මා? විපාකමහන්තතාති ආහ. චිත්තම්පි පණ්ඩිතං කාතුං සක්කොනාතස්ස දානං ලුඛං නාම නත්ථීති වෙතං එවං වෙදිතබ්බං:-

"නත්ථි චිත්තෙ පසන්නම්හි අප්පිකා නාම දක්ඛිණා,
තථාගතෙ වා සම්බුද්ධෙ අථ වා තස්ස සාවකෙ.

න කිරත්ථි අනොමදස්සිම්හි පාරිචරියා බුද්ධස්ස අප්පිකා,
සුකඛායං අලොණිකායං ච පස්ස ඵලං කුම්මාසපිණ්ඩියා"ති.

අපරම්පි නං ආහ, ගහපති! ත්වං තාව ලුඛං දානං දදමානෝ අට්ඨඞ්ගතං අරියපුග්ගලානං දෙහි අහං වෙලාමකාලෙ සකලජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කත්වා සත්තරතනානි දදමානෝ පඤ්චමහානදියෝ එකොඝපුණ්ණං කත්වා විය ච මහාදානං පවත්තයමානෝ තිසරණ ගතං වා පඤ්චසීලරක්ඛණකං වා කඤ්චි නාලත්ථං දක්ඛිණෙය්‍ය පුග්ගලා නාම එවං දුල්ලභා තයා ලුඛං මම දානනති මා චිත්තං සංකොචයිත්ථාති එවං වුත්ත පන වත්ථු වෙලාමසුත්තෙ කථෙසි.

1. ඉ. පූරෙති.

අථ ඛෝ සා දෙවතා ඉස්සරකාලෙ සෙට්ඨිනා සද්ධිං කථෙතුමපි අසක්කොන්තී ඉදානායං දුග්ගතභාවා මම වචනං ගණ්හිස්සතීති මඤ්ඤමානා මාතාඅඞ්කරත්තසමයෙ සිරිගබ්භං පවිසිත්වා ඔභාසං ඵරිත්වා ආකාසෙ අට්ඨාසි. සෙට්ඨී දිස්වා කෝ එසොති ආහ. අහං මහාසෙට්ඨි! චතුත්ථවාර කොට්ඨකෙ අධිවත්ථා දෙවතාති. කිමත්ථං ආගතාසීති? තුය්හං ඔවාදං කථෙතුකාමා හුත්වාති. තෙන හි කථෙහීති. මහාසෙට්ඨි! ඒවං පවත්තිම කාලං න විනොසෙසි පුත්තධීතරොපි න ඔලොකෙසි සම්මණ්ඨස්ස තෙ ගොතමස්ස සාසනෙ බහුධනං විප්පකිණ්ණං සෙ ඒවං අතිවෙලං ධනවිස්සජ්ජනෙන වා නවකම්මනත්තානං අකරණෙනවා සම්මං ගොතමං නිස්සාය දුග්ගතොපි ජාතොපි එවමහුතොපි සම්මං ගොතමං න මුඤ්චසි අජ්ජාපි තෙ සම්මණ්ඨරං පවිසනතියෙව යං තාව තෙහි නීතං තං න සක්කා පවොහරාපෙතුං ගහිතමෙව ගොතු ඉතා පට්ඨාය පන සත්ථං ච සම්මණ්ඨස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං මාගම්ම සාවකානඤ්චස්ස ඉමං ඝරං පවිසිතුං මා අදාසි, සම්මණ්ඨ ගොතමං නිවත්තෙත්වාපි අනොලොකෙනෙතා අත්තනො වොහාරෙ ව වණ්ණෙජ්ජ. ච කත්වා කුටුම්බං සණ්ඨාපෙහීති.

අථ නං සා එවමාහ අයං තයා මයහං දාතබ්බඔවාදොති. ආම අය්‍යෙති. තාදිසානං දෙවතානං සතෙනපි සහස්සෙනපි සතසහස්සෙනපි අකම්පනියොං අහං දසබලෙන කතෙ මම හි සද්ධා සිනෙරු විය අචලා සුපනිට්ඨිතා මයා නියය්‍යානිකෙ රතනසාසනෙ ධනං විස්සජ්ජිතං අය්‍යතතෙ කථිතං බුද්ධසාසනෙ පහාරෙ දින්නෙ විය රූපඤ්ච අනාචාරඤ්ච දුස්සීලඤ්ච කාලකණ්ණියං සද්ධිං තයා මම එකගෙහෙ වසනකිච්චං නත්ථි සීඝං මම ගෙහා නික්කම්ම අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡාති.

සා සොතාපන්නස්ස අරියසාවකස්ස වචනං සුත්වා ඨාතුං අසක්කොන්තී අත්තනො වසනට්ඨානං ගන්ත්වා දූරකෙ ඨත්වෙන ගහෙත්වා නික්ඛම්. නික්ඛම්ත්වා ච පන අඤ්ඤත්ථ වසනට්ඨානං අලභමානා සෙට්ඨිං ඛමාපෙත්වා තත්ථෙව වසිස්සාමීති නගරපරිග්ගාහක දෙවපුත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තං වන්දිත්වා අට්ඨාසි. කෙනත්ථෙන ආගතාසීති ච වුත්තා අහං සාමි! අනුපධාරෙත්වා අනාථපිණ්ඩිකෙන සද්ධිං කථෙසිං සො මං කුජ්ඣිත්වා වසනට්ඨානා නික්කඩ්ඪි මං සෙට්ඨිස්ස සන්තිකං නෙත්වා ඛමාපෙත්වා වසනට්ඨානං මෙ දෙථාති. කිං පන තයා සෙට්ඨී වුත්තොතානි? ඉතො පට්ඨාය බුද්ධූපට්ඨානං සඞ්ඝූපට්ඨානං මාකාරි සම්මණ්ඨස්ස ගොතමස්ස ඝරෙ පවෙසනං මා අදාසීති එවං මෙ වුත්තොතා සාමිනි. අය්‍යතතං තයා වුත්තං සාසනෙ පහාරෙ දින්නොති අහං තං ආදාය සෙට්ඨිනො සන්තිකං ගන්තුං න උස්සහාමීනි. සා තස්ස සන්තිකා සඞ්ඝභං අලභිත්වා චතුන්නං මහාරාජානං සන්තිකං අගමාසි ඉතරිපි තත්ථෙව පටික්ඛිත්තා සක්කං දෙවරාජං උපසඞ්කම්ත්වා තං

පවත්තිං ආවික්ඛිත්වා අහං දෙව! වසනට්ඨානං අලභමානා දූරතෙ හත්ථෙන ගහෙත්වා අත්තනාණ විවරම් තුම්හාකං සිරියා මත්ථං වස නට්ඨානං දූපෙථාති සුට්ඨුතරං ආහ.

සොපි නං ආහ තයා අයුත්තං කතං ජීතසාසනෙ පහාරෙ දිනෙහා අහමපි තං නිස්සාය සෙට්ඨිනා සද්ධිං කථෙතුං න සක්කොමි එකං පන තෙ සෙට්ඨිස්ස ඛමනූපායං කථෙස්සාමීති සාධු දෙව! කථෙහීති. මහාසෙට්ඨිස්ස හත්ථතො මනුස්සෙහි පණ්ණාකාරං ආරොපෙත්වා අට්ඨාරසකොටිධනං ගහිතං අත්ථි තස්ස ආයුත්තකවෙසං ගහෙත්වා කඤ්චි අජානාපෙත්වා තානි පණ්ණාකාරානි ආදාය කතිපයෙහි යක්ඛතරුණෙහි පරිවාරිතා එකෙන හත්ථෙන පණ්ණං එකෙන ලෙඛණිං ගහෙත්වා තෙසං ගෙහං ගන්ත්වා ගෙහමජ්ඣෙ ඨිතා අත්තනො යක්ඛානුභාවෙන තෙ උත්තාසෙත්වා ඉදං තුම්හාකං ඉණපණ්ණං අම්හාකං සෙට්ඨි අත්තනො ඉස්සරකාලෙ තුම්හෙ න කිඤ්චි ආහ ඉදානි දුග්ගතො ජාතො තුම්හෙහි ගහිතකභාපණානි දෙථාති අත්තනො යක්ඛානුභාවං දස්සෙත්වා සබ්බාපි තා අට්ඨාරසහිරඤ්ඤ කොටියො සාධෙත්වා සෙට්ඨිස්ස තුච්ඡකොට්ඨකෙ පූරෙත්වා අඤ්ඤං අවිරවතීනදීතීරෙ නිහිතධනං නදීකූලෙ භිත්තෙන සම්බද්ධං පවිට්ඨං අත්ථි තම්පි අත්තනො ආනුභාවෙන ආහරිත්වා කොට්ඨෙ පූරෙත්වා අඤ්ඤම්පි අසුනට්ඨානෙ නාම අස්සාමිකං අට්ඨාරසකොටිමත්තමෙව ධනං අත්ථි තම්පි ආහරිත්වා තුච්ඡකොට්ඨකෙ පූරෙහි ඉමාහි චතූ පණ්ණාසකොටීහි ඉමං තුච්ඡකොට්ඨකෙ පූරණෙන දණ්ඩකම්මං කත්වා මහාසෙට්ඨිං ඛමාපෙහීති.

සා සාධූ දෙවාති තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා වුත්තනයෙනෙව සබ්බං ධනං ආහරිත්වා අඩ්ඩරත්තසමයෙ සෙට්ඨිස්ස සිරිගබ්භං පවි සිත්වා ඔභාසං ඵරිත්වා ආකාසෙ අට්ඨාසි. කොඑසොති වුත්තෙ අහං තෙ මහාසෙට්ඨි! චතුත්ථවාරකොට්ඨකෙ අධිවත්ථා අණ්ඩබාල දෙවතා මය්හං මහාමොහමූළ්හාය බුද්ධගුණෙ අජානිත්වා පුරිමෙසු දිව සෙසු තුම්හෙහි සද්ධිං කිඤ්චි කථිතං තං මෙ දෙසං ඛමථ සක්කස්ස හි මෙ දෙවරාජස්ස වචනෙන තුම්හාකං ඉණං සාධෙත්වා අට්ඨාරස කොටියො සම්බුද්ධං ගතා අට්ඨාරසකොටියො තස්මිං තස්මිං ඨානෙ අස්සාමිකධනස්ස අට්ඨාරසකොටියොති චතුපණ්ණාස කොටියො ආහරිත්වා තුච්ඡකොට්ඨං පූරණෙන දණ්ඩකම්මං කතං ජෙතවන විහාරං ආරබ්භ පරිකම්මං ගතධනං සබ්බං සම්පිණ්ඩිතං වසනට්ඨානං අලභමානා කිලමාම් මයා අසුසුණාය කතං මනසි අකත්වා ඛමථ මහාසෙට්ඨිනි ආහ

අනාථපිණ්ඩිකො තස්ස වචනං සුත්වා විනෙතුං අයං ච දෙවතා දණ්ඩකම්මං ච මෙ කතන්ති වදති අත්තනො ච දෙසං පටිජානාති සත්ථා ඉමං විනෙතුං අත්තනො ගුණෙ ජානාපෙස්සාමි සම්මා

සම්බුද්ධස්ස නං දස්සෙස්සාමීති. අථ නං ආහ අම්ම දෙවතෙ! සවෙසි මං ඛමාපෙතුකාමා සත්ථුසන්තිකෙ මං ඛමාපෙහීති. සාධු එවං කරිස්සාමි සත්ථු පන මං සන්තිකං ගහෙත්වා ගච්ඡාහීති. සො සාධූති වත්වා විභාතාය රත්තියා පාතොව තං ගහෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා තාය ආනනම්මං සබ්බං තථාගතස්ස ආරොචෙසි. සත්ථා තස්ස වචනං සුත්වා ඉධ ගහපති! පාපපුග්ගලොපි යාව පාපං න පච්චති තාව භද්‍රානි පස්සති යදා පනස්ස පාපං පච්චති තදා පාපමෙව පස්සති භද්‍රපුග්ගලොපි යාව භද්‍රං න පච්චති තාව පාපානි පස්සති යදා පනස්ස භද්‍රං පච්චති තදා භද්‍රමෙව පස්සතීති වත්වා ඉමා ධම්මපදෙ ගාථා අභාසි :-

"පාපොපි පස්සති භද්‍රං යාව පාපං න පච්චති,
යදා ච පච්චති පාපං අථ පාපො පාපානි පස්සති.
භද්‍රොපි පස්සති පාපං යාව භද්‍රං න පච්චති,
යදා ච පච්චති භද්‍රං අථ භද්‍රො භද්‍රානි පස්සතී"ති.

ඉමාසං ච පන ගාථානං පරියොසානෙ සා දෙවතා සොතා පතිට්ඨාසි සා චක්ඛුමන්තෙසු සත්ථු පාදෙසු නිපතිත්වා මයා හනෙතා! රාගරත්තාය දොසදුට්ඨාය මොහමූළ්හාය අවිජ්ජන්ධාය තුම්හාකං ගුණෙ අජානන්තියා පාපකං වචනං වුත්තං තං මෙ ඛමථාති සත්ථාරං ඛමාපෙත්වා මහාසෙට්ඨිං ඛමාපෙසි.

තස්මිං සමයෙ අනාථපිණ්ඩිකොා සත්ථු පුරතොා අත්තනොා ගුණං කථෙසි භනෙතා! අහං දෙවතා බුද්ධුපට්ඨානාදීනි මා කරොතීති වාරයමානාපි මං වාරෙතුං නාසක්ඛි දානං න දාතබ්බන්ති ඉමාය වාරියමානොපහං අදින්නමෙව නනු එස භනෙතා! මයහං ගුණොනි? සත්ථා සාධු ඛොසි ගහපති! සොතාපන්නා අරියසාවකා අවලඤ්ඣා විසුද්ධදස්සනා තුය්හං ඉමාය අපෙසක්ඛදෙවතාය වාරෙන්තියා අවාරිතභාවා නාවජ්ජරියා යං පන පුබ්බෙ පණ්ඩිතා අනුපපත්තෙ බුද්ධ අපරිපක්කෙ ඤාණෙ ඨිතා කාමාවචරිස්සරෙන මාරෙන ආණාසෙ ඨත්වා සබෙ දානං දස්සන්ති ඉමස්මිං නිරයෙ පවිස්සසීති අසිනිහත්ථගමභිරං අඛ්ගාරකාසුං දස්සෙත්වා මා දානං අදාසීති වාරිතා පදුමකණ්ණිකමජ්ඣෙ ඨත්වා දානං අදාසි ඉදං අවජ්ජරියානි වත්වා අනාථපිණ්ඩිකෙන යාචිතා අනීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තා බාරාණසිසෙට්ඨිස්ස කුලෙ නිබ්බත්තිත්වා නානප්පකාරෙහි සුඛූපකරණෙහි දෙවකුමාරොා විය සංවඩ්ඪියමානා අනුක්කමෙන විඤ්ඤුතං පත්වා සොළසවස්සකාලෙයෙව සබ්බසිප්පෙසු නිප්ඵත්තිං පත්තා. සො පිතුඅච්චයෙන සෙට්ඨිට්ඨානෙ ඨත්වා චතුසු නගරවාරෙසු චත්තාසා දානසාලා මජ්ඣෙ නගරස්ස එකං අත්තනා නිවෙසනවාරෙ එකන්ති ච දානසාලා කාරෙත්වා මහාදානං දෙති සීල

රක්ඛති උපොසථකම්මං කරොති. අථෙකදිවසං පාතරාසවෙලාය බොධිසත්තස්ස ඤාණග්ගරසෙ මනුඤ්ඤභොජනෙ උපනීයමානෙ එසො පවෙච්ඡනබුද්ධො සත්තාහවච්ඡෙන නිරොධා උට්ඨාය සීතකඛාචාර වෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා අජ්ජ මයා බාරාණසිසෙට්ඨිස්ස ගෙහවාරං ගන්තුං වට්ටතීති ඤාණලඤ්ඤනකට්ඨං ඛාදිත්වා අනොතත්තදහෙ මුඛං ධොවිත්වා මනොසිලාතලෙ ඨිතො නිවාසෙත්වා කායබන්ධනං බන්ධිත්වා චීවරං පාරුපිත්වා ඉද්ධිමයපත්තිඤ්ඤාපත්තං ආදාය ආකාසෙන ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස භත්තෙ උපනීතමත්තෙ ගෙහවාරෙ අට්ඨාසි.

බොධිසත්තොපි තං දිස්වාව ආසනා වුට්ඨාය පච්චුග්ගන්ත්වා දසසොත්තා පරිකම්මකාරකං ඔලොකෙසි කිං කාරොමි සාමීති ච වුත්තෙ අය්‍යස්ස පත්තං ආහරථාති ආහ තං බණ්ඩෙඤ්ඤව මාරෙ පාපිමා විකම්පමානො උට්ඨාය අයං පවෙච්ඡනබුද්ධො ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ ආහාරං ලභි අජ්ජ අලභනෙනා චිත්තඤ්ඤථා භවිස්සතීති ඉමං ච විනාසෙස්සාමි සෙට්ඨිනො ච ඤාණන්තරායං කරිස්සාමීති තංඛණඤ්ඤඤව ආගන්ත්වා අන්තරවත්ථුම්හි අසිතිහත්ථමත්තං අඛ්ගාරකාසුං නිම්මිණි. සා ඛදිරඛ්ගාරපුණ්ණා සම්පජ්ජලිතා සජොතිභූතා අවිවිමඛන්තිරයො විය ඛායිත්ථ. තං පන මාපෙත්වා සයං ආකාසෙ අට්ඨාසි. පත්තඝරණත්ථාය ගච්ඡමානො පුරිසො තං දිස්වා මහාභයපත්තො නිවත්ති. බොධිසත්තොපි කිං කාත! නිවත්තොසීති පුච්ඡි. අයං සාමි! අනන්තරවත්ථුම්හි මහති අඛ්ගාරකාසු සම්පජ්ජලිතා සජොතිභූතාති. අථ්ඤෙඤ්ඤ අථ්ඤෙඤ්ඤති එවං ආගතාගතා සබ්බෙපි භයපත්තා වෙගෙන පලායිංසු.

බොධිසත්තොපි චිත්තෙසි අජ්ජ මයහං ඤාණන්තරායං කාතුකාමො වසවත්තී මාරෙ උස්සුක්කෙතා භවිස්සති න ඛොපන ජානාති මාරසතෙන මරසහස්සෙනාපි මයහං අකම්පියභාවං, අජ්ජඤ්ඤි මයහං වා මාරස්ස වා බලමඤ්ඤනකතං ආනුභාවමඤ්ඤනකතං ජානිස්සාමීති තං යථාසභාවෙත මෙව භත්තපාතිං සයං ආදාය ගෙහා නික්ඛම්ම අඛ්ගාරකාසුතටෙ ඨත්වා ආකාසං උල්ලොකෙත්වා මාරං දිස්වා කොසිත්වනාති ආහ. අහං මාරොති. අයං අඛ්ගාරකාසු තයා නිම්මිතාති? ආම මයාති. කිමත්ථා යාති? තව ඤාණස්ස අන්තරායකරණත්ථාය ච පවෙච්ඡනබුද්ධස්ස ච ජීවිත නාසනත්ථායාති. බොධිසත්තොපි තෙව තෙ අහං අත්තනො ඤාණස්ස අන්තරායං න පවෙච්ඡනබුද්ධස්ස ජීවිතන්තරායං කාතුං දස්සාමි අජ්ජ ඤාණි මයහං වා තුය්හං වා බලමඤ්ඤනකතං ජානිස්සාමීති අඛ්ගාරකාසුයා තටෙ ඨත්වා භණෙත! පවෙච්ඡනවරබුද්ධ![1] අහං ඉමිස්සා අඛ්ගාරකාසුයා අඩ්ඩඛොසිකොපි පතමානොපි න නිවත්තිස්සාමි කෙවලං තුම්හෙහි මයා දින්නභොජනං පතිගණ්හථාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

කාමං පතාමි නිරයං උද්ධපාදෙ අවංසිරො,
නානරියං කරිස්සාමි ගන්ත පිණ්ඩං පටිග්ගහාති.

---

1 ඉං. පවෙච්ඡනබුද්ධ.

තත්‍රායං පිණ්ඩපෙථා: භගෙත! පවෙචක්වරබුද්ධ! සවේ පහං තුම්හාකං පිණ්ඩපාතං දෙනෙතා එකංසෙනෙව ඉමං **නිරසං උදක පාදෙ අවංසිරා** හුත්වා **පතාමි** තථාපි යදිදං අදනං ව අසිලියං ව අරියෙහි අකාතබ්බතතා අනරියෙහි ව කාතබ්බතතා **අනසියනති** වුවචති **න** තං **අනසියං කාරිසසාමි** භදෙ ඉමං මයා දියමානං **පිණ්ඩං පටිගණහ** පතියගහණාහීති. එවඤ ච භණතෙ වවසසගහපෙථ නිපාතො.

එවං වත්වා බොධිසතෙතා දළහසමාදනෙන භතතපාතිං ගහෙත්වා අඩ්ඨාරකාසුමපථකෙන පකඛනෙතා, තාවදෙව අසිනිහපථගමසිරාය අඩ්ඨාරකාසුයා කලතො උපරුපරිජාතං අතතභතතමං එකං මහා පදුමං උගඝනනත්වා බොධිසතතාසස පාදෙ පටිවිජී. තතො මහාතුම්බ මතෙතා රෙණු උගඝනනත්වා මහාසතතසස මුදධනි ඨත්වා සකලසරිරං සුවණණවුණණ සමොකිරණණම්ව අකාසි. සො පදුමනණණිකාය ඨත්වා නානගගරසහොජනං පවෙචකබුදධසස පතෙත පතිට්ඨාපෙසි. සො තං පටිගගහෙතවා අනුමොදනං කත්වා පතතං ආකාසෙ බිපිත්වා පසසනතසෙසව මහාජනසස සයමපි වෙගාසං අබභුගගනත්වා නානපපකාරං වලාහක පතතිං මදදමානො විය හිමවනතමෙව ගතො. මාරොපි පරාජිතො දෙමනසසං පත්වා අතතනො වසනට්ඨානමෙව ගතො. බොධිසතෙතා පන පදුමකණණිකාය සිතකොව මහාජනසස දනසීලසංවණණනෙන ධම්මං දෙසෙත්වා මහාජනෙන පරිවුතො අතතනො නිවෙසනමෙව පවිසිත්වා යාවජීවං දනාදීනි පුඤඤානි කාරිත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා න ඉදං ගහපති! අජජරියං යං නූනං එවං දසසනසම්පනෙනා එතරහි දෙවතාය, න කම්පිතො පුබබෙ පණ්ඩිතෙහි කතමෙව අජජරි යනති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පවෙචකබුදධා තථෙව පරිනිබ්බායි. මාරං පරාජෙත්වා පදුමකණණිකාය ඨත්වා පවෙචකබුදධසස පිණ්ඩපාතදා යකො බාරාණසියෙවසි පන අහමෙවාති.

බදිරඛාර ජාතකං.

කුලාවකවගෙගා චතුත්ථෝ.

---

1. 5. 1.

යො අපථකාමයසසාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා ලොසක තිසසත්ථෙරං නාම ආරබභ කථෙසි. කොපනසස ලොසකතිසසත්ථෙරො නාමාති? කොසලරට්ඨෙ එකො අතතනො කුලනාසකො කොවට්ට පුතතකො අලාභී හික්ඛු. සො කිර නිබබතතට්ඨානතො චවිත්වා කොසලරට්ඨෙ එකසමිං කුලසහසසවාසෙ කොවට්ටගාමෙ එකිසසා කොවට්ටියා කුච්ඡිසමිං පටිසන්ධිං ගණ්හි. තසස පටිසන්ධිගගහණ දිවසෙ තං කුලසහසසං ජලහත්ථං නදියං ව තළාකාදිසු ව මච්ඡ

පරියෙසන්තං එකං බුද්ධකම්මම්පි නාලත්ථ තතොපට්ඨාය ච තෙ කෙවට්ටා පරිභායන්තියෙව තස්මිම්පි කුවිඤ්ඤතෙයෙව තෙසං ගාමෙ සත්තවාරෙ අග්ගිනා දඩ්ඪෙ සත්තවාරෙ රාජදණ්ඩෙන දණ්ඩිතො. එවං අනුක්කමෙන දුග්ගතා ජාතා තෙ චින්තයිංසු පුබ්බෙ අම්හාකං එවරූපං නත්ථි ඉදානි පන පරිභායාම අම්හාකං අන්තරෙ එකාය කාලකණ්ණියා භවිතබ්බං වෙ වග්ගා හොමාති පඤ්චපඤ්චකුලස්ස තානි එකතො අහෙසුං. තතො යත්ථ තස්ස මාතාපිතරෝ සොකොට්ඨාසෙ පරිභායති ඉතරෝ වඩ්ඪති. තෙ තම්පි කොට්ඨාසං විධා තම්පි විධානි එවං යාව තමෙව කුලං එකං අහොසි තාව විභජිත්වා තෙසං කාලකණ්ණිභාවං ඤත්වා පොථෙත්වා නික්කඩ්ඪිංසු.

අථස්ස මාතා කිවෙජන ජීවමානා පරිපක්කා ගබ්භෙ එකස්මිං යානෙ විජායි පච්ඡිමභවික්කසදිසං න සක්කා නාසෙතුං අනෙකා සටෙ දීපෙ විය ගිස්ස ගදඥෙ අරඟත්තස්ස උපනිස්සයො ජලති සා තං දූරකං පවිජ්ඣිත්වා ආඩ්ඪමිත්වා පරිඛ්විත්වා විවරණකාලෙ එකස්ස කපාලකං ගහෙත්වා දත්වා පුත්තං එකං ඝරං පවිසාති පෙසෙත්වා පලාතා. සො තතො පට්ඨාය එකකොව හුත්වා තත්ථ භික්ඛං පරියෙසිත්වා එකස්මිං යානෙ සයති න නහායති න සරීරං පටිජග්ගති පංසුපිසාචකො විය කිවෙජන ජීවිතං කපෙති. සො අනුක්කමෙන සත්තවස්සිකො හුත්වා එකස්මිං ගෙහවාරෙ උකඛලිඩොවනස්ස ඡඩ්ඩිතට්ඨානෙ කාකො විය එකොකං සිත්ථං උච්චිනිත්වා ඛාදති.

අථ නං ධම්මසෙනාපති සාවත්ථිං පිණ්ඩාය චරමානො දිස්වා අයං සත්තො අතික්කාරුණ්ඩපච්චයා කතරහාමවාසිකො හුත්වා තස්මිං මෙත්තාචිත්තං වඩ්ඪෙත්වා[1] එහි රෙති ආහ. සො ගන්ත්වා ථෙරං වන්දිත්වා අට්ඨාසි. අථ නං ථෙරො කතරහාමවාසිකොසි? කහං වා තෙ මාතාපිතරොති පුච්ඡි. අහං භන්තෙ! නිප්පච්චයො මයහං මාතාපිතරො මං නිස්සාය කිලන්තභාවා මං ඡඩ්ඩෙත්වා පලාතාති. අපිපන පබ්බජිස්සසීති? භන්තෙ! අහං තාව පබ්බජෙය්‍යං මාදිසං පන කපණං කො පබ්බාජෙස්සතීති? අහං පබ්බාජෙස්සාමීති, සාධු පබ්බාජෙථාති. ථෙරො තස්ස ඛාදනීයං හොජනීයං දත්වා තං විහාරං නෙත්වා සඝථෙනෙව නහාපෙත්වා පබ්බාජෙත්වා පරිපුණ්ණවස්සං උපසම්පාදෙසි. සො මහල්ලකකාලෙ ලොඝකතිස්සත්ථෙරොති පඤ්ඤායිත්ථ නිපපුඤ්ඤ[2] අපපලාභොති තෙන කිර අසදිසදානෙපි කුවිජ්පුරෙ න ලද්ධපුබ්බෙ ජීවිතඝටනමත්තකමෙව ලභති. තස්ස හි පතෙන එකස්මිංයෙවඝර යාගුඋළුඞ්ක දින්නෙ පතෙතා සමතිත්තිකො හුත්වා පඤ්ඤායති. අථ මනුස්සා ඉමස්ස පතෙතා පූරෙති හෙට්ඨා යාගුං දෙනති. තස්ස පතෙත යාගු දුනකාලෙ මනුස්සානං භාජනෙ යාගු අනතරධායතීතිපි වදනති. ඛජ්ජකාදිසුපි එසෙවනයො. සො අපරෙන

1. ඉ. වඩ්ඪිත්වා. 2. ඉ. නිපපඤ්ඤ.

සමයෙන විපස්සනං වඩෙඪවා අගඵලෙ අර්හත්තෙ පතිට්ඨිතොපි අපලාභොව අහොසි. අථස්ස අනුපුබ්බෙන ආයුසඞ්ඛාරෙසු පරිහීනෙසු පරිනිබ්බාණදිවසො සම්පාපුණි.

ධම්මසෙනාපති ආවජ්ජනෙතා තස්ස පරිනිබ්බාණභාවං ඤත්වා අයං ලොසකතිස්සත්ථෙරො අජ්ජ පරිනිබ්බායිස්සති. අජ්ජ මයා එතස්ස යාවදත්ථං ආහාරං දාතුං වට්ටතීති නං ආදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. ථෙරොපි තං නිස්සාය තාව බහුමනුස්සා සාවත්ථියා ගන්ත්වා පසාරෙත්වා වන්දන මත්තමපි නාලත්ථ. අථ නං ථෙරො ගච්ඡාවුසො! ආසනසාලාය නිසීදාහි උග්ගහේපේත්වා ඉමං ලොසකස්ස දෙථාති ලද්ධාහාරං පෙසෙසි. තං ගහෙත්වා ගතා ලොසකත්ථෙරං අසරිත්වා සඝමෙව භූයසිංසු.

අථ ථෙරස්ස උග්ගය විහාරං ගම්මණකාලෙ ලොසකතිස්සත්ථෙරො ගන්ත්වා ථෙරං වන්දි, ථෙරොපි නිවත්තිත්වා සීතකො ලද්ධොතෙ ආවුසො! භත්තන්ති පුච්ඡි. ලභිස්සාම නො භන්තෙති. ථෙරො සංවෙගපපඨෙතා කාලං ඔලොකෙසි, කාලෝ අතික්කන්තොතා, ථෙරෝ හොතාවුසෝ! ඉඩෙව නිසීදාහි ලොසකත්ථෙරං ආසනසාලාය නිසීදාපෙත්වා කොසල රඤ්ඤො නිවෙසනං ආගමාසි. රාජා ථෙරස්ස පත්තං ගාහාපෙත්වා භත්තස්ස අනාලොකි පත්තපූරං චතුමධුරං දාපෙසි.

ථෙරොපි තමාදාය ගන්ත්වා එහාවුසෝ තිස්ස! ඉමං චතුමධුරං භුඤ්ජාහි වත්වා පත්තං ගහෙත්වාව අග්ගාසි. සෝ ථෙරෙ[1] ගාරවෙන ලජ්ජන්තොතා න පරිභුඤ්ජති, අථ නං ථෙරෝ එහාවුසෝ තිස්ස! අහං ඉමං පත්තං ගහෙත්වාව යස්සාමි ත්වං නිසීදිත්වා පරිභුඤ්ජ සචෙ ඉමං පත්තං ගන්ථතෝ මුඤ්චය්‍යං කිඤ්චි න භවෙය්‍යාති ආහ. අථාසඤ්ඤා ලොසකතිස්සත්ථෙරෝ අග්ගස්සරෙ ධම්මසෙනාපතිමහි පත්තං ගහෙත්වා සීතෙ චතුමධුරං පරිභුඤ්ජි, තං ථෙරස්ස අරිසිද්ධිබලෙන පරිකඛයං න අගමාසි, තදා ලොසකතිස්සත්ථෙරෝ යාවදත්ථං උදරපූරං කත්වා පරිභුඤ්ජි. තං දිවසමෙව ච අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණධාතුයා පරිනිබ්බායි. සම්මාසම්බුද්ධෝ සත්තාහෙ ඨත්වා සරීර නිකෙඛපං කාරෙසි. ධාතුයෝ ගහෙත්වා චෙතියං කාරිංසු.

තදා භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිපතිත්වා ආවුසො! ලොසකත්ථෙරෝ අපුඤ්ඤෙසු අපලායී, එවරූපෙන නාම අපුඤ්ඤෙන අපලාභිතා කථං අරියධම්මෙ ලද්ධොති කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ධම්මසභායං ගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡි තෙ ඉමාය නාම භන්තෙති ආරොචෙසුං. සත්ථා භික්ඛවෙ! එසො භික්ඛු අත්තනෙ අලාභිභාවං ච අරියධම්මලාභිභාවං ච අත්තනාව අකාසි, අයං හි පුබ්බෙ පරෙසං ලාභන්තරායං කත්වා අපලාභී ජාතො අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තාති විපස්සනාය යුත්තභාවස්ස ඵලෙන අරියධම්මලාභී ජාතොති වත්වා අතීතං ආහරි:-

1. ඉං. ථෙරෙ.

අතීතෙ කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු එකං කුටුම්බිකං නිස්සාය ගාමකාවාසෙ වසති පඤ්චසීලෙසු විපස්සනාය යුත්තප්පයුත්තොව, අථෙකො බීණාසවත්ථෙරො සම්මත්තවාසං වසමානො අනුපුබ්බෙන[1] තස්ස භික්ඛුනො උපට්ඨාකකුටුම්බිකස්සවසන ගාමං සම්පත්තො. කුටුම්බිකො ථෙරස්ස ඉරියාපථෙයෙව පසීදිත්වා පත්තං අදාය ඝරං පවෙසෙත්වා සක්කච්චං භොජෙත්වා ථොකං ධම්මකථං සුත්වා ථෙරං වන්දිත්වා භන්තෙ! අම්හාකං ඛුරවිහාරමෙව ගච්ඡථ මයං සායණ්හසමයෙ ආගන්ත්වා පඤ්හං සොස්සාමාති ආහ. ථෙරො විහාරං ගන්ත්වා නෙවාසිකත්ථෙරං වන්දිත්වා ආපුච්ඡිත්වා එකමන්තං නිසීදි. සොපි තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා ලද්ධොසි තෙ ආවුසො! භික්ඛාහාරොති පුච්ඡි. ආම ලද්ධොසීති කහං ලද්ධොසි? තුම්හාකං ඛුරගාමෙ කුටුම්බියඝරෙති. එවඤ්ච පන වත්වා අත්තනො සෙනාසනං පුච්ඡිත්වා පවිජ්ජිත්වා පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා, ඛීණාසවෙන ඵලසුඛෙන සුඛෙන වීතිනාමෙන්තො නිසීදි.

සොපි කුටුම්බිකො සායණ්හෙ ගන්ධමාලෙසුඤ්චව දීපතෙලඤ්ච ගාහාපෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා නෙවාසිකත්ථෙරං වන්දිත්වා භන්තෙ! එකො ආගන්තුකත්ථෙරො අජ්ජ ආගතො නුඛොසීති පුච්ඡි. ආම ආගතොසි. ඉදානි කහන්ති? අඤ්ඤතරෙ නාමාති. සො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො ධම්මකථං සුත්වා සිනලවෙලාය වෙතියඝ. බොධිං ච පූජෙත්වා දීපෙ ජාලෙත්වා උභොපි ජනෙ නිමන්තෙත්වා ගතො. නෙවාසිකත්ථෙරොපි ඛො අයං කුටුම්බිකො පරිභොගෙන සවායං භික්ඛු ඉමස්මිං විහාරෙ වසිස්සති න මං එස කිස්මිංච ගණ්හිස්සතීති ථෙරෙ අනත්තමනතං ආපජ්ජිත්වා ඉමස්මිං විහාරෙ එතස්ස අවසනාකාරං මයා කාතුං වට්ටතීති තෙන උපට්ඨාන වෙලාය ආගතෙන සද්ධිං කිඤ්චි න කථෙසි. බීණාසවත්ථෙරො තස්ස අජ්ඣාසයං ඤත්වා අයං ථෙරො මම කුලෙ වා ගණෙ වා අපඤ්ඤබුද්ධභාවං න ජානාතීති අත්තනො වසනට්ඨානං ගන්ත්වා ඛීණාසඛෙන ඵලසුඛෙන වීතිනාමෙසි.

නෙවාසිකොපි පුන දිවසෙ නඛපිටෙඨන ගණ්ඩිං පහරිත්වා නඛෙන වාරං ආකොටෙත්වා කුටුම්බිකස්ස ගෙහං අගමාසි. සොපි තස්ස පත්තං ගහෙත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදාපෙත්වා ආගන්තුකත්ථෙරෙ කුසිං භන්තෙතති පුච්ඡි. නාහං තව කුලූපකස්ස පවත්තිං ජානාමි, ගණ්ඩිං පහරන්තො වාරං ආකොටෙන්තො පඛොඩෙතුං නාසක්කිං භියෙය්‍ය තව ගෙහෙ පණීතභොජනං භුඤ්ජිත්වා ජීරාපෙතුං අසක්කොන්තො ඉදානි නිද්දං ඔක්කන්තොයෙව භවිස්සති එවං පසීදමානො එවරූපෙසු ඨානෙසු යෙව පසීදතීති ආහ. බීණාසවත්ථෙරොපි අත්තනො භික්ඛාචාරවෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා ඝරං පවිජ්ජිත්වා පත්තචීවරමාදාය අකාසෙ උප්පතිත්වා අඤ්ඤදත්ථු අගමාසි.

---

1 ඉ. පුබ්බෙන.

සෝ කුටුම්බිකෝ තෙවාසිකත්ථෙරං සපිටඨිසඤ්ඤාකරුණීසඤ්ඩතං පායාසං පායෙත්වා පත්තං ගහෙත්වා උණ්ණගි උබබට්ටෙත්වා පුන සූරෙත්වා හනෙත! සෝ ථෙරෝ මඤ්ඤකිලනෙතා භවිස්සති ඉදමස්ස හරථාති අදාසි. ඉතරෙ අපපටිකඛිපිත්වා ගහෙත්වා ගවජ්නෙතා සවෙ සෝ භික්ඛු ඉමං පායාසං පිවිස්සති ගිවාය ගහෙත්වා නිකඛඩිස්ඨමාකොපි න ගමිස්සති, සවෙ පනාහං ඉමං පායාසං මනුස්සස්ස දස්සාම් පාකටා මෙ කම්මං භවිස්සති, සවෙ උදකෙ ඔපිලාපෙස්සාම් උදකපිටෙඨ සපපි පඤ්ඤායිස්සති, සවෙ භූමියං ඡඩ්ඩෙස්සාම් කාකසහනිපාතෙන පඤ්ඤායිස්සති, තස්ථ නුඛෝ ඉමං ඡඩ්ඩෙය්‍යන්ති උපධාරෙනෙතා එකං ඛ්‍රීණාසවඛෙත්තං දිසවා ඔහාරෙ විසුතිත්වා තස්ථ පක්ඛිපිත්වා උපරි අඛාරෙති පටිච්ඡාදෙත්වා විහාරං ගතෙ. තං භික්ඛූ අදිස්වා විනෙතාසි අථා සෝ භික්ඛු ඛීණාසවෝ මම අජ්ඣාසයං විදිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගතෝ භවිස්සති, අහෝ! මයා උදරහෙතු අයුත්තං කතන්ති තාවදෙවස්ස මහන්තං දෙමනස්සං උදපාදි. තතෝ පට්ඨායෙව ච මනුස්සපෙතෝ හුත්වා න චිරස්සෙව කාලං කත්වා තිරයෙ නිබ්බත්ති.

සෝ බහූනි වස්සසතසහස්සානි තිරයෙ පච්චිත්වා පකකාවසෙසෙන පටිපාටියා පඤ්චජාතිසතෙසු යකඛෝ හුත්වා එකදිවසම්පි උදරපූරං ආහාරං න ලභි. එකදිවසං පන ගබභමලං උදරපූරං ලභි, පුන පඤ්චජාතිසතෙසු සුනඛෝ අහොසි, තදුපි එකදිවසං භත්තවමනං උදරපූරං ලභි, සෙසකාලෙ පන තෙන උදරපූරෙ ආහාරෙ නාම න ලද්ධපුබ්බා. සුනඛයොනිතො පන චවිත්වා කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං ගාමෙ දුග්ගතකුලෙ නිබ්බත්ති, තස්ස නිබ්බත්තිතො පට්ඨාය තං කුලං පරමදුග්ගතමෙව ජාතං ඤාඤතෝ උද්ධං උදකකඤ්ජිකමත්තම්පි න ලභි තස්ස පන මිත්තවින්දකොති නාමං අහොසි. මාතා පිතරෝ ඡාතකදුක්ඛං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තා ගවජ්ඣ කාලකණ්ණිං කාතිං තං පොථෙත්වා නීහරිංසු. සෝ අපපටිසරණෝ විචරන්තෝ බාරාණසිං අගමාසි.

තදා බොධිසත්තෝ බාරාණසියං දිසාපාමොක්ඛෝ ආචරියෝ හුත්වා පඤ්චමාණවකසතානි සිප්පං වාචෙති. තදා බාරාණසිවාසිනෝ දුග්ගතානං පරිස්සයං දත්වා සිප්පං සික්ඛාපෙනති. අථම්පි මිත්තවින්දකෝ බොධිසත්තස්ස සන්තිකෙ පුඤ්ඤසිප්පං සික්ඛති. සෝ එවුසෙ අතොවාදකඛමෝ තං තං පහරන්තෝ විචරති, බොධිසත්තෝන ඔවදියමානොපි ඔවාදං න ගණ්හාති, තං නිස්සාය ආයොපිස්ස මරූ ජාතෝ. අථ සෝ මාණවකෙහි සද්ධිං භණ්ඩිත්වා ඔවාදං අගණ්හන්තෝ තතෝ පලායිත්වා ආහිණ්ඩන්තෝ එකං පච්චන්තගාමං ගන්ත්වා භතිං කත්වා ජීවති. සෝ තත්ථ එකාය දුග්ගතිත්ථියා සංද්ධිං සංවාසං කප්පෙසි. සා තං නිස්සාය චෙ දූරකෙ විජායි. ගාමවාසිනෝ අම්හාකං සුඝාඝනං දුඝාඝනං ආරොචෙය්‍යාසීති මිත්තවින්දකස්ස භතිං දත්වා තං ගාමාරෙ කුටිකාය වසාපෙසුං. තං පන මිත්තවින්දකං නිස්සාය තෙ

පච්චන්තගාමවාසිනො සත්තකඛත්තුං රාජදණ්ඩං අදංසු. සත්තකඛත්තුං තලාකං ඛිජි. තෙ චින්තයිංසු: අම්හාකං පුබ්බෙ ඉමස්ස මිත්තවින්දකස්ස අනාගමනකාලෙ එවරූපං නත්ථි, ඉදානි පනස්ස ආගතකාලතො පට්ඨාය පරිහායමානි තං පොථෙත්වා නීහරිංසු, සො අත්තනො දූරකෙ ගහෙත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තො එකං අමනුස්සපරිග්ගහං අට්ඨිං පාවිසි, තස්සස්ස අමනුස්සා දූරතෙ ච හරියඤ්ච මාරෙත්වා මංසං ඛාදිංසු.

සො තතො පලායිත්වා තතො තතො ආහිණ්ඩන්තො එකං ගම්භීරං නාම පට්ටනගාමං නාවාවිස්සජ්ජනදිවසෙයෙව පත්වා කම්මකරෙ හුත්වා නාවං අභිරුහි, නාවා සමුද්දපිට්ඨෙ සත්තාහං ගන්ත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සමුද්දමජ්ඣෙ ආකොටෙත්වා ඨපිතාව්ය අට්ඨාසි, තෙ කාලකණ්ණිසලාකං වාරෙසුං, සත්තකඛත්තුං මිත්තවින්දකස්සෙව පාපුණි, මනුස්සා තස්සෙසකං වෙණුකලාපකං දත්වා හත්ථෙ ගහෙත්වා සමුද්දෙ බිපිංසු, තස්මිං බිත්තමත්තා නාවා අගමාසි. මිත්තවින්දකො වෙණුකලාපෙ නිපජ්ජිත්වා සමුද්දපිට්ඨෙ ගච්ඡන්තො කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ රක්ඛිතසීලස්ස ඵලෙන සමුද්දපිට්ඨෙ එකස්මිං එළිකවිමානෙ වතස්සො දෙවධීතරො පටිලභිත්වා තාසං සන්තිකෙ සුඛං අනුභවමානො සත්තාහං වසි. තා පන විමාන පෙතියො සත්තාහං සුඛං අනුභවන්ති සත්තාහං දුක්ඛං, දුක්ඛං අනුභවිතුං ගච්ඡමානා ඨාව මයං ආගච්ඡාම තාව ඉධෙව හොතීති වත්වා අගමංසු මිත්තවින්දකො තාසං ගතකාලෙ වෙණුකලාපෙ නිපජ්ජිත්වා පරතො ගච්ඡන්තො රජතවිමානෙ අට්ඨ දෙවධීතරො ලභි, තතොපි පරං ගච්ඡන්තො මණිවිමානෙ සොළස, කණක විමානෙ චත්තාරිස දෙවධීතරො ලභි, තාසම්පි වචනං අකත්වා පරතො ගච්ඡන්තො අනන්තරදීපකෙ එකං යක්ඛනගරං අද්දස තත්ථෙකා යක්ඛිණී අජරූපෙන විචරති, මිත්තවින්දකො තස්සා යක්ඛිණීභාවං අජානන්තො අජමංසං ඛාදිස්සාමීති තං පාදෙ අග්ගහෙසි. සා යක්ඛානුභාවෙන තං උක්ඛිපිත්වා ඛිපි. සො තාය ඛිත්තො සමුද්දමජ්ඣෙන ගන්ත්වා බාරාණසියං පරිඛාපිට්ඨෙ එකස්මිං කණ්ටකගුම්බමත්ථකෙ පතිත්වා පවට්ටමානො භූමියං පතිට්ඨාසි.

තස්මිං ච සමයෙ තස්මිං පරිඛාපිට්ඨෙ රක්ඛසා අජිකා වරමංසං චොරා ගරන්ති, අජිකගොපකා චොරෙ ගණ්හිස්සාමාති එකමන්තං නිලීනා අට්ඨංසු. මිත්තවින්දකො පවට්ටිත්වා භූමියං ඨිතො තා අජිකා දිස්වා චින්තෙසි, අහං සමුද්දෙ එකස්මිං දීපකෙ අජිකං පාදෙ ගහෙත්වා තාය ඛිත්තො ඉධ පතිතො, සචෙ පනිදානි එකං අජිකං පාදෙ ගහෙස්සාමි සා මං පරතො සමුද්දපිට්ඨෙ විමානදෙවතානං සන්තිකෙ බිපිස්සතීති. සො එවං අයොනිසො මනසි කරිත්වා අජිකං පාදෙ ගණ්හි. සා ගහිතමත්තා විරවි. අජිකගොපකා ඉතොචිතො ච ආගන්ත්වා තං ගහෙත්වා එත්තකං කාලං රාජකුලෙ අජිකා බාදකො එස චොරොති තං තොටෙත්වා බන්ධිත්වා රක්ඛසඤ්ච සන්තිකං නෙන්ති,

තස්මිං ඛණෙ බොධිසත්තො පඤ්චසතමාණවකපරිවුතො නගරා නික්ඛම්ම නහායිතුං ගච්ඡන්තො මිත්තවින්දකං දිස්වා සඤ්ජානිත්වා තෙ මනුස්සෙ ආහ. තාතා! අයං අම්හාකං අන්තොවාසිකො කස්මා තං ගණ්හිත්ථාති? අජිකාවොරකො අත්‍ය! එතං අජිකං පාදෙ ගණ්හි තස්මා ගහිතොති. තෙනෙතං අම්හාතං දුඝං කත්වා දෙථ අම්හෙ නිස්සාය ජීවිස්සතීති තෙ සාධූ අය්‍යාති තං විස්සජ්ජෙත්වා අගමංසු. අථ නං බොධිසත්තො මිත්තවින්දක! ත්වං එත්තකං කාලං කහං වසීති පුච්ඡි. සො සබ්බං අත්තනා කතකම්මං ආරොචෙසි. බොධි සත්තො අත්ථකාමානං වචනං අනාරොහෙන්තා එතං දුක්ඛං පාපුණන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

යො අත්ථකාමස්ස හිතානුකම්පිනො
ඔවජ්ජමානො න කරොති සාසනං,
අජ්ඣා පාදමොලුබ්භ
මිත්තකො විය සොචතීති.

තත්‍ථ **අත්ථකාමස්සාති** වඩ්ඩිං ඉච්ඡන්තස්ස. **හිතානුකම්පිනොති** හිතෙන අනුකම්පමානස්ස. **ඔවජ්ජමානොති** මුදුකෙන හිතවිත්තෙන ඔවදියමානො. **න කරොති සාසනන්ති** අනුසට්ඨිං න කරොති දුබ්බචො අනොවාදකො හොති. **මිත්තකො විය සොචතීති** යථා අයං මිත්තවින්දකො අජ්ඣා පාදං ගහෙත්වා සොචති කිලමති එවං නිච්චකාලං සොචතීති ඉමාය ගාථාය බොධිසත්තො ධම්මං දෙසෙසි.

එවං තෙන ථෙරෙන එත්තකෙ අධ්වනෙ තීසුයෙව අත්තභාවෙසු කුච්ඡිපුරො ලද්ධපුබ්බා යකෙඛන හුත්වා එකදිවසං ගබ්භමලං ලද්ධා සුතඛෙන හුත්වා එකදිවසං හත්තවමනං, පරිනිබ්බාණදිවසෙ ධම්ම සෙනාපතිසාරිපුත්තභාවෙන චතුමග්ගඤාණං ලද්ධං එවං පරස්ස ලාභන්තරාය කරණං නාම මහාදෙසනාති වෙදිතබ්බං.

තස්මිං පන කාලෙ සොපිආවරියො මිත්තවින්දකොපි යථාකම්මං ගතා[1]. සත්‍ථා එවං භික්ඛවෙ! අත්තනා අප්පටිවිභාවඤ්ච අරියධම්ම ලාභිභාවඤ්ච සඝමෙව එස අකාසීති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මිත්තවින්දකො ලොභකතිස්සත්‍ථෙරො අහොසි. දිසාපාමොක්ඛාචරියො පන අහමෙවාති.

ලොභකතිස්සජාතකං.

---

1. 5. 2.

යො අත්ථකාමස්සාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං ලොලභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස ලොලභාවො නවක නිපාතෙ කාකජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තදා පන තං භික්ඛූ අඝං

---

1. ඉ.. ගතො.

භන්තෙ! භික්ඛු ලොලොති සත්ථු ආරොචෙසුං. අථ නං සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! ලොලොති පුච්ඡි. ආම භන්තෙති. සත්ථා පුබ්බපි ත්වං භික්ඛු! ලොලො ලොලභාරණ්‍ය ජීවිතක්ඛයං පත්තො පණ්ඩිතාපි තං නිස්සාය අත්තනො වසතට්ඨානා පරිහීනාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පාරාපතයොනියං නිබ්බත්ති. තදා බාරාණසීවාසිනො පුඤ්ඤකාමතාය තස්මිං තස්මිං ඨානෙ සකුණානං සුඛවාසත්ථාය ථූප පච්චයො ඔලම්බන්ති, බාරාණසිසෙට්ඨිනොපි හත්ථකාරකො අත්තනො මහානසෙ එකං ථූපපච්චිං ඔලම්බිත්වා ඨපෙසි. බොධිසත්තො තත්ථ වාසං කප්පෙසි. සො පාතොව නික්ඛමිත්වා ගොචරෙ චරිත්වා සායං ආගන්ත්වා තත්ථ වසන්තො කාලං ඛෙපෙති. අථෙක දිවසං එකො කාකො මහානසමත්ථකෙන ගච්ඡන්තො අම්බිලා තම්බිලමච්ඡමංසානං ඵුත්තවාසං ඝායිත්වා ලොභං උප්පාදෙත්වා කින්නුඛො නිස්සාය ඉමං මච්ඡමංසං ලභිස්සාමීති අවිදූරෙ නිසීදිත්වා පරිගණ්හන්තො සායං බොධිසත්තං ආගන්ත්වා මහානසං පවිසන්තං දිස්වා ඉමං පාරාපතං නිස්සාය මච්ඡමංසං ලභිස්සාමීති පුන දිවසෙ පාතොව ආගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස නික්ඛමිත්වා ගොචරභූමිය ගමන කාලෙ පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අගමාසි.

අථ නං බොධිසත්තො තස්මා ත්වං සම්ම! අම්හෙහි සද්ධිං වර සීති ආහ. සාමි! තුම්හාකං කිරියා මයහං රුච්චති ඉතො පට්ඨාය තුම්හෙ උපට්ඨහිස්සාමීති. සම්ම! තුම්හෙ අඤ්ඤගොචරා මයං අඤ්ඤ ගොචරා තුම්හෙහි අම්හාකම්පි පටිච්ඡනං දුක්කරන්ති සාමි! තුම්හාකං ගොචරගහණකාලෙ අහම්පි ගොචරං ගහෙත්වා තුම්හෙහි සද්ධිං යෙව ගමිස්සාමීති. සාධු කෙවලන්තෙන අප්පමත්තෙන භවිතබ්බන්ති එවං බොධිසත්තො කාකං ඔවදිත්වා ගොචරෙ චරන්තො තිණ්ණබීජරුක්ඛ දීනි ඛාදති, බොධිසත්තස්ස පන ගොචරගහණකාලෙ කාකො ගන්ත්වා ගොමයපිණ්ඩං අපනෙත්වා පාණකෙ ඛාදිත්වා උදරං පූරෙත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා සාමි! තුම්හෙ අතිවෙලං චරථ අහි බහුභක්ඛෙන නාම භවිතුං න වට්ටතීති වත්වා බොධිසත්තෙන ගොචරං ගහෙත්වා සායං ආගච්ඡන්තෙන සද්ධිංයෙව මහානසං පාවිසි. හත්ථකාරකො අම්හාකං කපොතො අඤ්ඤම්පි ගහෙත්වා ආගතොති කාකස්සපි පච්චිං ඨපෙසි. තතො පට්ඨාය වෙ ජනා වසන්ති.

අථෙකදිවසං සෙට්ඨිස්ස බහුං මච්ඡමංසං ආහරිංසු. තං ආදාය හත්ථකාරකො මහානසෙ තත්ථ තත්ථ ඔලම්බෙසි. කාකො තං දිස්වා ලොභං උප්පාදෙත්වා සෙව ගොචරභූමිං අගන්ත්වා මයා ඉදමෙව ඛාදිතබ්බන්ති රත්තිං තිංතිණ්ණන්තො නිපජ්ජි. පුන දිවසෙ බොධිසත්තො ගොචරාය ගච්ඡන්තො එහි සම්ම! කාකාති ආහ. සාමි! තුම්හෙ ගච්ඡථ මයාං කුච්ඡිරොගො අත්ථීති. සම්ම! කාකානං කුච්ඡිරොගො නාම කදාචි න හුතපුබ්බො, රත්තිං තීසු යාමෙසු එකෙකස්මිං

යාමෙ මුවචිතා හොනති දීපවට්ටිං ගලිතකාලෙ පන තෙසං මුහුනතං තිතති හොති, එවං ඉමං මවජ්මංසං ඛාදිතුකාමෝ හවිසසසි, එහි මනුසසපරිභොගෝ නාම තුම්හාකං දුපපරිහුසපුරියෝ, මා එව රූපං අකාසි, මයා සද්ධිංයෙව ගොවරාය ගවජාහීති. න සකෙකාම් සාමීති. තෙනහි පඤ්ඤුයිසසහි සතෙන කාමෙන්ත ලොභවසං අගනනවා අපපමතතෙනා හොහීති තං ඔවදිතවා බොධිසතතෙනා ගොව රාය ගතෙ හතතකාරකෙ නාතපපකාරං මවජ්මංසවිකතිං සමපා දෙවා උසසුනිකඛමණට්ඨං හාජනානි ථොකං විවරිතවා රසපරිසසා වණකරොවිං හාජනමතථෙ ඨපෙතවා ඛහි නිකඛමිතවා සෙදං පුසසුජ්මානෙ අථසසි.

තසමිං ඛණෙ කාකෙ පවිජිතෙ සීසං උකඛිපිතවා හතතගෙහං ඔලොකෙනෙතා තසස නිකඛමිතභාවං ඤතවා අයංදුනි මයහං මනොරථං පූරෙතවා මංසං ඛාදිතුං කාලෙ කිනනුඛෙ මහාමංසං ඛාදුමි උදහු වුණණිකමංසනනි චිනෙතවා වුණණිකමංසෙන නාම ඛිපපං කුවජිං පුරෙතුං න සකකා මහනතං මංසඛණඩං ආහරිතවා පවිජයං නිකඛිපිතවා ඛාදමානෙ නිපජිජිසසාමීති පවිජිතෙ උපප තිතවා රසකරොවියං නිලිජි. සා කිලිනි සදදමකාසි. හතතකාරකෙ තං සදදං සුතවා කිනනුඛෙ එතතනි පවිටෙඨා කාකං දිසවා අයං දුටඨ කාකෙ මයා සෙවිතෙ නිසසාය ජීවාමි න ඉමං බාලං, කිමෙම ඉමිනාති වාරං පිඛාය කාකං ගහෙතවා සකලසරීරෙ පතතානි ලුඤචිතවා අදදසිඛගිවෙරං ලොණජිරකාය කොටෙටතවා අඩබිලතකෙකන ආලොළෙතවා තෙනසස සකලසරීරං මකෙඛතවා තං කාකං පවිජියං ඛිපි. සො අධිමතතවෙද නාභිභූතො තිනතිණණගනෙතා නිපජජි. බොධිසතෙතා සාගං ආගනතවා තං වසනපපහතං දිසවා ලොලකාක! මම වචනං අකතවා තව ලොභං නිසසාය මහාදුකඛං පතෙතාසීති වතවා ඉමං ගාථමාහ :-

යො අසථකාමසස හිතානුකමපිනො
ඔවජ්මානෙ න කරොති සාසනං,
කපොතකසස වචනං අකතවා
අමිතතහතථසථගතොව සෙතීති.

තත්ථ කපොතකසස වචනං අකත්වාති පාරාජිකසස හිතානු සාසනි වචනං අකත්වා. **අමිත්තහත්ථසත්ථගතෝ ව සෙතීති** අමිත්තානං අනත්ථකාරකානං දුක්ඛුප්පාදකපුග්ගලානං හත්ථං හත්ථපථං ගතෝ අයං කාකෝ විය පුග්ගලෝ මහන්තං ව්‍යසනං පත්වා අනුසොව මනෝ සෙතීති.

බොධිසතෙතා ඉමං ගාථං වත්වා ඉදානි මයා ච එතසමිං ඨානෙ න සක්‍යා වසිතුන්ති අඤ්ඤත්ථ ගතෝ. කාකෝ තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තෝ. අථ නං හතතකාරකෝ සබ්බං පවිජියා ගහෙත්වා සඞ්කාරට්ඨානෙ ඡඩ්ඩෙසි.

සත්ථාපි න ඛෝ භික්ඛු! ඉදානෙව ලොලෝ පුබ්බෙපි ලොලෝ යෙව තඤ්ච පන තෙ ලොලත්තං නිස්සාය පණ්ඩිතාපි සකමහා ආවාසා පරිහීනා යි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්ච පරියොසානෙ සො භික්ඛු අනාගාමිඵලං පත්තො. සත්ථා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කාතො ලොලභික්ඛු අහොසි. පාරාජිකතා පන අහමෙවාති.

ඝතාසනජාතකං.

---

1. 5. 3.

යෝ අප්පකාමස්සාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං දුබ්බචභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං හි භගවා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! දුබ්බචොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භණන්තෙති වුත්තෙ න ත්වං භික්ඛු! ඉදානෙව දුබ්බචො පුබ්බෙපි දුබ්බචොයෙව දුබ්බචතාය යෙව පණ්ඩිතානං වචනං අකත්වා සපජ්ජුබෙ ජීවිතක්ඛයං පත්තො සීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො කාසිරට්ඨෙ මහාභොගකුලෙ නිබ්බත්තො වියඤ්ඤතං පත්වා කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා කාමෙ පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා කසිණපරිකම්මං කත්වා පඤ්චඅභිඤ්ඤා අට්ඨසමාපත්තියො උප්පාදෙත්වා ඣානසුඛෙන වීති නාමෙන්තො අපරභාගෙ මහාපරිවාරො පඤ්චහි තාපසසතෙහි පරිවුතො ගණස්ස සත්ථා හුත්වා විහාසි.

අථෙකො ආසීවිසපොතකො අත්තනො ධම්මතාය චරන්තො අඤ්ඤතරස්ස තාපසස්ස අස්සමපදං පත්තො, තාපසො තස්මිං පුත්තක සිනෙහං උප්පාදෙත්වා තං එකස්මිං වෙළුපබ්බ සඥාපෙත්වා පරි ජග්ගති තස්ස වෙළුපබ්බ සඥනතො වෙළුකොත්වෙව නාමං අකංසු. තං පුත්තකසිනෙහෙන පරිජග්ගනතො තාපසස්ස වෙළුක පිතාත්වෙව නාමං අකංසු. තදා බොධිසත්තො එතං කිර තාපසො ආසීවිසං පරිජග්ගතීති සුත්වා පඤ්හං කාසිත්වා සච්චං කිර ත්වං ආසි විසං ජග්ගසීති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ ආසිවිසෙන සද්ධිං විස්සාසො නාම නත්ථි මා එවං ජග්ගසීති ආහ. තාපසො ආහ සො මෙ ආචරියෙ! පුත්තකා නාහං තෙන විනා වත්තිතුං සක්ඛිස්සා මීති. තෙනහි එතස්සෙව සන්තිකා ජීවිතක්ඛයං පාපුණිස්සසීති තාපසො බොධිසත්තස්ස වචනං න ගණ්හි ආසීවිසම්පි ජහිතුං නාසක්ඛි.

තතො කතිපාහච්චයෙනෙව සබ්බෙ තාපසා ඵලාඵලත්ථාය ගන්ත්වා ගතට්ඨානෙ ඵලාඵලස්ස සුලභභාවං දිස්වා වෙ තයො දිවසෙ තත්ථෙව වසිංසු. වෙළුකපිතාපි තෙහි සද්ධිං ගච්ඡන්තො

ආසිවිසං වෙළුපබ්බතෙව සයාපෙත්වා පිදහිත්වා ගතෝ සෝ පුන තාපසෙහි සද්ධිං භිහතීහවචයෙන ආගන්ත්වා වෙළුකස්ස ගොචරං දස්සාමීති වෙළුපබ්බං උග්ඝාටෙත්වා එහි පුත්ත! ජාතකොසීති ගත්තං පසාරෙසි. ආසිවිසෝ භිහතීහං නිරාහාරතාය කුජ්ඣිත්වා පසාරිත හත්ථෙ ඛසිත්වා තාපසං තත්තෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි. තාපසා නං දිස්වා බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසුං. බොධි සත්තෝ තස්ස සරීරකිච්චං කාරෙත්වා ඉසිගණස්ස මජ්ඣෙ නිසීදිත්වා ඉසිතං ඔවාදවසෙන ඉමං ගාථමාහ.

යෝ අත්තකාමස්ස හිතානුකම්පිනෝ,
ඔවජ්ජමානෝ න කරොති සාසනං.
එවං සෝ නිහතෝ සෙති,
වෙළුකස්ස යථා පිතාති.

තත්ථ එවං සෝ නිහතෝ සෙතීති යොහි ඉසිතං ඔවාදං න ගණ්හාති සෝ යථා එස තාපසෝ ආසිවිසමුඛෙ පූතිභාවං පත්වා නිහතෝ සෙති එවං මහාවිනාසං පත්වා නිහතෝ සෙතීති අත්ථෝ. එවං බොධිසත්තෝ ඉසිගණං ඔවදිත්වා වත්තාරෝ බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා ආයුපරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකෙ උපපජ්ජි.

සත්ථාපි න ත්වං භික්ඛු! ඉදානෙව දුබ්බචෝ පුබ්බෙපි දුබ්බචෝ යෙව දුබ්බවභාවෙනෙව ච ආසිවිසමුඛෙ පූතිභාවං පත්තොසීති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වෙළුකපිතා දුබ්බවභික්ඛු අහොසි, සෙසපරිසා බුද්ධපරිසා, ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

වෙළුකජාතකං.

---

1. 5. 4.

සෙය්‍යෝ අයෝමයානීති ඉදං සත්ථා මගධෙසු චාරිකං චරමානෝ අඤ්ඤතරස්මිං ගාමකෙ බාලගාමිකමනුස්සෙ ආරබ්භ කථෙසි. තථා ගතෝ කිර එකස්මිං සමයෙ සාවත්ථිතෝ මගධරට්ඨං ගන්ත්වා තත්ථ චාරිකං චරමානෝ අඤ්ඤතරං ගාමකං සම්පාපුණි. සෝ ච ගාමකෝ යෙහුය්‍යෙන අඤ්ඤබාලමනුස්සෙහියෙව උස්සන්නොහා, තත්ථෙකදිවසං තෙ අඤ්ඤබාලමනුස්සා සන්නිපතිත්වා හෝ! අම්හෙ අරඤ්ඤං පවිසිත්වා කම්මං කරොන්තා මකසා ඛාදන්ති තපපච්චයා අච්ඡාකං කම්මච්ඡෙදෝ හොති සබ්බථාව ඛනූපනිවෙව ආවුධානි ච ආදාය ගන්ත්වා මනසෙහි සද්ධිං යුජ්ඣිත්වා සබ්බමකසෙ විජ්ඣිත්වා ජිඝච්ඡිත්වා ච මාරෙමාති මන්තයිත්වා අරඤ්ඤං ගන්ත්වා මකසෙ විජ්ඣිස්සාමාති අඤ්ඤමඤ්ඤං විජ්ඣිත්වා ච පහරිත්වා ච දුක්ඛපත්තා ආගන්ත්වා අන්තොගාමෙ ච ගාමද්වාරෙ ච නිපජ්ජිංසු.

සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතෝ තං ගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි. අවසෙසා පණ්ඩිතමනුස්සා භගවන්තං දිස්වා ගාමවාරෙ මණ්ඩපං කත්වා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදිංසු. සත්ථා තස්මිං තස්මිං ඨානෙ පතිතමනුස්සෙ දිස්වා තෙ උපාසකෙ පුච්ඡි බහූ ඉමෙ ගිලානමනුස්සා කිං එතෙහි කතන්ති? හන්තෙ! එතෙ මනුස්සා මකසයුද්ධං කරිස්සාමාති ගන්ත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං විජ්ඣිත්වා සයං ගිලානා ජාතාති. සත්ථා න ඉදානෙව අඤ්ඤබාලමනුස්සා මකසෙ පහරිස්සාමාති අත්තානං පහරන්ති පුබ්බෙපි මකසං පහරිස්සාමාති පරං පහරණකමනුස්සා අහෙසුංයෙවාති වත්වා තෙහි මනුස්සෙහි යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ වණිජ්ජාය ජීවිකං කප්පෙසි. තදා කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං පච්චන්තගාමෙ බහූ වඩ්ඩකී වසන්ති. තත්ථෙකෝ පලිතවඩ්ඩකී රුක්ඛං තච්ඡති. අථස්ස එකෝ මකසෝ තම්බලොහථාලකපිට්ඨිසදිසෙ සීසෙ නිසීදිත්වා සත්තියා පහරන්තොව්‍විය සීසං මුඛතුණ්ඩෙන විජ්ඣි. සෝ අත්තනෝ සන්තිකෙ නිසින්නං පුත්තං ආහ තාත! මයහං සීසං මකසෝ සත්තියා පහරන්තා විය විජ්ඣති නිවාරෙහි තන්ති. තාත! අධිවාසෙහි එකප්පහාරෙන නං මාරෙස්සාමීති. තස්මිං සමයෙ බොධිසත්තොපි අත්තනෝ ගණ්ඩං පරියෙසමානෝ තං ගාමං පත්වා තස්ස වඩ්ඩකිස්සාලයෙ නිසින්නෝ හොති. අථ සෝ වඩ්ඩකී පුත්තං ආහ තාත! ඉමං මකසං වාරෙහි. සෝ වාරෙස්සාමි තාහාති තිබ්බිණං මහාඵරසුං උක්ඛිපිත්වා පිතු පිට්ඨිපස්සෙ ඨත්වා මකසං පහරිස්සාමීති පිතු මත්ථකං විධා භින්දි, වඩ්ඩකී තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තෝ, බොධිසත්තෝ තස්ස තං කම්මං දිස්වා පච්චාමිත්තෝපි පණ්ඩිතොව සෙය්‍යො සෝ හි දණ්ඩභයෙනාපි මත්තස්ස න මාරෙස්සතීති විනෙත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

සෙය්‍යා අමිත්තෝ මතියා උපෙතෝ
නත්ථෙව මිත්තෝ මතිවිප්පහීනෝ,
මකසං වධිස්සන්තනි හි ඵලමූලගෝ
පුත්තෝ පිතු අබ්භිදා උත්තමඞ්ගන්ති.

තත්ථ **සෙය්‍යොති** පවරෝ උත්තමෝ. **මතියා උපෙතොති** පඤ්ඤාය සමන්නාගතෝ. **ඵලමූලගොති** ලාලාමුඛෝ බාලෝ. **පුත්තෝ පිතු අබ්භිදා උත්තමඞ්ගන්ති** අත්තනෝ බාලතාය පුත්තොපි හුත්වා පිතු උත්තමඞ්ගං මත්ථකං මකසං මාරෙස්සාමීති විධා භින්දි. තස්මා බාලචිත්තතො පණ්ඩිතෝ අමිත්තොව සෙය්‍යොති ඉමං ගාථං වත්වා බොධිසත්තෝ උට්ඨාය ගන්ත්වා යථාකම්මං ගතෝ. වඩ්ඩකිස්සාපි ඤාතකා සරීරකිච්චං අකංසු.

සත්ථා එවං උපාසකා! පුබ්බෙපි මකසං පහරිස්සාමීති පරං පහරණකමනුස්සා අහෙසුංයෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ගාථං වත්වා පකාසෙන්තා පණ්ඩිතවාණිජෝ පන අහමෙව අහොසින්ති.

මකසජාතකං.

1. 5. 5.

සෙය්‍යා අමිත්තෙනාති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෙ එකං අනාථපිණ්ඩිකසෙට්ඨිනං ඇරබ්භ කථෙසි. අනාථපිණ්ඩිකස්ස කිර එකා රොහිණී නාම දූසී අහොසි. තස්සා භික්ඛාහරණට්ඨානෙ ආගන්ත්වා මහල්ලිකා මාතා නිපජ්ජි. තං මක්කිකා පරිවාරෙත්වා සූවියා විජ්ඣමානා විය ඛාදන්ති. සා ධීතරං ආහ අම්ම! මක්කිකා මං ඛාදන්ති එකා වාරෙහීති. සා වාරෙස්සාම් අම්මාති මූසලං උක්කිපිත්වා මාතු සරීරෙ මක්කිකා මාරෙත්වා විනාසං පාපෙස්සාමීති මාතරං මූසලෙන පහරිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙසි. තං දිස්වා මාතා මෙතාති රොදිතුං ආරභි. තං පවත්තිං සෙට්ඨිස්ස ආරොචෙසුං. සෙට්ඨි තස්සා සරීරකිච්චං කාරෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා සබ්බං තං පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙසි. සත්ථා තඛෝ ගහපති! එසා මාතු සරීරෙ මක්කිකා මාරෙමීති ඉදං නෙව මූසලෙන පහරිත්වා මාතරං මාරෙසි පුබ්බෙපි මාරෙසියෙවාති වත්වා තෙන යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෝ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා පිතු අච්චයෙන සෙට්ඨිට්ඨානං පාපුණි. තස්සාපි රොහිණී නාම දූසී අහොසි සාපි අත්තනෝ භික්ඛාහරණට්ඨානං ආගන්ත්වා නිපන්නාය මාතරා මක්කිකා මෙ අම්ම! වාරෙහීති වුත්තා එවමෙවං මූසලෙන පහරිත්වා මාතරං ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා රොදිතුං ආරභි. බොධිසත්තෝ තං පවත්තිං සුත්වා අම්හෙකාපි හි ඉමස්මිං ලොකෙ පණ්ඩිතෝ ව සෙය්‍යොති විත්තෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

සෙය්‍යා අමිත්තෙනා මෙධාවී යසෙඳ බාලානුකම්පකෝ,
පස්ස රොහිණිකං ජම්මිං මාතරං හන්ත්වාන සොචතීති.

තත්ථ මෙධාවීති පණ්ඩිතෝ ඤාණී විභාවී. **සත්තඤ්ඤු බාලානුකම්පකොති** එත්ථ **සත්තා** නාම ලිඛිතවිපල්ලාසෝ තතෝ. **චෙති** නාමෙතං නිපාතෝ. යෝ නාම බාලෝ අනුකම්පකෝ තතෝ සතගුණෙන සහස්සගුණෙන පණ්ඩිතෝ අමිත්තෝ හොන්තොපි සෙය්‍යෝ ගෙවාති අත්ථෝ. අථවා **සත්තා** නි පටිසෙධනත්ථෙ නිපාතෝ තොවෙ බාලානුකම්පකොති අත්ථෝ. **ජම්මිනන්ති** ලාමිකං දුක්ඛං. **මාතරං හන්ත්වාන සොචතීති** මක්කිකා මාරෙස්සාමීති මාතරං හන්ත්වා ඉදානි අයං බාලි සයමෙව රොදති පරිදෙවති, ඉමිනා කාරණෙන ඉමස්මිං ලොකෙ අමිත්තොපි පණ්ඩිතෝ සෙය්‍යොති බොධිසත්තෝ පණ්ඩිතං පසංසන්තෝ ඉමාය ගාථාය ධම්මං දෙසෙසි.

සත්ථා න ඛෝ ගහපති! එසා ඉදානෙව මක්කිකා මාරෙස්සාමීති මාතරං ඝාතෙසි පුබ්බෙපි ඝාතෙසියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මාතා සෙව මාතා අහොසි, ධීතායෙව ධීතා, මහාසෙට්ඨි පන අහමෙව අහොසිනන්ති.

රොහිණීජාතකං.

---

1. ඉ. නිපන්නා. මාතරං.

1. 5. 6.

න වේ අනත්ථකුසලෙනාති ඉදං සත්ථා අඤ්ඤතරස්මිං කොසල ගාමකෙ උය්‍යානදූසකං ආරබ්භ කථෙසි. සත්ථා කිර කොසලෙසු චාරිකං චරමානෙ අඤ්ඤතරං ගාමකං සම්පාපුණි. තත්‍රෙකො කුටුම්බිකො තථාගතං නිමන්තෙත්වා අත්තනො උය්‍යානෙ නිසීදාපෙත්වා බුද්ධප්පමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං දත්වා භණෙත! යථාරුචියා ඉමස්මිං උය්‍යානෙ විචරථාති ආහ. භික්ඛූ උට්ඨාය උය්‍යානපාලං ගහෙත්වා උය්‍යානෙ විචරන්තා එකං අඩ්ඩණ්ඩ්‍යානං දිස්වා උය්‍යානපාලං පුච්ඡිංසු උපාසක! ඉමං උය්‍යානං අඤ්ඤත්‍රත්‍ර සන්දච්ඡායං ඉමස්මිං පන ඨාණෙ කොච් රුක්ඛො වා ගච්ඡෝ වා නත්ථි, කිනනුඛො කාරණන්ති? භණෙත! ඉමස්ස උය්‍යානස්ස රොපනකාලෙ එකො ගාමදාරකො උදකං සිඤ්චනෙන්තා ඉමස්මිං ඨාණෙ රුක්ඛපොතකෙ උම්මූලං කත්වා මූලපමාණෙන උදකං සිඤ්චි. තෙ රුක්ඛපොතකා මිලායිත්වා මතා, ඉමිනා කාරණෙන ඉදං ඨානං අඩ්ඩණං ජාතන්ති. භික්ඛූ සත්ථාරං උපසංකමිත්වා එතමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා න භික්ඛවෙ! සො ගාමදාරකො ඉදානෙව ආරාමදූසකො පුබ්බෙපි ආරාමදූසකො යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසියං නක්ඛත්තං ඝොසයිංසු, නක්ඛත්තඝොසිතදිවසෙ කාලතොපට්ඨාය සකලනගරවාසිනො නක්ඛත්තනිස්සිතකා හුත්වා විචරන්ති, තදා රඤ්ඤො උය්‍යානෙ බහූ මධුකාපි වස්සන්ති, උය්‍යානපාලො චින්තෙසි නගරෙ නක්ඛත්තං ඝුට්ඨං, ඉමෙ වානරෙ උදකං සිඤ්චථාති වත්වා අහං නක්ඛත්තං කීළිස්සාමීති ජෙට්ඨකවානරං උපසංකමිත්වා සම්ම වානර ජෙට්ඨක! ඉමං උය්‍යානං තුම්හාකම්පි බහූපකාරං, තුම්හෙ එත්ථ පුප්ඵ ඵලපල්ලවානි ඛාදථ, නගරෙ නක්ඛත්තං ඝුට්ඨං අහං නක්ඛත්තං කීළිස්සාමි, යාවාහං ආගච්ඡාමි තාව ඉමස්මිං උය්‍යානෙ රුක්ඛපොත කෙසු උදකං සිඤ්චිතුං සක්ඛිස්සථාති පුච්ඡි. සාධූ සිඤ්චිස්සාමීති. තෙනහි අපමත්තා හොථාති උදකං සිඤ්චනත්ථාය තෙසං විස්සජ්ජෙත්වෙව දූරුක්ඛෙ ව දත්වා ගතො. වානරා විස්සජ්ජෙත්වෙව දූරුක්ඛෙ ව ගහෙත්වා රුක්ඛපොතකෙසු උදකං සිඤ්චන්ති, අථ නෙ වානරජෙට්ඨකො එවමාහ හොං! වානරා! උදකා නාම රක්ඛිතබ්බං තුම්හෙ රුක්ඛපොත කෙසු උදකං සිඤ්චන්තා උපපාටෙත්වා උපපාටෙත්වා මූලං ඔලොකෙත්වා ගම්භීරගතෙසු මූලෙසු බහුං උදකං සිඤ්චථ, අගම්භීරගතෙසු අපං පච්ඡා අම්හාකං උදකං දුල්ලභං භවිස්සතීති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තථා අකංසු. තයම්පි සමයෙ එකො පණ්ඩිතපුරිසො රාජුය්‍යානෙ තෙ වානරෙ තථා කරොන්තෙ දිස්වා එවමාහ. හොං වානරා! කස්මා තුම්හෙ රුක්ඛපොතකෙ උපපාටෙත්වා උපපාටෙත්වා මූලපමාණෙන උදකං සිඤ්චථාති? තෙ එවං කිං වානරජෙට්ඨකො ඔවදතීති ආහංසු. සොතං වචනං සුත්වා අහො වත හොං! බාලා අපණ්ඩිතා අත්ථං කරිස්සාමීති අනත්ථමෙව කරොන්තීති චින්තෙත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

න වෙ අනත්ථකුසලෙන අත්ථචරියා සුඛාවහා,
හාපෙති අත්ථං දුම්මේධෝ කපි ආරාමිකෝ යථා'ති.

තත්ථ **වෙ**ති නිපාතමත්තං. **අනත්ථකුසලෙනා**ති අනත්ථේ අනායතනෙ කුසලෙන, අත්ථේ ආයතනෙ කාරණෙ අකුසලෙනවාති අත්ථෝ. **අත්ථචරියා**ති වඩ්ඩිකිරියා. **සුඛාවහා**ති එවරූපෙන අනත්ථකුසලෙන කායිකචෙතසිකසුඛසඞ්ඛාතස්ස අත්ථස්ස චරියා න සුඛාවහා, න සක්කා ආවහිතුන්ති අත්ථෝ, කිං කාරණා? එකන්තෙනෙවහි **හාපෙති අත්ථං දුම්මේධෝ**ති බාලපුග්ගලෝ අත්ථං කරිස්සාමීති අත්ථං හාපෙත්වා අනත්ථමේව කරොති. **යථා ආරාමිකෝ යථා**ති යථා ආරාමේ නියුත්තෝ ආරාමරක්ඛණකෝ මක්කටෝ අත්ථං කරිස්සාමීති අනත්ථමේව කරොති එවං යෝ කොචි අනත්ථකුසලෝ තෙන න සක්කා අත්ථචරියං ආවහිතුං යෝ එකංසෙන අත්ථං හාපෙතියෙවාති.

එවං සෝ පණ්ඩිතපුරිසෝ ඉමාය ගාථාය වානරජෙට්ඨකං ගරහිත්වා අත්තනෝ පරිසං ආදාය උය්‍යානා නික්ඛම්. සත්ථා න නික්ඛමෙව! එස ගාමද්වාරකෝ ඉදානෙව ආරාමදූසකෝ පුබ්බෙපි ආරාමදූසකෝ යෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වානරජෙට්ඨකෝ ආරාමදූසකගාම ද්වාරකෝ අහොසි. පණ්ඩිතපුරිසෝ පන අහමෙවාති.

ආරාමදූසකජාතකං

---

1. 5. 7.

න වෙ අනත්ථකුසලෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ වාරුණීදූසකං ආරබ්ධ කථෙසි. අනාථපිණ්ඩිකස්ස කිර සහායෝ එකෝ වාරුණීවාණිජෝ තිබ්බිණං වාරුණිං යොජෙත්වා භිරඤ්ඤ සුවණ්ණාදීනි ගහෙත්වා චික්කිණන්තෝ මහාජනෙ සන්නිපතිතෙ තාත! ත්වං මූලං ගහෙත්වා වාරුණිං දෙහීති අත්තනොවාසිකං ආණාපෙත්වා සයං නහායිතුං අගමාසි. අන්තොවාසිකෝ මහාජනස්ස වාරුණිං දෙන්තෝ මනුස්සෙ අනන්තරන්තරා ලොණසක්කරා ආහරාපෙත්වා බාදන්තෙ දිස්වා සුරා අලොණිකා භවිස්සති ලොණමෙත්ථ පක්ඛිපිස්සාමීති සුරාවාටියං තාළිමත්තං ලොණං පක්ඛිපිත්වා තෙසං සුරං අදාසි. තෙ මුඛං පූරෙත්වා පූරෙත්වා ඡඩ්ඩෙත්වා කිං තෙ තතනාති පුච්ඡිංසු තුම්හෙ සුරං පිවිත්වා ලොණං ආහරාපෙන්ත දිස්වා ලොණෙන යොජෙසින්ති. එවරූපං නාම මනාපං වාරුණිං නාසෙසි බාලාති තං ගරහිත්වා උට්ඨායුට්ඨාය පක්කන්තා. වාරුණීවාණිජෝ ආගන්ත්වා එකමපි අදිස්වා වාරුණිපායකා කහං ගතාති පුච්ඡි. සෝ තමත්ථං ආරොචෙසි. අථ නං ආචරියෝ බාල! එවරූපා නාම තෙ සුරා නාසිතාති ගරහිත්වා ඉමං කාරණං අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරොචෙසි. අනාථපිණ්ඩිකෝ අපි නෝ ඉදං කථාපාභතන්ති ජෙතවනං ගන්ත්වා

සත්ථාරං වන්දිත්වා එතමත්ථං ආරොචෙසි. සත්ථා න එස ගහපති! ඉදානෙව වාරුණිදූසකො පුබ්බෙපි වාරුණිදූසකොයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං සෙට්ඨි අහොසි. තං උපනිස්සාය එකො වාරුණිවාණිජෙ ජීවති. සො තික්ඛිණං සුරං යොජෙත්වා ඉමං වික්කිණාතීති අත්තොවාසිකං වත්වා නහාපිතුං ගතො. අන්තොවාසිකො තස්මිං ගතමත්තෙයෙව සුරාය ලොණං පක්ඛිපිත්වා ඉමිනාව නයෙන සුරං විනාසෙසි. අථස්ස ආචරියො ආගන්ත්වා තං කාරණං ඤත්වා සෙට්ඨිස්ස ආරොචෙසි. සෙට්ඨි අනත්ථකුසලා නාම බාලා අත්ථං කරිස්සාමාති අනත්ථමෙව කරොන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

න වෙ අනත්ථකුසලෙන අත්ථචරියා සුඛාවහා,
භාපෙති අත්ථං දුමෙමධො කොණ්ඩඤ්ඤසුරාවාරුණිං යථාති.

තත්ථ **කොණ්ඩඤ්ඤසුරාවාරුණිං යථාති** යථා අයං කොණ්ඩඤ්ඤසුරා නාමකො අන්තොවාසිකො අත්ථං නරිස්සාමීති ලොණං පක්ඛිපිත්වා වාරුණිං හාපෙසි, පරිහාපෙසි, විනාසෙසි, එවං සබ්බෙපි අනත්ථකුසලො අත්ථං හාපෙතීති. බොධිසත්තොපි ඉමාය ගාථාය ධම්මං දෙසෙසි.

සත්ථාපි න එස ගහපති! ඉදානෙව වාරුණිදූසකො පුබ්බෙපි වාරුණිදූසකොයෙවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වාරුණිදූසකො ඉදානිපි වාරුණිදූසකොව අහොසි. බාරාණසිසෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

වාරුණි ජාතකං.

---

1. 5. 8.

අනුපායෙන යො අත්ථන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දුබ්බචං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං හි භික්ඛුං සත්ථා න ත්වං භික්ඛු! ඉදානෙව දුබ්බචොව පුබ්බෙපි දුබ්බචොයෙව තෙනෙව ච කාරණෙන පණ්ඩිතානං වචනං අනත්වා තිණ්ණෙන අසිනා විධා කත්වා ජීවිතා හුත්වා මහොසධ නිපතිත්ථ. තං ව එනකං නිස්සාය පුරිසසහස්සං ජීවිතක්ඛයං පත්තන්ති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ එකස්මිං ගාමකෙ අඤ්ඤතරො බ්‍රාහ්මණො වෙදබ්භං නාම මන්තං ජානාති. සො කිර මනුස්සා අගෙසා, මහාරහො, නක්ඛත්තයොගෙ ලද්ධිතං මන්තං පරිවත්තෙත්වා ආකාසෙ උල්ලොකිතෙ ආකාසතො සත්තරතනවස්සං වස්සති. තදා බොධිසත්තො තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හාති. අථෙකදිවසං බ්‍රාහ්මණො බොධිසත්තං ආදාය සොත්ථිදෙව කාරණ්ඩෙන අත්තනො ගාමා නික්ඛමිත්වා වෙතියය

රථඨං අගමාසි. අත්තරාමග්ගෙ එකස්මිං අරඤ්ඤට්ඨානෙ පඤ්චසතා පෙසනකචොරා නාම පට්ඨානං කරොනති. තෙ බොධිසත්තං ච වෙදබ්භබ්‍රාහ්මණං ච ගණ්හිංසු. කස්මා පනෙතෙ පෙසනකචොරාති වුච්චනති? තෙ කිර වෙ ජනෙ ගහෙත්වා එකං ධනාහරණත්ථාය පෙසෙනති, තස්මා පෙසනකචොරාතෙව වුච්චනති. තෙපි ච පිතා පුත්තෙන ගහෙත්වා පිතරං වා අම්හාකං ධනං ආහරිත්වා පුත්තං ගහෙත්වා යාහීති වදනති එතෙනුපායෙන මාතුධීතරොපි ගහෙත්වා මාතරං විස්සජ්ජෙත්වා ජෙට්ඨකණ්ඩෙ ගහෙත්වා ජෙට්ඨකභාතිකං විස්සජ්ජෙනති. ආචරියන්තෙවාසිකෙ ගහෙත්වා අන්තෙවාසිකං විස්සජ්ජෙනති. තෙ තස්මිම්පි කාලෙ වෙදබ්භබ්‍රාහ්මණං ගහෙත්වා බොධිසත්තං විස්සජ්ජෙසුං.

බොධිසත්තොපි ආචරියං වන්දිත්වා අහමෙකාහච්චයෙන ආග මිස්සාමි, තුම්හෙ මා භායිත්ථ. අපි ච ඛො පන මම වචනං කරොථ, අජ්ජ ධනවස්සාපනකනකඛත්තයොගො භවිස්සති, මා ඛො තුම්හෙ දුක්ඛං අසහන්තොපි මන්තං පරිවත්තෙත්වා ධනං වස්සාපයිත්ථ, සචෙ වස්සාපෙස්සථ තුම්හෙ විනාසං පාපුණිස්සථ, ඉමෙ ච පඤ්චසතා චොරාති එවං ආචරියං ඔවදිත්වා ධනත්ථාය අගමාසි. චොරාපි සුරියෙ අත්ථංගතෙ බ්‍රාහ්මණං බන්ධිත්වා නිපජ්ජාපෙසුං. තං ඛණඤ්ඤෙව පාචීනලොකධාතුතො පරිපුණ්ණං චන්දමණ්ඩලං උට්ඨහි, බ්‍රාහ්මණො නක්ඛත්තං ඔලොකෙන්තොපි ධනවස්සාපනකනකඛත්තයොගො ලද්ධො, කිමෙම දුක්ඛෙන අනුභූතෙන? මන්තං පරිවත්තෙත්වා රත්තන වස්සං වස්සාපෙත්වා චොරානං ධනං දත්වා යථාසුඛං ගම්ස්සාමීති චින්තෙත්වා චොරෙ ආමන්තෙසි හොත චොරා! තුම්හෙ මං කිමත්ථාය ගණ්හිත්ථාති? ධනත්ථාය අය්‍යාති. සචෙ වො ධනෙන අත්ථො ඛිප්පං මං බන්ධිත්වා මොචෙත්වා සීසං නහාපෙත්වා අහතවත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා ගන්ධෙහි විලිම්පාපෙත්වා පුප්ඵානි පිළන්ධාපෙත්වා ඨපෙථාති චොරා තස්ස තථං සුත්වා තථා අකංසු.

බ්‍රාහ්මණොපි නක්ඛත්තයොගං ඤත්වා මන්තං පරිවත්තෙත්වා ආකාසං උල්ලොකෙසි. තාවදෙව ආකාසා රත්තානි පතිංසු. චොරා තං ධනං සඞ්කඩ්ඪිත්වා උත්තරාසඞ්ගෙසු භණ්ඩිකං කත්වා පායිංසු. බ්‍රාහ්මණොපි තෙසං පච්ඡතොව අගමාසි අථ තෙ චොරෙ අඤ්ඤෙ පඤ්චසතා චොරා ගණ්හිංසු. කිමත්ථං අම්හෙ ගණ්හථාති ච වුත්තා ධනත්ථායාති ආහංසු. යදි වො ධනෙන අත්ථො එතං බ්‍රාහ්මණං ගණ්හථ එසො අකාසං උල්ලොකෙත්වා ධනං වස්සාපෙසි. අම්හාකම්පෙතං එතෙනෙව දින්නන්ති. චොරා චොරෙ විස්සජ්ජෙත්වා අම්හාකම්පි ධනං දෙතීති බ්‍රාහ්මණං ගණ්හිංසු. බ්‍රාහ්මණො අහං තුම්හාකං ධනං දදෙය්‍යං ධනවස්සාපනකනකඛත්තයොගො පන ඉතො සංවච්ඡරමත්ථකෙ භවිස්සති. යදි වො ධනෙන අත්ථො අධිවාසෙථ තදා ධනවස්සං වස්සාපෙස්සාමීති ආහ. චොරා කුජ්ඣිත්වා අම්හො! දුට්ඨබ්‍රාහ්මණ!

අඤ්ඤතරං ඉදඤ්චෙව ධනං වස්සාපෙත්වා අමෙව අඤ්ඤං සංවිජ්ජරං අධිවාසාපෙසිති තිණ්ණන්න අසිනා බ්‍රාහ්මණං විධා ජීවිතා වොරොපෙත්වා මගෙ ඡඩ්ඩෙත්වා වෙගෙන අනුබන්ධිත්වා තෙහි චොරෙහි සද්ධිං යුජ්ඣිත්වා තෙ සබ්බෙපි මාරෙත්වා ධනං ආදාය පුන වෙ කොට්ඨාසා හුත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං යුජ්ඣිත්වා අඩ්ඪතියානි පුරිසසතානි ඝාතෙත්වා එතෙන උපායෙන යාව වෙ ජනා අවසිට්ඨා අගෙසුං තාව අඤ්ඤමඤ්ඤං ඝාතයිංසු.

එවං තං පුරිසසහස්සං විනාසං පත්තං, තෙ පන වෙ ජනා උපායෙන තං ධනං ආහරිත්වා එකස්මිං ගාමසමීපෙ ගහණට්ඨානෙ ධනං පවිජ්ඣාදෙත්වා එකො ඛග්ගං ගහෙත්වා රක්ඛන්තො නිසීදි එකො තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා භත්තං පචාපෙතුං ගාමං පාවිසි. ලොභො ච නාමෙස විනාසමූලමෙවාති ධනඝනතිකෙ නිසිනෙනා විනෙතබ්බි. තස්මිං ආගතෙ ඉමං ධනං වෙ කොට්ඨාසා භවිස්සන්ති, යන්නූනාහං තං ආගතමත්තමෙව ඛග්ගෙන පහරිත්වා ඝාතෙස්සන්ති. සො ඛග්ගං සන්නයිත්වා තස්ස ආගමණං ඔලොකෙන්තො නිසීදි. ඉතරොපි විනෙතබ්බි තං ධනං වෙ කොට්ඨාසා භවිස්සන්ති, යන්නූනාහං භත්තෙ විසං පක්ඛිපිත්වා තං පුරිසං භොජෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා එකාකොව ධනං ගණ්හිස්සන්ති. සො නිට්ඨිතෙ භත්තෙ සයං භුඤ්ජිත්වා සෙසකෙ විසං පක්ඛිපිත්වා තං ආදාය තත්ථ අගමාසි. තං භත්තං ඔතාරෙත්වා නිතම්භතමෙව ඉතරො ඛග්ගෙන විධා ඡෙත්වා තං පටිච්ඡන්නෙ ඨානෙ ඡඩ්ඩෙත්වා තං ව භත්තං භුඤ්ජිත්වා සයම්පි තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි.

එවං තං ධනං නිස්සාය සබ්බෙපි විනාසං පාපුණිංසු. බොධිසත්තොපි ඛො එකාහද්වීහවවයෙන ධනං ආදාය ආගතො, තස්මිං ඨානෙ ආවරියං අදිස්වා විප්පකිණ්ණං පන ධනං දිස්වා ආවරියෙන මම වචනං අකත්වා ධනං වස්සාපිතං භවිස්සති, සබ්බෙහි විනාසං පත්තෙහි භවිතබ්බන්ති මහාමග්ගෙන පායාසි, ගච්ඡන්තො ආවරියං මහාමග්ගෙ විධා ඡින්නං දිස්වා මම වචනං අකත්වා මත්තොති දුරුත්තං උද්ධරිත්වා චිතකං කත්වා ආවරියං ඣාපෙත්වා වනපුප්ඵෙහි පූජෙත්වා පරතො ගච්ඡන්තො ජීවිතක්ඛයං පත්තෙ පඤ්චසතෙ, පරතො අඩ්ඪතියසතෙති අනුක්කමෙන අවසානෙ වෙ ජනෙ ජීවිතක්ඛයං පත්තෙ දිස්වා විනෙතබ්බි ඉමං විහි ඨානං පුරිසසහස්සං විනාසං පත්තං, අඤ්ඤෙහි විහි වොරෙහි භවිතබ්බං, තෙපි සන්ථම්භිතුං නාසක්ඛිස්සන්ති, කහන්නුඛො තෙ ගතාති ගච්ඡන්තො තෙසං ධනං ආදාය ගහණට්ඨානපට්ඨමග්ගං දිස්වා ගච්ඡන්තො භණ්ඩිකබද්ධස්ස ධනස්ස රාසිං දිස්වා එකං භත්තපාතිං අවත්ථරිත්වා මතං අදද්දස. තතො ඉදං නාම තෙහි කතං භවිස්සතීති සබ්බං ඤත්වා කහන්නුඛො සො පුරිසොති විචිනන්තො තම්පි පටිච්ඡන්නෙ ඨානෙ අපවිද්ධං දිස්වා අමහාකාමාවරියො මම වචනං අකත්වා අත්තනො දුබ්බවභාවෙන

අත්තනාපි විනාසං පත්තෝ, අපරම්පි තෙන පුරිසසහස්සං විනාසිතං, අනුපායෙන වත අකාරණෙන අත්තනෝ වඩ්ඩිං පත්ථයමානා අම්හාකමාචරියෝ විය මහාවිනාසමෙව පාපුණිස්සන්තීති විනෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අනුපායෙන යෝ අත්ථං ඉච්ඡති සෝ විහඤ්ඤති,
වෙතා ගනිංසු වෙදබ්භං සබ්බ තෙ ව්‍යසනමජ්ඣගූති.

තත්ථ **යෝ විහඤ්ඤතී**ති සෝ අනුපායෙන අත්තනෝ අත්ථං වඩ්ඩිං සුඛං ඉච්ඡමානේ අකාලෙ වායාමං කරොන්තෝ පුග්ගලෝ විහඤ්ඤති කිලමති මහාවිනාසං පාපුණාති. **වෙතා**ති වෙනියරට්ඨවාසිනෝ වොරා. **ගනිංසු වෙදබ්භන්**ති වෙදබ්භමන්තවසෙන වෙදබ්භොති ලද්ධනාමං බ්‍රාහ්මණං ගනිංසු. **සබ්බෙ තෙ ව්‍යසනමජ්ඣගූ**ති තෙ පි ච අනවසෙසා අඤ්ඤමඤ්ඤං* ඝාතයමානා ව්‍යසනං අධිගච්ඡිංසු පවිලනිංසූති.

එවං බොධිසත්තෙපි යථා අම්හාකං ආචරියෝ අනුපායෙන අට්ඨානෙ පරක්කමං කරොන්තෝ ධනං වස්සාපෙත්වා අත්තනා ජීවිතක්ඛයං පත්තෝ, අඤ්ඤෙපි අනුපායෙන අත්තනෝ අත්ථං ඉච්ඡිත්වා වායාමං කරිස්සන්ති සබ්බෙ†සෝ අත්තනා ව විනසිස්සන්ති පරෙසං ච විනාසපච්චයෝ භවිස්සතීති වත්වා උග්ගාහෙත්වා දෙවතාසු ඇධිකාරං දදමානාසු ඉමාය ගාථාය ධම්මං දෙසෙත්වා තං ධනං උපායෙන අත්තනෝ ගෙහං ආහරිත්වා ඤාතීනි පුඤ්ඤානි කරොන්තෝ යාව තායුකං ඨත්වා ජීවිතපරියොසානෙ සග්ගපථා පූරයමානෝ අගමාසි.

සත්ථාපි න ච්චං භික්ඛූ! ඉදානෙව දුබ්බලොව පුබ්බෙපි දුබ්බලොව දුබ්බවත්තා පන මහාවිනාසං පත්තොති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වෙදබ්භබ්‍රාහ්මණෝ දුබ්බවභික්ඛු අහොසි. අනෙහවාසිකෙ පන අහමෙවාහි.

වෙදබ්භජාතකං.

---

1. 5 9.

නකඛත්තං පතිමානෙය්‍යන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං ආජීවකං[1] ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකං කුල ඝරං ජනපදෙ එකෝ කුලපුත්තෝ අත්තනෝ පුත්තස්ස වාරෙත්වා අසුකදිවසෙ නාම ගණ්හිස්සාමීති දිවසං ඨපෙත්වා හසිතං දිවසෙ සම්පත්තෙ අත්තනෝ කුලූපකං ආජීවකං පුච්ඡි, භ'න්තෙ! අජ්ජ මයං එකං මඬ්ගලං කරිස්සාම සොභනං නුඛො නකඛත්තන්ති. සෝ අයං මං පඨමං අපුච්ඡිත්වා දිවසං ඨපෙත්වා ඉදානි පටිපුච්ඡති

---

*. අඤ්ඤං-සබ්බත්ථ. † සබ්බෙපි-සබ්බත්ථ. 1. ඉං. ආජීවිකං.

හොතු සික්ඛාපෙස්සාමීතිනති කුරුඞ්ඩිත්වා අජ්ජ අසොභනං නක්ඛත්තං, මා අජ්ජ මඞ්ගලං කරිත්ථ සචෙ කරිස්සථ මහාවිනාසො භවිස්සතීති ආහ තසම්ං කුලෙ මනුස්සා තස්ස සද්දහිත්වා තං දිවසං න ගවජ්ජිංසු. නගරවාසිනො සබ්බං මඞ්ගලකිරියං කත්වා තෙසං අනාගමණං දිස්වා තෙහි අජ්ජදිවසෙ ඨිතො නො ව බො ආගතා, අමහාකම්පි බහුං වයකම්මං ගතං, කිං නො තෙහි? අමහාකං ධීතරං අඤ්ඤස්ස දස්සාමාති යථාකතෙනෙව මඞ්ගලෙන ධීතරං අඤ්ඤස්ස අදංසු. ඉතරෙ පුන දිවසෙ ආගන්ත්වා දෙථ නො දාරිකන්ති ආහංසු. අථ තෙ සාවත්ථිවාසිනො ජනපදවාසිනො නාම තුම්හෙ ගහපතිකා පාප මනුස්සා, දිවසං ඨපෙත්වා අවඤ්ඤාය නාගතා ආගතම්හොතෙව පට්ඨාය වජ්ජථ, අම්හෙහි අඤ්ඤස්සං දාරිකා දින්නාති පරිභාසිංසු. තෙ තෙහි සද්ධිං කලහං කත්වා යථාගතම්හොතෙව ගතා.

තෙනපි ආජීවකෙන තෙසං මනුස්සානං මඞ්ගලන්තරායකත භාවො ඤත්වා භික්ඛූනමන්තරෙ පාකටො ජාතො තෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිපතිත්වා ආවුසො! ආජීවකෙන කුලස්ස මඞ්ගලන්තරායො කතොති කථයමානා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡි. තෙ ඉමාය නාමාති කථෙසුං. න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවආජීවකො තස්ස කුලස්ස මඞ්ගලන්තරායං කරොති. පුබ්බෙපි එස තෙසං කුරුඞ්ඩිත්වා මඞ්ගලන්තරායං අකාසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ නගරවාසිනො ජනපද වාසීනං ධීතරං වාරෙත්වා දිවසං ඨපෙත්වා අත්තනො කුලූපකං ආජීවකං පුච්ඡිංසු භන්තෙ! අජ්ජ අම්හාකං එකා මඞ්ගල කිරියා, සොභනං නුඛො නක්ඛත්තන්ති. සො ඉමෙ අත්තනො රුචියා දිවසං ඨපෙත්වා ඉදානි මං පුච්ඡන්තීති කුරුඞ්ඩිත්වා අජ්ජ තෙසං මඞ්ගලන්තරායං කරිස්සාමීති විත්තෙත්වා අජ්ජ අසොභනං නක්ඛත්තං, සචෙ කරොථ මහාවිනාසං පාපුණිස්සථාති ආහ. තෙ තස්ස සද්දහිත්වා නාගමිංසු. ජනපදවාසිනො තෙසං අනාගමණං ඤත්වා තෙ අජ්ජ දිවසං ඨපෙත්වා න ආගතා කිනොනා තෙහීති අඤ්ඤස්සං ධීතරං අදංසු. නගරවාසිනො පුන දිවසෙ ආගන්ත්වා දාරිකං යාචිංසු. ජනපදවාසිනො තුම්හෙ නගරවාසිනො නාම ජීවන්තාභිරිකා ගහපතිකා, දිවසං ඨපෙත්වා දාරිකං න ගණ්හිත්ථ, මයං තුම්හාකං අනාගමණ භාවෙන අඤ්ඤස්සං අදම්හාති. මයං ආජීවකං පටිපුච්ඡිත්වා නක්ඛත්තං න සොභනන්ති නාගතා දෙථ නො දාරිකන්ති. අම්හෙහි තුම්හාකං අනාගමණභාවෙන අඤ්ඤස්සං දින්නා, ඉදානි දින්නදාරිකං කථංපුන ආනෙස්සාමාති එවං තෙසු අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං කරොන්තෙසු, එකො නගරවාසී පණ්ඩිතපුරිසො එකෙන නමෙන ජනපදං ගතො තෙසං නගරවාසීනං මයං ආජීවකං පුච්ඡිත්වා නක්ඛත්තස්ස අසොභන භාවෙන නාගතාති කථෙන්තානං සුත්වා නක්ඛත්තෙන කො අත්ථො නනු දාරිකාය ලද්ධභාවොව නක්ඛත්තන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

නකඛත්තං පතිමානෙන්තං අපෙථා බාලං උපවච්ඡා,
අපෙථා අපථස්ස නකඛත්තං කිං කරිස්සන්ති තාරකාති.

තත්ථ පතිමානෙන්තන්ති ඔලෝකෙන්තං ඉදානි නකඛත්තං භවිස්සති ඉදානි භවිස්සතීති ආගමයමානං. **අපෙථා බාලං උපවච්ඡාති** එතං නගරවාසිකං බාලං දුරිතපටිලාභසඞ්කාතෝ අපෙථා **අනික්කඛන්තෝ. අපෙථා අපථස්ස නකඛත්තන්ති** යං අත්ථං පරියෙසන්තෝ චරති සෝ පටිලද්ධෝ අපෙථාව අපථස්ස නකඛත්තං නාම. **කිං කරිස්සන්ති තාරකාති** ඉතරෙ පන ආකාසෙ තාරකා කිං කරිස්සන්ති? කත රත්ථං සාධෙන්තීති අපෙථා. නගරවාසිනෝ කලහං කත්වා දුරිතං අලභිත්වාව අගමංසු.

සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! එස ආජීවකෝ ඉදානෙවස්ස කුලස්ස මඞ්ගලනක්ඛත්තරූපං කරොති පුබ්බෙපි අකාසියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ආජීවකෝ එතරහි ආජීවකොව අහොසි. තානිපි කුලානි ඉදානි කුලානෙව, ගාථං වත්වා ඨිතෝ පණ්ඩිතපුරිසෝ පන අහමෙවාති.

නකඛත්ත ජාතකං.

---

1. 5. 10.

දුම්මේධානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ලොකත්ථචරියං ආරබ්භ කථෙසි. සා වාදසන්නිපාතෙ මහාකණ්හජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ තස්ස රඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගණ්හි. තස්ස මාතුකුච්ඡිතො නික්ඛන්තස්ස නාමගහණදිවසෙ බ්‍රහ්මදත්තකුමාරොති නාමං අකංසු. සො සොළසවස්සුද්දෙසිකො[1] හුත්වා තක්කසිලායං සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා තිණ්ණං වෙදානං පාරං ගන්ත්වා අට්ඨාරසන්නං විජ්ජට්ඨානානං නිප්ඵත්තිං පාපුණි. අථස්ස පිතා ඔපරජ්ජං අදාසි.

තස්මිං සමයෙ බාරාණසිවාසිනො දෙවතාමඞ්ගලිකා හොන්ති, දෙවතා නමස්සන්ති බහූ අජෙළකකුක්කුටසූකරාදයො වධිත්වා නානප්පකාරෙහි පුප්ඵගන්ධෙහි චෙව මංසලොහිතෙහි ච බලිකම්මං කරොන්ති. බොධිසත්තා විනොසිං ඉදානි සත්තා දෙවතාමඞ්ගලිකා බහූ පාණවධං කරොන්ති, මහාජනො යෙභුය්‍යෙන අධම්මසමංයෙව නිවත්තෙස්සා, අහං පිතු අච්චයෙන රජ්ජං ලභිත්වා එකම්පි අකිලමෙත්වා උපායෙනෙව පාණවධං හාතුං න දස්සාමීති. සො එකදිවසං රථමභිරුය්හ නගරා නික්ඛන්තො අද්දස එකාසිං මහන්තෙ වච්චරුක්ඛෙ මහාජනං සන්නිපතිතං තස්මිං රුක්ඛෙ. නිබ්බත්තදෙවතාය සන්තිකෙ පුත්ත ධීතූහි සඞ්ඛාදිසු යං යං ඉච්ඡති තං තං පවෙච්ඡන්තං, සො රථා

1. ඉ. සොළසවස්සපරිදිසිකා.

ඔරුය්හ තං රුක්ඛං උපසඞ්කමිත්වා ගන්ධපුප්ඵේහි පූජෙත්වා උදකෙන අභිසෙකං කත්වා රුක්ඛං පදක්ඛිණං කත්වා දෙවතාමඞ්ගලිකෝ හුත්වා දෙවතා නමස්සිත්වා රථං ආරුය්හ නගරමේව පාවිසි.

තතෝ පට්ඨාය ඉමිනාව නියාමෙන අනන්තරනන්තරෙ තස්ස ගන්ත්වා දෙවතාමඞ්ගලිකෝ විය පූජං කරොති. සෝ අපරෙන සමයෙන පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය චතසෘසෝ අගතියෝ වජ්ජෙත්වා දස රාජධම්මෙ අකොපෙන්තෝ ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තෝ විනෙසි: මය්හං මනෝ මත්ථකං පත්තෝ රජ්ජෙ පතිට්ඨිතොස්මි, යං පනාහං පුබ්බෙ එකං අත්ථං චින්තයිං, ඉදානි තං මත්ථකං පාපෙස්සාමීති අමච්චෙ ච බ්‍රාහ්මණගහපතිආදයෝ ච සන්නිපාතාපෙත්වා ආමන්තෙසි, ජානාථ භොං! මයා කෙන කාරණෙන රජ්ජං පත්තන්ති? න ජානාම දෙවාති. අපි වොහං අසුකං නාම වටරුක්ඛං ගන්ධාදීහි පූජෙත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා නමස්සමානො දිට්ඨපුබ්බොති? ආම දෙවාති. තදහං පත්ථනං අකාසිං සචෙ රජ්ජං පාපුණිස්සාමි බලිකම්මං තෙ කරිස්සාමීති තස්සා මෙ දෙවතාය ආනුභාවෙන ඉදං රජ්ජං ලද්ධං, ඉදානිස්සා බලිකම්මං කරිස්සාමි, තුම්හෙ පපඤ්චං අකත්වා ඛිපං දෙවතාය බලිකම්මං සජෙථාති. කිං කිං ගණ්හාම දෙවාති? භොං! අහං දෙවතාය ආයාචමානො යෙ මය්හං රජ්ජෙ පාණාති පාතාදීනි පඤ්චදුස්සීලකම්මානි දසඅකුසලකම්මපථෙ සමාදාය වත්තනිස්සානි තෙ ඝාතෙත්වා අනාවට්ටිමංසලොහිතාදීහි බලිකම්මං කරිස්සාමීති ආයාචිං. තුම්හෙ එවං හෙරිං වරාපෙථ අම්හාකං රාජා උපරාජකාලෙයෙව එවං ආයාචි සචාහං රජ්ජං පාපුණිස්සාමි යෙ මෙ රජ්ජෙ දුස්සීලා භවිස්සන්ති තෙ සබ්බෙ ඝාතෙත්වා බලිකම්මං කරිස්සාමීති සෝ ඉදානි පඤ්චවිධං දසවිධං දුස්සීලකම්මං සමාදාය වත්තමානානං දුස්සීලානං සහස්සං ඝාතාපෙත්වා තෙසං ගද්දමංසාදීනි ගාහාපෙත්වා දෙවතාය බලිකම්මං කාරෙතුකාමො එවං නගරවාසිනො ජානන්තූති. එවඤ්ච පන වත්වා යෙදානි ඉතො පට්ඨාය දුස්සීලකමෙම වත්තිස්සන්ති තෙසං සහස්සං ඝාතෙත්වා යඤ්ඤං යජිත්වා ආයාචනතො මුච්චිස්සාමීති එතමත්ථං පකාසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

දුමෙමධානං සහස්සෙන යඤ්ඤං මෙ උපයාචිතො,
ඉදානි ඛො හං යජිස්සාමි බහූ අධම්මිකො ජනොති.

තත්ථ **දුමෙමධානංසහස්සෙනාති** ඉදං කම්මං කාතුං වට්ටති ඉදං න වට්ටතීති අජානනභාවෙන දසසු වා පන අකුසලකම්මපථෙසු සමාදාය වත්තනභාවෙන දුට්ඨා මෙධා එතෙසන්ති දුමෙමධා, තෙසං දුමෙමධානං, නිපඤ්ඤානං බාලපුග්ගලානං ගණ්හිත්වා ගහිතෙන සහස්සෙන. **යඤ්ඤං මෙ උපයාචිතොති** මයා දෙවතං උපසඞ්කමිත්වා එවං යජිස්සාමීති යඤ්ඤං යාචිතො. **ඉදානි ඛො හං යජිස්සාමීති** සෝ අහං ඉදානි ආයාචනෙන රජ්ජස්ස පටිලද්ධත්තා ඉදානි යජිස්සාමි කිං කාරණා? ඉදානි හි බහූ අධම්මිකා ජනා

තස්මා ඉදානෙව තං ගහෙත්වා බලිකම්මං කරිස්සාමීති. අම්හවා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා සාධූ දෙවාති වාදඝොසඤ්ඤිනෙ බාරාණසීනගරෙ හෙරිං චරාපෙසුං. හෙරියා ආණං සුත්වා එකම්පි දුස්සීලකම්මං සමාදාය ඨිතො එකො පුරිසොපි නාහොසි. ඉති යාව බොධිසත්තො රජ්ජං කාරෙසි තාව එකපුග්ගලොපි පඤ්චසු දුස්සීලකම්මෙසු එකම්පි කම්මං කරොනෙතා න පඤ්ඤායිත්ථ. එවං බොධිසත්තො එකපුග්ගලම්පි අකිලමෙනෙතා සකලරට්ඨවාසිනො සීලං රක්ඛාපෙත්වා සග්ගපථ පූරාදීනි පුඤ්ඤානි කරිත්වා ජීවිතපරියොසානෙ අත්තනො පරිසං ආදාය දෙවනගරං පූරෙනෙතා අගමාසි.

සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! තථාගතො ඉදානෙව ලොකස්ස අත්ථං චරති, පුබ්බෙපි චරියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පරිසා බුද්ධපරිසා අහෙසුං, බාරාණසීරාජා පන අහමෙවාති.

දුම්මෙධජාතකං.

අට්ඨකාවවග්ගො පඤ්චමො.

පඨමො පණ්ණාසකො.

---

1. 6. 1

ආසි.සෙට්ඨෙව පුරිසොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඔස්සට්ඨවීරියං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං හි සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! ඔස්සට්ඨවීරියොති පුච්ඡි. ආම භන්තෙති ච වුත්තෙ කස්මා ත්වං භික්ඛු! එවරූපෙ නිය්‍යානිකසාසනෙ වීරියං ඔස්සජි? පුබ්බෙ පණ්ඩිතා රජ්ජං පරිහාසිත්වාපි අත්තනො වීරියෙ ඨත්වා නට්ඨම්පි යසං උප්පාදෙසුන්ති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො රඤ්ඤෙ අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්තෙත්වා, තස්ස නාමග්ගහණදිවසෙ සීලවකුමාරොති නාමං අකංසු. සො සොළසවස්සප්පදෙසිකොව සබ්බසිප්පෙසු නිප්ඵත්තිං පත්වා අපරභාගෙ පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨිතො මහාසීලවරාජා නාම අහොසි ධම්මිකො ධම්මරාජා. සො චතුරස්සෙ චතුසු වාරෙසු දානසාලා කාරෙත්වා කපණද්ධිකානං දානං දෙන්ති සීලං රක්ඛන්ති. උපොසථකම්මං කරොති. ඛන්තිමෙත්තානුද්දයසම්පන්නො අඬ්ක නිස්සිතං පුත්තං පරිතොසයමානො විය සබ්බජනෙ පරිතොසයමානො ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. තස්සෙකො අමච්චො අත්තනො පුරෙ පදුබ්භිත්වා අපරභාගෙ පාකටො ජාතො. අමච්චා රඤ්ඤෙ ආරොචෙසුං. රාජා පරිගණ්හන්තො අත්තනා

පවචක්ඛතෝ සුත්වා තං අමච්චං පක්කොසාපෙත්වා අක්ඛබාල! අයුත්තං තෙ කතං, න ත්වං මම විජිතෙ වසිතුං අරහසි, අත්තනෝ ධනං ච පුත්තදාරෙ ච ගහෙත්වා අඤ්ඤත්ථ යාහීති රට්ඨා පබ්බාජෙසි.

සෝ කාසිරට්ඨං අතික්කම්ම කොසලරාජානං උපට්ඨහන්තෝ අනුක්කමෙන රජ්ජෙ, අභාතරෙ විස්සාසිකෝ ජාතෝ, සෝ එක දිවසං කොසලරාජානං ආහ දෙව! බාරාණසිරජ්ජං නිම්මක්ඛික මධුපටලසදිසං, රාජා අතිමුදුකෝ, අපෙතෙව බලවාහනෙන සක්කා බාරාණසිරජ්ජං ගණ්හිතුන්ති. රාජා තස්ස වචනං සුත්වා බාරාණසී රජ්ජං නාම මහා, අහං ව අපෙතෙව බලවාහනෙන සක්කා ගණ්හිතුන්ති ආහ, කින්නුඛෝ පයුත්තකවොරෝ සියාති විනෙත්වා පයුත්තකොසි මඤ්ඤතී ආහ. නාහං දෙව! පයුත්තකෝ, සච්ච මෙව වදාමි, සචෙ මෙ න සද්දහථ මන්ත්‍රයෙ පෙසෙත්වා පච්චන්ත ගාමං හනාපෙථ, තෙ මන්ත්‍රයෙ ගහෙත්වා අත්තනෝ සන්තිකං නීතෙ ධනං දත්වා විස්සජ්ජෙස්සතීති.

රාජා අයං අතිවිය සූරෝ හුත්වා කථෙති, විමංසිස්සාම් තාවාති අත්තනෝ පුරිසෙ පෙසෙත්වා පච්චන්තගාමං හනාපෙසි. තෙ චොරෙ ගහෙත්වා බාරාණසිරඤ්ඤ දස්සෙසුං. රාජා තෙ දිස්වා තාතා! කස්මා ගාමං ඝාතථාති පුච්ඡි. ජීවිතුං අසක්කොන්තා දෙවාති. අථ කස්මා මම සන්තිකං න ආගමිත්ථ? ඉතොදානි පට්ඨාය එවරූපං මාකරිත්ථාති තෙසං ධනං දත්වා විස්සජ්ජෙසි. තෙ ගන්ත්වා කොසලරඤ්ඤ තං පවත්තිං ආරොචෙසුං. සෝ එත්තකෙනාපි ගන්තුං අවිසහන්තෝ පුන මඤ්ඤි ජනපදං හනාපෙසි. තෙපි චොරෙ රාජා තථෙව ධනං දත්වා විස්සජ්ජෙසි. සෝ එත්තකෙනාපි අගන්ත්වා පුන පෙසෙත්වා අන්තරවිථියං විලුම්පාපෙසි. රාජා තෙසම්පි චොරානං ධනං දත්වා විස්සජ්ජෙසියෙව. තදා කොසලරාජා අතිවිය ධම්මිකෝ රාජාති සුත්වා බාරාණසිරජ්ජං ගහෙස්සාමීති බලවාහනං ආදාය නික්ඛමි.

තදා පන බාරාණසිරඤ්ඤ මත්තවාරණෙපි අඞ්ගුඛං ආගච්ඡන්තෙ අතිවත්තනධම්මා අසනියාපි සීසෙ පතන්තියා අඤ්ඤත්ර සත්තභාවා සීලවිභාරාරාජස්ස රුචියා සති සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජං ගහෙතුං සමත්ථා සහස්සමත්තා අභිජාතවරසුරමහායොධා හොන්ති. තෙ කොසලරාජා ආගච්ඡතීති සුත්වා රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව! කොසලරාජා කිර බාරාණසිරජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති ආගච්ඡති, ගච්ඡාම තං අමාරකං රජ්ජසීමං අනොක්කන්තමත්තමෙව පොථෙත්වා ගණ්හාමාති වදිංසු. තාතා! මං නිස්සාය අඤ්ඤස්ස කිලමනකිච්චං නත්ථි, රජ්ජත්තිකා රජ්ජං ගණ්හන්තු, මාගම්ත්ථාති නිවාරෙසි. කොසලරාජා සීමං අතික්කම්ත්වා ජනපදමජ්ඣං පාවිසි. අමච්චා පුනපි රාජානං උපසංකම්මිත්වා තථෙව වදිංසු. රාජා පුරිමනයෙනෙව නිවාරෙසි. කොසලරාජා බහිනගරෙ ඨත්වා රජ්ජං වා දෙතු, යුද්ධං වාති සීලව

මහාරාජස්ස ඝාසනං පෙසෙසි. රාජා තං සුත්වා නත්ථි මයා සද්ධිං යුද්ධං, රජ්ජං ගණ්හාතූති පටිඝාසනං පෙසෙසි. පුනපි අමච්චා රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව! න මයං කොසලරඤ්ඤෝ නගරං පවිසිතුං දෙම බහිනගරෙයෙව නං පොථෙත්වා ගණ්හාමාති ආහංසු. රාජා පුරිමනයෙනෙව නිවාරෙත්වා නගරවාරානි අවාපුරාපෙත්වා සද්ධිං අමච්චසහස්සෙන මහාතලෙ පල්ලඞ්කමජ්ඣෙ නිසීදි.

කොසලරාජා මහන්තෙන බලවාහනෙන බාරාණසිං පාවිසි. සෝ එකම්පි පවිසිතුං අපස්සන්තෝ රඤ්ඤෝ නිවෙසනචාරං ගන්ත්වා අමච්චගණපරිවුතෝ අපාරුතචාරෙ නිවෙසනෙ අලඞ්කතපටියත්තං වරභාතලං ආරුය්හ නිසින්නං නිරපරාධං සීලවමහාරාජානං සද්ධිං අමච්චසහස්සෙන ගණ්හාපෙත්වා ගච්ඡථ ඉමං රාජානං සද්ධිං අමච්චෙහි පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා ආමකසුසානං නෙත්වා ගළපප්පමාණෙ ආවාටෙ ඛණිත්වා යථා එකොපි හත්ථං උක්ඛිපිතුං න සක්කොති එවං පංසුං පක්ඛිපිත්වා නිඛණථ, රත්තිං සිඟාලා ආගන්ත්වා එතෙසං කාතබ්බයුත්තකං කරිස්සන්තීති ආහ.

මනුස්සා වොරරඤ්ඤෝ ආණං සුත්වා රාජානං සද්ධිං අමච්චෙහි පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා නික්ඛාමෙසුං. තස්මිම්පි කාලෙ සීලවමහාරාජා වොරරඤ්ඤෝ ආඝාතනමත්තම්පි නාකාසි.. තෙසුපි අමච්චෙසු එවං බන්ධිත්වා නීයමානෙසු එකොපි රඤ්ඤෝ වචනං භින්දිතුං සමත්ථෝ නාම නාහොසි. එවං සුවිනීතා කිරස්ස පරිසා, අථ තෙ රාජපුරිසා සාමච්චං සීලවරාජානං ආමකසුසානං නෙත්වා ගළපප්පමාණෙ ආවාටෙ ඛණිත්වා සීලවමහාරාජානං මජ්ඣෙ, උභොසු පස්සෙසු සෙසාමච්චෙති එවං සබ්බෙපි ආවාටෙ ඔතාරෙත්වා පංසුං ආකිරිත්වා ඝනං ආකොටෙත්වා අගමංසු. සීලවරාජා අමච්චෙ ආමන්තෙත්වා චොරරඤ්ඤෝ උපරි කොපං අකත්වා මෙත්තමෙව භාවෙථ තාතාති ඔවදි.

අථ අඩ්ඪරත්තසමයෙ මනුස්සමංසං ඛාදිස්සාමාති සිඟාලා ආගමිංසු. තෙ දිස්වා රාජා ච අමච්චා ච එකපහාරෙනෙව සද්දමකංසු. සිඟාලා භීතා පලායිංසු. තෙ නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තා පච්ඡතො කඤ්චි අනාගමණභාවං ඤත්වා පුන පච්චාගමිංසු. ඉතරෙපි තථෙව සද්දමකංසු. එවං යාව තතියං පලායිත්වා පුන ඔලොකෙන්තා තෙසු එකස්සාපි අනාගමණභාවං ඤත්වා වජ්ඣිපපත්තා එතෙ හවිස්සන්තීති සූරා හුත්වා නිවත්තිත්වා පුන තෙසු සද්දං කරොන්තෙසුපි න පලායිංසු. ජෙට්ඨකසිඟාලෝ රාජානං උපගඤ්ඡි. සෙසා සෙසානං සන්තිකං අගමංසු. උපායකුසලෝ රාජා තස්ස අත්තනො සන්තිකං ආගතභාවං ඤත්වා ඛයිතුං ඔකාසං දෙන්තො විය ගීවං උක්ඛිපිත්වා තං ගීවාය ඔසමානං හත්ථකටඨිකෙන ආකඩ්ඪිත්වා යන්තෙන පක්ඛිපිත්වා විය ගාළ්හකං ගණ්හි. නාගබලෙන රඤ්ඤෝ හත්ථකටඨිකොන ආකඩ්ඪිත්වා ගීවාය දළ්හං ගහිතසිඟාලෝ අත්තානං මොචෙතුං

අසඤ්ඤානෙනා මරණභයතජ්ජිතෝ මහාවිරවං විරවි. අවසෙසසි ගාලා තසස තං අට්ඨසසරං සුත්වා එකෙන පුරිසෙන ගහිතෝ භවිසසතීති අමවෙව උපසඞ්කමිතුං අසඤ්ඤානනා මරණභයතජ්ජිතා සබබෙ පලායිංසු. රසෙසඳ හත්‍රකට්ඨිකෙන දළහං කත්වා ගහිතසි ගාලෙ අපරාපරං සංසරනෙන පංසු සිථිලා අහොසි, සොපි සිගාලෝ මරණභයභීතෝ වතුහි පාදෙහි රසෙසඳ උපරිමභාගෙ පංසුං අපබබූහි. රාජා පංසුතෝ සිථිලභාවං ඤත්වා සිගාලං විසසජජෙත්වා නාගබලෝ ථාමසම්පනෙනා අපරාපරං සංවරනෙනා උභෝ හත්‍රෙ උක්ඛිපිත්වා ආවාටමුඛවට්ටියං ඔලුබහ වාතවජ්ජනවලාහකෝ විය නික්ඛමිත්වා ඨිතෝ අමවෙව අසසාසෙත්වා පංසුං විසුජිත්වා සබබෙ උද්ධරිත්වා අමවවපරිවුතෝ ආමකසුසානෙ අට්ඨාසි.

තසමිං සමයෙ මනුසසා එකං මතමනුසසං ආමකසුසානෙ ඡඩ්ඩෙත්වා විත්තං යක්ඛානං සීමනතරිකාය ඡඩ්ඩෙසුං. තෙ යක්ඛා තං මතමනුසසං භාජෙතුං අසක්කොනතා මයං ඉමං භාණ්ඩං න සක්කොම, අයං සිලවරාජා ධම්මිකෝ, එස නො භාජෙත්වා දසසති, එතසස සන්තිකං ගච්ඡාමාති තං මතමනුසසං පාදෙ ගහෙත්වා ආකඩ්ඪනතා රසෙසඳ සන්තිකං ගන්ත්වා දෙව! අම්හාකං ඉමං භාජෙත්වා දෙහීති ආහංසු. භො! යක්ඛා! අහං ඉමං තුම්හාකං භාජෙත්වා දදෙය්‍යං අපරිසුද්ධා පනමහි, නහායිසසාමි තාවාති. යක්ඛා චොරරසෙසඳ ඨපිතවාසිතඋදකං අත්තනෙනා ආනුභාවෙන ආහරිත්වා රසෙසඳ නහා නත්ථාය අදංසු. නහාත්වා සිතසස සංහරිත්වා ඨපිතෙ චොරරසෙසඳ සාටකෙ ආහරිත්වා අදංසු. තෙ නිවාසෙත්වා සිතසස චතුජාතිගන්ධ සමුග්ගං ආහරිත්වා. අදංසු ගන්ධෙ විලිමපිත්වා සිතසස සුවණ්ණසමුග්ගා මණිතාලවණ්ටෙසු ඨපිතානි නානා පුපඵානි ආහරිත්වා අදංසු. පුපඵානි පිලන්ධිත්වා සිතකාලෙ අඤ්ඤං කිං කරොමාති පුවච්ඡිංසු. රාජා අත්තනෙනා ඤාතකාකාරං. දසෙසසි. තෙ ගන්ත්වා චොරරසෙසඳ සම්පාදිතං නානග්ගරසභොජනං ආහරිත්වා අදංසු. රාජා නහාත්වානුලිත්තෙනා[1] මණ්ඩිතපසාධිතෝ නානග්ගරසභොජනං භුඤ්ජි. යක්ඛා චොරරසෙසඳ ඨපිතවාසිතපාණ්ඩියං සුවණ්ණභිඞ්කාරෙතෙව සුවණ්ණභරකෙනපි සද්ධිං ආහරිංසු. අථසස පාණ්ඩියං පිවිත්වා මුඛං විකඛාලෙත්වා හත්‍රෙ ඩොවිතකාලෙ චොරරසෙසඳ සම්පාදිතං පඤ්චසුගන්ධිකපරිවාසං[2] තම්බුලං ආහරිත්වා අදංසු. තං ඛාදිත්වා සිතකාලෙ අඤ්ඤං කිං කරොමාති පුවච්ඡිංසු. ගන්ත්වා චොරරසෙසඳ උසසීසකෙ නික්කිත්තං මඞ්ගලඛග්ගං ආහරථාති. තම්පි ගන්ත්වා ආහරිංසු. රාජා ඛග්ගං ගහෙත්වා තං මතමනුසසං උජුකං ඨපාපෙත්වා මත්ථකමත්ථකෙ අසිනා පහරිත්වා වෙ කොට්ඨාසෙ කත්වා විත්තං යක්ඛානං සම්විභත්තමෙව විභජිත්වා අදාසි. දත්වා ච පන ඛග්ගං ඩොවිත්වා සන්නය්හිත්වා අට්ඨාසි. අථ තෙ යක්ඛා මනුසසමංසං ඛාදිත්වා සුහිතා හුත්වා කුටඨචිත්තා

1. ඉ. නානානානුලිත්තෙනා. 2. ඉ. පඤ්චසුගන්ධිකපරිවාරං.

අසුඤ්ඤං තෙ මහාරාජ! කිං කරොමාති පුච්ඡිංසු තෙනහි තුම්හෙ අත්තනො ආනුභාවෙන මං චොරරඤ්ඤා සිරිගබ්භෙ ඔතාරෙථ, ඉමෙ ච අමච්චෙ අත්තනො අත්තනො ගෙගෙ පතිට්ඨාපෙථාති. තෙ සාධූ දෙවාති සම්පටිච්ඡිත්වා තථා අකංසු.

තස්මිං සමයෙ චොරරාජා අලඞ්කතසිරිගබ්භෙ සිරිසයනපිට්ඨෙ නිපන්නො නිද්දායති. රාජා තස්ස පමත්තස්ස නිද්දායන්තස්ස ඛග්ග තලෙන උදරං පහරි. සො භීතො පබුජ්ඣිත්වා දීපාලොකෙන සීලව මහාරාජානං සඤ්ජානිත්වා සඝනා වුට්ඨාය ඛිතිං උපට්ඨපෙත්වා ඨිතො රාජානං ආහ මහාරාජ! එවරූපාය රත්තියා ගහිතාරක්ඛෙ පිහිත වාරෙ භවන්තෙ ආරක්ඛමනුස්සෙහි නිරොධාසෙ ඨානෙ ඛග්ගං සන්නයහිත්වා අලඞ්කතපටියත්තෙනා කථං නාම ත්වං ඉමං සයනපිට්ඨං ආගතොති? රාජා අත්තනො ආගමණාකාරං සබ්බං විත්ථාරතො කථෙසි. තං සුත්වා චොරරාජා සංවිග්ගමානසො මහාරාජ! අහං මනුස්සභූතොපි සමානො තුම්හාකං ගුණං න ජානාමි, පරෙසං ලොභි තමංසබාදකෙහි පන කක්ඛළෙහි ඵරුසෙහි යකෙඛහි තව ගුණං සුතා නදුනාහං නරින්ද! එවරූපෙ සීලසම්පන්නෙ නාම දුබ්භිස්සා මීති ඛග්ගං ආදාය සපථං කත්වා රාජානං ඛමාපෙත්වා මහාසයනෙ නිපජ්ජාපෙත්වා අත්තනා බුද්ධකම්මඤ්ච කෙ නිපජ්ජිත්වා පභාතාය රත්තියා උට්ඨිතෙ සූරියෙ හෙරිඤ්චරාපෙත්වා සබ්බසෙණියො ච අමච්චබ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ ච සන්නිපාතාපෙත්වා තෙසං පුරතො ආකාසෙ පුණ්ණචන්දං උක්ඛිපන්නො විය සීලවරගුණෙ කථෙත්වා පරිසම්ජ්ඣිඤ්ඤෙව පුන රාජානං ඛමාපෙත්වා රජ්ජං පටිච්ඡා පෙත්වා ඉතො පට්ඨාය තුම්හාකං උපපත්තෙනා චොරූපද්දවො මය්හං භාරො මයා ගහිතාරක්ඛා තුම්හාකං රජ්ජං කරොථාති වත්වා පෙසුඤ්ඤ කාරස්ස ආණං කත්වා අත්තනො බලවාහනං ආදාය සහරථ්‍ය මෙව ගතො.

සීලවමහාරාජාපි බොධා අලඞ්කතපටියත්තෙනා සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා සරහපාදකෙ කඤ්චනපල්ලඞ්කෙ නිසින්නෙනා අත්තනො සම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා අයං ච එවරූපා සම්පත්ති අමච්චසහස්සස්ස ච ජීවිතපරිච්චාගෙ මයි විරියං අකරොන්තෙ න කිඤ්චි අභවිස්ස, විරියබලෙන පනාහං නට්ඨං ච ඉමං යසං පටිලභිං, අමච්චසහස්සස්ස ච ජීවිතදානං අදාසිං, ආසාවෙජ්ජං වත අනාථා විරියමෙව කත්තබ්බං, කතවිරියස්ස හි ඵලං නාම එවං සම්ජ්ඣතීති විත්තෙත්වා උදාන වසෙන ඉමං ගාථමාහ:-

ආසිංසෙථෙව පුරිසො න නිබ්බින්දෙය්‍ය පණ්ඩිතො,
පස්සාම් වොහං අත්තානං යථා ඉච්ඡිං තථා අහූති.

තත්ථ ආසිංසෙථෙවාති එවාහං විරියං ආරභන්තො ඉමම්හා දුක්ඛා මුච්චිස්සාමීති අත්තනො විරියබලෙ ආසං කරොථෙව. **න නිබ්බින්දෙය්‍ය පණ්ඩිතොති** පණ්ඩිතො උපායකුසලො යුත්තට්ඨානෙ

විරියං කරොතොතා අහං ඉමස්ස විරියස්ස ඵලං න ලභිස්සාමිති න උක්කණ්ඨෙය්‍ය, ආසාවෙජ්දකමමං න කරෙය්‍යාති අත්ථො. **පස්සාමි වොහං අත්තානන්ති** එත්ථ **වොති** නිපාතමත්තං. අහං අජ්ජ අත්තානං පස්සාමි. **යථා ඉවජිං තථා අහූති** අහං හි ආවාටෙ නිඛාතො තම්හා දුක්ඛා මුච්චිත්වා පුන අත්තනො රජ්ජසම්පත්තිං ඉවජිං, සො අහං ඉමං සම්පත්තිං පත්තං අත්තානං පස්සාමි යථෙ වාහං පුබ්බෙ ඉවජිං තථෙව මෙ අත්තා ජාතොති. එවං බොධි සත්තෙතා අහොසි වත භො! සීලසම්පන්නානං විරියඵලං නාම සම්භික්ඛිති ඉමාය ගාථාය උදානං උදානෙත්වා යාවජීවං පුඤ්ඤානි කරිත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථාපි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්ච පරියොසානෙ ඔඝට්ඨවිරියො භික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි. සත්ථා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පදුමවතිමවෙවා දෙවදත්තෙතා අහොසි, අමච්චපාරිසජ්ජා බුද්ධපරිසා, සීලවමහාරාජා පන අහමෙවාති.

මහාසීලවජාතකං.

---

1. 6. 2.

වාඝමෙථෙව පුරිසොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඔඝට්ඨවිරියමෙව ආරබ්භ කථෙසි. තත්ථ යං වත්තබ්බං තං සබ්බං මහාජනකජාතකෙ ආවි භවිස්සති. ජනකරාජා පන සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා නිසින්නොතා ඉමං ගාථමාහ:-

වාඝමෙථෙව පුරිසො න නිබ්බින්දෙය්‍ය පණ්ඩිතො,
පස්සාමි වොහං අත්තානං උදකා ථලමුබ්භතනති.

තත්ථ **වාඝමෙථෙවාති** වායාමං කරොථෙව. **උදකා ථලමුබ්භතනන්ති** උදකතො ථලමුත්තිණ්ණං ථලෙ පතිට්ඨිතං අත්තානං පස්සාමීති ඉමාපි ඔඝට්ඨවිරියො භික්ඛු අරහත්තපපත්තොතා. ජනකරාජා සම්මා සම්බුද්ධොව අහොසිති.

චූලජනකජාතකං.

---

1. 6. 3.

කථෙව පුණ්ණපාතියොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො විසවාරුණිං ආරබ්භ කථෙසි. එකං සමයං සාවත්ථියං සුරාධුත්තා සන්නිපතිත්වා මන්තයිංසු සුරාමූලං තොබිණං, කහන්නු ඛො ලභිස්සාමාති. අථෙකො කකඛළඩ්ඩෙතා ආහ මා චින්තයිත්ථ, අත්ථෙකො උපායොති. කතරුපායො නාමාති? අනාථපිණ්ඩිකො අඛුලිමුද්දිකා පිලන්ධිත්වා මට්ඨසාටකං නිවත්ථො රාජුපට්ඨානං ගච්ඡති, මයං සුරා පානියං විසඤ්ඤීකරණං හෙඨාජලං පක්ඛිපිත්වා ආපණං සජ්ජෙත්වා

නිසිදිත්වා අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආගමණකාලෙ ඉතො එහි මහාසෙට්ඨිති පකෙකාසිත්වා තං සුරං පායෙත්වා විසඤ්ඤිභූතස්ස අඞ්ගුලිමුද්දිකා ච සාටකෙ ච ගහෙත්වා සුරාමූලං කරිස්සාමාති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තථා කත්වා සෙට්ඨිස්ස ආගමණකාලෙ පටිමග්ගං ගන්ත්වා සාමි! ඉතො තාව ආගච්ඡථ, අයං අම්හාකං සන්තිකෙ අතිමධුරාපි සුරා, ථොකං පිවිත්වා ගච්ඡථාති වදිංසු. සොතාපන්නො අරියසාවකො කිං සුරං පිවිස්සති? අන්තරාමග්ගෙ සමීපෙපි පන ඉමෙ ධුත්තෙ පරිගණ්හිස්සාමීති තෙසං ආපාණභූමිං ගන්ත්වා තෙසං කිරියං ඔලොකෙත්වා අයං සුරා ඉමෙහි ඉමිනා නාම කාරණෙන යොජිතාති ඤත්වා ඉතොදානි පට්ඨාය ඉමෙ ඉතො පලාපෙස්සාමීති වින්නෙත්වා ආහ අරෙ! දුට්ඨධුත්තා! තුම්හෙ සුරාපානියං භෙසජ්ජං පඤ්ඩිපිත්වා ආගතාගතෙ පායෙත්වා විසඤ්ඤේ කත්වා විළුම්පිස්සාමාති ආපාණමණ්ඩලං සජ්ජෙත්වා නිසින්නා සෙවථ. ඉමං සුරං වණ්ණෙථ, එකොපි වො උක්කිපිත්වා පිවිතුං න උස්සහති, සබෙ අයං අග්ගොජිතකා අස්ස තුම්හෙ ව පිවෙය්‍යාථාති ධුත්තෙ තජ්ජෙත්වා තතො පලාපෙත්වා අත්තනො ගෙහං ගන්ත්වා ධුත්තෙහි කතකාරණං තථාගතස්ස ආරොචෙස්සාමීති ජෙතවනං ගන්ත්වා ආරොචෙසි. සත්ථා ඉදානි තාව ගහපති! තෙ ධුත්තා තං වඤ්චෙතුකාමා ජානා පුබ්බෙ පන පණ්ඩිතෙපි වඤ්චෙතුකාමා අහෙසුන්ති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තා බාරාණසිසෙට්ඨි අහොසි. තදුපෙතෙ ධුත්තා එවමෙව සම්මන්නෙත්වා සුරං යොජෙත්වා බාරාණසිසෙට්ඨිස්ස ආගමණකාලෙ පටිමග්ගං ගන්ත්වා එවමෙව කථයිංසු සෙට්ඨි අනාථපිණ්ඩිකො හුත්වා තෙ පරිගණ්හිතුකාමො ගන්ත්වා තෙසං කිරියං ඔලොකෙත්වා ඉදානාමෙ තෙ කාතුකාමා පලාපෙස්සාමි තෙ ඉතොති වින්නෙත්වා එවමාහ හොං! ධුත්තා! සුරං පිවිත්වා රාජකුලං ගන්තුං නාම න යුත්තං රාජානං දිස්වා පුන ආගච්ඡන්තෙන ජානිස්සාම්, තුම්හෙ ඉඬෙව නිසීදථාති රාජුපට්ඨානං ගන්ත්වා පවිසිත්වා ගණ්හි. ධුත්තා ඉතො එථ සාමිති. සොපි තත්ථ ගන්ත්වා භෙසජ්ජං යොජෙත්වා පාතියො ඔලොකෙත්වා එවමාහ හොං! ධුත්තා! තුම්හාකං කිරියා මයහං න රුච්චති, තුම්හාකං සුරා පාතියො යථාපූරිතාව සිතා, තුම්හෙ කෙවලං සුරං වණ්ණෙථ න පන පිවථ, සබ්බයං මන්නාපා අස්ස තුම්හෙහි පිවෙය්‍යාථ, ඉමාය පන විසඤ්ඤුත්තාය භවිතබ්බන්ති තෙසං මනොරථං භින්දන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

තථෙව පුණ්ණපාතියො අඤ්ඤයං වත්තතෙ කථා,
ආකාරකෙන ජානාමි න වායං භද්දිකා සුරාති.

තත්ථ තථෙවාති යථා මයා ගමණකාලෙ දිට්ඨා, ඉදානිපි ඉමා සුරාපාතියොව තථෙව පුණ්ණා. **අඤ්ඤයං වත්තතෙ කථාති** යා අයං තුම්හාකං සුරාවණ්ණනකථා වත්තති, සා අඤ්ඤයව අහුතා

අතවජ්ජා, යදි හි එසා පුරා මනාපා අස්ස තුම්හෙපි පිවෙය්‍යාථ, උපඩ්ඪපාතියෝ අවසිස්සෙය්‍යුං, තුම්හාකං පන එතෙනාපි සුරා න පිතා. **ආකාරඤ්ඤා ජානාමීති** තයමා ඉම්නා කාරණෙන ජානාමි. **න මායං භද්දිකා සුරාති** නෙව අයං භද්දිකා සුරා, විසයොජිතාය එතාය භවිතබ්බන්ති ඛ්‍යත්තෙන ගහෙත්වා යථා න පුන එවරූපං කරොන්ති තථා තෙ තජ්ජෙත්වා විස්සජ්ජෙසි. සො යාවජීවං දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරිත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ඛ්‍යත්තා එතරහි ඛ්‍යත්තා බාරාණසීසෙට්ඨි පන අහමෙවන්න සමයෙනාති.

පුණ්ණපාතිජාතකං.

---

1. 6. 4.

නාසං රුක්ඛෙ දුරාරුහොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ඵලකුසලං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. එකෙ කිර සාවත්ථිවාසිකුටුම්බිකෙ බුද්ධපමුඛං සඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා අත්තනො ආරාමෙ නිසීදාපෙත්වා යාගුඛජ්ජකං දත්වා උය්‍යානපාලං ආණාපෙසි, භික්ඛූනි සඳ්ධිං උය්‍යානෙ විචරිත්වා අය්‍යානං අම්බාදීනි නානාඵලානි දෙන්තීති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං ආදාය උය්‍යානෙ විචරන්තො රුක්ඛං ඔලොකෙත්වාව එතං ඵලං ආමං, එතං න සුපක්කං, එතං සුපක්කන්ති ජානාති. යං සො වදති තං තථෙව හොති. භික්ඛූ ගන්ත්වා තථාගතස්ස ආරොචෙසුං භන්තෙ! අයං උය්‍යානපාලො ඵලකුසලො, භූමියං ඨිතොව රුක්ඛං ඔලොකෙත්වා එතං ඵලං ආමං, එතං න සුපක්කං, එතං සුපක්කන්ති ජානාති, යං සො වදති තං තථෙව හොතීති. සත්ථා න භික්ඛවෙ! අයමෙව උය්‍යානපාලො ඵලකුසලො, පුබ්බෙ පන පණ්ඩිතාපි ඵලකුසලා අහෙසුන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පඤ්චහි සකටසතෙහි වණිජ්ජං කරොන්තො එකස්මිං කාලෙ මහාවත්තනිඅටවිං පත්වා අටවිමුඛෙ ඨත්වා සබ්බෙ මනුස්සෙ සන්නිපාතාපෙත්වා ඉමිස්සා අටවියා විසරුක්ඛා නාම හොන්ති, විසපත්තානි විසපුප්ඵානි විසඵලානි විසමධූනි හොන්තියෙව, පුබ්බෙ තුම්හෙහි අපරිභුත්තං යං කිඤ්චි පත්තං වා පුප්ඵං වා ඵලං වා ම අපරිපුච්ඡිත්වා මා ඛාදිත්ථාති ආහ. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අටවිං ඔතරිංසු. අටවිමුඛෙ ව එකස්මිං ගාමවාරෙ කිම්ඵලරුක්ඛා නාම අත්ථි; තස්ස ඛණ්ඩඛණ්ඩපලාසපුප්ඵඵලානි සබ්බානි අම්බසදිසානෙව හොන්ති, න කෙවලං වණ්ණසණ්ඨානතොව ගන්ධරසෙහිපිස්ස ආම්පක්කානි ඵලානි අම්බඵලසදිසානෙව, ඛාදිතානි පන හලාහලවිසං විය තං ඛණංයෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙන්ති දුරූපතො ගච්ඡන්තා එත්තෙව [illegible]

අම්බරුක්ඛා අගතානි සඤ්ඤය ඵලානි ඛාදිංසු. එකච්චෙ සත්ථවාහං පුච්ඡිත්වාව ඛාදිස්සාමාති ගන්ත්වා ගහෙත්වා අට්ඨංසු. තෙ සත්ථවාහෙ ආගතෙ අය්‍ය! ඉමානි අම්බඵලානි ඛාදථාති පුච්ඡිංසු. බොධිසත්තො නායං අම්බරුක්ඛොති ඤත්වා කිම්ඵලරුක්ඛා නාමෙස නායං අම්බරුක්ඛො, මා ඛාදිත්ථාති වාරෙත්වා යෙ ඛාදිංසු තෙපි වමාපෙත්වා වත්ථුම්හිරං පායෙත්වා අරොගෙ අකාසි. පුබ්බෙ පන ඉමස්මිං රුක්ඛ මූලෙ මනුස්සා නිවාසං කප්පෙත්වා අම්බඵලානීති ඉමානි විසඵලානි ඛාදිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණන්ති. පුන දිවසෙ ගාමවාසිකො නික්ඛමිත්වා මනමනුස්සෙ දිස්වා පාදෙ. ගණ්හිත්වා පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ ඡඩ්ඩෙත්වා සකටෙහි සදධිංයෙව සබ්බභණ්ඩකං ගහෙත්වා ගච්ඡන්ති.

තෙ තං දිවසම්පි අරුණුග්ගමණකාලෙයෙව මයං බලිවද්ද භවිස්සන්ති මයං සකටං, මයං භණ්ඩන්ති වෙගෙන තං රුක්ඛ මූලං ගන්ත්වා මනුස්සෙ නිරොගෙ දිස්වා භථං තුම්හෙ ඉමං රුක්ඛං නායං අම්බරුක්ඛොති ජානිත්ථාති පුච්ඡිංසු. තෙ මයං න ජානාම, සත්ථවාහජෙට්ඨකා නො ජානිංති ආහංසු. මනුස්සා බොධිසත්තං පුච්ඡිංසු. පණ්ඩිත! කිනාසි ඤත්වා එවං ඉමස්ස රුක්ඛස්ස අනම්බරුක්ඛභාවං අඤ්ඤාසීති? සො ඒහි කාරණෙහි අඤ්ඤාසිනාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

නායං රුක්ඛො දුරාරුහො තපි ගාමතො ආරකා,
ආකාරකෙන ජානාමි නායං සාදුඵලො දුමොති.

තත්ථ **නායං රුක්ඛො දුරාරුහොති** අයං විසරුක්ඛො න දුක්ඛාරුහො උක්ඛිපිත්වා ඔපිතනිස්සෙණිං විය සුඛෙන ආරොහිතුං සක්කාති වදති. **නපි ගාමතො ආරකාති** ගාමතො දූරෙ ඨිතොපි න හොති, ගාමවාරෙ ඨිතො යෙවාති දීපෙති. **ආකාරකෙන ජානාමීති** ඉමිනා දුච්ඡඩෙන කාරණෙනාහං ඉමං රුක්ඛං ජානාමි, කිනන්ති? **නායං සාදුඵලො දුමොති** සබෙ හි අයං මධුරඵලො අම්බරුක්ඛා අභව්‍යස්ස එවං සුඛාරුහෙ අවිදූරෙ ඨිතෙ එතස්මිං එකම්පි ඵලං ඛ ඛිට්ඨෙය්‍ය ඵලඛාදකමනුස්සෙහි නිච්චං පරිවුතොව අස්ස. එවං අහං අත්තනතො ඤාණෙන පරිච්ඡින්දිත්වා ඉමස්ස විසරුක්ඛභාවං අඤ්ඤාසිනාති මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා සොත්ථිගමණං ගතො.

සත්ථාපි එවං භික්ඛවෙ! පුබ්බෙ පණ්ඩිතා ඵලකුසලා අහෙසුනාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පරිසා බුද්ධපරිසා අහෙසුං, සත්ථවාහො පන අහමෙවාති.

ඵලජාතකං

---

1. 6. 5.

යො අලීනෙන චිත්තෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ඔස්සට්ඨවීරියං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං හි භික්ඛුං සත්ථා ආමන්තෙත්වා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! ඔස්සට්ඨවීරියොති පුච්ඡිත්වා

සවවං භගවාති වුත්තෙ ඝිකඛු! පුබෙබ පණ්ඩිතා විරියං කාතුං යුත්තට්ඨානෙ විරියං කත්වා රජ්ජසම්පත්තිං පාපුණිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෙනා තස්ස රඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිසම්මි නිබ්බත්ති. තස්ස නාමගහණදිවසෙ අට්ඨසතං බ්‍රාහ්මණෙ සබ්බකාමෙහි සන්තප්පෙත්වා ලක්ඛණානි පරිපුච්ඡිංසු. ලක්ඛණකුසලා බ්‍රාහ්මණා ලක්ඛණසම්පත්තිං දිස්වා පුඤ්ඤසම්පන්නා මහාරාජ! කුමාරො තුම්හාකං අච්චයෙන රජ්ජං පාපුණිස්සති පඤ්චාවුධකම්මෙ පඤ්ඤායතො පාතොව ජම්බුදීපෙ අග්ගපුරිසො භවිස්සතීති ව්‍යාකරිංසු. බ්‍රහ්මණානං වචනං සුත්වා කුමාරස්ස නාමං ගණ්හන්තා පඤ්චාවුධකුමාරොති නාමං අකංසු. අථ නං විඤ්ඤුතං පත්වා සොළසවස්සුප්පදෙසෙ ඨිතං රාජා ආමන්තෙත්වා තාත! සිප්පං උග්ගණ්හාතීති ආහ තස්ස සන්තිකෙ උග්ගණ්හාමි දෙවාති? ගච්ඡ තාත! ගන්ධාරරට්ඨෙ තක්කසිලානගරෙ දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ උග්ගණ්හ, ඉදමස්ස ආචරියස්ස භාගං දදෙය්‍යාසීති සඟස්සං දත්වා උය්‍යොජෙසි. සොපි තත්ථ ගන්ත්වා සිප්පං සික්ඛිත්වා ආචරියෙන දින්නං පඤ්චාවුධං ගහෙත්වා ආචරියං වන්දිත්වා තක්කසිලානගරතො නික්ඛමිත්වා සන්තන්දිපඤ්චාවුධා බාරාණසිමග්ගං පටිපජ්ජි. සොඅන්තරාමග්ගෙ සිලෙසලොමයකෙඛනානාම අධිට්ඨිතං එකං අටවිං පාපුණි. අථ නං අටවිමුඛෙ මනුස්සා දිස්වා හොමාණව! මා ඉමං අටවිං පවිස[1] සිලෙසලොමයකෙඛානාමෙත්ථ අත්ථි, සො දිට්ඨදිට්ඨමනුස්සෙ ජීවිතක්ඛයං පාපෙතීති වාරයිංසු.

බොධිසත්තෙනා අත්තානං තක්කෙන්තෙනා අසම්භින්නකෙසරසීහොවිය අටවිං පාවිසිගෙව. තස්මිං අටවිමජ්ඣං සම්පත්තෙ සො යක්ඛිනී තාලමත්තෙනා හුත්වා කූටාගාරමත්තං සීසං පත්තපපමාණානි අක්ඛීනි කන්දළ*මකුලමත්තා වෙ දන්තා ච මාපෙත්වා සෙතමුඛො කබරකුච්ඡි නීලහත්ථපාදෙ හුත්වා බොධිසත්තස්ස අත්තානං දස්සෙත්වා කහං යාසි? තිට්ඨ භක්ඛෙමෙනි ආහ. අථ නං බොධිසත්තෙනා යක්ඛ! අහං අත්තානං තක්කෙත්වා ඉධ පවිට්ඨෝ, තුවං අපමත්තෙනා හුත්වා මං උපගච්ඡෙය්‍යාසි විසපිත්තෙන හි තං සරෙන විජ්ඣිත්වා එත්තෙව පාතෙස්සාමීති සන්තජ්ජෙත්වා හලාහලවිසපිතං සරං සන්නය්හිත්වා මුඤ්චි. සො යක්ඛස්ස ලොමෙසුගෙව අල්ලීයි. තතො අඤ්ඤානිපි එවං පඤ්ඤස සරෙ මුඤ්චි. සබ්බෙ තස්ස ලොමෙසුගෙව අල්ලීයිංසු. යක්ඛොසබ්බෙපි තෙ සරෙ පොථෙත්වා අත්තනො පාදමූලෙගෙව පාතෙත්වා බොධිසත්තං උපසංකමි.

බොධිසත්තෙනා පුනපි තං තජ්ජෙත්වා ඛග්ගං කඩ්ඪිත්වා පහරි, තෙත්තිංසඛුලුංගතො ඛග්ගො ලොමෙසුගෙව අල්ලීයි. අථ නං කණ්ණෙන පහරි. සොපි ලොමෙසුගෙව අල්ලීයි. තස්ස අල්ලීන

1. ඉ.පාවිසි. *. කන්දමකුල-කත්ථචි.

භාවං ඤත්වා මුග්ගරෙන පහරි. සොපි ලොමෙසුයෙව අලලීයි. තස්ස අලලීතභාවං ඤත්වා හො යක්ඛ! න තෙ අහං පඤ්චාවුධ කුමාරො නාමාති සුතපුබ්බො? අහං තයා අධිට්ඨිතං අවවිං පවිසනෙතා න ඛත්තආදීනි තක්කෙත්වා පවිට්ඨෝ, අත්තානං යෙව පන තක්කෙත්වා පවිට්ඨෝ, අජ්ජ තං පොථෙත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණං කරිස්සාමීති අධිට්ඨිතං නාම දස්සෙත්වා උභාහදිත්වා දක්ඛිණහත්ථෙන ගහ්ඛං පහරි. හත්ථො ලොමෙසුයෙව අලලීයි. වාමහත්ථෙන පහරි, සොපි අලලීයි දක්ඛිණපාදෙන පහරි, සොපි අලලීයි. වාමපාදෙන පහරි, සොපි අලලීයි. සීසෙන තං පොථෙත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණං කරිස්සාමීති සීසෙන පහරි, තම්පි ලොමෙසුයෙව අලලීයි.

සො පඤ්චාඛ්ඩිතො පඤ්චසු ඨානෙසු බදධා ඔලම්බන්තොපි නිබ්භයො නිස්සාරජෙජාව අහොසි යක්ඛො විනෙතසි අයං එකො පුරිසසීහො පුරිසාජානීයො න පුරිසමත්තොව මාදිසෙන නාමස්ස යක්ඛස්ස ගහිතස්ස සන්තාසමත්තම්පි න භවිස්සති, මයා ඉමං මඟ්ගං ගහනෙන්න එකොපි එවරූපො පුරිසො න දිට්ඨපුබ්බො, කස්මා නුඛො එස න භායතීති සො තං ඛාදිතුං අවිසහන්තො කස්මා නුඛො ත්වං මාණව! මරණභයං න භායසීති පුච්ඡි. කිං කාරණා යක්ඛ! භායිස්සාමි? එකස්මිං හි අත්තභාවෙ එකං මරණං නියතමෙව අපි ච මයාහං කුවජිමහි වජිරුවුධං අජ්ජ සචෙ මං ඛාදිස්සසි තං ව ආවුධං ජිරෙතුං න සක්ඛිස්සසි, තං තෙ අන්තානි ඛණ්ඩාඛණ්ඩං ඡින්දිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සති ඉති උභොපි නස්සිස්සාම, ඉමිනා කාරණෙනාහං න භායාමීති. ඉදං කිර බොධිසත්තො අත්තනො අබ්භන්තරෙ ඤාණාවුධං සන්ධාය කථෙසි.

තං සුත්වා යක්ඛො විනෙතසි අයං මාණවො සච්චමෙව[1] භණති ඉමස්ස පුරිසසීහස්ස සරීරතො මුඛබිජමත්තම්පි මංසඛණ්ඩං මයහං කුවජි ජිරෙතුං න සක්ඛිස්සති විස්සජ්ජෙස්සාමි නන්ති මරණභය තජ්ජිතො බොධිසත්තං විස්සජ්ජෙත්වා මාණව! පුරිසසීහො ත්වං න තෙ අහං මංසං ඛාදිස්සාමි ත්වං අජ්ජ රාහුමුඛා මුත්තචන්දෙ විය මම හත්ථතො මුච්චිත්වා ඤාතිසුඛජ්ජමණ්ඩලං තොසෙන්තො යාහීති ආහ.

අථ තං බොධිසත්තො ආහ යක්ඛ! අහං තාව ගච්ඡිස්සාමි ත්වං පන පුබ්බෙපි අකුසලං කත්වා එතෙ ලොහිතපාණිං පරරුධිරමංස භක්ඛො යක්ඛො හුත්වා නිබ්බත්තො සචෙ ඉධාපි ඨත්වා අකුසල මෙව කරිස්සසි අන්ධකාරා අන්ධකාරමෙව[2] ගමිස්සසි. මං දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය පන න සක්ඛා තයා අකුසලං කාතුං, පාණාතිපාත කම්මං නාම නිරයෙ තිරච්ඡානයොනියං පෙතත්තවිසයෙ අසුරකායෙ ච නිබ්බත්තෙතීති, මනුස්සෙසු නිබ්බත්තට්ඨානෙ අපායුපසංවත්තනිකා හොතීති එවමාදිනා නයෙන පඤ්චන්නං දුස්සීල්‍යකම්මානං

1. ඉ.. තවජ්ජමෙව, 2. ඉ.. අන්ධකාරං..

ආදීනවං පඤ්චන්නං සීලානං ආනිසංසං ච කථෙත්වා නානාකාර වණ්ණාහි යාචනං තජ්ජෙත්වා ධම්මං දෙසෙත්වා දමෙත්වා නික්ඛමෙවනං කත්වා පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා තස්සායෙව නං අටවියා බලි පටිඝාහකං දෙවතං කත්වා අපපමාදෙන ඔවදිත්වා අටවිතෝ නික්ඛමනෙනා අටවිමුඛෙ මනුස්සානං ආචික්ඛිත්වා සන්තඝපඤ්ඤා වුඩ්ඩෝ බාරාණසිං ගන්ත්වා මාතාපිතරෝ දිස්වා අපරභාගෙ රජ්ජේ පතිට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්නෝ දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරිත්වා යථාකම්මං අගමාසි. සත්ථාපි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අභි සම්බුද්ධෝ හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

යෝ අලීනෙන චිත්තෙන අලීනමනසෝ නරෝ,
භාවෙති කුසලං ධම්මං යොගක්ඛෙමස්ස පත්තියා;
පාපුණෙ අනුපුබ්බෙන සබ්බසංයොජනක්ඛයන්ති.

තත්ථායං පිණ්ඩත්ථෝ. **යෝ** පුරිසෝ **අලීනෙන** අසංකුචිතෙන **චිත්තෙන** පකතියාපි අලීනමනෝ අලීනජ්ඣාසයෝ හුත්වා අන වජ්ජට්ඨෙන **කුසලං** සන්තතිංසබොධිපක්ඛියධම්මං **භාවෙති** වඩ්ඪෙති විසාලෙන චිත්තෙන විපස්සනං අනුයුඤ්ජති වත්තති යොගෙහි ඛෙමස්ස නිබ්බාණස්ස පත්තියා, සෝ එවං සබ්බසඞ්ඛා රෙසු අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තාති ලක්ඛණං ආරොපෙත්වා තරුණ විපස්සනතෝ පට්ඨාය උප්පන්නෙ බොධිපක්ඛියධම්මෙ භාවෙන්නෝ අනුපුබ්බෙන එකං සංයොජනම්පි අනවසෙසෙත්වා සබ්බසංයොජ නානං ඛයකරස්ස චතුත්ථමග්ගස්ස පරියොසානෙ උප්පන්නත්තා **සබ්බසංයොජනක්ඛයෝති** සඞ්ඛං ගතං අරහත්තං පාපුණෙය්‍යාති.

එවං සත්ථා අරහත්තෙන ධම්මදෙසනාය කූටං ගහෙත්වා මත්ථකෙ වත්තාරි සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ සෝ භික්ඛු අරහත්තං පාපුණි සත්ථාපි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා යකෙඛා අඞ්ගුලිමාලෝ අහොසි, පඤ්චාවුධකුමාරෝ නාම අහමෙවාති.

පඤ්චාවුධජාතකං.

---

1. 6. 6.

යෝ පහට්ඨෙන චිත්තෙනාති ඉදං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්නෝ අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. එකෝ කිර සාවත්ථිවාසී කුල පුත්තෝ සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා රත්තඤ්ඤුතෙ උරං දත්වා පබ්බජි. අථස්ස ආචරියුපජ්ඣායා ආවුසෝ! එකවිධෙන සීලං නාම දුවිධෙන තිවිධෙන චතුබ්බිධෙන පඤ්චවිධෙන ඡබ්බිධෙන සත්තවිධෙන අට්ඨ විධෙන නවවිධෙන දසවිධෙන බහුවිධෙන සීලං නාම, ඉදං චුල්ලසීලං නාම ඉදං මජ්ඣිමසීලං නාම, ඉදං මහාසීලං නාම, ඉදං පාතිමොක්ඛ සංවරසීලං නාම, ඉදං ඉන්ද්‍රියසංවරසීලං නාම, ඉදං ආජීවපාරිසුද්ධි සීලං නාම, ඉදං පච්චයසන්නිසිතසීලං නාමාති සීලං ආචික්ඛන්ති. සෝ

විනෙතුං ඉදං සීලංනාම අතිබහුං අහං එත්තකං සමාදාය වත්තිතුං න සක්ඛිස්සාමි සීලං පූරෙතුං අසංකෙකාණත්තස්ස නාම පබ්බජ්ජාය කෝ අත්ථෝ? අහං ගිහී හුත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි ච කරිස්සාමි පුත්තදාරඤ්ච පොසෙස්සාමීති එවඤ්ච පන විනෙතබ්බෝ හනෙත! අහං සීලංරක්ඛිතුං න සක්ඛිස්සාමි, අසංකෙකාණත්තස්ස ච නාම පබ්බජ්ජාය කෝ අත්ථෝ? අහං හීනායාවත්තිස්සාමි; තුම්හාකං පත්තචීවරං ගණ්හථාති ආහ.

අථ නං ආහංසු ආවුසෝ! එවං සන්තෙ දසබලං වන්දිත්වා යාහීති තෙ තං ආදාය සත්ථු සන්තිකං ධම්මසභං අගමංසු. සත්ථා දිස්වාව කිං හිතබවෙ! අනත්ථිකං භික්ඛුං ආදාය ආගතත්ථෝති ආහ. භන්තෙ! අයං භික්ඛු අහං සීලං රක්ඛිතුං න සක්ඛිස්සාමීති පත්තචීවරං නියාදෙති, අථ නං මයං ගහෙත්වා ආගතාති. කස්මා පන තුම්හෙ භික්ඛවෙ! ඉමස්ස භික්ඛුනෝ බහුං සීලං ආචික්ඛථ? යත්තකං එස රක්ඛිතුං සක්කොතී තත්තකමෙව රක්ඛිස්සතී ඉතෝ පට්ඨාය තුම්හෙ එවං මා කිඤ්චි අවචුත්ථ, අහමෙව කත්තබ්බං ජානිස්සාමීති එහි භික්ඛු! කින්නෙත බහුනා සීලෙන? තීණ්යෙව සීලානි රක්ඛිතුං සක්කිස්සසීති? සක්කිස්සාමි භන්තෙති. තෙන හි ත්වං ඉතෝ පට්ඨාය කායවාරං වචීවාරං මනොවාරන්ති තීණි වාරානි රක්ඛ. මා කායෙන පාපකම්මං කරි මා වාචාය මා මනසා ගච්ඡ මා හීනායාවත්තී, ඉමානි තීණ්යෙව සීලානි රක්ඛාහි. එත්තකෝවතා සො භික්ඛු භූතඨ්ඨමානසො සාධු භන්තෙ! රක්ඛිස්සාමි ඉමානි තීණි සීලානීති සත්ථාරං වන්දිත්වා ආචරියුපජ්ඣායෙහි සද්ධිංයෙව අගමාසි.

සො තානි තීණි සීලානි පූරෙන්තොව අඤ්ඤාසි ආචරියුපජ්ඣායෙහි මයාහං ආචික්ඛිතං සීලම්පි එත්තකමෙව තෙ පත්ත අත්තනො අබුද්ධභාවෙන මං බුජ්ඣාපෙතුං නාසක්ඛිංසු සම්මාසම්බුද්ධොා අත්තනො බුද්ධසුබුද්ධතාය අනුත්තරධම්මරාජතාය එත්තකං සීලං තිසුයෙව වාරෙසු පක්ඛිපිත්වා මං ගණ්හාපෙසි, අවස්සයෝ වත මෙ සත්ථා ජාතොති විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා කති පාහෙනෙව අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි.

තං පවත්තිං ඤත්වා ධම්මසභායං සන්නිපතිතා භික්ඛූ ආවුසෝ! තං කිර භික්ඛුං සීලානි රක්ඛිතුං න සක්කොමීති හීනායාවත්තන්තං සබ්බසීලානි තීහි කොට්ඨාසෙහි* පක්ඛිපිත්වා ගාහාපෙත්වා සත්ථා අරහත්තං පාපෙසි. අහො! බුද්ධා නාම අච්ඡරියමනුස්සාති බුද්ධගුණෙ කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායඤ්ච භික්ඛවෙ! එත රහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡි. ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ! අතිගරුකොපි භාරෝ කොට්ඨාසවසෙන භාජෙත්වා දින්නොහා ලහුකො විය හොති, පුබ්බෙපි පණ්ඩිතා මහන්තං කණ්ඩනකණ්ඩං ලභිත්වා උක්ඛිපිතුං අසංකෙකාණතා විහාගං කත්වා උක්ඛිපිත්වා අග මංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

---

* තීසු කොට්ඨාසෙසූති භවිතබ්බං.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං ගාමකෙ කස්සකො අහොසි සො එකදිවසං අඤ්ඤතරස්මිං ජඞ්ඝතගාමකෙ ඛෙත්තෙ කසිං කසති. පුබ්බෙ ච තස්මිං ගාමෙ එකො විභවසම්පන්නො සෙට්ඨි උරුමත්තපරිණාහං චතුහත්थුබ්බෙධං කඤ්චනකඛණ්ඩං නිදහිත්වා කාලමකාසි. තස්මිං බොධිසත්තස්ස නඞ්ගලං ලගිත්වා අට්ඨාසි. සො මූලසන්තානකං භවිස්සතීති පංසුං වියූහන්තො තං දිස්වා පංසුනා පටිච්ඡාදෙත්වා දිවසං කසිත්වා අත්थං ගතෙ සූරියෙ ගුගතඞ්ගලාදීනි එකමන්තෙ නික්ඛිපිත්වා කඤ්චනකඛණ්ඩං ගණ්හිත්වා ගවචිස්සාමීති තං උක්ඛිපිතුං නාසක්ඛි අසක්කොන්තො නිසීදිත්වා එත්තකං කුවච්ඡිභරණාය භවිස්සති, එත්තකං නිදහිත්වා යපෙස්සාමි, එත්තකෙන කම්මෙන සංයො ජෙස්සාමි, එත්තකං ධනාදිපුඤ්ඤකිරියාය භවිස්සතීති චින්තාරොකොට්ඨාසෙ අකාසි. තස්සෙවං විහරන්තස්ස ලෙ සො කඤ්චනකඛණ්ඩො සල්ලහුකො විය අහොසි. සො තං උක්ඛිපිත්වා ඝරං නෙත්වා චතුධා විභජිත්වා ධනාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතොති භගවා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

යො පහථෙන චිත්තෙන පහථ්මනසො නරො
හාවෙති කුසලං ධම්මං යොගක්ඛෙමස්ස පත්තියා,
පාපුණෙ අනුපුබ්බෙන සබ්බසංයොජනක්ඛයන්ති.

තත්ථ **පහථෙනාති** විනීවරණෙන. **පහථ්මනසොති** තස්ස එව විනීවරණතාය පහථ්මනසො සුවණ්ණං විය පහංසිත්වා සම්පජ්ජිත්තසපභාසකතවිත්තො හුත්වාති අත්थො.

එවං සත්ථා අරහත්තනිකූටෙන දෙසනං නිට්ඨපෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කඤ්චනකඛණ්ඩං ලද්ධපුරිසො අහමෙව අහොසින්ති.

කඤ්චනකඛණ්ඩජාතකං.

---

1. 6 7.

යසෙසතෙ වතුරෙ ධම්මාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි සමයෙ සත්ථා දෙවදත්තො වධාය පරිසක්කතීති සුත්වා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව දෙවදත්තො මයහං වධාය පරිසක්කති පුබ්බෙපි පරිසක්කි යෙව තාසමත්තම්පි පන කාතුං න සක්ඛීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කපියොනියං නිබ්බත්තිත්වා වුද්ධිමන්වාය අසීතපොතකපපමාණො ථාමසම්පන්නො එකචරො හුත්වා නදීතීරෙ විහරති. තස්සා පන නදියා වෙමජ්ඣෙ එකො දීපකො නාතිපකාරෙහි අම්බපණසාදීහි ඵලරුක්ඛෙහි සම්පන්නො බොධිසත්තො නාගබලො ථාමසම්පන්නො නදියා ඔරිමතීරතො උප්පතිත්වා දීපකස්ස ඔරතො

නදීමජ්ඣේ එකෝ පිට්ඨිපාසාණෝ අත්ථි තස්මිං නිපතති තතෝ උපපතිත්වා තස්මිං දීපකෙ පතති. තත්ථ තානපපකාරානි ඵලානි ඛාදිත්වා සායං තෙනෙව උපායෙන පච්චාගන්ත්වා අත්තනෝ වස නට්ඨානෙ වසිත්වා පුන දිවසෙපි තථෙව කරොති. ඉමිනා නියාමෙන තත්ථ වාසං කපෙති.

තස්මිං පන කාලෙ එකෝ කුම්භීලෝ සපජාපතිකෝ තස්සා නදියා වසති. තස්ස සා හරියා බොධිසත්තං අපරාපරං ගච්ඡන්තං දිස්වා බොධිසත්තස්ස හදයමංසෙ දොහළං උපපාදෙත්වා කුම්භීලං ආහ මය්හං ඛො අය්‍ය! ඉමස්ස වානරින්දස්ස හදයමංසෙ දොහළෝ උපපන්නොනාති. කුම්භීලෝ සාධූ හොති! ලච්ඡසීති වත්වා අජ්ජ තං සායං දීපකතෝ ආගච්ඡන්තමෙව ගණ්හිස්සාමීති ගන්ත්වා පිට්ඨිපාසාණෙ නිපජ්ජි.

බොධිසත්තොපි දිවසං චරිත්වා සායණ්හසමයෙ දීපකෙ සීතොව පාසාණං ඔලොකෙත්වා අයං පාසාණෝ ඉදානි උච්චතරෝ ඛායති කින්නුඛො කාරණන්ති විතොසි. තස්ස කිර උදකපපමාණඤ්ච පාසාණපපමාණඤ්ච සුවව්හාපිතමෙව හොති. තෙනස්ස එතදහොසි අජ්ජ ඉමිස්සා නදියා උදකං නෙව හායති න වඩ්ඪති, අථ ච පනායං පාසාණෝ මහාහුත්වා පඤ්ඤායති, කච්චිත්‍රුඛො එත්ථ මය්හං ගහණත්ථාය කුම්භීලෝ නිපන්නොනාති. සො විමංසාම් තාව නන්ති තත්ථෙව ඨත්වා පාසාණෙන සද්ධිං කථෙන්තොව විය හො පාසාණාති වත්වා පටිවචනං අලභන්තොපි යාවතතියං පාසාණාති ආහ. පාසාණෝ කිං පටිවචනං දස්සති?* පුනපි නං වානරෝ කිං හො පාසාණ! අජ්ජ මය්හං පටිවචනං න දෙසීති ආහ.

කුම්භීලෝ අද්ධා අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු අයං පාසාණෝ වානරින්දස්ස පටිවචනං අදාසි, දස්සාමිදානිස්ස පටිවචනන්ති විතොත්වා කිං හො! වානරින්දාති ආහ. කොසි ත්වන්ති? අහං කුම්භීලොති. කිමත්ථං එත්ථ නිපන්නොසීති? තව හදයමංසං පත්ථයමානොති බොධිසත්තොපි විතොසි අඤ්ඤෙසු මෙ ගමණමග්ගෙ නත්ථි අජ්ජ මයා එස කුම්භීලෙ වඤ්චෙතබ්බොති අථ තං එවමාහ, සම්ම කුම්භීල! අහං අත්තානං තුය්හං පරිචච්ජිස්සාමි ත්වං මුඛං විවරිත්වා මං තව සන්තිකං ආගත කාලෙ ගණ්හාහීති. කුම්භීලානං හි මුඛෙ විවරෙ අක්ඛීනි නිමීලන්ති සො තං කාරණං අසල්ලක්ඛෙත්වා මුඛං විවරි. අථස්ස අක්ඛීනි පිට්ඨිංසු සො මුඛං විවරිත්වා අක්ඛීනි නිමීලෙත්වා නිපජ්ජි. බොධිසත්තොපි තථාභාවං ඤත්වා දීපකා උපපතිතෙ ගණ්ඩා කුම්භීලස්ස මත්ථකං අක්කමිත්වා තතෝ උපපතිතෙ විජ්ජුලතාවිය විජෙත්වා මාතෙ පරතීරෙ අට්ඨාසි. කුම්භීලෝ තං අච්ඡරියං දිස්වා ඉමිනා වානරින්දෙන අතිඅවෙජරකං කතනන්ති විතොත්වා හො වානරින්ද!

---

* කිං පටිවචනං න දෙසසීති-සබ්බත්ථ.

ඉමස්මිං ලොකෙ චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො පච්චාමිත්තෙ අභිභවති; තෙ සබ්බෙපි තුයහං අභාතනතරෙ අත්ථි මඤ්ඤතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

යස්සෙතෙ චතුරො ධම්මා වානරින්ද! යථා තව,
සච්චං ධම්මෝ ධිති චාගො දිට්ඨං සො අතිවත්තතීති.

තත්ථ **යස්සා**ති යස්ස කස්සචි පුග්ගලස්ස. **එතෙ**නි ඉදානි වත්තබ්බෙ පච්චක්ඛතො නිද්දිසති. **චතුරෙ ධම්මා**ති වත්තාරො ගුණා. **සච්චන්**ති වචීසච්චං, මම සන්තිකං ආගමිස්සාමීති හි වත්වා මුසාවාදං අකත්වා ආගතො යෙවාති එතං තෙ වචීසච්චං. **ධම්මෝ**ති විචාරණපඤ්ඤා එවං කතෙ ඉදඤ්ඤාම භවිස්සතීති එසා තෙ විචාරණපඤ්ඤා. **ධිතී**ති අබ්බාවිජ්ඣනං විරියං වුච්චති එතම්පි තෙ අත්ථි. **චාගො**ති අත්තපරිච්චාගො, ත්වං අත්තානං පරිච්චජිත්වා මම සන්තිකං ආගතො, යමපි නාහං ගණ්හිතුං නාසක්ඛිං, මඤ්ඤමෙවඑ දෙසො. **දිට්ඨ**න්ති පච්චාමිත්තං. **සො අතිවත්තතී**ති යස්ස පුග්ගලස්ස යථා තව එවං එතෙ චත්තාරො ධම්මා අත්ථි සො යථා මං අජ්ජ ත්වං **අතික්කමනතා** තථෙව අත්තනො පච්චාමිත්තං අතික්කමති අභිභවතීති.

එවං කුම්භීලො බොධිසත්තං පසංසිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං ගතො. සත්ථා න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තො ඉදානෙව මඤ්ඤං වධාය පරිසක්කති පුබ්බෙපි පරිසක්කියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කුම්භීලො දෙවදත්තො අහොසි, භරියාසස්ස විසඛ්භාමණිවිකා, වානරින්දෙ පන අහමෙවාති.

වානරින්දජාතකං.

---

1. 6. 8.

යස්ස එතෙනි ඉදමපි සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො වධාය පරිසක්කනමෙව ආරබ්භ කථෙසි. අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ දෙවදත්තො වානරයොනියං නිබ්බත්තිත්වා ගිම්හානපදෙසෙ ගුථං පරිභරන්තො අත්තානං පටිච්ච ජාතානං වානරපොතකානං වුද්ධිප්පත්තා ඉමෙ ගූථං පරිභරෙය්‍යුන්ති ඤත්වා දන්තෙහි ඛණිත්වා තෙසං බීජානි උප්පාටෙති. තදා බොධිසත්තොපි තංයෙව පටිච්ච එකිස්සා වානරියා කුච්ඡිම්හි පටිසන්ධිං ගණ්හි. අථ සා වානරී ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා අත්තනො ගබ්භං අනුරක්ඛමානා අඤ්ඤං* පබ්බතපාදං අගමාසි. සා පරිපක්කගබ්භා බොධිසත්තං විජායි, සො වුද්ධිමන්වාය විඤ්ඤුතං පත්තො ථාම සම්පන්නො අහොසි. සො එකදිවසං මාතරං පුච්ඡි අම්ම! මඤ්ඤං පිතා කත්‍රනනි? තාත! අස්සකඤ්ඤං නාම පබ්බතපාදෙ ගූථං පරිභරන්තා වසතීති. අම්ම! තස්ස මං සන්තිකං නෙහිති. තාත! න සක්කා තයා

* අරඤ්ඤං-සබ්බත්ථ.

පිතු සන්තිකං ගන්තුං, පිතා හි තෙ අත්තානං පටිච්ච ජාතානං වානරපොතකානං යූථපරිහරණභයෙන දහනභි බ්භිබා බිජානි උපාපෙතීති. අම්ම! නෙහි මං තත්ථ අහං ජානිස්සාමීති. සා පුත්තං ආදාය තස්ස සන්තිකං අගමාසි. සො වානරො අත්තනො පුත්තං දිස්වාව අයං වඩ්ඪනෙත්තා මය්හං යූථං පරිහරිතුං න දස්සති, ඉදානෙව හරිතබ්බාති එතං ආලිඞ්ගනෙත්තා විය ගාළ්හං පිළෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සාමීති විත්තෙත්වා එහි තාත! එත්තකං කාලං කහං ගතොසීති බොධිසත්තං ආලිඞ්ගනෙත්තා විය නිපජ්ජිළෙසි. බොධිසත්තොපි තං නාගබලො ථාමසම්පන්නොපි සොපි තං නිපජ්ජිළෙසි. අථස්ස අධිගීනි භිජ්ජනාකාරපත්තානි අහෙසුං. අථස්ස එතදහොසි. අයං වඩ්ඪනෙත්තා මං මාරෙස්සති කෙනුඛො උපායෙන පුරෙතරමෙවඤ්ඤව මාරෙය්‍යන්ති. තතො විත්තෙසි. අයං අවිදූරෙ රක්ඛසපරිග්ගහිතොසරො, තත්ථ නං රක්ඛසෙන ඛාදාපෙස්සාමීති. අථ නං එවමාහ. තාත! අහං මහල්ලකො ඉමං යූථං තුය්හං නිය්‍යාදෙමි අජ්ජෙව තං රාජානං කරොමි. අස්සකසම්ං නාම ඨානෙ සරො අත්ථි තත්ථ වෙ කුමුදනියොතිස්සො උප්පලිනියොපඤ්ච පදුමිනියොපුප්ඵන්ති, ගච්ඡ තතො පුප්ඵානි ආහරාහි. සො සාධූති තාත! ආහරිස්සාමීති ගන්ත්වා සහසා අතොතරිත්වා සමන්නා පදං පරිවජ්ජනෙත්තා ඔතිණ්ණපදංයෙව අද්දස, න උත්තිණ්ණපදං. සොඉමිනා සරෙන රක්ඛසපරිග්ගහිතෙන[1] භවිතබ්බං මය්හං පිතා අත්තනා අසක්කොනෙත්තා රක්ඛසෙන මං ඛාදාපෙතුකාමොභවිස්සති, අහං ඉමං ව සරං න ඔතරිස්සාමි, පුප්ඵානි ව ගහෙස්සාමීති නිරුදකං ඨානං ගන්ත්වා වෙගං ගහෙත්වා උපරිත්වා පරතොගච්ඡන්තොනිරුදනාකාසෙ ඨිතානෙව වෙ පුප්ඵානි ගහෙත්වා පරතීරෙ පති, පරතොව ඔරිමතීරං ආගච්ඡන්තොතෙනෙව වුට්ඨාසෙන වෙ ගණ්හි, එවං උභොසු පස්සෙසු රාසිං කරොන්තොපුප්ඵානි ව ගණ්හි, රක්ඛසස්ස ව ආණට්ඨානං න ඔතරි. අථස්සඉතො උත්තරිං උක්ඛිපිතුං න සක්ඛිස්සාමීති තානි පුප්ඵානි ගහෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ රාසිං කරොන්තස්ස සො රක්ඛසොමයා එත්තකං කාලං එවරූපෙ පඤ්ඤවා අවිජරියපුරිසො න දිට්ඨපුබ්බොබා, පුප්ඵානි ව නාම යාවදිච්ඡකං ගණ්හිතානි මය්හං ව ආණට්ඨානං න ඔතරිති උදකං විධා භින්දන්තොා උදකතො උට්ඨාය බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා වානරින්ද! ඉමස්මිං ලොකෙ යස්ස තයොධම්මා අත්ථි සොපවත්තිමතං අභිභොති, තෙ සබ්බෙපි තව අබභන්තරෙ අත්ථි මඤ්ඤතීති වත්වා බොධිසත්තස්ස ථුතිං කරොන්තොා ඉමං ගාථමාහ :-

යස්ස එතෙ තයොධම්මා වානරින්ද යථා තව,
දක්ඛියං සූරියං පඤ්ඤං දිට්ඨං සො අතිවත්තතීති.

---

1. ඉ. රක්ඛසපරිග්ගහෙන.

තස්ස දහතිස්සන්ති දහතිස්සාවෝ, සම්පත්තභයං විධමිතුං ජානන පඤ්ඤාය සම්පයුත්තඋත්තමවිරියසෙතං නාමං. සුරිසන්ති සූරභාවෝ, නිබ්භයභාවසෙතං නාමං. පඤ්ඤාති පඤ්ඤුපත්තපටිඨපනාය උපාය පඤ්ඤායෙතං නාමං.

එවං සෝ දකරක්ඛසෝ ඉමාය ගාථාය බොධිසත්තස්ස ථුතිං කත්වා ඉමානි පුප්ඵානි කිමත්ථං හරසීති පුච්ඡි. පිතා මං රාජානං කාතුකාමෝ තෙන කාරණෙන හරාමීති. න සක්කා තාදිසෙන උත්තමපුරිසෙන පුප්ඵානි ගණ්හිතුං, අහං ගණ්හිස්සාමීති උක්කිපිත්වා තස්ස පච්ඡතෝ පච්ඡතෝ අගමාසි. අථස්ස පිතා දූරතොව තං දිස්වා අහං ඉමං රක්ඛසභත්තං භවිස්සතීති පහිණි, සොදනෙස රක්ඛසං පුප්ඵානි ගාහාපෙනෙතා ආගච්ඡති ඉදානිමහි නථෝති විනෙතනෙතා සත්තධා හදයඵාලනං පත්වා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තෝ. සෙසවානරා සන්නිපතිත්වා බොධිසත්තං රාජානං අකංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ථූපති දෙවදත්තෝ අහොසි, ථූපතිපුත්තෝ පන අහමෙවාති.

තණ්ඩුලනාළිජාතකං.

---

1. 6. 9.

ධම්මෙ ධම්මෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං දුබ්බචං ආරබ්භ කථෙසි. තඤ්හි භික්ඛූ සත්ථා සච්චං කිර තං දුබ්බචොසීති පුච්ඡිත්වා සච්චං භගවාති වුත්තෙ න තං භික්ඛු! ඉදානෙව දුබ්බචෝ පුබ්බෙපි දුබ්බචොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ හෙරිවාදකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා ගාමකෙ වසති. සෝ බාරාණසියං නක්ඛත්තං ඝොසෙන්තෙ සුත්වා සම්පජ්ජමණ්ඩලෙ හෙරිං වාදෙත්වා ධනං ආහරිස්සාමීති පුත්තං ආදාය තත්ථ ගන්ත්වා හෙරිං වාදෙත්වා බහුං ධනං ලභි, තං ආදාය අත්තනො ගාමං ගච්ඡන්තෝ චොරාටවිං පත්වා පුත්තං නිරන්තරං හෙරිං වාදෙන්තං වාරෙසි. තාත! නිරන්තරං අවාදෙත්වා මග්ගපටිපන්නානං ඉස්සරහෙරිං විය අන්තරන්තරා වාදෙහීති. සෝ පිතරා වාරියමානොපි හෙරිසද්දෙනෙව චොරෙ පලාපෙස්සාමීති වත්වා නිරන්තරමෙව වාදෙසි. චොරා පඨමසද්දඤ්ඤව හෙරිසද්දං සුත්වා ඉස්සරහෙරි භවිස්සතීති පලායිත්වා අතිවිය එකාබද්ධා සද්දං සුත්වා නායං ඉස්සරහෙරි භවිස්සතීති ආගන්ත්වා උපධාරෙත්වා චෙගෙව ජනෙ දිස්වා පොථෙත්වා විප්පකිරිංසු. බොධිසත්තෝ කිලෙජ්ජන වත නො ලද්ධං ධනං එකාබද්ධා කත්වා වාදෙන්තා නාසෙසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

ධම්මෙ ධම්මෙනාතිධම්මෙ අතිධන්තං හි පාපකං,
ධන්තෙන සතං ලද්ධං අතිධන්තෙන නාසිතන්ති.

තත්‍ථ **ධම්මෙ ධම්මෙති** ධම්මෙය්‍ය, නො න ධම්මෙය්‍ය, හෙරිං වා දෙය්‍ය න න වා දෙය්‍යාති අත්‍ථො. **නාතිධම්මෙති** අතික්කමෙත්‍වා පන නිරන්තරමෙව කත්‍වා න වා දෙය්‍ය, කිං කාරණා? **අතිධන්‍නං හි පාපකන්‍නති** නිරන්තරං හෙරිවාදං ඉදානි අම්හාකං පාපකං ලාමකං ජාතං. **ධනෙනන්‍න සඟං ලද්ධන්‍ති** නගරෙ හෙරිවාදනෙන කිඤ්චණ්‍ණං සඟං ලද්ධං. **අතිධන්‍නන්‍ත නාසිනන්‍නති** ඉදානි පන මෙ පුත්තෙන්‍න වචනං අකත්‍වා ඉමිදං අවචියං අතිධන්‍නතං තෙන අතිධන්‍නෙන්‍න සබ්බං නාසිතන්‍නති. සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා අනුසන්‍ධිං සමෙත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පුත්තෙහා දුබ්බචභික්ඛු අහොසි, පිතා පන අහමෙවාති.

හෙරිවාදජාතකං.

---

1. 6. 10.

ධම්මෙ ධම්මති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දුබ්බචමෙව ආරබ්ඛ කථෙසි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සබ්බධම්මකකුලෙ නිබ්බත්තිත්‍වා බාරාණසියං නක්ඛත්තෙ ඝොෂෙත්‍වා පිතරං ආදාය සබ්බධම්මකමෙමෙන ධනං ලභිත්‍වා ආගම්ම කාලෙ චොරාටවියං පිතරං නිරන්තරං සබ්බං ධම්මන්‍නං වාරෙසි. සො සබ්බසද්දෙන චොරෙ පලාපෙස්සාමීති නිරන්තරමෙව ධම්, චොරා පුරිමනයෙනෙව ආගන්‍ත්‍වා විලුම්පිංසු. බොධිසත්තොපි පුරිම නයෙනෙව ගාථං අභාසි:-

ධම්මෙ ධම්මෙ නාතිධම්මෙ අතිධන්‍නතඤ්ඤි පාපකං,
ධනෙන්‍නාධිගතා හොගා තෙ තාතො විධම් ධම්මන්‍ති.

තත්‍ථ **තෙ නාතො විධම් ධම්මන්‍ති** තෙ සබ්බං ධම්ම්ත්‍වා ලද්ධභොගෙ මම පිතා පුනපපුනධම්මෙනෙත්‍තා විධම්මති විද්ධංසෙසි විනාසෙසීති. සත්‍ථා ඉමිං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා අනුසන්‍ධිං සමෙත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පිතා දුබ්බචභික්ඛු අහොසි, පුත්තෙහා පන අහමෙවාති.

සබ්බධම්මජාතකං.

ආසිංසවගෙහා ජටෙඩා.

---

1. 7. 1.

අසා ලොකිත්‍ථියො නාමාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උක්කණ්ඨිතභික්ඛු ආරබ්ඛ කථෙසි. තස්ස වත්‍ථු උම්මදන්තිජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තං පන භික්ඛුං සත්‍ථා භික්ඛු! ඉත්‍ථියො නාම අසා අසතියො ලාමිකා පවත්‍තිකා චෙව එවරූපං ලාමිකං ඉත්‍ථිං නිස්සාය කයමා උක්කණ්ඨිතොතිත්‍ථා වත්‍වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගන්ධාරරට්ඨෙ තක්කසිලායං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වියඤ්ඤුතං පත්තො තීසු වෙදෙසු සබ්බසිප්පෙසු ච නිප්පත්තිමුපගතො දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහොසි. තදා බාරාණසියං එකස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ පුත්තස්ස ජාතදිවසෙ අග්ගිං ගහෙත්වා අනිබ්බායනත්ථං ඨපෙසුං. අථ නං බ්‍රාහ්මණකුමාරං සොළසවස්සකාලෙ මාතාපිතරෝ ආහංසු. පුත්ත! මයං තව ජාතදිවසෙ අග්ගිං ගහෙත්වා ඨපෙමහ, සචෙ බ්‍රහ්මලොකපරායණා භවිතුකාමෝ තං අග්ගිං ආදාය අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අග්ගිහුතමන්තං[1] නමස්සමානො බ්‍රහ්මලොකපරායණො හොහි, සචෙ අගාරං ආවසිතුකාමෝ තක්කසිලං ගන්ත්වා දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා කුටුම්බං සණ්ඨපෙහීති. මාණවො නාහං සක්ඛිස්සාමි අරඤ්ඤෙ අග්ගිං පරිචරිතුං කුටුම්බමෙව සණ්ඨපෙස්සාමීති මාතාපිතරෝ වන්දිත්වා ආචරියභාගං සහස්සං ගහෙත්වා තක්කසිලං ගන්ත්වා සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා පඤ්ච අගමාසි.* මාතාපිතරෝ පනස්ස අනත්ථිකා ඝරාවාසෙන අරඤ්ඤෙ අග්ගිං පරිචරාපෙතුකාමා හොන්ති, අථ නං මාතා ඉත්ථිකං දෙසං දස්සෙත්වා අරඤ්ඤං පෙසෙතුකාමා සෙ ආචරියො පණ්ඩිතො ව්‍යත්තො සක්ඛිස්සති මෙ පුත්තස්ස ඉත්ථිකං දෙසං කථෙතුන්ති විඤ්ඤත්වා ආහ උග්ගහිතඤ්ඤෙ තාත! සිප්පන්ති? ආම අම්මාති. අඝාතමන්තාපි තෙ උග්ගහිතාති? න උග්ගහිතා අම්මාති. තාත යදි තෙ අඝාතමන්තං න උග්ගහිතං කිත්තාහං තෙ සිප්පං උග්ගහිතං? ගච්ඡ උග්ගහෙත්වා එහීති. සො සාධූති පුන තක්කසිලාභිමුඛො පායාසි.

තස්සපි ආචරියස්ස මාතා මහල්ලිකා විඝාවස්සඝරිකා සො තං සහත්ථා නහාපෙත්වා භොජෙත්වා පායෙත්වා පරිජග්ගති අඤ්ඤං මත්තස්සා තං තථා කරොන්තං ජිගුච්ඡන්ති. සො විඤ්ඤාසි ඝාත්තුනාහං අරඤ්ඤං පවිසිත්වා තත්ථ මාතරං පරිජග්ගන්තො විඝරෙය්‍යන්ති. අථෙකස්මිං විවිත්තෙ අරඤ්ඤෙ උදකථාමුකට්ඨානෙ පණ්ණසාලං කාරෙත්වා සප්පිතණ්ඩුලාදීනි ආහරාපෙත්වා මාතරං උක්කිපිත්වා තත්ථ ගන්ත්වා මාතරං පරිජග්ගන්තො වාසං කප්පෙසි.

සොපි ඛො මාණවො තක්කසිලං ගන්ත්වා ආචරියං අපස්සන්තො කහං ආචරියොති පුච්ඡිත්වා තං පවත්තිං සුත්වා තත්ථ ගන්ත්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි. අථ නං ආචරියො කින්නු ඛො තාත! අතිසීඝං ආගතොසීති? නනු අහං තුම්හෙහි අඝාතමන්තා නාම න උග්ගණ්හාපිතොති? කො පන තෙ අඝාතමන්තෙ උග්ගණ්හිතබ්බෙ කත්වා කථෙසීති? මඤ්ඤං මාතා ආචරියාති. බොධිසත්තො විඤ්ඤාසි අඝාත මන්තා නාම කෙචි නත්ථි, ඉමස්ස පන මාතා ඉමං ඉත්ථිදෙසෙ ජානාපෙතුකාමා භවිස්සතීති.

1. ඉ॰ අග්ගිහුතමන්තං.

* පච්චාගමිඤ්ච භවිඤ්ඣං.

අථ නං සාධු තාත! දස්සාමි තෙ අසාතමනෙන සහ අජ්ජ ආදිං කත්වා මම ථනෙ ථත්වා මම මාතරං සඤ්ඤා කඤ්ඤාපෙනෙතා හොජෙනෙතා පායෙනෙතා පරිජග්ඝාහි, ඝත්තපාදසිඝපිටසිඝබාහ කාදීනි වඤ්ඤා කරොනෙතා අය්යෙ! ජරා පත්තකාලෙපි තාව තෙ එව රූපං සරීරං දහරකාලෙ කිදිසං අහොසිති ඝත්තපරිකම්මාදි කරණකාලෙ ඝත්තපාදදීනං වණ්ණං කථෙය්යාසි, යං ව තෙ මම මාතා කථෙති තං අලජ්ජිනොතා අනිගුණ්හනොතා මඤ්ඤං ආරොවෙය්යාසි එවං කරොනෙතා අසාතමනෙන ලච්ඡසි, අකරොනෙතා න ලච්ඡසීති ආහ. සෙ සාධු ආචරියාති තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා තතො පට්ඨාය සබ්බං යථාවුත්තමෙව කාසි.

අථස්සා තස්මිං මාණවෙ පුත්තපුත්ත වණ්ණගමණෙ අයං මයා සද්ධිං අභිරමිතුකාමො භවිස්සතීති අඤ්ඤාය ජරාජිණ්ණාය අභිඤ්ඤාතරෙ කිලෙසො උපජ්ජි, සා එකදිවසං අත්තනො සරීරවණ්ණං කථෙන්තං මාණවං ආහ මයා සද්ධිං අභිරමිතුං ඉච්ඡසීති? අය්යෙ! අහං තාව ඉච්ඡෙය්යං, ආචරියො පන ගරුකොති. සචෙ මං ඉච්ඡසි පුත්තා මෙ මාරෙහීති. අහං ආචරියස්ස සන්තිකෙ එත්තකං සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා කිලෙසමත්තං නිස්සාය කිංනි කත්වා ආචරියං මාරෙස්සාමීති? තෙනහි සචෙ තුවං මං න පරිච්චජසි අහමෙව නං මාරෙස්සාමීති.

එවං ඉත්තියො නාම අසා ලාමිකා පච්ඡිමිකා තථාරූපානාම වයෙ ඨිතා රාගවිත්තං උප්පාදෙත්වා කිලෙසං අනුවත්තමානා එවං උපකාරකං පුත්තං මාරෙතුකාමා ජාතා. මාණවො සබ්බං තං කථං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසි. බොධිසත්තොා සුට්ඨු තෙ මාණව! කතං මඤ්ඤං ආරොවෙනෙතාතාති වත්වා මාතු ආයුසඞ්ඛාරං ඔලොකෙනෙතා අජ්ජෙව මරිස්සතීති ඤත්වා එහි මාණව! විමංසිස්සාම නන්ති එකං උදුම්බරරුක්ඛං ජිඤ්ඣිත්වා අත්තනො පමාණෙන කට්ඨරූපං කත්වා සීසං පාරුපිත්වා අත්තනො සයනට්ඨානෙ උත්තානං නිපජ්ජාපෙත්වා රජ්ජුකං බන්ධිත්වා අනෙතවාසිකං ආහ තාත! එරස්සු ආදාය ගන්ත්වා මම මාතු සඤ්ඤං දෙහීති. මාණවො ගන්ත්වා අය්යෙ! ආචරියො පණ්ණසාලාය අත්තනො සයනට්ඨානෙ නිපන්නොා, රජ්ජුඤ්ඤ මේ බද්ධා, ඉමං එරස්සු ආදාය ගන්ත්වා සචෙ සක්කොසි මාරෙහි නන්ති ආහ. තුවං මං න පරිච්චජ්ජසසීති? කිංකාරණා පරිච්චජ්ජස්සාමීති? සා එරස්සු ආදාය පවෙධමානා උට්ඨාය රජ්ජුඤ්ඤඤ්ච ගන්ත්වා ඤත්තෙන පරාමසිත්වා අයං මේ පුත්තොති ඤඤ්ඤඤ්ච කට්ඨරූපස්ස මුඛතොා සාවකෙ අපනෙත්වා එරස්සු ආදාය එකපහාරෙනෙව මාරෙස්සාමීති ගීවායමෙව පහරිත්වා ථනති සද්දෙ උප්පන්නෙ රුක්ඛා භාවං අඤ්ඤාසි.

අථ බොධිසත්තොපි කිං කරොසි අම්මාති වුත්තෙ වඤ්චිතම්හීති තත්ථෙව මරිත්වා පතිතා. අත්තනො කිර පණ්ණසාලාය නිප්පන්නාය පි තං ඛණං තාය ඔරිතබ්බමෙව. සො තස්සා මතභාවං ඤත්වා සරීර

කිච්චං කත්වා ආළාහනං නිබ්බාපෙත්වා වත්තපූපෙඨකී පූජෙත්වා මාණවං අදය පණ්ණසාලවාරෙ නිසීදිත්වා තාත! පාවිසෙකෙකා අසාත මනෙත්වා නාම නත්ථි, ඉත්ථියෝ අසාතා නාම, තව මාතා අසාත මනෙත්ව උග්ගණ්හාති මම සන්තිකං පෙසයමානා ඉත්ථිනං දොසං ජානාපෙසි. ඉදානි පන තෙ පච්චක්ඛමෙව මම මාතු දොසා දිට්ඨා, ඉමිනා කාරණෙන ඉත්ථියෝ නාම අසා ලාමිකාති ජානෙය්‍යාසීති තං ඔවදිත්වා උය්‍යොජෙසි. සොපි ආචරියං වන්දිත්වා මාතාපිතූනං සන්තිකං අගමාසි. අථ නං මාතා පුච්ඡී උග්ගහිතා තෙ අසාත මන්තාති? ආම අම්මාති. ඉදානි කිං කරිස්සසි? පබ්බජිත්වා අග්ගිං පරිවරිස්සසි අගාරමජ්ඣෙ වසිස්සසීති? මාණවො මයා අම්ම! පච්චක්ඛතො ඉත්ථිනං දොසා දිට්ඨා, අගාරෙන මෙ කිච්චං නත්ථි පබ්බජිස්සාමහනන්ති අත්තනො අධිප්පායං පකාසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

අසා ලොකිත්ථියො නාම වෙලා තාසං න විජ්ජති
සාරත්තා ච පගබ්භා ච සිබ්බි සබ්බඝසො යථා.
තා හිත්වා පබ්බජිස්සාමි විවෙකමනුබ්‍රූහයන්ති.

තත්ථ අසාති අසන්තියො ලාමිකා, අථවා සාතං වුච්චති සුඛං තං තාසු නත්ථි, අත්තනි පටිබද්ධචිත්තානං අසාතමෙව දෙන්තීතිපි අසාතා, දුක්ඛා, දුක්ඛවත්ථුභූතාති අත්ථො. ඉමස්ස පන පඤ්හස්ස සාධ නත්ථාය ඉදං සුත්තං ආහරිතබ්බං :-

"මායා වෙ සා මරිච්ච සොකො රොගො චුපද්දවෝ,
ඛරා ච බන්ධනා චෙතා මච්චුපාසෝ ගුහාසයෝ
තාසු යෝ විස්සසෙ පොසෝ සෝ නරෙසු කරාධමෝ"ති.

ලොකිත්ථියොති ලොකෙ ඉත්ථියො. **වෙලා තාසං න විජ්ජතීති** අම්ම! තාසං ඉත්ථිනං කිලෙසුප්පත්තිං පත්වා වෙලා සංවරෝ මරියාදූ පමාණනානමෙතං නත්ථි. **සාරත්තා ච පගබ්භාවාති** වෙලා ච එතාසං නත්ථි පඤ්චසු කාමගුණෙසු සාරත්තා අලීනා, තථා කායපාගබ්භියෙන වාපාගබ්භියෙන මනොපාගබ්භියෙනාති තිවිධෙන පාගබ්භියෙන සමන්නාගතත්තා පගබ්භා වෙතා, එතාසං හි අන්තරෙ කායචාරාදීනි පත්වා සංවරෝ නාම නත්ථි. ලොලා කාපපටිභාගාති දස්සෙති. **සිබ්බි සබ්බඝසො යථාති** අම්ම! යථා ජාලසිබ්බඝ සිබ්බිති සඛ්‍යං ගතො අග්ගි නාම ගුථගතාදිභෙදං අසුච්මිපි සපිමඩ්ඩථණ්ඩිතාදිභෙදං සුච්මිපි ඉට්ඨම්පි අනිට්ඨම්පි යං යදෙව ලභති සබ්බං ඝසති ඛාදති, තස්මා සබ්බඝසොති වුච්චති. තථෙව තා ඉත්ථියොපි හත්ථි මෙණ්ඩගොමෙණ්ඩාදයො වා හොන්තු හීනජච්චා හීනකම්මන්තා ඛත්තියාදයො වා හොන්තු උත්තමකම්මන්තා භික්ඛුණ්‍යාදයො වා හොන්තු අවිනෙතබ්බා ලොකස්සාදවසෙන කිලෙසඝසනට්ඨෙන උපපත්තිං යං යං ලභන්ති සබ්බමෙව සෙවන්ත්‍යෙව සබ්බඝසසිබ්බිසදිසා හොන්ති, තස්මා සිබ්බි සබ්බඝසො යථා තථාවෙතාති වෙදිතබ්බා. **තා හිත්වා පබ්බ**

ජීවිස්සාමීති අහං තා ලාමිකා දුක්ඛවඤ්ඣභූතා ඉත්ථියෝ හිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිස්සාමි. **විවෙකමනුබ්‍රූහණතෝ** කායවිවෙකෝ චිත්තවිවෙකෝ උපධිවිවෙකෝති තයෝ විවෙකා, තෙසු ඉධ කායවිවෙකොපි වට්ටති චිත්තවිවෙකොපි ඉදං වුත්තං හොති, අහං අම්ම! පබ්බජිත්වා කසිණපරිකම්මං කත්වා අට්ඨසමාපත්තියෝ පඤ්චඅභිඤ්ඤා උප්පාදෙත්වා ඣානතෝ කායං කිලෙසෙහි ච චිත්තං විවෙචෙත්වා ඉමං විවෙකං බ්‍රූහෙන්තෝ වඩ්ඪෙන්තෝ බ්‍රහ්මලෝකපරායණා භවිස්සාමි, අලං මෙ අඟාරෙනාති. එවං ඉත්ථියෝ ගර හිත්වා මාතාපිතරෝ වන්දිත්වා පබ්බජිත්වා වුත්තප්පකාරං විවෙකං බ්‍රූහෙන්තෝ බ්‍රහ්මලෝකපරායණා අහොසි.

සත්ථාපි එවං භික්ඛු! ඉත්ථියෝ නාම අයා ලාමිකා දුක්ඛදායිකාති ඉත්ථිනං අගුණං කථෙත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ සෝ භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මාතා කාපිලානී, පිතා මහාකප්පිනො අහොසි, අනෙතවාසිකා ආනන්දෙ, ආචරියා පන අහමෙවාති.

අණ්ඩභූතජාතකං.

---

1. 7. 2.

සංඛ්‍රාහණෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ උක්කණ්ඨිත මෙව ආරබ්භ කථෙසි. තං හි සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! උක්කණ්ඨිතොසි පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ භික්ඛු! ඉත්ථියෝ නාම අරක්ඛියා පුබ්බෙ පණ්ඩිතා ඉත්ථිං ගබ්භතෝ පට්ඨාය රක්ඛන්තා රක්ඛිතුං නාසක්ඛිංසුති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිසම්ං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තෝ සබ්බසිප්පෙසු නිප්ඵත්තිං පත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. සෝ පුරොහිතෙන සද්ධිං දූතං කීළන්තිං කීළන්තෙනා පන:-

සබ්බා නදී වංකගතා සබ්බෙ කට්ඨමයා වනා,
සබ්බිත්ථියෝ කරෙ පාපං ලභමානා නිවාතකෙති.

ඉමං දූතගීතං ගායන්තෙනා රජ්ජථලෙ සුවණ්ණපාසකෙ ඛිපති. එවං කීළන්තෙනා පන රාජා නීවං ජිනාති. පුරොහිතෝ පරාජයති. සෝ අනුක්කමෙන සරෙ. විහරෙ පරික්ඛයං ගච්ඡන්තෙ වියොසි. එවං සන්තෙ සබ්බං ඉමස්මිං සරෙ ධනං ඛීයිස්සති, පරියෙසිත්වා පුරිසන්තරං අගතං එකං මාතුගාමං සරෙ කරිස්සාමීති. අථස්ස එතදහොසි අඤ්ඤපුරිසං දිට්ඨපුබ්බං ඉත්ථිං රක්ඛිතුං න සක්ඛිස්සාමි ගබ්භතෝ පට්ඨායෙකං මාතුගාමං රක්ඛිත්වා තං වයප්පත්තං වසෙ

ඇපෙත්වා එකපුරිසිකං කත්වා ගාළ්හං ආරක්ඛං සංවිදහිත්වා රාජකුලතෝ ධනං ආහරිස්සාමීති. සෝ ච අභිවිජිත්වා ජේට්ඨකෝ හොති. අථෙකං දුග්ගතිත්ථිං ගබ්භිණිං දිස්වා ධීතරං විජායිස්සතීති ඤත්වා තං පකෙකාසාපෙත්වා පරිබ්බයං දත්වා ඝරෙයෙව වසාපෙත්වා විජාතකාලෙ ධනං දත්වා උග්ගෝජෙත්වා තං කුමාරිකං අත්තෙඝරං පුරිසානං දත්වා අදත්වා ඉත්ථිනංයෙව හත්ථෙ දත්වා පොසාපෙත්වා වයප්පත්තකාලෙ තං අත්තනෝ වසෙ ඇපෙසි. යාවවෙසා වඤ්ඤති තාව රඤ්ඤෝ සද්ධිං දූතං න කීළි තං පන වසෙ ඇපෙත්වා මහාරාජ! දූතං කීළාමාති ආහ. රාජා සාධූති පුරිමනයෙනෙව කීළි. පුරොහිතෝ රඤ්ඤෝ ගායිත්වා පායකං ඕපනකාලෙ ඇපෙත්වා මම මාණවිකනති ආහ. තතෝ පට්ඨාය පුරොහිතෝ ජිනාති, රාජා පරාජීයති.

බොධිසත්තෝ ඉමස්ස ඝරෙ එකපුරිසිකාය එකාය ඉත්ථියා භවිතබ්බනති පරිගණ්හාපෙන්තෝ අත්ථිභාවං ඤත්වා සීලමස්සා භින්දාපෙස්සාමීති එකං ධුත්තං පකෙකාසාපෙත්වා සකඛසි පුරොහිතස්ස ඉත්ථියා සීලං භින්දිතුනති ආහ. සකෙකාමි දෙවාති. අථස්ස රාජා ධනං දත්වා තෙන හි ඕපෙහි තං පහිණි

සෝ රඤ්ඤෝ සනතිකා ධනං ආදාය ගන්ධබ්බපුත්තණ්ඩකපුරාදීනි ගහෙත්වා තස්ස ඝරතෝ අවිදූරෙ සබ්බගන්ධාපණං පසාරෙසි. පුරොහිතස්සපි ගෙහං සත්තභූමකං සත්තවාරකොට්ඨකං හොති. සබ්බෙ සුපි වාරකොට්ඨකෙසු ඉත්ථිනයෙඤ්ඤව ආරකෙඛා. ඇපෙත්වා පන බ්‍රාහ්මණං අඤ්ඤෝ පුරිසෝ ගෙහං පවිසිතුං ලභනෙතා නාම නත්ථි කවචරඡබ්බනපවත්තිමපි සොධෙත්වායෙව පවෙසෙනති. තං මාණවිකං පුරොහිතොවෙව දට්ඨුං ලභති. තස්සා ච එකා පරිවාරිකා ඉත්ථි අථස්සා සා පරිවාරිකා ගන්ධපුප්ඵමූලං ගහෙත්වා ගච්ඡනති තස්සෙව ධුත්තස්ස ආපණසමීපෙන ගච්ඡති සෝ අයං තස්සා පරිවාරිකාති සුට්ඨු ඤත්වා එකදිවසං තං ආගච්ඡන්තිං දිස්වාව ආපණා උට්ඨාය ගන්ත්වා තස්සා පාදමූලෙ පතිත්වා උභොහි හත්ථෙහි පාදෙ ගාළ්හං ගහෙත්වා අම්ම! එත්තකං කාලං කහං ගතාසීති පරිදෙවි.

අථ සෙසාපි පයුත්තකධුත්තා එකමන්තං ඨත්වා හත්ථපාදමුඛ සණ්ඨානෙහි ච ආකප්පෙන ච මාතාපුත්තා එකඤ්ඤාසෙවාති ආහංසු සා ඉත්ථි තෙසු කථෙන්තෙසු අත්තනෝ අසද්ධම්මිකත්වා අයං මෙ පුත්තෙතා භවිස්සතීති සයම්පි රොදිතුං ආරභි තෙ උභොපි කන්දිත්වා රොදිත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ආලිඛිත්වා අට්ඨංසු. අථ සෝ ධුත්තෙතා ආහ අම්ම! කහං වසසීති? කින්නරලීලාය වසමානාය රූපඤ්ඤපත්තාය පුරොහිතස්ස දහරිත්ථියා උපට්ඨානං කුරුමානා වසාමි තාතාති. ඉදානි කහං යාසි අම්මාති? තස්සා ගන්ධමාලාදිනං අත්ථායාති අම්ම! කිනෙත අඤ්ඤත්ථ ගතෙන ඉතෝ පට්ඨාය මමෙව සන්තිකා හරාති මූලං අග්ඝෙත්වාව බහූනි තම්බූලකෙකාලාදීනිවෙව නානා ප්‍රපඨානි ච අදාසි

මාණවිකා බහූනි ගන්ධපුප්ඵාදීනි ආහරණානිං දිස්වා කිං අම්ම! අජ්ජි අම්හාකං බ්‍රාහ්මණෝ පඨමතාති ආහ. කසමා එවං වදසීති? ඉමෙසං බහුභාවං දිස්වාති. න බ්‍රාහ්මණෝ බහුං මූලං අදාසි මයා පනෙතං මයාං පුත්තස්ස සන්තිකා ආනීතත්තා. තතෝ පට්ඨාය බ්‍රාහ්මණෙන දින්නං මූලං අත්තනා ගහෙත්වා තස්සෙව සන්තිකා ගන්ධපුප්ඵාදිනි ආහරති. ධිතෙත්‍රා සාතිපාහවචනෙන ගිලානාලයං කත්වා නිපජ්ජි. සා තස්ස ආපණවාරං ගන්ත්වා තං අදිස්වා කහං මෙ පුත්තෝති පුවජි. පුත්තස්ස තෙ අඵාසුකං ජාතන්ති. සා තස්ස නිපන්නට්ඨානං ගන්ත්වා තිසීදිත්වා පිට්ඨිං පරිමජ්ජන්තී කිත්තෙක තාත! අඵාසුකන්ති පුවජි සෝ තුණ්හි අහොසි කිං න කථෙසි පුත්තාති? අම්ම! මරණෙනාපි තුයහං කථෙතුං න සක්කාති. මයාං අක තෙත්වා කස්ස කථෙසි තාතාති? අම්ම! මයාං අඤ්ඤං අඵාසුකං නත්ථි, තස්සා පන මාණවිකාය වණ්ණං සුත්වා පටිබද්ධචිත්තොස්මි තං ලභන්නෝ ජීවිස්සාමි, අලභන්නෝ ඉඩෙව මරිස්සාමීති. තාත! මයාං එසහාරෝ, මා චිං එතං නිස්සාය විනස්සීති තං අස්සාසෙත්වා බහූනි ගන්ධපුප්ඵාදීනි ආදාය මාණවිකාය සන්තිකං ගන්ත්වා පුත්තෝ මෙ අම්ම! මම සන්තිකා තව වණ්ණං සුත්වා පටිබද්ධචිත්තොජාතෝ කිං කාතබ්බන්නි? සචෙ ආනෙතුං සක්කොථ මයං කතෝ කාසාගෙවාති.

සා තස්සා වචනං සුත්වා තතෝ පට්ඨාය තස්ස ගෙහස්ස කණ්ණ කණ්ණෙහි බහුං කවචරං සංකඩ්ඪිත්වා පුප්ඵපවජ්ජියා ගහෙත්වා ගච්ඡන්තී සොධනකාලෙ ආරක්ඛිත්තියා උපරි ඡඩ්ඩෙසි සා තෙන අට්ටියමානා අපෙති, ඉතරා තෙනෙව නියාමෙන යා යා කිඤ්චි කථෙති තස්සා තස්සා උපරි කවචරං ඡඩ්ඩෙති තතෝ පට්ඨාය යං යං සා ආහරති වා හරති වා තං න කාචි සොධෙතුං උස්සහති තස්මිං කාලෙ සා තං ධිතරං පුප්ඵපවජ්ජියං නිපජ්ජාපෙත්වා මාණවිකාය සන්තිකං අනිහරි. ධිතෙත්‍රා මාණවිකාය සීලං භින්දිත්වා එකාහද්වීහං පාසාදෙයෙව අහොසි. පුරොහිතෙ බහි නික්ඛමන්ත උහෝ අභිරමන්ති, තස්මිං ආගතෙ ධිතෙත්‍රා නිලීයති. අථ නං සා එකාහද්වීහවචනෙන සාම්! ඉදානි තව ගන්තුං වට්ටතීති ආහ. අහං බ්‍රාහ්මණං පහරිත්වා ගන්තුකාමොති. සා එවං හොතූති ධිතරං නිලීයාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණෙ ආගතෙ එවමාහ. අහං අය්‍ය! තුමෙහසු විණං වාදෙන්තස්සු නච්චිතුං ඉච්ඡාමීනි. සාධු භද්දෙ! නච්චස්සූති විණං වාදෙසි. තුමෙහසු ඔලොකෙන්තස්සු ලජ්ජාමි මුඛං පන වෝ සාට කෙන බන්ධිත්වා නච්චිස්සාමීති. සචෙ ලජ්ජසි එවං කරොහීති. මාණවිකා සතසාටකං ගහෙත්වා තස්ස අක්ඛීනි පිදහමානා මුඛං බන්ධි. බ්‍රාහ්මණෝ මුඛං බන්ධාපෙත්වා විණං වාදෙසි සා මුහුත්තං නච්චිත්වා අය්‍ය! අහං තෙ එකවාරං සීසෙ පහරිතුකාමාති ආහ. ඉතිලොලෝ බ්‍රාහ්මණෝ කිඤ්චි කාරණං අජානන්නෝ පහරාහීති ආහ. මාණවිකා ධිතරස්ස සඤ්ඤමදාසි.

සෝ සණිකං ආගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස පිට්ඨිපස්සෙ ඨත්වා සීසෙ කපපරෙන පහරි අකඛිනි පතනාකාරපපතනති අහෙසුං. සීසෙ ගණ්ඩා උට්ඨහි. සෝ වෙදනටෝ හුත්වා ආහර තෙ හඤ්ඤති ආහ. මාණවිකා අත්තනෝ හත්ථං උක්කිපිත්වා තස්ස හත්ථෙ ඨපෙසි. බ්‍රාහ්මණෝ හත්ථෝ මුදුකෝ පහාරෝ පත ථද්ධොති ආහ. ධුතෙතා බ්‍රාහ්මණං පහරිත්වා නිලීයි. මාණවිකා තස්මිං නිලීතෙ බ්‍රාහ්මණස්ස මුඛතෝ සාටකං මොචෙත්වා තෙලං ආදාය සීසෙ පහාරං සම්බාහි. බ්‍රාහ්මණෙ බහි නික්ඛන්තෙ පුන සා ඉත්ථී ධුතෙතා පවිසිත්වා නිපජ්ජා පෙත්වා නිහරි. සෝ රඤ්ඤෝ සන්තිකං ගන්ත්වා සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි.

රාජා අත්තනෝ උපට්ඨානං ආගතං බ්‍රාහ්මණං ආහ දූතං ඛිලාමි බ්‍රාහ්මණාති. සාධු මහාරාජාති. රාජා දූතමණ්ඩලං සජ්ජාපෙත්වා පුරිමනයෙනෙව දූතගීතං ගායිත්වා පාසෙ ඛිපති. බ්‍රාහ්මණෝ මාණවිකාය තපස්ස භින්නභාවං අජානන්තෝ ඨපෙත්වා මම මාණවිකන්ති ආහ. එවං වදන්තොපි පරාජිතොයෙව. රාජා ජානිත්වා බ්‍රාහ්මණ! කිං ඨපෙසි? මාණවිකාය තෙ තපෝ භින්නෝ, චිත්තං මාතුගාමං ගබ්භතෝ පට්ඨාය රක්ඛන්තෝ සත්තසු ඨානෙසු ආරක්ඛං කරොන්තෝ රක්ඛිතුං සක්ඛිස්සාමීති මඤ්ඤසි? මාතුගාමෝ නාම කුවජ්ජං පක්ඛිපිත්වා වරන්තොනාපි රක්ඛිතුං න සක්කා, එකපුරිසිකා ඉත්ථී නාම නත්ථි, තව මාණවිකා නවවිතුකාමාමහීති වත්වා විණං වාදෙන්තස්ස තව සාටකෙන මුඛං බන්ධිත්වා අත්තනෝ ජාරං තව සීසෙ කපපරෙන පහරාපෙත්වා උය්‍යොජෙසි, ඉදානි කිං ඨපෙසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

යං බ්‍රාහ්මණෙ අවාදෙසි විණං සම්මුඛවෙසිතො,
අණ්ඩභූතා හතා හරියා තාසු කො ජාතු විස්සසෙති.

තත්ථ **යං බ්‍රාහ්මණෙ අවාදෙසි විණං සම්මුඛවෙසිතොති** යෙන කාරණෙන බ්‍රාහ්මණෙ ඝටසාටකෙන සහ මුඛෙන වෙඨිතො හුත්වා විණං වාදෙසි තං කාරණං න ජානාතීති අත්ථො. තම්පි හි සා වඤ්චෙතුකාමා එවමකාසි. බ්‍රාහ්මණෝ පන තං ඉත්ථිං බහුමායභාවං න ජානන්තෝ මාතුගාමස්ස සදදහිත්වා මං එසා ලජ්ජතීති එවං සඤ්ඤී අහොසි; තෙනස්ස අඤ්ඤථභාවං පකාසෙන්තෝ රාජා එවමාහ. අයමෙත්ථ අධිප්පායො. **අණ්ඩභූතා හතා හරියාති** අණ්ඩං වුච්චති බීජං, බීජභූතා මාතුකුච්ඡිතො අනික්ඛන්තකාලෙයෙව ආහතා ආනීතා, හතා වා පුට්ඨාති* අත්ථො. කා සා? හරියා පජාපති පාදපරිචාරිකා. සා හි හත්තවත්ථාදීහි හරිතබ්බතාය භින්නසංවරතාය ලොකධම්මෙහි හරිතතාය වා හරියාති වුච්චති. **තාසු කො ජාතු විස්සසෙති** ජාතූති එකංසාධිවචනං. තාසු කුවජ්ජිතො පට්ඨාය රක්ඛියමානාසුපි එවං විකාරං ආපජ්ජනතාසු හරියාසු කො

* පුට්ඨාවාති-සබ්බත්ථ.

නාම පණ්ඩිතපුරිසෝ එකංසෙන විස්සසෙ? නිබ්බිකාරා එතා මිගාඤති කෝ සද්දහෙය්‍යාති අත්ථෝ. අසද්ධම්මවසෙන හි ආමන්තනෙසු නිමන්තනෙසු විජ්ජමානෙසු මාතුගාමා නාම න සක්කා රක්ඛිතුනති.

එවං බොධිසත්තෝ බ්‍රාහ්මණස්ස ධම්මං දෙසෙසි. බ්‍රාහ්මණෝ බොධිසත්තස්ස ධම්මදෙසනං සුත්වා නිවෙසනං ගන්ත්වා තං මාණවිකං ආහ. තයා කිර එවරූපං පාපකම්මං කතන්ති? අය්‍ය! කෝ එවමාහ? න කරොමි අහමෙව පහරිං න අස්සුඤ්ඩි කොචි, සචෙ න සද්දහථ. අහං තුමෙහ ඨපෙත්වා අඤ්ඤස්ස පුරිසස්ස හත්ථසම්ඵස්සං න ජානාමීති සච්චකිරියං කත්වා අගඤිං පවිසිත්වා තුමෙහ සද්දහා පෙස්සාමීති. බ්‍රාහ්මණෝ එවං හොතූති මහන්තං දරුරාසිං කාරෙත්වා අගඤිං දත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා සචෙ අත්තනො සද්දහසි අගඤිං පවිසාති ආහ.

මාණවිකා අත්තනො පරිචාරිකං පඨමමෙව සික්ඛාපෙසි. අම්ම! තව පුත්තං තත්ථ ගන්ත්වා මම අගඤිං පවිසනකාලෙ හත්ථගහණං කාතුං වදෙහීති. සා ගන්ත්වා තථා අවච. ඛ්‍රත්තෙතා ආගන්ත්වා පරිසමජ්ඣෙ අට්ඨාසි. සා මාණවිකා බ්‍රාහ්මණං වඤ්චෙතුකාමා මහාජන මජ්ඣෙ ඨත්වා බ්‍රාහ්මණ! තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤස්ස පුරිසස්ස හත්ථ සම්ඵස්සං නාම න ජානාමි ඉමිනා සචෙන අයං අගඤි මා මං ඛාපෙසීති අගඤිං පවිසිතුං ආරද්ධා.

තස්මිං ඛණෙ ඛ්‍රත්තෙතා පස්සථ පුරොහිතබ්‍රාහ්මණස්ස කම්මං එවරූපිං මාණවිං අගඤිං පවෙසාපෙතීති ගන්ත්වා තං මාණවිකං හත්ථෙ ගණ්හි. සා හත්ථං විස්සජ්ජාපෙත්වා පුරොහිතං ආහ. අය්‍ය! මම සච්චකිරියා ඡින්නා න සක්කා අගඤිං පවිසිතුනති. කිං කාරණාති? අජ්ජ මයා එවං සච්චකිරියා කතා ඨපෙත්වා මම සාමිකං අඤ්ඤ පුරිසස්ස හත්ථසම්ඵස්සං න ජානාමීති. ඉදානි එමහි ඉමිනා පුරිසෙන හත්ථෙ ගහිතාති. බ්‍රාහ්මණෝ වඤ්චිතොා අහං ඉමායාති ඤත්වා තං පොථෙත්වා නීහරාපෙසි. එවං අසඩ්ඩමසමන්නාගතා කිරෙතා ඉත්ථියෝ කිවමහන්තම්පි පාපකම්මං කත්වා අත්තනෝ සාමිකං වඤ්චෙතුං කාහං එවරූපං කරොමීති දිවසම්පි සපථං කුරුමානා නානාවිත්තාව හොන්ති. තෙන වුත්තං:-

"චොරිනං බහුබුද්ධිනං යාසු සච්චං සුදුල්ලභං,
පිතා භාවෝ දුරාජානෝ මච්ඡසෙවොදකෙ ගතං.

මූසා තාසං යථා සච්චං සච්චං තාසං යථා මූසා,
භාවෝ බහුතිණසෙව ඔමසන්ති වරං වරං.

චොරියෝ කඩිතා ගෙතා වාළා ව පලඝකඛරා,
න තා කිඤ්චි න ජානන්ති යං මඤ්ඤසු වඤ්චන"නති.

සත්ථා එවං අරකඛියෝ මාතුගාමොති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ උකකණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථාපි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසිරාජා අහමෙව අහොසිනන්ති.

අණ්ඩභූතජාතකං.

---

1. 7. 3.

කොධහා අකතඤ්ඤූවාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උකකණ්ඨිතභික්ඛුඤෙඤව ආරබ්භ කථෙසි. තඤහි සත්ථා සච්චං කිර භික්ඛු! උකකණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ ඉත්ථියො නාම අකතඤ්ඤූ මිත්තදුහා කසමා තා නිස්සාය උකකණ්ඨිතොසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ගඞ්ගාතීරෙ අස්සමං මාපෙත්වා සමාපත්තියො වෙව අභිඤ්ඤා ච නිබ්බත්තෙත්වා ඣානරතිසුඛෙන විහරති. තස්මිං සමයෙ බාරාණසිසෙට්ඨිනො ධීතා දුට්ඨකුමාරී නාම වණ්ඩා අහොසි ඵරුසා දුසකමමකතරෙ අක්කොසති පහරති. අථ නං එකදිවසං ගහෙත්වා ගඞ්ගාය කීළිස්සාමාති අගමංසු. තෙසං කීළන්තානංයෙව සූරියත්ථඞ්ගමණවෙලා ජාතා. මෙඝො උට්ඨහි. මනුස්සා මෙඝං දිස්වා ඉතොචිතො ච වෙගෙන පලායිංසු සෙට්ඨිධීතාය දුසකමම කරි අජ්ජමෙඝහි එතිස්සා පිටතිං පස්සිතුං වට්ටතීති තං අත්තනා උදකසම්භෙදඤ්ච ඤත්ථඞ්ගතා උත්තරිංසු. දෙවො පාවස්සි. සූරියොපි අත්ථං ගතො. අන්ධකාරෙ ජාතෙ. තෙ තාය විනාව ගෙහං ගන්ත්වා කහං සාති වුත්තෙ ගඞ්ගාතො තාව උත්තිණ්ණා අථ නං න ජානාම කහං ගතාති. යත්තකා විචිණිත්වාපි න පස්සිංසු.

සා මහාවිරවං විරවන්තී උදකෙන වුය්හමානා අඩ්ඪරත්තසමයෙ බොධිසත්තස්ස පණ්ණසාලාසමීපං පාපුණි. සො තස්සා සද්දං සුත්වා මාතුගාමස්ස සදේඩ පරිත්තාණමස්සා කරිස්සාමීති නිෂ්ක්‍රමකං ආදාය නදීතීරං ගන්ත්වා තං දිස්වා මා භායි මා භායීති අස්සාසෙත්වා තාය බලො-ථාමසම්පන්නා නදිං තරමානා ගන්ත්වා තං උක්කිපිත්වා අස්සමපදං ආනෙත්වා අග්ගිං කත්වා අදාසි. සීතෙ විගතෙ මධුරානි ඵලාඵලානි උපනාමෙසි. තානි ඛාදිත්වා සීතං කත්ථ වාසිකාසි? කථං ච ගඞ්ගාගං පත්තාසීති පුච්ඡි. සා තං පවත්තිං ආරොචෙසි. අථ නං සො එත්තෙව වසාති පණ්ණසාලාය වසාපෙන්තො විහරන්තං සත්තං අබෙහාකාසෙ වසිත්වා ඉදානි ගච්ඡාති ආහ. සා ඉමං තාපසං සීලභෙදං පාපෙත්වා ගහෙත්වා ගමිස්සාමීති න ගච්ඡති. අථ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථිලීලාහං දස්සෙත්වා තස්ස සීලභෙදං කත්වා ඛාතං අන්තරධාපෙසි. සො තං ගහෙත්වා අරඤ්ඤයෙව වසති.

අථ තං සා ආහ අය්‍ය! කිං නො අරඤ්ඤවාසෙන? මනුස්සපථං ගම්මිස්සාමාති. සො තං ආදාය එකං පච්චන්තගාමකං ගන්ත්වා තක්ක භතියාව ජීවිකං කප්පෙත්වා තං පොසෙති. තස්ස තක්කං විකිණිත්වා ජීවතීති තක්කපණ්ඩිතොති නාමං අකංසු. අථස්ස තෙ ගාමවාසිනො පරිබ්බයං දත්වා අම්හාකං සුයුත්තදුයුත්තකං ආචික්ඛනෙනා එත්ථ වසාති ගාමවාරෙ කුටිඨං වාසෙසුං.

තෙන ච සමයෙන චොරා පබ්බතා ඔරුය්හ පච්චන්තං පහරන්ති තෙ එකදිවසං තං ගාමං පහරිත්වා ගාමවාසිකෙහියෙව භණ්ඩිකා උක්ඛිපාපෙත්වා ගච්ඡන්තා තම්පි සෙට්ඨිධීතරං ගහෙත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං ගන්ත්වා සෙසජනං විස්සජ්ජෙසුං. චොරජෙට්ඨකො පන තස්සා රූපෙ බජ්ඣිත්වා තං අත්තනො භරියං අකාසි. බොධිසත්තො ඉත්ථිනාමා කඛනාති පුච්ඡි. චොරජෙට්ඨකෙන ගහෙත්වා අත්තනො භරියා කතාති ච සුත්වාපි න සා තත්ථ මයා විනා වසිස්සතීති පලායිත්වා ආගච්ඡිස්සතීති තස්සා ආගමණං ඔලොකෙන්තා තත්ථෙව වසි. සෙට්ඨිධීතාපි විඤ්ඤාසි. අහං ඉධ සුඛං වසාමි, කදාචි මං තක්කපණ්ඩිතො කිඤ්චිදෙව නිස්සාය ආගච්ඡෙය්‍ය, ඉතො ආදාය ගවෙසිය්‍ය, අථෙතස්මා සුඛා පරිහායිස්සාමි, ය්‍යාහූ නාහං සම්පියායමානා විය තං පඤ්ඤාසාපෙත්වා ඝාතාපෙය්‍යන්ති සා එකං මනුස්සං පඤ්ඤාසිත්වා අහං ඉධ දුක්ඛං ජීවාමි තක්ක පණ්ඩිතො මං ආගන්ත්වා ආදාය ගච්ඡතූති සාසනං පෙසෙසි.

සො තං සාසනං සුත්වා සඳ්දහිත්වා තත්ථ ගන්ත්වා ගාමවාරෙ ඨත්වා සාසනං පෙසෙසි. සා නික්ඛමිත්වා තං දිස්වා අය්‍ය! සචෙ මයං ඉදානි ගච්ඡිස්සාම චොරජෙට්ඨකො අනුබන්ධිත්වා උභොපි අම්හෙ ඝාතෙස්සති රත්තිභාගෙ ගච්ඡිස්සාමාති තං ආනෙත්වා හොජෙත්වා කොට්ඨකෙ නිසීදාපෙත්වා සාඨං චොරජෙට්ඨකස්ස ආගන්ත්වා සුරං පිවිත්වා මත්ත කාලෙ සාමි! සචෙ ඉමාය වෙලාය තව සපත්තං පස්සෙය්‍යාසි කිනාති තං කරෙය්‍යාසීති ආහ. ඉදඤ්චිදඤ්ච කරිස්සාමීති. කිං පන සො දූරෙ? නනු කොට්ඨකෙ නිසින්නොතාති? චොරජෙට්ඨකො උක්කං ආදාය තත්ථ ගන්ත්වා තං දිස්වා ගහෙත්වා ගෙහමජ්ඣෙ පාතෙත්වා කපපරාදීහි ඝට්ටාරුවිං අපාතෙසි. සො පොථියමානොපි අඤ්ඤං කිඤ්චි අවත්වා කොධභාඅඛනඤ්ඤං ච පිසුණාඅිතභූතිකාති එතා කමෙව වදති. චොරො තං පොථෙත්වා බන්ධිත්වා නිපජ්ජාපෙත්වා සාඨමංසං භුඤ්ජිත්වා සයි. පබුද්ධා ජිණ්ණාසාඨ සුරාඨ පුන තං පොථෙතුං ආරභි.

සොපි තානෙව චත්තාරි පදානි වදති. චොරො විඤ්ඤාසි අයං එවං පොථියමානොපි අඤ්ඤං කිඤ්චි අවත්වා ඉමානෙව චත්තාරි පදානි වදති පුච්ඡිස්සාමි තානි, තස්සා සුත්තභාවං ඤත්වා තං පුච්ඡි. අම්භා! තුම්හෙ එවං පොථියමානොපි කස්මා එතානෙව පදානි වදසීති?

තක්කපණ්ඩිතෝ තෙනහි සුණාහීති තං කාරණං ආදිතෝ පට්ඨාය කථෙසි. අහං පුබ්බෙ අරඤ්ඤවාසිකෝ එකෝ තාපසෝ ඛාණලාභී සබ්බං එතං ගඞ්ගාය වුය්හමානං උත්තාරෙත්වා පව්ජිංහි. අථ මං එසා පලොභෙත්වා ඛිපා පරිභාසෙසි. සබ්බං අරඤ්ඤං පහාය එතං පොසෙන්තා පච්චන්තගාමකෙ වසාමි. අථෙසා චොරෙහි ඉධානීතා අහං දුක්ඛං වසාමි. ආගන්ත්වා මං නෙත්තුති මය්හං සාසනං පෙසෙත්වා ඉදානි තව හත්ථෙ පාතෙසි. ඉමිනා කාරණෙනාහං එවං කථෙමීති. චොරො විනෙතසි. යා එසා එවරූපෙ ගුණසම්පන්නෙ උපකාරකෙ එවං විපච්චිපජ්ජි සා මය්හං කතරත්තාම උපද්දවං න කරෙය්‍ය හාරෙතබ්බා එසාති. සො තක්කපණ්ඩිතං අස්සාසෙත්වා තං පබ්බාඩෙත්වා ඛග්ගං ආදාය නික්ඛම්ම එතං පුරිසං ගාමවාරෙ ඝාතෙස්සාමීති වත්වා තාය සද්ධිං බහිගාමං ගන්ත්වා එතං හත්ථෙ ගණ්හාති තං තාය හත්ථෙ ගාහාපෙත්වා ඛග්ගං ආදාය තක්කපණ්ඩිතං පහරන්තා විය තං විධා ජීවිතා සංසිඤ්චි[1] තක්කපණ්ඩිතං කතිපාහං පණ්ඩිතභොජනෙන සන්තප්පෙත්වා ඉදානි කහං ගම්මසීති ආහ. තක්කපණ්ඩිතෝ ඝරාවාසෙන මෙ කිච්චං නත්ථි ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තත්ථෙව අරඤ්ඤෙ වසිස්සාමීති ආහ තෙන හි අහමපි පබ්බජිස්සාමීති උභොපි පබ්බජිත්වා තං අරඤ්ඤායතනං ගන්ත්වා පඤ්ච අභිඤ්ඤා අට්ඨ ච සමාපත්තියො නිබ්බත්තෙත්වා ජීවිත පරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං. සත්ථා ඉමානි ච වත්ථූනි කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

කොධනා අකතඤ්ඤූ ච පිසුණා ච විභෙදිකා,
බ්‍රහ්මචරියං චර භික්ඛු ! සො සුඛං න විහාහිසීති.

තත්‍රායං පිණ්ඩත්ථෝ-භික්ඛු! ඉත්ථියො නාමෙතා **කොධනා** උපනාහං කොධං නිවාරෙතුං න සක්කොනන්ති. **අකතඤ්ඤූ** ච අතිමහන්තම්පි උපකාරං න ජානන්ති. **පිසුණා** ච පියසුඤ්ඤභාවකරණමෙව කථං කථෙන්ති. **විභෙදිකා** මිත්තෙන භින්දන්ති මිත්තභෙදනකථං කථන සීලායෙව. එවරූපෙහි පාපකමෙහි සමන්නාගතා එතා කින්තෙ එතාහි? **බ්‍රහ්මචරියං චර භික්ඛු!** අයං හි මෙත්තචිත්තෙති පරිසුද්ධචෙතන බ්‍රහ්මචරියං නාම තං චර. **සො සුඛං න විහාහිසි** සො ත්වං එතං බ්‍රහ්මචරියවාසං වසන්තො ඛිපාසුඛං මය්හසුඛං ඵලසුඛං ච න විහාහිසි. එතං සුඛං නවිජ්ජිස්සති. එතඤ්හි සුඛා න පරිහායිස්සසීති අත්ථො. **න පරිහායිහිසීතිපි පාඨො.** අයමෙවත්ථො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්ච පරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථාපි ජාතකං සමොධානෙසි. තදා චොරජෙට්ඨකො ආනන්දෝ අහොසි. තක්කපණ්ඩිතෝ පන අහමෙවාති.

තක්කජාතකං.

---

1. ඉ. නහාපෙත්වා.

1·7·4·

මාසු නන්දි ඉච්ඡති මනාති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ එකං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. එකෝ කිර සාවත්ථිවාසී උපාසකෝ තීසු සරණෙසු පඤ්චසුච සීලෙසු පතිට්ඨිතෝ බුද්ධිමාමකෝ ධම්ම මාමකෝ සඞ්ඝමාමකෝ හරියා පනස්ස දුස්සීලා පාපධම්මා යං දිවසං මිච්ඡාචාරං චරති. තං දිවසං සතකිත්වා දුසි විය හොති. මිච්ඡාචාරස්ස පන අකතදිවසෙ සාමිනී විය හොති වණ්ණා එරුඃ සෝ තස්සා භාවං ජානිතුං න සක්කොති. අථ තාය උබ්බාළ්හෝ බුද්ධුපට්ඨානං නගච්ඡති. අථ නං එකදිවසං ගන්ධපුප්ඵානි ආදාය ආගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසින්නං සත්ථා ආහ. කින්නු ඛෝ ත්වං උපාසක! සත්තට්ඨදිවසෙ බුද්ධුපට්ඨානං නාගච්ඡසීති? සරණී මෙ හෙන්තෙ! එකසම්ං දිවසෙ සතකිත්වා දුසී විය හොති. එකසම්ං සාමිනී විය වණ්ණා එරුඃ, අහං තස්සා භාවං ජානිතුං න සක්කොමි, සව්වාහං තාය උබ්බාළ්හෝ බුද්ධුපට්ඨානං නාගච්ඡාමීති. අථස්ස වචනං සුත්වා සත්ථා උපාසක! මාතුගාමස්ස භාවෝ නාම දුජ්ජානොති පුබ්බෙපි තෙ පණ්ඩිතා කථෙසුං. ත්වං පන තං හවසඞ්ඛපගතත්තා සල්ලක්ඛෙතුං න සක්කොසීති වත්වා තෙන යාචිතෝ අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ දිසාපාමොක්ඛෝ ආචරියෝ හුත්වා පඤ්චමාණවකසතානි සිප්පං සික්ඛාපෙසි. අථෙකෝ තිරොරට්ඨවාසිකෝ බ්‍රාහ්මණමාණවකෝ ආගන්ත්වා තස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හන්තෝ එකාය ඉත්ථියා පටිබද්ධචිත්තෝ හුත්වා තං හරියං කත්වා තස්මිංයෙව බාරාණසි නගරෙ වසන්තෝ වෙ තිස්සෝ වෙලා ආචරියස්ස උපට්ඨානං න ගච්ඡති. සා පනස්ස හරියා දුස්සීලා පාපධම්මා. මිච්ඡාචාරං චිරණ්ණ දිවසෙ දුසීවිය හොති. අවිරණ්ණදිවසෙ සාමිනීවිය වණ්ණා එරුඃ හොති. සෝ තස්සා භාවං ජානිතුං අසක්කොන්තෝ තාය උබ්බාළ්හෝ ආකුලචිත්තෝ ආචරියස්ස උපට්ඨානං න ගච්ඡති. අථ නං සත්තමෙ දිවසෙ අතික්කමිත්වා ආගතං කිං මාණව! න පඤ්ඤායසීති ආචරියෝ පුච්ඡි. සෝ හරියා මං ආචරිය! එකදිවසං ඉච්ඡති පත්ථෙති, දුසී විය නිහතමානා හොති, එකදිවසෙ සාමිනීවිය ථද්ධා වණ්ණා එරුඃ, අහං තස්සා භාවං ජානිතුං න සක්කොමි, තාය උබ්බාළ්හෝ ආකුල චිත්තෝ තුම්හාකං උපට්ඨානං නාගතොම්හීති. ආචරියෝ එවමෙතං මාණව! ඉත්ථියෝ නාම අනාචාරං විරණ්ණදිවසෙ සාමිකං අනු වත්තන්තී දුසීවිය නිහතමානා හොන්ති, අනාවිරණ්ණදිවසෙ පන මානත්ථද්ධා හුත්වා සාමිකං න ගණෙන්ති, එවං ඉත්ථියෝ නාමෙතා අනාචාරා දුස්සීලා තාසං භාවොනාම දුජ්ජානෝ තාසු ඉච්ඡන්තීසුපි අනිච්ඡන්තීසුපි මජ්ඣිත්තෙනෙව භවිතබ්බන්ති වත්වා තස්සොවාද වසෙන ඉමං ගාථමාහ :-

මා සු නන්දි ඉච්ඡති මං මා සු සොචි න ඉච්ඡති,
පිතා භාවෝ දුරාජානෝ මච්ඡසෙවොදකෙ ගතන්ති.

තයා මාසු නන්දි ඉච්ඡති මනති සුකාරෙ නිපාතමත්තං. අයං ඉත්ථී මං ඉච්ඡති පත්ථෙති මයි සිනෙහං කරොතීති මා තුසසි. **මාසු සොව් න ඉච්ඡතිති** අයං මං න ඉච්ඡතීතිපි මා සොව්, තස්සා ඉච්ඡමානාය නන්දිං න ඉච්ඡමානාය ච සොකං අකත්වා මජ්ඣත්තොව හොහීති දීපෙති **ජීනං භාවෝ දුරාජානොති** ඉත්ථිනං භාවෝ නාම ඉත්ථිමායාය පටිච්ඡන්නත්තා දුරාජානො, යථා කිං? **මච්ඡස්සෙවොදකෙ ගතන්ති** යථා මච්ඡගමණං උදකෙන පටිච්ඡන්නත්තා දුජ්ජානං තෙතෙව සොකෙවටෙ ආගතෙ උදකෙන ගමණං පටිච්ඡාදෙත්වා පලායති, අත්තානං ගණ්හිතුං න දෙති, එවමෙව ඉත්ථියො මහන්තම්පි දුස්සීලකම්මං කත්වා මයං එවරූපං න කරොමාති අත්තනා කතකම්මං ඉත්ථිමායාය පටිච්ඡාදෙත්වා සාමිකෙ වඤ්චෙන්ති. එවං ඉත්ථියොනමෙතා පාපකම්මා දුරාචාරා, තාසු මජ්ඣත්තොයෙව සුඛිතො හොතීති.

එවං බොධිසත්තො අනෙතවාසිකස්ස ඔවාදං අදාසි. තතො පට්ඨාය සො තස්සා උපරි මජ්ඣත්තො අහොසි. සාපිස්ස හරියා ආචරියෙන කිර මෙ දුස්සීලභාවො ඤාතොති තතො පට්ඨාය න අනාචාරං චරි. සාපි තස්ස උපාසකස්ස ඉත්ථී සීමාසම්බුද්ධෙන කිර මයහං දුරාචාර භාවො ඤාතොති තතො පට්ඨාය පාපකම්මං නාම න අකාසි.

සත්ථාපි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ උපාසකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ජයම්පතිකායෙව ඉදානි ජයම්පතිකා. ආචරියොපන අහමෙව අහොසින්ති.

දුරාජානජාතකං.

---

1. 7. 5.

යථා නදී ච පන්නො වාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො තථාරූපංයෙව උපාසකං ආරබ්ධ කථෙසි. සො පන පරිගණ්හන්තො තස්සා දුස්සීලභාවං ඤත්වා ච භණ්ඩතො විත්තවෙය්‍යාකුලතාය සත්තසු දිවසෙ උපට්ඨානං න අගමාසි. සො එකදිවසං විහාරං ගන්ත්වා තථාගතං වන්දිත්වා නිසින්නො කසමා සත්තට්ඨදිවසානි නාගතොසීති වුත්තෙ හරියා මෙ භන්තෙ! දුස්සීලා තස්සා උපරි ව්‍යාකුලචිත්තතාය නාගතොමහීති ආහ. සත්ථා උපාසක! ඉත්ථීසු අනාචාරා එතාති කොපං අකත්වා මජ්ඣත්තෙනෙව භවිතුං වට්ටතීති පුබ්බෙපි තෙ පණ්ඩිතා කථෙසුං, ත්වං පන භවන්තරෙන පටිච්ඡන්නත්තා තං කාරණං න සල්ලක්ඛෙසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පුරිමනයෙනෙව දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහොසි. අථස්ස අන්තෙවාසිකො හරියාය දොසං දිස්වා ව්‍යාකුලචිත්තතාය කතිපාහං අනාගන්ත්වා එකදිවසං ආචරියෙන පුච්ඡිතො තං කාරණං

නිවෙදෙසි. අථස්ස ආචරියෝ තාත! ඉත්ථියෝ නාම සබ්බසාධාරණා තාසු දුස්සීලා එතාති පණ්ඩිතා කොපං න කරොන්තීති වත්වා ඔවාද වසෙන ඉමං ගාථමාහ :-

යථා නදී ච පන්ථෝ ච පාණාගාරං සභා පපා,
එවං ලොකිත්ථියෝ නාම නාසං කුබ්බන්ති පණ්ඩිතාති.

තත්ථ යථා නදීති යථා අනෙකානිපි නදී නහානත්ථාය සමපත්ත සමපත්තානං වණ්ඩාලාදීනං ඛතනියාදීනම්පි සාධාරණා න තත්ථ කොචි නහායිතුං න ලභති නාම. **පන්ථොති** ආදීසුපි යථා මහා මග්ගොපි සබ්බසං සාධාරණො, න කොචි තෙන ගන්තුං න ලභති පාණාගාරම්පි සුරාගෙහං සබ්බසං සාධාරණං යො යො පාතුකාමො සබ්බා තත්ථ පවිසතෙව, පුඤ්ඤවන්තෙහි තත්ථ තත්ථ මනුස්සානං නිවාසත්ථාය කතා සභාපි සාධාරණා, න තත්ථ කොචි පවිසිතුං න ලභති මහාමග්ගෙ පාණ්ඩවාරියෝ ඨපෙත්වා කතා පපාපි සබ්බසං සාධාරණා, න තත්ථ කොචි පාණ්ඩං පිවිතුං න ලභති. **එවං ලොකිත්ථියෝ නාම** එවමෙවං තාත මාණව! ඉමසම්ං ලොකෙ ඉත්ථියොපි සබ්බසාධාරණා තෙනෙව සාධාරණට්ඨෙන නදීපන්ථ පාණාගාරසභාපපාසදිසා. තසමා **නාසං කුබ්බන්ති පණ්ඩිතා** එතාසං ඉත්ථිනං ලාමිකා එතා අනාචාරා දුස්සීලා සබ්බසාධාරණාති විනෙතත්වා පණ්ඩිතා ජෙකා බුද්ධිසම්පන්නා න කුබ්බන්තීති.

එවංබොධිසත්තෙ අනෙතවාසිකස්ස ඔවාදං අදාසි, සොතං ඔවාදං සුත්වා මඤ්ඤෙතා අහොසි. හරියාපිස්ස ආචරියෙන කිරමති ඤතානි තතොපට්ඨාය පාපකම්ම න අකාසි තස්සපි උපාසකස්ස හරියා සත්ථාරා කිරමති ඤතානි තතොපට්ඨාය පාපකම්ම න අකාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරි යොසානෙ උපාසකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. සත්ථාපි අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ජගම්පතිකා ව එත රහි ජගම්පතිකා. ආචරියබ්‍රාහ්මණෙ පන අහමෙව අහොසිනන්ති.

අනගිරතිජාතකං.

---

1. 7. 6.

එකා ඉච්ඡා පුරෙ ආසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සංකිලෙසං ආරබ්භ කථෙසි. එකො කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා රත්තන්ධකාරෙ උරං දත්වා පබ්බජිත්වා පරිපුන්නකෙ යොගාවචරෙ අවිස්සට්ඨකම්මට්ඨානෙ හුත්වා එකදිවසං සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරමානෙ එකං අලඞ්කතපටියත්තං ඉත්ථිං දිස්වා සුභවසෙන ඉන්ද්‍රියානි භින්දිත්වා ඔලොකෙසි. තස්සඛණන්තරෙ කිලෙසෙ චලි, වාසියා ආකොටිතඛිරරුක්ඛාවිය අහොසි. සො තතො පට්ඨාය කිලෙසවසිකො හුත්වා නෙව කායස්සාදං න චිත්තස්සාදං

ලභති. භන්තමිගසපටිභාගෝ සාසනෙ අනභිරතෝ පරුළ්හකෙස නඛලොමකිලිට්ඨචීවරෝ අහොසි. අථස්ස ඉන්ද්‍රියවිකාරං දිස්වා සභාගකා භික්ඛූ කින්නුඛෝ තෙ ආවුසො! න ඨපා පොරාණාති ඉන්ද්‍රියානීති පුචජිංසු. අනභිරතොසම් ආවුසොති. අථ නං තෙ සත්ථු සන්තිකං නයිංසු. සත්ථා කිං භික්ඛවෙ! අනිචජමානං භික්ඛුං ආදාය ආගතත්ථාති පුචජි. අයං භන්තෙ! භික්ඛු අනභිරතොති. සචචං භික්ඛූති? සචචං භගවාති කෝ තං උක්කණ්ඨාපෙසීති? අහං භන්තෙ! පිණ්ඩාය චරන්තො එකං ඉත්ථිං ඉන්ද්‍රියානි භින්දිත්වා ඔලොකෙසිං අථ මෙ කිලෙසො වලි. තෙනමහි උක්කණ්ඨිතොති. අථ නං සත්ථා අනචජ රියමෙතං භික්ඛු! යං නාම ඉන්ද්‍රියානි භින්දිත්වා විසභාගාරමමණං සුභ වසෙන ඔලොකෙන්තො කිලෙසෙහි කම්පිතො, පුබබෙ පඤ්චාභිඤ්ඤා අට්ඨසමාපත්තිලාභිතො ඛීනාසවෙන කිලෙසෙ විකඛම්භෙත්වා විසුඛ විතතා ගගනතලචරා බොධිසත්තාපි ඉන්ද්‍රියානි භින්දිත්වා විසභාගා රමමණං ඔලොකයමානා ඛීනා පරිභාසිත්වා කිලෙසෙහි කම්පිතා මහාදුක්ඛං අනුභවිංසු. නහි සිනෙරුඋපපාටනකවාතො හත්ථිමත්ත මූණ්ඩපබබතකං මහාජම්බුඋමූලකවාතො ජිත්තතටෙ විරුළ්හ ගවජකං මහාසමුද්දං වා පන සොසෙතකවාතො බුදධඛන්ධඛාකං කිසම්වි දෙව ගණනාති† එවං උත්තමබුදධිතං නාම විසුදධචිත්තානං බොධි සත්තානං අසදිසුණභාවකරා කිලෙසා නම කිං ලජ්ජිස්සන්ති? විසුදධාපි සත්තා සඞ්කිලිස්සන්ති උත්තමයසසමඞ්ගිතොපි ආයසක්‍යං පාපු ණන්තීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහමදත්තෙ රජජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො කාසිරට්ඨෙ එකස්ස මහාවිභවස්ස බ්‍රාහමණස්ස කුලෙ* නිබබත්තිත්වා විඤ්ඤුතං පත්තො සබබසිප්පානං පාරං ගන්ත්වා කාමෙ පහාය ඉසිපබබජ්ජං පබබජිත්වා කසිණපරිකමමං කත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච උප්පාදෙත්වා ඛාන්තසුඛෙන විහරන්තොමෙත්තා භිමවන්තපපදෙසෙ වාසං කපෙසි. සො එකස්මිං කාලෙ ලොණම්බිල සෙවනත්ථාය හිමවන්තා ඔතරිත්වා බාරාණසියං පත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්වා පුන දිවසෙ කතසරීරපටිජග්ගනකො රත්තවාකමයං නිවාසන පාරුපණං සණ්ඨපෙත්වා අජිනං එකසමිං අංසෙ කත්වා ජටාමණ්ඩලං බන්ධිත්වා බාරිකාජමාදාය බාරාණසියං භික්ඛාය චරමානො රඤ්ඤො සිරිවාරං පාපුණි. රාජා වස්ස වරිගාවිභාරෙගෙව පසිදිත්වා පක්කොසාපෙත්වා මහාරහෙ ආසනෙ නිසීදාපෙත්වා පණීතෙන බාදනීය භොජනීයෙන සන්තප්පෙත්වා කතානුමොදනං උය්‍යානෙ වසනත්ථාය යාචි.

සො සම්පටිච්ඡිත්වා රාජගෙහෙ භුඤ්ජිත්වා රාජකුලං ඔවදමානො තස්මිං උය්‍යානෙ සොළසවස්සානි වසි. අථෙකදිවසං රාජා කුපිතං පච්චන්තං වූපසමෙතුං ගවජනෙන්තා මුදුලක්ඛණං නාම අඤ්ඤමහෙසිං

---

†. ගණෙතීතිපවිඤ්ඣඛං. *. මහාවිභවස්ස බ්‍රාහමණකුලෙ-ඉති සබබත්ථ.

අපපමත්තා අය්‍යස්ස උපට්ඨානං කරොහීති වත්වා අගමාසි. බොධිසත්තොපි රඤ්ඤා ගතකාලතො පට්ඨාය අත්තනො රුච්චනවෙලාය ගෙහං ගච්ඡති. අථෙකදිවසං මුදුලක්ඛණා බොධිසත්තස්ස ආහාරං සම්පාදෙත්වා අජ්ජ අය්‍යා විරාගතීති ගන්ධොදකෙන නහාපෙත්වා සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා මහාතලෙ වුල්ලාසයනං පඤ්ඤපෙත්වා බොධිසත්තස්ස ආගමණං ඔලොකයමානා නිපජ්ජි.

බොධිසත්තොපි අත්තනො වෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා ඛ්‍රාහ්‍ය වුට්ඨාය ආකාසෙනෙව රාජනිවෙසනං අගමාසි. මුදුලක්ඛණා වාකච්චරසද්දං සුත්වාව අය්‍යා ආගතොති වෙගෙන උට්ඨහි. තස්සා වෙගෙන උට්ඨහනභයා මට්ටසාටකො භස්සි. තාපසො සීහපඤ්ජරෙන පවිසනෙනා දෙවියා විසභාගරූපාරම්මණං ඉද්ධියා භින්දිත්වා සුභවසෙන ඔලොකෙසි. අථස්ස අබ්භන්තරෙ කිලෙසො චලි, පඨවිඛ්‍රරූකෙඛා විය අහොසි. තාවදෙවස්ස ඛ්‍රානං අන්තරධායි. ජිත්තපකෙඛා කාකො විය අහොසි. සො ඨිතකොව ආහාරං ගහෙත්වා අභුඤ්ජිත්වාව කිලෙසකම්පිතො පාසාදා ඔරුය්හ උය්‍යානං ගන්ත්වා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා ඵලකත්ථරසයනස්ස හෙට්ඨා ආහාරං ඨපෙත්වා විසභාගාරම්මණෙ ඛ්‍රෙධා කිලෙසගින්නා ඔත්තප්පමානො නිරාහාරතාය සුකඛමානො සත්තදිවසානි ඵලකත්ථරකෙ නිපජ්ජි.

සත්තමෙ දිවසෙ රාජා පච්චන්තං වූපසමෙත්වා ආගතො නගරං පදක්ඛිණං කත්වා නිවෙසනං අගන්ත්වාව අය්‍යං පස්සාමීති උය්‍යානං ගන්ත්වා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා තං නිපන්නකං දිස්වා එකං අඵාසුකං ජාතං මඤ්ඤති පණ්ණසාලං සොධාපෙත්වා පාදෙ පරිමජ්ජන්තො කිං අය්‍ය! අඵාසුකන්ති පුච්ඡි. මහාරාජ! අඤ්ඤං මෙ අඵාසුකං නත්ථි, කිලෙසවසෙන පනමහි පටිබද්ධවිත්තො ජාතොති. කහං පටිබද්ධත්තෙන අය්‍ය! විත්තන්ති? මුදුලක්ඛණාය මහාරාජාති. සාධු අය්‍ය! අහං මුදුලක්ඛණං තුම්හාකං දම්මීති තාපසං ආදාය නිවෙසනං පවිසිත්වා දෙවිං සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං කත්වා තාපසස්ස අදාසි. දදමානොයෙව මුදුලක්ඛණාය සඤ්ඤමදාසි තයා අත්තනො බලෙන අය්‍යං රක්ඛිතුං වායමිතබ්බන්ති. සාධු දෙව! රක්ඛිස්සාමීති. තාපසො දෙවිං ගහෙත්වා රාජතිවෙසනා ඔතරි.

අථ නං මහාචාරතො නික්ඛන්තකාලෙ අය්‍ය! අම්හාකං එකං ගෙහං ලද්ධුං වට්ටති. ගච්ඡ රාජානං ගෙහං යාචාහීති ආහ. තාපසො ගන්ත්වා ගෙහං යාචි. රාජා මනුස්සානං වචනකුට්කිවචං සාධයමානං එකං ඡඩ්ඩිතං ගෙහං දූපෙසි. සො දෙවිං ගහෙත්වා තත්ථ අගමාසි. සා පවිසිතුං න ඉච්ඡති. කිං කාරණා න පවිසසීති? අසුචිභාවෙනාති. ඉදානි කිං කරොමීති? පටිජග්ගාහි නන්ති වත්වා රඤ්ඤා සන්තිකං පෙසෙත්වා ගච්ඡ කුද්දාලං ආහර පවිසිං ආහරාති ආහරාපෙත්වා අසුචිං ච සඞ්කාරඤ්ච ඡඩ්ඩාපෙත්වා ගොමයං ආහරාපෙත්වා ලිම්පාපෙත්වා පුනපි ගච්ඡ මඤ්චං ආහර දීපං ආහර අත්ථරණං ආහර වාටිං

ආහර සටං ආහරාති එකමේකං ආහරාපෙත්වා පුන උදකාහරණාදිනං අත්ථාය ආණාපෙසි. සෝ සටං ආදාය උදකං ආහරිත්වා වාපිං පූරෙත්වා තහාතොදකං සජේජත්වා සයනං අත්ථරි.

අථ නං සයනෙ එකතෝ නිසීදනතං දුසිකාසු ගහෙත්වා තව සමණභාවං වා බ්‍රාහ්මණභාවං වා න ජානාසීති ඔතමෙත්වා අතතනෝ අභිමුඛං ආකඩ්ඪි. සෝ තසම්ං කාලෙ සතිං පටිලභි. එතතකෙ පන කාලෙ අසුසුණී අහොසි. එවං අසුසුණකරණං කිලෙසා නාම. "කාමවජ්ජනීවරණං භික්ඛවෙ! අඛ්කරණං අසුසුණකරණ"නති ආදිමෙත්ථ වතතබබං. සෝ සතිං පටිලභිත්වා විනෙතසි. අයං තණහා වඩ්ඪමානා මම වතුහි අපායෙහි සීසං උකඛිපිතුං න දසසති, අජේජව මයා ඉමං රඤඤෝ නියයාදෙත්වා භිමවනතං පවිසිතුං වට්ටතීති සෝ තං ආදාය රාජානං උපසඛකමිත්වා මහාරාජ! තව දෙවියා මයහං අත්ථා නත්ථි, කෙවලං මෙ ඉමං නිස්සාය තණහා වඩ්ඪිතාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

එතා ඉච්ඡා පුරෙ ආසි අලද්ධා මුදුලකඛණං,
යතෝ ලද්ධා අළාරකඛී ඉච්ඡා ඉච්ඡං විජාගථාති.

තත්‍රාගං පිණ්ඩපෙථා. මහාරාජ! මයහං ඉමං තව දෙවිං **මුදුලකඛණං** අලභිත්වා පුරෙ අහොවතාගං එතං ලභෙය්‍යනති **එකා ඉච්ඡා ආසි** එකාව තණහා උපපජ්ජි. **යතෝ** පන මෙ අයං **ආළාරකඛී** විසාලනෙතතා සොභනලොචනා **ලද්ධා** අථ මෙ සා පුරිමිකා **ඉච්ඡා** ගෙහතණහං උපකරණතණහං උපභොගතණහනති උපරුපරි අසුසුණං කාතපපකාරං ඉච්ඡං විජාගථ ජනෙසි, උපපාදෙසි. සා ඛො පන මෙ එවං වඩ්ඪමානා ඉච්ඡා අපායතෝ සීසං උකඛිපිතුං න දසසති, අලමෙම ඉමාය සහං යෙව තව භරියං ගණහ, අහං පන භිමවනතං ගමිස්සාමීති.

තාවදෙව නටඨං ඤාතං උපපාදෙත්වා ආකාසෙ නිසින්නොව ධම්මං දෙසෙත්වා රඤඤෝ ඔවාදං දත්වා ආකාසෙනෙව භිමවනතං ගනත්වා පුන මනුස්සපථං නාම නාගමාසි බ්‍රහ්මවිහාරෙ පන භාවෙත්වා අපරිහීනජඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබබතති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු අරහතතෙයෙව පතිට්ඨාසි. සත්ථාපි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො, මුදුලකඛණා උපලවණ්ණා, ඉසි පන අහමෙවාති.

මුදුලකඛණාජාතකං.

---

1. 7. 7.

උච්ඡඛ දෙව! මෙ පුතෙතාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා අඤඤතරං ජානපදිත්ථිං ආරබභ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ කොසලරට්ඨෙ තයෝ ජනා අඤඤතරස්මිං අටවිමුඛෙ කසනති.

තසමිං සමයෙ අනෙතා අටවියං චොරා මනුසෙස විළුම්පිතවා පලා සිංසු. තෙ චොරෙ පරියෙසිතවා අපසසනතා තං ඨානං ආගනතවා තුමෙහ අටවියං විළුම්පිතවා ඉදනි කසසකා විය හොථාති තෙ චොරා ඉමෙති බනධිතවා ආනෙතවා කොසලරඤඤ අදාසු. අථෙකා ඉසති ආගනතවා අවජාදනමෙම දෙථ, අවජාදනමෙම දෙථාති පරිදෙවනතී පුනපපුන රාජනිවෙසනං පරියාති. රාජා තසසා සදදං සුතවා දෙපිමිසසා අවජාදනනති ආහ. සාටකං ගහෙතවා අගමංසු. සා තං දිසවා නාහං එතං අවජාදනං යාචාමි, සාමිකවජාදනං යාචාමීති ආහ. මනුසසා ගනතවා රඤඤ නිවෙදෙසිංසු, න කිරෙසා ඉමං අවජාදනං කථෙති, සාමිකවජාදනං කථෙතීති. අථ තං රාජා පකකොසාපෙතවා එවං කිර සාමිකවජාදනං යාවසීති පුවජි. ආම දෙව! ඉසසියා හි සාමිකො අවජාදනං නාම, සාමිනමහි අසති සහසසමලිලමපි සාටකං නිවසතා නගගාෙයව නාම. ඉමසස පනථසස සාධනතථං:-

"නගගා නදී අනොදිකා නගගං රථං අරාජකං,
ඉතිපි විධවා නගගා යසසාපි දසහාතරො"ති.

ඉදං සුතතං ආහරිතබබං. රාජා තසසා පසනනොා ඉමෙ තෙ තයො ජනා කෙ හොනතීති පුවජි. එකො මෙ දෙව! සාමිකො, එකො භාතා, එකො පුතතොති. රාජා අහතෙන තුටඨා ඉමෙසු තීසු එකං දෙමි, කතමං ඉචඡසීති පුවජි. සා ආහ. අහං දෙව! ජීවමානා එකං සාමිකං ලභිසසාමි පුතතමපි ලභිසසාමෙව මාතාපිතූනනං පන මෙ මතතතා භාතාව දුලලභො භාතරමෙම දෙහි දෙවාති. රාජා තුසසිතවා තයොපි විසසජෙජසි. එවං තං එකිකං නිසසාය තයො ජනා දුකඛතො මුතතා තං කාරණං භික්ඛුසඞඝසස පාකටං ජාතං. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධමමසභායං සනනිපතිතා ආවුසො! එකං ඉසිං නිසසාය තයො ජනා දුකඛා මුතතාති තසසා ගුණකථාය නිසීදිංසු. සතථා ආගනතවා කායනතරථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සනනිසින්නාති පුවජිතවා ඉමාය නාමාති වුතෙත න භික්ඛවෙ! එසා ඉසි ඉදනෙව තෙ තයො ජනෙ දුකඛා මොවෙසි, පුබබෙපි මොවෙසිෙයවාති වතවා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහමදතෙන රජජං කාරෙනතෙ තයො ජනා අටවිමුඛෙ කසනතීති සඛබං පුරිමසදිසමෙව. තදා පන රඤඤ තීසු ජනෙසු කං ඉචඡසීති වුතෙත සා ආහ. තයොපි දුතුං න සකෙකාථ දෙවාති? ආම න සකෙකාමීති. සචෙ තයො දුතුං න සකෙකාථ, භාතරමෙම දෙථාති. පුතතකං වා සාමිකං වා ගණහ කිනෙත භාතරාති ච වුතතා එතෙ නාම දෙව! සුලභා, භාතා පන දුලලභොති වතවා ඉමං ගාථමාහ:-

උවසඛෙඛ දෙව! මෙ පුතතෙනා පථෙ ධාවනතියා පති,
නසසඛ දෙසං න පසසාමි යතො සොදරියමානයෙති.

තඤ්ච උජ්ඣඞ්ඝ දෙව! මං පුත්තොති දෙව! මඤ්ඤං පුත්තො උජ්ඣඞ්ඝයෙව, ඝථාහි අරඤ්ඤං පවිසිත්වා උජ්ඣඞ්ඝ නාම වා සාකං උච්චිණිත්වා තඤ්ච පඤ්චපනතියා උජ්ඣඞ්ඝ සාකං නාම සුලභං හොති, එවං ඉත්ථියා පුත්තකාපි සුලභා උජ්ඣඞ්ඝ සාකසදිසොව, තෙන වුත්තං-උජ්ඣඞ්ඝ දෙව! මේ පුත්තොතාති. **පථෙ ධාවනතියා පතීති** මඟ්ඝං ආරුය්හ එකිකාය ගච්ඡමානායපිහි ඉත්ථියා පති නාම සුලභෝ, දිට්ඨදිට්ඨොයෙව හොති. තෙන වුත්තං-පථෙ ධාවනතියා පතීති. **නඤ්ඤං දෙසං න පස්සාමි යත්ථ මෙ මාදිසමානසෙති** යස්මා පන මෙ මාතාපිතා නත්ථි, තස්මා ඉදානි තං මාතුකුච්ඡිසඞ්ඛාතං අඤ්ඤං දෙසං න පස්සාමි, යතො අහං සමානෙ උදරෙ ජාතත්තා සහඋදරියසඞ්ඛාතං භාතරං ආනෙය්‍යං, තස්මා භාතරංයෙව මෙ දෙථාති. රාජා සච්චං එසා වදතීති තුට්ඨචිත්තෙන තයොපි ජනෙ බන්ධනාගාරතො ආනෙත්වා අදාසි. සා තයොපි තෙ ගහෙත්වා ගතා.

සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව පුබ්බෙපෙසා ඉමෙ තයො ජනෙ දුක්ඛා මොචෙසියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සංසන්දෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. අතීතෙ චත්තාරොපි එතරහි චත්තාරොව, රාජා පන අහමෙව තෙන සමයෙනාති.

උජ්ඣඞ්ඝජාතකං.

---

1. 7. 8.

ඝඤ්ඤං මනො නිවිසතීති ඉදං සත්ථා සාකෙතං නිස්සාය අඤ්ඤතරං වනං විහරන්තො එකං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. භගවතො කිර භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතස්ස සාකෙතං නිස්සාය* අඤ්ඤතරං වනං පවිසන කාලෙ එකො සාකෙතනගරවාසි මහල්ලකබ්‍රාහ්මණො නගරතො බහි ගච්ඡන්තො අනන්තරවාරෙ දසබලං දිස්වා පාදෙසු පතිත්වා ගොපඵකෙසු ගාළ්හං ගහෙත්වා තාත! නනු නාම පුත්තෙහි ජිණ්ණ කාලෙ මාතාපිතරෝ පටිජග්ගිතබ්බා? කස්මා එත්තකං කාලං අම්හාකං අත්තානං න දස්සෙසි? මඤ්ඤ තාව දිස්වාසි, මාතරං පන පස්සිතුං එහීති සත්ථාරං ගහෙත්වා අත්තනො ගෙහං අගමාසි. සත්ථා තත්ථ ගන්ත්වා නිසීදි පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. බ්‍රාහ්මණීපි ආගන්ත්වා සත්ථු පාදෙසු පතිත්වා තාත! එත්තකං කාලං කහං ගතොසි? නනුනාම මාතාපිතරෝ මහල්ලකා උපට්ඨානබ්බාති පරිදෙවි. පුත්තධීතරොපි එථ භාතරං වන්දථාති වන්දාපෙසි. උභොතුට්ඨමානසා මහාදානං අදංසු. සත්ථා භත්තකිච්චං නිට්ඨාපෙත්වා තෙසං ඤාණමුපි පාකටං **ජරාසුත්තන්තං** කථෙසි. සුත්තපරියොසානෙ උභොපි අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. සත්ථා උට්ඨායාසනා අඤ්ඤතරෙනෙව අගමාසි. භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිසින්නා කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! බ්‍රාහ්මණා තථාගතස්ස පිතා සුද්ධොදනො මාතා

---

* සාකෙතං නිස්සාය පවිසනකාලෙ-ඉතිසඛබ්බත්.

මහාමායාති ජානාති. ජානන්තොව සද්ධිං බ්‍රාහ්මණියා තථාගතං අමහාකං පුත්තොනි වදති. සත්ථාපි අධිවාසෙති කින්නුඛො කාරණන්ති? සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා භික්ඛවෙ! උභොපි තෙ අත්තනොං පුත්තමෙව පුත්තොනි වදන්තීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

භික්ඛවෙ! අයං බ්‍රාහ්මණො අතීතෙ නිරන්තරං පඤ්චජාතිසතානි මයහං පිතා අහොසි, පඤ්චජාතිසතානි චූළුපිතා පඤ්චජාතිසතානි මහාපිතා, එසාපි බ්‍රාහ්මණී නිරන්තරමෙව පඤ්චජාතිසතානි මාතා අහොසි, පඤ්චජාතිසතානි චූළුමාතා, පඤ්චජාතිසතානි මහාමාතා. එවාහං දියඩ්ඩජාතිසහස්සං බ්‍රාහ්මණස්ස ගහෙ සංවඩ්ඪා දියඩ්ඩජාතිසහස්සං බ්‍රාහ්මණියා ගහෙ සංවඩ්ඪාති තිණ්ණි ජාතිසහස්සානි කථෙත්වා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

යස්මිං මනො නිවිසති චිත්තං වාපි පසීදති,
අදිට්ඨපුබ්බකෙ පොසෙ කාමං තස්මිම්පි විස්සසෙති.

තත්‍ර-**යස්මිං මනො නිවිසතීති** යස්මිං පුග්ගලෙ දිට්ඨමත්තෙන ඒව චිත්තං පතිට්ඨාති. **චිත්තං වාපි පසීදතීති** යස්මිං දිට්ඨමත්තෙන චිත්තං පසීදති මුදුකං හොති. **අදිට්ඨපුබ්බකෙ පොසෙති** පකතියා තස්මිං අත්තභාවෙ අදිට්ඨපුබ්බෙපි පුග්ගලෙ. **කාමං තස්මිම්පි විස්සසෙති** අනුභූතපුබ්බසිනෙහෙනෙව තස්මිම්පි පුග්ගලෙ එකංසෙන විස්සසෙති විස්සාසං ආපජ්ජතියෙවාති අත්ථො.

එවං සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො ච බ්‍රාහ්මණී ච එතෙ එව අහෙසුං. පුත්තොපි අහමෙවාති.

ඡාකෙනජාතකං.

---

1. 7. 9

ඛිප්පඤ්ච මං විසංවනනානි ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ධම්මසෙනාපතිං ආරබ්භ කථෙසි. ථෙරස්ස කිර පිට්ඨඛජ්ජකං ඛාදන කාලෙ මනුස්සා සඞ්ඝස්ස බහුං පිට්ඨඛාදනීයං ගහෙත්වා විහාරං අගමංසු. භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ගහිතාවසෙසං බහුං අතිරිත්තං අහොසි. මනුස්සා හන්තෙ! අඤ්ඤොගාමගතානම්පි ගණ්හථාති ආහංසු. තස්මිං ඛණෙ ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරි දහරො අඤ්ඤොගාමෙ ගොති තස්ස කොට්ඨාසං ගහෙත්වා තස්මිං අනාගච්ඡන්තෙ අති දිවා හොනීති ථෙරස්ස අදංසු. ථෙරෙන තස්මිං පරිභුඤ්ජන්තෙ දහරො අගමාසි. අථ නං ථෙරො මයං ආවුසො! තුය්හං ඨපිතඛාදනීයං පරිභුඤ්ජිම්හාති ආහ. සො මධුරං නාම හන්තෙ! කස්ස අපච්චනන්ති ආහ. මහාථෙරස්ස සංවෙගො උදපාදි. සො ඉතො පට්ඨාය පිට්ඨඛාදනීයං න ඛාදිස්සාමීති අධිට්ඨහි. තතො පට්ඨාය කිර සාරිපුත්තත්ථෙරෙන පිට්ඨඛාදනීයං නාම න ඛාදිතපුබ්බං, තස්ස පිට්ඨඛාදනීයං අඛාදනභාවො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස

පාකටෝ ජාතෝ, භික්ඛූ තං කථං කථෙන්තා ධම්මසභායං සන්නිසී දිංසු. අථ සත්ථා කායත්තෙ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නි සින්නානි පුච්ඡි. ඉමාය නාමානි ව වුත්තෙ භික්ඛවෙ! සාරිපුත්තෝ එකවාරං ජහිතකං ජීවිතං පරිවජ්ජෙන්තොපි න ගණ්හතියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තොපි විසවෙජ්ජකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වෙජ්ජකම්මෙන ජීවිකං කප්පෙසි. අථෙකං ජනපදමනුස්සං සපෙපා ඛසි. තස්ස සීතකා පමාදං අකත්වා ඛිපං වෙජ්ජං ආනයිංසු. වෙජ්ජෝ ආහ කින්නාව ඔසධෙන පරිහාවිත්වා විසං හරාමි? දට්ඨසපං ආවාහෙත්වා දට්ඨට්ඨානතො තෙනෙව විසං ආකඩ්ඪාපෙමීති?† සපං ආවාහෙත්වා විසං ආකඩ්ඪාපෙතීති. සො සපං ආවාහෙත්වා තයා අයං දට්ඨොති ආහ. ආම මයාති. තයා දට්ඨට්ඨානතො භිංයෙව මුඛෙන විසං ආකඩ්ඪාතීති. මයා එකවාරං ජහිතකවිසං පුන න ගහිතපුබ්බං නාහං මයා ජහිතවිසං කඩ්ඪිස්සාමීති. සො දාරූනි ආහරාපෙත්වා අග්ගිං කත්වා ආහ සචෙ අත්තනො විසං නාකඩ්ඪසි ඉමං අග්ගිං පවිසාති. සපෙපා අපි අග්ගිං පවිසිස්සාමි නෙවත්තනා එකවාරං ජහිතවිසං පච්චාවමිස්සාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

ධිරත්ථු තං විසං වන්තං යමහං ජීවිතකාරණා,
වන්තං පච්චාවමිස්සාමි මතමෙම ජීවිතා වරන්ති.

තත්ථ-ධිරත්ථූති ගරහණත්ථෙ නිපාතො. **තං විසන්ති යමහං ජීවිත කාරණා** වන්තං විසං **පච්චාවමිස්සාමි***තං වන්තං විසං ධිරත්ථු. **මතමෙම ජීවිතාවරන්ති** තස්ස විසස්ස අපච්චාවමනකාරණා යං අග්ගිං පවිසිත්වා මරණං තං මම ජීවිතතො වරන්ති අත්ථො.

එවඤ්ච පන වත්වා අග්ගිං පවිසිතුං පායාසි. අථ නං වෙජ්ජෝ නිවාරෙත්වා නං පුරිසං ඔසධෙහි ච මන්තෙහි ච නිබ්බිසං අරොගංකත්වා සපස්ස සීලානි දත්වා ඉතො පට්ඨාය මා කඤ්චි විහෙඨෙහීති විස්සජ්ජෙසි.

සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! සාරිපුත්තෝ එකවාරං ජහිතකං ජීවිතම්පි පරිවජ්ජෙන්තෝ පුන ගණ්හතීති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සපෙපා සාරිපුත්තෝ අහොසි, වෙජ්ජෝ පන අහමෙවාති.

විසවණ්ණජාතකං.

---

1. 7. 10.

න තං කීතං සාධු කීතන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො විත්තකත්ථෙසාරිපුත්තත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සාවත්ථියං එකො කුලදාරකො. අථෙකදිවසං කාසිත්වා ආගච්ඡන්තො විහාරං

†. ආක-ඉත්‍යාදිකපාඨො. *. පච්චාහරිස්සාමීති-සබ්බත්ථ.

පවිසිත්වා එකස්ස ථෙරස්ස පත්තතෝ ඝිනිඳ්ධං මධුරං පණීතභෝජනං ලභිත්වා චින්තෙසි. මයං රත්තිං දිවං සඟහෙන නානාතම්මානි කුරුමානාපි එවරූපං මධුරාහාරං න ලභාම, මයාපි සම්මණෙන භවිතබ්බනති සෝ පබ්බජිත්වා මාසඩ්ඪමාසවච්චෙන අයොනිසෝමනසිකාරෙනෙතා කිලෙසවසිකෝ හුත්වා විබ්භමිත්වා පුන භත්තෙන කිලමනෙතා ආගන්ත්වා පබ්බජිත්වා අභිඩම්මං උග්ගණ්හි. ඉමිනාව උපායෙන ත්වාරෙ විබ්භමිත්වා පබ්බජිතෝ තතෝ සත්තමෙ ගිහිබ්භාවෙ සත්තපකරණිකෝ හුත්වා බහූ භික්ඛූ ධම්මං වාචෙතෙතා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තං පාපුණි. අථස්ස සඟායකා භික්ඛූ කිනත්තුබෝ ආවුසෙ! විත්තෙ! පුබ්බෙ විය තෙ එතරහි කිලෙසා න වඩ්ඪන්තීති පරිහාසං කරිංසු. ආවුසෙ! අහබ්බාදෙනාහං ඉතෝ පට්ඨාය ගිහීභාවස්සාති. එවං තස්මිං අරහත්තං පත්තෙ ධම්ම සඟායං කථා උදපාදි. ආවුසෙ! එවරූපස්ස නාම අරහත්තස්ස උපනිස්සයෙ සති ආයස්මා විත්තහත්ථාරිපුත්තොතා ඡඩ්ඩාරිපුත්තං උපපබ්බජිතො, අහො! මහාදෙසො පුථුජ්ජනභාවොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායත්තුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාතති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ! පුථුජ්ජනචිත්තං නාම ලහුකං දුන්නිග්ගහං ආරම්මණවසෙන ගන්ත්වා අලද්ධඨානෙ එකවාරං අලද්ධං න සක්කා හොති ඛිපං මොචෙතුං එවරූපස්ස චිත්තස්ස දමථො සාධු දන්තං මෙව හි තං සුඛං ආවහතීති.

"දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනො යත්ථ කාමනිපාතිනො,
චිත්තස්ස දමථො සාධු චිත්තං දන්තං සුඛාවහං"a.

තස්ස පන දුන්නිග්ගහණතාය පුබ්බෙ පණ්ඩිතා එකං කුණ්ඩලකං නිස්සාය තං ජඹිතුං අසක්කොන්තා ලොභවසෙන ඡඩ්ඩාතුං උපපබ්බජිත්වා සත්තමෙ පබ්බජිතභාවෙ ඛීණං උපපදෙත්වා තං ලොභං නිග්ගණ්හිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙන රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පණ්ණිකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා විඤ්ඤුතං පාපුණි. කුණ්ඩල පණ්ඩිතොත්තිස්ස නාමං අහොසි. කුණ්ඩලෙන භූමිපරිකම්මං කත්වා සාකඤ්චෙව අලාබුකුම්භණ්ඩිඵලාඵලාදිනි වපිත්වා තානිපි විකණිණන්තො කපණජීවිකං කපෙති. තං තිස්ස එකං කුණ්ඩලකං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං ධනං නාම නත්ථි. සො එකදිවසං චින්තෙසි, කිමෙම ඝරාවාසෙන? නික්ඛම්මිත්වා පබ්බජිස්සාමීති. අථෙකදිවසං කුණ්ඩලකං පරිච්ඡන්නාඨානෙ ඨපෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තං කුණ්ඩලක මනුස්සරිත්වා ලොභං ජිරිදිතුං අසක්කොන්තො කුණ්ඩකුණ්ඩලකං නිස්සාය උපපබ්බජි. එවං දුතියං තතියම්පීති ත්වාරෙ තං කුණ්ඩලකං පරිච්ඡන්නෙ ඨානෙ නික්ඛිපිත්වා පබ්බජිතොවෙවුපපබ්බජිතො ච

a ධම්මපද-චිත්තවග්ග.

සත්තමේ පන වාරෙ විනොසි, අහං මම ඉමං කුණ්ඨකුඤ්ඤලකං නිස්සාය පුනපපුනං උපපබ්බජිතෝ ඉදානි තං මහානදියං පක්ඛිපිත්වා පබ්බජිස්සාමීති. නදීතීරං ගන්ත්වා සචස්ස පතිතට්ඨානං පස්සිස්සාමි පුනාගන්ත්වා උද්ධරිතුකාමතා භවෙය්‍යාති තං කුඤ්ඤලකං දණ්ඩෙ ගහෙත්වා නාගබලෝ ථාමසම්පන්නොති සීහස්ස උපරිභාගෙ තික්ඛත්තුං ආවිඤ්ඡිත්වා අක්ඛිනි නිම්මීලෙත්වා නදීමජ්ඣෙ ඛිපිත්වා ජිතං මෙ ජිතං මෙති තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදි. තස්මිං ඛණෙ බාරාණසීරාජා පච්චන්තං වූපසමෙත්වා ආගතෝ නදියා සීහං නහාපිත්වා සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෝ හත්ථික්ඛන්ධෙන ගච්ඡමානෝ තං බොධිසත්තස්ස සද්දං සුත්වා අයං පුරිසෝ ජිතං මෙති වදති, කොනුඛො එතෙන ජිතෝ? පකෙකාසථ නන්ති පකෙකාසාපෙත්වා හොං! පුරිස! අහං තාව විජිතසඞ්ගාමෝ ඉදානි ජයං ගහෙත්වා ආගච්ඡාමි, තයා පන කො ජිතොති පුච්ඡි. බොධිසත්තෙනා මහාරාජ! මයා සඞ්ගාමෙ සහස්සම්පි සඞ්ගාමසතසහස්සම්පි ජිතං තෙන දුජ්ජිතමෙව කිලෙසානං අජිතත්තා අහං පන මම අබ්භන්තරෙ ලොභං නිග්ගණ්හනෙන්තා කිලෙසෙ ජිණ්ණාති තථෙනොයෙව මහානදිං ඔලොකෙත්වා ආපොකසිණාරම්මණං ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා සමාපත්තානුභාවෙ ආකාසෙ නිසිදිත්වා රජෙසුඤ්ඤ ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

න තං ජිතං සාධු ජිතං යං ජිතං අවජීයති,
තං බො ජිතං සාධු ජිතං යං ජිතං නාවජීයතී'ති.

තත්ථ-**න තං ජිතං සාධුජිතං යං ජිතං අවජීයතී**ති යං පච්චාමිත්තෙ පරාජිණිත්වා රට්ඨං ජිතං පවිලුම්පිත්වා ජිතෙහි පච්චාමිත්තෙහි අවජීයති තං ජිතං සාධුනාම න හොති. කස්මා? පුන අවජීයනතො. අපරො නයො, ජිතං වුච්චති ජයෝ, යෝ පච්චාමිත්තෙහි සද්ධිං යුජ්ඣිත්වා අධිගතෝ ජයෝ පුන තෙසු ජිණ්ණෙසු පරාජයෝ හොති සෝ න සාධු න සොභනෝ. කස්මා? යස්මා පුන පරාජයොව හොති. **නං බො ජිතං සාධු ජිතං යං ජිතං නාව ජීය්‍යතී**ති යං බො පන පච්චාමිත්තෙ නිම්මථෙත්වා ජිතං පුන තෙහි නාවජීයති, යෝ වා එකවාරං ලද්ධෝ ජයෝ පුන පරාජයෝ නහොති තං ජිතං සාධුජිතං සොභනං. සෝ ජයෝ සාධු සොභනෝ නාම හොති. කස්මා? පුන නාවජීයනතො. තස්මා එවං මහාරාජ! සහස්සක්ඛත්තුම්පි සතසහස්සක්ඛත්තුම්පි සඞ්ගාමසීසං ජිණ්ණොපි සඞ්ගාමයොධෝ නාම නහොසි. කිං කාරණා? අත්තනො කිලෙසානං අජිතත්තා. යෝ පන එකවාරම්පි අත්තනෝ අබ්භන්තරෙ කිලෙසෙ ජිණාති අයං උත්තමෝ සඞ්ගාමසීසයොධොති ආකාසෙ නිසින්නකොව බුද්ධලීලාය රජෙසුඤ්ඤ ධම්මං දෙසෙසි. උත්තමසඞ්ගාමයොධභාවෝ පනෙත්ථ:-

"යෝ සහස්සං සහස්සෙන සඞ්ගාමෙ මානුසෙ ජිණෙ,
එකං ව ජෙය්‍ය අත්තානං ස වෙ සඞ්ගාමජුත්තමෝ"ති.[a]

ඉදං සුත්තං සාධකං. රඤ්ඤා පන ධම්මං සුණන්තස්සෙව තදඞ්ගප්පහාණවසෙන කිලෙසා පහීණා පබ්බජ්ජාය චිත්තං නමි, රාජබලස්සාපි තථෙව කිලෙසා පහීයිංසු.

රාජා ඉදානි කුහෙ කහං ගම්මස්සථාති බොධිසත්තං පුච්ඡි. හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිස්සාමි මහාරාජාති. තෙනහි අහමපි පබ්බජිස්සාමීති බොධිසත්තතෙවෙව සද්ධිං නික්ඛමි. බලකායො බ්‍රාහ්මණගහපතිකා සබ්බා සෙණියොති සබ්බාපි තස්මිං ඨානෙ සන්නිපතිතෙතා ජනකායො රඤ්ඤ සද්ධිංයෙව නික්ඛමි. බාරාණසී වාසිනො අම්හාකං කිර රාජා කුණ්ඩලපණ්ඩිතස්ස ධම්මදෙසනං සුත්වා පබ්බජ්ජාභිමුඛො හුත්වා සද්ධිං බලකායෙනෙව නික්ඛන්තොතා, මයං ඉධ කිං කරිස්සාමාති වාදසයොජනිකාය බාරාණසියා සකල නගර වාසිනො නික්ඛම්සු, වාදසයොජනිකා පරිසා අහොසි. තං ආදාය බොධිසත්තොතා හිමවන්තං පාවිසි. සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤ නිසින්නා සනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි.

සො ආවජ්ජමානො කුණ්ඩලපණ්ඩිතො මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛන්තොතී දිස්වා මහාසමාගමෙ භවිස්සති වසනට්ඨානං ලද්ධුං වට්ටතීති විස්සකම්මං අමන්තෙත්වා තාත! කුණ්ඩලපණ්ඩිතො මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛන්තොතා වසනට්ඨානං ලද්ධුං වට්ටති, ත්වං හිම වන්තපපදෙසං ගන්ත්වා සමභූමිභාගෙ දිඝසො තිංසයොජනං විත්ථා රතො පණ්ණරසයොජනං අස්සමපදං මාපෙහීති ආහ. සො සාධු දෙවාති පටිසුත්වා ගන්ත්වා තථා අකාසි අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරෙ පන හත්ථිපාලජාතකෙ ආවීභවිස්සති. ඉදඤ්හි ඒ තස්ස එකපරිවෙජ්ජමෙව.

විස්සකම්මොපි අස්සමපදෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා දුස්සදණ්ඩෙ ච සකුණෙ ච අමනුස්සෙ ච පටික්කමාපෙත්වා තෙන තෙන දිසාභාගෙන එකපදිකමග්ගං නීහරිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානමෙව අගමාසි. කුණ්ඩලපණ්ඩිතොපි තං පරිසං ආදාය හිමවන්තං පවිසිත්වා සක්කදත්තියං අස්සමපදං ගන්ත්වා විස්සකම්මෙන මාපිතං පබ්බජිත පරික්ඛාරං ගහෙත්වා පඨමං අත්තනා පබ්බජිත්වා පච්ඡා පරිසං පබ්බාජෙත්වා අස්සමපදං භාජෙත්වා අදාසි. සත්ත රජ්ජානි ඡඩ්ඩෙසුං තිංසයොජනං අස්සමපදං පුරි. කුණ්ඩලපණ්ඩිතො සෙසකසිණෙසුපි පරිකම්මං කත්වා බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා පරිසාය කම්මට්ඨානං ආචික්ඛි. සබ්බෙ සමාපත්තිලාභිනො හුත්වා බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං. යෙ පන තෙසං පාරිචරියං අකංසු තෙ දෙවලොකපරායණා අහෙසුං.

---

a. ධම්මපද-සහස්සවග්ග.

සත්ථා එවං භික්ඛවේ! විත්තනානාමේතං කිලෙසවසෙන අල්ලීනං දුමෙමාචයං හොති උපජ්ඣා ලොභධම්මා දුප්පජහා එවරූපෙපි පණ්ඩිතෙ අඤ්ඤණේ කරොන්තීති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සවවානි පකාසෙසි. සවවපරියොසානෙ කෙචි සොතාපන්නා අහෙසුං. කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො. කෙචි අරහත්තං පාපුණිංසු. සත්ථාපි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දෝ අහොසි. පරිසා බුද්ධපරිසා කුද්දාලපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

කුද්දාලජාතකං.

ඉත්ථිගෙහා සතෙමොති.

---

1. 8. 1.

සො පුබ්බෙ කරණීයානීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කුටුම්බියපුත්තතිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං කිර දිවසෙ සාවත්ථිවාසිනො අඤ්ඤමඤ්ඤං සහායකා තිංසමත්තා කුලපුත්තා ගන්ධපුප්ඵවත්ථාදීනි ගහෙත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුණිස්සාමාති මහාජනපරිවුතා ජෙතවනං ගන්ත්වා නානගමාලකඝාලකාදීසු ථොකං නිසීදිත්වා සාධුණ්හසමයෙ සත්ථරි සුරභිගන්ධවාසිතාය ගන්ධකුටියා නික්ඛමිත්වා ධම්මසභං ගන්ත්වා අලඞ්කතබුද්ධාසනෙ නිසින්නෙ සපරිවාරා ධම්මසභං ගන්ත්වා සත්ථාරං ගන්ධපුප්ඵෙහි පූජෙත්වා වඞ්කඛණ්ඩිත තලෙසු පුණ්ණපදුමඝසසිරිකෙසු පාදෙසු වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නා ධම්මං සුණිංසු. අථ නෙසං එතදහොසි යථා යථා ඛො මයං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාම පබ්බජෙය්‍යාමාති. තෙ තථාගතස්ස ධම්ම සභාතො නික්ඛන්තකාලෙ තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං යාචිංසු, තෙසං සත්ථා පබ්බජ්ජං අදාසි.

තෙ ආචරියුපජ්ඣායෙ ආරාධෙත්වා උපසම්පදං ලභිත්වා පඤ්ච වස්සානි ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ වසිත්වා වෙ මාතිකා පගුණං කත්වා කපපියාකපපියං ඤත්වා තිසෙසා අනුමොදනා උග්ගණ්හිත්වා චීවරානි සිබ්බෙත්වා රජිත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමාති ආචරියුපජ්ඣායෙ ආපුච්ඡිත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා මයං භන්තෙ! හවෙපි උක්කණ්ඨිතා ජාතිජරාව්‍යාධිමරණ භයභීතා තෙසං නො සංසාරපරිමොචනත්ථාය කම්මට්ඨානං කථෙථාති යාචිංසු. සත්ථා තෙසං අට්ඨතිංසාය කම්මට්ඨානෙසු සප්පායං විවිණිත්වා කම්මට්ඨානං කථෙසි.

තෙ සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පරිවෙණං ගන්ත්වා ආචරියුපජ්ඣායෙ ඔලොකෙත්වා පත්තචීවරං ආදාය සමණධම්මං කරිස්සාමාති නික්ඛමිංසු.

අථ නෙසං අඛන්තරෙ එකො භික්ඛු නාමෙන කුටුම්බියපුත්ත තිස්සත්ථෙරො නාම ඤාතිසීතො හිතවිරියො රත්තඤ්ඤු. සො එවං විතෙතසි අහං නෙව අරඤ්ඤෙ වසිතුං, න පධානං පදහිතුං, න

නික්ඛාවරියාය යාපෙතුං සක්කිස්සාමි, නො මෙ ගමණෙන අත්ථො? නිවත්තිස්සාමීති සො විරියං ඔස්සජ්ජිත්වා තෙ භික්ඛූ අනුගන්ත්වා නිවත්තති. තෙපි බො භික්ඛූ කොසලෙසු චාරිකං චරමානා අඤ්ඤතරං පච්චන්තගාමං ගන්ත්වා තං උපනිස්සාය එකසමිං අරඤ්ඤායතනෙ වස්සං උපගන්ත්වා අනෙකා තෙමාසං සමෙනෙතා වායමන්තා විපස්සනාගබ්භං ගාහාපෙත්වා පඨවිං උන්නාදයමානා අරහත්තං පත්වා වුට්ඨවස්සා පවාරෙත්වා පටිලද්ධගුණං සත්ථු ආරොචෙස්සාමාති තතො නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන ජෙතවනං පත්වා පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා ආචරියුපජ්ඣායෙ දිස්වා තථාගතං දට්ඨුකාමා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසීදිංසු. සත්ථා තෙහි සද්ධිං මධුරපටිසන්ථාරං අකාසි තෙ කතපටිසන්ථාරා අත්තනා පටිලද්ධගුණං තථාගතස්ස ආරොචෙසුං. සත්ථා තෙ භික්ඛූ පසංසි.

කුටුම්බියපුත්තනිස්සෙස්සෙරො සත්ථාරං තෙසං ගුණකථං කථෙන්තං දිස්වා සයම්පි සමණධම්මං කාතුකාමො ජාතො. තෙපි බො භික්ඛූ මයම්පි භගවා! තමෙව අරඤ්ඤවාසං ගන්ත්වා වසිස්සාමාති සත්ථාරං ආපුච්ඡිංසු. සත්ථා සාධූති අනුජානි. තෙ වන්දිත්වා පරිවෙණං අගමංසු. අථ සො කුටුම්බියපුත්තනිස්සෙස්සෙරං රත්තිභාගසමනන්තරෙ අවොරද්ධවීරියො හුත්වා අභිවෙගෙන සමණධම්මං කරොන්තො මජ්ඣිම යාමසමනන්තරෙ ආලම්බණථලකං නිස්සාය ඨිතකොව භිඳුඝනෙන පරිවත්තිත්වා පතිතො උරටඨිකං භිජ්ජි. වෙදනා මහන්තා ජාතා. තෙසං භික්ඛූනං තං පවිජ්ඣනනාකාරං ගමණං න සමපජ්ජි.

අථ තෙ උපට්ඨානවෙලායං ආගතෙ සත්ථා පුච්ඡි නනු තුමෙහ භික්ඛවෙ! සෙව ගම්ස්සාමාති භියේ‍යා ආපුච්ඡිතානි? ආම භගවා! අපිච බො පනමහාකං සහායකො කුටුම්බියපුත්තනිස්සෙස්සෙරෙ අකාලෙ අතිවෙගෙන සමණධම්මං කරොන්තා භිඳුඝභූතො පරිවත්තිත්වා පතිතො උරටඨිකස්ස භින්නත්තා, තං නිස්සාය අඩ්ඨාකං සමණං න සමපජ්ජනතිති. සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස අත්තනො නීනවීරියභාවෙන අකාලෙ අතිවෙගෙන විරියං කරොන්තා තුම්හාකං ගමණන්තරායං කරොති පුබ්බෙපෙස තුම්හාකං ගමණන්තරායං අකාසියෙවාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ ගන්ධාරරට්ඨෙ තක්කසිලායං බොධිසත්තො දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො හුත්වා පඤ්චමාණවසතානි සිප්පං උග්ගණ්හාපෙසි. අථස්ස තෙ මාණවා එකදිවසං දූරං ආහරණත්ථාය අරඤ්ඤං ගන්ත්වා දූරුනි උද්ධරිංසු. තෙසං අන්තරෙ එකො කුසීතමාණවො මහන්තං වරණරුක්ඛං දිස්වා සුක්ඛරුක්ඛොති සඤ්ඤාය මූලසන්තං තාව නිපජ්ජිත්වා පච්ඡා රුක්ඛං අභිරුහිත්වා දූරුනි පාතෙත්වා ආදාය ගමිස්සාමීති උත්තරසාටකං පත්ථරිත්වා නිපජ්ජිත්වා කාකච්ඡමානො භිදුං ඔක්කමි. ඉතරෙ මාණවකා දූරුකලාපෙ බන්ධිත්වා ආදාය ගච්ඡන්තා තං පාදෙන පිට්ඨියං පහරිත්වා පබොධෙත්වා අගමංසු.

කුසිතමාණවෝ උට්ඨාය අකඩ්ඪිති පුඤ්ඡිත්වා පුඤ්ඡිත්වා අවිගත නිද්දෙව තං රුක්ඛං අභිරුහිත්වා සාඛං ගහෙත්වා අත්තනෝ අභිමුඛං ආකඩ්ඪිත්වා හඤ්ජනෝනා භිජ්ජිත්වා උට්ඨිතකොටියා අත්තනෝ අක්ඛිං භින්දුපෙත්වා එකෙන හත්ථෙන තං පිධාය එකෙන හත්ථෙන අල්ලදරුනි භඤ්ජිත්වා රුක්ඛතෝ ඔරුය්හ දරුකලාපං බන්ධිත්වා උක්කිපිත්වා වෙගෙන ගන්ත්වා තෙහි පාතිතානං දරූනං උපරි පාතෙසි. තං දිවසං ව ජනපදගාමකෙ එකං කුලං සෙව බ්‍රාහ්මණවාචනකං කරිස්සාමාති ආචරියං නිමන්තයිංසු. ආචරියෝ මාණවකෙ ආහ තාතා! සෙව එකං ගාමං ගන්තබ්බං, තුම්හෙ පන නිරාහාරා න සක්ඛිස්සථ ගන්තුං, පාතොව යාගුං පචාපෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා අත්තනා ලද්ධකොට්ඨාසං ච අම්හාකං පත්තකොට්ඨාසං ච සබ්බං ආදාය ආගච්ඡථාති.

තෙ පාතොව යාගුපානත්ථාය දාසිං උට්ඨාපෙත්වා බිපඵං තෙ යාගුං පචාහීති ආහංසු. සා දරූනි ගණ්හන්තී උපරි නීතානි අල්ල වරණ දරූනි ගහෙත්වා පුනපුනං මුඛවාතං දදමානාපි අග්ගිං උජ්ජාලෙතුං අසක්කොන්තී සුරියං උට්ඨාපෙසි. මාණවකා අති දිවා ජාතො ඉදානි න සක්කා ගන්තුන්ති ආචරියස්ස සන්තිකං අගමිංසු. ආචරියෝ කිං තාතා! න ගතත්ථාති? ආම ආචරිය! න ගතම්හාති. කිං කාරණාති? අසුකෝ නාම කුසිතමාණවෝ අම්හෙහි සද්ධිං දරුවත්තං ගන්ත්වා වරණ රුක්ඛමූලෙ නිද්දායිත්වා පච්ඡා වෙගෙනාරුය්හ අකඩ්ඪි භින්දුපෙත්වා අල්ල වරණදරූනි ආහරිත්වා අම්හෙහි ආනීතදරූනං උපරි පක්ඛිපි, යාගු පාචිකා තානි සුඛදරුඝට්ටනය ගහෙත්වා යාව සුරියස්සුග්ගමණා උජ්ජාලෙතුං නාසක්ඛි, ඉම්නා නො කාරණෙන ගම්මන්තරායෝ ජාතොති. ආචරියෝ මාණවෙන කතකම්මං සුත්වා අක්ඛාලනං කම්මං නිස්සාය එවරූපාව පරිහානි හොතීති වත්වා ඉමං ගාථං සමුට්ඨාපෙසි :-

යෝ පුබ්බෙ කරණීයානි පච්ඡා සෝ කාතුමිච්ඡති,
වරණකට්ඨහෙට්ඨාව සපච්ඡා මනුතපපතීති.

තත්ථ-**සපච්ඡා මනුතපපතීති සෝ** කොචි පුග්ගලෝ ඉදං පුබ්බ කත්තබ්බං ඉදං පච්ඡාති අවිමංසිත්වා **පුබ්බෙ කරණීයානි** පඨමමෙව කත්තබ්බකම්මානි **පච්ඡා** කරොති, අයං **වරණකට්ඨහෙට්ඨා** අම්හාකං මාණවකො විය **සෝ** බාලපුග්ගලෝ **පච්ඡා අනුතපපති** සොචති පරිදෙවතීති අත්ථො. එවං බොධිසත්තො අනත්තවාසිකානං ඉමං කාරණං කථෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ යථා කම්මං ගතො.

සත්ථා න ඛිත්තචිත්තෙ! ඉදානෙවෙස තුම්හාකං අනත්තරායං කරොති පුබ්බෙපි අකාසියෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අක්ඛිභෙදමපත්තෙනා මාණවෝ උත්තරුභෙදමපත්තෙනා භික්ඛු අහොසි, සෙසමාණවා බුද්ධපරිසා, ආචරිය බ්‍රාහ්මණෝ පන අහමෙවාති.

වරණජාතකං.

1. 8. 2

අඛනඤ්ඤසුඤ්ඤ පොඤ්ඤාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ දෙවදත්තං ආරබ්ධ කථෙසි. ධම්මසභායං භික්ඛූ ආවුසො! දෙව දත්තෝ අකතඤ්ඤූ, තථාගතස්ස ගුණෙ න ජානාතීති කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කාගතාසු භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බෙපි අකතඤ්ඤූ යෙව, න කදාචි මයිං ගුණං ජානාතීති වත්වා තෙහි යාචිතෝ අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තෝ හිමවන්තපපදෙසෙ හත්ථියොනියං නිබ්බත්ති. සෝ මාතු කුච්ඡිතෝ නික්ඛන්තෝ සබ්බසෙතෝ අහොසි රජතපුඤ්ජසන්නිභෝ අක්ඛීනි පනස්ස මණිගුළසදිසානි පඤ්ඣමානපඤ්චපසාදානි අහෙසුං, මුඛං රත්තකම්බල සදිසං, සොණ්ඩා රත්තසුවණ්ණබිම්බ පතිමණ්ඩිත රජතදාමං විය, වත්තාරෝ පාදා කතලාඛාපරිකම්මා විය, එවමස්ස දසහි පාරමීහි අලඞ්කතෝ රූපග්ගපත්තෝ අත්තභාවෝ අහොසි. අථ නං විඤ්ඤුතං පත්තං සකලභිමවන්තෙ වාරණා සන්නිපතිත්වා උපට්ඨහන්තා විවරිංසු. එවං සෝ අසීතිසහස්සවාරණපරිවාරෝ හිමවන්තපපදෙසෙ වසමානෝ අපරභාගෙ ගණෙ දොසං දිස්වා ගණම්හා කාය විවෙකස්ස ච ආනිසංසං* එකකොව අරඤ්ඤෙ වාසං කපෙසි. සීල වන්තතාය ච පනස්ස සීලවකාගරාජත්ථෙව නාමං අහොසි. අථෙකෝ බාරාණසීවාසිකෝ වනචරකෝ හිමවන්තං පවිසිත්වා අත්තනෝ ආජීව හණ්ඩිකං ගවෙසමානෝ දිසා වවත්ථාපෙතුං අසක්කොන්තෝ මග්ග මූළෙහා හුත්වා මරණභයභීතෝ බාහා පග්ගය්හ පරිදෙවමානෝ චරති.

බොධිසත්තෙනා තස්ස තං බලවපරිදෙවිතං සුත්වා ඉමං පුරිසං දුක්ඛා මොචෙස්සාමීති කාරුඤ්ඤෙන වොදිතෝ තස්ස සන්තිකං අග මාසි. සෝ තං දිස්වාව භීතෝ පලායි. බොධිසත්තෝ තං පලායන්තං දිස්වා තත්ථෙව අට්ඨාසි. සෝ පුරිසෝ බොධිසත්තං සීතං දිස්වා අට්ඨාසි. බොධිසත්තෝ පුන අගමාසි. සෝ පුන පලායිත්වා තස්ස සීතකාලෙ ඨත්වා විනෙතසි. අයං වාරණෝ මම පලායනකාලෙ තිට්ඨති, සීතකාලෙ ආගච්ඡති, නාගං මයාං අනත්ථකාමෝ ඉමම්හා පන මං දුක්ඛා මොචෙතුකාමොව භවිස්සතීති සූරෝ හුත්වා අට්ඨාසි. බොධිසත්තෝ තං උපසඞ්කමිත්වා කස්මා හොං! ත්වං පුරිස! පරිදෙව මානෝ විවරසීති පුච්ඡි. සාමි! දිසා වවත්ථාපෙතුං අසක්කොන්තෝ මග්ගමූළෙහා හුත්වා මරණභයෙනාහං.

අථ නං බොධිසත්තෝ අත්තනෝ වසනට්ඨානං නෙත්වා කතිපාහං ඵලාඵලෙහි සන්තප්පෙත්වා හොං පුරිස! මා භායි, අහං තං මනුස්සපථං නෙස්සාමීති අත්තනෝ පිට්ඨෙ නිසීදාපෙත්වා මනුස්සපථං පායාසි.

---

*. කාගවිවෙකස්ස එකකොව-ඉතිසඛ්ඛ්‍යේ.

අථඛෝ සෝ මිත්තද්‍රුහී පුරිසෝ සචේ කොචි පුච්ඡිස්සති ආචික්ඛි තබ්බං භවිස්සතීති බෝධිසත්තස්ස පිට්ඨේ නිසීදිත්වා රුක්ඛ නිමිත්තං පබ්බතනිමිත්තං උපධාරෙන්තොව ගච්ඡති. අථ නං බෝධි සත්තෝ අරඤ්ඤේ නීහරිත්වා බාරාණසිගාමී මහාමග්ගෙ ඨපෙත්වා භෝ පුරිස! ඉමිනා මග්ගෙන ගච්ඡ මයඤ්ච පන වසනට්ඨානං පුච්ඡිතොපි අපුච්ඡිතොපි මා කස්සචි ආචික්ඛිත්ථ තං උය්‍යොජෙත්වා අත්තනෝ වසනට්ඨානංයෙව අගමාසි.

අථ සෝ පුරිසෝ බාරාණසිං ගන්ත්වා අනුව්චරෙන්තෝ දන්තකාර වීථිං පත්වා දන්තකාරෙ දන්තවිකතියෝ කුරුමානෙ දිස්වා කිංපන භෝ! ජීවදන්තම්පි ලභිත්වා ගණ්හිස්සන්ත්‍යාථාති? භෝ කිං වදසි? ජීව දන්තෝ නාම මතහත්ථිදන්තතෝ මහග්ඝතරොති. තෙනහි අහං වෝ ජීවදන්තං ආහරිස්සාමීති පාථෙය්‍යං ගහෙත්වා ඛරකඛවං ආදාය බෝධිසත්තස්ස වසනට්ඨානං අගමාසි. බෝධිසත්තෝ තං දිස්වා කිමත්ථං ආගතොසීති පුච්ඡි අහං සාමි! දුග්ගතෝ කපණෝ, ජීවිතුම සක්කොනෙන්තා තුම්හෙ දන්තඛණ්ඩං ඨාවිත්වා සචේ දස්සථ තං ආදාය ගන්ත්වා වික්කිණිත්වා තෙන මූලෙන ජීවිස්සාමීති ආගතොනි. භොතුම්හෝ! දන්තං තෙ දස්සාමි, සචේ දන්තකපපතප්ථාය කතවඛණ්ඩං අත්ථීති කතවං ගහෙත්වා ආගතොඋති සාමීති තෙනහි දන්තෙ කඛවෙන කන්තිත්වා ආදාය ගච්ඡාති බෝධිසත්තෝ පාදෙ සම්මිඤ්ජිත්වා ගොනි සිත්ථානං නිසීදි. සෝ ඝාසස්ස වෙපි අඤ්ඤදන්තෙ ඵීදි. බෝධිසත්තෝ තෙ දන්තෙ සොණ්ඩාය ගහෙත්වා භෝ! පුරිස! නාහං එතෙ දන්තා මය්හං අප්පියා අමනාපාති දම්මි, ඉමෙහි පන මෙ සහස්සගුණෙන සත සහස්සගුණෙන සබ්බඛමපරිවෙධනසමත්ථා සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණස්ස පියතරා, තස්ස මෙ ඉදං දන්තදානං සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණපටිවිජ්ඣනත්ථාය හොතූති සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණස්ස ආවජ්ජනං කත්වා දන්තාය්‍යුගලං අදාසි.

සෝ තං ආදාය ගන්ත්වා වික්කිණිත්වා තස්මිං මූලෙ බීණෙ පුන බෝධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා සාමි! තුම්හාකං දන්තෙ වික්කි ණිත්වා ලද්ධමූලං මයා ඉණසොධනමත්තමෙව ජාතං, අවසෙස දන්තෙ දෙථාති ආහ. බෝධිසත්තෝ සාධූති පටිස්සුණිත්වා පුරිමන යෙනෙව කපපාපෙත්වා අවසෙසදන්තෙ අදාසි. සෝ තෙපි වික්කි ණිත්වා පුන ආගන්ත්වා සාමි! ජීවිතුං න සක්කොමි, මූලදාය මෙ දෙහීති ආහ. බෝධිසත්තෝ සාධූති වත්වා පුරිමනයෙනෙව නිසීදි. සෝ පාපපුරිසෝ මහාසත්තස්ස රජ්ජදමසදිසං සොණ්ඩං මද්දමානෝ කොලාසකූටසදිසං කුම්භං අභිරුහිත්වා උභො දන්තකොටියෝ පණ්හියා පහරන්තෝ මංසං විය්‍යූහිත්වා කුම්භං ආරුය්හ ඛරකනවෙන මූලදාය කපෙත්වා පක්කාමි.

බෝධිසත්තස්ස දස්සනූපචාරං විජහන්තෙන විජහන්තෙනෙව පන තස්මිං පාපපුරිසෙ වතුනහුතඛ්ඩිකානි විගෝජනසතසහස්සානි බහලඝනපඨවී සිනෙරුයුගන්ධරාදයෝ මහාභාරෙ දුග්ගඛ්ඩෙ ජෙගුච්ඡානී

ගුථමූත්‍රාදීනි ච ධාරෙතුං සමත්ථොපි නාසා අගුණරාසිං ධාරෙතුං අසක්කොනතෙව ඒස භිජ්ජිත්වා විවරමදාසි. තාවදෙව අච්චිමහාතිර යතො ජලං නික්ඛමිත්වා තං මිත්තද්‍රුභිපුරිසං කුලසන්තකෙන කම්මෙන පාරාජනෙන ඒස පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හි. එවං තස්ස පාප පුඤ්ඤස්ස පරිවීං පච්චුපට්ඨාසි. තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා රුක්ඛ දෙවතා අකතඤ්ඤූ මිත්තද්‍රුහි පුඤ්ඤලොභ වක්කවත්තිරජ්ජං දත්වාපි තොසෙතුං න සක්කොති[1] වතං උත්තානදෙවා ධම්මං දෙසයමානා ඉමං ගාථමාහ :-

අකතඤ්ඤුස්ස පොසස්ස නිච්චං විවරදස්සිනො,
සබ්බං වෙ පථවිං දජ්ජා නෙව නං අභිරාධයෙති.

තත්‍ර-අකතඤ්ඤූස්සාති අත්තනො කතගුණං අජානනස්ස. පොසස්සාති පුරිසස්ස. විවරදස්සිනොති ඒදිසමෙව ඔකාසමෙව ඔලෝ කෙන්තස්ස සබ්බං වෙ පථවිං දජ්ජාති සචෙපි තාදිසස්ස පුඤ්ඤස්ස සකලං වක්කවත්තිරජ්ජං ඉමිං වා පන මහාපථවිං පරිවත්තෙත්වා පථ වෙජ්ජං දදෙය්‍ය. නෙව නං අභිරාධයෙති එවං කරෙන්තොපි එව රූපං කතගුණවිඛ්ඩංසකං කොචි පරිතොසෙතුං වා පසාදෙතුං වා න සක්කුණෙය්‍යාති අත්ථො. එවං සා දෙවතා තං වතං උත්තානදෙවා ධම්මං දෙසෙසි. බොධිසත්තොපි යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං අගමාසි.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තො ඉදත්තෙව අකතඤ්ඤූ පුබ්බෙපි අකතඤ්ඤූයෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මිත්තද්‍රුහි පුඤ්ඤලොභ දෙවදත්තො අහොසි, රුක්ඛ දෙවතා සාරිපුත්තොත, සිලවනාගරාජ පන අහමෙවාති.

සිලවනාගරාජජාතකං.

---

1. 8. 3.

සච්චං කිරෙවමාහංසූති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො වඩාඉ පරිසකථං ආරබ්භ කථෙසි. භික්ඛූසන්නිපාතෙ හි ධම්මසභායං නිසිදිත්වා ආවුසො! දෙවදත්තො සච්චං ගුණං න ජානාති වඩාඉයෙව පරිසකථෙතීති දෙවදත්තස්ස අගුණං කථෙන්ත සත්ථා ආගන්ත්වා කාඉන්නපත්ත භික්ඛවෙ! එතරහි කථාඉ සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බෙපි ඉමාඉ නාම්හි වුත්තෙත්ත භික්ඛවෙ! ඉදත්තෙව දෙවදත්තො මියාං වඩාඉ පරිභාසතීති පුබ්බෙපි පරිභාසතියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්ස දුවිඤ්ඤුමාරෙ නාම පුත්තො අහොසි. සකලඡ්ඡො එරුසෙ පඨවා සිවිසොපමො අත්තකොසිතො වා අපකරිත්වා වා කෙනචි සද්ධිං න කථෙති. සො අනොජ්ජස්ස ව බිභිජ්ජස්ස ව අකම්මනි පණිත

---

1. සී. න සක්කොතීති.

රජ්ජං විය ඛාදිතුං ආගතපිසාචෝ විය ච අමනාපෝ අහොසි උබ්බිජ්ජනීයෝ. සෝ එකදිවසං නදීකීළං කීළිතුකාමෝ මහන්තෙන පරිවාරෙන නදීතීරං අගමාසි. තස්මිං ඛණෙ මහාමෙඝෝ උට්ඨහි. දිසා අන්ධකාරා ජාතා සෝ දූසපෙස්සජනං ආහ, එථ භණෙ! මං ගඞ්ගාය තදීමජ්ඣං නෙත්වා තහාපෙත්වා ආනෙථාති. තෙ තං තත්ථ නෙත්වා කිං නෝ රාජා කරිස්සති? ඉමං පාපපුරිසං එත්තෙව මාරෙමාති මන්තයිත්වා එත්ථ ගච්ඡ කාලකණ්ණීති උදකෙ නං ඔපිලාපෙත්වා පච්චුත්තරිත්වා තීරෙ අට්ඨංසු. කහං කුමාරොති ච වුත්තෙ න මයං කුමාරං පස්සාම මෙඝං උට්ඨිතං දිස්වා උදකෙ නිමුජ්ජිත්වා පුරතෝ ආගතෝ භවිස්සතීති. අමච්චා රඤ්ඤෝ සන්තිකං අගමංසු. රාජා කහං මෙ පුත්තොති පුච්ඡි. න ජානාම දෙව! මෙඝෙ උට්ඨිතෙ පුරතෝ ආගතෝ භවිස්සතීති සඤ්ඤං ආහතමහාති. රාජා වාරං විවරාපෙත්වා නදීතීරං ගන්ත්වා විචිණන්ථාති තත්ථ තත්ථ වීචිණාපෙසි. කොචි කුමාරං නාද්දස. සෝ පි ඛො මෙඝඛණ්ඩාරෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ නදියා වුය්හමානෝ එකං දාරුඛණ්ඩං දිස්වා තත්ථ නිසීදිත්වා මරණභයතජ්ජිතෝ පරිදෙවමානෝ ගච්ඡති.

තස්මිං පන කාලෙ බාරාණසිවාසී එකෝ සෙට්ඨී නදීතීරෙ චත්තාළීසකොටිධනං නිදහිත්වා ධනතණ්හාය ධනපිට්ඨෙ සපෙපා හුත්වා නිබ්බත්තති. අපරෝ තස්මිංයෙව පදෙසෙ තිංසකොටියෝ නිදහිත්වා ධනතණ්හාය තත්ථෙව උන්දුරෝ හුත්වා නිබ්බත්තති. තෙසං වසනට්ඨානං උදකං පාවිසි. තෙ උදකස්ස පවිට්ඨමග්ගෙනෙව නික්ඛමිත්වා සොතං ඡින්දන්තා ගන්ත්වා නං රාජකුමාරෙන අභිනිසීදනං රුක්ඛඛණ්ඩං පත්වා එකෝ එකං කොටිං ඉතරෝ ඉතරං ආරුය්හ ඛණ්ඩපිට්ඨෙව නිපජ්ජිංසු. තස්සායෙව ඛො පන නදියා තීරෙ එකෝ සිම්බලිරුක්ඛෝ අත්ථි තත්ථෙකෝ සුවපොතකෝ වසති. සොපි රුක්ඛෝ උදකෙන ඛොතමූලෝ නදීපිට්ඨෙ පති. සුවපොතකෝ දෙවෙ වස්සන්තෙ උපරිත්වා ගන්තුං අසක්කොන්තෝ ගන්ත්වා තස්සෙව ඛණ්ඩස්ස එකපස්සෙ නිලීයි. එවං තෙ චත්තාරෝ ජනා එකතෝ වුය්හමානා ගච්ඡන්ති.

බොධිසත්තොපි ඛො තස්මිං කාලෙ කාසිරට්ඨෙ උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වුඩ්ඪිප්පත්තෝ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා එකස්මිං නදීනිවත්තනෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා වසති. සෝ අඩ්ඪරත්තසමයෙ චඞ්කමමානෝ තස්ස රාජකුමාරස්ස බලවපරිදෙවනසද්දං සුත්වා විත්තෙසි මාදිසෙ නාම මෙත්තානුද්දයසම්පන්නෙ තාපසෙ පස්සන්තෙ එතස්ස පුරිසස්ස මරණං අයුත්තං, උදකතෝ උද්ධරිත්වා තස්ස ජීවිතදානං දස්සාමීති. සෝ තං මා භායි මා භායීති අස්සාසෙත්වා උදකං සොතං ඡින්දන්තා ගන්ත්වා තං දාරුඛණ්ඩං එකාය කොටියා ගහෙත්වා ආකඩ්ඪනෙන නාගබලෝ ථාමසම්පන්නෝ එකවෙගෙන තීරං පත්වා කුමාරං උක්ඛිපිත්වා තීරෙ පතිට්ඨාපෙසි. තෙපි සපාදකෝ දිස්වා

උක්ඛිපිත්වා අස්සමපදං පෙත්වා අග්ගිං ජාලෙත්වා තෙ දුබ්බලතරාති පඨමං සපපාදීනං සරීරං සෙදෙත්වා පච්ඡා රාජකුමාරස්ස සරීරං සෙදෙත්වා තම්පි අරොගං කත්වා ආහාරං දෙනෙතාපි පඨමං සපපාදීනංයෙව දත්වා පච්ඡා තස්ස ඵලාඵලානි උපනාමෙසි.

රාජකුමාරොපි අයං කූටතාපසොපි මං රාජකුමාරං අගණෙත්වා තිරච්ඡානගතානං සම්මානං කරොතීති බොධිසත්තෙ ආඝාතං බන්ධි. තතො කතිපාහච්චයෙන ඝණ්ඩසුපි තෙසු ඨාමබලපපත්තෙසු තදියා ඔසෙ පච්ඡිත්තෙ සපපො තාපසං වන්දිත්වා ආහ:- භන්තෙ! තුමෙහාහි මයාහං මහාඋපකාරොව කතොහ, න ඛෝ පනාහං දළ්හෙඳු, අසුකට්ඨානෙ මෙ චත්තාළීස හිරඤ්ඤකොටියොහි නිදහිත්වා ඨපිතා තුම්හාකං ධනෙන කිච්චෙ සති සබ්බමෙතං ධනං තුම්හාකං දාතුං සක්කොමි, තං ඨානං ආගන්ත්වා දීඝාති පක්කොසෙය්‍යාථාති වත්වා පක්කාමි. උභොරොපි තථෙව තාපසං නිමන්තෙත්වා අසුකට්ඨානෙ ඨත්වා උභොරාති පක්කොසෙය්‍යාථාති වත්වා පක්කාමි. සුවොපි පන තාපසං වන්දිත්වා භන්තෙ! මයහං ධනං නත්ථි, රත්තසාලීහි පන වො අත්ථෙ සති අසුකනාමෙ මය්හං වසනට්ඨානං, තත්ථ ගන්ත්වා සුවාති පක්කොසෙය්‍යාථ. අහං ඤාතකානං ආරොචෙත්වා අතෙක සකටපූරමත්තෙ රත්තසාලියො ආහරාපෙත්වා දාතුං සක්කොමීති වත්වා පක්කාමි. ඉතරොපි පන මිත්තදුබ්භී ධම්මසුධම්මතාය කිඤ්චි අවත්වා එව තං අත්තනො සන්තිකං ආගතං මාරෙස්සාමීති විනෙත්වා භන්තෙ! මයි රජ්ජ පතිට්ඨිතෙ ආගච්ඡෙය්‍යාථ අහං වො වතූහි පච්චයෙහි උපට්ඨහිස්සාමීති වත්වා පක්කාමි.

සොපි ගන්ත්වා න චිරස්සෙව රජ්ජ පතිට්ඨාසි. බොධිසත්තොපි වීමංසිස්සාමි තාව තෙති පඨමං සපපස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා අවිදූරෙ ඨත්වා දීඝාති පක්කොසි. සොපි එකවචනෙනෙව නික්ඛමිත්වා බොධිසත්තං වන්දිත්වා භන්තෙ! ඉමස්මිං ඨානෙ චත්තාළීස හිරඤ්ඤ කොටියොහ, තා සබ්බාපි නීහරිත්වා ගණ්හථාති ආහ. බොධිසත්තොපි එවමස්ස උපපත්තෙ කිච්චෙ ජානිස්සාමීති තං නිවත්තෙත්වා උභොරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා සඳ්දමකාසි. සොපි තථෙව පටිපජ්ජි. බොධිසත්තොපි තම්පි නිවත්තෙත්වා සුවස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා සුවාති පක්කොසි. සොපි එකවචනෙනෙව රුක්ඛග්ගතො ඔතරිත්වා බොධිසත්තං වන්දිත්වා කිං භන්තෙ! මය්හං ඤාතකානං වත්වා හිමවන්තපපදෙසතො තුම්හාකං සඤ්ජාතභාලී ආහරාපෙමීති පුච්ඡි. බොධිසත්තොපි අත්ථි සති ජානිස්සාමීති තම්පි නිවත්තෙත්වා ඉදානි රාජානං පරිගණ්හිස්සාමීති ගන්ත්වා රාජ්ජභාගෙ වසිත්වා පුන දිවසෙ ආකපප සම්පත්තිං කත්වා භික්ඛාචාරවත්තෙන නගරං පාවිසි.

තස්මිං ඛණෙ සොපි මිත්තදුබ්භී රාජා අලංකතහත්ථික්ඛන්ධවර ගතො මහන්තෙන පරිවාරෙන නගරං පදක්ඛිණං කරොති. සොපි බොධිසත්තං දූරතොව දිස්වා අයං කූටතාපසො මම සන්තිකෙ

භුඤ්ජා භුඤ්ජා වසිතුකාමෝ ආගතෝ, යාව පරිසමජ්ජිකා අත්තනා මයහං කතගුණං නපපකාසෙසි තාවදෙවස්ස සීසං ඡින්දාපෙස්සාමීති පුරිසෙ ඔලොකෙසි. කිං කරොමි දෙවාති ච වුත්තෙ එසකුටකාපසොමං කිඤ්චි යාචිතුකාමෝ ආගච්ඡතීති මඤ්ඤමානා, එතස්ස කාලකණ්ණිකතාපසස්ස මං පස්සිතුං අදත්වා එතං ගහෙත්වා පච්ඡා බාහං බන්ධිත්වා වතුක්කෙක වතුක්කෙක පහරන්තා නගරා නික්කාමෙත්වා ආඝාතනෙ සීසමස්ස ඡින්දිත්වා සරීරං සූලෙ උත්තාසෙථාති ආහ. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ගන්ත්වා තිරපරුඩං මහාඝාතනං බන්ධිත්වා වතුක්කෙක වතුක්කෙක පහරන්තා ආඝාතනං නෙතුං ආරභිංසු. බොධිසත්තොපි පහට පහටට්ඨානෙ අම්ම තාතාති අකන්දිත්වා නිබ්බිකාරෝ ඉමං ගාථමාහ:-

සච්චං කිරෙවමාහංසු නරා එකච්චියා ඉධ,
කට්ඨං විපලාවිතං සෙය්‍යෝ නත්වෙවෙකච්චියෝ නරොති.

තත්ථ-**සච්චං කිරෙවමාහංසූති** අවිතථමෙව කිර එවං වදන්ති. **නරා එකච්චියා ඉධාති** ඉධෙකච්චෙව පණ්ඩිතපුරිසා. **කට්ඨං විපලාවිතං සෙය්‍යොති** නදියා වුය්හමානං සුක්ඛදාරුං විපලාවිතං උත්තාරෙත්වා ථලෙ ඨපිතං සෙය්‍යෝ සුන්දරතරං, එවං භි වදමානා තෙ පුරිසා, සච්චං කිර වදන්ති, කිං කාරණා? තං භි යාගුභත්තාදීනං පච්චත්ථාය සිත්තාතුරානං විසීවත්තස්ස අඤ්ඤසමපි ච පරිස්සයානං හරණත්ථාය උපකාරං හොති. **නත්වෙවෙකච්චියෝ නරොති** එකච්චෙ පන මිත්තදුභී අකතඤ්ඤූ පාපපුරිසෙ ඔඝෙන වුය්හමානෙ ගහෙත්වා උත්තාරිතෝ නත්වෙව වරං තථාහි අහං ඉමං පාපපුරිසං උත්තාරෙත්වා ඉමං අත්තනෝ දුක්ඛං ආහරිස්සති. එවං පහටපහටට්ඨානෙ ඉමං ගාථමාහ.

තං සුත්වා යෙ තත්ථ පණ්ඩිතපුරිසා තෙ ආහංසු කිං පන භොං! පබ්බජිත! තයා අම්හාකං රඤ්ඤා අජ්ජ කොචි ගුණෝ කතොති? බොධිසත්තොපි තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා එවම්මං මහොඝතො උත්තාරෙන්තො අහමෙව අත්තනෝ දුක්ඛං අකාසිං. න වත මෙ පොරාණකපණ්ඩිතානං වචනං කතන්ති අත්‍රස්සරිත්වා එවං වදමීති ආහ. තං සුත්වා ඛත්තියබ්‍රාහ්මණාදයොපි නගරවාසිනොපි සබ්බෙපි මිත්තදුභී රාජා එවං ගුණඝමපනාසස්ස අත්තනෝ ජීවිතදායකස්ස ගුණමත්තමපි න ජානාති තං නිස්සාය කුතො අම්හාකං වඩ්ඪි ගණ්හථ ඝාතෙථ කුපිතා සමන්තතෝ උට්ඨහිත්වා උස්සත්තිපාසාණමුග්ගරාදිපහරණෙහි හත්ථිකක්ඛගතමෙව තං ඝාතෙත්වා පාදෙ ගහෙත්වා කඩ්ඪිත්වා පරිඛාපිට්ඨෙ ඡඩ්ඩෙත්වා බොධිසත්තං අභිසිඤ්චිත්වා රජ්ජෙ පතිට්ඨාපෙසුං.

සො ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තො පුන එකදිවසං සපඋදයොපරිගණ්හිතුකාමෝ මහන්තෙන පරිවාරෙන සපපස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා දිස්වාව පක්කොසි. සපෙපා ආගන්ත්වා වන්දිත්වා ඉදමෙත්ථ සාමි! ධනං ගණ්හාති ආහ. රාජා චත්තාළීසහිරඤ්ඤකොටිධනං **අම්හෙව**

පරිච්ඡාපෙත්වා[1] උඤ්ඤරස්ස ඝනනිකං ගන්ත්වා උඤ්ඤරාති පක්කොසි. සොපි ආගන්ත්වා වන්දිත්වා කිංසකොවිඛතං නිය්‍යාදෙසි. රාජා තමපි අමච්චෙ පරිච්ඡාපෙත්වා[1] සුවස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා සුවාති පක්කොසි සොපි ආගන්ත්වා පාදෙ වන්දිත්වා කිං සාමි! සාලිං ආහරාමීති ආහ. රාජා සාලිඤ් අත්ථි සති ආහරිස්සසි එතං ගවජාමාති සත්තසතියා හිරඤ්ඤකොටීහි සද්ධිං තෙ තයොපි ජනෙ ගාහාපෙත්වා නගරං ගන්ත්වා පාසාදවරෙ මහාතලං ආරුය්හ ධනං සංහාපාපෙත්වා සපපස්ස වසනට්ඨානඤ්ච සුවස්ස සුවණ්ණපඤ්ජරං කාරාපෙත්වා සපපස්ස ච සුවස්ස ච හොජනට්ඨානඤ්ච දෙවසිකං කඤ්චනතට්ටකෙ මධුලාජෙ උඤ්ඤරස්ස ගඩසාලිතණ්ඩුලෙ දුපෙසි දුනාදීනි ච පුඤ්ඤානි කරොති. එවනෙත වත්තාරොපි ජනා යාවජීවං සමග්ගා සමෙමාදමානා විහරිත්වා ජීවිතක්ඛයෙ යථාකම්මං අගමංසු.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තොනා ඉදානෙව මය්හං වඩ්ඣ පරිසක්කති පුබ්බෙපි පරිසක්කියෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං සමෙට්ඨෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දුට්ඨරාජා දෙවදත්තොනා අහොසි, සපෙපා සාරිපුත්තොනා, උඤ්ඤරොමොග්ගල්ලානොනා, සුවො ආනන්දොනා, රජ්ජං පත්තොනා ධම්මරාජා පන අහමෙවාති.

සච්චංකිරජාතකං.

---

1. 8. 4.

සාධු සම්බහුලා ඤාතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තොනා උදකනලහෙ අත්තනොනා ඤාතකානං මහාවිනාසං පච්චුපට්ඨිතං ඤත්වා ආකාසෙන ගන්ත්වා රොහිණියා නදියා උපරි පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා නීලරංසිං විස්සජ්ජෙත්වා ඤාතකෙ සංවෙජෙත්වා ආකාසා ඔරුය්හ නදීතීරෙ නිසින්නොනා තා කලහං ආරබ්භ කථෙසි. අථ මෙත්ථ සඞ්ඛථෙරා. විත්ථාරෙ පන කුණාලජාතකෙ ආවි භවිස්සති. තදා පන සත්ථා ඤාතකෙ ආමන්නෙත්වා මහාරාජා! තුමෙහ ඤාතකා, ඤාතකෙහි නාම සමග්ගෙහි සම්මොදමානෙහි භවිතුං වට්ටති, ඤාතකානං හි සාමග්ගියා සති පච්චාමිත්තා න ඔකාසං ලභන්ති, තිරච්ඡානගතා ව මනුස්සභූතා, අචෙතනානං රුක්ඛානම්පි සාමග්ගිං ලද්ධුං වට්ටති, අතීතසම්මං හි හිමවන්තපදෙසෙ මහාවාතෙ සාලවනං පහරි. තස්ස පන සාලවනස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤරුක්ඛගවජ්ඣුඔලම්බාහි සම්බද්ධත්තා එකරුක්ඛම්පි පාතෙතුං අසක්කොනෙන්තා මත්තකම්මත්තකෙනෙව අගමාසි. එකං පන අඞ්ගණෙ ඨිතං සාඛාවිටපසම්පන්නම්පි මහාරුක්ඛං අඤ්ඤෙහි රුක්ඛෙහි අසම්බද්ධත්තා උම්මූලෙත්වා භූමියං පාතෙසි. ඉමිනා කාරණෙන තුම්හෙහිපි සමග්ගෙහි සම්මොදමානෙහි වසිතුං වට්ටතීති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

---

1. සී. පරිඝාදෙත්වා.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ පඤ්ච උපනෙහා වෙස්සවණ්ණෝ මහාරාජ වවී. සකකා අඤ්ඤං වෙස්සවණං ඨපෙසි. එතස්මිං වෙස්සවණෙ පරිවත්තෙ පජා නිබ්බත්ත වෙස්සවණෙ රුක්ඛගවජ්ඡගුම්බලතාතං අත්තනෝ අත්තනෝ රුච්ච තට්ඨානෙ විමානං ගණ්හන්තූති සාසනං පෙසෙසි. තදා බොධි සත්තෝ හිමවන්තපදෙසෙ එකස්මිං සාලවනෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. සෝ ඤාතකෙ ආහ තුම්හෙ විමානානි ගණ්හන්තා අඛණෙ සිතරුක්ඛෙසු මා ගණ්හිත්ථ ඉමස්මිං පන සාලවනෙ මයා ගහිත විමානං පරිවාරෙත්වා ගණ්හථාති. තත්ථ බොධිසත්තස්ස වචනකරා පණ්ඩිතදෙවතා බොධිසත්තස්ස විමානං පරිවාරෙත්වා විමානානි ගණ්හිංසු. අපණ්ඩිතා පන කිං අම්හාකං අරඤ්ඤෙ විමානෙහි? මයං මනුස්සපථෙ ගාමනිගමරාජධානිවාරෙසු විමානානි ගණ්හිස්සාම, ගාමාදයෝ හි උපනිස්සාය වසමානා දෙවතා ලාභග්ගයසග්ගපත්තා හොන්තීති මනුස්සපථෙ අඛණ්ඩතෙ නිබ්බත්තමහාරුක්ඛෙසු විමානානි ගණ්හිංසු. අථෙකස්මිං දිවසෙ මහති වාතවුට්ඨි උපජ්ජි. වාතස්ස* අතිථද්ධතාය දළහමූලා වනජෙට්ඨකරුක්ඛාපි සම්භග්ගභඤ්ඤා විටපා සමූලා නිපතිංසු. තං පන අඤ්ඤමඤ්ඤං සම්බන්ධනෙන සිත සාලවනං පත්වා ඉතොචිතොච පහරණෙන එකරුක්ඛම්පි පාතෙතුං නාසක්ඛි. භග්ගවිමානා දෙවතා නිපපටිසරණා දූරතෙ ගන්ත්වා ගහෙත්වා හිමවන්තං ගන්ත්වා අත්තනෝ පවත්තිං සාලවනෙ දෙව තානං කථෙසිංසු. තා තාසං එවං ආගතභාවං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසුං. බොධිසත්තොපි පණ්ඩිතානං වචනං අග්ගහෙත්වා නිපපච්ච ඨථානං ගතා නාම එවරූපාව හොන්තීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ :-

සාඛ්‍ය සම්බහුලා ඤාතී අපි රුක්ඛා අරඤ්ඤජා,
වාතෝ වහති එකට්ඨං බ්‍රහන්තම්පි වනසපතිනං.

තත්ථ-**සම්බහුලා** ඤාතීති වත්තාරෝ උපාදාය තතුත්තරිං සත සහස්සම්පි සම්බහුලා නාම. එවං සම්බහුලා අඤ්ඤමඤ්ඤං නිස්සාය වසන්තා ඤාතකා. **සාඛ්‍යති** සොභනා පසත්ථා, පරෙහි අපපඛණ්ඩියාති අත්ථෝ. **අපි රුක්ඛා අරඤ්ඤජාති** නිට්ඨානතු මනුස්සභූතා අරඤ්ඤජාතරුක්ඛාපි සම්බහුලා අඤ්ඤමඤ්ඤූපත්ථම්භෙන සිතා සාඛ්‍යෙව රුක්ඛානම්පි හි සපපච්චයභාවොව ලද්ධුං වට්ටති. **වාතෝ වහති එකට්ඨන්ති** පුරත්ථිමාදිභෙදෙ වාතෝ වායන්තෝ අඛණ්ඩට්ඨානෙ සිතං එකට්ඨං එකකමෙව සිතං. **බ්‍රහන්තම්පි වනසපතිනන්ති** සාඛා විටපසම්පන්නං මහාරුක්ඛම්පි වහති, උම්මූලෙත්වා පාතෙතීති අත්ථෝ.

බොධිසත්තොපි ඉමං කාරණං කථෙත්වා ආයුක්ඛයෙ යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථාපි එවං මහාරාජ! ඤාතකානං තාව සාමග්ගියෙව

---

* උපජ්ජිත්වා තස්ස-සඛ්‍යත්.

ලද්ධිං වට්ටති. සම්මග්ගා සම්මොදමානා පියසංවාසමේව වසථාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දෙවතා බුද්ධපරිසා අහෙසුං, පණ්ඩිතදෙවතා පන අහමෙවාති.

රුක්ඛධම්මජාතකං.

---

1. 8. 5.

අභිඤ්ඤාය පජ්ජුනනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අත්තනා වස්සාපිතවස්සං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං කිර සමයෙ කොසලරට්ඨෙ දෙවො න වස්සි. සස්සානි මිලායන්ති. තෙසු තෙසු ඨානෙසු තළාකපොක්ඛරණීසරා සුස්සන්ති. ජෙතවනචාරකොට්ඨක සමීපෙ ජෙතවනපොක්ඛරණියාපි උදකං ඡිජ්ජි. කලලගහණං පවිසිත්වා නිපන්නෙ මච්ඡකච්ඡපෙ කාකකුලලාදයො කණයගාහසදිසෙහි තුණ්ඩෙහි කොට්ටෙත්වා නීහරිත්වා නීහරිත්වා විපථඳමානෙ ඛාදන්ති සත්ථා මච්ඡකච්ඡපානං තං ව්යසනං දිස්වා මහාකරුණාය උස්සාහිත හදයො අජ්ජ මයා දෙවං වස්සාපෙතුං වට්ටතීති පභාතාය රත්තියා සරීරපටිජග්ගනං කත්වා භික්ඛාචාරවෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා මහාභික්ඛු සඞ්ඝපරිවුතො බුද්ධලීලාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො සාවත්ථිතො නීහාරං ගච්ඡන්තො ජෙතවන පොක්ඛරණියා සොපාණෙ ඨත්වා ආනන්දත්ථෙරං ආමන්තෙසි. ආනන්ද! උදකසාටිකං ආහර, ජෙතවනපොක්ඛරණියං නහායිස්සාමීති. තත්‍ර භගවතො! ජෙතවනපොක්ඛරණියං උදකං නිච්චකාලං කලලමත්තමෙව අවට්ඨතීති? ආනන්ද! බුද්ධබලං නාම මහන්තං ආහර ත්වං උදකසාටිකන්ති. ථෙරො ආහරිත්වා අදාසි. සත්ථා එකෙන අන්තෙන උදකසාටිකං නිවාසෙත්වා එකෙනන්තෙන සරීරං පාරුපිත්වා ජෙතවනපොක්ඛරණියං නහායිස්සාමීති සොපාණෙ අට්ඨාසි.

තං ඛණඤ්ඤෙවූ සක්කස්ස පණ්ඩුකම්බලසිලාසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි. සො කිනන්නුඛොති ආවජ්ජෙන්තො තං කාරණං ඤත්වා වස්සවලාහකදෙවරාජානං පක්කොසාපෙත්වා තාත! සත්ථා ජෙතවනපොක්ඛරණියං නහායිස්සාමීති ධුරසොපාණෙ සීතො, ඛිපං සකලකොසලරට්ඨං එකමොඝං කත්වා වස්සාපෙහීති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා එකං වලාහකං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා මෙඝ ගීතං ගායන්තො පාචීනලොකධාතුමුඛෙ පක්කඳි, පාචීනදිසාභාගෙ බලමණ්ඩලමත්තං එකං මෙඝපටලං උට්ඨාය සකපටලසහස්සපටලං හුත්වා අභිඤ්ඤාතං විජ්ජුතා නිච්ඡාරෙන්තං අඛණ්ඩං ඵුසිත උදකකුම්භාකාරෙන වස්සමානං සකලං කොසලරට්ඨං මහොඝෙන විය අජ්ඣොත්ථරි. දෙවො අවිච්ඡිනධාරං වස්සන්තො මුහුත්තෙනෙව ජෙතවනපොක්ඛරණිං පූරෙසි ධුරසොපාණං ආහච්ච උදකං අට්ඨාසි.

සත්ථා පොක්ඛරණියං නහායිත්වා රත්තදුපට්ටං නිවාසෙත්වා කාසඛණ්ඩකං බන්ධිත්වා සුගතමහාචීවරං එකංසගතං කත්වා භික්ඛු සඞ්ඝපරිවුතෝ ගන්ත්වා ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ නිසීදිත්වා භික්ඛූසඞ්ඝස්ස වත්තෙ දස්සිතෙ උට්ඨාය මණ්ඩොපාණ එලකෙ ඨත්වා භික්ඛූසඞ්ඝස්ස ඔවාදං දත්වා උය්‍යොජෙත්වා සුරභි ගන්ධකුටිං පවිසිත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙත්වා සායණ්හසමයෙ ධම්මසභාගං සන්නිපතිතානං භික්ඛූනං පස්සථාවුසො! දසබලස්ස ඛන්තිමෙත්තානුද්දයසම්පත්තිං විවිධසස්සෙසු මිලායනෙතසු නානාජලාසයෙසු සුස්සනෙතසු මච්ඡකච්ඡපෙසු මහාදුක්ඛං පාපුණනෙතසු කාරුඤ්ඤං පටිච්ච මහාජනං දුක්ඛා මොචෙස්සාමීති උදක සාටිකං නිවාසෙත්වා ජෙතවනපොක්ඛරණියා ඛුරසොපාණෙ ඨත්වා මුහුත්තෙකන සකලකොසලරට්ඨං මහොඝෙන ඔපිලාපෙන්තො විය දෙවං වස්සාපෙත්වා මහාජනං කායිකචෙතසිකදුක්ඛතො මොචෙත්වා විහාරං පවිට්ඨාති කථාය වත්තමානාය ගන්ධකුටිතො නික්ඛම්ත්වා ධම්මසභං ආගන්ත්වා කායගුත්ති භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නි සින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! තථාගතො ඉදානෙව මහාජනෙ කිලමන්තෙ දෙවං වස්සාපෙසි පුබ්බෙ තිරච්ඡාන යොනියං නිබ්බත්තිත්වා මච්ඡරාජකාලෙපි වස්සාපෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ ඉමස්මිංයෙව කොසලරට්ඨෙ ඉමිස්සාව සාවත්ථියා ඉමස්මිං යෙව ජෙතවනපොක්ඛරණිට්ඨානෙ එකා වලලිගහණපරිකඛිත්තා[1] කන්දරා අහොසි. තදා බොධිසත්තො මච්ඡයොනියං නිබ්බත්තිත්වා මච්ඡගණපරිවුතො තත්ථ පටිවසති. යථා පන ඉදානි එවමෙවං තදාපි තස්මිං රට්ඨෙ දෙවෙ න වස්සි. මනුස්සානං සස්සානි මිලායිංසු. වාපිආදිසු උදකං ඡිජ්ජි. මච්ඡකච්ඡපා කලලගහණං පවිසිංසු. ඉමිස්සාපි කන්දරාය මච්ඡා කලලගහණං පවිසිත්වා තස්මිං තස්මිං ඨානෙ නිලීයිංසු. කාකාදයො තුණ්ඩෙන කොට්ටෙත්වා නීහරිත්වා ඛාදිංසු.

බොධිසත්තො ඤාතිසඞ්ඝස්ස තං ව්‍යසනං දිස්වා ඉමං හි එතෙසං දුක්ඛං ඨපෙත්වා මං අඤ්ඤො මොචෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි, සච්චකිරියං කත්වා දෙවං වස්සාපෙත්වා ඤාතකෙ මරණදුක්ඛා මොචෙස්සාමීති කාලවණ්ණං කදලිං විධා වියූහිත්වා නික්ඛම්ත්වා අඤ්ඤතරරුක්ඛසාරඝටිකවණ්ණමහාමච්ඡං සුඛතලොහිතඛණ්ඩමණ්ඩි සදිසානි අක්ඛීනි උම්මීලෙත්වා ආකාසං උල්ලොකෙත්වා පජ්ජුන්නං දෙවරාජස්ස සද්දං දත්වා භො පජ්ජුන්න! අහං ඤාතකෙ නිස්සාය දුක්ඛිතො, ත්වං මයි සීලවන්තෙ කිලමන්තෙ කස්මා දෙවං න වස්සා පෙසි? මයා සමානජාතිකානං ඛාදනට්ඨානෙ නිබ්බත්තිත්වා තණ්ඩුලපමාණම්පි මච්ඡං ආදිං කත්වා ඛාදිතපුබ්බා නාම නත්ථි, අඤ්ඤෙපි

1. ඉ. වලලිගහණා. සී. වලලිගහණා.

මේ පාණේ **ජීවිතා න වොරොපිතපුබ්බා, ඉමිනා සච්චේන දෙවං වස්සාපෙත්වා සුතිසඞ්ඝං මේ දුක්ඛා මොචෙහීති වත්වා පරිචාරක චෙටකං ආණාපෙන්තෝ විය පජ්ජුන්නං දෙවරාජානං ආලපන්තෝ ඉමං ගාථමාහ :-**

අභිජ්ඣනය පජ්ජුන්න! නිධිං කාකස්ස නාසය,
කාකං සොකාය රන්ධෙහි මඤ්ච සොකා පමොචයාති.

තත්ථ-අභිජ්ඣනය පජ්ජුන්නාති පජ්ජුන්නා වුච්චති මෙඝෝ, අයං පන මෙඝවසෙන ලද්ධනාමං වස්සවලාහකදෙවරාජානං ආලපති. අයං කිරස්ස අධිපපායෝ. දෙවෝ නාම අනභිජ්ඣනන්තෝ විජ්ජුතා අනිච්ඡාරෙන්තෝ වස්සන්තෝපි න සොභති, තස්මා ත්වං අභිජ්ඣනන්තෝ විජ්ජුතා නිච්ඡාරෙන්තෝ වස්සාපෙහීති. **නිධිං කාකස්ස නාසයාති** කාකා තාලපලං පවිසිත්වා ඨිතෙ මච්ඡේ තුණ්ඩෙන කොට්ටෙත්වා නීහරිත්වා ඛාදන්ති, තස්මා නෙසං අන්තෝ තාලපලෙ මච්ඡා නිධීති වුච්චන්ති, තං කාකසඞ්ඝස්ස නිධිං දෙවං වස්සාපෙන්තෝ උදකෙන පටිච්ඡාදෙත්වා නාසෙහීති. **කාකං සොකාය රන්ධෙහීති** කාකසඞ්ඛෝ ඉමිස්සා කන්දරාය උදකෙන පූරණත්ථාය මච්ඡෙ අලභමානෝ සොචිස්සති, තං කාකගණං ත්වං ඉමං කන්දරං පූරෙන්තෝ සොකාය රන්ධෙහි, සොකස්සත්ථාය පාපය යථා අන්තෝ නිජ්ඣාන ලක්ඛණං සොකං පාපුණාති එවං කරොහීති අත්ථෝ. **මඤ්චු සොකා පමොචයාති** එත්ථ වකාරෝ සම්පිණ්ඩනත්ථෝ, එවං මං ච මම සුතකෙ ච සබ්බෙව ඉමම්හා මරණසොකා මොචෙහීති. එවං බොධිසත්තෝ පරිචාරකචෙටකං ආණාපෙන්තෝ විය පජ්ජුන්නං ආලපිත්වා සකලකොසලරට්ඨෙ මහාවස්සං වස්සාපෙත්වා මහාජනං මරණදුක්ඛා මොචෙත්වා ජීවිතපරියොසානෙ යථාකම්මං ගතෝ.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! තථාගතෝ ඉදානෙව දෙවං වස්සාපෙති, පුබ්බෙපි මච්ඡයොනියං නිබ්බත්තෙත්වා වස්සාපෙසියෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. **තදා මච්ඡගණෝ** බුද්ධපරිසා අහොසි, පජ්ජුන්නදෙවරාජා **ආනන්දෝ, මච්ඡරාජා** පන අහමෙවාති.

මච්ඡජාතකං.

---

1. 8. 6.

අසංකියොමහි 'ආරම්මයිති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං සාවත්ථිවාසිං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සොතාපන්නෝ අරියසාවකෝ. කෙනචිදෙව කාරණීයෙන එකෙන සකට සත්ථවාහෙන සද්ධිං මග්ගං පටිපජ්ජිත්වා එකස්මිං අරඤ්ඤට්ඨානෙ සකටානි මොචෙත්වා ඛන්ධාවාරබන්ධෙ කතෙ සත්ථවාහස්ස අවිදූරෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ වඩ්ඪමානි. අථත්තනෝ කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා

පඤ්චසතා චොරා ඛණ්ඩාචාරං විලුම්පිස්සාමාති ඛත්තුමුඤ්චාරාදිකත්තා තං ඨානං පරිවාරයිංසු. උපාසකොපි වඩ්ඪකිගෙවෙ චොරා තං දිස්වා අද්ධා එස ඛණ්ඩාචාරං රක්ඛකෝ භවිස්සති, ඉමස්ස කිඤ්චාපි ඔකාසං න දස්සාම සචෙ පන විලුම්පිස්සාමාති අජ්ඣාචරිතුං අසක්කොනතා තත්ථ තත්ථෙව අට්ඨංසු. සොපි උපාසකෝ පඨමයාමෙපි මජ්ඣිමයාමෙපි පච්ඡිමයාමෙපි වඩ්ඪකිසදිසෙනෙව අධිට්ඨාසි. පච්චූසකාලෙ ජානෙ චොරා ඔකාසං අලභනතා ගණ්හිතෙ පාසාණමුග්ගරාදයෝ ඡඩ්ඩෙත්වා පලායිංසු. උපාසකොපි අත්තනෝ කම්මං නිට්ඨාපෙත්වා පුන සාවත්ථිං ආගන්ත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා භගවෙ! අහං අත්තානං රක්ඛමානා පරං රක්ඛිතා භොමහීති පුච්ඡි. ආම උපාසක! අත්තානං රක්ඛන්තෝ පරං රක්ඛති, පරං රක්ඛන්තෝ අත්තානං රක්ඛතීති. සෝ සාධු සුභාසිතමිදං භගවෙ! භගවතා, අහං එකෙන සත්ථාහෙන සද්ධිං මග්ගං පටිපන්නෝ රුක්ඛමූලෙ වඩ්ඪකිසදිසෙනෙව මං රක්ඛිස්සාමීති සකලසත්ථං රක්ඛිතන්ති ආහ. සත්ථා උපාසක! පුබ්බෙපි පණ්ඩිතා අත්තානං රක්ඛන්තා පරං රක්ඛිංසූති වත්වා තෙන යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තෝ කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තෙ වසන්තෝ ලොණම්බිල සෙවනත්ථාය ජනපදං ආගන්ත්වා ජනපදචාරිකං චරන්තෝ එකෙන සත්ථවාහෙන සද්ධිං මග්ගං පටිපජ්ජිත්වා එකස්මිං අරඤ්ඤට්ඨානෙ සත්ථෙ නිවිට්ඨෙ සත්ථතෝ අවිදූරෙ ඣානසුඛෙන වීතිනාමෙන්තෝ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ වඩ්ඪකිසදිසෙනෙව අධිට්ඨාසි. අථ ඛො පඤ්චසතා චොරා සායමාසභත්තස්ස භුත්තකාලෙ තං සකටසත්ථං විලුම්පිස්සාමාති ආගන්ත්වා පරිවාරයිංසු. තෙ තං තාපසං දිස්වා සචෙ අයං අම්හෙ පස්සිස්සති සත්ථවාසිකානං ආරොචෙස්සති එතස්ස නිද්දුපගත වෙලාය විලුම්පිස්සාමාති තත්ථෙව අට්ඨංසු. තාපසොපි සකලම්පි රත්තිං වඩ්ඪකිසදිසෙනෙව. චොරා ඔකාසං අලභිත්වා ගහිතගහිතෙ මුග්ගරපාසාණෙ ඡඩ්ඩෙත්වා සකටසත්ථවාසීනං සද්දං දත්වා හොථ සත්ථවාසිකා! සචෙ එස රුක්ඛමූලෙ වඩ්ඪකිමණකතාපසොපි අජ්ජ නාභවිස්ස සබ්බෙ මහාවිලොපං පත්තා අභවිස්සථ සෙව තාපසස්ස මහාසක්කාරං කරෙය්‍යාථාති වත්වා පක්කමිංසු. තෙ පහාතායඤ්ච රත්තියා චොරෙහි ඡඩ්ඩිතෙ මුග්ගර පාසාණෙ දයෙ දිස්වා භීතා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා භගවෙ! දිට්ඨා වො චොරාති පුච්ඡිංසු. ආමාවුසො! දිට්ඨාති. භගවෙ! එත්තකෙ වො චොරෙ දිස්වා භයං වා සාරජ්ජං වා න උප්පජ්ජිත්ථ? බොධිසත්තා ආවුසො! චොරෙ දිස්වා භයං නාම අඛනස්ස හොති අහං පන නිද්ධනො, සබ්බෙ කිං හාපෙස්සාම්? මය්හං හි ගාමෙපි අරඤ්ඤෙපි වසන්තස්ස භයං වා සාරජ්ජං වා නත්ථීති වත්වා තෙසං ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ :-

අසඞ්කියොමහි ගාමමහි අරඤ්ඤස්මිං නාහං මෙ භයං,
උජ්ජුමග්ගං සමාරුළ්හා මෙත්තායථ කරුණායථ චාති.

තත්ථ-**අසඞ්කියොමහි ගාමමහීති** සඞ්කායථ නියුත්තෙසු පතිට්ඨිතොති සඞ්කියෙසු, න සඞ්කියෙසු අසඞ්කියෙසු, අහං ගාමෙ වසන්තොපි සඞ්කායථ අපගතත්තා අසඞ්කියෙසු නිබ්භයෙසු නිරාසඞ්කොති දීපෙති. **අරඤ්ඤස්මිං** ගාමඝාමූපචාරවිනිමුත්තෙ ඨානෙ. **උජ්ජුමග්ගං සමාරුළ්හා මෙත්තායථ කරුණායථ චාති** අහං තිකචතුක්කජ්ඣානිකාභි මෙත්තාකරුණාභි කායවංකාදිවිරහිතං උජුං බ්‍රහ්මලොකගාමිමග්ගං ආරුළ්හොති වදති. අථ වා පරිසුද්ධසීලතායථ කායවඞ්කාදිවිරහිතං උජුං දෙවලොකමග්ගං ආරුළ්හොමහීති දස්සෙන්තො තතොපි උත්තරිං මෙත්තායථ කරුණායථ ච පතිට්ඨිතත්තා උජුං බ්‍රහ්මලොකමග්ගම්පි ආරුළ්හොමහීතිපි දස්සෙති අපරිහීනජ්ඣානස්ස හි එකන්තෙනෙව බ්‍රහ්මලොකපරායණත්තා මෙත්තාකරුණාදයො උජුමග්ගා නාම.

එවං බොධිසත්තො ඉමායථ ගාථායථ ධම්මං දෙසෙත්වා තුට්ඨචිත්තෙහි තෙහි මනුස්සෙහි සක්කතපූජිතො යාවජීවං චත්තාරෙ බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සත්ථවාහිනො බුද්ධපරිසා අහෙසුං, තාපසො පන අහමෙවාති.

අසංකියජාතකං.

---

1. 8. 7.

ලාපුන් ඡිදනහීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සොළස මහාසුපිනෙ ආරබ්භ කථෙසි. එකදිවසං කිර කොසලමහාරාජා රත්තිං නිද්දූපගතො පච්ඡිමෙ යාමෙ සොළස මහාසුපිනෙ දිස්වා භීතතසිතො පබුජ්ඣිත්වා ඉමෙසං සුපිනානං දිට්ඨත්තා කින්නුඛො මෙ භවිස්සතීති මරණභයතජ්ජිතො සයනපිට්ඨෙ නිසින්නාව්හොව චින්තෙසි. අථ නං පභාතායථ රත්තියා බ්‍රාහ්මණපුරොහිතා උපසඞ්කමිත්වා සුඛමසයිත්ථ මහාරාජාති පුච්ඡිංසු. කුතො මෙ ආචරියා සුඛං? අජ්ජාහං පච්චූසසමයෙ සොළස මහාසුපිනෙ පස්සිං සොමහි තෙසං දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය භයපරෙතා, වදෙථ ආචරියාති. සුත්වා ජානිස්සාමාති වුත්තෙ බ්‍රාහ්මණානං දිට්ඨසුපිනෙ කථෙත්වා කින්නුඛො මෙ ඉමෙසං දිට්ඨකාරණා භවිස්සතීති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා හත්ථෙ විධුනිංසු. කස්මා හත්ථෙ විධුනථාති ච වුත්තෙ කක්ඛළා මහාරාජ! සුපිනාති. කා තෙසං නිප්ඵත්ති භවිස්සතීති? රජ්ජනත්තරායො ජීවිතනත්තරායොති ඉමෙසං තිණ්ණං අනත්තරායානං අඤ්ඤතරොති. සප්පටිකම්මා අප්පටිකම්මාති? කාමං එතෙ සුපිනා අනිට්ඨරූපත්තා

අපපවිකමම්ා, මයං පන තෙ සපපවිකමෙම කරිස්සාම, එතෙ පවිකක මාපෙතුං අසක්කොනතානං අමහාකං සික්ඛිතභාවං තාම කිං කරිස්සතීති? කිං පන කත්වා පවිකකමාපෙස්සථාති? සබබවතුකෙකන යඤ්ඤං යජිස්සාම මහාරජාති. රාජා ඒතතසිතො තෙන හි ආචරියා මම ජීවිතං තුමහාකං හතථෙ, ඛිපපං මෙ සොත්ථිං කරොථාති ආහ.

බ්‍රාහමණා බහුං ධනං ලභිස්සාම බහුං ඛජජභොජජං ආහරාපෙස්සාමාති හටඨතුටඨා මා විනනයි මහාරාජාති රාජානං සමස්සාසෙත්වා රාජනිවෙසනා නික්ඛමිත්වා බහිනගරෙ යඤ්ඤවාටං කාත්වා බහුං වතුපපදගණෙ ථූනුපනීතෙ කත්වා පක්ඛිගණෙ සමාහරිත්වා ඉදඤ්චිදඤ්ච ලබ්භා වටටනීති පුනපපුනං සංසරනති. අථ ඛො මලලිකා දෙවී තං කාරණං ඤත්වා රාජානං උපසඞ්කමිත්වා පුචඡි කිනනු ඛො මහාරාජ! බ්‍රාහමණා පුනපපුනං සංසරනතීති? සුඛිතා එවං, අමහාකං කණණමූලෙ ආසීවිසං වරනතං න ජානාසීති. කිං එතං මහාරාජාති? මයා එවරූපා දුස්සුපිනා දිටඨා, බ්‍රාහමණා තිණණං අනතරායානං අඤ්ඤතරං පඤ්ඤයතීති වත්වා තෙසං පරිඝාතාය යඤ්ඤං යජාමාති වත්වා පුනපපුනං සංසරනතීති.

කිං පන තෙ මහාරාජ! සදෙවකෙ ලොකෙ අග්ගබ්‍රාහමණො සුපිනපවිකමමං පුවඡිතොති? කතරො පනෙස භදෙද! සදෙවකෙ ලොකෙ අග්ගබ්‍රාහමණොති? සදෙවකෙ ලොකෙ අග්ගපුග්ගලං සබබඤ්ඤුං විසුද්ධං නික්කිලෙසං මහාබ්‍රාහමණං න ජානාසි? සො හි භගවා සුපිනනතරං ඤතෙවය්‍ය; ගච්ඡ තං පුචඡ මහාරාජාති. සාධු දෙවීති රාජා විහාරං ගනත්වා සත්ථාරං වනදිත්වා නිසිදි.

සත්ථා මධුරසසරං නිච්ඡාරෙත්වා කිනනුඛො මහාරාජ! අතිපභෙව ආගතොසීති ආහ. අහං භනෙත! පච්චූසසමයෙ සොළස මහාසුපිනෙ දිසවා භීතො බ්‍රාහමණානං ආරොචෙසිං, බ්‍රාහමණා කකඛළා මහාරාජ! සුපිනා, එතෙසං පටිඝාතනත්ථාය සබබවතුකෙකන යඤ්ඤං යජිස්සාමාති යඤ්ඤං සජජෙනති, බහූ පාණා මරණභයතජජිතා, තුමෙහ ව සදෙවතෙ ලොකෙ අග්ගපුග්ගලා, අතීතානා ගතපච්චුපපනනා උපාදාය නත්ථි සො ඤෙය්‍යධම්මා යො වො ඤාණමුඛෙ ආපාථං නාගච්ඡති, එතෙසං මෙ සුපිනානං නිපඵත්තිං කථෙථ භගවාති.

එවමෙතං මහාරාජ! සදෙවකෙ ලොකෙ මං ඵපෙත්වා අඤ්ඤෙ එතෙසං සුපිනානං අනතරං වා නිපඵත්තිං වා ඤාතුං සමත්ථා නාම නත්ථි, අහං තෙ කථෙස්සාමි, අපි ච ඛො ත්වං දිටඨානුගතිමෙව සුපිනෙ කථෙහීති. සාධු! භනෙතති රාජා දිටඨානුගතිමෙනෙව කථෙනතො:-

උසභා රුක්ඛා ගාවියො ගවා ච
අස්සො කංසො සිඟාලී ච කුම්භො,
පොක්ඛරණී ච අපාක චන්දනං:-

ලාපූනි සිදනති සිලා පලවනති
මණ්ඩූකියෝ කණ්හසපෙ ගිලනති;
කාකං සුවණ්ණා පරිවාරයන්ති
තස්සවකා එළකානං භයාභිති.

ඉමං මාතිකං නික්ඛිපිත්වා කථෙසි. කථං? භන්තෙ! එකං තාව සුපිනං එවං අද්දසං වත්තාරෝ අඤ්ඤතරවණ්ණා කාළඋසභා යුජ්ඣිත්වා මාති වතුහි දිසාහි රජ්ඣභණං ආගන්ත්වා උසභයුද්ධං පස්සිස්සාමාති මහාජනෙ සන්නිපතිතෙ යුජ්ඣිත්වා කාරං දස්සෙත්වා නදිත්වා ගජ්ජිත්වා අයුජ්ඣිත්වාව පටික්කන්තා. ඉමං පඨමං සුපිනං අද්දසං. ඉමස්ස කෝ විපාකොති? මහාරාජ! ඉමස්ස විපාකෝ තෙව තාව න මම කාලෙ භවිස්සති, අනාගතෙ පන අධම්මිකානං කපණද්ධුනං අධම්මිකානං ච මනුස්සානං කාලෙ ලොකෙ විපරිවත්තමානෙ කුසලෙ ඔස්සන්නෙ අකුසලෙ උස්සන්නෙ ලොකස්ස පරිභායනකාලෙ දෙවෝ න සම්මා වස්සිස්සති මෙඝපාදෙ ච ජිරිස්සන්ති, සස්සානි මිලායිස්සන්ති, දුබ්භික්ඛං භවිස්සති, වස්සිතුකාමා විය චතූහි දිසාහි මෙඝා උට්ඨහිත්වා ඉට්ඨකාහි ආතපෙ පක්ඛිපිතානං විහිආදීනං තෙමනභයෙන අන්තොසාලෙ පවෙසිතකාලෙ පුරිසෙසු කුද්දාලපිටකභයෙන ඉට්ඨං බන්ධනත්ථාය නික්ඛන්තෙසු වස්සනාකාරං දස්සෙත්වා ගජ්ජිත්වා විජ්ජුලතා නිච්ඡාරෙත්වා තෙ උසභා විය අයුජ්ඣිත්වාව අවස්සිත්වාව පලායිස්සන්ති. අයමෙතස්ස විපාකෝ, තුය්හං පන තපපච්චයා කොචි අන්තරායෝ නත්ථි, අනාගතං ආරබ්භ දිට්ඨ සුපිනෝ එස, බ්‍රාහ්මණා පන අත්තනෝ ජීවිතවුත්තිං නිස්සාය කථෙසුන්ති. එවං ඝතෙ සුපිනස්ස නිපඨානං කත්වා ආහ දුතියං කථෙහි මහාරාජාති.

දුතියං භන්තෙ! එවං අද්දසං ඛුද්දකා රුක්ඛාවෙව ගච්ඡා ච පඤ්චඞ්ගුලික්කා විදත්තිමත්තම්පි රතනමත්තම්පි අනුග්ගතත්තාව පුප්ඵන්ති චෙව ඵලන්ති ච ඉමං දුතියං අද්දසං, ඉමස්ස කෝ විපාකෝති? මහාරාජ! ඉමස්සාපි විපාකෝ ලොකස්ස පරිහීනකාලෙ මනුස්සානං පරිත්තායුත්තකාලෙ භවිස්සති, අනාගතස්මිං හි සත්තා තිබ්බරාගා භවිස්සන්ති, අසම්පත්තවයාව කුමාරියෝ පුරිසන්තරං ගච්ඡිස්සා උතු නියෝ චෙව ගබ්භිනියෝ ච හුත්වා පුත්තධීතාහි වඩ්ඪිස්සන්ති, බුද්ධක රුක්ඛානං පුප්ඵං විය හි තාසං උතුනියාවෙව, ඵලං විය ච පුත්ත ධීතරෝ භවිස්සන්ති. ඉතොනිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි තතියං කථෙහි මහාරාජාති.

ගාවියෝ! භන්තෙ තදහු ජාතානං වච්ඡානං බීරං පිවන්තියෝ අද්දසං. අයං මෙ තතියෝ සුපිනෝ ඉමස්ස කෝ විපාකොති? ඉමස්සාපි විපාකෝ අනාගතෙ එව මනුස්සානං ජෙට්ඨාපචායිකකම්මස්ස නට්ඨ කාලෙ භවිස්සති, අනාගතස්මිං හි සත්තා මාතාපිතූසු වා ඝස්සුඝසු රෙසු වා ලජ්ජං අනුපට්ඨපෙත්වා සඝමෙව කුටුම්බං සංවිදහන්තා ව ඤාසවජ්ජනමත්තම්පි මඟලල්ලකානං දාතුකාමා දස්සන්ති අදාතු

කාමා න දස්සනාති මහල්ලකා අනාථා අසයංවසී දූරතෝ ආරාධෙන්ති ජීවිස්සනති තදහු ජාතානං වචනකානං බීරං පිවනතා මහාගාවියෝ විය. ඉතොනිදූනමපි තෙ භයා තත්ථ වතුත්ථං කථෙහීති.

ධූරවාහෙ හනෙත! ආරොහපරිණාහසම්පන්නෙන මහාගොණෙන යුගපරම්පරාය අයොජෙත්වා තරුණෙ ගොදමෙම ධූරෙ යොජෙන්ත අදදසං; තෙ ධූරං වහිතුං අසක්කොනතා ඡඩ්ඩෙත්වා අට්ඨංසු, සකටානි නපපවත්තිංසු අයං මෙ වතුත්ථො සුපිනො, ඉමස්ස කො විපාකොති? ඉමස්සාපි විපාකො අනාගතෙ එව අධම්මිකරාජූනං කාලෙ භවිස්සති, අනාගතසම්මි හි අධම්මිකනපණරාජානො පණ්ඩිතානං පවෙණිකුස ලානං කම්මං නිස්සරණසම්භානං මහාමත්තානං යසං න දස්සනති ධම්මසභායං විනිච්ඡයට්ඨානෙපි පණ්ඩිතෙ වොහාරකුසලෙ මහල්ලකෙ අමච්චෙව න ඨපෙස්සනති තබ්බිපරිතානං පන තරුණතරුණානං යසං දස්සනති, තථාරූපෙ එව ච විනිච්ඡයට්ඨානෙ ඨපෙස්සනති, තෙ රාජකම්මානිවෙව යුත්තායුත්තඤ්ච අජානන්තා නෙව තං යසං උක්ඛිපිතුං සක්ඛිස්සනති, න රාජකම්මානි නිස්සරිතුං. තෙ අසක්කොනතා කම්මධූරං ඡඩ්ඩෙස්සනති, මහල්ලකාපි පණ්ඩිතාමච්චා යසං අලභන්තා කිච්චානි නිස්සරිතුං සමත්ථාපි කිං අම්හාකං එතෙහි? මයං බාහිරකා ජාතා, අබභන්තරිකා තරුණදරකා ජානිස්සන්තීති උපපත්තානි කම්මානි න කරිස්සනති, එවං සබ්බථාපි තෙසං රාජූනං භානියෙව භවිස්සති, ධූරං වහිතුං අසමත්ථානං වච්ඡදම්මානං ධූරෙ යොජිතකාලො විය ධූරවාහානං මහාගොණානං යුගපරම්පරාය අයොජිතකාලො විය භවිස්සති. ඉතොනිදූනමපි තෙ භයං තත්ථ පඤ්චමං කථෙහීති.

හනෙත! එකං උභතෝ මුඛං අස්සං අදදසං, තස්ස විසු පස්සෙසු යවසං දෙන්ති සො ච්ඡි මුඛෙහි ඛාදති, අයං මෙ පඤ්චමො සුපිනො ඉමස්ස කො විපාකොති? ඉමස්සාපි අනාගතෙ අධම්මිකරාජකාලෙ යෙව විපාකො භවිස්සති, අනාගතසම්මි හි අධම්මිකබාලරාජානො අධම්මිකෙ ලොලමනුස්සෙ විනිච්ඡයෙ ඨපෙස්සන්ති, තෙ පාප පුග්ගලෙ සු අනාදරා බාලා සහායං නිස්සිදිත්වා විනිච්ඡයං දෙන්තා උභින්නම්පි අත්ථපච්චත්ථිකානං හත්ථතො ලඤ්චං ගහෙත්වා ඛාදිස්සන්ති අස්සො විය ච්ඡි මුඛෙහි යවසං ඉතොනිදූනමපි තෙ භයං තත්ථ ඡට්ඨං කථෙහීති.

හනෙත! මහාජනෙ සතසහස්සගඝණිකං සුවණ්ණපාතිං සම්මජ්ජිත්වා ඉධ පස්සාවං කරොහීති එකස්ස ජරසිඟාලස්ස උපනා මෙයි. තං තත්ථ පස්සාවං කරොන්තං අදදසං. අයං මෙ ඡට්ඨෝ සුපිනෝ. ඉමස්ස කො විපාකොති? ඉමස්සාපි විපාකෝ අනාගතෙ යෙව භවිස්සති අනාගතසම්මි හි අධම්මිකා විජාතිරාජානෝ ජානි සම්පන්නානං කුලපුත්තානං ආසංකාය යසං තදස්සනති අකුලී නෙව වඩ්ඪිස්සන්තීති එවං මහාකුලානි දුග්ගතානි භවිස්සනති ලාමක

කුලානි ඉස්සරානි. තෙ ච කුලීනපුරිසා ජීවිතුං අසක්කොන්තා ඉමෙ නිස්සාය ජීවිස්සාමාති අකුලීනානං ධීතරො දස්සන්ති, ඉති තාසං කුලධීතානං අකුලීනෙහි සද්ධිං සංවාසෝ ජරසිඟාලස්ස සුවණ්ණපාතියං පස්සාවකරණසදිසෝ භවිස්සති. ඉතොනිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි. සත්තමං කථෙහීති.

භන්තෙ! එකෝ පුරිසෝ රජ්ජුං වට්ටෙත්වා වට්ටෙත්වා පාදමූලෙ නික්ඛිපති, තෙන නිසින්නාපිඨස්ස හෙට්ඨා සයිතා එකා ජාතසිඟාලී තස්ස අජානන්තස්සෙව තං ඛාදති. එවාහං අද්දසං. අයං සත්තමෝ සුපිනෝ. ඉමස්ස කෝ විපාකොති? ඉමස්සාපි අනාගතෙයෙව විපාකෝ භවිස්සති අනාගතස්මිං හි ඉත්ථියෝ පුරිසලොලා සුරාලොලා අලංකාරලොලා විසිඛාලොලා ආමිසලොලා භවිස්සන්ති, දුස්සීලා දුරාචාරා, තා සාමිකෙහි කසිගොරක්ඛාදීනි කම්මානි කත්වා කිච්චෙන කසිරෙන සම්භතං ධනං ජාරෙහි සද්ධිං සුරම්පිවන්තා මංසඛාදං විලෙපනං ධාරයමානා අන්නපානගෙහෙ අචාරසිකම්පි කිච්චං අන්නා ලොකෙත්වා ගෙහෙ පරිභෙදූපකස්ස උපරිභාගෙන ජීවිතවුත්තිකෙහිපි ජාරෙ උපධාරයමානා සෙව වපිතබ්බයුත්තකං බීජම්පි කොට්ටෙත්වා ඛාදිත්වා ඛාදාපෙත්වා සම්පාදෙත්වා ඛාදමානා විලුම්පිස්සන්ති හෙට්ඨා පීඨකෙ නිපන්නජාතසිඟාලී විය වට්ටෙත්වා වට්ටෙත්වා පාදමූලෙ නික්ඛිත්තරජ්ජුං. ඉතොනිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි අට්ඨමං කථෙහීති.

භන්තෙ! රාජාරෙ බහූහි තුච්ඡකුම්භෙහි පරිවාරෙත්වා ඨපිතං එකං මහන්තං පූරිතකුම්භං අද්දසං, වත්තාරොපි පන වණ්ණා චතූහි දිසාහි චතූහි අනුදිසාහි ච ඝටෙහි උදකං ආහරිත්වා ආහරිත්වා පූරිතකුම්භමෙව පූරෙන්ති, පූරිතපූරිතං උදකං උත්තරිත්වා පලායති, තතොපි පුනපුනං තත්තෙව උදකං ආසිඤ්චන්ති, තුච්ඡකුම්භෙ ඔලොකෙන්තාපි නත්ථි. අයං මෙ අට්ඨමෝ සුපිනෝ. ඉමස්ස කෝ විපාකොති? ඉමස්සාපි අනාගතෙයෙව විපාකෝ භවිස්සති අන්නා ගතස්මිං හි ලොකෝ පරිභායිස්සති, රට්ඨං නිරොජං භවිස්සති, රාජානෝ දුග්ගතා කපණා භවිස්සන්ති, යෝ ඉස්සරෝ භවිස්සති තස්ස භණ්ඩාගාරෙ සතසහස්සමත්තා කහාපණා භවිස්සන්ති, තෙ එවං දුග්ගතා සබ්බෙ ජානපදෙ අත්තනොව කම්මෙ කාරෙස්සන්ති, උපද්දුතා මනුස්සා සකෙ කම්මන්තෙ ඡඩ්ඩෙත්වා රාජූනඤ්ඤෙව අට්ඨාය පුබ්බණ්ණාපරණ්ණානි ච වපන්තා රක්ඛන්තා ලායන්තා මද්දන්තා පවෙසෙන්තා උච්චුකෙඛත්තානි කරොන්තා යන්තානි කරොන්තා යන්තානි වාහෙන්තා ඵණිතාදීනි පචන්තා පුප්ඵාරාමෙ ච ඵලාරාමෙ ච කරොන්තා තත්ථ තත්ථ නිපජ්ජන්තානි පුබ්බණ්ණාදීනි ආහරිත්වා රඤ්ඤං කොට්ඨාගාරමෙව පූරෙස්සන්ති, අත්තනො ගෙහෙසු තුච්ඡකොට්ඨකෙසු ඔලොකෙන්තාපි න භවිස්සන්ති, තුච්ඡ තුච්ඡකුම්භෙ අන්නොලොකෙත්වා පූරිතකුම්භෙ පූරණසදිසමෙව භවිස්සති. ඉතොනිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි. නවමං කථෙහීති.

භන්තෙ! එකං පඤ්චපදුමසඤ්ඡන්නං ගම්භීරං සඛතොකිත්ථිං පොක්ඛරණිං අද්දසං, සමන්තතො දිපදචතුප්පද ඔතරිත්වා තත්ථ පාණීයං පිවන්ති. තස්සා මජ්ඣෙ ගම්භීරට්ඨානෙ උදකං ආවිලං, තීරපදෙසෙසු දිපදචතුප්පදානං අක්කමණට්ඨානෙ අච්ඡං විප්පසන්නං මනාවිලං එවාහං අද්දසං. අයමෙම නවමෝ සුපිනො. ඉමස්ස කො විපාකොති? ඉමස්සාපි අනාගතෙ එව විපාකො භවිස්සති. අනාගතසම්ං හි රාජානො අධම්මිකා භවිස්සන්ති, ජනපදිවසෙන අගතිං ගච්ඡන්තා රජ්ජං කාරෙස්සන්ති ධම්මෙන විනිච්ඡයං නාම න දස්සන්ති ලඤ්චචිත්තකා භවිස්සන්ති ධනලොලා රට්ඨවාසිකෙසු නෙසං ධනෙ මෙත්තානුද්දයා නාම න භවිස්සන්ති කක්ඛළා ඵරුසා උච්ඡුයන්තෙ උච්ඡුගණ්ඩිකා විය මනුස්සෙ පිළෙන්තා පිළෙන්තා නානප්පකාරෙහි බලිං උප්පාදෙත්වා ධනං ගණ්හිස්සන්ති. මනුස්සා බලිපීළිතා කිඤ්චි දූතුං අසක්කොන්තා ගාමනිගමාදයො ඡඩ්ඩෙත්වා පච්චන්තං ගන්ත්වා වාසං කප්පෙස්සන්ති මජ්ඣිමජනපදෙ සුඤ්ඤං භවිස්සති පච්චන්තො ඝනවාසො සෙය්යථාපි පොක්ඛරණියා මජ්ඣෙ උදකං ආවිලං පරියන්තෙ විප්පසන්නං. ඉතොනිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි. දසමං කථෙහීති.

භන්තෙ! එකිස්සාගෙව කුම්භියා පච්චමානං ඔදනං අපාකං අද්දසං. අපාකන්ති විදරෙත්වා විභජිත්වා ඨපිතං විය තීහාකාරෙහි පච්චමානං එකස්මිං පස්සෙ අනිකිලින්නං හොති එකස්මිං උත්තණ්ඩුලං එකස්මිං සුපක්කන්ති. අයමෙම දසමො සුපිනො. ඉමස්ස කො විපාකොති? ඉමස්සාපි අනාගතෙගෙව විපාකො භවිස්සති අනාගතසම්ං හි රාජානො අධම්මිකා භවිස්සන්ති, තෙසු අධම්මිකෙසු රාජයුත්තාපි බ්‍රාහ්මණගහපතිකාපි නෙගමජානපදාපීති සමණ බ්‍රාහ්මණෙ උපාදාය සබ්බෙ මනුස්සා අධම්මිකා භවිස්සන්ති. තතො නෙසං ආරක්ඛදෙවතා බලිපටිග්ගාහිකා දෙවතා රුක්ඛදෙවතා ආකාසට්ඨදෙවතාති එවං දෙවතා පි අධම්මිකා භවිස්සන්ති. අධම්මික රාජූනං රජ්ජෙ වත්තා විසමා ඛරා වායිස්සන්ති, තෙ ආකාසට්ඨ විමානානි කම්පෙස්සන්ති, තෙසු කම්පිතෙසු දෙවතා කුපිතා දෙවං වස්සිතුං න දස්සන්ති. වස්සමානොපි සකලරට්ඨෙ එකපපාතෙන න වස්සිස්සති. වස්සමානොපි සබ්බත්ථ කසිකම්මස්ස වා වපකම්මස්ස වා උපකාරෙ හුත්වා න වස්සිස්සති, යථා ච රට්ඨෙ එවං ජනපදෙපි ගාමෙපි එකතළාකස්මිම්පි එකපපාතෙන න වස්සිස්සති, තළාකස්ස උපරිභාගෙ වස්සන්තො හෙට්ඨාභාගෙ න වස්සිස්සති හෙට්ඨා වස්සන්තො උපරි න වස්සිස්සති, එකස්මිං භාගෙ සස්සං අති වස්සෙන නාසෙස්සති, එකස්මිං අවස්සනෙන මිලාපෙස්සති, එකස්මිං සම්මා වස්සමානො සම්පාදෙස්සති එවං එකස්ස රඤ්ඤෙ රජ්ජෙ වුත්ත සස්සා තිප්පකාරා භවිස්සන්ති, එකකුම්භියා ඔදනො විය. ඉතොනිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි. එකාදසමං කථෙහීති.

භගවතෝ! සතසහස්සගඝණිකං වන්දනසාරං පූජිතකෙකත්ත විකකිණනෙත අද්දසං. අයං මෙ එකාදසමෝ සුපිනෝ. ඉමස්ස කෝ විපාකෝති? ඉමස්සාපි අනාගතෙ එව මයහං සාසනෙ පරිහායනෙත විපාකෝ භවිස්සති, අනාගතසම්ං හි පවවයලොලා අලජ්ජිනිකඛු බහු භවිස්සනති, තෙ මයා පවවයලොලුපපං නිමමථෙත්වා කථිතධමම දෙසනං විවරාදිවතුපවවයහෙතු පරෙසං දෙසෙස්සනති, පවවයෙහි මුඤචිත්වා නිසසරණපකෙඛ ඨිතා නිබබාණාභිමුඛං කත්වා දෙසෙතුං න සකකිස්සනති, කෙවලං මම ව්‍යඤජනසමපත්තිං චෙව මධුරසද්දං ච සුත්වා මහගඝනි චිවරාදිනි දස්සනති චෙව දුතුකාමා ව හොන්තීති දෙසෙස්සනති, අපරෙ අනතරච්ඡිවතුකකරාජවාරාදිසු නිසීදිත්වා කහාපණඩසපාදමාසකරූපාදිනිපි නිසසාය දෙසිස්සනති, ඉති මයා නිබබාණගඝණිකං කත්වා දෙසිතං ධමමං වතුපවවයත්ථාය චෙව කහාපණඩස කහාපණානං අත්ථාය ච විකකිණිත්වා දෙසෙනතා සතසහස්සගඝණිකං වන්දනසාරං පූජිතකෙකත්ත විකකිණනතා විය භවිස්සනති, ඉතෝ නිද්දනමපි තෙ භයං නත්ථි, වාදසමං කථෙහීති.

භගවතෝ! තුවඣලාපූනි උදකෙ සිදනතානි අද්දසං, ඉමස්ස කෝ විපාකෝති? ඉමස්සාපි අනාගතෙ අධම්මිකරාජකාලෙ ලොකෙ විපරිවතතනෙතගෙව විපාකෝ භවිස්සති, තදා හි රාජිනෝ ජානිසමපනනානං කුලපුතතානං යසං න දස්සනති, අකුලීනානංගෙව දස්සනති, තෙ ඉස්සරා භවිස්සනති, ඉතරෙ දළිද්දා, රාජසම්මුඛෙපි රාජවාරෙපි අමචචසම්මුඛෙපි විනිවිඡ්ඡට්ඨානෙපි තුවඣලාබුඝදීඝානං අකුලීනා කඤඤදව කථා ඔසීදිත්වා ඨිතා විය නිච්චලා සුපතිට්ඨිතා භවිස්සති, සඛඝසනතිපාතෙසුපි සඛඝකමමගණකමමට්ඨානෙසු චෙව පත්තචීවර පරිවෙණාදිවිනිවිඡ්ඡට්ඨානෙසු ච දුසසීලානං පාපපුඤඤලාභඤඤදව කථා නියාණිකා භවිස්සති න ලජ්ජීභික්ඛූනනති එවං සබබථාපි තුවඣලාපුසිදනකාලෙ විය භවිස්සති, ඉතෝ නිද්දනමපි තෙ භයං නත්ථි. තෙරසමං කථෙහීති.

භගවතෝ! මහනතමහනතා කූටාගාරපමාණා ඝනසිලා නාවා විය උදකෙ පලවමානා අද්දසං. ඉමස්ස කෝ විපාකෝති? ඉමස්සාපි කාදිසෙගෙව කාලෙ විපාකෝ භවිස්සති, තදා හි අධම්මිකරාජානෙ අකුලීනානං යසං දස්සනති තෙ ඉස්සරා භවිස්සනති කුලීනා දුඤඤතා තෙසු න කෙචි ගාරවං කරිස්සනති ඉතරෙසුගෙව කරිස්සනති රාජ සම්මුඛෙ වා අමචචසම්මුඛෙ වා විනිවිඡ්ඡට්ඨානෙ වා විනිවිඡ්ඡයකුස ලානං ඝනසිලාසදිසානං කුලපුතතානං කථා න ඔගාහිත්වා පතිට්ඨිහිස්සති. තෙසු කථෙනෙතසු කිං ඉමෙ කථෙනතීති ඉතරෙ පරිහාසමෙව කරිස්සනති, භික්ඛුසනතිපාතෙපි වුත්තපපකාරෙසු ඨානෙසු තෙව පෙසලෙ භික්ඛූ ගරුකාතබබ මඤඤිස්සනති, නාපි තෙසං කථා පරියොගාහිත්වා පතිට්ඨිහිස්සති. සිලානං පලවනකාලෙ විය භවිස්සති. ඉතෝනිද්දනමපි තෙ භයං නත්ථි. චුද්දසමං කථෙහීති.

භන්තෙ! බුද්ධකම්බුකපුප්ඵපමාණා මණ්ඩූකියො මහන්තෙ කණ්හසපෙ වෙගෙන අනුබන්ධිත්වා උපපලකාලෙ විය ඛිද්දිත්වා ඛිද්දිත්වා මංසං ඛාදිත්වා ගිලනකියො අදද්දසං. ඉමස්ස කො විපාකොති?. ඉමස්සාපි ලොකෙ පරිහායනත්ථෙ අනාගතෙ එව විපාකො භවිස්සති තදා හි මනුස්සා තිබ්බරාගජාතිකා කිලෙසානුවත්තනිකා හුත්වා තරුණතරුණානං අත්තනො හරියානං වසෙ වත්තිස්සන්ති ගෙහෙ දාසනම්ම කරාදයොපි ගොමහිංසාදයොපි හිරඤ්ඤසුවණ්ණම්පි සබ්බං තාසංයෙව ආගත්තං භවිස්සති, අත්තුකං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං වා පරිභුඤ්ජිතුං වා කඝනන්ති වුත්තෙ යත්ථ වා තත්ථ වා ගොතු කිං කුයහිම්හා ව්‍යාපාරෙන? තුවං මයහං ඝරෙ සන්තකං වා අසන්තකං වා ජානිතුකාමො ජානොහි වත්වා නානප්පකාරෙහි අක්කොසිත්වා මුඛසත්තීහි කොටෙත්වා දාසවෙටකෙ විය ච අත්තනො වසෙ කත්වා අත්තනො ඉස්සරියං පවත්තෙතිස්සන්ති. එවං මඩ්ඩකුච්ඡිපුප්ඵපමාණානං මණ්ඩූකපොතිකානං ආසීවිසෙ කණ්හසපෙ ගිලනකාලො විය භවිස්සති. ඉතො නිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි. පඨමරසමං කථෙසි.

භන්තෙ! දසහි අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතං ගාමගොචරං කාකං කඤ්චනවණ්ණතාය සුවණ්ණාති ලද්ධනාමෙ සුවණ්ණරාජහංසෙ පරිවාරෙන්තෙ අද්දසං, ඉමස්ස කො විපාකොති?. ඉමස්සාපි අනාගතෙ දුබ්බලරාජකාලෙයෙව විපාකො භවිස්සති, අනාගතස්මිං හි රාජකුලෙ හත්ථිසිප්පාදීසු අකුසලා යුද්ධෙසු අවිසාරදා භවිස්සන්ති, තෙ අත්තනො රජ්ජෙ විපත්තිං ආසංකමානා සමානජාතිකානං කුලපුත්තානං ඉස්සරියං අදත්වා අත්තනො පාදමූලිකනහාපකකප්පකාදීනං දස්සන්ති ජාතිගොත්තසම්පන්නා කුලපුත්තා රාජකුලෙ පතිට්ඨං අලභමානා ජීවිකං සණ්ඨපෙතුං අසමත්ථා හුත්වා ඉස්සරියෙ ඨිතෙ ජාතිගොත්තකුලෙ අකුලීනෙ උපඨහන්තා විවරිස්සන්ති, සුවණ්ණරාජහංසෙහි කාකස්ස පරිවාරිතකාලො විය භවිස්සති. ඉතො නිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි. දුතියසමං කථෙසි.

භන්තෙ! පුබ්බෙ දිපිනො එළකෙ ඛාදන්ති. අහං පන එළකෙ දිපිනො අනුබන්ධිත්වා මුරුමුරුති ඛාදන්තෙ අද්දසං, අථ ඤෙ තසා වකා එළකෙ දූරතො දිස්වා තාසිතා භයපත්තා හුත්වා එළකානං භයා පලායිත්වා ගුම්බගහණානි පවිසිත්වා නිලීයිංසු. ඕ කාරො පනෙත්ථ නිපාතමත්තමෙව. එවාහං අද්දසං. ඉමස්ස කො විපාකොති? ඉමස්සාපි අනාගතෙ අධම්මිකරාජකාලෙයෙව විපාකො භවිස්සති, තදා හි අකුලීනා රාජවල්ලභා ඉස්සරා භවිස්සන්ති. කුලීනා අපඤ්ඤත්තා දුග්ගතා. තෙ රාජවල්ලභා රාජානං අත්තනො කථං ගාහාපෙත්වා විනිච්ඡයඨානාදීසු බලවන්තා හුත්වා කුලීනානං පවෙණිආගතානං ඛෙත්තවත්ථාදීනි අමහාකං සන්තකානි එතානීති අභියුඤ්ජිත්වා තෙන තුම්හාකම්මහාකන්ති ආගන්ත්වා විනිච්ඡයට්ඨානාදීසු විවදන්තෙ වෙත්තලතාදීහි පහරාපෙත්වා හීවාය ගහෙත්වා අපකඩ්ඪාපෙත්වා

අත්තනෝ පමාණං න ජානාථ අමෙහි සඬිං විවදථ?ඉදානි වෝ රඤ්ඤෝ කථෙත්වා හත්ථපාදෙ ඡෙදනාදීනි කාරෙස්සාමීති සන්තජ්ජෙත්වා තෙ තෙසං භයෙන අත්තනෝ සන්තකානි වත්ථූනි තුම්හාකංයෙවෙතානි ගණ්හථාති නීහරිත්වා අත්තනෝ ගෙහානි පවිසිත්වා භීතා නිපජ්ජිස්සන්ති. පාපභික්ඛූපි පෙසලෙ භික්ඛූ යථාරුචිං විහරෙස්සන්ති තෙ පෙසලා භික්ඛූ පවිසරණං අලභමානා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ගහණට්ඨානෙසු නිලීයිස්සන්ති. එවං හීනජච්චෙහි වෙව පාපභික්ඛූහි ච උපද්දුතානං ජාතිමන්තකුලපුත්තානං වෙව පෙසලානං භික්ඛූනං ච ඵලකානං භයෙන තසාවකානං පලායන්තකාලො විය භවිස්සති. ඉතොනිදානම්පි තෙ භයං නත්ථි. අයම්පි හි සුපිනො අනාගතඤ්ඤව ආරබ්භ දිට්ඨො. බ්‍රාහ්මණා පන න ධම්මසුධම්මතාය තයි සිනෙහෙන කථිංසු බහුං ධනං ලභිස්සාමීනි ආමිසචක්ඛුතාය ජීවිතවුත්තිං නිස්සාය කථිංසූති.

එවං සත්ථා සොළසන්නං මහාසුපිනානං නිපථානිං කථෙත්වා න ඛො මහාරාජ! එතරහි ච්ඡෙඤ්ඤව ඉමෙ සුපිනෙ අදද්දස, පොරාණකරාජානොපි අදද්දංසු බ්‍රාහ්මණාපි තෙසං එවමෙව ඉමෙ සුපිනෙ ගහෙත්වා යඤ්ඤමත්ථෙ ඛිපිංසු, තතො පණ්ඩිතෙහි දිස්සොන තයෙන ගන්ත්වා බොධිසත්තං පුච්ඡිංසු. පොරාණකාපි තෙසං ඉමෙ සුපිනෙ කථෙන්තා ඉමිනාව නියාමෙන කථෙසුනති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤාවෙව සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තපදෙසෙ ඣානරතිං කීළන්තො විහරති. තදා බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො ඉමිනාව නියාමෙන ඉමෙ සුපිනෙ දිස්වා බ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා එවමෙව යඤ්ඤං යජිතුං ආරභිංසු. තෙසු පුරොහිතස්ස අන්තෙවාසී මාණවො පණ්ඩිතො ව්‍යත්තො ආචරියං ආහ ආචරිය! තුම්හෙහි මයං තයො වෙදෙ උග්ගණ්හාපිතා නනු තෙසු එකං මාරෙත්වා එකස්ස සොත්ථිකම්මස්ස කරණත්‍යාම නත්ථීති? තාත! ඉමිනා උපායෙන අම්හාකං බහුං ධනං උපජ්ජිස්සති. ත්වං පන රඤ්ඤෝ ධනං රක්ඛිතුකාමො මඤ්ඤසීති. මාණවො තෙන හි ආචරිය! තුම්හෙ තුම්හාකං කම්මං කරොථ අහං තුම්හාකං සන්තිකෙ කිං කරිස්සාමීති විවරන්තො රඤ්ඤෝ උය්‍යානං අගමාසි.

තං දිවසඤ්ඤව බොධිසත්තොපි තං කාරණං ඤත්වා අජ්ජ මයි මනුස්සපථං ගතෙ මහාජනස්ස ඛණ්ඩා මොක්ඛො භවිස්සතීති ආකාසෙන ගන්ත්වා උය්‍යානෙ ඔතරිත්වා සුවණ්ණපටිමා විය මඬ්ඩල සිලාතලෙ නිසීදි. මාණවොපි බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා පටිසන්ථාරං අකාසි, බොධිසත්තොපි තෙන

සද්ධිං මධුරපටිසන්ථාරං කත්වා කිනත්‍රුඛෝ මාණව! රාජා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙතීති පුච්ඡි. භනෙත! රාජා නාම ධම්මිකෝ අපි ච ඛෝ පන තං බ්‍රාහ්මණ අතිවෙල පකඛන්දුපෙන්ති. රාජා සොළස සුපිනෙ දිස්වා බ්‍රාහ්මණානං ආරොචෙසි. බ්‍රාහ්මණා යඤ්ඤං යජිස්සාමාති ආරද්ධා, කිනත්‍රුඛෝ භනෙත! අයං නාම ඉමෙසං සුපිනානං නිපඵත්තිති රාජානං සඤ්ඤාපෙත්වා තුම්හාකං මහාජනං භයා මොචෙතුං න වට්ටතීති? මයං ඛෝ මාණව! රාජානං න ජානාම රාජාපි අමෙහ න ජානාති. සචෙ පන ඉධාගන්ත්වා පුච්ඡෙය්‍ය කථෙය්‍යාමස්ස මයන්ති. මාණවෝ අහං භනෙත! ආනෙස්සාමි. තුම්හෙ මමාගමණං උදික්ඛන්තා මුහුත්තං නිසීදථාති බොධිසත්තං පටිජානාපෙත්වා රඤ්ඤෝ සන්තිකං ගන්ත්වා මහාරාජ! එකෝ ආකාස චාරිකෝ තාපසෝ තුම්හාකං උය්‍යානෙ ඔතරිත්වා තුම්හෙහි දිට්ඨ සුපිනානං නිපඵත්තිං කථෙස්සාමීති තුම්හෙ පක්ඛාසතීති ආහ.

රාජා තස්ස කථං සුත්වා තාවදෙව මහන්තෙන පරිවාරෙන උය්‍යානං ගන්ත්වා තාපසං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො පුච්ඡි. තුම්හෙ කිර භනෙත! මයා දිට්ඨසුපිනානං නිපඵත්තිං ජානාථාති? ආම මහාරාජාති. තෙන හි කථෙථාති. කථෙම් මහාරාජ! යථාදිට්ඨ තාව සුපිනෙ මං සාවෙහීති. සාධු භනෙන්තීති රාජා :-

උසභා රුක්ඛා ගාවියෝ ගවා ච
අස්සෝ කංසෝ සිඟාලී ච කුම්භෝ,
පොක්ඛරණී ච අපාක වන්දනං.

ලාපුනි සීදන්ති සිලා පලවන්ති
මණ්ඩූකියෝ කණ්හසප්පෙ ගිලන්ති,
කාකං සුවණ්ණා පරිවාරයන්ති
තස්සාවකා එළකානං භයා හිත්ති.

ඉත්වා පස්සෙනදිරඤ්ඤ කපිතනියාමෙනෙව සුපිනෙ කථෙසි. බොධිසත්තොපි තෙසං ඉදානි සත්ථාරා කපිතනියාමෙනෙව විස්සජ්ජිතො නිපඵත්තිං කථෙත්වා පරියොසානෙ ඉමං ඉදං කථෙසි :-

විපරියාසෝ වත්තති න ඉධමත්ථීති.

තත්‍රායං අත්ථෝ-අයං මහාරාජ! ඉමෙසං සුපිනානං නිපඵත්තිං යං පනෙත්ථ තෙසං පටිඝාතත්ථාය යඤ්ඤකම්මං වත්තති තං **විපරියාසෝ වත්තති** විපරිතතො වත්තති. විපල්ලාසෙන වත්තතීති වුත්තං හොති. කිං කාරණා? ඉමෙසං හි නිපඵත්තිං නාම ලොකස්ස විපරිවත්තනකාලෙ අකාරණස්ස කාරණන්ති ගහණකාලෙ කාරණස්ස අකාරණන්ති ඡඩ්ඩනකාලෙ අභූතස්ස භූතන්ති ගහණකාලෙ භූතස්ස අභූතන්ති ඡඩ්ඩනකාලෙ අලජ්ජිතං උස්සන්නකාලෙ ලජ්ජිතං ච පරිහීනකාලෙ හවිස්සති. **නත්ථිධ මඤ්ඤි** ඉදානි පන තව වා මම වා

කාලෙ ඉධ ඉමස්මිං පුරිසයුගෙ වත්තමානෙ එතෙසං නිපජ්ජන්ති නාම. තස්මා එතෙසං පරිඝාතාය වත්තමානං යඤ්ඤකම්මං විපල්ලාසෙන වත්තති, අලනෙතන නත්ථි තෙ ඉතොනිදානං භයං වා ඡම්භිතත්තං වාති මහාපුරිසො රාජානං සමස්සාසෙත්වා මහාජනං බන්ධිතා මොචෙත්වා පුන ආකාසෙ ඨත්වා රඤ්ඤො ඔවාදං දත්වා පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා ඉතො පට්ඨාය මහාරජ! බ්‍රාහ්මණෙහි සද්ධිං එකතො හුත්වා පසුඝාතයඤ්ඤං නාම මා යජාහි ධම්මං දෙසෙත්වා ආකාසෙ නෙව අත්තනො වසනට්ඨානං අගමාසි.

රාජාපි තස්ස ඔවාදෙ ඨිතො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සුට්ඨපච්චයා තෙ භයං නාම හරෙතං යඤ්ඤනන්ති යඤ්ඤං හාරෙත්වා මහාජනස්ස ජීවිතදානං දත්වා අනුසන්ධිං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි, මාණවො සාරිපුත්තො තාපසො පන අහමෙවාති.

පරිනිබ්බුතෙ පන භගවති සඞ්ඝනිකාරකා උසභා රුක්ඛාදීනි එකාදස පදානි අට්ඨකථං ආරොපෙත්වා "ලාපූනි"ති ආදීනි පඤ්ච පදානි එකං ගාථං කත්වා එකකනිපාතපාළිං ආරොපෙසුනන්ති.

මහාසුපින ජාතකං.

---

1. 8. 8.

උභො ධඤ්ඤාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මච්ඡරිය කොසියසෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි. රාජගහනගරස්ස කිර අවිදූරෙ සක්ඛරං නාම නිගමො, තත්ථෙකො මච්ඡරියකොසියො නාම සෙට්ඨි අසීතිකොටිවිභවො පටිවසති. සො නිණ්ණොන තෙලබින්දුමත්තම්පි නෙව පරෙසං දෙති. න අත්තනා පරිභුඤ්ජති. ඉති තස්ස තං විභවජාතං නෙව පුත්තදාරාදීනං න සමණබ්‍රාහ්මණානං අත්ථං අනුභොති. රක්ඛසපරිග්ගහිතපොක්ඛරණී විය අපරිභොගං තිට්ඨති.

සත්ථා එකදිවසං පච්චූසසමයෙ මහාකරුණාසමාපත්තිතො වුට්ඨාය සකලලොකධාතුයං බොධනෙය්‍යබන්ධවෙ ඔලොකෙන්තො පඤ්ච වත්තාළීසයොජනමත්ථකෙ වසනත්තස්ස තස්ස සෙට්ඨිනො සපජාපතිකස්ස සොතාපත්තිඵලූපනිස්සයං අද්දස. තතො පුරිමතරදිවසෙ පන රාජානං උපට්ඨාතුං රාජගෙහං ගන්ත්වා රාජුපට්ඨානං කත්වා ආගච්ඡන්තො එකං ඡාතජ්ඣත්තං ජනපදමනුස්සං කුම්මාසපූරං කපල්ලපූවං ඛාදන්තං දිස්වා තත්ථ පිපාසං උප්පාදෙත්වා අත්තනො ඝරං ගන්ත්වා විනෙසි, සවාහං කපල්ලපූවං ඛාදිතුකාමොමඤ්ඤි වක්ඛාමි බහූ මයා සද්ධිං ඛාදිතුකාමා භවිස්සන්ති, එවං මෙ බහූනි තණ්ඩුලසප්පිඵාණිතාදීනි පරික්ඛයං ගමිස්සන්ති. න කස්සචි කථෙස්සාමීති තණ්හං අධිවාසෙන්තො විචරති. සො ගච්ඡන්තො කාලෙ

උපසඬ්ඩපඬ්ඩකජාතකං ධම්මිකසත්තගහපතිකාජාතකං තතියං තණ්හං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තෝ ගබ්භං පවිසිත්වා මඤ්චකං උපගූහිත්වා නිපජ්ජි. එවං ගතොපි ධනහානිභයෙන කඤ්චි කිඤ්චි න කථෙසි.

අථ නං භරියා උපසඞ්කමිත්වා පිට්ඨිං පරිමජ්ජිත්වා කිං තෙ සාමි! අඵාසුකන්ති පුච්ඡි. න මෙ කිඤ්චි අඵාසුකං අත්ථීති. කින්නුඛො තෙ රාජා කුපිතොති? රාජාපි මෙ න කුපපතීති. අථ කිං තෙ පුත්ත ධීතාහි වා දූසකමමකරාදීහි වා කිඤ්චි අමනාපං කතං අත්ථි? එවරූපම්පි නත්ථි. කිස්මිංචි පන තෙ තණ්හා අත්ථීති? එවං වුත්තෙපි ධනහානිභයෙන කිඤ්චි අවත්වා නිස්සද්දොව නිපජ්ජි. අථ නං භරියා කථෙහි සාමි! කිස්මිං තෙ තණ්හාති ආහ. සො වචනං පරිභිලනෙන්තා විය අත්ථි මෙ එකා තණ්හාති ආහ. කිං තණ්හා සාමීති? කපල්ලපූවං ඛාදිතුකාමොම්හීති. අථ කිමත්ථං න කථෙසි? කිං ත්වං දළිද්දෙ? ඉදානි සකලඝකඛරතිගමවාසීනං පහොනකෙ කපල්ලපූවෙ පවිස්සාමීති? කිං තෙ තෙහි? තෙ අත්තනො කම්මං කත්වා ඛාදිස්සන්තීති. තෙන හි එකරච්ඡවාසීනං පහොනකෙ පවාමීති? ජානාමහන්තව මහාධනභාවනති. ඉමස්මිං ගෙහමත්තෙ සබ්බඝං පහොනකං කත්වා පවාමිනි? ජානාමහන්තව මහජ්ඣාසයභාවනති. තෙන හි තෙ පුත්තදාරමත්තස්සෙව පහොනකං කත්වා පවාමිති? කිං තෙ එතෙහිනි?කිං පන තුය්හං වමය්හං ච පහොනකං කත්වා පවාමිති?. ත්වං කිං කරිස්සසීති?. තෙන හි එකස්සෙව තෙ පහොනකං කත්වා පවාමිති? ඉමස්මිං ඨානෙ පවත්තමානං බහූ පවත්තිස්සන්ති. සකලතණ්ඩුලෙ ඨපෙත්වා භින්නතණ්ඩුලෙ ච උදුඛනකපල්ලාදීනි ච ආදාය ථොකං ඛීරසපිමධුඵාණිතං ච ගහෙත්වා සත්තභූමකස්ස පාසාදස්ස උපරි මහාතලං ආරුය්හ පව, තත්ථාහං එකකොව නිසීදිත්වා ඛාදිස්සාමීති සා සාධූනි පටිස්සුණිත්වා ගහෙතබ්බං ගාහාපෙත්වා පාසාදං අභිරුය්හ දුස්සයොගිස්සං ඡෙත්වා සෙට්ඨිං පක්කොසාපෙසි. සො ආදිතො පට්ඨාය වාරුනි පිදහනෙන්තා සබ්බවාරෙසු සුවිඤ්ඤාදයො දත්වා සත්තමං තලං අභිරුහිත්වා තත්ථපි වාරං පිදහිත්වා නිසීදි. භරියාපිස්ස උදුඛනෙ අඟිං ජාලෙත්වා කපල්ලකං ආරොපෙත්වා පූවෙ පචිතුං ආරභි.

අථ සත්ථා පාතොව මහාමොග්ගල්ලානත්තෙරං ආමන්තෙසි, එසො මොග්ගල්ලාන! රාජගහස්ස අවිදූරෙ සක්කරනිගමෙ මච්ඡරියකොසියසෙට්ඨී කපල්ලපූවෙ ඛාදිස්සාමීති අඤ්ඤදත්ථු දස්සනභයෙන සත්තභූමකපාසාදෙ කපල්ලපූවෙ පාචාපෙති ත්වං තත්ථ ගන්ත්වා තං සෙට්ඨිං දමෙත්වා නිබ්බිසෙවකං කත්වා උභොපි ජයම්පතිකෙ පූවෙව ඛීරසපිමධුඵාණිතාදිනි ච ගාහාපෙත්වා අත්තනො බලෙන ජෙතවනං ආනෙහි, අජ්ජාහං පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං විහාරෙයෙව නිසීදිස්සාමි. පූවෙහෙව භත්තකිච්චං කරිස්සාමීති ආහ. ථෙරො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තාවදෙව ඉද්ධිබලෙන තං නිගමං ගන්ත්වා තස්ස පාසාදස්ස සීහපඤ්ජරවාරෙ සුනිවත්ථො සුපාරුතො ආකාසෙයෙව මණිරූපකං විය අට්ඨාසි.

මහාසෙට්ඨිනෝ ථෙරං දිස්වාව හදයමංසං කම්පි, සෝ අහං එව රූපාකඤ්ඤව හයෙන ඉමං ඨානං ආගතෝ අයං ව ආගන්ත්වා වාතපානවාරෙ ඨිතොති ගහෙතබ්බගහණං අපස්සන්තා අගතිමහි පක්ඛිතලොණසක්කරා විය රොසෙන තථතවායනෙනා එවමාහ සමණ! ආකාසෙ ඨත්වා තාව කිං ලභිස්සසි? ආකාසෙ අපදෙ පදං දස්සෙත්වා චඞ්කමනෙනාපි නෙව ලභිස්සසීති ආහ. ථෙරෝ තස්මිං යෙව ඨානෙ අපරාපරං වඞ්කම්. සෙට්ඨි වඞ්කමනෙනා කිං ලභිස්සසි? ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදමානොපි න ලභිස්සසියෙවාති ආහ. ථෙරෝ පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසීදි. අථ නං නිසින්නෝ කිං ලභිස්සසි? ආගන්ත්වා වාතපානඋම්මාරෙ ඨිතොපි න ලභිස්සසීති ආහ. අථ ථෙරෝ උම්මාරෙ අට්ඨාසි. අථ නං උම්මාරෙ ඨිතෝ කිං ලභිස්සසි? ධම්මායනෙනාපි න ලභිස්සසියෙවාති ආහ. ථෙරෝ ධම්මාසි. සකලපාසාදෙ එකධම්මෝ අහොසි. සෙට්ඨිනෝ අක්ඛීනං සුච්චියා විජ්ඣන කාලෝ විය ජාතෝ ගෙහජ්ඣානභාවෙන පන තං පජ්ජලනෙනාපි න ලභිස්සතීති අවත්වා විත්තෙසි අයං සමණෝ සුට්ඨු ලඝුෝ අලඹා න ගම්ස්සති. එකමස්ස පුවං දස්සෙස්සාමීති හරියං ආහ. හදෙ! එකං බුද්ධපුවං පච්චා සමණස්ස දත්වා උය්‍යොජෙහි නන්ති.

සා ථොකඤ්ඤව පිට්ඨිං කපල්ලපාතියං පක්ඛිපි මහාපුවෝ භුත්වා සකලං පාතිං පූරෙත්වා උද්ධුමාතෝ අට්ඨාසි. සෙට්ඨි තං දිස්වා බහුං තථා පිට්ඨං ගණ්හිත. හවිස්සතීති සයමෙව දබ්බිකරණෙන ථොකං පිට්ඨං ගහෙත්වා පක්ඛිපි. පුවෝ පුරිමපුවතෝ මහන්තතරෝ ජාතෝ, එවං යං යං පවත්ති සෝ සෝ මහන්තමහන්තොව හොති.

සෝ නිබ්බින්නෝ හරියං ආහ හදෙ! ඉමස්ස එකං පුවං දෙහීති තස්සා පච්ඡිතෝ එකං පුවං ගණ්හනතියා සබ්බෙ එකාබද්ධා අලිලීයිංසු. සා සෙට්ඨිං ආහ. සාමි! සබ්බෙ පුවා එකතෝ ලඹා විසුං කාතුං න සක්කොමීති. අහං කරිස්සාමීති සෝපි කාතුං නාසක්කි. උභොජනා කොටියං ගහෙත්වා කඞ්ඝන්තාපි වියොජෙතුං නාසක්කිංසුයෙව අථස්ස පුවෙහි සද්ධිං වායමන්තස්සෙව සරිරතෝ සෙදා මුච්චිංසු. පිපාසා ච පවිජ්ජි.

තතෝ හරියං ආහ. හදෙ! න මෙ පුවෙහි අත්ථෝ පච්ඡියා සද්ධිංයෙව ඉමස්ස භික්ඛුස්ස දෙහීති. සා පච්ඡිං ආදාය ථෙරං උප සඞ්කම්. ථෙරෝ උභින්නම්පි ධම්මං දෙසෙසි. තිණ්ණං රතනානං ගුණෙ කථෙසි. අත්ථි දින්නං අත්ථි යිට්ඨන්ති ඤාදීනං ඵලං ගගන තලෙ චන්දං විය දස්සෙසි. තං සුත්වා පසන්නචිත්තෙනා සෙට්ඨි හනෙත! ආගන්ත්වා ඉමස්මිං පල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා පුවෙ පරිභුඤ්ජථාති ආහ.

ථෙරෝ මහාසෙඨි! සම්මාසම්බුද්ධෝ පුවෙ ඛාදිස්සාමීති පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං විහාරෙ නිසින්නෝ තුම්හාකං රුචියා සති සෙඨි හරියං පුවෙව ඛීරාදීනි ච ගණ්හාපෙථ සප්පි සනතික්කං ගම්ස්සාමාති

ආහ. කහං පන භන්තෙ! එතරහි සත්ථාති? ඉතෝ පඤ්චවත්තාළිස යොජනමත්ථකෙ ජෙතවනවිහාරෙ සෙටඨීති. භන්තෙ! කාලං අන තික්කමිත්වා එත්තකං අද්ධානං කථං ගම්ස්සාමාති? මහාසෙට්ඨි! තුම්හාකං රුචියා සති අහං වො අත්තනො ඉද්ධිබලෙන නෙස්සාමි, තුම්හාකං පාසාදෙ සොපාණසීසං අත්තනො ඨානෙයෙව භවිස්සති සොපාණපරියොසානං පන ජෙතවනවාරකොට්ඨකෙ භවිස්සති. උපරි පාසාදා හෙට්ඨාපාසාදං ඔතරණකාලමත්තෙන වො ජෙතවනං නෙස්සාමිති. සො සාධූ භන්තෙති සම්පටිච්ඡි. ථෙරො සොපාණ සීසං තත්ථෙව කත්වා සොපාණපාදමූලං ජෙතවනවාරකොට්ඨකෙ හොතූති අධිට්ඨාසි. තථෙව අහොසි.

ඉති ථෙරෙ සෙට්ඨිං ච සෙඨිභරියං ච උපරිපාසාදා හෙට්ඨා ඔතරණකාලතො ඛිප්පතරං ජෙතවනං සම්පාපෙසි. තෙ උභොපි සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා කාලං ආරොචෙසුං. සත්ථා භත්තගඟං පවි සිත්වා පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ නිසීදි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන, මහා සෙට්ඨි බුද්ධප්පමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දක්ඛිණොදකං අදාසි. භරියා තථා ගතස්ස පත්තෙ පූවෙ පතිට්ඨාපෙසි. සත්ථා අත්තනො ඨාපනමත්තං ගණ්හි. පඤ්චසතා භික්ඛූපි තථෙව ගණ්හිංසු. සෙට්ඨි ඛීරසපිමධු සක්කරා දදමානො අගමාසි.

සත්ථා පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං භත්තකිච්චං නිට්ඨාපෙසි, මහාසෙට්ඨිපි සද්ධිං භරියාය ඨාවදත්ථං ඛාදි, පූවානං පරියොසානමෙව න පඤ්ඤායති, සකලවිහාරෙ භික්ඛූනං ච විඤ්ඤාදනං ච දිනෙනපි පරියනෙතා න පඤ්ඤායති. භන්තෙ! පූවා පරික්ඛයං න ගච්ඡන්තීති භගවතො ආරොචෙසුං, තෙන හි ජෙතවනවාරකොට්ඨකෙ ඡඩ්ඩෙථාති. අථ නෙ වාරකොට්ඨකස්ස අවිදූරෙ පබ්භාරඨානෙ ඡඩ්ඩෙසිංසු අජ්ජාපි තං ඨානං භපල්ලපූවපබ්භාරනෙත්වෙව පඤ්ඤායති, මහාසෙට්ඨි සහ භරියාය භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. භගවා අනුමොදනං අකාසි, අනුමොදනාපරියොසානෙ උභොපි සොතා පත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය සත්ථාරං වන්දිත්වා වාරකොට්ඨකෙ සොපාණං ආරුය්හ අත්තනො පාසාදෙයෙව පතිට්ඨහිංසු.

තතොපට්ඨාය මහාසෙට්ඨි අසීතිකොටිධනං බුද්ධසාසනෙයෙව විකිරි. පුන දිවසෙ සම්මාසම්බුද්ධෙ සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා ජෙතවනං ආගම්ම භික්ඛූනං සුගතොවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පවිසිත්වා පතිසල්ලීනෙ සායණ්හසමයෙ ධම්මසභායං සන්නිපතිත්වා භික්ඛූ පසංසාවුසො! මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්සානුභාවං මච්ඡරියසෙට්ඨිං මූහුත්තෙනෙව දමෙත්වා නිබ්බිසෙවනං කත්වා පුබ්බෙ ගාහාපෙත්වා ජෙතවනං ආනෙත්වා සත්ථු සම්මුඛං කත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨා පෙසි, අහො! මහානුභාවො ථෙරොති ථෙරස්ස ගුණකථං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නි සින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ! කුලදමකෙන

නාම භික්ඛුනා කුලං අභිහෙඨෙතබ්බං අකිලමෙන්තා පුප්ඵතෝ රෙණුං ගණ්හනෙන්න භමරෙන විය උපසඞ්කමිත්වා බුද්ධගුණෙ ජානාපෙන්තා බබ්භනති වත්වා ථෙරං පසංසන්තෝ :-

"යථාපි භමරෝ පුප්ඵං වණ්ණගන්ධං අහෙඨයං,
පලෙති රසමාදාය එවං ගාමෙ මුනී චරෙ"ති. a

ඉමං ධම්මපදෙ ගාථං වත්වා උත්තරිම්පි ථෙරස්ස ගුණං පකාසෙතුං න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව මොග්ගල්ලානෙන මච්ඡරියසෙට්ඨි දමිතෝ, පුබ්බෙපි තං දමෙත්වා කම්මඵලසම්බන්ධං ජානාපෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසියං ඉලලීසෝ නාම සෙට්ඨි අහොසි අසීතිකොටිවිභවෝ පුරිසදොස සමන්නාගතෝ ඛෙත්තෝ කුණ්ඩ විසමඅක්ඛමණ්ඩලෝ අස්සදොඩ අපප සන්නෝ මච්ඡරී, නෙව අඤ්ඤසං දෙති න සයං පරිභුඤ්ජති රක්ඛස පරිග්ගහිතපොක්ඛරණි විය සස්ස ගෙහං අහොසි. මාතාපිතරෝ පනස්ස යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා දාසකා දානපතිනෝ, සෝ සෙට්ඨිට්ඨානං ලභිත්වාගෙව කුලවංසං තාසෙත්වා දානසාලං ඛිපාපෙත්වා යාවජෙ පොථෙත්වා නික්කඩ්ඪිත්වා ධනමෙව සණ්ඨාපෙසි. සෝ එකදිවසං රාජූපට්ඨානං ගන්ත්වා අත්තනෝ ඝරං ආගච්ඡන්තෝ එකං මග්ග කිලන්තං ජානපදමනුස්සං එකං සුරාවාරකං ආදාය පිවන්තෙ නිසි දිත්වා අම්බිලසුරාය කොසකං පූරෙත්වා පූරෙත්වා පුනිමච්ඡකෙන උත්තරිභඞ්ගෙන පිවන්තං දිස්වා සුරං පාතුකාමෝ හුත්වා විනෙතුසි.

සචාහං සුරං පිවිස්සාමි මයි පිවන්තෙ බහූ පිවිතුකාමා භවිස්සන්ති එවං මෙ ධනපරික්ඛයෝ භවිස්සතීති. සෝ තණ්හං අධිවාසෙන්තෝ විවරිත්වා ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තෝ විහතකප්පාසෝ විය පණ්ඩුසරීරෝ අහොසි ධම්මසංවෙගතෙජෝ ජාතෝ. අථෙකදිවසං ඔඛභං පවිසිත්වා මඤ්චකං උපගුහිත්වා නිපජ්ජි. තමෙනං භරියා උපසඞ්කමිත්වා පිට්ඨිං පරිමජ්ජිත්වා කින්නු සාමි! අථාස්සුකන්ති පුච්ඡි. සබ්බං භෙට්ඨා කථිතනියාමෙනෙව වෙදිතබ්බං. තෙන හි එකකසෙසෙව තෙ පහොනකං සුරං කරොමීති පන වුත්තෙ ගෙහෙ සුරාය කාරියමානාය බහූ පච්චාසිංසන්ති. අන්තරාපණතෝ ආහරාපෙත්වාපි න සක්කා ඉධ නිසින්නෙනෙව පානුන්ති මාසකමත්තං දත්වා අන්තරාපණතෝ සුරාවාරකං ආහරාපෙත්වා වෙටකෙන ගාහාපෙත්වා නගරා නික්ඛම්ම නදීතීරං ගන්ත්වා මහාමග්ගසම්මෙ එකං ගුම්බං පවිසිත්වා සුරාවාරකං ඨපාපෙත්වා ගච්ඡ තෙනති වෙටකං දූරෙ නිසීදාපෙත්වාකෝසකං පූරෙත්වා සුරං පානුං ආරභි.

පිතාපනස්ස දානාදීනං පුඤ්ඤානං කතත්තා දෙවලොකෙ සක්කෝ හුත්වා නිබ්බත්තති. සෝ තස්මිං ඛණෙ පවත්තන්ති ඤත්වා මෙ දානග්ගං උද්ධරා නොති ආවජ්ජෙන්තෝ තස්ස ව අපපවත්තිං ඤත්වාස්ස ච

a. ධම්මපද-පුප්ඵවග්ග.

කුලවංසං නාසෙන්ති දුනසාලං කිංපෙන්ති යාවකෙ නික්කඩ්ඪන්ති මවජරියභාවෙ පතිට්ඨාය අඤ්ඤසඃ දුතබ්බං හවිස්සතීති භයෙන ගුම්බං පවිසිත්වා එකකසෙව සූරං පිවනභාවඤ්ච දිසවා ගවජාමි තං සඤ්ඤාහෙත්වා දමෙත්වා කම්මඵලසම්බන්ධං ජානාපෙත්වා දුතං දූපෙත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තනාරහං කරොමීති මනුසසපථං ඔතරිත්වා ඉලලීසසෙටඨිනා නිබ්බිසසං ඛඤ්ජකුණිං විසමවකඛුලං අත්තභාවං නිම්මිණිත්වා රාජගහනගරං පවිසිත්වා රඤ්ඤ නිවෙසන වාරෙ ඨත්වා අත්තනො ආගතභාවං ආරොචාපෙත්වා පවිසනත්ථ වුතෙත පවිසිත්වා රාජානං වන්දිත්වා අට්ඨාසි.

රාජා කිං මහාසෙට්ඨි! අවෙලාය ආගතොසීති ආහ. ආගතොම්හි දෙව! ඝරෙ මෙ අසිතිකොටිමත්තං ධනං අත්ථි, තං දෙවො ආහ රාපෙත්වා අත්තනො භණ්ඩාගාරෙ පූරාපෙතුති. අලං මහාසෙට්ඨි! තව ධනතො අම්හාකං ගෙහෙ බහුතරං ධනන්ති. සචෙ දෙව! තුම්හාකං කම්මං නත්ථි. යථාරුචියා නං ගහෙත්වා දුතං දමේති. දෙහි මහාසෙට්ඨීති. සො සාධු දෙවාති රාජානං වන්දිත්වා නික්ඛමිත්වා ඉලලීසසෙට්ඨිනො ගෙහං අගමාසි, සබ්බ උපට්ඨාකමනුසසා පරිවාරෙසුං එකොපි නාසං ඉලලීසොති ජානිතුං සමත්ථො නත්ථි. සො ගෙහං පවිසිත්වා අනෙකාඋමමාරෙ ඨත්වා දෙවාරිකං පකෙකාසාපෙත්වා යො අඤ්ඤසමයා සමාතරුපො ආගන්ත්වා මමෙතං ගෙහන්ති පවිසිතුං ආගච්ඡති තං පිට්ඨියං පහරිත්වා නීහරෙය්‍යාථාති වත්වා පාසාදං ආරුය්හ මහාරහෙ ආසනෙ නිසිදිත්වා සෙට්ඨිහරියං පකෙකාසාපෙත්වා සිතාකාරං දසෙසත්වා භද්දෙ! දුතං දෙමාති ආහ. තසස තං වචනං සුත්වාව සෙට්ඨිහරියා ච පුත්තධිතරො ච දාසකම්මකරා ච එත්තකං කාලං දුතං දාතුං චිත්තමපි නත්ථි, අජ්ජ පන සූරං පිවිත්වා මුදුචිත්තෙතා හුත්වා දාතුකාමා ජාතා හවිස්සන්තීති චින්තෙසුං.

අථ නං සෙට්ඨිහරියා යථාරුචියා දෙථ සාමීති ආහ. තෙන හි හෙරිවාදකං පකෙකාසාපෙත්වා සුවණ්ණරජතමණිමුත්තාදීහි අඤ්ඤා ඉලලීසසෙට්ඨිසස ඝරං ගච්ඡන්තූති සකලනගරෙ හෙරිං චරාපෙසීති. සා තථා කාරෙසි. මහාජනො පඤ්ඤත්තකාදීනි ගහෙත්වා වාරෙ සන්නිපති. සකෙකා සත්තරතනපූරෙ ගබ්භ විව රාපෙත්වා කුම්භාකං දම්මි යාවදත්ථං ගහෙත්වා ගවජ්ඨාති ආහ. මහාජනො ධනං නීහරිත්වා මහාතලෙ රාසිං කත්වා ආහතභාජනානි පූරෙත්වා ගවජ්ජි.

අඤ්ඤතරො ජනපදමනුසසො ඉලලීසසෙට්ඨිනො ගොණෙ තසසෙව රථෙ යොජෙත්වා සත්තහි රතනෙහි පූරෙත්වා නගරා නික්කම්ම මහාමග්ගං පටිපජ්ජිත්වා තසස ගුම්බසස අවිදූරෙන රථං පාජෙනෙතා වසසසතං ජීව සාමි! ඉලලීසසෙට්ඨි! තනනිසසාධුනි මෙ යාවජීවං කම්මං අකත්වා ජීවිතබ්බං ජාතං, තවෙව රථෝ, තවෙව ගොණා, තවෙව ගෙහෙ සත්තරතනානි; නෙව මාතරා

දිනනානි න පිතරා තනනිසසාය ලදධානි සාමිති සෙටඨිකො ගුණකථං කථෙනතො ගවජති. සො තං සදදං සුතවා සිතතසිතො විනෙතසි. අථං මම නාමං ගහෙතවා ඉදඤචිදඤව වදති. කවචිනුඛො රඤඤා මම ධනං ලොකසස දිනනානති ගුමබා නිකඛමිතවා ගොණෙව රථසමි සඤඤානිතවා අරෙ! චොරක! මඤඤා ගොණා මඤඤා රථොති වතවා ගනතවා ගොණ නාසාරජජුයං ගණහි. ගහපතිකො රථා ඔරුයහ අරෙ! දුටඨචොරක! ඉලීසමහාසෙටඨි සකලනගරසස ධනං දෙති තවං කිං අහොසිති පකඛනදිතවා අසණිං පාතෙනෙතා විය ඛනෙඩ පහරිතවා රථං ආදුය අගමාසි.

සො පුන කමපමානො උටඨාය පංසුං පුඤඤිතවා පුඤඤිතවා වෙගෙන ගනතවා රථං ගණහි. ගහපතිකො ඔතරිතවා කෙසෙසු ගහෙතවා නාමෙතවා කපපරපහාරෙහි කොටෙතවා ගලෙ ගහෙතවා ආගත මගගාභිමුඛං ඛිපිතවා පකකාමි. එතතාවතාසස සුරාමදෙ ජිරිජි.

සො කමපමානො වෙගෙන නිවෙසනචාරං ගනතවා ධනං ආදුය ගවජනෙත අමහො! කිං නාමෙතං? රාජා මම ධනං විලුමපාපෙතීති තං තං ගනතවා ගණහාති. ගහිතගහිතා පහරිතවා පාදමූලෙගෙව පාතෙනති, සො වෙදනාමතතො ගෙහං පවිසිතුං ආරභි. චාරපලා අරෙ! දුටඨගහපති! කහං පවිසසිති වංසපෙසිකාහි පොථෙතවා ගීවාය ගහෙතවා නීහරිංසු.

සො ඨපෙතවා ඉදුනි රාජානං නසති මෙ අඤඤෙ කොචි පටිසරණොති රඤඤෙ සනතිකං ගනතවා දෙව! මම ගෙහං තුමහෙ විලුමපාපෙථාති? නාහං සෙටඨි! විලුමපාපෙමි නනු තවමෙව ආගනතවා සචෙ තුමහෙ න ගණහථ අහං මම ධනං දුනං දසසාමීති නගරෙ භෙරිං චරාපෙතවා දුනං අදසීති? නාහං දෙව! තුමහාකං සනතිකං ආගවජිම්, කිං තුමෙහ මයහං මචඡරියභාවං න ජානාථ? අහං තිණගොහන තෙලබිඳුමපි න කසසචි දෙමි. යො දුනං දෙති තං පකකොසාපෙතවා විමංසථ දෙවාති.

රාජා සකකං පකකොසාපෙසි. චිනතා ජනානං විසෙසං නෙව රාජා ජානාති න අමචචා. මචඡරියසෙටඨි කිං දෙව! අයං සෙටඨි අහං සෙටඨිති ආහ. මයං න සඤඤානාම,අත්ථි තෙ කොචි සඤඤානකොති? හරියං මේ දෙවානි. හරියං පකකොසාපෙතවා කතරෙ තෙ සාමිකොති පුචඡිංසු. සා අයනති සකකසසෙව සනතිකෙ අට්ඨාසි. පුතතධීතරෙ දසසමමකරදයො පකකොසාපෙතවා පුචඡිංසු. සබබ සකකසසෙව සනතිකෙ තිට්ඨනති.

පුන සෙටඨි චිනෙතසි මයහං සීසෙ පිළකා අත්ථි කෙසෙහි පටිචඡනනා. තං බො පන කපපකො එව ජානාති තං පකකොසාපෙසසාමීති. සො කපපකො මං දෙව! සඤඤානාති තං පකකොසාපෙහීති ආහ. තසමිං පන කාලෙ බොධිසතතො තසස කපපකො අහොසි. රාජා තං පකකොසාපෙතවා ඉලීසසෙටඨිං ජානාසීති පුචඡි,

සීසං ඔලොකෙත්වා සඤ්ඤානාම් දෙවාති. තෙන හි චින්තාමපි සීසං ඔලොකෙහීති. තස්මිං ඛණෙ සකෙකා සීසෙ පිළකං මාපෙසි. බොධි සත්තොපි චින්තාමපි සීසං ඔලොකෙන්නොපි පිළකා දිසවා මහාරාජ! චිනාමපි සීසෙ පිළකා අත්තෙව නාහං එතෙසු එකස්සාපි ඉලලීස භාවං සඤ්ඤානිතුං සකෙකාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

උභො ඛඤ්ඣා උභො කුණී උභො විසමවක්ඛුලා,
උභිනනං පිළකා ජාතා නාහං පස්සාමි ඉලලීසනති.

තත්ථ-**උභොති** වෙපි ජනා. **ඛඤ්ඣාති** කුණ්ඩකපාදා. **කුණීති** කුණ්ඩහත්ථා. **විසමවක්ඛුලාති** විසමඅක්ඛිමණ්ඩලා කෙකරා. **පිළකාති** චින්තාමපි එකසමිං යෙව සීසපදෙසෙ එකසණ්ඨානාව පිළකා ජාතා. **නාහං පස්සාමීති** අහං ඉමෙසු අයං නාම ඉලලීසොති න පස්සාමි. එකස්සපි ඉලලීසභාවං න ජානාමීති අවොච.

බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා සෙට්ඨි කම්පමානො ධනසොකෙන සත්තං පවවුපට්ඨාපෙතුං අසක්කොන්තො තත්ථෙව පති. තස්මිං ඛණෙ සකෙකා නාහං මහාරාජ! ඉලලීසො සකෙකාහමස්මීති මහ තියා සකකලිලහාය ආකාසෙ අට්ඨාසි. ඉලලීසස්ස මුඛං පුඤ්ඤවා උදකෙන සිඤ්චිංසු. සො උට්ඨාය සකකං දෙවරාජානං වන්දිත්වා අට්ඨාසි. අථ නං සකෙකා ආහ. ඉලලීස! ඉදං ධනං මම සන්තකං න තව අහං හි තෙ පිතා තුවං මම පුත්තොති අහං දුනාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සකකත්තං පත්තොති එවමපන මෙ වංසං උපපරික්ඛිත්වා අදන සිලොහුත්වා මච්ඡරියෙ පතිට්ඨාය දානසාලා කාරාපෙත්වා යාවකෙ නිකඛඩිත්වා ධනමෙව සණ්ඨපෙසි, තං නෙව තුවං පරිභුඤ්ජි. න අඤ්ඤෙ. රක්ඛසපරිග්ගහිතං විය තිට්ඨති, සචෙ මෙ දානසාලා පාක නිකා නත්ථා දානං දස්සසි ඉවෙවනං කුසලං, නො චෙ දස්සසි සබබං තෙ ධනං අන්තරධාපෙත්වා ඉමිනා ඉන්දවජිරෙන සීසං ඡින්දිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සාමීති ආහ.

ඉලලීසසෙට්ඨි මරණභයෙන සන්තජ්ජිතො ඉතො පට්ඨාය දානං දස්සාමීති පටිඤ්ඤං අදාසි. සකෙකා තස්ස පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා ආකාසෙ නිසිහනාදොව ධම්මං දෙසෙත්වා තං සිලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා සකට්ඨානමෙව අගමාසි. ඉලලීසොපි දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ග පරායණො අහොසි.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදනෙව මොග්ගල්ලානො මච්ඡරියසෙට්ඨිං දමෙති, පුබ්බෙපස ඉමිනා දම්තොයෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ඉලලීසො මච්ඡරියසෙට්ඨි අහොසි. සකෙකා දෙවරාජා මොග්ගල්ලානො. රාජා ආනන්දො. කපපකො පන අහමෙවාති.

ඉලලීසජාතකං.

1. 8. 9.

යතෝ විලුත්තා ච හතා ච ගාවොති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං අමච්චං ආරබ්භ කථෙසි. කොසලරඤ්ඤො කිර එකො අමච්චො රාජානං ආරාධෙත්වා පච්චන්තගාමෙ රජබලිං ලභිත්වා වොරෙහි සද්ධිං එකතො හුත්වා අහං මනුස්සෙ ආදාය අරඤ්ඤං පවිසිස්සාමි තුම්හෙ ගාමං විලුම්පිත්වා උපඩ්ඪං මය්හං දෙථ්‍යාථාති වත්වා පගෙව මනුස්සෙ සන්නිපාතෙත්වා අරඤ්ඤං ගන්ත්වා වොරෙසු ආගන්ත්වා ගාවියෝ ඝාතෙත්වා මංසං ඛාදිත්වා ගාමං විලුම්පිත්වා ගතෙසු සායණ්හසමයෙ මහාජනපරිවුතො ආගච්ඡති. තස්ස න විරෙතෙව තං කම්මං පාකටං ජාතං. මනුස්සා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජාපි තං පක්කොසාපෙත්වා දෙසං පතිට්ඨාපෙත්වා සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා අඤ්ඤං ගාමභොජකං පෙසෙත්වා ජේතවනං ගන්ත්වා භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසි. භගවා න මහාරාජ! ඉදානෙව එස එවංසීලො, පුබ්බෙපි එවං සීලොයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ රාජා එකස්ස අමච්චස්ස පච්චන්තගාමං අදාසි. සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. තදා පන බොධිසත්තො වණිජ්ජාය පච්චන්තෙන විචරන්තො තස්මිං ගාමෙ නිවාසං කප්පෙසි. සො තස්මිං ගාමභොජකෙ සායණ්හසමයෙ මහාජනපරිවාරෙන හෙරියා වජ්ජමානාය ආගච්ඡන්තෙන අයං දුට්ඨභොජකො වොරෙහි එකතො හුත්වා ගාමං විලුම්පාපෙත්වා වොරෙසු පලාසිත්වා අටවිං පවිට්ඨෙසු ඉදානි උපසන්නුපසන්නෙතා විය හෙරියා වජ්ජමානාය ආගච්ඡතීති ඉමං ගාථමාහ :-

> යතෝ විලුත්තා ච හතා ච ගාවෝ
> දඩ්ඪානි ගෙහානි ජනෝ ච නීතෝ,
> අථාගමා පුත්තහතාය පුත්තෙතා
> ඛරස්සරං දෙණ්ඩිමං වාදයන්තෝති.

තත්ථ-යතොති යදා. **විලුත්තා ච හතා වාති** විලුම්පිත්වා ච නීතා, මංසං ඛාදනත්ථාය ච හතා. **ගාවොති** ගොරූපානි. **දඩ්ඪානීති** අග්ගිං දත්වා ඣාපිතානි. **ජනෝ ච නීතොති** කරමරගාහං ගහෙත්වා නීතෝ. **පුත්තහතාය පුත්තෙතාති** හතපුත්තාය පුත්තෙතා. නිල්ලජ්ජෝති අසෙට්ඨා. **ජිඤ්ඤාභිරොත්තපඤ්ඤස්ස හි මාතා නාම නත්ථි.** ඉති සො තස්සා ජීවන්තෙපි හතපුත්තවත්‍යාතෙ නිට්ඨානිති හතපුත්තාය පුත්තෙතා නාම ගොති. **ඛරස්සරෙනාති** ථද්ධසද්දං **දෙණ්ඩිමෙනාති** පටහෙහරිං.

එවං බොධිසත්තෙ ඉමාය ගාථාය තං පරිභාසි න විරතෙව ච තස්ස තං කම්මං පාකටං ජාතං. අථස්ස රාජා දෙසානුරූපං නිග්ගහං අකාසි, සත්ථා න මහාරාජ! ඉදානෙවෙස එවං සීලෝ පුබ්බෙපි

එවං සිලොගෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අම්මෙවං ඉදානි අම්මෙවං යෙව, ගාථාය උදාහාරකපණ්ඩිතමනුස්සා පන අහමෙවාති.

බරණසරජාතකං.

---

1. 8. 10.

යං නෙ පවිඤ්ඤිනං පුරෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං විඤ්ඤිකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. එකො කිර භික්ඛු ආවුසො! අම්හාකං ජාතිසමා ජාති, ගොත්තසමං ගොත්තං නාම නත්ථි, මයං එවරූපෙ නාම මහාඛත්තියකුලෙ ජාතා ගොත්තෙන වා කුලපදෙසෙන වා අම්හෙහි සදිසො නත්ථි. අම්හාකං සුවණ්ණ රජතාදීනං අන්තො නත්ථි. දාසකම්මකාරාපි නො සාලිමංසොදනං භුඤ්ජන්ති. කාසිකවත්ථං නිවාසෙන්ති කාසිකවිලෙපනං විලිම්පන්ති මයං පබ්බජිතභාවෙන එතරහි එවරූපානි ලූඛානි භොජනානි භුඤ්ජාම, ලූඛානි චීවරානි ධාරෙමාති ථෙරතෙරසම්පත්තිමානං භික්ඛූනං අන්තරෙ විකත්ථෙන්තො ජාතිආදිවසෙන වම්භෙන්තො වඤ්ඣෙන්තො විවරති.

අථස්ස එකො භික්ඛු කුලපදෙසං පරිහණිත්වා තං විකත්ථන භාවං භික්ඛූනං කථෙසි. භික්ඛු ධම්මසභායං සන්නිපතිතා ආවුසො! අසුකො නාම භික්ඛු එවරූපෙ නිය්‍යාණිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා විකත්ථෙන්තො වම්භෙන්තො වඤ්ඣෙන්තො විවරතීති එතස්ස අගුණං කථෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! සො භික්ඛු ඉදානෙව විකත්ථෙන්තො වම්භෙන්තො වඤ්ඣෙන්තො විවරති පුබ්බෙපි විකත්ථෙන්තො වම්භෙන්තො වඤ්ඣෙන්තො විවරිත්ථ වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො එකස්මිං නිගමගාමෙ උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ තයො වෙදෙ අට්ඨාරස විජ්ජාට්ඨානානි උග්ගහෙත්වා සබ්බසිප්පෙ නිප්පත්තිං පත්වා චුල්ලධනුග්ගහපණ්ඩිතො නාම අහොසි. සො තක්කසිලාතො නික්කම්මිත්වා සබ්බසමයසිප්පානි පරියෙසමානො මඞ්ගිසකාරට්ඨං අගමාසි. ඉමස්මිං පන ජාතකෙ බොධිසත්තො ථොකං රස්සෙන ඔත්තාකාරො අහොසි. සො විනෙතාසි සවාහං කඤ්චි රාජානං උපසඞ්කමිස්සාමි සො එවං රස්සසරිරො භවං කිං අම්හාකං කරිස්ස සිති වක්ඛති යන්නූනාහං ආරොහපරිණාහසම්පන්නං අභිරූපං එකං පුරිසං ථලකං කත්වා තස්ස පිට්ඨිභාගාය ජීවිකං කප්පයමානෙ.

සෝ තථාරූපං පුරිසං පරියෙසමානෝ භීමසෙනස්ස නාමේ කස්ස තනත්වාධස්ස තනතං විත්තනධානං ගනත්වා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා සම්ම! තුම්හං කිං නාමොසීති පුච්ඡි. අහං භීමසෙනෝ නාමාති. කිං පන තුම්හං එවං අඞ්ගුපෝ උපධිසම්පනෙනා හුත්වා ඉමං ලාමකකම්මං කරොසීති? ජීවිතුං අසක්කොනෙනාති. සම්ම! මා එතං කම්මං කරි සකලජම්බුදීපෙ මයා සදිසෝ ධනුග්ගහෝ නාම නත්ථි, සචෙ පනාහං කඤ්චි රාජානං පස්සෙය්‍යං සෝ මං එවං රක්ඛෙය්‍ය අයං කිං අම්හාකං කරිස්සතීති සොපෙය්‍ය තුම්හෙ රාජානං දිස්වා අහං ධනුග්ගහොති වකබ්බි රාජා තෙ පරිබ්බයං දත්වා වුත්තනිබ්ධං දස්සති. අහං තෙ උපජ්ඣාකම්මං කරොනෙනා තව පිට්ඨිවජ්ජා යාහ ජීවිස්සාමි, එවං උභොපි සුඛිතා භවිස්සාම. කරොහි මම වචනන්ති ආහ. සෝ සාධූති සම්පටිච්ඡි.

අථ නං ආදාය බාරාණසිං ගන්ත්වා සයං චුල්ලධනූපට්ඨාකෝ හුත්වා තං පුරතෝ කත්වා රාජ්වාරෙ ඨත්වා රක්ඛන්තු ආරොචාපෙසි. ආගච්ඡතූති ච වුත්තෙ උභොපි පවිසිත්වා රාජානං වන්දිත්වා අට්ඨංසු. කිං කාරණා ආගතත්ථාති ච වුත්තෙ භීමසෙනෝ ආහ අහං ධනුග්ගහෙ මය්‍යා සදිසෝ සකලජම්බුදීපෙ ධනුග්ගහෝ නත්ථි. කිං පන ලභනොනා මං උපට්ඨහිස්සසීති? අඩ්ඩමාසෙ සහස්සං ලභනෙනා උපට්ඨහිස්සාමි දෙවාති. අයං තෙ පුරිසෝ නොහොතීති? චුල්ලඋපට්ඨාකෝ දෙවාති. සාධූ උපට්ඨාහාති. තතොං පට්ඨාය භීම සෙනෝ රාජානං උපට්ඨහති. උපජ්ඣාතං නිච්චං පඤ්ඤ බොධි සත්තොව නිප්ඵරති.

තෙන ඛෝ පන සමයෙන කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං අරඤ්ඤෙ බහූනඤ්ච මනුස්සානූං සඤ්චරණමග්ගං ව්‍යග්ඝෝ ඡබ්බාපෙති. බහූ මනුස්සෙ ගහෙත්වා ගහෙත්වා ඛාදති. තං පවත්තිං රඤ්ඤෝ ආරොචෙසුං. රාජා භීමසෙනං පක්කොසාපෙත්වා සක්ඛිස්සසි තාත! තං ව්‍යග්ඝං ගණ්හිතුන්ති ආහ. දෙව! කිං ධනුග්ගහෝ නාමාහං යදි ව්‍යග්ඝං ගහෙතුං න සක්ඛොමීති? රාජා තස්ස පරිබ්බයං දත්වා උය්‍යොජෙසි. සෝ ඝරං ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස කථෙසි. බොධි සත්තොං සාධූ සම්ම! ගච්ඡාති ආහ. තුම්පන න ගම්ස්සසීති? ආම න ගම්ස්සාම් උපායං පන තෙ ආචික්ඛිස්සාමීති. ආචික්ඛ සම්මාති. තුං ව්‍යග්ඝස්ස වසනට්ඨානං සඟස්ස එකකොව මා අගමාසි, ජාන පදමනුස්සෙ පන සන්නිපාතෙත්වා එකං වා දෙ වා ධනුග්ගහස්සානි ගාහාපෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා ව්‍යග්ඝස්ස උට්ඨිතභාවං ඤත්වා පලායිත්වා එකං ගුම්බං පවිසිත්වා උදරෙන නිපජ්ජෙය්‍යාසි, ජානපදව ව්‍යග්ඝං පොථෙත්වා ගණ්හිස්සන්ති, තෙහි ව්‍යග්ඝෙ ගහිතෙ තුං දණ්ඩෙන එකං වලලිං ඡින්දිත්වා කොටියං ගහෙත්වා මතව්‍යග්ඝස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා හෝ! කෙනෙස ව්‍යග්ඝෝ මාරිතොං? අහං ඉමං ව්‍යග්ඝං සොණං විය වලලියා බන්ධිත්වා රඤ්ඤෝ සන්තිකං නෙස්සාමීති වලලිං

අත්‍රායං ගුම්බං පවිට්ඨා. මයා වලිත්‍රියා අනාහතාය එව කෙතෙස මාරිතොනි කථෙය්‍යාසි. අථ තෙ ජානපද ඝිතතසිතා සාම්! මා රඤ්ඤෙ ආවිකබාති බහුං ධනං දස්සනති. ව්‍යගෙඝා තයා ගහිතො හවිස්සති රඤ්ඤෙපි සනතිකා බහුං ධනං ලභිස්සසිති. සො සාධූති ගනත්වා බොධිසතතෙන කථිතනියාමෙනෙව ව්‍යඝං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං ඛෙමං කත්වා මහාජනපරිවුතො බාරාණසිං ආගනත්වා රාජානං දිස්වා ගහිතො මෙ දෙව! ව්‍යගෙඝා අරඤ්ඤං ඛෙමං කතනති ආහ. රාජා තුට්ඨා බහුං ධනං අදාසි.

පුනෙකදිවසං එතං මඝං මහිසෙ ඡඩ්ඩාපෙතීති රඤ්ඤෙ ආරොචසිංසු. රාජා තථෙව භීමසෙනං පෙසෙසි. සොපි බොධි සතතෙන දිනනනයෙන් ව්‍යඝං විය තමපි ගහෙත්වා ආගඤ්ඡි. රාජා පුන බහුං ධනං අදාසි, මහනතං ඉස්සරියං ජාතං සො ඉස්සරිය මදමතතො බොධිසතතෙ අවඤ්ඤං කත්වා තස්ස වචනං න ගණ්හාති නාහං තං නිස්සාය ජීවාමි, කිං මෙ වඤ්ඤෙව පුරිසොති ආදීනි ඵරුස වචනානි වදති.

අථ කතිපාහච්චයෙනෙවෙසො සපතතරාජා ආගනත්වා බාරා ණසිං උපරුඤ්ඤිත්වා රජ්ජං වා දෙතු. යුද්ධං වාති රඤ්ඤෙ සාසනං පෙසෙසි. රාජා යුජ්ඣාගිති භීමසෙනං පෙසෙසි. සො සබබසනනාහ සනනද්ධො භටවෙසං ගහෙත්වා සුසනනද්ධස්ස වාරණස්ස පිට්ඨෙ නිසීදි. බොධිසතතොපි තස්ස මරණභයෙන සබබසන්නාහසන්නද්ධො භීමසෙනසෙව පච්ඡිමාසනෙ නිසීදි. වාරණො මහාජනපරිවුතො නගරවාරෙන නික්ඛමිත්වා සඞ්ගාමසීසං පාපුණි. භීමසෙනො යුද්ධ භෙරිසද්දං සුත්වාව කම්පිතුං ආරදෙධා බොධිසතතො ඉදනෙස හත්ථිපිට්ඨා පතිත්වා මරිස්සතීති හත්ථිතො අපතනත්ථං භීමසෙනං යොතතෙන පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හි, භීමසෙනො සමපහාරවධ්‍යානං දිස්වා මරණභයතජ්ජිතො සරිරවළඤ්ජන හත්ථිපිට්ඨිං දූසෙසි. බොධි සතතො නඛො තෙ භීමසෙන! පුරිමෙන පච්ඡිමං සමෙති. තං පුබබෙ සඞ්ගාමයොධො විය අහොසි. ඉදනි හත්ථිපිට්ඨිං දූසෙසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

ඨං තෙ පච්ඡතථිතං පුරෙ
අථ තෙ පුතිසරා සජනති පච්ඡා,
උභයං නසමෙති භීමසෙන!
යුද්ධකථා ව ඉදඤ්ච තෙ විඝඤ්ඤනති.

තත්ථ-ඨං තෙ පච්ඡතථිතං පුරෙති ඨං තයා පුබබෙ කිං වඤ්ඤෙව පුරිසො නාහමපි සංගාමයොධොති විකත්ථිතං වමහවචනං වුත්තං, ඉදං තාව එකං. **අථ තෙ පුතිසරා සජනති පච්ඡාති අථ තෙ** ඉමේ පුතිභාවෙන සරණභාවෙන ච පුතිසරාති ලද්ධනාමා සරිරවළඤ්ජබාරා සජනති වළඤ්ජනති පඤ්ඤායනති. **පච්ඡාති තතො**

පුරෙ විකත්ථිතතො අපරභාගෙ ඉදානි ඉමස්මිං සඞ්ගාමසීසෙති අත්ථො. **උභයං න සමෙති හිමසෙනාති** ඉදං හිමසෙන! උභයං න සමෙති. කතරං? **යුධකථා ච ඉදං ච තෙ විහඤ්ඤතීති** යා ච පුරෙ කථිතා යුද්ධකථා යං ච තෙ ඉදානි විහඤ්ඤං කිලමථො හත්ථිපිට්ඨං දූසනා කාරපපත්තෙතා විඝාතොති අත්ථො.

එවං බොධිසත්තො තං ගරහිත්වා මා භායි සම්ම! කසමා මයි සීතෙ විහඤ්ඤසීති හිමසෙනං හත්ථිපිට්ඨිතො ඔතාරෙත්වා නහායිත්වා ගෙහමෙව ගච්ඡාති උය්‍යොජෙත්වා අජ්ජ මයා පාකටෙන භවිතුං වට්ටතීති සඞ්ගාමං පවිසිත්වා උනාදිත්වා බලකොට්ඨකං භින්දිත්වා සපත්තරාජානං ජීවගාහං ගාහාපෙත්වා බාරාණසිරඤ්ඤා සන්තිකං අගමාසි. රාජා තුට්ඨො බොධිසත්තස්ස මහන්තං යසං අදාසි. තතො පට්ඨාය චුල්ලධනුග්ගහපණ්ඩිතොති සකලජම්බුදීපෙ පාකටො අහොසි. සො හිමසෙනස්ස පරිබ්බයං දත්වා සකට්ඨානමෙව පෙසෙත්වා දානාදිනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස භික්ඛූ විකත්ථෙති, පුබ්බෙපි විකත්ථියෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා හිමසෙනො විකත්ථිකභික්ඛු අහොසි, චුල්ලධනුග්ගහපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

හිමසෙනජාතකං.

වරණවග්ගො අට්ඨමො.

1. 9. 1.

අපාසිමහ අනවිම්හාති ඉදං සත්ථා කොසම්බියං උපනිස්සාය ඝොසිතාරාමෙ විහරන්තො සාගතත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. භගවති සාවත්ථියං වස්සං වසිත්වා චාරිකාගමණෙන හද්දවතිකං නාම නිගමං සම්පත්තෙන ඝොපාලකා පසුපාලකා කස්සකා පථවිතො ච සත්ථාරං දිස්වා වන්දිත්වා මා හනෙත! භගවා අම්බතිත්ථං අගමාසි. අම්බතිත්ථෙ ජ්‍විලස්ස අස්සමෙ[1] අම්බතිත්ථකො නාම නාගො ආසිවිසො ඝොර විසො, සො භගවන්තං විහෙඨෙස්සතීති වාරයිංසු. භගවා තෙසං කථං අසුණන්තො විය තෙසු යාවතතියං වාරයමානෙසුපි අගමාසියෙව.

තත්‍රාසුදං භගවති හද්දවතිකාය අවිදූරෙ අඤ්ඤතරස්මිං වන සණ්ඩෙ විහරන්තෙ තෙන සමයෙන බුද්ධුපට්ඨාකො සාගතො නාම ථෙරො පොථුජ්ජනිකාය ඉද්ධියා සමන්නාගතො තං අස්සමං උප සඞ්කමිත්වා තස්ස නාගරාජස්ස වත්තනට්ඨානෙ නිණ්ණට්ඨානරතං පඤ්ඤු පෙත්වා පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. නාගො මක්කඨ අසහමානො ධූමායි,

1. ඉං. ජවිලස්සමෙ.

ථෙරෙපි ධූමායි. නාගො පජ්ජලි, ථෙරෙපි පජ්ජලි. නාගස්ස තෙජො ථෙරං න බාධති. ථෙරස්ස තෙජො නාගං බාධති. එවං සො ඛණෙන තං නාගරාජානං දමෙත්වා සරණෙසු චෙව සීලෙසු ච පතිට්ඨාපෙත්වා සත්ථු සන්තිකං අගමාසි.

සත්ථාපි භද්දවතිකායං යථාභිරන්තං විහරිත්වා කොසම්බිං අගමාසි. සාගතත්ථෙරෙන නාගස්ස දමිතභාවො සකලජනපදං පත්ථරි. කොසම්බිනගරවාසිනො සත්ථු පච්චුග්ගමණං කත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා සාගතත්ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං ඨිතා එව මාඝංසු භණෙත! යං තුම්හාකං දුල්ලභං තං වදෙය්යාථ තදෙව මයං පටියාදෙස්සාමාති. ථෙරො තූණ්හී අහොසි. ඡබ්බග්ගියාපනාඝංසු. ආවුසො! පබ්බජිතානං නාම කාපොතිකා සුරා දුල්ලභා වෙව මනාපාව සවෙ තුමෙහ ථෙරස්ස පසන්නා කාපොතිකං සුරං පටියාදෙථාති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා සත්ථාරං සත්තභත්තඤ්ච නිමන්තෙත්වා නගරං පවිසිත්වා අන්තරා අන්තරා ඝරෙසු ථෙරස්ස දස්සාමාති කාපොතිකං පසන්නං පටියාදෙත්වා ථෙරං නිමන්තෙත්වා ඝරෙ ඝරෙ පසන්නං අදංසු. ථෙරො පිවිත්වා සුරාමදමත්තො නගරතො නික්ඛමන්තො වාරන්තරෙ පතිත්වා විපලපමානො නිපජ්ජි.

සත්ථා කතභත්තකිච්චො නගරා නික්ඛමන්තො ථෙරං තෙන කාරෙන නිපන්නං දිස්වා ගණ්හථ භික්ඛවෙ! සාගතන්ති ගාථා පෙත්වා ආරාමං අගමාසි. භික්ඛූ ථෙරස්ස සීසං තථාගතස්ස පාදමූලෙ කත්වා තං නිපජ්ජාපෙසුං. සො පටිඉත්තිත්වා පාදෙ තථාගතාභිමුඛෙ කත්වා නිපජ්ජි. සත්ථා භික්ඛූ පරිපුච්ඡි. කින්නු ඛො භික්ඛවෙ! යං පුබ්බෙ සාගතස්ස මයි ගාරවං තං ඉදානි අත්ථීති? නත්ථි භන්තෙති. භික්ඛවෙ! අම්හාකම්පි නාගරාජානං කො දමෙසීති? සාගතො භන්තෙති. කිං පනෙතරහි භික්ඛවෙ! සාගතො උදකදෙඩ්ඩුභකම්පි දමෙතුං සක්කුණෙය්‍යාති? නොහෙතං භන්තෙ! අපිත්‍ව භික්ඛවෙ! එවරූපං පාතුං යුත්තං යං පිවිත්වා එවං විසඤ්ඤී හොතීති? අයුත්තං භන්තෙති.

අථ ඛො භගවා ථෙරං ගරහිත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා සුරාමෙරයපාණෙ පාචිත්තියකථං[a] භික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා උට්ඨායාසනා ගන්ධකුටිං පාවිසි. ධම්මසභායං සන්නිපතිතා භික්ඛූ සුරාමෙරයපාණස්ස අවණ්ණං කථෙසුං. යාව මහාදෙසඤ්චතං ආවුසො! සුරාපාණඤ්ඤාමං තාව පඤ්ඤත්තඋපනන්දං නාම ඉද්ධිමන්තං සාගතං යථා සත්ථු ගුණමත්තම්පි න ජානාති තථා අකාසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කාගතුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව සුරං පිවිත්වා පබ්බජිතා විසඤ්ඤිනො හොන්ති. පුබ්බෙපි අහෙසුංයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

---

a. භික්ඛුපාතිමොක්ඛ.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච උප්පාදෙත්වා ඣානක්ඛිලං කීළන්තො හිමවන්තපදෙසෙ වසති, පඤ්චහි අන්තෙවාසිකසතෙහි පරිවුතො. අථ තං වස්සානසමයෙ සමුපත්තෙ අන්තෙවාසිකා ආහංසු ආචරිය! මනුස්සපථං ගන්ත්වා ලොණම්බිලං සෙවිත්වා ආගච්ඡාමාති. ආවුසො! අහං ඉධෙව වසිස්සාමි තුම්හෙ පන ගන්ත්වා සරීරං සන්තප්පෙත්වා වස්සං විතිනාමෙත්වා ආගච්ඡථාති. තෙ සාධූති ආචරියං වන්දිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ බ්‍රහ්මචාරිගාමෙගෙව භික්ඛාය චරිත්වා සුහිතා හුත්වා පුනදිවසෙ නගරං පවිසිංසු. මනුස්සා සම්පියායමානා භික්ඛං අදංසු. කතිපාහච්චයෙන ච රඤ්ඤොපි ආරොචෙසුං දෙව! හිමවන්තතො පඤ්චසතා ඉසයො ආගන්ත්වා උය්‍යානෙ වසන්ති. සෙරතපා පරිවාරිනිද්ධියා[1] සිලවනෙන්තාති. රාජා තෙසං ගුණෙ සුත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා වන්දිත්වා කතපටිසන්ථාරො වස්සානං වාතුමාසං තත්ථෙව වසන්නත්ථාය පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා නිමන්තෙසි. තෙ තතො පට්ඨාය රාජගෙහෙයෙව භුඤ්ජිත්වා උය්‍යානෙ වසන්ති.

අථෙකදිවසං නගරෙ සුරානක්ඛත්තං නාම අහොසි. රාජා පබ්බජිතානං සුරා දුල්ලභාති බහුං උත්තමං සුරං දාපෙසි. තාපසා සුරං පිවිත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා සුරාමදමත්තා හුත්වා එකවෙව.ලුඨාය නච්චිංසු, එකවෙව ගායිංසු. නච්චිත්වා ගායිත්වා බාරියාදීනි අවත්ථරිත්වා නිද්දුසිත්වා සුරාමදෙ ජිනෙන පබ්බජිත්වා තං අත්තනො විප්පකාරං දිස්වා න අම්හෙහි පබ්බජිතසාරූපං කතන්ති රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා මයං ආචරියෙන විනාභූතත්තා එවරූපං පාපං කරිම්හාති තං ඛණ්ඩෙඤ්ඤව උය්‍යානං පහාය හිමවන්තං ගන්ත්වා පටිසාමිතපරික්ඛාරා ආචරියං වන්දිත්වා නිසීදිත්වා කින්නු ඛො කාතා! මනුස්සපථෙ භික්ඛාය අකිලමන්තා සුඛං වසිස්ථ සමග්ගවාසං ච පන වසිත්ථාති ප්‍රුච්ඡිතා ආචරිය! සුඛං වසිම්හ, අපි ච ඛො මයං අපාතබ්බයුත්තකං පිවිත්වා විඝාසාදීහුත්වා සත්ථං පවත්තපට්ඨපෙතුං අඤ්ඤෙකාහං නච්චිම්හ චෙව ගායිම්හ වාති එතමත්ථං ආරොචෙන්තා ඉමං ගාථං සමුට්ඨාපෙත්වා ආහංසු :-

අපායිම්හ අනච්චිම්හ අගායිම්හ ඨැද්ම්හ ච
විඝාසාදකතරණිං පිත්වා දිට්ඨා නාහුම්හ වානරාති.

තත්ථ-අපායිම්හාති සුරමපිවිම්හ. අනච්චිම්හාති තං පිවිත්වා හත්ථපාදෙ ලාළෙන්තා නච්චිම්හ. අගායිම්හාති මුඛං විවරිත්වා ආයතෙන සරෙන ගායිම්හ. ඨැද්ම්හාති පුන විප්පටිසාරිනො එවරූපං කාම අම්හෙහි කතන්ති රොදිම්හ. දිට්ඨානාහුම්හ වානරාති එවරූපං සඤ්ඤුවිනාසනතො විඝාසාදකරණිං සුරං පිත්වා එතදෙව සාධුං වානරා නාහුම්හාති.

1. සී. ඉං. පරිමාරිසිද්ධියා. සහ-පරමජ්ජිසිද්ධියා.

එවං තෙ අත්තනො අගුණං කථෙසුං. බොධිසත්තො ගරුසං වාසරහිතානං නාම එවරූපං හොතියෙවාති තෙ තාපසෙ ගරහිත්වා පුන එවරූපං මාකරිත්ථාති තෙසං ඔවාදං දත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. ඉතොපට්ඨාය හි අනුසන්ධිං ඝටෙත්වාති ඉදමපි න වත්තබ්බං. තදා ඉසිගණෙ බුද්ධපරිසා අහොසි, ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

සුරුම්පජාතකං.

---

1. 9. 2.

අතික්කමම රමණකන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං දුබ්බචභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. ඉමස්ස පන ජාතකස්ස කස්සප සම්මාසම්බුද්ධකාලිකං වත්ථුං දසකනිපාතෙ මහාමිත්තවින්දජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තදා පන බොධිසත්තො ඉමං ගාථමාහ :-

අතික්කමම රමණකං සදමත්තං ච දුභකං,
සවාසි පාසාණමාසිනො යසමා ජීවං න මොක්ඛසීති.

තත්ථ-රමණකන්ති තස්මිං කාලෙ එළිකස්ස නාමං, එළිකපාසාදං ච අතික්කන්තොසීති දීපෙති. **සදමත්තං වාති** රජතස්ස නාමං, රජතපාසාදං ච අතික්කන්තොසීති දීපෙති. **දුභකන්ති** මණිනො නාමං, මණිපාසාදං ච අතික්කන්තොසීති දීපෙති. **සවාසි** සොසි ත්වං. **පාසාණමාසිනොති** උරවක්කං නාම පාසාණමයං වා හොති රජතමයං වා මණිමයං වා තං පන පාසාණමයං සො ව තෙන ආසිනො අහිනිවිට්ඨො අජ්ඣොත්ථටො තස්මා පාසාණෙන ආසීනත්තා පාසාණාසීනොති වත්තබ්බෙ ව්‍යඤ්ජනසඞ්ඛවසෙන මකාරං ආදාය පාසාණමාසිනොති වුත්තං. පාසාණං වා ආසීනො තං උරවක්කං ආසජ්ජ පාපුණිත්වා ඨිතොති අත්ථො. **යසමා ජීවං න මොක්ඛසීති** යසමා උරවක්කා යාව තෙ පාපං න විගච්ඡති තාව ජීවන්තොපි න මුච්චිස්සසි තං ආසීනොසීති.

ඉමං ගාථං වත්වා බොධිසත්තො අත්තනො දෙවට්ඨානමෙව ගතො. මිත්තවින්දකොපි උරවක්කං උක්කිපිත්වා මහාදුක්ඛං අනුභවමානො පාපකමෙම පරිකම්මණෙ ඨථානමමං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මිත්තවින්දකො දුබ්බචභික්ඛු අහොසි. දෙවරාජ පන අහමෙවාති.

මිත්තවින්දජාතකං.

---

1. 9. 3.

මිත්තෙනා හවෙ සත්තපදෙන හොතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අනාථපිණ්ඩිකස්ස මිත්තං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර අනාථපිණ්ඩිකෙන සද්ධිං සහපංසුකීළිතො එකාචරියසෙවී

සන්තිකෙ උග්ගහිතසිප්පො නාමෙන කාළකණ්ණිනාම. සො ගච්ඡන්තෙන කාලෙ දුග්ගතො හුත්වා ජීවිතුං අසක්කොන්තො සෙට්ඨිනො සන්තිකං අගමාසි. සො තං සම්පත්තසෙට්ඨා පරිබ්බයං දත්වා අත්තනො කුටුම්බං පටිච්ඡාපෙසි. සො සෙට්ඨිනො උපකාරකො හුත්වා සබ්බ කිච්චානි කරොති. තං සෙට්ඨිස්ස සන්තිකං ආගතකාලෙ තිට්ඨ කාළකණ්ණි! නිසිද කාළකණ්ණි! භුඤ්ජ කාළකණ්ණිති වදන්ති. අථෙකදිවසං සෙට්ඨිනො මිත්තාමච්චා සෙට්ඨිං උපසඞ්කමිත්වා එව මාහංසු මහාසෙට්ඨි! මා එතං තව සන්තිකෙ කරි. තිට්ඨ කාළකණ්ණි! නිසිද කාළකණ්ණි! භුඤ්ජ කාළකණ්ණිති හි ඉමිනා සද්දෙන යකෙඛාපි පලායෙය්‍ය න වෙස තයා සමානො දුග්ගතො දුරූපෙතො කිං තෙ ඉමිනාති. අථාපිණ්ඩිකො නාමං නාම වොහාරමත්තං න තං පණ්ඩිතා පමාණං කරොන්ති සුතමඞ්ගලිකෙන නාම භවිතුං න වට්ටති, න සක්කා මයා නාමමත්තං නිස්සාය සහපංසුකීළිතං සහායං පරිච්චජිතුන්ති තස්ස වචනං අනාදිය එකදිවසං අත්තනො භොගගාමං ගච්ඡන්තො තං ගෙහරක්ඛකං කත්වා අගමාසි.

චොරා සෙට්ඨි කිර ගාමකං ගතො ගෙහමස්ස විලුම්පිස්සාමාති ඤාතාවුධහත්ථා රත්තිභාගෙ ආගන්ත්වා ගෙහං පරිවාරෙසුං. ඉතරොපි චොරානමෙඤ්ඤව ආගමණං ආසඞ්කමානො අනිද්දායනෙනාව නිසීදි. සො චොරානං ආගතභාවං ඤත්වා මනුස්සෙ පබොධෙත්වා තුම්හෙ සබ්බං ධම්මං තුම්හෙ ආළිඛථ[1] වාදෙහීති මහාසම්ජප්පං කාරෙනෙතා විය සකලනිවෙසනං එකසද්දං කාරෙසි. චොරා සුඤ්ඤං ගෙඤ්ඤති දුස්සුතං අමෙහි ඉධෙව මහාසෙට්ඨීති පාසාණමුග්ගරාදීනි තත්ථෙව ඡඩ්ඩෙත්වා පලායිංසු.

පුනදිවසෙ මනුස්සා තත්ථ තත්ථ ඡඩ්ඩිතෙ පාසාණමුග්ගරාදයො දිස්වා සංවෙගපත්තා හුත්වා සබ්බෙ අජ්ජ එවරූපො බ්‍රහ්මදත්තපත්තො ඝරවිචාරකො නාමහොස්ස චොරෙහි ඝට්ටාරුච්යා පවිසිත්වා සබ්බභණ්ඩං විලුත්තං අස්ස, ඉමං දළිද්දමිත්තං නිස්සාය සෙට්ඨිනො වඩ්ඩි ජාතාති තං පසංසිත්වා සෙට්ඨිස්ස භොගගාමතො ආගතකාලෙ සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසුං.

අථ තෙ සෙට්ඨි අවොච තුම්හෙ එවරූපං මම ගෙහරක්ඛකං මිත්තං නික්කඩ්ඩිපෙථ සඛායං තුම්හාකං වචනෙන මයා නික්කඩ්ඩිතො අස්ස අජ්ජ මෙ කුටුම්බං කිඤ්චි නාහවිස්ස නාමං නාම අපමාණං ඛිත්තචිත්තමෙව පමාණන්ති තස්ස උත්තරිතරං පරිබ්බයං දත්වා අත්ථි දානි මෙ ඉදං කථාපාභතන්ති සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා ආදිතො පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සත්ථා න බො ගහපති! ඉදානෙව කාළකණ්ණිමිත්තෙනා අත්තනො මිත්තස්ස ඝරකුටුම්බං රක්ඛති, පුබ්බෙපි රක්ඛියෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

---

1. ඉ. ඤා. ආළළිඛථ.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මහාසත්තො සෙට්ඨි අහොසි. තස්ස කාළකණ්ණී නාම මිත්තොති සබ්බං පච්චුප්පන්නසදිසමෙව. බොධිසත්තො හොග ගාමතො ආගතො තං පවත්තිං සුත්වා සචෙ මයා තුම්හාකං වව තෙන එවරූපො මිත්තො නිකඛඩිතො අස්ස අජ්ජ මෙ කුටුම්බං කිඤ්චි නාභවිස්සාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

මිත්තා හවෙ සන්තපදෙන හොති
සහායො පන වාදසකෙන හොති,
මාසඩ්ඩමාසෙන ච ඤාති හොති
තතුත්තරිං අත්තසමොපි හොති.

සොහං කථං අත්තසුඛස්ස හෙතු,
විරස්සදුට්ඨං කාළකණ්ණිං ජහෙය්‍යන්ති.

තත්ථ-**හවෙ**ති නිපාතමත්තං, මෙත්තායතීති මිත්තො, මෙත්තිං පච්චුපට්ඨාපෙති සිනෙහං කරොතීති අත්ථො. සො පනෙස **සන්ත පදෙන හොතී**ති එකතො සන්තපදවිත්ථාරගමණමත්තෙන හොතීති අත්ථො. **සහායො පන වාදසකෙන හොතී**ති සබ්බකිච්චානං එකතො කරණවසෙන සඞ්ගිරියාපථෙසු සහගච්ඡතීති සහායො, සො පනෙස වාදසකෙන හොති වාදසඞ්ගං එකතො නිවාසෙන හොතීති අත්ථො. **මාසඩ්ඩමාසෙනවා**ති මාසෙන වා අද්ධමාසෙන වා. **ඤාති හොතී**ති ඤාතිසමො හොති. **තතුත්තරි**න්ති තතො උත්තරිං එකතො වාසෙන. **අත්තසමොපි හොති** යෙව. **ජහෙය්‍යන්ති** එවරූපං සහායං කථං ජහෙය්‍යන්ති මිත්තරසෙ ගුණං කථෙසි. තතො පට්ඨාය පුන කොචි තස්සන්තරෙ වත්තා නාම නාහොසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කාළකණ්ණී ආනන්දො අහොසි, බාරාණසිසෙට්ඨිපන අහමෙවාති.

කාළකණ්ණීජාතකං.

---

1. 9. 4.

ආරොග්‍යමිච්ඡෙ පරමං ච ලාභන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අත්තකුසලං පුත්තං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං හි එකස්ස මහාභිභවස්ස සෙට්ඨිනො පුත්තො ජාතියා සත්තවස්සො පඤ්චසුවා අත්තකුසලො. සො එකදිවසං පිතරං උපසඞ්කමිත්වා **අත්තස්ස චාරපඤ්හං** නාම පුච්ඡි. සො තං න ජානාති. අථස්ස එතදහොසි අයං පණ්ඩිතා අතිසුබුමෙ, ඨපෙත්වා සබ්බඤ්ඤුබුද්ධං අඤ්ඤං උපරි භවඞ්ගෙන හෙට්ඨා ච අවීචිනා පරිච්ඡින්නෙන ලොකසන්නිවාසෙ එතං පඤ්හං කථෙතුං සමත්ථා නාම නත්ථීති. සො පුත්තං ආදාය බහුං මාලාගන්ධවිලෙපනං ගාහාපෙත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො භගවන්තං එතදවොච

අයං භන්තෙ! දාරකෝ පඤ්ඤවා, අත්‍රකුසලෝ, මං අත්‍රසා චාර පඤ්ඤං නාම පුච්ඡි, අහං තං පඤ්ඤං අජානන්තෝ තුම්හාකං සන්තිකං ආගතෝ, සාධු මේ භගවා තං පඤ්ඤං කථෙතූති. සත්ථා පුබ්බපාභං උපාසක! ඉමිනා කුමාරකෙනෙතං පඤ්ඤං පුට්ඨෝ මයා වුත්තෝ, තදා නං එසජානාති, ඉදානි පන භවසඞ්ඛෙප ගතත්තා න සල්ලක්ඛෙතීති වත්වා තෙන යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තෝ මහාවිභවෝ සෙට්ඨි අහොසි. අථස්ස පුත්තෝ සන්තවස්සිකෝ ජාතියා, පඤ්ඤවා අත්‍රකුසලෝ සෝ එකදිවසං පිතරං උපසඞ්කමිත්වා තාත! අත්‍රසා චාරං නාම කිනන්ති අත්‍රසා චාරපඤ්ඤං පුච්ඡි. අථස්ස පිතා තං පඤ්ඤං කථෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

ආරොග්‍යම්වෙජ්ජ පරමං ච ලාභං
සීලං ච වුද්ධානුමතං සුතං ච,
ධම්මානුවත්තී ච අලීනතා ච
අත්‍රසා චාරා පඤ්ඤා ජළෙතෙති.

තත්‍ර-**ආරොග්‍යම්වෙජ්ජ පරමං ච ලාභන්ති** වකාරෙ නිපාතමත්තං. තාත! පඨමමෙව ආරොග්‍යසඞ්ඛාතං පරමං ලාභං ඉවෙජ්‍යාසීති ඉමමත්ථං දීපෙන්තෝ එවමාහ. තත්‍ර ආරොග්‍යං නාම සරීරස්සෙව චිත්තස්ස ච අරොගභාවෝ අනාතුරතා. සරීරෙ හි රොගාතුරෙ නෙව අලද්ධං භොගලාභං උප්පාදෙතුං සක්කොති න ලද්ධං පරිභුඤ්ජිතුං අනාතුරෙ පන උභයමෙපතං සක්කොති චිත්තෙ ච කිලෙසාතුරෙ නෙව අලද්ධං ඣානාදිලාභං උප්පාදෙතුං සක්කොති න ලද්ධං පුන සමාපත්තිවසෙන පරිභුඤ්ජිතුං, එතස්මිං අනාරොග්‍යෙ සති අලද්ධොපි ලාභෙ න ලබ්භති, ලද්ධොපි නිරත්ථකෝ හොති, අසති පනෙතස්මිං අලද්ධොපි ලාභෙ ලබ්භති ලද්ධොපි සාත්ථකෝ හොතීති ආරොග්‍යං පරමෝ ලාභෝ නාම තං සබ්බපඨමං ඉච්ඡිතබ්බං. ඉදමෙකමත්ථස්ස වාරණන්ති අයමෙත්ථ අත්ථෝ. **සීලං චාති** ආචාරසීලං, ඉමිනා ලෝක චාරිත්තං[1] දස්සෙති. **වුද්ධානුමතන්ති** ගුණවුද්ධානං පණ්ඩිතානං අනුමතං, ඉමිනා සීලසම්පන්නානං ගරූනං ඔවාදං දස්සෙති. **සුතං චාති** කාරණනිස්සිතං සුතං. ඉමිනා ඉමස්මිං ලොකෙ අත්‍රනිස්සිතං බාහුසච්චං දස්සෙති. **ධම්මානුවත්තී චාති** නිවිධස්ස සුචරිතධම්මස්ස අනුවත්තනං ඉමිනා දුච්චරිතධම්මං වජ්ජෙත්වා සුචරිතධම්මානුවත්තන භාවං දස්සෙති. **අලීනතා චාති** චිත්තස්ස අලීනතා අනීචතා ඉමිනා චිත්තස්ස අසංකොචං පණීතභාවං උත්තමභාවං දස්සෙති. **අත්‍රසා චාරා පඤ්ඤා ජළෙතෙතී** අත්‍රෝ නාම වඩ්ඪි තස්ස වඩ්ඪිසඞ්ඛාතස්ස ලෞකියලොකුත්තරස්ස අත්‍රස්ස එතෙ පඤ්ඤා උත්තමා ඡ චාරා උපායා අධිගමමුඛානීති.

---

1. සී ඉං. ලොකුත්තරචාරිත්තං.

එවං බොධිසත්තොපි පුත්තස්ස අත්ථචාරපඤ්ඤං කථෙසි. සෝ තතොපට්ඨාය තෙසු ජිණ්ණෙසු ධම්මෙසු වත්තති. බොධිසත්තොපි දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පුත්තොව පච්චුප්පන්නා පුත්තෙ මහාසෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

අත්ථසාචරජාතකං.

---

1. 9. 5.

ආයතිදෙසං නාඤ්ඤුඝාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. අඤ්ඤතරෙ කිර කුල පුත්තො බුද්ධසාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිතො එකදිවසං සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරන්තො එකං අලඞ්කතඉත්ථිං දිස්වා උක්කණ්ඨි. අථනං ආචරියුපජ්ඣායා සඤ්ඤානිකං ආනයිංසු. සත්ථා සච්චං කිර තෙ භික්ඛු! උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ පඤ්චකාමගුණා නාමෙතෙ භික්ඛු! පරිභොගකාලෙ රමණීයා සෙ පන තෙසං පරිභොගො නිරයාදීසු පච්චත්තදුක්ඛතාය නිම්පක්කඵලපරිභොග සදිසො හොති. නිම්පක්කඵලං නාම වණ්ණගන්ධරසසම්පන්නං ඛාදිතං පන අත්තානිං ඛණෙඤ්ඤෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙති. පුඛෙ ඛහුජනා තස්ස දොසං අදිස්වා වණ්ණගන්ධරසෙසු ඛජ්ඣිත්වා තං ඵලං පරිභුඤ්ජිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං ඛ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සත්ථවාහො හුත්වා පඤ්චහි සකටසතෙහි පුබ්බන්තාපරන්තං ගවජ්ජෙන්තො අටවිමුඛං පත්වා මනුස්සෙ සන්නිපාතෙත්වා ඉමිස්සා අටවියා විසරුක්ඛා නාම අත්ථි. මා ඛො මං අනාපුච්ඡා පුබ්බෙ අඛාදිතපුබ්බානි ඵලානි ඛාදිත්ථාති ඔවදි. මනුස්සා අටවිං අතික්කමිත්වා අටවිමුඛෙ එකං නිම්පක්කරුක්ඛං ඵලභාරනම්මත්තඛං අද්දසංසු. තස්ස ඛණ්ඩඛාඛපත්තඵලානි සණ්ඨානවණ්ණරසගන්ධෙහි අම්බසදිසානෙව. තෙසු එකච්චෙ වණ්ණගන්ධරසෙසු ඛජ්ඣිත්වා අම්බඵල සඤ්ඤයං ඵලානි ඛාදිංසු. එකච්චෙ සත්ථවාහං පුච්ඡිත්වා ඛාදිස්සාමාති ගහෙත්වා අට්ඨංසු. බොධිසත්තො තං ඨානං පත්වා තෙ ගහෙත්වා සීතෙ ඵලානි ඡඩ්ඩාපෙත්වා ඉතෙ ඛාදමානා අට්ඨංසු තෙ වමනං කාරෙත්වා තෙසං භෙසජ්ජං අදාසි. තෙසු එකච්චෙ අරොගා ජාතා පඨමමෙව ඛාදිත්වා ඨිතා පන ජීවිතක්ඛයං පත්තා බොධිසත්තොපි ඉච්ඡිතට්ඨානං සොත්ථිනා ගන්ත්වා ලාභං ලභිත්වා පුන සකට්ඨානමෙව ආගන්ත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා තං වත්ථුං කථෙත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

ආයතිදෙසං නාඤ්ඤුඝ යො කාමෙ පතිසෙවති,
විපාකන්තෙ හනන්ති නං කිම්පක්කමිව භක්ඛිතන්ති.

තත්ථ-ආසනිදෙසං නාසෙසුඤාති අනාගතෙ දෙසං නාසෙසුය **අජානිත්වාති** අත්ථො. **යො ඛාමෙ පතිසෙවතීති** යො වඤ්චකාමෙ ව කිලෙසකාමෙ ව පතිසෙවති. **විපාකතෙන හඤ්ඤති නන්ති** තෙ කාමා තං පුරිසං අත්තනො විපාකසඞ්ඛාතෙ අනෙක නිරයාදිසු උපපන්නං තාපපකාරෙන දුක්ඛෙන සංයොජයමානා හනන්ති. **කථං? කිම්පඤ්ඤමිව භඤ්ඤිනන්ති** යථා පරිභොගකාලෙ වණ්ණ ගන්ධරසසම්පත්තියා මනාපං කිම්පක්කඵලං අනාගතං දෙසං අදිස්වා භක්ඛිතං අනෙක ගණ්ඩ ජීවිතක්ඛයං පාපෙති එවං පරිභොගකාලෙ මනාපාපි කාමා විපාකකාලෙ හනන්තීති දෙසනං යථානුසන්ධිං පාපෙත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කංසගතිතඞ්ඛු සොතාපත්තිඵලං පාපුණි. සෙසපරිසායපි කෙචි සොතාපන්නා කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනා කෙචි අරහන්තා අහෙසුං. සත්ථාපි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පරිසා බුද්ධපරිසා අහොසි. සත්ථාහොං පන අහමෙවාති.

කිම්පඤ්ඤජාතකං.

---

1. 9. 6.

සීලං කිරෙව කල්‍යාණන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං සීලවීමංසකං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර කොසලරාජානං නිස්සාය ජීවති. තිසරණගතො අඛණ්ඩපඤ්චසීලො, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ. රාජා අයං සීලවාති තස්ස අතිරෙකසම්මානං කරොති. සො විනෙත්වා, අයං රාජා මය්හං අසඤ්ඤාය බ්‍රාහ්මණෙහි අතිරෙකසම්මානං කරොති අතිවිය මං ගරුං කත්වා පස්සති, සිනහුබො එස මම ජාතිගොත්තකුලපදෙස සිපසම්පත්තිං නිස්සාය ඉමං සම්මානං කරොති, උදහු සීලසම්පත්තියා වීමංසිස්සාමි තාවාති.

සො එකදිවසං රුප්පට්ඨානං ගන්ත්වා සරං ආගච්ඡන්තො එකස්ස හෙරඤ්ඤිකස්ස ඵලකතො අනාපුච්ඡිත්වා එකං කණ්ඩපණං ගහෙත්වා අගමාසි, හෙරඤ්ඤිකො බ්‍රාහ්මණෙ ගරුභාවෙන කිඤ්චි අවත්වා නිසිදි. පුන දිවසෙ වෙ කණ්ඩපණෙ ගණ්හි, හෙරඤ්ඤිකො තථෙව අධිවාසෙසි. තතියදිවසෙ කණ්ඩපණමූවිසිං අග්ගහෙසි. අථ නං හෙරඤ්ඤිකො අජ්ජ තෙ තතියො දිවසා රාජකුට්ඨිකං විලුම්පන්තස්සානි රාජකුට්ඨබ්බිලුම්පකචොරො මෙ ගණ්හිතොති කිකඛන්තුං විරවී. අථ නං මිත්තසුභා ඉතොචිතොචා ගන්ත්වා විරුත්ති එවං සීලවා විය විචරිති වෙ සඨෙ පහාරෙ දත්වා බන්ධිත්වා රජ්ජෙ දණ්ඩෙසුං. රාජා විපටිසාරී හුත්වා කස්මා බ්‍රාහ්මණ! එවරූපං දුස්සීලකම්මං කරොසීති වත්වා ගච්ඡථස්ස රාජාණං කරොථාති ආහ. බ්‍රාහ්මණො නාහං මහාරජ! චොරොති ආහ. අථ කස්මා රාජකුට්ඨිකස්ස ඵලකතො

කතාපණෙ ගණ්හිතිති? එතං මයා තයි මම අතිසම්මානං කරොන්තෙ කින්නුඛො රාජා මම ජාතිආදීනි නිස්සාය අතිසම්මානං කරොති, උදාහු සීලං නිස්සායාති වීමංසනත්ථාය කතං, ඉදානි පන මයා එකං සෙත සූතං ලද්ධං සීලමෙව නිස්සාය තයා මම සම්මානො කතො න ජාතියාදීනි, තථාහි මෙ ඉදානි රාජාණං කාරෙසීති සබ්බං ඉමිනා කාරණෙන ඉමස්මිං ලොකෙ සීලමෙව උත්තමං සීලං පමුඛන්ති සඤ්ඤාපෙතුං ගතො, ඉමස්ස පන වාහං සීලස්ස අනුවජ්ජිකං කරොන්තො ගෙහෙ ඨිතො කිලෙසෙ පරිභුඤ්ජන්තො න සක්ඛිස්සාමි කාතුං, අරඤ්ඤෙව ජෙතවනං ගන්ත්වා සඤ්ඤ සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමි පබ්බජ්ජං මෙ දෙහි දෙවාති වත්වා රාජානං අනුජානාපෙත්වා ජෙතවනාභිමුඛො පායාසි.

අථ නං ඤාතිසුහජ්ජබන්ධවා සන්නිපතිත්වා නිවාරෙතුංඅසක්කොන්තා නිවත්තිංසු. සො සද්ධිං සත්තසතෙහි ගන්ත්වා පබ්බජ්ජං ආයාචිත්වා පබ්බජ්ජං ච උපසම්පදං ච ලභිත්වා අවිස්සට්ඨකම්මට්ඨානො විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තං පත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ! මයාහං පබ්බජ්ජා මත්තකං පත්තොති අඤ්ඤං ව්‍යාකාසි. තස්ස තං අඤ්ඤව්‍යාකරණං භික්ඛූසඞ්ඝස්ස පාකටං ජාතං. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං සන්නිපතිතා භික්ඛූ ආවුසො! අසුකොනාම රඤ්ඤා උපට්ඨාකබ්‍රාහ්මණෙ අත්තනො සීලං වීමංසිත්වා රාජානං ආපුච්ඡිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තෙ පතිට්ඨිතොති තස්ස ගුණං කථයමානා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානි අයමෙව බ්‍රාහ්මණො අත්තනො සීලං වීමංසිත්වා පබ්බජිත්වා අත්තනො පතිට්ඨං අකාසි. පුබ්බෙපි පණ්ඩිතා අත්තනො සීලං වීමංසිත්වා පබ්බජිත්වා අත්තනො පතිට්ඨං කරිංසුති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතො අහොසි දානාධිමුත්තෙතා සීලජ්ඣාසයො අඛණ්ඩපඤ්චසීලො රාජා සෙසබ්‍රාහ්මණෙහි අතිරෙකං තස්ස සම්මානං කරොතීති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. බොධිසත්තෙ පන බන්ධිත්වා රඤ්ඤා සන්තිකං නීයමානෙ අභිගුණ්ඩිකා අන්තරවීථියං සප්පං කීළාපෙන්තා තං නඞ්ගුට්ඨෙ ගණ්හන්ති ගීවායඤ ගණ්හන්ති ගලෙ වෙඨෙන්ති, බොධිසත්තො තෙ දිස්වා මා කාතා! එතං සප්පං නඞ්ගුට්ඨෙ ගණ්හථ මා ගීවායඤ මා ගලෙ වෙඨෙථ, අයං හි වො ඛයිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සතීති ආහ. අභිගුණ්ඩිකා අයං බ්‍රාහ්මණ! සප්පො සීලවා ආචාරසම්පන්නො කාදිසො දුස්සීලො න හොති. එවං පන අත්තනො දුස්සීලතාය අනාචාරෙන රාජකුටුම්බිවිලුම්පකචොරොති බන්ධිත්වා නීයසීති ආහංසු. සො විනෙතබ්බි. සප්පාපි තාව අඛණ්ඩනා අවිහෙඨෙන්තා සීලවන්තොති නාමං ලභන්ති. කිමඞ්ග පන මනුස්ස භූතා? සීලංයෙව ඉමස්මිං ලොකෙ උත්තමං. තඤ්හි තෙ උත්තරි තරන්ති. අථ තං තෙත්වා රඤ්ඤා දස්සෙසුං.

රාජා කිං ඉදං තාතාති පුච්ඡි. රාජකුට්ඨම්බිලුම්පකවොරෙ දෙවාති. තෙනහිස්ස රාජාණං කරොථාති. බ්‍රාහ්මණො තාහං මහාරාජ! වොරොති ආහ. අථ කස්මා කාහාපණෙ අග්ඝහෙඪීති ච වුත්තෙ පුරිමතයෙනෙව සඛං ආරොචෙන්තො සච්චාහං ඉමිනා කාරණෙන ඉමස්මිං ලොකෙ සීලමෙව උත්තමං සීලං පාමොක්ඛන්ති සන්නිට්ඨානං ගතොති වත්වා නිට්ඨාතු තාව ඉදං ආසීවිසොපි තාව අඛ්ඣත්තෙ අවිහෙඨෙන්තො සීලවාති වත්තබ්බතං ලභති. ඉමිනාපි කාරණෙන සීලමෙව උත්තමං සීලං පවරන්ති සීලංවණ්ණෙන්තො ඉමංගාථමාහ:-

සීලං කිරෙව කල්‍යාණං සීලං ලොකෙ අනුත්තරං
පස්ස ඡාරවිසො නාගො සීලවාති න හඤ්ඤතීති.

තත්‍ථ-සීලං කිරෙවාති කායවාවිත්තෙහි අවිතික්කමණසඛ්ඛාතං ආචාරසීලමෙව. කිරාති අනුස්සවවසෙන වදති. කල්‍යාණන්ති සුන්දරතරං. අනුත්තරන්ති ජෙට්ඨකං සබ්බගුණදායකං. පස්සාති අත්තනා දිට්ඨාකාරණං අභිමුඛං කරොන්තො කථෙසි. සීලවාති න හඤ්ඤතීති ඡාරවිසොපි සමානො අඛ්ඣත්තඅවිහෙඨනමත්තකෙන සීලවාති පසංසං ලභති. න හඤ්ඤතීති න විහඤ්ඤතීති ඉමිනාපි කාරණෙන සීලමෙව උත්තමන්ති.

එවං බොධිසත්තො ඉමාය ගාථාය රඤ්ඤො ධම්මං දෙසෙත්වා කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා පඤ්ච අභිඤ්ඤා අට්ඨ සමාපත්තියොා නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි. සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජපරිසා බුද්ධපරිසා අහොසි, පුරොහිතො පන අහමෙවාති.

සීලවීමංසජාතකං.

---

1. 9. 7.

යස්ස බඬලා සමූහතාති ඉදං සත්‍ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො එකං සාටකලක්ඛණබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

රාජගහවාසිකො කිරෙකො බ්‍රාහ්මණො කොතූහලමඬඝලිකො තීසු රත්තෙසු අපජඝන්තා මිච්ඡාදිට්ඨිං අඬ්ඣා මහාධනො මහාභොගො, තස්ස සමූහෙ ඨපිතං සාටකයුගං මූසිකා ඛාදිංසු. අථස්ස සිසං නහායිත්වා සාටකෙ ආහරථාති වුත්තකාලෙ මූසිකාය ඛාදිතභාවං ආරොචෙසිංසු. සො විනෙතෙසි සවෙ ඉදං මූසිකාදට්ඨං සාටකයුගං ඉමස්මිං ගෙහෙ භවිස්සති මහාවිනාසො භවිස්සති, ඉදං හි අවමඬඝලං, කාලතණ්ඩුලසදිසං, පුත්තධීතාදිනමපි දස්සනම්මකාරුදීනං වා න සක්කා දාතුං යො හි ඉදං ගණ්හිස්සති සබ්බස්ස මහාවිනාසො භවිස්සති ආමකසුසානෙ තං ඡඩ්ඩාපෙස්සාමි. තඬා පන සක්කා දාසාදිනං ගන්ත්වා දාතුං තෙ හි එවං ලොභං උප්පාදෙත්වා ඉමං

ගහෙත්වා විනාසං පාපුණෙය්‍යුං පුත්තස්ස තං හත්ථේ දස්සාමීති. සෝ පුත්තං පක්කොසාපෙත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා තම්පි තං තාත! හත්ථෙන අට්ඨිත්වා දණ්ඩකෙන ගහෙත්වා ආමකසුසානෙ ඡඩ්ඩෙත්වා සඝිසං නහායිත්වා එහීති පෙසෙසි.

සත්ථාපි බොධිසත්තං දිවසං පවත්තසමයෙ වෙතෙය්‍යබන්ධවෙ ඔලොකෙන්තො ඉමෙසං පිතාපුත්තානං සොතාපත්තිඵලස්ස උපනිස්සයං දිස්වා මිගවීථිං ගහෙත්වා මිගළුද්දකො විය ගන්ත්වා ආමකසුසානස්ස ආරෙ නිසීදි ජම්බුකණ්ණබ්‍රාහ්මණොපි විස්සජ්ජෙත්වා. මාණවොපි පිතු වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා අගාරසප්පං විය තං යුගසාටකං ගහෙත්වා ආමකසුසානසමීපං පාපුණි. අථ නං සත්ථා කිං කරොසි මාණවාති ආහ. භොවොගොතම! ඉදං සාටකයුගං මුසිකාහි දට්ඨං, කාලකණ්ණිසදිසං, හලාහලවිසූපමං, මම පිතා අසෙසුං එතං ජඩ්ඩෙත්වා ලොභං උප්පාදෙත්වා ගණ්හිස්සතීති භයෙන මං පහිණි අහමෙතං ජඩ්ඩෙත්වා සීඝං නහායිස්සාමීති ආහතොමහි භොවොගොතමාති. තෙන හි ජඩ්ඩෙහීති. මාණවොපි ජඩ්ඩෙසි. සත්ථා අමහාකාසුතිං වට්ටතීති තස්ස සම්මුඛාව අවමඞ්ගලං භොවොගොතම! එතං කාලකණ්ණිසදිසං මා ගණ්හි මාගණ්හීති තස්මිං වාරයමානෙයෙව ගහෙත්වා වෙළුවනාභිමුඛොපායාසි. මාණවොවෙගෙන ගන්ත්වා පිතු ආරොචෙසි තාත! මයා ආමකසුසානෙ ජඩ්ඩිතං සාටකයුගං සමණොගොතමොඅමහාකං වට්ටතීති මයා වාරියමානොපි ගහෙත්වා වෙළුවනං ගතොති.

බ්‍රාහ්මණොවිත්තකෙසි. තං සාටකයුගං අවමඞ්ගලං කාලකණ්ණිසදිසං භවිස්සතීති වලඤ්ජෙන්තොසමණොපි ගොතමොනසඤ්ඤාති. විඤ්ඤූරෙපි නසඤ්ඤිස්සති. තතොඅමහාකං ගරහා භවිස්සති. සමණස්ස ගොතමස්ස අසෙසුං බහූසාටකෙ දත්වා තං ජඩ්ඩාපෙස්සාමීති. සෝ බහූසාටකෙ ගාහාපෙත්වා පුත්තෙන සද්ධිං වෙළුවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං දිස්වා එකමන්තං සිතොඑවමාහ. සච්චං කිර තෙ භොගොතම! ආමකසුසානෙ සාටකයුගං ගහිතන්ති? සච්චං බ්‍රාහ්මණාති. භොගොතම! තං සාටකයුගං අවමඞ්ගලං තුම්හෙ නං පරිභුඤ්ජමානා නසඤ්ඤිස්සථ සකලම්හාරෙපි නසඤ්ඤිස්සති, සචෙ වොනිවාසනං වා පාරුපණං වා නප්පහොති ඉමෙ සාටකෙ ගහෙත්වා තං ජඩ්ඩාපෙථාති. අථ නං සත්ථා මයං බ්‍රාහ්මණ! පබ්බජිතා නාම අමහාකං ආමකසුසානෙ අන්තරවිවායං සංකාරට්ඨානෙ නහානතිත්ථෙ මහාමග්ගෙති එවරූපෙසු ඨානෙසු සාටකෙ වා පතිතා වා පිලොතිකා වට්ටති, ත්වම්පන න ඉදානෙව පුබ්බපි එවං ලද්ධොගෙවාති වත්වා තෙන යාචිතොඅතීතං ආහරි:-

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ රාජගහනගරෙ ධම්මිකොමගධරාජා රජ්ජං කාරෙසි, තදා බොධිසත්තොඑකස්මිං උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා විඤ්ඤුතං පත්තොඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤාසු ච

සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තන්ති. ඉමිනාවනත්ත වස්සමානා එකස්මිං කාලෙ ඉමිනාගතෙ නික්ඛමිත්වා රාජගහනගරෙ රාජුය්‍යානං පත්වා තත්ථ වසිත්වා දුතියදිවසෙ භික්ඛාචාරත්ථාය නගරං පාවිසි. රාජා තං දිස්වා පසාදෙත්වා පාසාදෙ නිසීදාපෙත්වා භොජෙත්වා උය්‍යානෙ යෙව වසනත්ථාය පටිඤ්ඤං ගණ්හි. බොධිසත්තොපි රත්තිභාගෙ නිවෙසනෙ හුදෙපි්ත්වා උය්‍යානෙ වසති.

තස්මිං කාලෙ රාජගහනගරෙ දුස්සලක්ඛණබ්‍රාහ්මණො නාම අහොසි. තස්ස සම්භාගා ඨපිතා සාටකයුගනාති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. මාණවෙ පන සුඝාතං ගවිත්‍වෙත්ත බොධිසත්තො පඨමතරං ගන්ත්වා සුඝාතවාරෙ නිසීදිත්වා තත්ත ඡඩ්ඩිතං සාටකයුගං ගහෙත්වා උය්‍යානං අගමාසි මාණවොපි ගන්ත්වා පිතු ආරොචෙසි. පිතා රාජකුලූපකො තාපසො නසෙසය්‍යාති බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තාපස! තයා ගහිතසාටකෙ ඡඩ්ඩිතභි මා නසසිනි ආහ. තාපසො අම්හාකං සුඝාතෙ ඡඩ්ඩිතපිළොතිකා වටටති න මඤ්ඤං කොතූහලමඞ්ගලිකා කොතූහලමඞ්ගලං නාමෙතං න බුද්ධපච්චෙකබුද්ධබොධිසත්තෙහි වණ්ණිතං, තයාපි පණ්ඩිතෙන නොතූහලමඞ්ගලිකෙන භවිතබ්බන්ති බ්‍රාහ්මණස්ස ධම්මං දෙසෙසි. බ්‍රාහ්මණොපි ධම්මං සුත්වා දිට්ඨිං භින්දිත්වා බොධිසත්තං සරණං ගතො. බොධිසත්තොපි අපරිහීනජ්ඣානෙ ත්‍රාහ්මලොකපරායණෙ අහොසි. සත්ථාපි ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

යස්ස මඞ්ගලා සමූහතා
උපපාතා සුපිනා ච ලක්ඛණා ච,
ස මඞ්ගලදොසවීතිවත්තො
සුගතොගාධිගතො න ජාතු මෙති.

තත්ථ-**යස්ස මඞ්ගලා සමූහතාති** යස්ස අරහතො ඛීණාසවස්ස දිට්ඨමඞ්ගලං සුතමඞ්ගලං මුතමඞ්ගලන්ති එතෙ මඞ්ගලා සමූහතා. **උපපාතා සුපිනා ච ලක්ඛණා චාති** එවරූපො චන්දග්ගාහො භවිස්සති, එවරූපො සූරියග්ගාහො භවිස්සති, එවරූපො නක්ඛත්තග්ගාහො භවිස්සති, එවරූපො උක්කාපාතො භවිස්සති, එවරූපො දිසාඩාහො භවිස්සතීති ඉමෙ පඤ්ච මහාඋපපාතා, නානප්පකාරකා සුපිනා, සුභලක්ඛණං දුබ්භගලක්ඛණං ඉත්ථිලක්ඛණං පුරිසලක්ඛණං දාසලක්ඛණං දාසිලක්ඛණං අජිලක්ඛණං උසභලක්ඛණං ආවුධලක්ඛණං වත්ථුලක්ඛණන්ති එවමාදිකානි ලක්ඛණානි ඉමෙ ච දිට්ඨිට්ඨානා යස්ස සමූහතා න එතෙහි උපපාතාදීහි අත්තනො මඞ්ගලං වා අවමඞ්ගලං වා පවෙදෙති. **සමඞ්ගලදොසවීතිවත්තොති** සො ඛීණාසවො සබ්බමඞ්ගලදොසවීතිවත්තො අතික්කන්තො පජහිත්වා ඨිතො. **සුගතොගාධිගතො න ජාතු මෙතීති** කොධො ච උපනාහො ච මක්ඛො ච පලාසොති ආදිකා යෙන යෙන වෙ වෙ එකතො ආගතකිලෙසා සුගා තාම. **කාමියොගො**

භවයොගො දිට්ඨියොගො අවිජ්ජායොගොති ඉමේ සංසාරෙ යොජන භාවතො වත්තාරො යොගා නාම. තෙ යුගා ච යොගා චාති[1] යුග යොගෙ අධිගතො අභිභවිත්වා ගතො විතිවත්තෙත්‍වා සමතික්කන්තොති බීණාසවො භික්ඛු. **න ජාතුමෙනීති** පුන පටිසන්ධිවසෙන එකංසෙ නෙව ඉමං ලොකං න එති නාගච්ඡතීති.

එවං සත්ථා ඉමාය ගාථාය බ්‍රාහ්මණස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා පුන සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ බ්‍රාහ්මණො සඳ්ධිං පුත්තෙන සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා එතෙව පිතාපුත්තා අහෙසුං. තාපසො පන අහමෙවාති.

මඞ්ගලජාතකං.

---

1. 9 8.

කල්‍යාණිමෙව මුඤ්චෙය්‍යාති ඉදං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො ඔමසවාදසික්ඛාපදං ආරබ්භ කථෙසි. වෙපි වත්ථූනි හෙට්ඨා තාදි විසාලජාතකෙ වුත්තසදිසානෙව. ඉමස්මිං පන ජාතකෙ බොධි සත්තො ගඞ්ගාරට්ඨෙ තක්කසිලායං අඤ්ඤතරස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සාරමෙහා නාම බලිවද්දො අහොසි. සත්ථා ඉදං අතීතවත්ථුං කථෙත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

කල්‍යාණිමෙව මුඤ්චෙය්‍ය නහි මුඤ්චෙය්‍ය පාපිකං,
මොක්ඛා කල්‍යාණියා සාධු මුත්වා තපති පාපිකන්ති.

තත්‍ථ-**කල්‍යාණිමෙව මුඤ්චෙය්‍යාති** වතුදෙසවිධම්පි තං කල්‍යාණිං සුන්දරං අනවජ්ජං වාවමෙව මුඤ්චෙය්‍ය විස්සජ්ජෙය්‍ය කථෙය්‍ය. **නහි මුඤ්චෙය්‍ය පාපිකන්ති** පාපිකං ලාමිකං පරෙසං අප්පියං අමනාපං න මුඤ්චෙය්‍ය න කථෙය්‍ය. **මොක්ඛා කල්‍යාණියා සාධූති** කල්‍යාණවාචාය විස්සජ්ජනමෙව ඉමස්මිං ලොකෙ සාධු සුන්දරං හදයකං. **මුත්වා තපති පාපිකන්ති** පාපිකං ඵරුසං වාචං මුඤ්චිත්වා විස්සජ්ජෙත්වා කථෙත්වා සො පුග්ගලො තපති සොචති කිලමතීති.

එවං සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො ආනන්දො අහොසි, බ්‍රාහ්මණී උප්පලවණ්ණා, සාරමෙහා පන අහමෙවාති.

සාරමහජාතකං

---

1. 9. 9.

වාවාව කිර තෙ ආඝීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුහකං ආරබ්භ කථෙසි. කුහකවත්ථුං උදඤ්චනිජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

---

1. සී. ඉං. යුත්තෙව යොගාවානි. සයා. යුත්තෙව යොගාචානි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ එකං ගාමකං උපනිස්සාය එකො කූටජටිලකුහකතාපසො වසති. එකො කුටුම්බිකො තස්ස අරඤ්ඤෙ පණ්ණසාලං කාරෙත්වා තත්ථ තං වාසෙත්වා අත්තනො ගෙහෙ පණීතාහාරෙන පටිජග්ගති. සො තං කූටජටිලං සීලවා එසොති සද්දහිත්වා චොරභයෙන සුවණ්ණ නික්ඛසතං තස්ස පණ්ණසාලං නෙත්වා භූමිගතං කත්වා ඉදං ඔලොකෙය්‍යාසි හනෙතනි ආහ අථ නං තාපසො පබ්බජිතානං නාම ආවුසො! එවරූපං කථෙතුං න වට්ටති, අම්හාකං පරඝත්තකෙ ලොභො නාම නත්ථීති ආහ. සො සාධූ හනෙතනි තස්ස වචනං සද්දහිත්වා පක්කාමි. දුට්ඨතාපසො සක්කා එත්තකෙන ජීවිතුන්ති කතිපාහං අතික්කාමෙත්වා තං සුවණ්ණං ගහෙත්වා අන්තරාමග්ගෙ එකස්මිං ඨානෙ ඨපෙත්වා ආගන්ත්වා පණ්ණසාලායමෙව වසිත්වා පුන දිවසෙ තස්ස ගෙහෙ භත්තකිච්චං කත්වා එවමාහ. ආවුසො! මයං තුමෙහි නිස්සාය චිරං වසිම්හ අතිවිරං එතස්මිං ඨානෙ වසන්තානං මනුස්සෙහි සද්ධිං සංසග්ගො හොති, සංසග්ගො ච නාම පබ්බජිතානං මූලං තස්මා ගච්ඡාමහන්ති වත්වා තෙන පුනප්පුනං යාචියමානොපි නිවත්තිතුං න ඉච්ඡි. අථ නං සො එවං සන්තෙ ගච්ඡථ හනෙතනි යාවගාමවාරං අනුගන්ත්වා නිවත්තති. තාපසො පොතං ගන්ත්වාව ඉමං කුටුම්බිකං මයා වඤ්චෙතුං වට්ටතීති විත්තෙත්වා ජටාතං අන්තරෙ තිණං ඨපෙත්වා පරිනිවත්ති. කුටුම්බිකො කිං හනෙත! නිවත්තිත්ථාති පුවච්ඡි. ආවුසො! තුම්හාකං ගෙගච්ඡනතො මෙ ජටාසු එකං තිණං ලග්ගං අදින්නාදානං ච නාම පබ්බජිතානං න වට්ටතී තං ආදාය ආගතොම්හීති. කුටුම්බිකො ඡඩ්ඩෙත්වා ගච්ඡථ හනෙතනි වත්වා තිණසලාකම්පි නාමං පරඝත්තකං න ගණ්හාති අහො කුහකුවචකො මෙ අය්‍යොති පසීදිත්වා වන්දිත්වා උය්‍යොජෙසි.

තදා පන බොධිසත්තෙන හණ්ඩප්පාය පච්චන්තං ගච්ඡන්තෙන තස්මිං නිවෙසනෙ නිවාසො ගහිතො හොති. සො තාපසස්ස වචනං සුත්වාව අද්ධා ඉමිනා දුට්ඨතාපසෙන ඉමස්ස කිඤ්චි හටං භවිස්ස තීති කුටුම්බිකං පුවච්ඡි. අත්ථි පන තෙ සම්ම! කිඤ්චි එතස්ස තාපසස්ස සන්තිකෙ නික්ඛිත්තභණ්ඩන්ති? අත්ථි සම්ම! සුවණ්ණනික්ඛසතන්ති. තෙන හි ගච්ඡ තං උපධාරෙහීති. සො පණ්ණසාලං ගන්ත්වා තං අදිස්වා වෙගෙනාගන්ත්වා නත්ථි සම්මාති ආහ. න තෙ සුවණ්ණං අඤ්ඤෙන ගහිතං තෙනෙව කුහකතාපසෙන ගහිතං, එහි තං අනුබන්ධිත්වා ගණ්හාමාති වෙගෙන ගන්ත්වා කූටතාපසං ගණ්ඨිත්වා හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච පොථෙත්වා සුවණ්ණං ආහරාපෙත්වා ගණ්හිංසු. බොධිසත්තොපි සුවණ්ණං දිස්වා නික්ඛසතං හරමානො අසජ්ජිත්වා තිණමත්තෙන සන්තොසීති වත්වා තං ගරහන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

වාවාව කිර තෙ ආසි සණ්හා සඛිලභාණිතා,
තිණමත්තෙන අසජ්ජිත්ථො නො ච නික්ඛසතං හරන්ති.

තත්‍ථ-වාමාව කිර තෙ ආයි සරණා සම්පජ්ජාණිතොති පබ්බජිතානං නිණ්ණමිතකම්පි අදින්නං ආදාතුං න වට්ටතීති එවං සම්පන්නං මූලඵලං වමන්තසස වාමා එව කිර තෙ සරණා ආයි වචනමත්තමෙව මට්ඨං අහොසීති අත්‍ථො. නිණ්ණමිතෙන අසජ්ජිතබ්බොති කුටජටිල! එසිසසා නිණසලාකාය කුසකුටවං කුරුමානො ත්‍වං සත්තෙනා ආසත්තෙනා ලග්ගෙනා අහොසි. නො ච නිකඛසසතා හරන්‍තස්ස ඉමං පන නිකඛසතං හරන්තෙනා අසත්තෙනා නිල්ලග්ගොව ජාතොසීති.

එවං බොධිසත්තෙනා තං ගරහිත්‍වා මාසසු පුන කුටජටිල! එවරූපමකාසීති ඔවාදං දත්‍වා යථාකම්මං ගතෙ සත්‍ථරි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස භික්ඛු කුහකො පුබ්බෙපි කුහකොයෙවාති වත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි, තදා කුටතාපසො කුහකභික්ඛු අහොසි, පණ්ඩිතපුරිසො පන අහමෙවාති.

කුහකජාතකං.

---

1. 9. 10.

යො පුබ්බෙ කතඤ්ඤුතාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෙනා අනාථපිණ්ඩිකං ආරබ්භ කථෙසි. තසස කිරතෙ පවත්තන වාසිකො සෙට්ඨි අදිට්ඨසහායො අහොසි. සො එකදා පවත්තෙන උට්ඨානකහණ්ඩසස පඤ්ච සකටසතානි පුරෙභා කම්මනිතමත්‍රසස ආහ, ගච්ඡථ හො! ඉමං භණ්ඩං සාවත්‍ථිං නෙත්‍වා අමහාකං සහායසස අනාථපිණ්ඩිකමහාසෙට්ඨිසස පවත්තකඛන විකකිණිත්‍වා පටිභණ්ඩං ආහරථාති. තෙ සාධූති තසස වචනං සම්පටිච්ඡිත්‍වා සාවත්‍ථිං ගන්ත්‍වා මහාසෙට්ඨිං දිසවා පණ්ණාකාරං දත්‍වා තං පවත්තිං ආරොචෙසුං. මහාසෙට්ඨි සාධූහතං වොති තෙසං ආවාසං ච පරිබ්බයං ච දාපෙත්‍වා සහායසස සුඛං පුච්ඡිත්‍වා භණ්ඩං විකකිණිත්‍වා පටිභණ්ඩං දාපෙසි. තෙ පවත්තතං ගන්ත්‍වා තමත්‍ථං අත්තනො සෙට්ඨිසස ආරොචෙසුං.

අථාපරභාගෙ අනාථපිණ්ඩිකොපි තථෙව පඤ්ච සකටසතානි තත්‍ථ පෙසෙසි. මනුසසා තත්‍ථ ගන්ත්‍වා පණ්ණාකාරං ආදාය පවත්තන වාසිනසෙට්ඨිං පයිරුපාසිංසු. සො කුතො ආගච්ඡථාති පුච්ඡිත්‍වා සාවත්‍ථිතො තුම්හාකං සහායසස අනාථපිණ්ඩිකසස සන්තිකාති වුත්තෙ අනාථපිණ්ඩිකොති කසසචි පුරිසසස නාමං හවිස්සතීති පරිහාසං කත්‍වා පණ්ණාකාරං ගහෙත්‍වා ගච්ඡථ තුදෙඝනි උය්‍යොජෙසි. නෙව නිවාසං න පරිබ්බයං දාපෙසි. තෙ සයමෙව භණ්ඩං විකකිණිත්‍වා පටිභණ්ඩං ආදාය සාවත්‍ථිං ආගන්ත්‍වා සෙට්ඨිසස තං පවත්තිං ආරොචෙසුං.

අථ සො පවත්තවාසී පුනපි එකවාරං තථෙව පඤ්ච සකටසතානි සාවත්‍ථිං පෙසෙසි. මනුසසා පණ්ණාකාරං ආදාය මහාසෙට්ඨිං පයිරුපාසිංසු. තෙ පන දිසවා අනාථපිණ්ඩිකසස ගෙහෙ මනුසසා මයං

සාමි! එතෙසං නිවාසඤ්ච හත්ථසඤ්ච පරිබ්බයඤ්ච ජානිස්සාමාති වත්වා තෙසං සකටානි බහිනගරෙ තථාරූපෙ ඨානෙ මොචාපෙත්වා තුම්හෙ ඉධෙව වසථ අම්හාකං වො ඝරෙ යාගුභත්තඤ්ච පරිබ්බයො ච භවිස්සතීති ගන්ත්වා දාසකම්මකරෙ සන්නිපාතෙත්වා මජ්ඣිමයාම සමනන්තරෙ පඤ්චව සකටසතානි විලුම්පිත්වා නිවාසනපාරුපණානිපි තෙසං අවත්ථරිත්වා ගොණෙ පලාපෙත්වා සකටානි විවක්කාමි කත්වා භූමියං ඨපෙත්වා වක්කානිපි ගණ්හිත්වාව අගමංසු. පච්චන්තවාසිනො නිවාසනමත්තස්සාපි සාමිකා අහුත්වා භීතා වෙගෙන පලායිත්වා පච්චන්තමෙව ගතා. සෙට්ඨිස්ස මනුස්සාපි තං පවත්තිං මහාසෙට්ඨිනො ආරොචෙසුං. සො අත්ථිදානිදං කථාපාභතන්ති සඤ්ඤං සන්තිකං ගන්ත්වා ආදිතො පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සත්ථා න බො ගහපති! සො පච්චන්තවාසී ඉදානෙව එවංසීලො පුබ්බෙපි එවංසීලකොව අහොසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං මහාවිභවො සෙට්ඨි අහොසි. තස්සෙකො පච්චන්තවාසිකො සෙට්ඨි අදිට්ඨසහායොති සබ්බං අතීතවත්ථුං පච්චුප්පන්නවත්ථුසදිසමෙව. බොධිසත්තො පන අත්තනො මනුස්සෙහි අජ්ජ අමෙහි ඉදං නාම කතන්ති ආරොච්චෙත පඨමං අත්තනො කතං උපකාරං අජානන්තා පච්ඡාපි එවරූපං ලභන්තියෙවාති වත්වා සමපත්තපරිසාය ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

යො පුබ්බෙ කතකල්‍යාණො කතඤ්ඤූ නාවබුජ්ඣති,
පච්ඡා කිච්චෙව සම්පත්තෙ කතඤ්ඤූ නාධිගච්ඡතීති.

තත්‍රායං පිණ්ඩත්ථො-ඛත්තියාදිසු **යො කොචි පුරිසො පුබ්බෙ පඨමතරං අඤ්ඤෙන **කතකල්‍යාණෝ** කතූපකාරො **කතඤ්ඤූ** නිපඨාදිතකිච්චො හුත්වා තං පරෙන අත්තනි කතං කල්‍යාණං වෙව අජානන්ත්වා **න ජානාති** සො **පච්ඡා** අත්තනො **කිච්චෙව සම්පත්තෙ තස්ස කිච්චස්ස කතඤ්ඤූ නාධිගච්ඡති** න ලභතීති.**

එවං බොධිසත්තො ඉමාය ගාථාය ධම්මං දෙසෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පච්චන්තවාසී ඉදානිපි පච්චන්තවාසියෙව, බාරාණසිසෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

අකතඤ්ඤුජාතකං.

අපායිමහවගෙගා නවමෝ.

---

1. 10. 1.

ලිත්තං පරමෙන තෙජසාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අපච්චවෙක්ඛිතපරිභොගං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං කිර කාලෙ භික්ඛූ චීවරාදීනි ලභිත්වා යෙභුය්‍යෙන අපච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජන්ති, තෙ වත්තාරෝ පච්චයෙ අපච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජමානා යෙභුය්‍යෙන තිරච්ඡානයොනිතො නාමුච්චන්ති. සත්ථා තං කාරණං ඤත්වා භික්ඛූනං අනෙකපරියායෙන ධම්මකථං කථෙත්වා අපච්චවෙක්ඛිත පරිභොගෙ ආදීනවං දස්සෙත්වා භික්ඛවෙ! භික්ඛූනා නාම චත්තාරෝ පච්චයෙ ලභිත්වා අපච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, තස්මා ඉතො පට්ඨාය පච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජ්‍යාථාති පච්චවෙක්ඛණ විධිං දස්සෙන්තො "ඉධ භික්ඛවෙ! භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො විවරං පටිසෙවති සීතස්ස පටිඝාතාය"ති ආදිනා නයෙන තන්තිං ඨපෙත්වා භික්ඛවෙ! චත්තාරෝ පච්චයෙ එවං පච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, අපච්චවෙක්ඛිතපරිභොගො නාම හලාහලවිසපරිභොගසදිසො පොරාණකා හි අපච්චවෙක්ඛිත්වා දෙසං අජානිත්වා විසං පරිභුඤ්ජිත්වා විපාකෙන මහාදුක්ඛං අනුභවිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අඤ්ඤතරස්මිං මහාභොගකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො අක්ඛධුත්තෙහි සද්ධිං කීළන්තො අත්තනො ජයෙ වත්තමානෙ කෙළිමණ්ඩලං න භින්දති, පරාජයකාලෙ පන අක්ඛං මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා අක්ඛෙ තට්ඨාති කෙළිමණ්ඩලං භින්දිත්වා පක්කමති. බොධිසත්තො තස්ස කාරණං ඤත්වා හොතු ජානිස්සාමෙවං පතිරූපෙති අක්ඛෙ ආදාය අත්තනො ඝරෙ හලාහලවිසෙන රඤ්ජෙත්වා පුනප්පුනං සුක්ඛාපෙත්වා තෙ ආදාය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එහි සම්ම! අක්ඛෙහි කීළාමාති ආහ. සො සාධූ සම්මාති කෙළිමණ්ඩලං සජ්ජෙත්වා තෙන සද්ධිං කීළන්තො අත්තනො පරාජයකාලෙ එකං අක්ඛං මුඛෙ පක්ඛිපි, අථ නං බොධිසත්තො තථා කරොන්තං දිස්වා ගිලාහි තාව පච්ඡා ඉදානි මෙතන්ති ඤත්වා සීඝං සීඝං ගිල ගිල පාපධුත්තක! පච්ඡා තෙ කට්ඨකං භවිස්සතීති.

තත්ථ-**ලිත්තන්**ති මක්ඛිතං රඤ්ජිතං. **පරමෙන තෙජසා**ති උත්තම තෙජසා සම්පන්නෙන හලාහලවිසෙන. **ගිලන්**ති ගිලනෙන්තා. **අක්ඛන්**ති ගුළකං. **නබ්භක්ඛතී**ති අයං මෙ ගිලනෙ ඉදං නාම කරිස්සතීති න ජානාති. **ගිල රෙ**ති ගිලාහි අරෙ! **ගිලා**ති පුනපි චොදෙන්තො වදති. **පච්ඡා තෙ කට්ඨකං භවිස්සතී**ති ඉමස්මිං තෙ අක්ඛෙ ගිලිතෙ පච්ඡා එතං විසං තික්ඛිණං භවිස්සතීති අත්ථො.

සෝ බොධිසත්තස්ස කථෙන්තස්සෙව විසවෙගෙන මූලිකෝ අක්ඛිනි පරිවත්තෙත්වා ඛන්ධං නාමෙත්වා පති. බොධිසත්තෝ ඉදානිස්ස ජීවිතදානං දත්වා වට්ටතීති ඔසධපරිභාවිතං වමනයොගං දත්වා වමෙත්වා සප්පිඵාණිතමධුසක්කරාදයෝ ඛාදාපෙත්වා අරොගං කත්වා පුන එවරූපං මාකාසීති ඔවදිත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා භික්ඛවෙ! අපච්චවෙක්ඛිත පරිභොගෝ නාම අපච්චවෙක්ඛිත්වා කතවිසපරිභොගසදිසෝ හොතීති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පණ්ඩිතඛ්ලත්තෝ අහමෙව අහොසිං. කූටඛ්ලත්තෝ පනෙත්ථ න කථියති, යථා වෙත්ථ එවං සබ්බත්ථ. යෝ පන ඉමස්මිං කාලෙ න පඤ්ඤායති සෝ න කථියතෙවාති.

ලිත්තජාතකං.

1. 10. 2.

උක්කාවෙය සුරම්මඤ්ඤනිති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ආයස්මන්තං ආනන්දං ආරබ්ධ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ කොසල රඤ්ඤෝ ඉත්ථියෝ විත්තසිංසු බුද්ධුප්පාදෙ නාම දුල්ලභෝ, තථා මනුස්සපටිලාභෝ පරිපුණ්ණායතනතා ච, මයඤ්චම්හ ඉමං දුල්ලභං ඛණසම්පත්තිං ලභිත්වාපි අත්තනෝ රුචියා විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං වා සොතුං පූජං වා කාතුං දානං වා දාතුං න ලභාම, මයඤ්චම්හ නාම පකිච්ඡාතා විය වසාම රඤ්ඤා කථෙත්වා අම්හාකං ධම්මං දෙසෙතුං අනුච්ඡවිකං එකං භික්ඛුං පඤ්ඤාපෙත්වා තස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සොස්සාම, තතෝ යං සක්ඛිස්සාම තං ගණ්හිස්සාම දානාදීනි ච පුඤ්ඤානි කරිස්සාම, එවං නෝ අයං ඛණපටිලාභෝ සඵලෝ භවිස්සතීති. තා සබ්බාපි රාජානං උපසඞ්කමිත්වා අත්තනා විත්තිතකාරණං කථිංසු. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි.

අථෙකදිවසං රාජා උය්‍යානකීළං කීළිතුකාමෝ උය්‍යානපාලං පඤ්ඤාපෙත්වා උය්‍යානං සොධෙහීති ආහ. උය්‍යානපාලෝ උය්‍යානං සොධෙන්තෝ සත්ථාරං අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නං දිස්වා රඤ්ඤෝ සන්තිකං ගන්ත්වා සුද්ධං දෙව! උය්‍යානං අපිචෙත්ථ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ භගවා නිසිදනෙන්නාති ආහ. රාජා සාධු සම්ම! සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මම්පි සොස්සාමාති අලඞ්කතරථං අභිරුය්හ උය්‍යානං ගන්ත්වා සත්ථු සන්තිකං අගමාසි. තස්මිඤ්ච සමයෙ ඡත්ත පාණිනාමෙකෝ අනාගාමී උපාසකෝ සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සුණමානෝ නිසිදනෙන්නා හොති. රාජා නං දිස්වා ආසඞ්කමානෝ මූහුත්තං ඨත්වා පුන සචායං පාපකෝ භවෙය්‍ය න සත්ථු සන්තිකෙ නිසීදිත්වා ධම්මං සුණෙය්‍ය අපාපකෙන ඉමිනා භවිතබ්බන්නි විනෙත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. උපාසකෝ බුද්ධාරහෙන රඤ්ඤා පව්වුට්ඨානං වා වන්දනං වා නාකාසි. තෙනස්ස රාජා අත්තමනෝ අහොසි.

සත්ථා තස්ස අනත්තමනභාවං ඤත්වා උපාසකස්ස ගුණං කථෙසි. අයං මහාරාජ! උපාසකෝ බහුස්සුතෝ ආගතාගමෝ කාමෙසු වීතරාගොති රාජා න ඉමිනා ඔරසෙන හවිතබ්බං යස්ස සත්ථා ගුණං වණ්ණෙතීති චින්තෙත්වා උපාසක! වදෙය්‍යාසි යෙන තෙ අත්ථොති ආහ. උපාසකෝ! සාධූති සම්පටිච්ඡි. රාජා සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සත්ථාරං පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

සෝ එකදිවසං උපරි පාසාදෙ මහාවාතපානං විවරිත්වා සීතෝ තං උපාසකං භුත්තපාතරාසං ජෙත්තමාදාය ජෙතවනං ගච්ඡන්තං දිස්වා පක්කොසාපෙත්වා එවමාහ. භණ කිර උපාසක! බහුස්සුතෝ අම්හාකං ව ඉත්ථියෝ ධම්මං සොතුකාමාපෙව උග්ගහෙතුකාමා ව සාධු වතස්ස සචෙ තාසං ධම්මං වාචෙය්‍යාසීති. දෙව! ගිහීනං නාම රාජන්තෙපුරෙ ධම්මං දෙසෙතුං වා වාචෙතුං වා නපතිරූපං අය්‍යානමෙව පතිරූපන්ති. රාජා සච්චමෙස වදතීති තං උය්‍යොජෙත්වා ඉත්ථියෝ පක්කොසාපෙත්වා හදෙ! අහං තුම්හාකං ධම්ම දෙසනත්ථාය ව ධම්මවාචනත්ථාය ව සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා එකං භික්ඛුං යාචාමි අසීතියා මහාසාවකෙසු කතරං යාචාමීති ආහ. තා සබ්බාපි මන්තෙත්වා ධම්මභණ්ඩාගාරිකං ආනන්දත්ථෙරමෙව රොචෙසුං. රාජා සත්ථුසන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එතමත්ථං නිසීදන්නා එව මාහ. භන්තෙ! අම්හාකං ගෙහෙ ඉත්ථියෝ ආනන්දත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සොතුඤ්ච උග්ගණ්හිතුං ව ඉච්ඡන්ති. සාධු වතස්ස සචෙ ථෙරෝ අම්හාකං ගෙහෙ ධම්මං දෙසෙය්‍යවෙව වාචෙය්‍යවාති. සත්ථා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ථෙරං ආණාපෙසි.

තතෝ පට්ඨාය රණ්ඩෙසු ඉත්ථියෝ ථෙරස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සුණන්ති වෙව උග්ගණ්හන්ති ච. අථෙකදිවසං රණ්ඩෙසු චූළාමණී නට්ඨෝ. රාජා තස්ස නට්ඨභාවං සුත්වා අමචෙව ආණාපෙසි සබ්බ අන්තොවළඤ්ජනමනුසෙස ගන්ත්වා චූළාමණිං ආහරාපෙථාති. අමච්චා මාතුගාමෙ ආදිං කත්වා චූළාමණිං පරිපුච්ඡන්තා අදිස්වා මහාජනං කිලමෙන්ති. තං දිවසං ආනන්දත්ථෙරෝ රාජනිවෙසනං පවිට්ඨෝ. ඉත්ථියෝ පුබ්බෙ ථෙරං දිස්වාව ඝට්ඨකුධ්‍යා ධම්මං සුණන්ති වෙව උග්ගණ්හන්ති ච තථා අකත්වා සබ්බා දෙම තස්සපත්තාව අහෙසුං. තතෝ ථෙරෙන කස්මා තුම්හෙ අජ්ජ එවරූප ජාතාති පුච්ඡිතා එවමාහංසු. භන්තෙ! රණ්ඩෙසු චූළාමණිං පරියෙසාමාති අම්හෙහි මාතුගාමෙ උපාදාය අන්තොවළඤ්ජනෙ කිලමෙන්ති න ජානාම කස්ස කිං භවිස්සති තෙනම්හා දොමනස්සපත්තාති. ථෙරෝ මා විනෙත්ථාති තා සමස්සාසෙත්වා රණ්ඩෙසු සන්තිකං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා මණි කිර තෙ මහාරාජ! නට්ඨොති පුච්ඡි. ආම භන්තෙති. අසක්‍ඛි පන තං ආහරාපෙතුන්ති? භන්තෙ! සබ්බං අන්තොජනං ගහෙත්වා කිලමෙන්තොපි න සක්‍ඛිස්සාම ආහරාපෙතුන්ති. මහාරාජ! මහාජනං අකිලමෙත්වාව ආහරණුපායො අත්ථීති. කත

රූපායෝ හනෙතෙති? පිණ්ඩදනං මහාරාජාති? කතරපිණ්ඩදනං හනෙතෙති? මහාරාජ! යත්තකෙසු ආසඛ්‍යා අත්ථි තෙ ගණෙත්වා එකෙකස්ස එකෙකං පලාලපිණ්ඩං වා මහහිකාපිණ්ඩං වා දත්වා ඉමං පවත්ත කාලෙ ආහරිත්වා අසුකට්ඨානෙ නාම පාතෙථාති වත්තබ්බං යෙන ගහිතො භවිස්සති සො තස්මිං පක්ඛිපිත්වා ආහරිස්සති, සබෙ පඨම දිවසෙයෙව පාතෙනෙති ඉච්චෙතං කුසලං, සො වෙ පාතෙනෙති දුතියදිවසෙපි තතියදිවසෙපි තථෙව කාතබ්බං, එවං මහාජනො ච න කිලමිස්සති, මණිඤ්ච ලභිස්සසීති එවං වත්වා ථෙරො අගමාසි.

රඤ්ඤා වුත්තනයෙනෙව තයෝ දිවසෙ දපෙසි, නෙව මණිං ආහරිංසු. ථෙරො තතියදිවසෙ ආගන්ත්වා කිං මහාරජ! පාතිතො මණිති පුච්ඡි. න පාතෙනෙති භනෙතෙති. තෙන හි මහාරජ! මහා තලසම්භෙදඤ්ච පවිඤ්ඤාථානෙ මහාවාටිං ඛණාපෙත්වා උදකස්ස පූරාපෙත්වා සාණිඤ්ච පරික්ඛිපාපෙත්වා සබ්බ අනොවළඤ්ඡන මනුස්සා ච ඉත්ථියො ච උත්තරාසඛ්ගං කත්වා එකතොව අනොසාණිං පවිසිත්වා ගන්ථං ධොවිත්වා ආගච්ඡතූති වදෙහීති ථෙරො ඉමං උපායං ආචික්ඛිත්වා පක්කාමි. රාජා තථා කාරෙසි. මණිවොරො විනෙතසි ධම්මහණ්ඩාගාරිකො ඉමං අධිකරණං ආදාය මණිං අදස්සා පෙත්වා ඔස්සාකිස්සතීති අට්ඨානමෙතං පාතෙතුං දානි වට්ටතීති මණිං පවිඤ්ඤාපෙත්වා කත්වා ආදාය අනොසාණිං පවිසිත්වා වාරියං පාතෙත්වා නික්ඛමි. සබ්බෙසං නික්ඛන්තකාලෙ උදකං ඡඩ්ඩෙත්වා මණිං අදාසංසු.

රාජා ථෙරං නිස්සාය මහාජනං අකිලමෙත්වා වමෙ මණිං ලද්ධොති තුස්සි. අනොතාවළඤ්ජනමනුස්සාපි ථෙරං නිස්සාය මහාදුක්ඛතො මුත්තමහාති තුස්සිංසු. ථෙරස්සානුභාවෙන රඤ්ඤා චූළාමණිං ලද්ධොති ථෙරස්සානුභාවෙ සකලනගරෙ චෙව භික්ඛුසඞ්ඝෙ ච පාකටො ජාතො. ධම්මසභායං සන්නිසින්නා භික්ඛූ ථෙරස්ස ගුණං වණ්ණයිංසු. ආවුසො! ආනන්දත්ථෙරො අත්තනො බහුස්සුතතාය පණ්ඩිචෙවන උපායකුසලතාය මහාජනං අකිලමෙත්වා උපායෙනෙව රඤ්ඤා මණිං දස්සෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානි ආනන්දෙනෙව පරහත්ථගතං භණ්ඩං දස්සිතං, පුබ්බෙපි පණ්ඩිතා මහාජනං අකිලමෙත්වා උපායෙනෙව තිරච්ඡානගත්ථං පහතභණ්ඩං දස්සසිංසුති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො සබ්බසිප්පෙසු නිප්ඵත්තිං පත්තො තස්සෙව අමච්චො අහොසි. අථෙකදිවසං රාජා මහන්තෙන පරිවාරෙන උය්‍යානං ගන්ත්වා වනන්තරානි විචරිත්වා උදකකීළං කීළිතුකාමො මඞ්ගලපොක්ඛරණිං ඔතරිත්වා ඉත්ථාගාරම්පි පක්කාසි. ඉත්ථියො අත්තනො අත්තනො

සිසුපගඝිවූපගාදිනි ආහරණානි ඔමුඤ්චිත්වා උත්තරාසඞ්ගස්ස පකඛි පිත්වා සමුග්ගහපිටඨස්සු ඨපෙත්වා දුසියො පටිච්ඡාපෙත්වා පොක්ඛරණිං ඔතරිංසු.

අථෙකා උය්‍යානමඤ්ඤටි සාඛන්තරෙ නිසිනනා දෙව්ං පිළන්ධානි ඔමුඤ්චිත්වා උත්තරාසඞ්ග පකඛිපිත්වා සමුග්ගහපිටඨ ඨපය මානං දිස්වා තස්සා මුත්තාහාරං පිළන්ධිතුකාමා හුත්වා දුසියා පමාදං ඔලොකයමානා නිසීදි, දුසීපි තං රක්ඛමානා තඟ තඟ ඔලොකයමානා නිසිදන්‍යාගෙව පවලාසිතුමාරභි. මක්කටී තස්සා පමාද භාවං ඤත්වා වාතවෙගෙන ඔතරිත්වා මහාමුත්තාහාරං ගීවාය පටි මුඤ්චිත්වා වාතවෙගෙන උපපතිත්වා සාඛන්තරෙ නිසීදිත්වා අඤ්ඤං මක්කටීනං දස්සනභාගෙන එකාසම්ං සුසිරවඨානෙ ඨපෙත්වා උපසන්තු පසන්තා විය තං රක්ඛමානා නිසීදි.

සාපි ඛො දුසී පටිබුජ්ඣිත්වා මුත්තාහාරං අපස්සන්තී කාමපමාදා අඤ්ඤං උපායං අදිස්වා පුරිසො දෙවියා මුත්තාහාරං ගහෙත්වා පලා තොති මහාවිරවං විරවි. ආරක්ඛමනුස්සා තතො තතො සන්නිපතිත්වා තස්සා වචනං සුත්වා රඤ්ඤො ආරොචසිංසු. රාජා චොරං ගණ්හථාති ආහ. පුරිසා උය්‍යානා නික්ඛමිත්වා චොරං ගණ්හථ ගණ්හථාති ඉතො විතො ච ඔලොකෙන්ති.

අථෙකො ජානපදෙ බලිකාරකපුරිසො තං සද්දං සුත්වා කමප මානො පලායි. තං දිස්වා රාජපුරිසා අයං චොරොභවිස්සතීති අනු බන්ධිත්වා තං ගහෙත්වා පොථෙත්වා අරෙ! දුට්ඨචොර! එවං මහාසාරං නාම පිළන්ධනං අවහරිස්සසීති පරිභාසිංසු.[1] සො විනෙතසි සචාහං න ගණ්හාමීති වක්ඛාමි අජ්ජ මෙ ජීවිතං නත්ථි, පොථෙන්තාගෙව මං මාරෙස්සන්තීති සම්පටිච්ඡාමි නන්ති සො ආම සාමි! ගහිතං මෙති ආහ. අථ නං බන්ධිත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං නයිංසු. රාජාපි නං පුච්ඡි ගහිතං තෙ මහාසාරපිළන්ධනන්ති, ආම දෙවාති. ඉදානි තං කහන්ති? දෙව! මයා මහාසාරං නාම මඤ්චපිඨම්පි න දිට්ඨපුබ්බං සෙටඨි පන මං මහාසාරපිළන්ධනං ගණ්හාපෙසි සොහං ගහෙත්වා ව තස්ස අදාසිං සො තං ජානාතීති.

රාජා සෙට්ඨිං පක්කොසාපෙත්වා ගහිතං තෙ ඉමස්ස හත්ථතො මහාසාරපිළන්ධනන්ති පුච්ඡි. ආමදෙවාති. කහං තන්ති? පුරොහිතස්ස මෙ දින්නන්ති. පුරොහිතම්පි පක්කොසාපෙත්වා තථෙව පුච්ඡි, සොපි සම්පටිච්ඡිත්වා ගන්ධබ්බස්ස මෙ දින්නන්ති ආහ. තම්පි පක්කොසාපෙත්වා පුරොහිතස්ස තෙ හත්ථතො මහාසාරපිළන්ධනං ගහිතන්ති පුච්ඡි. ආම දෙවාති. කහං තන්ති? කිලෙසවසෙන මෙ වණ්ණං දිස්වා දින්නන්ති. තම්පි පක්කොසාපෙත්වා පුච්ඡි. සා න ගණ්හාමීති ආහ තෙ පඤ්ච ජනෙ පුච්ඡන්තානඤ්ඤෙව සුරියො අත්ථං ගතො.

1. ඒ. පරිභාසිංසු. ෆ්. පරිභාසිංසු.

රාජා ඉදානි වීකාලෝ ජාතෝ සෙව ජානිස්සාමාති තෙ පඤ්ච ජනෙ අමච්චානං දත්වා නගරං පාවිසි. බොධිසත්තොපි විනෙතසි ඉදං පිළඹිනං අනෙතාවළඤ්ජ නටඨං, අයං ච ගහපතිකො බහිව ළඤ්ජා, චාරෙපි බලවා රකඛා, තසමා අනෙතාවළඤ්ජනකානම්පි තං ගහෙත්වා පලායිතුං න සක්කා, එවං නෙව බහිවළඤ්ජනකානං න අනෙතා. උභයනෙ වළඤ්ජනකානං ගහණූපායො දිස්සති, ඉමිනා දුග්ගහතමනුස්සෙන සෙට්ඨිස්ස මෙ දින්නානි කථෙනෙතන අත්තනො මොක්ඛත්ථාය කථිතං භවිස්සති, සෙට්ඨිනාපි පුරොහිතස්ස මෙ දිනනානි කථෙනෙතන එකතො හුත්වා තිට්ඨරිස්සාමීති විනෙතබ්බා කථිතං භවිස්සති පුරොහිතෙනාපි ගඞ්ඛබ්බස්ස මෙ දින්නානි කථෙනෙතන බන්ධනාගාරෙ ගඞ්ඛබ්බං නිස්සාය සුඛෙන වසිස්සාමාති විනෙතබ්බා භවිසසති ගඞ්ඛබ්බෙනාපි වණ්ණදාසියා මෙ දින්නානි කථෙනෙතන අනුක්කණ්ඨිතා වසිස්සාමාති විනෙතබ්බා කථිතං භවිස්සති, ඉමෙහි පඤ්චහිපි අවොරෙහි භවිතබ්බං, උභයනෙ මක්කටා බහූ, පිළඹිනෙන එකිස්සා මක්කටියා භත්තෙ ආරුළෙහන භවිතබ්බනති.

සො රාජානං උපසඞ්කමිත්වා මහාරාජ! වොරෙ අමහාකං නිය්‍යාදෙථ මයං තං කිච්චං සොධෙස්සාමාති ආහ. රාජා සාධූ පණ්ඩිත! සොධෙහීති තස්ස නිය්‍යාදෙසි. බොධිසත්තොපි අත්තනො දාසපුරිසෙ පක්කොසිත්වා තෙ පඤ්ච ජනෙ එතසම්ඉඤ්ජනෙව ඨානෙ වසාපෙත්වා සමන්තා ආරක්ඛං කත්වා කණ්ණං දත්වා යං තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං කථෙනති තං මයහං ආරොචෙථාති වත්වා පක්කාමි, තෙ තථා අකංසු.

තතො මනුස්සානං ඤත්තිසිත්තවෙලාය සෙට්ඨි තං ගහපතිකං ආහ අරෙ! දුට්ඨගහපතික! තයා අහං මයා වා තවං කඤ්චි දිට්ඨපුබ්බොඃ කදා තෙ මඤ්ඤං පිළඹිනං දිනනානි ආහ. සාමි මහාසෙට්ඨි! අහං මහාසාරං නාම රුක්ඛසාරපාදකං මඤ්චපීඨකම්පි න ජානාමි! තං නිස්සාය පන මොක්ඛං ලභිස්සාමීති එවං අවච, මා මෙ කුජ්ඣ සාමීති. පුරොහිතොපි සෙට්ඨිං ආහ මහාසෙට්ඨි! නවං ඉමිනා අත්තනො අදින්නකමෙව මඤ්ඤං කථං අදාසීති? මයම්පි වෙ ඉස්සරා, අම්හාකං එකතො හුත්වා සීතකාලෙ කම්මං ඛිපං නිපජ්ජිස්සතීති කථෙසිනති. ගඞ්ගබ්බොපි පුරොහිතං ආහ බ්‍රහ්මණ! කදා තයා මඤ්ඤං පිළඹිනං දින්නානති? අහං තං නිස්සාය වසනට්ඨානෙ සුඛං ඵසිස්සාමීති කථෙසිනති. වණ්ණදාසිපි ගඞ්ගබ්බං ආහ අරෙ! දුට්ඨගඞ්ගබ්බ! අහං කදා තව සන්තිකං ගතපුබ්බා තවං වා මම සන්තිකං ආගතපුබ්බොඃ කදා තෙ මඤ්ඤං පිළඹිනං දිනනානති? භගිණි! කිං කාරණා කුජ්ඣසි? අමෙහිසු පඤ්චසු එකතො වසනෙතසු සරුවාසො භවිස්සති අනුක්කණ්ඨාමාතා සුඛං වසිස්සාමාති කථෙසිනති.

බොධිසත්තෝ පයොජිතමනුස්සානං සන්තිකා තං කථං සුත්වා තෙසං තත්තතො අවොරහාවං ඤත්වා මක්කටියා ගහිතපිළිඛ්ඛිතං උපායෙනෙව පාතෙස්සාමීති හෙණ්ඩුමයානි බහූනි පිළිඛ්ඛානානි කාරාපෙත්වා උය්‍යානෙ මක්කටියො ගාහාපෙත්වා හත්ථපාදගීවාසු හෙණ්ඩු පිළිඛ්ඛානානි පිළන්ධාපෙත්වා විස්සජ්ජෙසි. ඉතරා මක්කටී පිළිඛ්ඛං රක්ඛමානා උය්‍යානෙයෙව නිසීදි.

බොධිසත්තෝ මනුස්සෙ ආණාපෙසි. ගච්ඡථ තුම්හෙ උය්‍යානෙ සබ්බමක්කටියො උපධාරෙථ යස්ස තං පිළිඛ්ඛනං පස්සථ තං උත්තාසෙත්වා පිළිඛ්ඛනං ගණ්හාථාති. තාපි ඛො මක්කටියො පිළිඛ්ඛනං කෙ ලද්ධානීති තුට්ඨපහට්ඨා උය්‍යානෙ විචරන්තියො තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා පස්සථ අම්හාකං පිළිඛ්ඛනානි ආහංසු. සා මක්කිං අඝමාතා කිං ඉමිනා හෙණ්ඩුපිළිඛ්ඛෙනෙතාති මුත්තාහාරං පිළන්ධිත්වා නික්ඛමි.

අථ නං තෙ පුරිසා දිස්වා පිළන්ධනං ඡඩ්ඩාපෙත්වා ආහරිත්වා බොධිසත්තස්ස අදංසු. සො තං ආදාය රඤ්ඤො දස්සෙත්වා ඉදං තෙ දෙව! පිළන්ධනං තෙ පඤ්චපි අවොරා ඉදං පන උය්‍යානෙ මක්කටියා ආහතන්ති ආහ. කථං පන තෙ පණ්ඩිත! මක්කටියා හත්ථං ආරුළ්හභාවො ඤාතොතා? කථං තෙ ගහිතන්ති? සො සබ්බං ආචික්ඛි. රාජා තුට්ඨමානසො සබ්භාමසීසාදීසු තාම සූරාදයො ඉච්ඡිතබ්බා හොන්තීති බොධිසත්තස්ස ථුතිං කරොන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

උක්කාටෙඨ සූරම්වජ්ඣන්ති මන්තීසු අකුතූහලං,
පියඤ්ච අනාපාණම්හි අපෙථ ජාතෙ ච පණ්ඩිතන්ති.

තත්ථ-උක්කාටෙඨති උපභාටෙඨ උභතො බ්‍යූළ්හෙ සබ්භාමෙ සමප්හාරෙ වත්තමානතෙති අත්ථො. **සූරම්වජ්ඣන්ති** අසනියාපි මත්ථකෙ පතමානාය අපලායිනං සූරං ඉච්ඡන්ති, තස්මිං ඛණෙ එවරූපො සබ්භාමයොධො පත්ථෙතබ්බො හොති. **මන්තීසු අකුතූහලන්ති** කත්තබ්බාකත්තබ්බකිච්චං සම්මන්තනකාලෙ උප්පන්නෙ මන්තීසු යො අකුතූහලො අවික්ඛිත්තවාචො මන්තං න භින්දති තං ඉච්ඡන්ති තාදිසො තෙසු ඨානෙසු පත්ථෙතබ්බො හොති. **පියඤ්ච අනාපාණම්හීති** මධුරෙ අනාපාණෙ පවත්තපටිසෙ සහපරිභුඤ්ජනත්ථාය පියපුග්ගලං පත්ථෙන්ති තාදිසො තස්මිං කාලෙ පත්ථෙතබ්බො හොති. **අපෙථ ජාතෙ ච පණ්ඩිතන්ති** අත්ථගමභීරෙ ධම්මගම්භීරෙ කිස්මිඤ්චි දෙව කාරණෙ වා පඤ්හෙ වා උප්පන්නෙ පණ්ඩිතං විචක්ඛණං ඉච්ඡන්ති තථාරූපො හි තස්මිං සමයෙ පත්ථෙතබ්බො හොතීති.

එවං රාජා බොධිසත්තං වණ්ණෙත්වා පොමෙත්වා ඝනවස්සං වස්සෙන්තො මහාමෙඝො විය සත්තහි රතනෙහි පූජෙත්වා තස්සො වාදෙ ඨපෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො.

බොධිසත්තොපි යථාකම්මං ගතො. සත්ථාපි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා පෙරස්ස ගුණං කථෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි, පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

මහාසාරජාතකං.

---

1. 10. 3.

න විස්සසෙ අවිස්සත්ථෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො විස්සාසභොජනං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං කිර සමයෙ යෙහුය්‍යෙන භික්ඛූ මාතරා නො දින්නා, පිතරා නො දින්නා භාතරා භගිණියා චුල්ල මාතරා චුල්ලපිතරා මාතුලානීයා දින්නා, අම්හාකං ගිහී කාලෙපි භික්ඛූකාලෙපි එතෙ දුතූ ය්‍යාතරූපා වාති ඤත්වා දින්නෙ වත්තාරොපච්චයෙ විස්සත්ථා හුත්වා අපච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජන්ති. සත්ථා තං කාරණං ඤත්වා භික්ඛූනං මයා ධම්මදෙසනං කාතුං වට්ටතීති භික්ඛු සන්නිපාතං පෙත්වා භික්ඛවෙ! භික්ඛූනා නාම ඤත්තිපි අනුඤ්ඤාතිපි දින්නානෙ වත්තාරො පච්චයෙ පච්චවෙක්ඛිත්වාව පරිභොගො කාතබ්බො. අපච්චවෙක්ඛිතපරිභොගං නාම හි කාලං කුරුමාතො භික්ඛු යක්ඛපෙතඅත්තභාවතො න මුච්චති, අපච්චවෙක්ඛිතපරිභොගො නාමෙස විසපරිභොගසදිසො විසං හි විස්සාසිකෙන දින්නාකම්පි අවිස්සාසිකෙන දින්නාකම්පි මාරෙතියෙව පුබ්බෙපි විස්සාසෙන දින්නං විසං පරිභුඤ්ජිත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තානි වත්ථූ නෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මහාවිභවො සෙට්ඨි අහොසි. තස්සෙකො ගොපාලකො කිට්ඨසම්බාධසමයෙ ගාවො ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා තත්ථ ගොපලිකං කාරෙත්වා රක්ඛන්තො වසති. සෙට්ඨිනො ච කාලෙන කාලං ගොරසං ආහරති. අථස්ස ගොපලිකාය අවිදූරෙ සීහො නිවාසං ගණ්හි. ගාවිනං සීහසන්තාසෙන මිලාතානං බිරං මන්දං අහොසි. අථ නං එකදිවසං සපත්නිං ආදාය ආගතං සෙට්ඨි පුච්ඡි කින්නු බො සම්ම! ගොපාලනා! මන්දං සපතීති? සො තං කාරණං ආචික්ඛි. අත්ථි පන සම්ම! තස්ස සීහස්ස කත්ථචි පටිබද්ධොති? අත්ථිස්ස සාමි! එකාය මිගමාතුකාය සද්ධිං සංසග්ගොති. සක්කා පන තං ගාහාපෙතුන්ති? සක්කා සාමීති. තෙනහි නං ගහෙත්වා තස්සා කළාටතො පට්ඨාය සරීරෙ ලොමානි විසෙන පුඤ්ඤපුනං රජිත්වා සුක්ඛාපෙත්වා වෙ තයො දිවසෙ අතික්කාමෙත්වා තං මිගමාතුකං විස්සජ්ජෙහි, සො තස්සා ඝිනෙහෙන සරීරං ලෙහිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණිස්සති. අථස්ස වම්මනබද්ධා‍ාවෙව වසඤ්ඤව ගහෙත්වා ආගච්ඡෙය්‍යාසීති ගලාගලවිසං දත්වා උය්‍යොජෙසි. සො ගොපාලකො ජාලං බ්‍යිත්වා උපායෙන තං මිගමාතුකං ගණ්හිත්වා තථා අකාසි. සීහො

තං දිස්වාව බලවසිනෙහෙන තස්සා සරීරං ලෙහිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණි ගොපාලකොපි චම්මාදීනි ගහෙත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං අගමාසි. බෝධිසත්තොපි තං කාරණං ඤත්වා පරෙසු සිනෙහං නාම න කත්තබ්බං, එවං බලසම්පන්නොපි සීහො මිගරාජා කිලෙස වසෙන සංඝඤ්ඤං නිස්සාය මිගමාතුකාය සරීරං ලෙහන්නො විස පරිභොගං කත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තොති වත්වා සම්පත්තපරිසාය ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

න විස්සසෙ අවිස්සත්ථෙ විස්සත්ථෙපි න විස්සසෙ,
විස්සාසා භයමන්වෙති සීහංව මිගමාතුකාති.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථො. යො පුබ්බෙ සහායො අත්තනි අවිස්සත්ථො අහොසි තස්මිං අවිස්සත්ථෙ යො පුබ්බෙපි නිබ්භයො අත්තනි විස්සාසිකො යෙව තස්මිං විස්සත්ථෙපි **න විස්සසෙ** නෙව විස්සාසං කරෙය්‍ය. කිං කාරණා? **විස්සාසා භයමන්වෙති** යො හි මිත්තෙපි අමිත්තෙපි විස්සාසෙ තතො භයමෙව ආගච්ඡති. කථං? **සීහංව මිගමාතුකා** යථා මිත්තසන්ථවවසෙන කතවිස්සාසාය මිගමාතුකාය සන්තිකා සීහස්ස භයං අන්වෙතං උපගතං සම්පත්තන්ති අත්ථො. යථා වා විස්සාසවසෙන සීහං මිගමාතුකා අන්වෙතා උපගතාති අත්ථො.

එවං බොධිසත්තො සම්පත්තපරිසාය ධම්මං දෙසෙත්වා ඨානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මහාසෙට්ඨි අහමෙව අහොසින්ති.

විස්සාසභොජනජාතකං.

---

1. 10. 4.

සො නූනෙතා සො සීහනාති ඉදං සත්ථා වෙසාලියං උපනිස්සාය පාවිකාරමෙ විහරන්තො සුනක්ඛත්තං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ සුනක්ඛත්තො සත්ථු උපට්ඨාකො හුත්වා පත්තචීවරමාදාය චීවරමාතා කොරක්ඛත්තියස්ස ධම්මං රොචෙන්තො දසබලස්ස පත්තචීවරං නීහරාදෙත්වා කොරක්ඛත්තියං නිස්සාය වසිත්වා තස්ස *කාල කඤ්ජකඅසුරයොනියං නිබ්බත්තකාලෙ ගිහී හුත්වා නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො තුච්ඡපරිවාහතං සමණෙ ගොතමෙ ධම්මං දෙසෙන්ති වීමංසාචාරිතං සයංපටිභාණං යස්ස ච ඛොවස්ස අත්ථාය ධම්මෙ දෙසිතො **සො** න නීයාති තක්කරස්ස සම්මා දුක්ඛක්ඛයායාති වෙසාලියං නිඤ්ඤං පාකාරන්තරං අන්තරෙ චිචරන්තො සත්ථු අවණ්ණං භාසති. අථායස්මා සාරිපුත්තො පිණ්ඩාය චරන්තො තස්සෙවං අවණ්ණං භාසන්තස්ස සුත්වා පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො තමත්ථං භගවතො ආරොචෙසි. භගවා කොධනො සාරිපුත්ත! සුනක්ඛත්තො මොඝ

* නිස්සාය තස්ස-සඞ්ඛත්ථ.

පුරිසො කොධවසෙනෙවමාහ. කොධවසෙනාපි පන සො න භිය්‍යාති තක්කරස්ස සම්මාදුක්ඛක්ඛයාති වදන්තො අජානිත්වාපි මය්හං ගුණමෙව භාසති, න බො පන සො මොඝපුරිසො මය්හං ගුණං ජානාති, මය්හං හි සාරිපුත්ත! ඡ අභිඤ්ඤා නාම අත්ථි, අයම්පි මෙ උත්තරි මනුස්සධම්මොව දසබලානි අත්ථි චතුවෙසාරජ්ජඤාණං අත්ථි, චතුයොනිපරිවෙජ්දකඤාණං අත්ථි, පඤ්චගතිපරිවෙජ්දකඤාණං අත්ථි, අයම්පි මෙ උත්තරිමනුස්සධම්මොව එවං උත්තරිමනුස්සධම්මසම්පන්නා ගතං පන මං යො එවං වදෙය්‍ය නත්ථි සමණස්ස ගොතමස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මොති සො තං වාචං අපපහාය තං චිත්තං අපපහාය තං දිට්ඨිං අපපටිනිස්සජ්ජිත්වා යථාහතං නිකුබ්බන්තො එවං නිරයෙති එවං අත්තනො විජ්ජමානඋත්තරිමනුස්සධම්මස්ස ගුණං කථෙත්වා සුන්දරකෙතොති කිර සාරිපුත්ත! කොරක්ඛත්තියස්ස දුක්කරං කාරිකාය මිච්ඡාතපෙ පසන්නොති මිච්ඡාතපෙ පසීදන්තෙන පන මයි එව පසීදිතුං වට්ටති, අහං හි ඉතො එකනවුතිකප්පමත්ථකෙ අත්ථි නුඛො එත්ථ සාරොති බාහිරකමිච්ඡාතපං විමංසන්තො චතුරඞ්ගසමන්නාගතං බ්‍රහ්මචරියවාසං වසිං තපස්සී සුදං හොමි පරම තපස්සී ලූඛො සුදං හොමි පරමලූඛො, ජෙගුච්ඡී සුදං හොමි පරම ජෙගුච්ඡී පවිවිත්තොති සුදං හොමි පරමපවිවිත්තොතාති වත්වා ථෙරෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ එකනවුතිකප්පමත්ථකෙ බොධිසත්තො බාහිරකතපං විමංසිස්සාමීති ආජීවකපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අචෙලකො අහොසි රජොජල්ලිකො. පවිවිත්තොතා අහොසි එකවිහාරී මනුස්සෙ දිස්වා මිගො විය පලායි. මහාවිකටභොජනො අහොසි, වවජකගොමයාදීනි පරිහරන්තෙ. අපපමාදවිහාරත්ථාය අරඤ්ඤෙ එකස්මිං භිංසණෙ වනසණ්ඩෙ විහාසි, තස්මිං විහරන්තො හිමපාතසමයෙ අන්තරට්ඨකෙ රත්තිං වනසණ්ඩා නික්ඛමිත්වා අබ්භොකාසෙ විහරිත්වා සූරියෙ උග්ගතෙ වනසණ්ඩං පවිසති, සො යථා රත්තිං අබ්භොකාසෙ හිමොදකෙන තින්තො තථෙව දිවා වනසණ්ඩතො පඤ්ඤත්තෙහි උදකබින්දූහි තෙමියි එවං අහොරත්තං සිතදුක්ඛං අනුභොති හිමහානං පන පවිත්තෙ මාසෙ දිවා අබ්භොකාසෙ විහරිත්වා රත්තිං වනසණ්ඩං පවිසති, සො යථා දිවා අබ්භොකාසෙ ආතපෙන පරිළාහපත්තො තථෙව රත්තිං නිවාතෙ වනසණ්ඩෙ පරිළාහං පාපුණාති සරීරං සෙදධාරා මුච්චනති. අථස්ස පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා අයං ගාථා පටිභාසි :-

සොතතන්තා සොසිතො එකො භිංසණෙ වනෙ,
තඤ්ඤා නවඤ්ඤිමාසිතො එසනාපසුතො මුනීති.

තත්ථ-**සොතතන්තොති** සුරියසන්තාපෙන සුතතන්තො. **සොසිතොති** හිමොදකෙන සුසිතො සුට්ඨුතින්තො. **එකො භිංසණස්මිං වනෙති** යත්ථ පවිට්ඨානං යෙභුය්‍යෙන ලොමානි හංසන්ති තථාරූපෙ භිංස

ණකෙ වතසණෙඩ එකො අදුතියොව අහොසිනති දීපෙති. නගෙහා නවගහිමාසිනොති නගෙහා ව නව අගහිමාසිතො තථා සිතෙන පිළියමානොපි තෙව තිවාසනපාරුපනං වා ආදිසිං න අගහිං ආගමම නිසිදිනති දීපෙති. **එසනාපසුතනොති** අබ්‍රහමවරියෙපි තසමිං බ්‍රහම චරියසඤඤි හුත්වා බ්‍රහමචරියමෙවෙතං එසනා ව ගවෙසනා ව උපායො බ්‍රහමලොකසසාති එවං තාය බ්‍රහමචරියෙසනාය පසුතො අනුයුතතො උසසුකකං ආපජජනා අහොසිනති දසෙති. **මුනිති** මුති ඛො එස මොනසසාය පටිපනනොනති එවං ලොකෙන සමභා විතො අහොසිනති දීපෙති.

එවං වතුරඛිනසමපනනාගතං පන බ්‍රහමවරියං චරිත්වා බොධි සතතො මරණකාලෙ උපටඨිතං නිරයනිමිතතං දිසවා ඉදං වතසමා දුතං නිරත්ථකනති ඤත්වා තං ඛණඤෙඤව තං ලදධිං භින්දිත්වා සමමාදිට්ඨිං ගහෙත්වා දෙවලොකෙ නිබබතති. සත්ථා ඉමං ධමම දෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. අහං තෙන සමයෙන සො ආජීවකො අහොසිනති.

ලොමහංසජාතකං.

---

1. 10. 5.

අනිච්චා වත සඛාරාති ඉදං සත්ථා පරිනිබබාණමඤෙච නිපනෙනා ආනන්දත්ථෙරසස මා භනෙත! භගවා ඉමසමිං ඛුද්දක නගරකෙ තෘණදිවවනං ආරබහ කථෙසි. තථාගතෙ ජෙතවනෙ විහරනෙත සාරිපුත්තත්ථෙරො කතතිකපුණ්ණමාය නාළකගාමකෙ ජාතොවරකෙ පරිනිබබායි. මහාමොග්ගල්ලානො කතතිකමාසසෙව කාළපකඛ අමාවාසියං. එවං පරිනිබ්බුතෙ අග්ගසාවකයුගෙ අගමපි කුසිනාරායං පරිනිබබායිස්සාමිති අනුපුබබෙන චාරිකාවරමානො තත්ථ ගන්ත්වා යමකසාලානමනතරෙ උත්තරසීසකෙ මඤ්චකෙ අනුට්ඨාන සෙය්‍යාය නිපජ්ජි.

අථ නං ආයසමා ආනන්දත්ථෙරො මා භනෙත! භගවා ඉමසමිං ඛුද්දකනගරකෙ විසමෙ උජ්ජඞ්ගලනගරකෙ සාඛානගරකෙ පරි නිබබායි, අඤඤසං වමපාරාජගහාදීනං මහානගරානං අඤඤත රසමිං භගවා පරිනිබබායතූති යාචි. සත්ථා මා ආනන්ද! ඉමං ඛුද්දකනගරං උජ්ජඞ්ගලනගරකං සාඛානගරකනති වදෙහි අහං හි පුබබෙ සුදසසනචක්කවත්තිරාජකාලෙ ඉමසමිං නගරෙ වසිං, තදා ඉදං වාදසයොජනිකෙන රතනපාකාරෙන පරික්ඛිත්තං මහානගරං අහොසීති වත්වා තෙරෙන යාචිතො අතීතං ආහරනෙතා මහාසුදසසන සුත්තනතං කථෙසි.

තදා පන මහාසුදසසනං සුධම්මපාසාදා ඔතරිත්වා අවිදූරෙ සත්ත රතනමයෙ තාලවනෙ පඤ්ඤත්තසම්මි කපියමඤ්චකෙ දක්ඛිණෙන පසසෙන අනුට්ඨානසෙය්‍යාය නිපන්නං දිසවා ඉමානි තෙ දෙව!

චතුරාසීති නගරසහස්සානි කුසාවතිරාජධානිපමුඛානි, එවං ඡන්දං කරොහීති සුභද්දං දෙවීයා වුත්තෙ මහාසුදස්සනො මා දෙවි! එවං අවච අථ ඛො එවං ඡන්දං විනෙහි මා අපෙඛං අකාසීති එවං මං ඔවදති වච්චා කිං කාරණා දෙවාති පුච්ඡිතො අජ්ජාහං කාල කිරියං කරිස්සාමීති. අථ නං දෙවී රුදමානා අඤ්ඤිත් පුඤ්ඡිච්චා කිච්චෙන කසිරෙන තථා වච්චා රොදි පරිදෙවි, සෙසාපි චතුරාසීති සහස්සා ඉත්තියො රොදිංසු පරිදෙවිංසු. අමච්චාදිසුපි එකොපි අඩි වාසෙතුං නාසක්ඛි සබ්බෙපි රොදිංසු. බොධිසත්තො අලං භණෙ! මා සද්දමකත්ථාති සබ්බෙ නිවාරෙත්වා දෙවිං ආමන්තෙත්වා මා ත්වං දෙවි! රොදි මා පරිදෙවි තිලඵලමත්තොපි හි සඞ්ඛාරො නිච්චො නාම නත්ථි සබ්බෙපි අනිච්චා භෙදනධම්මා එවාති වච්චා දෙවිං ඔව දන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා උපපාදවයධම්මිනො,
උපජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති තෙසං වූපසමො සුඛොති.

තත්ථ-අනිච්චා වත සඞ්ඛාරාති හදෙ! සුභද්දෙවි! යත්තකා කෙචිවි පච්චයෙහි සමාගන්ත්වා කතා ඛන්ධාඅත්තනාදයො සඞ්ඛාරා සබ්බෙ තෙ අනිච්චායෙව නාම. එතෙසු හි රූපං අනිච්චං, විඤ්ඤාණං අනිච්චං චක්ඛුං අනිච්චං, ධම්මා අනිච්චා යං කිඤ්චි සවිඤ්ඤාණක අවිඤ්ඤාණකථතං සබ්බං තං අනිච්චමෙව ඉති අනිච්චා වත සඞ්ඛාරාති ගණ්හ භාසමා. ? **උපපාදවයධම්මිනොති** සබ්බයෙතෙ උපපාදධම්මිතො වෙව වයධම්මිතො ච උපජ්ජනහිජ්ජනසභාවායෙව තස්මා අනිච්චාති වෙදිතබ්බා. යස්මා ච අනිච්චා තස්මා **උපජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්තීති** උපජ්ජිත්වා ඛීතිං පච්චාපි නිරුජ්ඣන්තියෙව. සබ්බෙවහෙතෙ නිබ්බත්ත මානා උපජ්ජනහිනාමහිජ්ජමානා නිරුජ්ඣන්ති නාම තෙසංඋපපාදෙ සතියෙව ඨිතිනාම හොති, ඨිතියා සති යෙව භඞ්ගා නාම හොති න හි අනුපත්තස්ස ඨිති නාම අතීතං අහෙජ්ජතකං නාම අත්ථි, ඉති සබ්බෙපි සඞ්ඛාරා තීණි ලක්ඛණානි පත්වා තත්ථ තත්ථෙව නිරුජ්ඣන්ති තස්මා සබ්බෙපිමෙ අනිච්චා ඛණිකා ඉත්තරා අද්ධුවා පභඞ්ගුනො වලිතා සම්පීතා අනද්ධනියා පයාතා තාවකාලිකා නිස්සාරා තාව කාලිකට්ඨෙන මායාමරීචිඵෙණසදිසා තෙසු භදෙ! සුභද්දෙවි! කස්මා සුඛසඤ්ඤං උපපාදෙසි? එවං පන ගණ්හ **තෙසං වූපසමො සුඛොති** සබ්බවට්ටූපසමනතො තෙසං වූපසමො නාම නිබ්බාණං තදෙවෙතං එකන්තතො සුඛං අසඤ්ඤං සුඛං නාම නත්ථීති.

එවං මහාසුදස්සනො අමතමහානිබ්බාණෙන දෙසනාය කූටං ගහෙත්වා අවසෙසස්සාපි මහාජනස්ස ධුනං දෙථ සීලං රක්ඛථ උපොසථකම්මං කරොථාති ඔවාදං දත්වා දෙවලොකපරායණෙ අහොසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සුභද්දෙවී රාහුලමාතා අහොසි, පරිනායකරතනං රාහුලො සෙසපරිසා බුද්ධපරිසා, මහාසුදස්සනො පන අහමෙවාති.

මහාසුදස්සනජාතකං.

1. 10. 6.

සමණිත්තිකං අනවසෙසඛනන්ති ඉදං සත්ථා සුමහරට්ඨේ සෙතකං[1] නාම නිගමං උපනිස්සාය අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩේ විහරන්තෝ **ජනපදකල්‍යාණිසුත්තං** ආරබ්භ කථෙසි. තත්‍රහි භගවා "සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ! ජනපදකල්‍යාණී ජනපදකල්‍යාණීති බොහි භික්ඛවෙ! මහා ජනකායෝ සන්නිපතෙය්‍ය සා බෝ පනස්ස ජනපදකල්‍යාණී පරම පාසාවිනී නවෙව පරමපාසාවිනී ගීතෙ ජනපදකල්‍යාණී නවවනි ගායතීති බොහි භික්ඛවෙ!. භියොසොමත්තාය මහාජනකායෝ සන්නි පතෙය්‍ය. අථ පුරිසෝ ආගච්ඡෙය්‍ය ජීවිතුකාමෝ අමරිතුකාමෝ සුඛකාමෝ දුක්ඛපටිකූලෝ, තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං අයං තෙ අමෙහාපුරිස! සමණිත්තියා තෙලපත්තෝ අන්තරෙන ච මහාසමයං අන්තරෙන ච ජනපදකල්‍යාණියා හාරෙතබ්බෝ, පුරිසෝ ච තං උක්ඛිත්තාසිකෝ පිට්ඨිතෝ පිට්ඨිතෝ අනුබන්ධිස්සති යත්ථෙව නං ථොකම්පි ඡඩ්ඩෙස්සසි තත්ථෙව තෙ සිරංපාතෙස්සාමීති තං කිම්මඤ්ඤථ භික්ඛවෙ! අපිත්‍ව සෝ පුරිසෝ අඤ්ඤං තෙලපත්තං අමනසිකරිත්වා බහිද්ධා පමාදං ආහරෙය්‍යාති? නොහෙතං භගවෙත! උපමා බෝ මය්‍යායං භික්ඛවෙ! කතා අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනාය අයමෙව අත්ථෝ සමණිත්තියෝ තෙලපත්තෝති බෝ භික්ඛවෙ! කායගතාසතියා අධිවචනං තස්මාතිහ භික්ඛවෙ! එවං සික්ඛිතබ්බං කායගතා සති භාවිතා භවිස්සති සුභාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධාති එවං හි වෝ භික්ඛවෙ! සික්ඛිතබ්බ"න්ති. ඉමං ජනපදකල්‍යාණිසුත්තං සාත්ථං සව්‍යඤ්ජනං කථෙසි.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථෝ. **ජනපදකල්‍යාණී**ති ජනපදමහි කල්‍යාණී උත්තමා ජ සරීරදෙසරහිතා පඤ්චකල්‍යාණසමන්නාගතා සා හි යස්මා නාතිදීඝා නාතිරස්සා නාතිකිසා නාතිථූලා නාතිකාළී නාවෙවොදාතා අතික්කන්තා මානුසකං වණ්ණං අපත්තා දිබ්බං වණ්ණං, තස්මා ජ සරීරදෙසරහිතා, ත්වක්කල්‍යාණං මංසකල්‍යාණං නහාරුකල්‍යාණං අට්ඨිකල්‍යාණං වයොකල්‍යාණන්ති ඉමෙහි පන පඤ්චහි කල්‍යා ණෙහි සමන්නාගතත්තා[2] පඤ්චකල්‍යාණසමන්නාගතා නාම, තස්සා හි ආගන්තුකොභාසකිච්චංනාම නත්ථි, අත්තනෝ සරීරොභාසෙනෙව වාද සහස්සෙ ඨානෙ ආලොකං කරොති පියඛුසාමා වා හොති සුවණ්ණ සාමා වා අයම්පස්සා ත්වක්කල්‍යාණතා, චත්තාරෝ පනස්සා හත්ථපාදා ඔඛ පරියොසානඤ්ච ලාඛාපරිකම්මකතා විය රත්තපවාළරත්තකම්බල සදිසං හොති, අයම්පස්සා මංසකල්‍යාණතා. විසති නඛපත්තානි මංසතො අබ්භුන්නතට්ඨානෙ ලාඛාරසපූරිතානි විය මුත්තට්ඨානෙ බීර ඛාරසදිසානි අයම්පස්සා නහාරුකල්‍යාණතා. චත්තිංස දන්තා සුට්ඨුසිතා සුඛොතවජිරපන්තී විය ඛායන්ති. අයම්පස්සා අට්ඨිකල්‍යාණතා. විසං වස්සසතිකාපි පන සමානා සොළසවස්සුද්දෙසිකා විය හොති නිබ්බලි

1. ඉං. සී. දෙසකං. 2. ඉං සම්පත්තාගතා.

පලිතං; අයමස්ස වණ්ණසම්පත්තියා කල්‍යාණතා. **පරමපාසාණිනීති** එත්ථ පන පසවනං පසවෝ පවත්තීති අත්ථෝ. පසවෝයෙව පාසාණෝ. පරමෝ පාසාණෝ පරමපාසාණෝ, සෝ අස්සා අත්ථීති පරමපාසාණිනී, තථෙව ච ගීතෙව උත්තමපවත්තී සෙට්ඨකිරියා උත්තමමෙව නවවං නවවන්ති ගීතඤ්ච ගායන්තීති වුත්තං හොති. **අථ පුත්තිකෝ ආගච්ඡිස්සාමි**ති න අත්තනෝ රුචියා ආගච්ඡිස්ස. අයං පනස්ස අධිප්පායෝ. අථේවං මහාජන මජ්ඣෙ ජනපදකල්‍යාණියා නච්චමානාය ඝාඨඝාඨිනී ඝාඨකාරෙපි ච අඩ්ඨලිපෝක්ඛණෙපි ච වෙලුකෙඛපෙපි ච වත්තමානෙපි තං පවත්තිං සුත්වා රාජා බහිනගරතෝ එකං පුරිසං පක්කොසාපෙත්වා නිගළානි හින්දිත්වා සමන්තතිකං සුපරිපුණ්ණං තෙලපත්තං තස්ස හත්ථෙ දත්වා උභොහි හත්ථෙහි දළ්හං ගාහාපෙත්වා එකං අසිහත්ථං පුරිසං ආණාපෙසි, එතං ගහෙත්වා ජනපදකල්‍යාණියා සමන්තා පරිබ්භමන්තෝ ඉමඤ්ච චෙව ඉමං පදං ආගම්ම එකම්පි තෙලබින්දුං ඡඩ්ඩෙති තස්ස වස්ස සීසං ඡින්දාති. සෝ පුරිසෝ අසිං උක්ඛිපිත්වා තං තජ්ජෙන්තෝ තස්ස තෙසි සෝ මරණභයතජ්ජිතෝ ජීවිතුකාමතාය පමාදවසෙන තං අමනසිකත්වා සකිම්පි අක්ඛීනි උම්මිළෙත්වා තං ජනපදකල්‍යාණිං න ඔලොකෙසි. එවං හතපුබ්බමෙවෙතං වත්ථු. සුත්තෙ පන පරිකප්පවසෙනෙතං වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. **උපමා ඛෝ මෙ අයන්ති** එත්ථ පන තෙලපත්තස්ස තාව කායගතාසතියා ඔපම්මසංසන්දනං කතමෙව. එත්ථ පන රාජා විය කම්මං දට්ඨබ්බං, අසි විය කිලෙසා උක්ඛිත්තාසිකපුරිසෝ විය මාරෝ, තෙලපත්තහත්ථපුරිසෝ විය කායගතාසතිභාවනාය විපස්සකයොගාවචරෝ, ඉති භගවා කායගතාසතිං භාවෙතුකාමෙන භික්ඛුනා තෙලපත්තහත්ථෙන තෙන පුරිසෙන විය සතිං අවිස්සජ්ජෙත්වා අප්පමත්තෙන කායගතාසති භාවෙතබ්බාති ඉමං සුත්තං ආහරිත්වා දස්සෙසි. භික්ඛූ ඉමං සුත්තං ච අත්ථං ච සුත්වා එවමාහංසු. දුක්කරං භගවතො! තෙන පුරිසෙන කතං තථාරූපිං ජනපදකල්‍යාණිං අනොලොකෙත්වා තෙලපත්තං ආදාය ගච්ඡන්තෙනාති. සත්ථා න භික්ඛවෙ! තෙන දුක්කරං කතං සුකර මෙවෙතං, කස්මා? උක්ඛිත්තාසිකෙන පුරිසෙන ඝාතෙතුජ්ජිත්තා නිය්‍යමානතාය, යං පන පුබ්බෙ පණ්ඩිතා අප්පමාදෙන ඝනං අවිස්සජ්ජෙත්වා අනිඝඛ්ඛටං දිබ්බරූපමිව ඉන්ද්‍රියානි නිම්මිනිත්වා අනොලොකෙත්වාව ගතත්තා රජ්ජං පාපුණිංසු එතං දුක්කරතරන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙන රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස රඤ්ඤො පුත්තසතස්ස සබ්බකණිට්ඨොව හුත්වා නිබ්බත්තිත්වා අනුපුබ්බෙන විඤ්ඤුතං පාපුණි. තදා ච රඤ්ඤො ගෙහෙ පවෙණිකබුද්ධා භුඤ්ජන්ති බොධිසත්තොපි තෙසං වෙය්‍යාවච්චං කරොති. සෝ එකදිවසං විඤ්ඤාපෙසි, මම බහූ භාතරෝ ලච්ඡාමි නුඛො අහං ඉමස්මිං නගරෙ කුලසන්තකං රජ්ජං උදාහු නොති. අථස්ස එතදහොසි. පවෙණිකබුද්ධෙ පුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමීති. සෝ

දුතියදිවසෙ පවෙචකබුද්ධිසු ආගතෙසු ධම්මකරකං ආදාය පාණීයං පරිස්සාවෙත්වා පාදෙ ධොවිත්වා මඤ්චකෙ නිසීදිත්වා තෙසං අනන්තරඛජ්ජකං ඛාදිත්වා නිසින්නකාලෙ වන්දිත්වා එකමන්තං නිසිනෙනා තමත්ථං පුච්ඡි. අථ නං තෙ අවොචුං කුමාර! න ත්වං ඉමසම්ං නගරෙ රජ්ජං ලභිස්සසි ඉතො පන විසංයොජනසතමත්ථකෙ ගන්ධාරරට්ඨෙ තක්ක සිලානගරං නාම අත්ථි තත්ථ ගන්තුං සක්කා. නෙතා ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ රජ්ජං ලච්ඡසි. අනන්තරමඝොෂ පන මහාවත්තනිඅට්ඨියං පරිපච්චෙ අත්ථි, තං අට්ඨිං පරිහරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස යොජනසතිකො මඝොෂා හොති, උජුකං ගච්ඡන්තස්ස පඤ්චයොජනානි, සො හි අමනුස්සකන්තාරෙ නාම තත්ථ යක්ඛිණියො අන්තරාමඝොෂ ගාමෙ ච. සාලායො ච මාපෙත්වා උපරි සුවණ්ණතාරකවිචිත්තවිතානං මහාරහං සෙය්‍යං පඤ්ඤපෙත්වා නානාවිරාගපටසාණියො පරික්ඛිපිත්වා දිබ්බාලඞ්කාරෙහි අත්තභාවං මණ්ඩෙත්වා සාලාසු නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තෙ පුරිසෙ මධුරෙහි වාචාහි සඞ්ගණ්හිත්වා කිලන්තරූපා විය පඤ්ඤායථ ඉධාගන්ත්වා නිසීදිත්වා පාණීයං පිවිත්වා ගච්ඡථානි පක්කොසිත්වා ආගතානං ආසනානි දත්වා අත්තනො රූපලීළාභිලාසෙහි පලොභෙත්වා කිලෙසවසිකෙ කත්වා අත්තනා සද්ධිං අඤ්ඤාවාරෙ කතෙ තතෙව තෙ ලොභිතෙන පඤ්ඤරනෙත්තෙන ඛාදිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙන්ති. රූපගොචරසත්තං රූපෙනෙව ගණ්හන්ති, සද්දගොචරං මධුරෙන ගීතවාදිතසද්දෙන, ගන්ධගොචරං දිබ්බගන්ධෙහි, රස ගොචරං දිබ්බෙන නානග්ගරසභොජනෙන, ඵොට්ඨබ්බගොචරං උභතො ලොභිතකූපධානෙහි දිබ්බසයනෙහි ගණ්හන්ති, සචෙ ඉන්ද්‍රියානි භින්දිත්වා තා අතොලොකෙත්වා සත්තං පච්චුපට්ඨපෙත්වා ගම්මසි සත්තමෙ දිවසෙ තත්ථ රජ්ජං ලභිස්සසීති. බොධිසත්තො හොතු භනෙ! තුම්හාකං ඔවාදං ගහෙත්වා කිං තා ඔලොකෙස්සාමීති පවෙචකබුද්ධානං පරිත්තං කාරාපෙත්වා පරිත්තවාළිකසෙව්වව පරිත්ත උදකඤ්ච පරිත්තසුත්තඤ්ච ආදාය පවෙචකබුද්ධෙ ච මාතුපිතරෙ ච වන්දිත්වා නිවෙසනං ගන්ත්වා අත්තනො පුරිසෙ ආහ. අහං තක්ක සිලාය රජ්ජං ගණ්හිතුං ගච්ඡාමි තුම්හෙ ඉධෙව නිට්ඨථානි අථ නං පඤ්ච ජනා ආහංසු. මයම්පි ආගච්ඡාමානි. න සක්කා තුම්හෙහි ආගන්තුං අන්තරාමඝොෂ කිර යක්ඛිණියො රූපාදිගොචරෙ මනුස්සෙ එවඤ්චවඤ්ච රූපාදීහි පලොභෙත්වා ගණ්හන්ති, මහාපරිපච්චා, අහං පන අත්තානං තක්කෙත්වා ගච්ඡාමීති. නිවත්ත දෙව! මයං තුම්හෙහි සද්ධිං ගච්ඡන්තා අත්තනො පියානි රූපාදීනි ඔලොකෙස්සාම? මයං ඒ තථෙව ගම්ස්සාමානි. බොධිසත්තො තෙනහි අපමත්තා හොථානි තෙ පඤ්චජනෙ ආදාය මග්ගං පටිපජ්ජි. යක්ඛිණියො ගාමාදීනි මාපෙත්වා නිසීදිංසු. තෙසු රූපගොචරෙ පුරිසො තා යක්ඛිණියො ඔලොකෙත්වා රූපාරම්මණෙ පටිබද්ධා ඵොකං ඔහියි. බොධිසත්තො කිං භො! ඵොකං ඔහියසීති ආහ. දෙව! පාදා මෙ රුජන්තීති ඵොකං සාලාය නිසීදිත්වා ආගච්ඡාමීති. අමෙහා!

එතා යක්ඛිණියෝ මා ඉමා පහෙසිනි. යං හොති තං හොතු න සක්කොම් දෙවාති. තෙනහි පඤ්ඤපිස්සසිනි ඉතරෙ එතාහරෝ ආදය අගම්සි. සොපි රූපගොවරකෝ තාසං සන්තිකං අගම්සි, තා අත්තනා සද්ධිං අක්ඛිවාරෙ කතෙ තං තත්තෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා පුරතෝ ගන්ත්වා අඤ්ඤං ඝාලං මාපෙත්වා තාහාතුරියානි ගහෙත්වා හාගම්තා නිසිදිංසු. තත්‍ර සද්දගොවරකෝ ඔහීයි. තම්පි ඛාදිත්වා පුරතෝ ගන්ත්වා තාහපපකාරෙ ගන්ධකරණ්ඩෙ පූරෙත්වා ආපණං පසාරෙත්වා නිසිදිංසු. තත්‍ර ගන්ධගොවරකෝ ඔහීයි. තම්පි ඛාදිත්වා පුරතෝ ගන්ත්වා තාහගන්ධරසාහං දිබ්බොජවන්තාහං හාජනානි පූරෙත්වා ඔදනිකාපණං පසාරෙත්වා නිසිදිංසු. තත්‍ර රස ගොවරකෝ ඔහීයි. තම්පි ත්‍රීණිපි පුරතෝ ගන්ත්වා දිබ්බසයනානි පඤ්ඤපෙත්වා නිසිදිංසු. තත්‍ර ඵොට්ඨබ්බගොවරකෝ ඔහීයි. තම්පි ඛාදිංසු. බොධිසත්තෝ එකකොව අහොසි. අථෙකා යක්ඛිණී අති ධරම්තෙතා වතායං අහං තං ඛාදිත්වාව නිවත්තිස්සාමීති බොධි සත්තස්ස පවත්තෝ පවත්තෝ අගම්සි. අථව්හං පරහාගෙ වත කම්මකාදයෝ යක්ඛිණිං දිස්වා අයං තෙ පුරතෝ ගච්ඡන්තෝ පුරිසෝ නිං· හොතීති පුවච්ංසු. සොම්මරාජාමිකෝ මේ අය්‍යානි අමෙහ! අයං එවං සුකුමාර පුප්ඵදම්සදිසා සුවණ්ණවණ්ණා කුමාරිකා අත්තනෝ කුලං ජෙඛ්ඨකා ගච්ඡන්ත තක්කෙත්වා නික්ඛන්තා, කස්මා එතං අකිලමෙත්වා ආදය න ගච්ඡසීනි? තෙසා අය්‍යා! මියාං පජාපති යක්ඛිණී එසා; එතාය මේ පඤ්ච මිත්‍රසෝ ඛාදිතාති. අය්‍යා! පුරිසා කාමේ කුඛ්කාලෙ අත්තනෝ පජාපතියෝ යක්ඛිණියොපි කරොන්ති පෙතිනියොපිනි. සා ගච්ඡිස්සාහා ගච්ඡිණිවණ්ණං දස්සෙත්වා පුන සකිංවිජාතවණ්ණං කත්වා පුත්තං අඞ්කේඛාදය බොධිසත්තං අත්‍ර ඛ්ඩි. දිට්ඨදිට්ඨා පුරිමනයෙනෙව ප්‍රවත්තති බොධිසත්තෝපි තථෙව වත්වා ගච්ඡන්තෝ තක්කසිලං පාප්‍රණි. සා පුත්තං අන්තරධාපෙත්වා එකිකාව අනුබන්ධි. බොධිසත්තෝ නගරවාරං ගන්ත්වා එකිස්සා ඝාලාය නිසිදි. සා බොධිසත්තස්ස තෙජෙන පවිසිතුං අසක්කොන්තී දිබ්බ රූපං මාපෙත්වා ඝාලාවාරෙ අට්ඨාසි. තස්මිං සමයෙ තක්කසිලායං රජ්ජං උග්ගණ්හන්ත ගච්ඡන්තෝ තං දිස්වා පරිබ්‍රාධිවන්තෝ හුත්වා ගච්ඡි මිස්සා සස්සාමිකඅස්සාමිකභාවං ජානාහීති මිත්‍රසෝ පෙසෙසි. සොපි තං උපසඞ්කමිත්වා සස්සාමිකාසීති පුවච්ි. ආම අය්‍යා! අයං මේ ඝාලාය නිසින්නෝ සාමිකොනි. බොධිසත්තෝ තෙසා මියාං පජාපති යක්ඛිණී එසා, එතාය මේ පඤ්ච මිත්‍රසෝ ඛාදිතාති ආහ. සා පුරිසා කාමේ අය්‍යා! කුඛ්කාලෙ යං ඉච්ඡන්ති තං වදන්තීති ආහ. සොපි උභින්නම්පි වචනං රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රජ්ජ අස්සාමිකභාවං කාමේ රජ්ජත්තකං හොතීති යක්ඛිණිං පක්කොසාපෙත්වා එකඝණ්ඩිපථෙ නිසිදපෙත්වා නගරං පදක්ඛිණං කත්වා පාසාදං ආරුය්හ තං අග්ග මහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙසි. ඉසා නගාතාඤ්ලිතෙතා ඝාගම්සං ගුඤ්ඤිත්වා

සිරිසයනං අභිරුහි. සාපි යක්ඛිණී අත්තනෝ උපකප්පනකං ආභාරං ආහරිත්වා අලඞ්කතපටියත්තා සිරිසයනෙ රජ්ජසු සද්ධිං නිපජ්ජිත්වා රජ්ජසුඛ රතිවසෙන සුඛසම්පිතස්ස නිපජ්ජනකාලෙ එකෙන පස්සෙන පරිවත්තිත්වා පරොදි. අථ නං රාජා කිං භද්දෙ! දුරුදසිති පුච්ඡි. දෙව! අහං තුම්හෙහි මය්හං දිස්වා ආනීතා තුම්හාකඤ්ච ගෙහෙ බහූ ඉත්ථියො සාහං සපත්තිකං අනත්තරෙ වසමානා කථාය උප්පන්නාය කො තුය්හං මාතරං වා පිතරං වා ගොත්තං වා ජාතිං වා ජානාති? එවං අනන්තරම්හෙ දිස්වා අනීතා නාමාති සීසෙ ගහෙත්වා නිපජ්ජිතුකාමා විය මඤ්ඤ භවිස්සාමි, සචෙ තුම්හෙ සකලරජ්ජ ඉස්සරියඤ්ච ආණඤ්ච මය්හං දදෙය්යාථ කොචි මය්හං චිත්තං කොපෙත්වා කථෙතුං න සක්ඛිස්සතීති. භද්දෙ! මය්හං සකලරට්ඨ වාසිනො න කිඤ්චි හොනති. නාහං එතෙසං සාමිකා යෙ පන රජ්ජං කොපෙත්වා අනත්තනබ්බං කරොනති නෙසඤ්ඤෙවාහං සාමිකා ඉමිනා කාරණෙන න සක්කා තුය්හං සකලරට්ඨෙ ඉස්සරියඤ්ච ආණඤ්ච දාතුනති. තෙනහි දෙව! සචෙ රට්ඨෙ වා නගරෙ වා ආණං දාතුං න සක්ඛොථ අනොතාතිවෙසනෙ අනොතා වළඤ්ජනකානං උපරි මම වසංවත්තනත්ථාය ආණං දෙථ දෙවාති. රාජා දිබ්බපොට්ඨබෙබ්බන බද්ධා තස්සා වචනං අභික්කමිතුං අසක්කොනෙතා සාධු භද්දෙ! අනොතාවළඤ්ජනකෙසු තුය්හං ආණං දම්මි එවං එතෙ අත්තනො වසෙ වත්තුපෙතීති ආහ. සා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා රජ්ජසුඛ නිද්දං ඔක්කන්තකාලෙ යක්ඛභවනගරං ගන්ත්වා යක්ඛෙ පක්කොසාපෙත්වා අත්තනා රජ්ජං ජීවිතක්ඛයඤ්ච පාපෙත්වා අට්ඨිමත්තං සෙසෙත්වා සබ්බං භාණ්ඩාගාරාදිඤ්ච සබ්බං නිරවසෙසං අට්ඨිකපරිපූණ්ණං දිස්වා සචෙ‍ව වත සො පුරිසො ආගන්ත්වා මය්හං පජාපති යක්ඛිණී එසාති. රාජා පන කිඤ්චි අජානිත්වාව තං ගෙහෙ අත්තනෝ හරියං අකාසි, සා යක්ඛෙ පක්කොසාපෙත්වා සබ්බං ජනං ඛාදිත්වා ගතා භවිස්සතීති ආහංසු. බොධිසත්තොපි තං දිවසං තස්සායෙව සාලායං පරිත්ත වාළිකං සීසෙ පක්ඛිපිත්වා පරිත්තසුත්තං පරිකප්පිත්වා ඛග්ගං ගහෙත්වා සීතකොව අරුණං උට්ඨාපෙසි. මනුස්සා සකලරාජනිවෙසනං සොධෙත්වා හරිතුපලිත්තං කත්වා උපරි ගන්ධෙහි විලිම්පිත්වා පුප්ඵානි විකිරිත්වා පුප්ඵදාමානි ඔසාරෙත්වා ධූපං දත්වා නවමාලා බන්ධිත්වා සම්මන්නසිංසු හො! යො සො පුරිසො දිබ්බරූපං මාපෙත්වා පවත්තො ආගච්ඡනතිං යක්ඛිණිං ඉද්ධියාති භින්දිත්වා ඔලොකනමත්තම්පි න අකාසි, සො අතිවිය උළාරසන්තොසා ධිතිමා යසුණසම්පන්නා තාදිසෙ පුරිසෙ රජ්ජං අනුසාසනෙන සබ්බං රට්ඨං සුඛිතං භවිස්සති, තං රාජානං කරොමාති. අථ සබ්බෙ අමච්චා ච නාගරා ච එකච්ඡන්දා

හුත්වා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා දෙව! තුම්හෙ ඉමං රජ්ජං කාරෙථාති තඟරං පවෙසෙත්වා රත්තභාසිමහි ඨපෙත්වා අභිසිඤ්චිත්වා තඤ්ඤසිලාරාජානං අකංසු. සෝ චත්තාරි අගතිගමණානි වජ්ජෙත්වා දස රාජධම්මෙ අකොපෙත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

සමතිත්තිකං අනවසෙසකං තෙලපත්තං යථා පරිහරෙය්‍ය,
එවං සචිත්තමනුරක්ඛෙ පස්සෙය්‍යානො දිසං අගතපුබ්බනති.

තත්ථ-**සමතිත්තිකන්ති** අනෙතා මුඛවට්ටිලෙඛං පාපෙත්වා සමාහරිතං. **අනවසෙසකන්ති** අනවසිඤ්චනකං අපරිස්සාවණකං කත්වා. **තෙලපත්තන්ති** පක්ඛිත්තතිලතෙලපත්තං. **පරිහරෙය්‍යාති** හරෙය්‍ය ආදය ගවෙය්‍ය. **එවං සචිත්තමනුරක්ඛෙති** තං තෙලහරිතං පත්තං විය අත්තනො චිත්තං කායගතාසතියා ගොචරෙ චෙව සම්පයුත්ත සතියා චාති උභින්නමන්තරෙ පක්ඛිපිත්වා යථා ඉත්‍ථුත්තමපි බහිද්ධා ගොචරෙ න විකිප්පති තථා පණ්ඩිතො යොගාවචරෙ රක්ඛෙය්‍ය ගොපෙය්‍ය කිං කාරණා? එතස්ස භි :-

දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනො යත්ථ කාමනිපාතිනො,
චිත්තස්ස දමථො සාධු චිත්තං දන්තං සුඛාවහං.a

තඤ්ච :-සුදුද්දසං සුනිපුණං යත්ථ කාමනිපාතිනං,
චිත්තං රක්ඛෙථ මෙධාවී චිත්තං ගුත්තං සුඛාවහං.a

ඉදං භි :-දූරඞ්ගමං එකචරං අසරීරං ගුහාසයං,
යෙ චිත්තං සඤ්ඤමෙස්සන්ති මොක්ඛන්ති මාරබන්ධනාa

ඉතරස්සපන :-අනවට්ඨිතචිත්තස්ස සද්ධම්මං අවිජානතො,
පරිප්ලවපසාදස්ස පඤ්ඤා න පරිපූරතිa.

විරතම්මට්ඨානසභාගස්ස පන :-

අන්වස්සුතචිත්තස්ස අනබ්භාහතචෙතසො,
පුඤ්ඤපාපපහීනස්ස නත්ථි ජාගරතො භයං.a

තඤ්ච එතං :-එඤ්ඤං චපලං චිත්තං දූරක්ඛං දුන්නිවාරයං,
උජුං කරොති මෙධාවී උසුකාරොව තෙජනං.a

එවං උජුං කරොන්තො සචිත්තමනුරක්ඛෙ. **පස්සෙය්‍යානො දිසං අගතපුබ්බන්ති** ඉමස්මිං කායගතාසතිකම්මට්ඨානෙ කම්මං ආරභිත්වා අනුපුබ්බෙන ඣානං උප්පාදෙත්වා විපස්සනාය පාදකඣානතො වුට්ඨාය තදෙවෙත්වා සකං චිත්තං රක්ඛෙය්‍යාති අත්ථො. කා පනෙසා දිසා නාම? :-

---

a. ධම්මපද-චිත්තවග්ග.

මාතාපිතා දිසාපුබ්බා ආචරියා දක්ඛිණා දිසා
පුත්තදාරා දිසා පච්ඡා මිත්තාමච්චා ච උත්තරා
දාසකම්මකරා හෙට්ඨා උද්ධං සමණබ්‍රාහ්මණා,
එතා දිසා නමස්සෙය්‍ය අලමත්තෝ කුලේ ගිහීති.a

එත්ථ තාව පුත්තදාරාදයෝ දිසාති වුත්තා.

දිසා චතස්සෝ විදිසා චතස්සෝ
උද්ධං අධෝ දසදිසා ඉමායෝ,
කතමං දිසං නිවත්තති නාගරාජා
යමදූසා සුපිනෙ ජම්බිසාණනති.b

එත්ථ පුරත්ථිමාදිභෙදා දිසාව දිසාති වුත්තා.

අගාරිනෝ අන්නාදපාණවත්ථදා
අවහායිකා නමපි දිසං වදන්ති,
එසා දිසා පරමා සෙතකෙතු!
යං පත්වා දුක්ඛී සුඛිනෝ භවන්තීති.c

එත්ථ පන නිබ්බාණං දිසාති වුත්තං. ඉධාපි තදෙව අධිප්පෙතං. තං හි ඛයං විරාගනති ආදීහි දිස්සති තස්මා දිසාති වුච්චති. අනම තග්ගෙ පන සංසාරෙ කෙනචි බාලපුථුජ්ජනෙන සුපිනෙනපි අගත පුබ්බත්තා අගතපුබ්බා දිසා නාමාති වුත්තං. තං පත්ථයනෙන කායගතාසතියා යොගො කරණීයොති. එවං සත්ථා නිබ්බාණෙන දෙසනාකූටං ගහෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජපරිසා බුද්ධ පරිසා අහොසි, රජ්ජපත්තකුමාරෙ පන අහමෙවාති.

නෙලපත්තජාතකං.

---

1. 10 7.

ජීවකඤ්ච මනං දිස්වාති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ එකං නාමසිද්ධිකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

එකෝ කිර කුලපුත්තෝ නාමෙන පාපකෝ නාම. සෝ සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිතෝ භික්ඛූහි එහාවුසෝ! පාපක! තිට්ඨාවුසෝ! පාපකාති වුච්චමානෝ චින්තෙසි, ලොකෙ පාපකං නාම ලාමකං කාලකණ්ණිභූතං වුච්චති, අසුඤ්ඤං මඩ්ඩලපරිසංයුත්තං නාමං ආහරාපෙස්සාමීති. සෝ ආචරියුපජ්ඣායෙ උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ! මය්හං නාමං අවමඞ්ගලං අසුඤ්ඤමෙව නාමං කරොථාති ආහ. අථ නං තෙ එවමාහංසු ආවුසෝ! නාමං නාම පණ්ණත්තිමත්තං නාමෙන කාචි අත්ථසිද්ධිනාම නත්ථි. අත්තනෝ නාමෙනෙව

a. දීඝනිකාය. b. ජාදූනත්තජාතක. c සෙතකෙතුජාතක.

සන්තුට්ඨා හොහිති. සෝ පුනපපුනං යාචිතෙව. තස්සායං නාම සිද්ධිකම්මවෝ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාකටෝ ජාතෝ. අථෙකදිවසං ධම්ම සභායං සන්නිසින්නා භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසෝ! අසුකෝ කිර භික්ඛු නාමසිද්ධිකතා මඞ්ගලං නාමං ආහරාපෙතීති අථ සත්ථා ධම්මසභං ආගන්ත්වා කායඤ්ච භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නි සින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! සෝ ඉදා නෙව නාමසිද්ධිකෝ පුඞ්ඛපෙස නාමසිද්ධිකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ තක්කසිලායං බොධිසත්තෙ දිසාපාමොක්ඛෙ ආචරියෙ හුත්වා පඤ්ච මාණවකසතානි මන්තෙ වාචෙසි. තසෙසකෙ මාණවෙ පාපකෙ නාම නාමෙන. සෙ එහි පාපක! යාහි පාපකාති වුච්ච මානෙ විනෙතසි මයඤ්ච නාමං අවමඞ්ගලං අඤ්ඤං නාමං ආහරා පෙස්සාමීති. සෙ ආචරියං උපසඞ්කමිත්වා ආචරිය! මයඤ්ච නාමං අවමඞ්ගලං අඤ්ඤමෙව නාමං කරොථාති ආහ. අථනං ආචරියෙ අවොච ගච්ඡ තාත! ජනපදචාරිකං චරිත්වා අත්තනො අභිරුචිතං එකං මඞ්ගලං නාමං ගහෙත්වා එති ආගතස්ස තෙ නාමං පරි වත්තෙස්සා අඤ්ඤං නාමං කරිස්සාමීති. සෙ සාධූති පාථෙය්‍යං ගහෙත්වා නික්ඛන්තෙ ගාමෙන ගාමං චරන්තෙ එකං නගරං පාපුණි.

තත්ථෙකෙ පුරිසෙ සාලකතෙ **ජීවකෙ** නාම නාමෙන සෙ තං සකුනිජනෙන ආළාහනං නීයමානං දිස්වා කිංනාමකෙ නාමෙස පුරිසොති පුච්ඡි. ජීවකෙ නාමෙසොති. ජීවකොපි මරතීති? ජීවකොපි මරති අජීවකොපි මරති, නාමං නාම පණ්ණත්තිමත්තං, ත්වං බාලොති මඤ්ඤති. සෙ තං කථං සුත්වා නාමෙ මජ්ඣත්තො හුත්වා අඤ්ඤෙනගරං පාවිසි. අථෙකං දුසිං භතිං අදදමානං සාමිකා වාරෙ තිසිදාපෙත්වා රජ්ජුයා පහරන්ති තස්සා ච **ධනපාලිනි** නාමං හොති. සෙ අන්තරවීථියා ගච්ඡන්තො තං පොථියමානං දිස්වා කසමා ඉමං පොථෙථාති පුච්ඡි. භතිං දාතුං න සක්කොතීති. කිමත්ථස්සා නාමන්ති? ධනපාලිනාමාති. නාමෙන ධනපාලිසමාපි භතිම්මත්තං දාතුං න සක්කොතීති? ධනපාලියොපි අධනපාලියොපි දුග්ගතා හොන්ති නාමං නාම පණ්ණත්තිමත්තං ත්වං පන බාලොති මඤ්ඤසි. සෙ නාමෙ මජ්ඣත්තතරො හුත්වා නගරා නික්ඛම්ම මග්ගං පටිපන්නා අන්තරාමග්ගෙ මග්ගමූළ්හං පුරිසං දිස්වා අමොං! කිං කරොන්තො චිවරසිනි පුච්ඡි. මග්ගමූළ්හොමහි සාමීති. කිමත්ථ තෙ නාමන්ති? **පන්ථකොති** නාමාති පන්ථකාපි මග්ගමූළ්හා හොන්තීති? පන්ථකොපි අපන්ථකොපි මග්ගමූළ්හොහොති නාමං නාම පණ්ණත්ති මත්තං ත්වං බාලොති මඤ්ඤසි. සෙ නාමෙ අතිමජ්ඣත්තො හුත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කිං තාත! නාමං රුච්චෙත්වා ආගතොසීති ච වුත්තෙ ආචරිය! ජීවකාපි නාම මරන්ති අජීවකාපි **ධනපාලියොපි** දුග්ගතා හොන්ති අධනපාලියොපි, **පන්ථකාපි මග්ග**

මූලහා හොතුති අපත්ථකාපි නාමං නාම පණ්ණත්තිමත්තං නාමෙන සිද්ධිනත්ථි, කම්මෙනෙව සිද්ධි, අලං මය්හං අඤ්ඤත්ත නාමෙන තදෙව මෙ නාමං හොතූති ආහ. බොධිසත්තොපි තෙන දිට්ඨභාවෙන කතඤ්ඤූ සංසන්දෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

ජීවකඤ්ඤූ මතං දිස්වා ධනපාලිඤ්ඤූ දූගතං,
පත්ථකඤ්ඤූ වනෙ මූලහං පාපකෙ පුනරාගතොති.

තත්ථ 'පුනරාගතොති ඉමානි තීණි කාරණානි දිස්වා පුන ආගතො. රකාරො සන්ධිවසෙන වුත්තො.

සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස නාම සිද්ධිකො පුබ්බෙපෙස නාමසිද්ධිකොයෙවාති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා නාමසිද්ධිකො ඉදානිපි නාමසිද්ධිකොයෙව, ආචරිය පරිසා බුද්ධපරිසා, ආචරියො පන අහමෙවාති.

නාමසිද්ධිජාතකං.

---

1. 10. 8.

සාධු ඛො පණ්ඩිතො නාමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කූටවාණිජං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං හි වෙ ජනා එකතො වණිජ්ජං කරොන්තා භණ්ඩං සකටෙනාදාය ජනපදං ගන්ත්වා ලද්ධ ලාභා පච්චාගම්මුං. තෙසු කූටවාණිජො විනෙතබ්බි. අයං බහූ දිවසෙ දුබ්භොජනෙනෙවෙව දුක්ඛසෙය්‍යාය ච කිලන්තො, ඉදානි අත්තනො ඝරෙ නානග්ගරසෙහි යාවදත්ථං සුභොජනං භුඤ්ජිත්වා අජීරකෙන මරිස්සති, අථාහං ඉමං සබ්බං භණ්ඩං තථෙව කොට්ඨාසෙ කත්වා එකං තස්ස දාරකානං දස්සාමි, වෙ ඤාතිට්ඨානෙ අත්තනො ගහෙස්සාමීති. සො අජ්ජ භාජෙස්සාම සෙව භාජෙස්සාමාති භණ්ඩං භාජෙතුං න ඉච්ඡි අථ නං පණ්ඩිතවාණිජො අනාමකං නිප්පීළෙත්වා භාජපෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා කතපටිසන්ථාරො අති පපඤ්චෙ තෙ කතො ඉධාගන්ත්වාපි විරෙන බුද්ධුපට්ඨානං ආගතොසීති වුත්තෙ තං පවත්තිං භගවතො ආරොචෙසි. සත්ථා න ඛො සො උපාසක! ඉදානෙව කූටවාණිජෙ පුබ්බෙපි කූටවාණිජොයෙව ඉදානි පන තං වඤ්චෙතුකාමො ජාතො පුබ්බ පණ්ඩිතෙපි වඤ්චෙතුං උස්සහීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි.-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං වාණිජකුලෙ නිබ්බත්ති. නාමගහණදිවසෙ වස්ස පණ්ඩිතොති නාමමකංසු. සො වයප්පත්තො අඤ්ඤෙන වාණිජෙන සද්ධිං එකතො හුත්වා වණිජ්ජං කරොති. තස්ස අති පණ්ඩිතොති නාමං අහොසි. තෙ බාරාණසිතො පඤ්චහි සකට

සතෙහි හණ්ඩං ආදාය ජනපදං ගන්ත්වා වණිජ්ජං කත්වා ලද්ධලාභා පුන බාරාණසිං ආගමිංසු. අථ තෙසං හණ්ඩභාජනකාලෙ අතිපණ්ඩිතො ආහ මයා වෙ කොට්ඨාසා ලද්ධබ්බාති. කිං කාරණා? ත්වං පණ්ඩිතො අහං අතිපණ්ඩිතො, පණ්ඩිතෝ එකං ලද්ධුං අරහති, අතිපණ්ඩිතෝ වෙති. තත්‍රු අමහාකං විනාපි හණ්ඩමූලම්පි ගොණාදයොපි සම්පාදෙත්වා කසමා ත්වං වෙ කොට්ඨාසෙ ලද්ධුං අරහසීති? අතිපණ්ඩිතභාවෙනාති. එවං තෙ කථං වඩ්ඩෙත්වා කලහං අකංසු. තතො අතිපණ්ඩිතො අත්තෙකො උපායොති විනෙත්වා අත්තනො පිතරං එකස්මිං සුසිරරුක්ඛෙ පවෙසෙත්වා ත්වං අමෙහි ආගතෙහි අතිපණ්ඩිතෝ වෙ කොට්ඨාසෙ ලද්ධුං අරහතීති වදෙය්‍යාසීති වත්වා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා සම්ම! මයාං විනාහං කොට්ඨාසානං යුත්තභාවං වා අයුත්තභාවං වා එසා රුක්ඛදෙවතා ජානාති එහි නං පුච්ඡිස්සාමාති තං තත්‍රු නෙත්වා අය්‍යෙ! රුක්ඛදෙවතෙ! අමහාකං අවචං පටිච්ඡථාති ආහ. අථස්ස පිතා සරං පරිවත්තෙත්වා තෙනහි කථෙථාති ආහ. අය්‍යෙ! අහං පණ්ඩිතො, අහං අතිපණ්ඩිතොති; අමෙහි එකතො වොහාරෝ කතෝ, තත්‍රු නෙන කිං ලද්ධබ්බන්ති? පණ්ඩිතෙන එකෝ කොට්ඨාසෝ අතිපණ්ඩිතෙන ඉතරෝ ලද්ධබ්බොති. බොධිසත්තොපි එවං විනිච්ඡිතං අට්ඨාසුත්වා ඉදානි දෙවතාභාවං වා අදෙවතාභාවං වා ජානිස්සාමීති පලාලං ආහරිත්වා සුසිරං පූරෙත්වා අග්ගිං අදාසි. අතිපණ්ඩිතස්ස පිතා ජාලාය ඵුට්ඨකාලෙ අඩ්ඩකාමෙන සරීරෙන උපරි ආරුය්හ සාඛං ගහෙත්වා ඔලම්බන්තො භූමියං පතිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

සාධුඛො පණ්ඩිතෝ නාම නත්ථෙව අතිපණ්ඩිතෝ,
අතිපණ්ඩිතෙන පුත්තෙන මත්තමහි උපකූලිතොති.

තත්‍රා-**සාධුඛො පණ්ඩිතෝ නාමාති** ඉමස්මිං ලොකෙ පණ්ඩිතෙවෙන සමන්නාගතෝ කාරණාකාරණකුසලෝ පුග්ගලෝ සාධු, සොභනොති. **අතිපණ්ඩිතොති** තාමමත්තෙනෙව අතිපණ්ඩිතෝ කූටපුරිසෝ නත්ථෙව වරං. **මත්තමහි උපකූලිතොති** ථොකෙනමහි ඛිණමෝ අද්ධජාණිමකොව මුත්තොති අත්ථෝ.

තෙ උභොපි මජ්ඣෙ භින්දිත්වා සමසෙසඳව කොට්ඨාසං ගණ්හිත්වා යථාකම්මං ගතා. සත්ථා පුබ්බෙපෙස කූටවාණිජෙයෙවාති වත්වා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කූටවාණිජෝ පච්චුප්පන්නෙනා කූටවාණිජෝව, පණ්ඩිතවාණිජෙ පන අහමෙවාති.

කූටවාණිජජාතකං.

---

1. 10. 9.

පරොසහස්සම්පි සමාගතානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ පුථුජ්ජනපුග්ගලං පඤ්හං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු සරභඞ්ගජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

එකස්මිං පන සමයෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිපතිතා ආවුසො! දසබලෙන සඞ්ඛිත්තෙන කථිතං ධම්මසෙනාපතිසාරිපුත්තොපි විත්ථාරෙන ව්‍යාකාසීති ථෙරස්ස ගුණකථාය නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායගුත්තා භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බේනිවාසඤාණං නාමාති වුත්තෙත න භික්ඛවෙ! සාරිපුත්තොපි ඉදානෙව මයා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතං විත්ථාරෙන ව්‍යාකරොති, පුබ්බෙපි ව්‍යාකාසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තොපි උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා පඤ්චාභිඤ්ඤා අට්ඨ සමාපත්තියොපි නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තෙ වාසං කප්පෙසි. පරිවාරොපිස්ස පඤ්චතාපසසතානි අහෙසුං. අථස්ස ජෙට්ඨන්තෙවාසී වස්සාරත්තසමයෙ උපඩ්ඪං ඉසිගණං ආදාය ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය මනුස්සපථං අගමාසි. තදා බොධිසත්තස්ස කාලකිරියසමයො ජාතො. අථ තං අන්තෙවාසිකා කතරො වො ගුණෙ ලද්ධොති අධිගමං පුච්ඡිංසු. සො නත්ථි කිඤ්චීති වත්වා ආහස්සරබ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තති. බොධිසත්තා හි අරූපසමාපත්තිලාභිනො හුත්වාපි අහබ්බට්ඨානතාය ආරූපෙ න නිබ්බත්තන්ති. අන්තෙවාසිකා ආචරියස්ස අධිගමෙ නත්ථීති ආළාහනෙ සක්කාරං න කරිංසු. ජෙට්ඨන්තෙවාසිකො ආගන්ත්වා කහං ආචරියොති පුච්ඡිත්වා කාලකතොති සුත්වා අපි ආචරියං අධිගමං පුච්ඡිත්ථාති ආහ. ආම පුච්ඡිම්හාති. කිං කථෙසීති? නත්ථි කිඤ්චීති තෙන වුත්තං අථස්ස අමෙහි සක්කාරො න කතොති ආහංසු. ජෙට්ඨන්තෙවාසිකො තුමෙහ ආචරියස්ස වචනත්ථං න ජානිත්ථ, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී ආචරියොති ආහ. තෙ තස්මිං පුනපප්පුනං කථෙන්තෙපි න සද්දහිංසු. බොධිසත්තො තං කාරණං ඤත්වා අඞ්ගබාලා මම ජෙට්ඨන්තෙවාසිකස්ස න සද්දහන්ති ඉමං තෙසං කාරණං පාකටං කරිස්සාමීති බ්‍රහ්මලොකා ආගන්ත්වා අස්සමපදමත්ථකෙ මහන්තෙනානුභාවෙන ආකාසෙ ඨත්වා අන්තෙවාසිකස්ස පඤ්ඤත්තිභාවං වණ්ණෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

පරොසහස්සම්පි සමාගතානං
කඤ්ඤං තෙ වස්සසතං අපඤ්ඤූ,
එකොව සෙය්‍යො පුරිසො සපඤ්ඤූ
යො භාසිතස්ස විජානාති අත්ථං.

තත්ථ-**පරොසහස්සම්පීති** අතිරෙකසහස්සම්පි. **සමාගතානන්ති** සන්නිපතිතානං භාසිතස්ස අත්ථං ජානිතුං අසක්කොනතානං බාලානං. **කඤ්ඤං තෙ වස්සසතං අපඤ්ඤූති** තෙ එවං සමාගතා අපඤ්ඤූ ඉමෙ බාලා තාපසා විය වස්සසතම්පි වස්සසහස්සම්පි රොදෙය්‍යුං පරිදෙවෙය්‍යුං රොදමානාපි පන අත්ථං වා කාරණං වා නෙව ජානෙය්‍යුන්ති දීපෙති. **එකොව සෙය්‍යො පුරිසොසපඤ්ඤූති** එවරූපානං

බාලානං පරෙසඤ්ච තොසිපි එකො පණ්ඩිතපුරිසොව සෙය්‍යො වර තරොති අත්ථො. කිදිසො සපඤ්ඤූති? **යො භාසිතස්ස විජානාති අත්ථානි** සඛායං ජෙට්ඨනෙත්තවාසිකො වියාති.

එවං මහාසත්තා ආකාසෙ ඨිතොව ධම්මං දෙසෙත්වා තාපස ගණං බ්‍රහ්මාපෙත්වා බ්‍රහ්මලොකමෙව ගතො. තෙපි තාපසා ජීවිත පරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ජෙට්ඨනෙත්තවාසිකො සාරි පුත්තො අහොසි. මහාබ්‍රහ්මා පන අහමෙවාති.

පරෙසඤ්ඤූජාතකං.

---

1. 10. 10.

අසාතං සාතරූපෙනාති ඉදං සත්ථා කුණ්ඩියනගරං උපනිස්සාය කුණ්ඩධානවනෙ විහරන්තො කොළියරාජධීතරං සුපපවාසං උපා සිකං ආරබ්භ කථෙසි. සා හි තස්මිං සමයෙ සත්ත වස්සානි කුච්ඡිනා ගබ්භං පරිහරිත්වා සත්තාහං මූළ්හගබ්භා අහොසි. අධිමත්තා වෙදනා වත්තිංසු සා එවං අධිමත්තවෙදනාභිතුනාපි සම්මාසම්බුද්ධා වත සො භගවා, යො එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහාණාය ධම්මං දෙසෙති, සුපටිපන්නො වතස්ස භගවතො සාවකසඞ්ඝා, යෙ එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහාණාය පටිපන්නා, සුසුඛං වත නිබ්බානං යත්ථෙව රූපං දුක්ඛං නත්ථීති ඉමෙහි තීහි විතක්කෙහි අධිවාසෙසි. සා සාමිකං පක්කොසිත්වා තං ව අත්තනො පවත්තිං වන්දනාසාසනඤ්ච ආරොචෙතුං සත්ථු සන්තිකං පෙසෙසි. සත්ථා වන්දනාසාසනං සුත්වාව සුඛිනී හොතු සුපපවාසා කොළියධීතා, සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජායතූති ආහ. සහවචනෙනෙව පන භගවතො සුපපවාසා කොළියධීතා සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජායි. අථස්සා සාමිකො ගෙහං ගන්ත්වා තං විජාතං දිස්වා අවජරියං වත්ථු හොති අතිවිය තථාගතස්සානුභාවෙන අවජරියබහුතචිත්තජාතො අහොසි. සුපපවාසාපි පුත්තං විජායිත්වා සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං දාතුකාමා පුත්ත තිමන්තණත්ථාය තං පෙසෙසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන මහාමොග්ගල්ලානස්ස උපට්ඨාකෙන බුද්ධපමුඛො සඞ්ඝො නිමන්තිතො හොති. සත්ථා සුපපවාසාය දානස්ස ඔකාසදානත්ථාය ථෙරං තස්ස සන්තිකං පෙසෙත්වා තං සඤ්ඤපෙත්වා සත්තාහං තස්සා දානං පටිග්ගහෙසි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. සත්තමෙ පන දිවසෙ සුපපවාසා පුත්තං සිවලිකුමාරං මණ්ඩෙත්වා සත්ථාරඤ්ඤෙව භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච වන්දාපෙසි. තස්මිං පටිපාටියා සාරි පුත්තත්ථෙරස්ස සන්තිකං නීතෙ ථෙරො තෙන සද්ධිං කථෙසි. තෙ සිවලි! ඛමනීයන්ති පටිසන්ථාරං අකාසි. සො කුතො මෙ භන්තෙ!

සුඛං සවාහං සත්ත වස්සානි ලොහකුම්භියං වසිත්වා එවරූපං කථං කථෙසි. සුපවාසා තස්ස වචනං සුත්වා සත්තාහ ජාතො මේ පුත්තො අනුබුද්ධිනා ධම්මසෙනාපතිනා සද්ධිං මනාප නීති සොමනස්සප්පත්තා අහොසි. සත්ථා අපිනු සුපවාසෙ! අඤ්ඤදපි එවරූපෙ පුත්තෙ ඉච්ඡසීති ආහ සචෙ භගවා! එවරූපෙ අඤ්ඤ සත්ත පුත්තෙ ලභෙය්‍යං ඉච්ඡෙය්‍යමෙවාහන්ති. සත්ථා උදානං උදා නෙත්වා අනුමොදනං කත්වා පක්කාමි. සීවලිකුමාරොපි බො සත්ත වස්සිකකාලෙයෙව සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිත්වා පරිපුණ්ණ වස්සො උපසම්පදං ලභිත්වා, පුඤ්ඤවා ලාභග්ගප්පත්තො හුත්වා පඨවිං උන්නාදෙත්වා අරහත්තං පත්වා පුඤ්ඤවන්තානං අන්තරෙ එත දග්ගට්ඨානං පාපුණි. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිපතිත්වා ආවුසො! සීවලිත්ථෙරො නාම එවරූපො මහාපුඤ්ඤෝ පණ්ඩිත පත්ථනා පච්ඡිමභවිකසත්තානා සත්ත වස්සානි ලොහකුම්භියං වසි සත්තාහං මූලභගබ්භභාවං ආපජ්ජි, අහො! මාතාපිතූනා මහන්තං දුක්ඛං අනු භවිංසු, කින්නුඛො කම්මං අකංසූති කථං සමුට්ඨාපෙසුං. සත්ථා තත්ථගන්ත්වා කාරණං සුත්වා භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි පුබ්බේව ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ! සීවලිනො මහාපුඤ්ඤ වතො ච සත්ත වස්සානි ලොහකුම්භියං නිවාසො ච සත්තාහං මූලභ ගබ්භභාවපත්ති ච අත්තනා කතකම්මමූලකාව, සුපවාසායපි සත්ත වස්සානි කුච්ඡිනා ගබ්භපරිහරණදුක්ඛඤ්ච සත්තාහං මූලභගබ්භ දුක්ඛඤ්ච අත්තනා කතකම්මමූලකමෙවාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡියම්ං පටිසන්ධිං ගණ්හිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පිතු අච්ච ඇන රජ්ජං පත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. තස්මිං සමයෙ කොසලමහාරාජා මහන්තෙන බලෙන ආගන්ත්වා බාරාණසිං ගහෙත්වා තං රාජානං මාරෙත්වා තස්සෙව අග්ගමහෙසිං අත්තනො අග්ග මහෙසිං අකාසි. බාරාණසිරාජෙපි පන පුත්තො පිතු මරණකාලෙ නිද්ධමනවාරෙන පලායිත්වා බලං සංහරිත්වා බාරාණසිං ආගන්ත්වා අවිදූරෙ නිසිදිත්වා තස්ස රජෙපි පණ්ණං පෙසෙසි. රජ්ජං වා දෙතු යුද්ධං වාති. සොපි යුද්ධං දෙමීති පටිපණ්ණං පෙසෙසි. රාජ කුමාරස්ස පන මාතා තං සාසනං සුත්වා යුද්ධෙන කම්මං නත්ථි[1] සබ්බදිසාසු සඤ්චාරං පවත්තෙත්වා බාරාණසිනගරං පරිවාරෙතු, තතො දුරුද්ධනභත්තපරික්ඛයෙන කිලන්තමනුස්සං නගරං ව්‍යාව යුද්ධෙන ගණ්හිස්සතීති පණ්ණං පෙසෙසි. සොපි මාතු සාසනං සුත්වා සත්ත දිවසානි සඤ්චාරං පවත්තෙත්වා නගරං රුන්ධි. නාගරා සඤ්චාරං අලභමානා සත්තමෙ දිවසෙ තස්ස රජෙපි සීසං ගහෙත්වා

1. ස්‍යා. තස්ස සත්ත දිවසානි.

කුමාරස්ස අදංසු. කුමාරෝ නගරං පවිසිත්වා රජ්ජං ගහෙත්වා ආයූ පරියොසානෙ යථාකම්මං ගතො, සො එතරහි සත්ත දිවසානි සඤ්ඣාරං පවිඤ්ඣිත්වා නගරං රුන්ධිත්වා ගහිතකම්මනිස්සන්දෙන සත්ත වස්සානි ලොහකුම්භියං වසිත්වා සත්තාහං මූලහගබහභාවං ආපජ්ජි. යං පන සො පදුමුත්තරපාදමූලෙ ලාභිනං අග්ගො භවෙය්‍යනති මහාදානං දත්වා පත්ථනං අකාසි, යඤ්ච විපස්සිබුද්ධකාලෙ කාශරෙති සද්ධිං සහස්සගඝනකං ගුළදධිං දත්වා පත්ථනං අකාසි, තස්සානුභාවෙන ලාභිනං අග්ගො ජාතො සුපවාසාපි නගරං රුන්ධිත්වා ගණ්හ තාතනි පෙසිතභාවෙන සත්ත වස්සානි කුච්ඡිනා ගබ්භං පරිහරිත්වා සත්තාහං මූලහගබ්භා ජාතා. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

අසාතං සාතරූපෙන පියරූපෙන අප්පියං,
දුක්ඛං සුඛස්සරූපෙන පමත්තමභිවත්තතීති.

තත්ථ-අසාතං සාතරූපෙනාති අමධුරමෙව මධුරපතිරූපකෙන. **පමත්තමභිවත්තතීති** අසාතං අප්පියං දුක්ඛන්ති එතං තිවිධම්පි එතෙන සාතරූපාදිනා ආකාරෙන සත්තවිප්පවාසවසෙන පමත්තං පුග්ගලං අභිවත්තති අභිභවති අජ්ඣොත්ථරතීති අත්ථො.

ඉදං භගවතා යඤ්ච තෙ මාතාපුත්තා ඉමිනා ගබ්භපරිහරණ ගබ්භවාසසඞ්ඛාතෙන අසාතාදිනා පුබ්බෙ නගරං රුන්ධනසාතාදිපතිරූපකෙන අජ්ඣොත්ථටා යඤ්ච ඉදානි සා උපාසිකා පුනපි සත්තකඛත්තුං එවරූපං අසාතං අප්පියං දුක්ඛං පෙමවත්ථුතෙන පුත්තසඞ්ඛාතෙන සාතාදිපතිරූපකෙන අජ්ඣොත්ථටා හුත්වා තථා අවව, තං සබ්බම්පි සඤ්ඤාය වුත්තනනි වෙදිතබ්බං. සත්ථා පන ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා නගරං රුන්ධිත්වා රජ්ජපත්තකුමාරෝ සිවලී අගොසි, මාතා සුපවාසා, පිතා පන බාරාණසිරාජා අහමෙවාති.

අසාතරූපජාතකං.

ලිත්තවග්ගෙ දසමෝ

මජ්ඣිමෝ පණ්ණාසකෝ.

---

1. 11. 1.

පරෙසතක්ඛත්තුම්පි සමාගතානං
කිඤ්ඤෙය්‍යුං තෙ වස්සසතං අපස්සතං,
එකොව සෙය්‍යෝ පුරිසෝ සපඤ්ඤෝ
යෝ භාසිතස්ස විජානාති අත්ථං.

ඉදං ජාතකං වත්ථුතෝ ච වෙය්‍යාකරණතෝ ච සමොධානතෝ ච පරොසහස්සජාතකසදිසමෙව. කෙවලං හෙට්ඨා කිඤ්ඤක්‍ඛනාති පදමත්තමෙව විසෙසො. තස්සත්‍ථෝ, වස්සසතමපි අපස්සතෝ කිඤ්ඤක්‍ඛං ඔලොකෙය්‍යං උපධාරෙය්‍යං එවං ඔලොකෙන්තොපි පන අත්‍ථං වා කාරණං වා න පස්සතීති, තස්මා යො භාසිතස්ස අත්‍ථං ජානාති, සො එකොව සපඤ්ඤෝ සෙය්‍යොතී.

පරොසහජාතකං.

---

1. 11. 2.

යො දුක්ඛප්පටිඝාය භවෙය්‍ය නාණෙනාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං පණ්ණිකං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සාවත්‍ථිවාසී උපාසකො, නානප්පකාරකානි මූලපණ්ණාදීනි චෙව ලාබුකුම්භණ්ඩාදීනි ච වික්කිණිත්වා ජීවිකං කප්පෙති. තස්සෙකා ධීතා අභිරූපා පාසාදිකා ආචාරසීලසම්පන්නා භිරොත්තප්පසම්පන්නාගතා කෙවලං නිච්චප්පහසිතමුඛා, තස්සා සමානකුලෙසු වාරෙය්‍යත්‍ථාය ආගතෙසු සො විනොසිං ඉම්ස්සා වාරෙය්‍යං වත්තති අයඤ්ච නිච්චප්පහසිතමුඛා කුමාරිකාඛමෙම පන අස්ස කුමාරිකාය පරකුලං ගතාය මාතාපිතූනං ඝරහා භොති. අත්‍ථි නුඛො ඉම්ස්සා කුමාරිකාඛමෙමා නත්‍ථිති වීමංසිස්සාමි නන්ති සො එකදිවසං ධීතරං පවිසිං ගාහාපෙත්වා පණ්ණත්‍ථාය අරඤ්ඤං ගන්ත්වා වීමංසනත්‍ථාය කිලෙස නිසසිතො විය හුත්වා රහස්සකථං කථෙත්වා තං හත්‍ථෙ ගණ්හි. සා ගහිතමත්තාව රොදන්තී කන්දන්තී අයුත්තමෙතං තාත! උදකතො අග්ගිපාතුභාවසදිසං, මා එවරූපං කරොථාති ආහ. අම්ම! මයා වීමංසනත්‍ථාය එවං හත්‍ථෙ ගහිතා, වදෙහි අත්‍ථි දානි තෙ කුමාරිකාධමෙමාති? ආම තාත! අත්‍ථි, මයා හි ලොභවසෙන න කොචි පුරිසො ඔලොකිතපුබ්බොති. සො ධීතරං අස්සාසෙත්වා ඝරං නෙත්වා මඞ්ගලං කත්වා පරකුලං පෙසෙත්වා සත්‍ථාරං වන්දිස්සාමීති ගන්ධමාලාදිහත්‍ථො ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්‍ථාරං වන්දිත්වා පූජෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. විරස්සාගතොසීති ච වුත්තෙ තමත්‍ථං භගවතො ආරොචෙසි. සත්‍ථා උපාසක! කුමාරිකා විරං පඨ්‍යාය ආචාරසීල සම්පන්නාව, එවං පන න ඉදානෙව එවං වීමංසසි, පුබ්බපි වීමංසි යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. අථෙකො බාරාණසියං පණ්ණිකඋපාසකොති වත්ථු පච්චුප්පන්නසදිසමෙව. තෙන පන සා වීමංසනත්‍ථාය හත්‍ථෙ ගහිතා ධීතා පරිදෙවමානා ඉමං ගාථමාහ:-

යෝ දුක්ඛට්ඨාය භවෙය්‍ය තාණං
සෝ මේ පිතා දුහි වනෝ කරොති,
සා කස්ස කන්දූමි වනස්ස මජ්ඣේ
යෝ තායිතා සෝ සහසා කරොතීති.

තත්‍ථ-**යෝ දුක්ඛට්ඨාය භවෙය්‍ය තාණන්ති** කායිකචෙතසිකෙහි දුක්ඛෙහි ට්ඨාය තායිතා පරිතායිතා පතිට්ඨා භවෙය්‍ය **සෝ මේ පිතා දුහි වනෝ කරොතීති** සෝ මය්හං දුක්ඛපරිත්තායකෝ පිතාව ඉමස්මිං ඨානෙ එවරූපං මිත්තදුභිකම්මං කරොති, අත්තනෝ ජාතාය ධීතරි විත්තිකම්මණං කත්තුං මඤ්ඤතීති අත්‍ථෝ. **සා කස්ස කන්දූමීති** කස්ස රොදාමි කෝ මේ පතිට්ඨා භවිස්සතීති දීපෙති. **යෝ තායිතා සෝ සහසා කරොතීති** යෝ මය්හං තායිතා රක්ඛිතා අවස්සයෝ භවිතුං අරහති සෝ පිතායෙව සාහසිකකම්මං කරොතීති අත්‍ථෝ.

අථ නං පිතා අස්සාසෙන්‍තෝ අම්ම! රක්ඛිතත්තාසීති පුච්ඡි. ආම තාත! රක්ඛිතෝ මෙ අත්තාති. සෝ තං ඝරං නෙත්වා මඞ්ගලං කත්වා පරකුලං පෙසෙසි. සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උපාසකෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා පිතාව එතරහි පිතා, ධීතාව ධීතා, තං කාරණං පච්චක්ඛතෝ දිට්ඨරූක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

පණාණිකජාතකං.

---

1. 11. 3.

යත්‍ථ වෙදී නිවසතීති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අන්‍නං පිණ්ඩිකං ආරබ්භ කථෙසි. අන්‍නථපිණ්ඩිකෝ කිර හොගගාමං ගන්ත්වා ආගච්ඡන්තෝ අන්තරාමග්ගෙ චොරෙ දිස්වා අන්තරාමග්ගෙ වසිතුං න යුත්තං සාවත්‍ථිමෙව ගම්ස්සාමීති වෙගෙන ගොණෙ පාජෙත්වා සාවත්‍ථිමෙව ආගන්ත්වා පුන දිවසෙ විහාරං ගතෝ සත්‍ථු එතමත්‍ථං ආරොචෙසි. සත්‍ථා පුබ්බෙපි ගහපති! පණ්ඩිතා අන්තරාමග්ගෙ චොරෙ දිස්වා අන්තරා අවිලම්බමාන්‍නා අත්තනෝ වසනට්ඨානමෙව ගම්ංසූති වත්වා තෙන යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ මහාවිභවෝ සෙට්ඨී හුත්වා එකං ගාමකං නිමන්තණං භුඤ්ජිත්වා ගන්ත්වා පච්චාගච්ඡන්තෝ අන්තරාමග්ගෙ චොරෙ දිස්වා අන්තරාමග්ගෙ අවසිත්වාව වෙගෙන ගොණෙ පාජෙන්තෝ අත්තනෝ ගෙහමෙව ආගන්ත්වා නානග්ගරසෙහි භුඤ්ජිත්වා මහාසයනෙ නිපන්නෝ චොරානං හත්‍ථතෝ මුච්චිත්වා නිබ්භයට්ඨානං අත්තනෝ ගෙහං ආගතොම්හීති උදානවසෙන ඉමං ගාථමාහ:-

යත්ථ වෙරී නිවසති න වසෙ තත්ථ පණ්ඩිතෝ,
එකරත්තං විරත්තං වා දුක්ඛං වසති වෙරිසූති.

තත්ථ-වෙරීති වෙරවෙත්තාස්සමඞ්ගී පුග්ගලෝ. **නිවසතීති** පතිට්ඨාති. **න වසෙ තත්ථ පණ්ඩිතෝති** සෝ වෙරී පුග්ගලෝ යස්මිං ඨානෙ පතිට්ඨිතෝ හුත්වා වසති තත්ථ පණ්ඩිතෝ පණ්ඩිචෙවන සම්පන්නාගතෝ න වසෙය්‍ය, කිං කාරණාති? **ඒකරත්තං විරත්තං වා දුක්ඛං වසති වෙරිසූති** වෙරිතං හි අනන්තරෙ වසන්තෝ එකාහම්පි විහම්පි දුක්ඛමෙව වසතීති අත්ථෝ.

එවං බොධිසත්තෝ උදානං උදානෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අහමෙව බාරාණසිසෙට්ඨි අහොසින්ති

වෙරීජාතකං.

---

1. 11. 4.

චතූහි අට්ඨඞ්ගමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං දුබ්බචභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු ගෙට්ඨා මිත්තවින්දජාතකෙ වුත්තනයෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං. ඉදං පන ජාතකං කස්සපබුද්ධ කාලිකං, තස්මිං හි කාලෙ උරවක්ඛං උක්ඛිපිත්වා නිරයෙ පච්චමානෝ එකෝ කෙරයිකෝ සත්තෝ හඤ්ඤතෝ! කින්නුඛෝ පාපං අකාසින්ති බොධිසත්තං පුච්ඡි. බොධිසත්තෝ තස්ස ඉදඤ්චිදඤ්ච පාපකම්මං කත්තන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

චතූහි අට්ඨඞ්ගමා අට්ඨාහිපි ච සොළස,
සොළසාහි ච බත්තිංස අත්‍රිච්ඡං වක්කමාසදෙ;
ඉච්ඡාහතස්ස පොසස්ස වක්කං හමති මත්ථකෙති.

තත්ථ-චතූහීති සම්මුඛතාරෙ වත්තෙසෝ විමානපෙතියෝ ලභිත්වා තාහි අසනතුට්ඨෝ අත්‍රිච්ඡතාය පරතෝ ගන්ත්වා අපරා අට්ඨාඞ්ගතොසීති අත්ථෝ. සෙසපදවයෙපි එසෙවනයෝ. **අත්‍රිච්ඡං වක්කමාසදෙති** එවං සකලාභෙන අසන්තුට්ඨෝ අත්‍රිච්ඡං අත්‍ර අත්‍ර ඉච්ඡන්තෝ පරතෝ පරතෝ ලාභං පත්ථෙන්තෝ. ඉදානි වක්කමාසදෙති ඉදං උරවක්ඛං පත්තොසි. තස්ස තෙ එවං **ඉච්ඡාහතස්ස පොසස්සාති** තණ්හාය හතස්ස උපහතස්ස තව. **වක්කං හමති මත්ථකෙති** පාසාණවක්කං අයවක්කන්ති ඉමෙසු විසු ඛුරධාරං අයවක්කං තස්ස මත්ථකෙ පුනප්පුනං පතන්තවසෙන හඤ්ඤතං දිස්වාඑවමාහ.

වත්වා ච පන අත්තනෝ දෙවලොකමෙව ගතෝ. සොපි නිරයසන්තෝ අත්තනෝ පාපෙ ඛීණෙ යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මිත්තවින්දකෝ දුබ්බචභික්ඛු, දෙවපුත්තෝ පන අහමෙවාති.

මිත්තවින්දජාතකං.

1. 11. 5.

බහුමෙපතං වනෙ කට්ඨංති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උත්තසිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සාවත්ථිවාසී එකෝ කුලපුත්තො සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා පබ්බජිත්වා මරණභීරුකෝ අහොසි. රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු වාතස්ස වා විජ්ජුතස්ස සුඛදණ්ඩකස්ස වා පපතන්තස්ස පක්කිච්චුපපදනං වා සද්දං සුත්වා මරණභයතජ්ජිතො මහාරවං රවන්තො පලායති තස්ස හි මරිතබ්බං මඤ්ඤති සතිමත්තතම්පි නත්ථි. සචෙ හි සො අහං මරිස්සාමීති ජානෙය්ය න මරණතො භායෙය්ය, මරණසතිකම්මට්ඨානස්ස පන අභාවිතත්තාව භායති. තස්ස සො මරණභීරුකභාවො භික්ඛූසුඑඛ පාකටො ජාතො. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං භික්ඛූ කථා සමුට්ඨාය පෙසුං ආවුසො! අසුකො නාම භික්ඛු මරණභීරුකො මරණං භායති භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නානං පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ තං භික්ඛුං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං මරණභීරුකොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භණන්තෙති වුත්තෙ භික්ඛවෙ! මා එතස්ස භික්ඛුනො අත්තභාවං හොථ, භායං ඉදානෙව මරණභීරුකො පුබ්බෙපි මරණභීරුකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තස්මිං කාලෙ බාරාණසිරාජා අත්තනො මඞ්ගලහත්ථිං ආතඞ්කාරණං සික්ඛාපෙතුං හත්ථාචරියානං අදාසි. තං ආලාණෙ නිවවලං බන්ධිත්වා තොමරහත්ථා මනුස්සා පරිවාරෙත්වා ආතඞ්කාරණං කාරෙන්ති. සො තං කාරණං කාරියමානො වෙදනා අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො ආලාණං භින්දිත්වා මත්තසෙ පලාපෙත්වා හිමවන්තං පාවිසි. මනුස්සා නං ගහෙතුං අසක්කොන්තා නිවත්තිංසු. සො තත්ථ මරණභීරුකො අහොසි. වාතඝට්ටනි සුත්වා කම්පමානො මරණභයතජ්ජිතො සොණ්ඩං විධුනිත්වා වෙගෙන පලායති. ආලාණෙ බන්ධිත්වා ආතඞ්කාරණං කරණකාලොවියස්ස හොති, කායස්සාදුං වා චිත්තස්සාදං වා අලභන්තො කම්පමානො විවරති. රුක්ඛදෙවතා තං දිස්වා ඛන්ධවිටපෙ ඨත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

> බහුමෙපතං වනෙ කට්ඨං වාතො හරතීති දුබ්බලං,
> තස්ස වෙ හායසි කාග! කිස්සෙ නූන භවිස්සසීති.

තත්ථායං පිණ්ඩත්ථො-ඉදං **එතං දුබ්බලං කට්ඨං පුරත්ථිමාදිභෙදෙ වාතොහරතීති** තං ඉමස්මිං වනෙ බහුං සුලභං තත්ථ තත්ථ සංවිජ්ජති සචෙ ත්වං තස්ස භායසි එවං සන්තෙ නිච්චං භීතො මංසලොහිතක්ඛයං පත්වා **කිස්සෙ නූන භවිස්සසි**, ඉමස්මිං පන වනෙ තව භයං නාම නත්ථි, තස්මා ඉතො පට්ඨාය මා භායීති.

එවං දෙවතා තස්ස ඔවාදං අදාසි. සොපි තතෝ පට්ඨාය නිබ්භයෝ අහොසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදේසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සෝ භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා නාගෝ අයං භික්ඛු අහොසි, රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

දුබ්භඤ්ඤකට්ඨජාතකං.

---

11. 1. 6.

සුඛං වත මං ජීවන්තන්ති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ ථුල්ලකුමාරිකපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු තෙරසකනිපාතෙ චුල්ලනාරදකස්සපජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තං පන භික්ඛුං සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! උක්කණ්ඨිතොසි පුච්ඡිත්වා සච්චං භගවාති වුත්තෙ කස්ස තෙ විත්තං පටිබද්ධන්ති පුච්ඡි. සෝ එකිස්සා ථුල්ලකුමාරිකායාති ආහ. අථ නං සත්ථා අයං තෙ භික්ඛු! අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං එතං නිස්සාය සීලව්‍යසනං පත්වා කම්පනෙතා විවරමානෙ පණ්ඩිතෙ නිස්සාය සුඛං ලභිත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ අතීත වත්ථුම්හි චුල්ලනාරදකස්සපජාතකෙගෙව ආවිභවිස්සති. තදා පන බොධිසත්තෝ සාගං ථලාථලෙ ආදාය ආගන්ත්වා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා විවරිත්වා[1] පුත්තං චුල්ලනාරදං එතදවොච තාත! ත්වං අඤ්ඤස්මිං දිවසෙපි දුරූනි ආහරසි පාණ්ණියං පරිභොජනීයං ආහරසි, අගතිං කරොසි, අජ්ජ පන එකමපි අකත්වා කස්මා දුම්මුඛො පඤ්ඣායන්තො නිපන්නොසීති? තාත! තුය්හෙපි ථලාථලත්ථාය ගතෙසු එකා ඉත්ථී ආගන්ත්වා මං පලොභෙත්වා ආදාය ගන්තුං ආරද්ධා, අහං පන තුම්හෙහි විස්සජ්ජිතො ගම්මස්සාමීති න ගච්ඡිං. අසුකට්ඨානෙ පන තං නිසීදාපෙත්වා ආගතොම්හි ඉදානි ගච්ඡාමහං තාතාති. බොධිසත්තො න සක්කා එතං නිවත්තෙතුන්ති ඤත්වා තෙනහි තාත! ගච්ඡ, එසා පන තං නෙත්වා ගදූ මච්ඡමංසාදීනි වා ඛාදිතුකාමා භවිස්සති සප්පිලොණතණ්ඩුලාදීහි වා පන්නස්ස අත්ථො භවිස්සති තදූ ඉදඤ්චිදඤ්චාහරාති තං කිලමෙස්සති තදූ මය්හං ගුණං සරිත්වා පලායිත්වා ඉධෙවාගච්ඡෙය්‍යාසීති විස්සජ්ජෙසි. සෝ තාය සද්ධිං මග්ගස්සපථං අගමාසි. අථ නං සා අත්තනො වසං ගමෙත්වා මංසං ආහර මච්ඡං ආහරාති යෙන යෙන අත්ථිකා හොති තං තං ආහරාපෙති. තදා සෝ අයං මං අත්තනො දූසං විය කම්මකරං විය ච කත්වා පිළෙතීති පලායිත්වා පිතු සන්තිකං ආගන්ත්වා පිතරං වන්දිත්වා නිසීදිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

සුඛං වත මං ජීවන්තං පචමානා උදක්ඛති,
වොරී ජායපවාදෙන තෙලං ලොණඤ්ච යාචතීති.

---

1. ස්‍යා. සාලාහාරං විවරිත්වා පවිසිත්වා.

තත්ථ-සුඛං වත මං ජීවන්තන්ති තාත! තුම්හාකං සන්තිකෙ මං සුඛං ජීවන්තං, **පච්චමානාති** තාපයමානා පීළයමානා යං යං බාදිතු කාමා හොන්ති තං තං පච්චමානා. උදකං අඤ්ඡන්තීති එතායාති උදඤ්ඡනී. වාරිතො වා කූපතො වා උදකං උස්සිඤ්චනඝටිකායෙතං නාමං. සා පන උදඤ්ඡනී උදකං විය ඝටිකාය යෙන යෙනපිකා හොති තං තං ආකඩ්ඪතියෙවාති අත්ථො. **චොටී ‘රාජපච්චාදෙනාති** හරියාති නාමෙන එකා චොරී මං මධුරවචනෙන උපලාපෙත්වා තත්ථ නෙත්වා තෙලං ලොණඤ්ච යඤ්ච අඤ්ඤම්පි ඉච්ඡති තං සබ්බං යාචති, දුසං විය කම්මකරං විය ච කත්වා ආහරාපෙතීති තස්සා අගුණං කථෙසි.

අථ නං බොධිසත්තො අස්සාසෙත්වා හොතු තාත! එහි ත්වං මෙත්තං භාවෙහි කරුණං භාවෙහීති වත්වා රෙ බ්‍රහ්මවිහාරෙ ආචික්ඛි කසිණපරිකම්මං ආචික්ඛි, සො න චිරස්සෙව අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියොච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා සද්ධිං පිතරා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරිගොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා චුල්ලකුමාරිකාව එතරහි චුල්ලකුමාරිකා චුල්ලතාපසො උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අහොසි. පිතා පන අහමෙවාති.

උදඤ්ඡනිජාතකං.

---

1. 11. 7.

සාධු බො සිප්පකං නාමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං හංසපොතකං නිස්සාය භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිරෙකො සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො, සාලිත්තකසිප්පෙ නිප්පත්තිං පත්තො සාලිත්තකසිප්පන්ති සකඛාඛිපණසිප්පං වුච්චති, සො එකදිවසං ධම්මං සුත්වා සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිත්වා උපසම්පදං ලභි. ත පන සික්ඛාකාමො න පටිපත්තිසාරකො අහොසි. සො එකදිවසං එකං දහරභික්ඛුං ආදාය අචිරවතිං ගන්ත්වා නහායිත්වා නදීතීරෙ අට්ඨාසි. තස්මිං සමයෙ වෙ සෙතහංසා ආකාසෙන ගච්ඡන්ති, සො තං දහරමාහ ඉමං පච්ඡිමහංසං සකඛරාය අක්ඛිමහි පහරිත්වා පාද මූලෙ පාතෙමීති. ඉතරො කථං පාතෙස්සසි? න සක්ඛිස්සසි පහරිතුන්ති ආහ. ඉතරො නිට්ඨතු තාවස්ස ඔරතො අක්ඛි පරතො අක්ඛිමහි නං පහරාමීති ඉදානි පන තං අසන්තා කථෙසිති, තෙනහි උපඩාරෙහීති එකං තියංසං සකඛරං ගහෙත්වා අඞ්ගුලියා ගණෙත්වා ඌසස්ස හංසස්ස පච්ඡතො ඛිපි. සා රුන්ති සද්දං අකාසි. හංසො පරිස්සයෙන භවිතබ්බන්ති නිවත්තිත්වා සද්දං සොතුං ආරභි. ඉතරො තස්මිං ඛණෙ එකං වට්ටසකඛරං ගහෙත්වා තස්ස නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තස්ස පරභාගෙ අක්ඛිං පහරි, සකඛරා ඉතරම්පි අක්ඛිං විනිවිජ්ඣිත්වා ඨිතා හංසො මහාරවං රවන්තො පාදමූලෙයෙව පති.

තතො තතො භික්ඛූ ආගන්ත්වා ගරහිත්වා අනනුච්ඡවිකං තෙ කතන්ති සඤ්ඤං සන්තිකං නෙත්වා හසෙන්ත! ඉම්නා ඉදං නාම කතන්ති තමත්ථං ආරොචිංසු. සත්ථා තං භික්ඛුං ගරහිත්වා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස එතසම්ං සිපෙ කුසලො පුබ්බපි කුසලොව අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අමච්චො අහොසි, තස්මිං කාලෙ රඤ්ඤො පුරොහිතො අතිමුඛරො හොති බහුභාණී තස්මිං කථෙතුමාරද්ධෙ අඤ්ඤෙ ඔකාසමෙව න ලභන්ති. රාජා විනෙතුං කඤ්චි නුඛො එතස්ස වචනූපච්ඡෙදකං කඤ්චි ලභිස්සාමීති. සො තතො පට්ඨාය තථාරූපං එකං උපධාරෙන්තො විචරති. තස්මිං කාලෙ බාරාණසියං එකො පිඨසප්පි සකඛරාඛිපණසිපෙ නිපජ්ජිත්වා පත්තො හොති. ගාමද්වාරකා තං රථකං ආරොපෙත්වා ආකඩ්ඪමානා බාරාණසිනගරවාරමූලෙ එකො විවපසම්පන්නා මහාතිග්ගොධො අත්ථි, තත්ථ නෙත්වා සම්පරිවාරෙත්වා කාකණිකාදීනි දත්වා හත්ථිරූපකං කර අස්සරූපකං කරොති වදන්ති. සො සකඛරං ඛිපිත්වා ඛිපිත්වා නිග්ගොධපණ්ණානානාරූපානි දස්සෙති. සබ්බානි පණ්ණානි ජිඳුනෙව අහෙසුං. අථ බාරාණසිරාජා උය්‍යානං ගච්ඡන්තො තං ඨානං පාපුණි. උස්සාරණාභයෙන සබ්බෙ දූරකා පලායිංසු. පිඨසප්පි තත්ථෙව නිපජ්ජි. රාජා නිග්ගොධමූලං පත්වා රථෙ නිසින්නොව පත්තානං ජිඳනඤ්ච ඡාඡං කබරකබරං දිස්වා උල්ලොකෙන්තො සබ්බසං පත්තානං ජිඳභාවං දිස්වා කෙනෙතානි එවං කතානීති පුච්ඡි. පිඨසප්පිනා දෙවාති. රාජා ඉමං නීසාරණ බ්‍රාහ්මණස්ස වචනූපච්ඡෙදං කාතුං සක්කා භවිස්සතීති චින්තෙත්වා කතං පිඨසප්පිති පුච්ඡි. විවිණ්ණත්තා මූලන්තරෙ නිපන්නං දිස්වා අයං දෙවාති ආහංසු. රාජා තං පක්කොසාපෙත්වා පරිසං උස්සාරෙත්වා පුච්ඡි අමහාකං සත්තුකෙ එකො මුඛරබ්‍රාහ්මණො අත්ථි සක්ඛිස්සසි නං නීසද්දං කාතුන්ති? නාළිමත්තා අජලණ්ඩිකා ලභන්තා සක්ඛිස්සාමි දෙවාති. රාජා පිඨසප්පිං සරං තෙත්වා අන්තොසාණියං නිසීදුපෙත්වා සාණියං ජිඳුං කාරෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස ජිඳුහි මුඛං ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා නාළිමත්තා සුකඛා අජලණ්ඩිකා පිඨසප්පිස්ස සන්තිකෙ ඨපාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණං උපට්ඨාකාලෙ ආගතං තුස්මිං ආසනෙ නිසීදුපෙත්වා කථං සමුට්ඨාපෙසි. බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤදත්ථු ඔකාසං අදත්වා රඤ්ඤ සද්ධිං කථෙතුං ආරභි. අථස්ස සො පිඨසප්පි සාණිවජ්ජිදෙන එකෙකං අජලණ්ඩිකං මක්ඛිකා පවෙසෙන්තා විය තාලුතලමභියෙව පාතෙති. බ්‍රාහ්මණො ආගතාගතං නාළිඅං තෙලං පවෙසෙන්තා විය ගිලති. සබ්බා පරිකඛයං ගමිංසු. තස්ස තා නාළිමත්තා අජලණ්ඩිකා කුච්ඡියං පච්චිත්වා අඩ්ඩාළහකමත්තා අහෙසුං. රාජා තාසං පරිකඛීණභාවං ඤත්වා ආහ. ආචරිය! තුම්හෙ අතිමුඛරතාය නාළිමත්තා අජලණ්ඩිකා ගිලන්තා කිඤ්චි න

ජානිස්සති තොදුනි උත්තරිං ජීරාපෙතුං න සක්ඛිස්සථ ගච්ඡථ පියඞ්ගුදකං පිවිත්වා ජඞ්ඝත්වා අත්තානං අරොගං කරොථාති. බ්‍රාහ්මණොත්තොපි පඨාය පිඛිතමුඛොවිය හුත්වා කථෙන්තොපි සඩිං අකථන්තොපි සීලොයෙවාති. රාජා ඉමිනා මෙ කාණණ්ඩුඛං කත්තති පිඨසපිසිස්ස සතසහස්සුට්ඨානකෙ වතුසු දිසාසු වතුක්ඛත්තුං රොගෙ හාමෙ අදාසි. බොධිසත්තොපි රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව! සිප්පං නාම ලොකෙ පණ්ඩිතෙහි උග්ගහණකිතබ්බං, පිඨසපිසිනා සාලිත්තකමත්තෙනාපි අයං සම්පත්තිං ලද්ධාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

සාධුඛො සිප්පකං නාම අපි යාදිසකීදිසං,
පස්ස ඛණ්ඩප්පහාරෙන ලද්ධා ගාමා වතුද්දිසාති.

තත්ථ-**පස්ස ඛණ්ඩප්පහාරෙනාති** පස්ස මහාරාජ! ඉමිනා නාම ඛණ්ඩස්ස පිඨසපිසිනො අප්පණ්ඩිකාපහාරෙන වතුද්දිසා වත්තාරෙ ගාමා ලද්ධා අඤ්ඤසං සිප්පානං කො ආනිසංසපරිවෙදෙතීති සිප්පගුණං කථෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි, තදා ජ්ඨස්සපි අයං භික්ඛු අහොසි. රාජා ආනන්දො පණ්ඩිතාමච්චොපන අහමෙවාති.

සාලිත්තජාතකං.

---

1. 11. 8.

සික්ඛෙය්‍ය සිනිකඛණ්ඩකානීති ඉදං සත්ථා වෙසාලියං උපනිස්සාය මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං විහරන්තො එකං ලිච්ඡවිං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර ලිච්ඡවී රාජා සද්ධො පසන්නො බුද්ධුපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා අත්තනො නිවෙසනෙ මහාදානං පවත්තෙසි. භරියා පනස්ස ථූලඛපච්චඛා උද්ධුමාතකනිමිත්තසදිසා අනාකපසම්පන්නා අහොසි. සත්ථා භත්තකිච්චාවසානෙ අනුමොදනං කත්වා විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූනං ඔවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පාවිසි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො! තස්ස නාම ලිච්ඡවිරඤ්ඤො තාව අභිරූපස්ස තාදිසා භරියා ථූලඛපච්චඛා අනාකපසම්පන්නා කථං සො තාය සද්ධිං අභිරමතීති? සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බෙපි ථූලසරීරාය එව ඉත්ථියා සද්ධිං අභිරමීති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අමච්චො අහොසි. අථෙකා ජානපදිනී ථූලසරීරා අනාකපසම්පන්නා භතිං කුරුමානා රාජඞ්ගණස්ස අවිදූරෙන ගච්ඡමානා සරීරවළඤ්ජපීළිතා හුත්වා නිවත්ථසාටකෙන සරීරං පටිච්ඡාදෙත්වා නිසී

දිත්වා සරීරවළඤ්ජං මුඤ්චිත්වා ඛිපමෙව උට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ බාරාණසිරාජා වාතපානෙන රාජඞ්ගණං ඔලොකෙනෙතා තං දිස්වා විනොසි අයං එවරූපෙ අඞ්ගණට්ඨානෙ සරීරවළඤ්ජං මුඤ්චමානා හිරොත්තප්පං අපපහාය නිවාසනෙනෙව පටිච්ඡන්නා හුත්වා සරීරවළඤ්ජං මොචෙත්වා ඛිපං උට්ඨිතා, ඉමාය නිරොහාය භවිතබ්බං එතිස්සා වඤ්චු විසදං[1] භවිස්සති. විසදෙ[1] පන වඤ්චුස්මිං එකො පුත්තො ලබ්භමානො විසදෙ[1] පුඤ්ඤවා භවිස්සති. ඉමං මයා අගාරමජ්ඣෙසිං කාතුං වට්ටතීති. සො තස්සා අපරිග්ගහිතභාවං ඤත්වා ආණාපෙත්වා අග්ගමහෙසිට්ඨානං අදාසි. සා තස්ස පියා අහොසි මන්දාපා න විරසොව එකං පුත්තං විජායි. සො පනස්සා පුත්තො චක්කවත්තී රාජා අහොසි බොධිසත්තෙනා තස්සා සම්පත්තිං දිස්වා තථාරූපං වචනොකාසං ලභිත්වා දෙව! සික්ඛිතබ්බයුත්තකං නාම සිප්පකං කස්මා න සික්ඛිතබ්බං? යත්ථහි නාමායං මහාපුඤ්ඤෙ හිරොත්තප්පං අපපහාය පටිච්ඡන්නතාකාරෙන සරීරවළඤ්ජං කුරුමානා තුම්හෙ ආරබ්භ එවරූපං සම්පත්තිං පත්තානි වත්වා සික්ඛිතබ්බයුත්තකානං වණ්ණං කථෙනෙතා ඉමං ගාථමාහ :-

සිකෙඛය්‍ය සික්ඛිතබ්බානි සන්ති සව්හි සව්හි ජනා,
බාහියාපි සුහය්‍යෙන රජ්ජානමභිරාධයිති.

තත්ථ-**සන්ති සව්හි සව්හීති** තෙසු තෙසු සිප්පෙසු සව්හි සව්හි ජනා අත්ථියෙව. **බාහියාති** බහිජනපදෙ ජාතා සංවද්ධා ඉත්ථී. **සුහය්‍යෙනෙනාති** හිරොත්තප්පං අපපහාය පටිච්ඡන්නතාකාරෙන ඛාදනං සුහාදනන්නාම තෙන සුහාදෙනෙන. **රාජානමභිරාධයිති** දෙවං අභිරාධෙත්වා ඉමං සම්පත්තිං පත්තාති.

එවං මහාසත්තෙනා සික්ඛිතබ්බයුත්තකානං සිප්පානං ගුණං කථෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ජයම්පතිකා එතරහි ජයම්පතිකාව, පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

බාහියජාතකං

---

1. 11. 9.

සඨෙනෙතා සුමිසො හොතීති ඉදං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තෙනා මහාදුග්ගතං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං හි කදාචි එකමෙව කුලං බුද්ධුපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං දෙති. කදාචි තීණි චත්තාරි එකතො හුත්වා කදාචි ගණබන්ධනෙන ඤදාචි විථිසභාගෙන කදාචි සකලනගරං ඡන්දකං සංහරිත්වා තදා පන විථිභත්තං නාම අහොසි. අථ මනුස්සා බුද්ධුපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස යාගුං දත්වා ඛජ්ජකං ආහරථාති ආහංසු. තදා

---

[1] සී. විසුඞ්. විසුඞ්ඩෙ විසුඞ්ඩෙ.

පනෙකෝ පරෙසං හතිකාරකෝ දුග්ගතමනුස්සෝ තස්ස වීථියං වසමානෝ විනෙතසි අහං යාගුං දාතුං න සක්ඛිස්සාමි ඛජ්ජකං පන දස්සාමීති සණ්හසණ්හං කුණ්ඩකං වට්ටාපෙත්වා උදකෙන තෙමෙත්වා අක්ඛපණ්ණෙන වෙඨෙත්වා කුසකුලෙ පවත්වා ඉදං බුද්ධස්ස දස්සාමීති තං ආදාය ගන්ත්වා සඤ්ඤූ පුරතෝ ඨිතෝ ඛජ්ජකං ආහරථාති එකස්මිං වත්තෙ වුත්තමත්තෙන සබ්බපඨමං ගන්ත්වා තං පූවං සඤ්ඤූ පතෙන පතිට්ඨාපෙසි. සත්ථා අනුමොදනං කත්වා විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූහි වත්තෙ දස්සිතෙ සුගතොවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පාවිසි.

සත්ථා ඛනං ගහෙත්වා වා අඟහෙත්වා වා සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පතතිං දෙතීති ආහ. සෝ ඛනං ගහෙතුං ආරභි. මනුස්සා දිගුණවතුගුණඅට්ඨගුණාදිවසෙන දදනතා නව හිරඤ්ඤකොටියො අදංසු. සත්ථා අනුමොදනං කත්වා විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූහි වත්තෙ දස්සිතෙ සුගතොවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පාවිසි.

රාජා සායණ්හසමයෙ මහාදුග්ගතං පක්කොසාපෙත්වා සෙට්ඨිට්ඨානෙ ඨපෙසි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො! සත්ථා මහාදුග්ගතෙන දින්නං කුණ්ඩකපූවං අජ්ඣුපෙක්ඛිත්වා අමතං විය පරිභුඤ්ජි මහාදුග්ගතොපි බහුං ධනං ව සෙට්ඨිට්ඨානං ච ලභිත්වා මහාසම්පත්තිං පත්තොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කාරණං සුත්වා භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව මයා අජ්ඣුපෙක්ඛිතෙන තස්ස කුණ්ඩකපූවෙ පරිභුත්තෙ පුබ්බ රුක්ඛදෙවතා හුත්වාපි පරිභුත්තොයෙව තදාපි වෙස මං නිස්සාය සෙට්ඨිට්ඨානං අලභෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං එරණ්ඩරුක්ඛෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තදා තස්මිං ගාමකෙ මනුස්සා දෙවතාමඞ්ගලිකා හොන්ති. අථෙකස්මිං ජණෙ සමපත්තෙ මනුස්සා අත්තනො අත්තනො රුක්ඛදෙවතානං බලිකම්මං අකංසු. අථෙකො දුග්ගතමනුස්සෙ තෙ මනුස්සෙ රුක්ඛදෙවතා පටිජග්ගනෙන දිස්වා එකං එරණ්ඩරුක්ඛං පටිජග්ගි. තෙ මනුස්සා අත්තනො අත්තනො දෙවතානං කාතපපකාරානි මාලාගන්ධවිලෙපනාදීනි චෙව ඛජ්ජොජ්ජකානි ච ආදාය ගච්ඡිංසු. සෝ පන කුණ්ඩකපූවඤ්චෙව උළුඞ්කඤ්ච උදකං ආදාය ගන්ත්වා එරණ්ඩරුක්ඛස්ස අවිදූරෙ ඨත්වා විනෙතසි, දෙවතා කාම දිබ්බඛජ්ජකානි

ඛාදන්ති. මය්හං දෙවතා ඉමං කුණ්ඩකපූවං න ඛාදිස්සති. කිං ඉමං අකාරණේන නාසෙමි* අහමේව නං ඛාදිස්සාමීති තතොව නිවත්තති. බොධිසත්තොපි ඛන්තිවාදපෙ ඨත්වා හො පුරිස! සචේ තිං ඉස්සරෙ භවෙය්‍යාසි මය්හං මධුරඛජ්ජකං දදෙය්‍යාසි ත්වං පන දුග්ගතො අහං තව පූවං න ඛාදිතා අසඤ්ඤං කිං ඛාදිස්සාමි? මා මේ කොධ්‍යාසං නාසෙහීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

යථනෙනා පුරිසො හොති තථනනා තස්ස දෙවතා,
ආහරෙතං කණං පූවං මා මෙ භාගං විනාසයාති.

තත්‍ථ-**යථනෙනා**නි යථාරූපහොජනො. **තථනනා**නි තස්ස පුරිසස්ස දෙවතාපි තථාරූපහොජනාව හොති. **ආහරෙතං කණංපූවන්ති** එතං කුණ්ඩකෙන පක්කපූවං ආහෙහි මය්හං භාගං මා විනාසෙහීති.

සො නිවත්තිත්වා බොධිසත්තං ඔලොකෙත්වා බලිකම්මමකාසි. බොධිසත්තොපි තතො ඔජං පරිභුඤ්ජිත්වා පුරිස! ත්වං කිමත්ථං මං පටිජග්ගසීති ආහ. දුග්ගතොමහි සාමි! තං නිස්සාය දුග්ගතභාවතො මුඤ්චිතුකාමතාය පටිජග්ගාමීති. හො පුරිස! මා විනස්සි තයා කතඤ්ඤුස්ස කතවෙදිනො පුඤ්ඤකතා ඉමං එරණ්ඩං පරිකප්පිත්වා නික්ඛමිත්වා ගිවාය ගීවං ආහච්ච ඨිතා, ත්වං රඤ්ඤො ආචික්ඛිත්වා සකටෙහි ධනං ආහරිත්වා රාජඞ්ගණෙ රාසිං කාරෙහි, රාජා තෙ තුස්සිත්වා සෙට්ඨිට්ඨානං දස්සතීති වත්වා බොධිසත්තොපි අන්තරධායි සොපි තථා අකාසි. රාජා තස්ස සෙට්ඨිට්ඨානං අදාසි. ඉති සො බොධිසත්තං නිස්සාය මහාසම්පත්තිං පත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දුග්ගතොව එතරහි දුග්ගතො, එරණ්ඩරුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

කුණ්ඩකපූවජාතකං.

---

1. 11. 10.

සබ්බසංහාරකෙ නදීති අයං සබ්බසංහාරකපඤ්හා සබ්බාකාරෙන උම්මඞ්ගජාතකෙ ආවි භවිස්සතීති.

සබ්බසංහාරකපඤ්හා නිට්ඨිතා.

පරොසතවග්ගො එකාදසමො.

---

1. 12. 1.

භංසි චං ඔසඤ්ඤසීති අයම්පි ගද්‍රභපඤ්හා උම්මඞ්ගජාතකෙ යෙව ආවි භවිස්සතීති.

ගද්‍රභපඤ්හා නිට්ඨිතා.

---

* කිං ඉමිනාකාරණෙන-සබ්බත්ථ.

1. 12. 2.

සෙන සතතුබ්බිලඛා වාති අයම්පි අමරාදෙවිපඤ්ඤා නාම තපෝව ආවී හවිස්සති.

අමරාදෙවිපඤ්ඤා නිට්ඨිතා.

---

1. 12. 3.

සඳහාසි සිඟාලස්සාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි සමයෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිපතිත්වා ආවුසො! දෙවදත්තෙන පඤ්ච භික්ඛූනානි ආදාය ගයාසීසං ගන්ත්වා යං සම්මණ්ඩොතමො කරොති න සො ඛමෙමා යමහං කරොමි අයමෙව ධම්මොනි තෙ භික්ඛූ අත්තනො ලද්ධිං ගාහාපෙත්වා ඨානපපත්තං මුසාවාදං කත්වා සඞ්ඝං භින්දිත්වා එකසීමාය වෙ උපොසථා කතානි දෙවදත්තස්ස අගුණකථං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! දෙව දත්තො ඉදානෙව මුසාවාදී පුබ්බෙපි මුසාවාදියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සුසානවනෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තදා බාරාණසියං නක්ඛත්තං ඝොසිතං මනුස්සා යක්ඛබලිකම්මං කරොමාති තෙසු තෙසු චච්චරවත්ථාදීසු ඨානෙසු මච්ඡමංසාදීනි විප්පකිරිත්වා කපාලකෙසු බහුං සුරං ඨපෙසිංසු. අථෙකො සිඟාලො අඩ්ඩරත්ත සමයෙ නිද්ධමනෙන නගරං පවිසිත්වා මච්ඡමංසං ඛාදිත්වා සුරං පිවිත්වා පපුන්නාගත්වා තත්තර පවිසිත්වා යාව අරුණුග්ගමණා නිද්දං ඔක්කම්, සො පබුජ්ඣිත්වා ආලොකං දිස්වා ඉදානි නික්ඛමිතුං න සක්කාති මඤ්ඤමානො නිපජ්ජිත්වා අඤ්ඤෙ මනුස්සෙ දිස්වාපි කිඤ්චි අවත්වා එකං බ්‍රාහ්මණං මුඛධොවනත්ථාය ගච්ඡන්තං දිස්වා විඤ්ඤාසි බ්‍රාහ්මණා නාම ධනලොලා හොන්ති ඉමං ධනෙන පලොභෙත්වා යථා මං උපකච්ඡන්තරෙ කත්වා උත්තරා සඞ්ඛෙන පවිජ්ඣාදෙත්වා නගරා නීහරති තථා කරිස්සාමිති. සො මනුස්සාහාසාය බ්‍රාහ්මණාති ආහ. සො නිවත්තිත්වා කො මං පක්කොසතීති ආහ. අහං බ්‍රාහ්මණාති. කිං කාරණාති? බ්‍රාහ්මණ! මයහං වෙ කහාපණසතානි අත්ථි, සවෙ මං උපකච්ඡන්තරෙ කත්වා උත්තරා සඞ්ඛෙන පවිජ්ඣාදෙත්වා ඨථා න කොචි පස්සති තථා නගරා නික්ඛා මෙතුං සක්කොසි තුයහං තෙ කහාපණෙ දස්සාමිති. බ්‍රාහ්මණා ධනලොභෙන සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තං තථා කත්වා ආදාය නගරා නික්ඛමිත්වා ථොකං අගමාසි. අථ නං සිඟාලො පුච්ඡි කතරං ඨානං බ්‍රාහ්මණාති. අසුකං නාමාති. අඤ්ඤං ථොකං ඨානං ගච්ඡාති. එවං පුනප්පුනං වදන්තො මහාසුසානං පත්වා ඉඛ මං ඔතාරෙහීති ආහ. තත්ථ නං ඔතාරෙසි. සිඟාලො තෙනහි බ්‍රාහ්මණ! උත්තරසාටකං

පත්තරාති ආහ. සෝ ධනලොභෙන සාධූති පත්තරි. අථ නං ඉමං රුක්ඛමූලං ඛණාහීති පඨවිඛණනෙ යොජේසි. බ්‍රාහ්මණස්ස උත්තර සාටකං අතිරුක්ඛා චතූසු කණ්ණෙසු මජ්ඣෙ වාති පඤ්චසු ඨානෙසු සරීරනිස්සන්දං පාතෙත්වා මකෙඛත්වා චෙව තෙමෙත්වා ව සුසානවනං පාවිසි. බොධිසත්තොපි රුක්ඛවිටපෙ ඨත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

සද්දහාසි සිගාලස්ස සුරාපිතස්ස බ්‍රාහ්මණ!
සිප්පිකානං සතං නත්ථි කුතො කංසසතා දුවෙති.

තත්ථ-**සද්දහාසීති** සද්දහෙසි. අයමෙව වා පාඨො, පත්තියායසීති අත්ථො. **සිප්පිකානං සතං නත්ථීති** එතස්ස හි සිප්පිකානං සතමපි නත්ථි. **කුතො කංසසතා දුවෙති** වෙ කහාපණසතානි පනස්ස කුතොයෙවාති.

බොධිසත්තොපි ඉමං ගාථං වත්වා ගච්ඡ බ්‍රාහ්මණ! තව සාටකං ඩහිත්වා නහායිත්වා අත්තනො කම්මං කරොහීති වත්වා අනන්තර ධායි බ්‍රාහ්මණොපි තථා කත්වා වඤ්චිතොති වත්තබ්බතං ආපජ්ජි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා සිගාලො දෙවදත්තොපි අහොසි. රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

සිගාලජාතකං

---

1. 12. 4.

බහුචිනති අප්පචිනති වාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො වෙ මහලුකතිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර ජනපදෙ එකස්මිං අරඤ්ඤවාසෙ වස්සං වසිත්වා සත්ත දස්සනත්ථාය ගච්ඡිස්සාමාති පාථෙය්‍යං සජෙත්වා අජ්ජ ගච්ඡාම සෙව ගච්ඡාමාති මාසං අතික්කාමෙත්වා පුන පාථෙය්‍යං සජෙත්වා තථෙව මාසං පුන මාසන්ති එවං අත්තනො කුසීතභාවෙන වෙව නිවාසට්ඨානෙ ව අපෙක්ඛාය තයො මාසෙ අතික්කමිත්වා තතො නික්ඛම්ම ජෙතවනං ගන්ත්වා සභාගට්ඨානෙ පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා සත්ථාරං පස්සිංසු. අථ තෙ භික්ඛූ පුච්ඡිංසු චිරං වො ආවුසො! බුද්ධුපට්ඨානං අකරොන්තානං කස්මා එවං චිරායිත්ථාති? තෙ තමත්ථං ආරොචෙසුං. අථ නෙසං සෝ ආලසිය කුසීතභාවො භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටො ජාතො, ධම්මසභායම්පි තෙසං භික්ඛූනමෙව ආලසියභාවං නිස්සාය කථා සමුට්ඨාපෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කායඛුත්ත භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ තෙ පකෙඛාසාපෙත්වා සච්චං කිර තුම්හෙ භික්ඛවෙ! අලසා කුසීතාති පුච්ඡිත්වා සච්චං භගවතීති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙතෙ අලසා, පුබ්බෙපි අලසා වෙව නිවාසට්ඨානෙ ව සාලයා සාපෙක්ඛාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසි නදියං තයො මච්ඡා අහෙසුං. බහුචිත්තී අපපචිත්තී මිතවිත්තීති තෙසං නාමානි, තෙ අරඤ්ඤතො මනුස්සපථං ආගම්මුං. තත්‍ර මිතවිත්තී ඉතරෙ වෙ එවමාහ අයං මනුස්සපථො නාම සාසඞ්කා සපපටිභයා, කෙවට්ටා නානපකාරානි ජාලකුම්මාදීනි ඛිපිත්වා මච්ඡෙ ගණ්හන්ති, මයං අරඤ්ඤමෙව ගච්ඡාමාති. ඉතරෙ වෙ ජනා අලස තාය චෙව ආමිසගිද්ධතාය ච අජ්ජ ගච්ඡාම සෙව ගච්ඡාමාති තයොමාසෙ අතික්කාමෙසුං. අථ කෙවට්ටා නදියං ජාලං ඛිපිංසු. බහුචිත්තී ච අපපචිත්තී ච ගොචරං ගණ්හන්තා පුරතො ගච්ඡන්ති. තෙ අත්තනො අඞ්ගබාලතාය ජාලගන්ධං අසල්ලක්ඛෙත්වා ජාලකුච්ඡිමෙව පවිසිංසු. මිතවිත්තී පච්ඡතො ආගච්ඡන්තො ජාලගන්ධං සල්ලක්ඛෙත්වා තෙසඤ්ච ජාලකුච්ඡිං පවිට්ඨභාවං ඤත්වා ඉමෙසං කුසිතානං අඞ්ගබාලානං ජීවිතදානං දස්සාමීති චින්තෙත්වා බහිපසෙන ජාලකුච්ඡිට්ඨානං ගන්ත්වා ජාලකුච්ඡිං ථාලෙත්වා නික්ඛන්තනදියා හුත්වා උදකං ආලොළෙන්තො ජාලස්ස පුරතො පතිත්වා පුන ජාලකුච්ඡිං පවිසිත්වා පච්ඡිමභාගෙන ථාලෙත්වා නික්ඛන්තනදියා උදකං ආලොළෙන්තො පච්ඡිමභාගෙන පති. කෙවට්ටා මච්ඡා ජාලං ථාලෙත්වා ගතානි මඤ්ඤමානා ජාලකොටියං ගහෙත්වා උක්ඛිපිංසු. තෙ වෙගි මච්ඡා ජාලතො මුච්චිත්වා උදකෙ පතිංසු. ඉති තෙහි මිතවිත්තිනා නිස්සාය ජීවිතං ලද්ධං. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධා හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

බහුචිත්තී අපපචිත්තී ච උභො ජාලෙ අබජ්ඣරෙ,
මිතවිත්තී අමොචෙසි උභො තත්ථ සමාගතාති.

තත්ථ-බහුචිත්තීති බහුචින්තනතාය චිතක්කබහුලතාය එවං ලද්ධනාමො. ඉතරෙසුපි ඒසු අයමෙව නයො. **උභො තත්ථ සමාගතාති** මිතවිත්තිං නිස්සාය ලද්ධජීවිතා තත්ථ උදකෙ පුන උභොපි ජනා මිතවිත්තිනිතා සද්ධිං සමාගතාති අත්ථො.

එවං සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ මහල්ලකා භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. තදා බහුචිත්තී ච අපපචිත්තී ච ඉමෙ වෙ අහෙසුං, මිතවිත්තී පන අහමෙවාති.

මිතවිත්තිජාතකං.

---

1. 12. 5.

ඡාඡඤ්ඤමනුඡාඡතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අනුසාසිකං භික්ඛුණිං ආරබ්භ කථෙසි. සා කිර සාවත්ථිවාසිනී එකා කුලධීතා. පබ්බජිත්වා උපසම්පන්නකාලතො පට්ඨාය සමණධම්මෙ අනනුයුත්තතා ආමිසගිද්ධා හුත්වා සත්ථු අඤ්ඤා භික්ඛුණියො

න ගච්ඡන්ති තාදිසෙ නගරස්ස එකදෙසෙ පිණ්ඩාය චරති. අථස්සා මනුස්සා පණීතං පිණ්ඩපාතං දෙන්ති. සා රසතණ්හාය බන්ධිත්වා සවෙ ඉමස්මිං පදෙසෙ අඤ්ඤපි භික්ඛුණියො පිණ්ඩාය චරිස්සන්ති මය්හං ලාභො පරිහායිස්සති, යථා එතං පදෙසං අඤ්ඤ නාගච්ඡන්ති එවං මයා කාතුං වට්ටතීති විනෙත්වා භික්ඛුණිඋපස්සයං ගන්ත්වා අය්යෙ! අසුකට්ඨානෙ වණ්ණො ඝට්ටි, වණ්ණො අස්සා වණ්ණකුකුරො චරති. සපරිස්සයට්ඨානං. මා තත්ථ පිණ්ඩාය චරිත්ථාති භික්ඛුණියො අනුස්සහති, තස්සා සුත්වා එකා භික්ඛුණිපි තං පදෙසං ගිවං පරිවත්තෙත්වා න ඔලොකෙසි. තස්සා එකස්මිං දිවසෙ තස්මිං පදෙසෙ පිණ්ඩාය චරන්තියා වෙගෙනෙකං ගෙහං පවිසන්තියා වණ්ණා මෙණ්ඩකො පහරිත්වා උරටඨිකං භින්දි. මනුස්සා වෙගෙන උපධාවිත්වා විධා භින්නං උරටඨිකං එනතො බන්ධිත්වා තං භික්ඛුණිං මඤ්චකෙ නිදහ භික්ඛුණිඋපස්සයං තසිංසු. භික්ඛුණියො අයං අඤ්ඤ භික්ඛුණියො අනුස්සාසිත්වා සයං තස්මිං පදෙසෙ චරන්තී උරටඨිං භින්දුපෙත්වා ආගතාති පරිහාසං අකංසු. තම්පි තාය කතකාරණං න විරසෙව භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාකටං අහොසි. අථෙකදිවසං ධම්ම සභායං භික්ඛූ ආවුසො! අනුස්සාසිකභික්ඛුණී අඤ්ඤ අනුස්සාසිත්වා සයං තස්මිං පදෙසෙ චරමානා වණ්ණෙන මෙණ්ඩකෙන උරුං භින්දුපෙසීති තස්සා අගුණකථං කථෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව පුබ්බෙපෙසා අඤ්ඤේ අනුසාසන්තියෙව, සයං පන න වත්තති නිට්ඨකාලෙ දුක්ඛමෙව අනුභොතීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤෙ සකුණයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සකුණජෙට්ඨකො හුත්වා අනෙකසකුණසතපරිවාරො හිමවන්තං පාවිසි. තස්ස තත්ථ වසනකාලෙ එකා වණ්ඩා සකුණිකා මහාවත්තනිමග්ගං ගන්ත්වා ගොචරං ගණ්හාති. සා තත්ථ සකටෙහි පතිතානි විහිඞ්ගඛීජාදීනි ලභිත්වා යථාදුනි ඉමං පදෙසං අඤ්ඤේ සකුණා නාගච්ඡන්තීති තථා කරිස්සාමීති විනෙත්වා සකුණසඞ්ඝස්ස ඔවාදං දෙති. මහාවත්තනිමහාමග්ගා නාම සපථවිමග්ගා, ඝනපිඨස්සා දයො වෙව වණ්ඩගොණයුත්තයානාදීනි ච සඤ්චරන්ති, සඟස්ස උපජීවිතුම්පි න සක්කා හොති, න තත්ථ ගන්තබ්බන්ති. සකුණසඞ්ඝො තස්සා අනුසාසිකාතෙව නාමං අකාසි සා එකදිවසං වත්තනිමහා මග්ගෙ චරන්තී මහාමග්ගො වෙගෙනාගච්ඡන්තස්ස යානස්ස සද්දං සුත්වා නිවත්තිත්වා ඔලොකෙත්වා දූරෙ තාවාති චරිත්වෙව අථ නං යානං වාතවෙගෙන සීඝමෙව සමීපං පුණි සා උට්ඨාතුං නාසක්ඛි. වක්ඛන්ත විධා ජීරිත්වා ගතා. සකුණජෙට්ඨකො සකුණෙ සමා නෙත්වා තං අදිස්වා අනුසාසිකා න දිස්සති උපධාරෙථ නන්ති

ආහ. සකුණා උපධාරෙන්තා තං මහාමග්ගෙ වෙධා ජිත්තා දිස්වා සකුණජෙට්ඨකස්ස ආරොචෙසුං. සකුණජෙට්ඨකො සා අඤ්ඤ සකුණිකා වාරෙත්වා සයං තත්ථ වරමානා වෙධා ජිත්තා කිරාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

යායඤ්ඤමනුසාසති සයං ලොලුපචාරිණී,
සායං විපකඛිකා සෙති හතා වඤ්ඤන සාළිකාති.

තත්ථ-යායඤ්ඤමනුසාසතීති යකාරො පදසන්ධිකරො. යා අඤ්ඤ අනුසාසතීති අත්ථො. **සයං ලොලුපචාරිණීති** අත්තනා ලොලුපප චාරිණී සමානා. **සායං විපකඛිකා සෙතීති** සා විගතපකඛා හුත්වා මහාමග්ගෙ සයති. **හතා වඤ්ඤන සාළිකාති** යානවඤ්ඤන හතා සාළිකා සකුණිකාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අනුසාසිකා සකුණිකා අයං අනුසාසිකා භික්ඛුණී අහොසි, සකුණජෙට්ඨකො පන අහමෙවාති.

අනුසාසිකජාතකං.

---

1. 12. 6.

අතිකරමකාරාවරියාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං දුබ්බචභික්ඛු ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස වත්ථු නවකනිපාතෙ ගිජ්ඣ ජාතකෙ ආවී භවිස්සති. සත්ථා පන තං භික්ඛුං ආමන්තෙත්වා භික්ඛු! න ත්වං ඉදානෙව දුබ්බචො පුබ්බෙපි දුබ්බචො දුබ්බචභාවෙනෙව පණ්ඩිතානං ඔවාදං අතික්කමන්තො සත්තිපහාරෙන ජීවිතක්ඛයං පත්තොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො ලඛ්ඛනටඨානියං පටිසන්ධිං ගණ්හිත්වා වයප්පත්තො පඤ්ඤවා උපායකුසලො අහොසි. සො එකස්ස නටකස්ස සන්තිකෙ සත්තිලඛ්ඛනසිප්පං සික්ඛිත්වා ආචරියෙන සද්ධිං සිප්පං දස්සෙන්තො විවරති. ආචරියො පනස්ස චතුන්නඤ්ඤව සත්තීනං ලඛ්ඛනසිප්පං ජානාති න පඤ්චන්නං. සො එකදිවසං එකස්මිං ගාමකෙ සිප්පං දස්සෙන්තො සූරමදමත්තෙ පඤ්ච සත්තියො ලඛ්ඛිස්සාමීති පටිපාටියා ඨපෙසි. අථ නං බොධිසත්තෙ ආහ ආචරිය! ත්වං පඤ්ච සත්තිලඛ්ඛනසිප්පං න ජානාසි එකං සත්තිං හර සචෙ ලඛ්ඛිස්සසි පඤ්චමාය සත්තියා විද්ධො මරිස්සසීති. සො සුට්ඨුමත්තතාය ත්වං භි මස්සං පමාණං න ජානාසීති තස්ස වචනං අනාදියිත්වා වතසෙසා ලඛ්ඛත්වා පඤ්චමාය සත්තියා දණ්ඩකෙ මඩ්ඣප්පත්ථං විය ආවුතො පරිදෙවමානො නිපජ්ජි. අථ නං බොධිසත්තෙ පණ්ඩිතානං වචනං අකත්වා ඉමං ව්‍යඤ්ජනං පත්තොසීති ඉමං ගාථමාහ:-

අතිකරමකාරාවරිය! මයාමෙපතං න රුච්චති,
චතුපෙළ ලඛ්ඛයිත්වාන පඤ්චමියසිං ආවුතොති.

තත්‍ථ- **අතිකරමකාරාවරියාති** ආචරිය! අජ්ජ ත්වං අතිකරං අකර, අත්තනෝ කාරණතෝ අතිරෙකකාරණං අකරිත්‍ථ අත්‍ථෝ. **මයහමෙපනං නරුවත්‍තීති** මයහං අන්තෙවාසිකස්සපි සමානස්ස එතං තව කාරණං න රුච්චති, තෙන තෙ අහං පඨමමෙව කථෙසින්ති දීපෙති. **චතුත්‍ථෙ ලඛ්ඛසිවාතාති** චතුත්‍ථෙ සත්තිථලෙ අපතිත්වා අන්තරාතං ලඛ්ඛයිත්වා. **පඤ්චමියඤ්ච ආවුකොති** පණ්ඩිතානං වචනං අගණ්හන්තෝ ඉදානි පඤ්චමාය සත්තියා ආවුකොසීති.

ඉදං වත්වා ආචරියං සත්තිතෝ අපනෙත්වා කත්තබ්බයුත්තකං අකාසි. සත්‍ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ආචරියෝ අයං දුබ්බචෝ අහොසි. අන්තෙවාසිකෝ පන අහමෙවාති.

දුබ්බචජාතකං.

---

1. 12. 7.

අවචුගහනා අතිබලනාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ කොකාලිකං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස වත්‍ථු තෙරසනිපාතෙ තක්කාරියජාතකෙ ආවි භවිස්සති. සත්‍ථා පන න භික්ඛවෙ! කොකාලිකෝ ඉදානෙව අත්තනෝ වාචං නිස්සාය නට්ඨෝ පුබ්බපි නට්ඨොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තෙ තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා පඤ්චාභිඤ්ඤා අට්ඨසමාපත්තියොා නිබ්බත්තෙසි. හිමවන්තප්පදෙසෙ සබ්බෝ ඉසිගණෝ සන්නිපතිත්වා තං ඔවාදවරියං කත්වා පරිවාරෙසි. සො පඤ්චන්නං ඉසිසතානං ඔවාදවරියොා හුත්වා ඣානඤ්ච කීළඤ්ච කීළන්තෝ හිමවන්තෙ වසි. තදා එකෝ පණ්ඩුරොගාතුරෝ තාපසෝ කුඨාරිං ගහෙත්වා කට්ඨං ඵාලෙති. අථෙකෝ මුඛරතාපසෝ තස්ස සන්තිකෙ නිසීදිත්වා ඉධ පහාරං දෙහි ඉධ පහාරං දෙහීති තං තාපසං රොසෙසි. සො කුජ්ඣිත්වා තදහෙව මෙ ත්වං දරුඵාලනත සිප්පං සික්ඛාපණකාවරියොති තිණ්හං කුඨාරිං උක්ඛිපිත්වා එකප්පහාරෙනෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙසි. බොධිසත්තෝ තස්ස සරීරකිච්චං කාරෙසි.

තදා අස්සමතෝ අවිදූරෙ එකස්මිං වම්මිකපාදෙ තිත්තිරෝ වසති. සො සායං පාතං වම්මිකමත්ථකෙ ඨත්වා මහාවාසිතං වස්සි. තං සුත්වා එකෝ එදහෝ තිත්තිරෙන භවිතබ්බන්ති සද්දලක්ඛණං ගන්ත්වා තං විධිත්වා ආදාය ගතෝ. බොධිසත්තෝ තස්ස සද්දං අසුණන්තෝ අසුකට්ඨානෙ තිත්තිරෝ වසති, කින්නුඛෝ තස්ස සද්දෝ න සුය්‍යතීති තාපසෙ පුච්ඡි. තෙ තස්ස තමත්ථං ආරොචෙසුං. සෝ උභොපි තානි කාරණානි සංසන්දෙත්වා ඉසිගණමජ්ඣෙ ඉමං ගාථමාහ :-

අවවුඤ්ඣතා අතිබලතා අතිවෙලං වාහසිතා,
වාචාභතානි දුම්මේධං තිත්තිරං වාතිවස්සිතනති

තත්ථ-අවවුඤ්ඣනාති අතිඋඤ්ඣතා. **අතිබලනාති** පුනප්පුනාභාස තෙන අතිබලභාවා. **අතිවෙලං පහාසිනාති** අතිඛණතවෙලා පමාණාතික්කමෙන භාසිතා. **තිත්තිරං වාතිවස්සිනතති** යථා තිත්තිරං අතිවස්සිතං භනි තථාඑවරූපා වාචා දුම්මේධං බාලපුග්ගලං භනතීති.

එවං බොධිසත්තෝ ඉසිගණස්ස ඔවාදං දත්වා වනතාරෙ බ්‍රහ්ම විහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණෝ අහොසි. සත්ථාපි න භික්ඛවෙ! කොකාලිකෝ ඉදානෙව අත්තනෝ වචනං නිස්සාය නට්ඨෝ, පුබ්බෙපි නසියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දුබ්භවතාපසෝ කොකාලිකෝ අහොසි, ඉසිගණෝ බුද්ධපරිසා. ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

තිත්තිරජාතකං.

---

1. 12. 8.

නාවිඤතයඤතෙහා පුරිසොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ උත්තරසෙට්ඨිපුත්තං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර උත්තරසෙට්ඨි නාම අහොසි මහාවිභවෝ. තස්ස භරියාය කුච්ඡියං එකෝ පුඤ්ඤවා සත්තෝ බ්‍රහ්මලොකා චවිත්වා පටිසන්ධිං ගණ්හිත්වා වයප්පත්තෝ අභිරූපෝ අහොසි බ්‍රහ්මවණ්ණී. අථෙකදිවසං සාවත්ථියං කාතික ජ්ඣෙ නක්ඛත්තෙ ඝුට්ඨෙ සබ්බෝ ලොකෝ නක්ඛත්තානි සජ්ජෙතෝ අහොසි. තස්ස සහායකා අඤ්ඤෙ සෙට්ඨිපුත්තා සපජාපතිකා අගෙඤ්ඤං. උත්තරසෙට්ඨිපුත්තස්ස පන දීඝරත්තං බ්‍රහ්මලොකෙ වාසිතත්තා කිලෙසෙසු චිත්තං න අල්ලීයති. අථස්ස සහායකා උත්තරසෙට්ඨි පුත්තස්සාපි එකං ඉත්ථිං ආනෙත්වා නක්ඛත්තං කීළිස්සාමාති සම්මන්ත යිත්වා තං උපඩ්ඪකම්මිත්වා සම්ම! ඉමස්මිං නගරෙ කත්තිකරත්තී වාරජ්ඣෙ ඝුට්ඨා තුය්හම්පි එකං ඉත්ථිං ආනෙත්වා නක්ඛත්තං කීළිස්සාමාති ආහංසු. න මම එවං ඉත්ථියාති ච වුත්තෙපි පුනප්පුන නිබ්බන්ධිත්වා සම්පටිච්ඡාපෙත්වා එකං වණ්ණදාසිං සබ්බාලඞ්කාරපති මණ්ඩිතං කත්වා තස්ස ඝරං නෙත්වා තං සෙට්ඨිපුත්තස්ස සන්තිකං ගච්ඡාති සයනිඝරං පවෙසෙත්වා නික්ඛමිංසු. තං සයනිඝරං පවිට්ඨම්පි සෙට්ඨිපුත්තො නෙව ඔලොකෙති නාලපති. සා විනෙතුම් අයං එවං රූපඤ්ඤපත්තං උත්තමවිලාසසම්පන්නං මං නෙව ඔලොකෙති නාලපති ඉදානි නං අත්තනෝ ඉත්ථිකුත්තලීලාය ඔලොකාපෙස්සා මීති ඉත්ථිලීලෙන දස්සෙන්තී පඨවිඝාකාරෙන අඤ්ඤදත්ථු විවරිත්වා සිතං අකාසි. සෙට්ඨිපුත්තො ඔලොකෙත්වා දන්තට්ඨිකං නිමිත්තං ගණ්හි. අථස්ස අට්ඨිකසඤ්ඤා උපට්ඨාසි. සකලම්පි තං සරීරං අට්ඨික සඞ්ඛලිකා විය පඤ්ඤායි සෝ තස්සා පරිබ්බයං දත්වා ගච්ඡාහි උය්‍යානෙ සේ,

තං තස්ස ඝරා ඔතිණ්ණං එකෝ ඉස්සරෝ අන්තරවීථියං දිස්වා පරිබ්බයං දත්වා අත්තනෝ ඝරං නෙසි. සත්තාහෙ විතිවත්තෙ නකුලත්තං ඔහිතං. වණ්ණදාසියා මාතා ධීතු ආගමණං අදිස්වා සෙට්ඨිපුත්තානං සන්තිකං ගන්ත්වා කහං සාති පුච්ඡි. තෙ උත්තර සෙට්ඨිපුත්තස්ස ඝරං ගන්ත්වා කහං සාති පුච්ඡිංසු. තඛ්ණංයෙව තස්සා පරිබ්බයං දත්වා උය්‍යොජෙසිනති. අථස්සා මාතා රොදන්තී ධීතරං මෙ න පස්සාමි ධීතරං මෙ සමානෙථාති උත්තරසෙට්ඨිපුත්තං ආදාය රඤ්ඤො සන්තිකං අගමාසි. රාජා ච අට්ඨ විනිච්ඡිණනෙතා ඉමෙ තෙ සෙට්ඨිපුත්තා වණ්ණදාසිං ආනෙත්වා අදංසූති පුච්ඡි. ආමදෙවාති. ඉදානි සා කහනතී? න ජානාමි තං ඛණඤ්ඤව නං උය්‍යොජෙසිනති. ඉදානි තං සමානෙතුං සක්කොසීති? න සක්කොමි දෙවාති. රාජා සචෙ සමානෙතුං න සක්කොනි රාජාණමස්ස කරොථාති ආහ. අථ තං පච්ඡා බාහං බන්ධිත්වා රාජාණං කරිස්සාමාති ගහෙත්වා පක්කමිංසු. සෙට්ඨී පුත්තං කිර වණ්ණදාසිං සමානෙතුං අසක්කොනන්තං රාජා රාජාණං කාරෙතීති සකලනගරං එකකොලාහල මහොසි. මහාජනො උරෙ හත්ථෙ ඨපෙත්වා කිං නාමෙතං සාමි! අත්තනො තෙ අනනුච්ඡවිකං ලද්ධනති පරිදෙවති. සෙට්ඨිපි පුත්තස්ස පච්ඡතො පච්ඡතො පරිදෙවන්තො ගච්ඡති. සෙට්ඨිපුත්තෙනා විනොසි ඉදං මය්‍හං එවරූපං දුක්ඛං අගාරෙ වසන්තස්සෙව උප්පන්නං සචෙ ඉතො මුච්චිස්සාමි මහාගොතමසම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීති. සාපි බොධිසත්තස්ස වණ්ණදාසී තං කොලාහලසද්දං සුත්වා කිං සද්දො නාමෙසොති පුච්ඡිත්වා තං පවත්තිං සුත්වා වෙගෙන ඔතරිත්වා උස්සරථ උස්සරථ සාමි! මං රාජපුරිසානං දථ්‍යං දෙථාති අත්තානං දස්සෙසි. රාජපුරිසා තං දිස්වා මාතරං පටිවිජ්ඣාපෙත්වා සෙට්ඨිපුත්තං මුඤ්චිත්වා පක්කමිංසු. සොපි සත්ථාරං පරිවුතො නදිං ගන්ත්වා සසීසං නහායිත්වා ගෙහං ගන්ත්වා භුත්තපාතරාසො මාතාපිතරෝ පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා චීවරසාටකෙ ආදාය මහන්තෙන පරිවාරෙන සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා පබ්බජිත්වා පබ්බජ්ජඤ්ච උපසම්පදඤ්ච ලභිත්වා අවිස්සට්ඨකම්මට්ඨානො විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා න චිරස්සෙව අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි.

අථෙකදිවසං ධම්මසභායං සන්නිපතිතා භික්ඛූ ආවුසො! උත්තර සෙට්ඨිපුත්තෙනා අත්තනෝ භයෙ උප්පන්නෙ සාසනස්ස ගුණං ඤාතිත්වා ඉමම්හා දුක්ඛා මුච්චමානො පබ්බජිස්සාමීති විනෙත්වා තෙන සුවිනයිතෙන මුත්තොව පබ්බජිතොව අග්ගඵලෙ පතිට්ඨිතොති තස්ස ගුණකථං කථෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! උත්තරසෙට්ඨිපුත්තොව අත්තනො භයෙ උප්පන්නෙ ඉමිනා උපායෙන ඉමම්හා දුක්ඛා මුච්චිස්සාමීති විනෙත්වා මරණභයා මුත්තො අතීතෙ පණ්ඩිතාපි අත්තනො භයෙ උප්පන්නෙ ඉමිනා උපායෙන ඉමම්හා දුක්ඛා මුච්චිස්සාමාති විනෙත්වා මරණභය දුක්ඛතො මුච්චිත්‍රුයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො චුතිපටිසන්ධිවසෙන පරිවත්තනෙන්තා වට්ටකයොනියං නිබ්බත්ති. තදා එකො වට්ටකඑදකො අරඤ්ඤා බහූ වට්ටකෙ ආහරිත්වා ගෙහෙ ඨපෙත්වා ගොචරං දත්වා මූලෙ ගහෙත්වා ආගතානං හත්ථෙ වට්ටකෙ විකක්කිණන්තො ජීවිකං කපෙති. සො එකදිවසං බහූහි වට්ටකෙහි සද්ධිං බොධිසත්තම්පි ගහෙත්වා ආනෙසි. බොධිසත්තො විනෙතුං සත්ථා ඉමිනා දිනනගොචරං පාණිගඤ්ච පරිභුඤ්ජිස්සාමි අයං මං ගහෙත්වා ආගතානං මනුස්සානං දස්සති. සචෙ පන න පරිභුඤ්ජිස්සාමි අහං මිලායිස්සාමි. අථ මං මිලාතං දිස්වා මනුස්සා න ගණ්හිස්සන්ති එවං මෙ සොත්ථි භවිස්සති ඉමං උපායං කරිස්සාමීති. සො තථා කරොන්තො මිලායිත්වා අට්ඨිචම්ම මත්තො අහොසි. මනුස්සා තං දිස්වා න ගණ්හිංසු. එදහකො බොධිසත්තං ඨපෙත්වා සෙසෙසු පරික්ඛිණෙසු පච්ඡිං නීහරිත්වා වාරෙ ඨපෙත්වා බොධිසත්තං හත්ථතලෙ කත්වා කිං භතො නුඛො අයං වට්ටකොති ඔලොකෙතුං ආරද්ධා. අථස්ස පමත්තභාවං ඤත්වා බොධිසත්තො පක්ඛෙ පසාරෙත්වා උපතිත්වා අරඤ්ඤමෙව ගතො. වට්ටකා තං දිස්වා කිනනුඛො න පඤ්ඤායති කහං ගතොසීති පුච්ඡිත්වා එදහකෙන ගහිතොමහීති වුත්තෙ කිං කත්වා මුත්තොසීති පුච්ඡිංසු. බොධිසත්තො අහං තෙන දිනනගොචරං අගහෙත්වා පාණිගං අපිවිත්වා උපායචින්තාය මුත්තොත්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

ඤාණින්තගතෙන්තා පුරිසෙ විසෙසමධිගච්ඡති,
විනතිතස්ස ඵලං පස්ස මුත්තොහම්හි වඩබඛිනාති.

තත්ථායං පිණ්ඩත්ථො. පුරිසො දුක්ඛං පත්වා ඉමිනා නාම උපායෙන ඉමම්හා දුක්ඛා මුච්චිස්සාමීති අචින්තගතෙන්තා අත්තනො දුක්ඛා මොක්ඛසංඛාතං විසෙසං නාධිගච්ඡති. ඉදානි පන මයා විනතිතකම්මස්ස ඵලං පස්ස. තෙනෙව උපායෙන මුත්තොහම්හි වඩබඛිනා මරණතො ච බන්ධනතො ච මුත්තොහ අහන්ති.

එවං බොධිසත්තො අත්තනා කතකාරණං ආචික්ඛි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මරණමුත්තො වට්ටකො පන අහමෙවාති.

වට්ටකජාතකං.

---

1. 12. 9.

අමාසාපිතන්ති සංවෙදකාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අකාලරාවිං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො සාසනෙ පබ්බජිත්වා වත්තං වා සික්ඛං වා න උග්ගණ්හි සො ඉමස්මිං කාලෙ මයා වත්තං කාතබ්බං ඉමස්මිං කාලෙ උපට්ඨාතබ්බං ඉමස්මිං කාලෙ සජ්ඣායිතබ්බන්ති න ජානාති. පඨමයාමෙපි

මජ්ඣිමයාමෙපි පච්ඡිමයාමෙපි පබුද්ධපබුද්ධක්ඛණෙයෙව මහාසද්දං කරොති. භික්ඛූ නිද්දං න ලභන්ති. ධම්මසභායං භික්ඛූ ආවුසො! අසුකභික්ඛු එවරූපෙ රත්තභාගෙ පබ්බජිත්වා පඨමං වා සික්ඛං වා කාලං වා අකාලං වා න ජානාතීති තස්ස අගුණකථං කථෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කාගත්තුන්ති භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙය අකාලරාවී පුබ්බෙපි අකාලරාවිගෙව. කාලාකාලං අජානනභාවෙන හීවාය වලිතාය ජීවිතක්ඛයං පත්තොති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තා උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සබ්බසිප්පෙසු පාරං ගන්ත්වා බාරාණසියං දිසාපාමොක්ඛා ආචරියො හුත්වා පඤ්ච සත මාණවෙ සිප්පං වාචෙසි. තෙසං මාණවානං එකො කාලරාවී කුක්කුටො අත්ථි. තෙ තස්ස වසිතභත්තදානෙන උට්ඨාය සිප්පං සික්ඛන්ති. සො කාලමකාසි. තෙ අඤ්ඤං කුක්කුටං පරියෙසන්තා වරන්ති අථෙකො මාණවකො සුසානවනෙ දාරුණි උද්ධරන්තො එකං කුක්කුටං දිස්වා ආනෙත්වා පඤ්ජරෙ ඨපෙත්වා පටිජග්ගති. සො සුසානෙ වඩ්ඪිතත්තා අසුකවෙලාය නාම වසිතබ්බන්ති අජානන්තො කදාචි අතිරත්තිං වසති. කදාචි අරුණුග්ගමණං. මාණවා තස්ස අතිරත්තිං වසිතකාලෙ සිප්පං සික්ඛන්තා යාව අරුණුග්ගමණා සික්ඛිතුං න සක්කොන්ති නිද්දායමානා ගහිතට්ඨානම්පි න පස්සන්ති, අතිපභාතෙ වසිතකාලෙ සජ්ඣායස්ස ඔකාසමෙව න ලභන්ති. මාණවා අයං අතිරත්තිං එව වසති අතිපභාතෙ වා ඉමං නිස්සාය අම්හාකං සිප්පං න නිට්ඨාගිස්සතීති තං ගහෙත්වා ගීවං වලෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා අකාලරාවී කුක්කුටොති ආචරියස්ස කථෙසුං. ආචරියො ඔවාදං ගහෙත්වා අවඩ්ඪිතභාවෙන මරණපත්තොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අමාතාපිතරි සංවද්ධා අනාචරියකුලෙ වසං,
කාගං කාලං අකාලං වා අභිජානාති කුක්කුටොති.

තත්ථ-**අමාතාපිතරිසංවද්ධොති** මාතාපිතරො නිස්සාය තෙසං ඔවාදං අගහෙත්වා සංවද්ධො. **අනාචරියකුලෙ වසන්ති** ආචරියකුලෙපි අවසමානො ආචාරසික්ඛාපකං කඤ්චි නිස්සාය අවසිතත්තාති **අත්ථො. කාලං අකාලංවාති** ඉමස්මිං කාලෙ වසිතබ්බං ඉමස්මිං කාලෙ න වසිතබ්බන්ති එවං වසිතබ්බයුත්තකාලං වා අකාලං වා එස කුක්කුටො න ජානාති අජානනභාවෙනෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තොති.

ඉදං කාරණං දස්සෙත්වා බොධිසත්තො යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අකාලරාවී කුක්කුටො අයං භික්ඛු අහොසි. අනෙතවාසිකා බුද්ධපරිසා. ආචරියො පන අහමෙවාති.

අකාලරාවිජාතකං.

1. 12. 10.

අබද්ධා නපථ බජ්ඣන්තීති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෙ විසඳමාණවිකං ආරබ්භ කථෙසි. තස්සා වත්ථු වාදසකනිපාතෙ මහා පදුමජාතකෙ ආවී භවිස්සති. තදා පන සත්ථා න භික්ඛවෙ! විසඳු මාණවිකා ඉදානෙව මං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛති පුබ්බෙපි අබ්භාචික්ඛිඉවෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පුරොහිතස්ස ගෙහෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පිතු අච්චයෙන තස්සෙව පුරොහිතො අහොසි. තෙන අග්ගමහෙසියා වරෙ දින්නෙ හොති භද්දෙ! යං ඉච්ඡසි තං වදෙය්‍යාසීති. සා එවමාහ මය්‍හං අසඳිසු වරෝ නාම න දුල්ලභෝ, ඉතො පන තෙ පට්ඨාය අඳිසු ඉත්ථි කිලෙසවසෙන න ඔලොකෙතබ්බොති සෝ පටික්ඛිපිත්වා පුනප්පුන නිප්පීළියමානො තස්සා වචනං අතික්කමිතුං අසක්කොන්තො සම්ප ටිච්ඡිත්වා තතො පට්ඨාය සොළසන්නං නාටකිත්ථීසහස්සෙසු කිලෙස වසෙන එකිත්ථිම්පි නං ඔලොකෙසි. අථස්ස පච්චන්තො කුපිති. පච්චන්තො නීතයොධෙහි සද්ධිං වෙ තයෝ සඛා මෙ කත්වා ඉතෝ උත්තරිං මයං න සක්කොමාති පණ්ණං පෙසෙසුං. රාජා තස්ස ගන්තුකාමෝ බලකායං සංහරිත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා භද්දෙ! අහං පච්චන්තං ගච්ඡාමි, තස්ස නානප්පකාරානි යුද්ධානි හොන්ති ජයපරාජයොපි අනිබද්ධා කාදිසෙසු ඨානෙසු මාතුගාමෝ දුප්පරිහාරෝ, ත්වං ඉධෙව නිවත්තාහීති ආහ. සා න සක්කා දෙව! මයා නිවත්තිතුන්ති පුනප්පුන රඳඳු පටික්ඛිත්තා ආහ තෙඤ්ඤි එකෙකං යොජනං ගන්ත්වා මය්‍හං සුබද්දකං ජාතස්සරං එකෙකං මනුස්සං පෙසෙය්‍යාථාති. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා බොධිසත්තං නගරෙ ඨපෙත්වා මහන්තෙන බලකායෙන නික්ඛමිත්වා ගච්ඡන්තො යොජනෙ යොජනෙ එකෙකං පුරිසං අමච්චානං ආරොග්‍යං ආරොචෙත්වා දෙවියා සුබද්දකං ජාතිත්වා ආගච්ඡාති පෙසෙසි. සා ආගතාගතං පුරිසං රාජා තං කිමත්ථං පෙසෙසීති පුච්ඡිත්වා තුම්හාකං සුබද්දකං ජානනත්ථායාති වුත්තෙ තෙනහි එහීති තෙන සද්ධිං අසද්ධම්මං පටිසෙවති. රාජා චතුත්ථංසයොජනමග්ගං ගච්ඡන්තො චතුත්ථංස ජනෙ පෙසෙසි සා සබ්බෙහිපි තෙහි සද්ධිං තථෙව අකාසි. රාජා පච්චන්තං වූපසමෙත්වා ජනපදං සම්සාසෙත්වා පුන ආගච්ඡන්තොපි තථෙව චතුත්ථංස ජනෙ පෙසෙසි. සා තෙහිපි සද්ධිං තථෙව විප්පටිපජ්ජිත්වෙව. රාජා ආගන්ත්වා ජයඛන්ධාවාරවත්තනෙ ඨත්වා නගරං පවිසාපෙතුන්ති බොධිසත්තස්ස පණ්ණං පෙසෙසි. බොධිසත්තොපි සකලනගරං පවිසාපෙත්වා රාජ නිවෙසනං පවිසාපෙන්තො දෙවියා වසනට්ඨානං අගමාසි. සා බොධිසත්තස්ස රූපග්ගප්පත්තං කායං දිස්වා සණ්ඨාතුමසක්කොන්තී එහි බ්‍රාහ්මණ! සයනං අභිරුහාති ආහ. බොධිසත්තොපි මා එවං අවච, රාජාපි ගරු අකුසලම්පි භායෙය්‍ය, න සක්කා මයා එවං කාතුන්ති

ආහ. චතුසට්ඨියා පාදමූලිකානං නෙව රාජා ගරු න අකුසලං භායතෙව රාජා ගරු භිංයෙව ච අකුසලං භායතීති? ආම සචෙ තෙසමපි එවමහචෙය්‍ය න එවරූපං කරෙය්‍යුං අහමපන ජානමානො එවරූපං සාහසියකම්මං න කරිස්සාමීති. කිං බහුං විපලපසි සචෙ මෙ වචනං න කරොසි සීසං තෙ ජීහ්‍වපෙස්සාමීති. තිට්ඨතු තාව එකසම්මිං අත්තභාවෙ සීසං අත්තභාවසහස්සෙපි සීසෙ ජිජ්ජහෙතා[1] න සක්‍ඛා මයා එවරූපං කාතුනති. සා හොතු ජානිස්සාමීති බොධිසත්තං තජ්ජෙත්වා අත්තනො ගබ්භං පවිසිත්වා සරීරෙ නඛවළඤ්ජං දස්සෙත්වා තෙලෙන ගත්තානි අබ්භඤ්ජෙත්වා කිලිට්ඨධාතුකං වත්ථං නිවාසෙත්වා ගිලානාලයං කත්වා දුසියො ආණාපෙසි රඤ්ඤෙ කහං දෙවීති වුත්තෙ ගිලානාති කථෙය්‍යාථාති. බොධිසත්තොපි රඤ්ඤෙ පවිපථං අගමාසි. රාජා නගරං පදක්‍ඛිණං කත්වා පාසාදං අභිරුහ්‍ය දෙවිං අපස්සන්තො කහං දෙවීති පුච්ඡි. ගිලානා දෙවාති. සොපි සිරිගබ්භං පවිසිත්වා ඨස්සා පිට්ඨිං පරිමජ්ජන්තො කිං තෙ භද්දෙ! අථ්‍යුකන්තීති පුච්ඡි සා තුණ්හි අහොසි. තතියවාරෙ රාජානං ඔලොකෙත්වා එවමාහ මහාරාජ! ජීවසි නාම මාදිසාපි ඉත්ථියො සස්සාමිකා යෙව නාමාති. කිං එතං භද්දෙති? තුම්හෙහි නගරං රක්‍ඛණත්ථාය ඨපිතො පුරොහිතො තිවෙසනං පවිජ්ඣාමීති ඉධාගන්ත්වා අත්තනො වචනං අකරොන්තිං මං පහරිත්වා අත්තනො මන්තං පූරෙත්වා ගතොති. රාජා අග්ගිම්හි පක්‍ඛිත්තලොණසක්‍කරා විය කොධෙන තටතටා යන්තො සිරිගබ්භා නික්‍ඛමිත්වා දෙවාරිකපාදමූලිකාදයො පක්‍කොසිත්වා ගච්ඡථ භණෙ! පුරොහිතං පච්ඡාබාහං බන්ධිත්වා වජ්‍ඣභූමිං වපථතං කත්වා නගරා නීහරිත්වා ආඝාතනෙ නෙත්වා සීසමස්ස ඡින්දථාති. තෙ වෙගෙන ගන්ත්වා තං පච්ඡාබාහං බන්ධිත්වා වජ්‍ඣභෙරිං වාදෙන්තා පෙසුං[2] බොධිසත්තොපි විනෙතසි අග්ඝා තාය දුට්ඨදෙවියා රාජා පුරෙතරං පරිභින්නොති අජ්ජුනාහං අත්තනො බලෙනෙව අත්තානං මොචෙස්සාමීති. සො තෙ පුරිසෙ ආහ හො! තුම්හෙ මං මාරෙන්තා රඤ්ඤෙ දස්සෙත්වාව මාරෙථාති. කිං කාරණාති? අහං රාජකම්මිකො බහුමෙ කම්මං කතං බහූනි මහානිධානානි ජානාමි රාජකුට්ඨම්බං මයා විචාරිතං සචෙ මං රඤ්ඤෙ න දස්සෙස්සථ බහුං ධනං නාසිස්සති මයා රඤ්ඤෙ සාපතෙය්‍යෙ ආවිකතෙ පච්ඡා කාතබ්බං කරොථාති. තෙ තං රඤ්ඤෙ දස්සයිංසු. රාජා තං දිස්වා ව කස්මා හොබ්‍රාහ්මණ! මයි ලජ්ජං න උපට්ඨාසි? කස්මා තෙ එවරූපං පාපකම්මං කතන්ති ආහ. මහාරාජ! අහං සොත්‍රියකුලෙ ජාතො මයා කුච්ඡිකිපිල්ලකමත්තෙනාපි පාණාතිපාතො න කතපුබ්බො තිණසලාකමත්තමපි අදින්නං නාදින්නපුබ්බං ලොභවසෙන පරෙසං ඉත්ථී අක්‍ඛීනි උම්මිලෙත්වාපි න ඔලොකිතපුබ්බා හස්සවසෙනාපි මුසා න භාසිතපුබ්බා කුසගෙහනාපි මජ්ජං න පිතපුබ්බං. අහං තුම්හෙහි

1. සී. ඉං. ජීහ්‍වතෙත. ස්‍යා ජීහ්‍වතොත. 2. ස්‍යා. වාරාපෙසුං.

නිරපරාධෝ. සා පන බාලා ලොභවසෙන මං හසෙ ගහෙත්වා මයා පටික්කිත්තා මං තජ්ජෙත්වා අත්තනා කතපාපං උත්තානං කත්වා මම ආචික්ඛිත්වා අත්තොගබ්භං පවිට්ඨා අහං නිරපරාධෝ පණ්ණං ගහෙත්වා පන ආගතා චතුඝට්ඨිජනා ඇපරාධා තෙ පක්ඛොඨපෙත්වා තස්සා වො වචනං කතං න කතනති පුවජි දෙවාති. රාජා තෙ චතුඝට්ඨිජනෙ බන්ධාපෙත්වා දෙවිං පක්ඛොඨාපෙත්වා තයා එතෙහි සද්ධිං පාපං කතං න කතනති පුවජි, කතං දෙවාති වුත්තෙ තං පවජ්ජාබාහං බන්ධාපෙත්වා ඉමෙසං චතුඝට්ඨිජනානං සීසානි ඡින්දථාති ආණාපෙසි. අථ නං බොධිසත්තො ආහ තාත මහාරාජ! එතෙසං දොසෙ දෙවී අත්තනො රුචිං කාරාපෙසි. තිරපරාධා එතෙ තස්මා තෙසං ඛමථ තස්සාපි දොසො නත්ථි, ඉත්ථියො නාම මෙථුනධම්මෙන අතිත්තා ජාතිසභාවො හි එස එතාසං භවිතබ්බයුත්තකමෙව හොති තස්මා එතිස්සාපි ඛමථාති නානප්පකාරෙන රාජානං සඤ්ඤාපෙත්වා තෙ චතුඝට්ඨිපි ජනෙ තඤ්ච බාලං මොචාපෙත්වා සබ්බසං යථාසකානි ඨානානි දාපෙසි. එවං තෙ සබ්බ මොචෙත්වා! සකටඨානෙ පතිට්ඨාපෙත්වා බොධිසත්තො රාජානං උපසඞ්කමිත්වා මහාරාජ! අඛ්බාලානං නාම අවඤ්ඤකෙන වචනෙන අබන්ධිතබ්බයුත්තකා පණ්ඩිතා පවජ්ජාබාහං බන්ධා පණ්ඩිතානං කාරණයුත්තෙන වචනෙන පවජ්ජාබාහං බන්ධාපි මුච්චන්ති එවං බාලා නාම අබන්ධිතබ්බයුත්තකෙපි බන්ධාපෙනති පණ්ඩිතා බන්ධෙපි මොචෙනත්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අබන්ධා තත්ථ බජ්ඣන්ති යත්ථ බාලා පහාසරෙ,
බන්ධාපි තත්ථ මුච්චන්ති යත්ථ ධීරා පහාසරෙති

තත්ථ-අබන්ධාති අබන්ධිතබ්බයුත්තා. පහාසරෙති පහාසනති වදන්ති කථෙන්ති.

එවං මහාසත්තො ඉමාය ගාථාය රඤ්ඤෝ ධම්මං දෙසෙත්වා මයා ඉමං දුක්ඛං අගාරෙ වසන්තෙන ලද්ධං ඉදානි මෙ අගාරෙන කිච්චං නත්ථි පබ්බජිස්සං මෙ අනුජානා දෙවාති පබ්බජිං. අනුජානාපෙත්වා අසුම්බුඛං ඤාතිජනං මහන්තඤ්ච විභවං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තෙ වසන්තො අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි. සත්ථා ඉමං ධම්ම දෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දුට්ඨදෙවී විඤ්ඤ මාණවිකා අහොසි. රාජා ආනන්දො. පුරොහිතො පන අහමෙවාති.

බන්ධනමොක්ඛජාතකං.

හංසිවගෙහා වාදසමො.

---

1. 13. 1.

කෝරෙ සමිඤ්ඤාති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකස්ස නිවේසනමත්තං ආරබ්භ කථෙසි. අනාථපිණ්ඩිකස්ස හි මිත්තසුහජ්ජඤාතිබන්ධවා එකතො හුත්වා මහාසෙට්ඨි! අයං තයා ජාතිගොත්තධනධඤ්ඤදීහි නෙව සදිසො න උත්තරිතරො කස්මා එතෙන සද්ධිං සන්ථවං කරොසි? මා කරොහීති පුනප්පුනං නිවාරෙසුං. අනාථපිණ්ඩිකො පන මිත්තසන්ථවො නාම හීනෙහිපි සමෙහිපි අතිරෙකෙහිපි කත්තබ්බොයෙවාති තෙසං වචනං අගණෙත්වා මහාගාමං ගච්ඡන්තො තං කුටුම්බරකඛකං කත්වා අගමාසීති සබ්බං ඛාලඤඤණීවත්ථුම්හි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. ඉධ පන අනාථපිණ්ඩිකෙන අත්තනො ඝරපවත්තියා ආරොචිතාය සත්ථා ගහපති! මිත්තො නාම බුද්ධොපි හොති, මිත්තධම්මං රක්ඛිතුං සමත්ථභාවොව පමාණං මිත්තො නාම අත්තනා සමොපි හීනොපි විසිට්ඨොපි ගහෙතබ්බා, සබ්බෙපි හි තෙ අත්තනො පත්තං භාරං නිත්තරන්තියෙව, ඉදානි තාව ත්වං අත්තනො නිවේසනමත්තං නිස්සාය කුටුම්බස්ස සාමිකො ජාතො, පොරාණං පන නිවේසනමත්තං නිස්සාය විමාන සාමිකා ජාතාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො රඤ්ඤො උය්‍යානෙ කුසනාළිගබ්භෙ දෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තස්මිඤ්ඤෙව පන උය්‍යානෙ මඞ්ගලසිලා නිස්සාය උජුගතකඛණ්ඩො පරිමණ්ඩලසාඛාවිටපසම්පන්නො රඤ්ඤො සන්තිකා ලද්ධසම්මානො රුචිරුකෙඛා අත්ථි. ඔක්කඛකොතිපි වුච්චති. තස්මිං එකො මහෙසක්ඛා දෙවරාජා නිබ්බත්ති. බොධිසත්තස්ස තෙන සද්ධිං මිත්තසන්ථවො අහොසි. තදා රාජා එකස්මිං එකන්තමහකෙ පාසාදෙ වසති. තස්ස සො ථමෙහා වලි. අථස්ස වලිතභාවං රඤ්ඤො ආරොචෙසුං.

රාජා වඩ්ඩකී පක්කොසාපෙත්වා තාතා! මම එකන්තමහකස්ස මඞ්ගලපාසාදස්ස ථමෙහා වලිතො එකං සාරත්ථමහං ආහරිත්වා තං නිච්චලං කරොථාති ආහ. තෙ සාධූ දෙවාති රඤ්ඤො වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා තදනුච්ඡවිකං රුක්ඛං පරියෙසමානා අඤ්ඤත්ථ අදිස්වා උය්‍යානං පවිසිත්වා තං ඔක්කඛකරුක්ඛං දිස්වා රඤ්ඤො සන්තිකං ආගන්ත්වා කිං තාතා! දිට්ඨො වො තදනුච්ඡවිකො රුක්ඛොති වුත්තෙ දිට්ඨො දෙව! අපි ච ඛො තං ඡින්දිතුං න විසහාමාති ආහංසු. කිං කාරණාති? මයං හි අඤ්ඤත්ථ රුක්ඛං අපස්සන්තා උය්‍යානං පවිසිම්හා තත්‍රාපි ඨපෙත්වා මඞ්ගලරුක්ඛං අඤ්ඤං න පස්සාම ඉති තං මඞ්ගලරුක්ඛකාය ඡින්දිතුං න විසහාමාති. ගච්ඡථ ඡින්දිත්වා පාසාදං පිරං කරොථ මයං අඤ්ඤං මඞ්ගලරුක්ඛං කරිස්සාමාති. තෙ සාධූති බලික්කමමං ගහෙත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා සෙව ඡින්දිස්සාමාති රුක්ඛස්ස බලික්කමමං කත්වා නික්ඛමිංසු. රුක්ඛදෙවතා තං කාරණං ඤත්වා සෙව මයං විමානං නාසෙස්සන්ති දූරතෙ ගහෙත්වා කුහිං

ගමිස්සාමීති ගන්තබ්බට්ඨානං අපස්සන්තී පුත්තකෙ ගිවාය ගහෙත්වා පරොදි. තස්සා සද්දිට්ඨා සමන්තතා රුක්ඛදෙවතා වනදෙවතා ආගන්ත්වා කින්නු පුච්ඡිත්වා තං කාරණං සුත්වා අයම්පි වඩ්ඪකිතං පවික්ඛිපන්නුපායං අපස්සන්තියො තං පරිස්සජිත්වා රොදිතුං ආරභිංසු.

තස්මිං සමයෙ බොධිසත්තො රුක්ඛදෙවතං පස්සිස්සාමීති තත්ථ ගන්ත්වා තං කාරණං සුත්වා හොතු මා චින්තයිත්ථ අහං රුක්ඛං ජීවිතුං න දස්සාමි සෙව වඩ්ඪකිනං ආගතකාලෙ මම කාරණං පස්සථාති තා දෙවතා සමස්සාසෙත්වා පුනදිවසෙ වඩ්ඪකිනං ආගතවෙලාය කණණඨකවෙසං ගහෙත්වා වඩ්ඪකිනං පුරතො ගන්ත්වා මඞ්ගල රුක්ඛස්ස මූලනන්තරං පවිසිත්වා තං රුක්ඛං සුසිරං විය කත්වා රුක්ඛ මජ්ඣෙන අභිරුහිත්වා ඛන්ධමත්ථකෙන තිකඛත්තුං නිසීදි. වඩ්ඪකී තං කණණඨකං දිස්වා රුක්ඛං හත්ථෙන පහරිත්වා සුසිරරුක්ඛොති ඤත්වා අනුපඛාදෙත්වාව බලිකම්මං කරිත්වා එතෙන මහාරුක්ඛං ගරහිත්වා පක්කාමි. රුක්ඛදෙවතා බොධිසත්තං නිස්සාය විමානස්ස සාමිනී ජාතා තස්සා පරිසන්තරත්තාය සද්දිට්ඨා සමන්තතා බහූ දෙවතා සන්නිපතිංසු. රුක්ඛ දෙවතා විමානමෙම ලද්ධානි තුට්ඨචිත්තා තාසං දෙවතානං මජ්ඣෙ බොධිසත්තස්ස ගුණං කථයමානා හොථ! දෙවතා! මයං මහෙසක්ඛා භූත්වාපි දණ්ඩපඤ්ඤාය ඉමං උපායං න ජානිම්හා කුසනාළිදෙවතා පන අත්තනො ඤාණසම්පත්තියා අම්හෙ විමානසාමිනො අකාසි. මිත්තා නාම සද්දිස්සෙපි අධිකොපි හීනොපි කත්තබ්බඤ්ච සබ්බ පිහි අත්තනො ඨානෙන් සහායානං උපත්තානං දුක්ඛං නිත්තරිත්වා සුඛෙ පතිට්ඨාපෙන්තියෙවාති මිත්තධම්මං වණ්ණෙන්තියෝ ඉමං ගාථමාහ:-

කරෙ සරිකෙඛා අථවාපි සෙට්ඨො
නිහීනකො චාපි කරෙය්‍ය එතං,
කරෙය්‍යුං තෙ ව්‍යසනෙ උත්තමත්ථං
යථා අහං කුසනාළී රුචාය නන්දි.

තත්ථ- **කරෙ සරිකෙඛාති** ජාතිආදීහි සදිසොපි මිත්තධම්මං **කරෙය්‍ය. අථවාපි සෙට්ඨොති** ජාතිආදීහි සෙට්ඨො අධිකොපි **කරෙය්‍ය. නිහීනකො චාපි කරෙය්‍ය එතන්ති** එතං ජාතිආදීහි හීනොපි මිත්තධම්මං කරෙය්‍යෙව තස්මා සබ්බපි එතෙ මිත්තා **කාතබ්බාගෙවාති** දීපෙති. කිංකාරණා? **කරෙය්‍යුං තෙ ව්‍යසනෙ උත්තමත්ථන්ති** සබ්බපෙතෙ සහායකස්ස ව්‍යසනෙ උපපන්නා අත්තනො අත්තනො පත්තභාරං වහමානා උත්තමත්ථං කරෙය්‍යුං කාසිකවෙතසිකදුක්ඛතො තං සහායකං මොචෙය්‍යුමෙවාති අත්ථො. **තස්මා හීනොපි මිත්තා කාතබ්බාගෙව පගෙව ඉතරෙ.** තත්‍රිදං ඔපම්මං. **යථා අහං කුසනාළී රුචාය නන්දි යථා අහං රුචාය නිබ්බත්ත දෙවතා අයඤ්ච කුසනාළිදෙවතා අපෙසක්ඛා මිත්තසන්ථවං කරිත්වා තත්‍රූපායං මහෙසක්ඛාපි සමානා අත්තනො උපනතං දුක්ඛං බාල

කාරණ අනුපායකුසලතාය හරිතුං න සක්‍ඛිං ඉමං පන අපෙපසක්‍ඛම්පි සමානං පණ්ඩිතං දෙවතං නිස්සාය දුක්‍ඛතො මුච්චනාමහිති. කස්මා අඤ්ඤහිපි දුක්‍ඛා මුච්චිතුකාමෙහි සම්විසිට්ඨභාවං අතොලොකෙත්වා හිතොපි පණ්ඩිතො මිත්තා කාතබ්බොති. රුචාදෙවතා ඉමාය ගාථාය දෙවඝඨස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා යාවතායුකං ඨත්වා සද්ධිං කුසනාළිදෙවතාය යථාකම්මං ගතාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රුචා දෙවතා ආනන්දෝ අහොසි. කුසනාළිදෙවතා පන අහමෙවාති.

කුසනාළිජාතකං.

---

1. 13. 2.

ඝසං ලද්ධාන දුම්මේධෝති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. ධම්මසභායං හි භික්‍ඛූ ආවුසො! දෙවදත්තො තථාගතස්ස පුණ්ණචන්දසදිසමුඛං අසිතිඅනුබ්‍යඤ්ජනපටිමණ්ඩිතං බ්‍යාමප්පභාපරික්‍ඛිත්තං ආවෙළාවෙළා ගමකගමකභූතා ඝනබුද්ධරස්මියෝ විස්සජ්ජෙන්තං පරමසොභග්ගප්පත්තං අත්තභාවඤ්ච ඔලොකෙත්වා චිත්තං පසාදෙතුං න සක්කොතීති උසූයමෙව කරොති, බුද්ධා නාම එවරූපෙන සීලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය විමුත්තියා විමුත්තිඤාණදස්සනෙන සමන්නාගතාති වුච්චමානෙන වණ්ණං සහිතුං න සක්කොතීති උසූයමෙව කරොතීති දෙවදත්තස්ස අවණ්ණකථං කථෙසුං.

සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්‍ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්‍ඛවෙ! ඉදානෙව දෙවදත්තො මම වණ්ණෙ භාසන්තෙ උසූයං කරොති පුබ්බෙපි අකාසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ රාජගහනගරෙ එකස්මිං මගධරාජෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හත්ථියොනියං නිබ්බත්තිත්වා සබ්බසෙතො අහොසි ඡට්ඨා වණ්ණින්තදිසාය රූපසම්පත්තියා සමන්නාගතො. අථ නං ලක්‍ඛණසම්පන්නා අයන්ති සො රාජා මඞ්ගලහත්ථිං අකාසි. අථෙකස්මිං ඡණදිවසෙ සකලනගරං දෙවනගරං විය අලඞ්කාරාපෙත්වා සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං මඞ්ගලහත්ථිං අභිරුහිත්වා මහන්තෙන රාජානුභාවෙන නගරං පදක්‍ඛිණං අකාසි. මහාජනො තත්ථ තත්ථ ඨත්වා මඞ්ගලහත්ථිනො රූපගුණසම්පත්තිං සරීරං දිස්වා අහො! රූපං අහො! ගති අහො! ලීලා අහො! ලක්‍ඛණසම්පත්ති එවරූපො නාම සබ්බසෙතවරවාරණො චක්කවත්තිරඤ්ඤො අනුච්ඡවිකොති මඞ්ගල හත්ථිමෙව වණ්ණෙති.

රාජා මඞ්ගලහත්ථිස්ස වණ්ණං සුත්වා සහිතුං අසක්කොන්තෝ උසූයං උපාදෙත්වා අජ්ජව නං පබ්බතපපාතා පාතෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සාමීති හත්ථාචරියං පක්කොසාපෙත්වා කිනාති කත්වා තයා අයං නාගෝ සික්ඛාපිතොති ආහ. සුසික්ඛාපිතෝ දෙවාති. න සුසික්ඛිතෝ දුස්සික්ඛිතෝති. සුසික්ඛිතෝ දෙවාති. යදි සුසික්ඛිතෝ සක්ඛිස්සසි නං වෙපුල්ලපබ්බතමත්ථකං ආරොපෙතුනති? ආම දෙවාති. තෙනහි එහීති සයං ඔතරිත්වා හත්ථාචරියං ආරොපෙත්වා පබ්බත පාදං ගන්ත්වා හත්ථාචරියෙන ගජ්ජිපිට්ඨෙ නිසීදිත්වාව හත්ථිමහි වෙපුල්ලපබ්බතමත්ථකං ආරොපිතෙ සයම්පි අමච්චගණපරිවුතෝ පබ්බතමත්ථකං අභිරුහිත්වා හත්ථිං පපාතාභිමුඛං කාරෙත්වා ත්වං මයා එස සුසික්ඛාපිතොති වදෙසි තීහිගෙව තාව නං පාදෙහි ඨපෙහීති ආහ. හත්ථාචරියෝ පිට්ඨියං නිසීදිත්වාව හෝ! තීහි පාදෙහි තිට්ඨාති හත්ථිස්ස පණ්හිකාය සඤ්ඤං අදාසි. සෝ තීහි පාදෙහි අට්ඨාසි පුන රාජා ථීහි පුරිමපාදෙහි ඨපෙහීති ආහ. මහාසත්තෝ වෙ පච්ඡිමපාදෙ උක්ඛිපිත්වා පුරිමපාදෙහි අට්ඨාසි. පච්ඡිමපාදෙහි යෙවාති වුත්තෙපි වෙ පුරිමපාදෙ උක්ඛිපිත්වා පච්ඡිමපාදෙහි අට්ඨාසි. එකෙනාති වුත්තෙපි තයෝ පාදෙ උක්ඛිපිත්වා එකෙනෙව අට්ඨාසි. අථස්ස අපතනභාවං ඤත්වා සවෙ පඤ්ඤාසෙ නං ඨපෙහීති ආහ.

ආචරියෝ විනෙතුං සකලජම්බුදීපෙ ඉමිනා සදිසෝ සුසික්ඛිතෝ හත්ථී නාම නත්ථි, නිස්සංසයං පනෙතං එස පපාතෙ පාතෙත්වා මාරෙතුකාමෝ භවිස්සතීති. සෝ තස්ස කණ්ණමූලෙ ඔනෙහාසි; තාත! අයං රාජා තං පපාතෙ පාතෙත්වා මාරෙතුකාමෝ, න ත්වං එතස්ස අනුවජ්ජිකෝ සවෙ තෙ ආකාසෙන ගන්තුං බලං අත්ථි යථානිසින්නමෙව මං ආදාය වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා බාරාණසියං ගච්ඡාහි. පුඤ්ඤද්ධියා සමන්නාගතෝ මහාසත්තෝ තං ඛණඤ්ඤව ආකාසෙ අට්ඨාසි. හත්ථාචරියෝ මහාරාජ! අයං හත්ථී පුඤ්ඤද්ධියා සමන්නාගතෝ න තාදිසස්ස මන්දපුඤ්ඤස්ස දුබ්බුද්ධිනෝ අනුවජ්ජිකෝ පණ්ඩිතස්ස පුඤ්ඤසම්පන්නස්ස රඤ්ඤෝ අනුවජ්ජිකෝ තාදිසා නාම මන්දපුඤ්ඤෝ එවරූපං වාහනං ලභිත්වා තස්ස ගුණං අජානන්තා තඤ්ඤෙව වාහනං අවඤ්ඤං ච යථාසම්පත්තිං නාසෙන්තියෙවාති වත්වා හත්ථිකුණ්ඩෙ නිසිඤ්ඤනාව ඉමං ගාථමාහ :-

යසං ලද්ධාන දුම්මේධෝ අනත්ථං චරති අත්තනෝ,
අත්තනෝ ච පරෙසං ච හිංසාය පටිපජ්ජතීති.

තත්‍රායං යඤ්ඩපදත්ථෝ-මහාරාජ! තාදිසෝ දුම්මේධෝ නිපඤ්ඤෝ පුඤ්ඤලෝ පරිවාරසම්පත්තිං ලභිත්වා අත්තනෝ අනත්ථං චරති. කිං කාරණා? සෝ හි යසමදමත්තෝ කත්තබ්බං අජානන්තෝ අත්තනෝ ච පරෙසංච හිංසාය පටිපජ්ජති. හිංසා වුච්චති කිලමනං දුක්ඛුප්පාදනං තදත්ථාය එව පටිපජ්ජතීති.

එවං ඉමාය ගාථාය රඤ්ඤෝ ධම්මං දෙසෙත්වා නිට්ඨිතේ චතූහි ඇකාසෙ උපපතිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා රාජභවණෙ ඇකාසෙ අට්ඨාසි. සකලනගරං සඛ්භිත්වා අමාතකං රඤ්ඤෝ ඇකාසෙන සෙතවරවාරණෙ ආගච්ඡන්තා රාජභවණෙ ඨිතොති එකකොලාහලං අහොසි. වෙගෙන රඤ්ඤපි ආරොවෙසුං. රාජා නික්ඛම්ත්වා සවෙ මඤ්ඤං උපහොගත්ථාය ආගතොසි භූමියං පතිට්ඨාතීති ආහ. බොධි සත්තොපි භූමියං පතිට්ඨාසි. ආවරියොපි ඔතරිත්වා රාජානං වන්දිත්වා කුතො ආගතොසි තාතාති වුත්තෙ රාජගහතොති වත්වා සබ්බං පවත්තිං ආරොවෙසි රාජා මනාපෙනෙව තාත! කතං ඉමාගච්ඡන්තෙන නාති හට්ඨතුට්ඨොව නගරං සජ්ජාපෙත්වා වාරණං මඞ්ගලහත්ථිට්ඨානෙ ඨපෙත්වා සකලරජ්ජං තයො කොට්ඨාසෙ කත්වා එකං බොධිසත්තස්ස අදාසි. එකං ආවරියස්ස. එකං අත්තනා අණ්හාසි. බොධිසත්තස්ස ආගතකාලතො පට්ඨායෙව පන රඤ්ඤෝ සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජං හත්ථගතමෙව ජාතං. සො ජම්බුදීපෙ අග්ගරාජා හුත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං අගමාසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා මඝඩරාජා දෙවදත්තොපි අහොසි. බාරාණසීරාජා සාරිපුත්තොපි. හත්ථාචරියොපි ආනන්දොපි. හත්ථී පන අහමෙවාති.

දුම්මෙධජාතකං.

---

1. 13. 3.

අසබ්භඤ්ච භාසිං වාචන්ති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෙ ලාළුදායිත්ථෙරං[1] ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර ධම්මං කථෙන්තෙ ඉමස්මිං ඨානෙ ඉදං කථෙතබ්බං ඉමස්මිං ඨානෙ ඉදං න කථෙතබ්බන්ති යුත්තායුත්තං න ජානාති. මඞ්ගලෙ අවමඞ්ගලං වදන්තෙ **නිරොසුඩ්ඩෙසු නිට්ඨුහන්ති සඤ්ඤිඛිඤ්ඣාවකෙසු වා**ති ඉමං අවමඞ්ගලං අනුමොදනං කථෙති. අවමඞ්ගලෙසු අනුමොදනං කරොන්තෙ බහූ දෙවා මනුස්සා ච මඞ්ගලානි අච්චන්තයුත්තානි වත්වා එවරූපානං මඞ්ගලානං සතම්පි සහස්සම්පි කාතුං සමත්ථා හොථාති වදති. අථෙක දිවසං ධම්මසභායං භික්ඛූ ආවුසො! ලාළුදායි[1] යුත්තායුත්තං න ජානාති සබ්බත්ථ අභාසිතබ්බං වාචං සබ්බත්ථ භාසතීති කථං සමුට්ඨාපෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ලාළුදායි[1] ඉදානෙව දණ්ඩපරිසකකනෙ කථෙන්තෙ යුත්තායුත්තං න ජානාති පුබ්බෙපි එවරූපො අහොසි නිවවලාළකොයෙව[2] එසොති වත්වා අතීතං ආහරි :-

---

1. සී. ලොලුදායිත්ථෙරං-ලොලුදායි. 2. සී. ලොලුකොයෙව

අතීතෙ බරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා බාරාණසියං දිසාපාමොක්ඛා ආචරියො හුත්වා පඤ්චමාණවකසතානි සිප්පං වාචෙති. තදා තෙසු මාණවෙසු එකො දණ්ඩපරිඝාකත්තො ලාළමාණවො ධම්මන්තෙ වාසිකො හුත්වා සිප්පං උග්ගණ්හාති. දණ්ඩභාවෙන පන උග්ගණ්හිතුං න සක්කොති. බොධිසත්තස්ස පන උපකාරො හොති. දහරො විය සබ්බසිච්චානි කරොති. අථෙකදිවසං බොධිසත්තො සායමාසං භුඤ්ජිත්වා සයනෙ නිපන්නො තං මාණවං හත්ථපාදපිට්ඨිපරිකම්මානි කත්වා ගච්ඡන්තං ආහ තාත! මඤ්චපාදෙ උපත්ථම්භොත්වා යාහීති. මාණවො එකං පාදං උපත්ථම්භොත්වා එකස්ස උපත්ථම්භකං අලභන්තො අත්තනො ඌරුම්හි ඨපෙත්වා රත්තිං බෙපෙසි. බොධිසත්තො පවුච්චසමයෙ උට්ඨාය තං දිස්වා කිං තාත! නිසින්නොසීති පුච්ඡි. ආචරිය! මඤ්චපාදස්ස උපත්ථම්භකං අලභිත්වා ඌරුම්හි ඨපෙත්වා නිසින්නොම්හීති. බොධිසත්තො සංවිග්ගමානසො හුත්වා අහං අති විය මයහං උපකාරො එත්තකානං පන මාණවකානං අන්තරෙ අහමෙව දෙය්‍යධම්මං සිප්පං සික්ඛිතුං න සක්කොමි කථන්හුබො අහං ඉමං පණ්ඩිතං කරෙය්‍යන්ති චින්තෙසි. අථස්ස එතදහොසි. අත්ථෙසො උපායො අහං ඉමං මාණවං දුරුඅත්ථාය පණ්ණත්ථාය ගන්ත්වා ආගතං අජ්ජ තෙ කිං දිට්ඨං කිං කතන්ති පුච්ඡිස්සාමි. අථ මෙ ඉමං නාම අජ්ජ මයා දිට්ඨං ඉදං කතන්ති ආචික්ඛිස්සති, අථනං තයා දිට්ඨඤ්ච කතඤ්ච කිදිසන්ති පුච්ඡිස්සාමි. සො එවරූපං නාමානි උපමාහි ච කාරණෙහි ච කථෙස්සති, ඉති නං නවං නවං උපමං ච කාරණඤ්ච කථාපෙත්වා ඉමිනා උපායෙන පණ්ඩිතං කරිස්සාමීති. සො තං පක්කොසිත්වා තාත මාණව! ඉතොපට්ඨාය දුරුඅත්ථාය වා පණ්ණත්ථාය වා ගතට්ඨානෙ යං තෙ තත්ථ දිට්ඨං වා සුතං වා මුතං වා පීතං වා ඛාදිතං වා හොති තං ආගන්ත්වා මය්‍හං ආරොචෙය්‍යාසීති ආහ. සො සාධූති පටිසුණිත්වා එකදිවසං මාණවෙහි සද්ධිං දුරුඅත්ථාය අරඤ්ඤං ගතො තත්ථ සපං දිස්වා ආගන්ත්වා ආචරිය! සපෙපා මෙ දිට්ඨොති ආරොචෙසි. සපෙපා නාම තාත! කීදිසො හොතීති? සෙය්‍යථාපි නඩ්ඛලීසාති. සාධු තාත! මනාපා තෙ උපමා ආහටා සපා නාම නඩ්ඛලීසසදිසාව හොන්තීති. අථ බොධිසත්තො මාණවෙන ආහටා මනාපඋපමා ආහරිත්වා සක්කිස්සාමි නං පණ්ඩිතං කාතුන්ති චින්තෙසි. මාණවො පුන එකදිවසං අරඤ්ඤං ගන්ත්වා හත්ථිං දිස්වා හත්ථි මෙ ආචරිය! දිට්ඨොති ආහ. හත්ථි නාම තාත! කීදිසො හොතීති? සෙය්‍යථාපි නඩ්ඛලීසාති. බොධිසත්තො හත්ථිස්ස සොණ්ඩා නඩ්ඛලීසසදිසා හොති දන්තාදයො එවරූපාව එවරූපා ච. අයං පන බාලතාය විභජිත්වා කථෙතුං අසක්කොන්තො සොණ්ඩං සඞ්ඛං කථෙසි මඤ්ඤති තුණ්හී අහොසි. අථෙකදිවසං නිමන්තණෙ

උවත්තං ලභිත්වා ආචරිය! අජ්ජ මයං උවත්තං බාදිම්හාති. උවත්ත නාම කිදිසොති වුත්තෙ සෙය්‍යථාපි නඩගලිස්සාති ආහ. ආචරියො පොක්ඛරපත්තාකාරණං කථෙසීති තුණ්හිජාතො. පුනෙකදිවසං නිමන්තණෙ එකවෙව මාණවා ගුළං දධිතා භුඤ්ජිංසු එකවෙව බීරෙන. සෙ ආගන්ත්වා ආචරිය! අජ්ජ මයං දධිතා බීරෙන ච භුඤ්ජිම්හාති වත්වා දධිබීරං නාම කිදිසං හොතීති වුත්තෙ සෙය්‍යථාපි නඩගලීති ආහ. ආචරියො අයං මාණවො සපෙපා නඩගලිස්සදිසොති කථෙන්තො නාව සුකථිතං කථෙසි. ගන්ථි නඩගලිස්සදිසොති කථෙන්තොපි සොණ්ඩං සඤ්ඤාය ලෙසෙන කථිතං උවත්තං නඩගලිස්සදිසන්ති කථෙන්තොපි ලෙසො අත්ථි, දධිබීරන්ති පන නිච්චං පණ්ඩරන්ති පකතිත්තභාජනසණ්ඨානන්ති ඉධ සම්බන්ධන සම්බං උපමං න කථෙසි, න සක්කා ඉමං ලාළකං සික්ඛාපෙතුන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අසම්බද්ධෙ ගාමිං වාචං
බාලො සම්බද්ධ භාසති
නායං දධිං වෙදි න නඩගලිසං
දධිමපගං මඤ්ඤති නඩගලිසන්ති.

තත්‍රායං සම්බන්ධපත්තො. යා වාචා ඔපම්මවසෙන සම්බද්ධ න ගවජ්ජති තං අසම්බද්ධගාමිං වාචං බාලො දන්ධපුග්ගලො සම්බද්ධ භාසති. දධි නාම කිදිසන්ති පුට්ඨො සෙය්‍යථාපි නඩගලීසාති වද තෙව එවං වදන්තො නායං දධිං වෙදි න නඩගලිසං කිං කාරණා? යස්මා දධිම්පගං මඤ්ඤති නඩගලිසං යස්මා අයං දධිම්පි නඩගලිස මෙව මඤ්ඤති. අථවා දධිති දධිමෙව. පගන්ති බීරං. දධි ච පගඤ්ච දධිපගං. යස්මා දධිබීරානිපි අයං නඩගලිසමෙව මඤ්ඤති තාදිසො වායං බාලො කිං ඉම්නාති අන්තොවාසිකං ගාථං කථෙත්වා පරිබ්බයං දත්වා තං උය්‍යොජෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ලාළ මාණවො ලාළුදායි අහොසි. දිසාපාමොක්ඛාචරියො පන අහමෙවාති.

නඩගලිසජාතකං

---

1. 13. 4.

වායමෙථෙව පුරිසොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං වත්තසම්පන්නං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්ධ කථෙසි. සො කිර සාවත්ථි වාසි කුලපුත්තො සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිතො වත්තසම්පන්නො අහොසි. ආචරියුපජ්ඣායවත්තානි පාණ්ඩුපරිභොජනීයථලපොක්ඛරා ගාරජන්තාසරාදිවත්තානි ච සාධුකං කරොති. චුද්දසන්නු මහාවත්තෙන්නු අසීතිඛන්ධකවත්තෙන්නු ච පරිපූරකාරියෙව අහොසි. විහාරං සම්මජ්ජති පරිවෙණං චිතකමාලකං විහාරමග්ගං සම්මජ්ජති. මනුස්සානං පාණ්ඩුං දෙති. මනුස්සා තස්ස වත්තසම්පත්තිඤ පසීදිත්වා පඤ්චසත මත්තානි ධුරභත්තානි අදංසු. මහාලාභසක්කාරො උපජ්ජි. තං

නිස්සාය බහූනං ඵාසුවිහාරෝ ජාතෝ. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසෝ! අසුකොනාම භික්ඛු අත්තනෝ වත්තසම්පත්තියා මහන්තං ලාභසක්කාරං නිබ්බත්තෙසි, එතං එකකං නිස්සාය බහූනං ඵාසුවිහාරෝ ජාතෝති.

සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව පුබ්බෙපායං භික්ඛු වත්තසම්පන්නො පුබ්බෙපෙතං එකකං නිස්සාය පඤ්ච ඉසිසතානි ඵලාඵලහරාය අගන්ත්වා එතෙනෙව ආනීතඵලා ඵලෙහි යාපෙසුන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා පඤ්චසතඉසිපරිවාරෝ පබ්බතපාදෙ විහාසි. තදා හිමවන්තෙ වණ්ණා නිදසෙ අගෙසි. තත්ථ තත්ථ පාණියානි ජිජ්ජිංසු. තිරච්ඡානා පාණියමලහමානා කිලමන්ති. අථ තෙසු තාපසෙසු එකො තාපසො තෙසං පිපාසාදුක්ඛං දිස්වා එකං රුක්ඛං ඡින්දිත්වා දෙණිං කත්වා පාණියං උස්සිඤ්චිත්වා දෙණිං පූරෙත්වා තෙසං පාණියං අදාසි බහූසු සන්නිපතිත්වා පාණියං පිවන්තෙසු තාපසස්ස ඵලාඵලත්ථාය ගමණොකාසො නාහොසි. සො නිරාහාරොපි පාණියං දෙතියෙව. මිගගණා වින්තෙසුං අයං අම්හාකං පාණියං දෙන්තො ඵලාඵලත්ථාය ගන්තුං ඔකාසං න ලභති. නිරාහාරතාය අතිවිය කිලමති හන්ද මයං කතිකං කරොමාති. තෙ කතිකං අකංසු ඉතො පට්ඨාය පාණියං පිවන්තත්ථාය ආගච්ඡන්තෙන අත්තනො බලානුරූපෙන ඵලාඵලං ගහෙත්වාව ආගන්තබ්බන්ති. තතො පට්ඨායඑකෙකො තිරච්ඡානො අත්තනො අත්තනො බලානුරූපෙන් මධුරමධුරානි අම්බජම්බුපනසාදීනි ගහෙත්වාව ආගච්ඡති. එකස්ස අත්ථාය ආහටං ඵලාඵලං අසීතියා සකටභාරප්පමාණං අහොසි. පඤ්චසතා තාපසා තදෙව පරිභුඤ්ජන්ති අතිරෙකං ඡඩ්ඩිතමෙව. බොධිසත්තො තං දිස්වා එකං නාම වත්තසම්පන්නං නිස්සාය එත්තකානං තාපසානං ඵලාඵලත්ථාය අගන්ත්වා යාපනං උපපන්නං. විරියං නාම කාතබ්බමෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

වායමෙථෙව පුරිසො න නිබ්බිජෙය්‍ය පණ්ඩිතො,
වායාමස්ස ඵලං පස්ස භුත්වා අම්බා අනීතිහන්ති.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථො. පණ්ඩිතො අත්තනො වත්තපූරණාදිකෙ කම්මම්හි වායමෙථෙව න උක්කණ්ඨෙය්‍ය කිං කාරණා? වායාමස්ස නිප්ඵලතාය අභාවතො. ඉති මහාසත්තො වායාමො නාම සඵලොව හොතීති ඉසිගණං ආලපන්තො වායාමස්ස ඵලං පස්සාති ආහ. කිදිසං? භුත්වා අම්බා අනීතිහං. තත්ථ අම්බාති දෙසනාමත්තං. තෙහි පන කතාපකාරානි ඵලාඵලානි ආහටානි තෙසු සම්පත්තතරානං

උස්සාහතතරාතං වා වසෙන අම්බාති වුත්තං. යෙ ඉමෙහි පඤ්චහි ඉසි සතෙහි සධං අරඤ්ඤං අගතභාවා එකස්ස අත්ථාය ආනීතා අම්බා භුත්තා ඉදං වායාමස්ස ඵලං තඤ්ච ඛො පන අනීතිහං ඉතිහ ආස ඉතිහ ආසාති එවං ඉතිකිතිහෙන ගහෙතබ්බං න හොති පච්චක්ඛමෙව තං ඵලං පස්සාති එවං මහාසත්තා ඉසිගණස්ස ඔවාදං අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වත්තාසම්පන්නා තාපසා අයං භික්ඛු අහොසි. ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

අම්බජාතකං.

1. 13. 5.

බහුම්පි සො විකත්ථෙය්‍යාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං විකත්ථිකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස වත්ථු හෙට්ඨා කථිත සදිසමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මහාවිභවො සෙට්ඨි අහොසි. තස්ස භරියා පුත්තං විජායි. දාසීපිස්ස තං දිවසංයෙව පුත්තං විජායි. තෙ එකතොව වඩ්ඪිංසු. සෙට්ඨිපුත්තො ලෙඛං සික්ඛන්තොව දාසොපිස්ස ඵලකං වහමානො ගන්ත්වා තෙන්නෙව සද්ධිං ලෙඛං සික්ඛි ගණනං සික්ඛි. ඉති තයොත්ති වොහාරෙ අකාසි. සො අනුක්කමෙන වවනකුසලො වොහාරකුසලො යුවා අභිරූපො අහොසි. නාමෙන කථාහකො නාම. සො සෙට්ඨි ඝරෙ භණ්ඩාගාරිකකම්මං කරොන්තො විනාසෙසි න මං ඉමෙ සබ්බ කාලං භණ්ඩාගාරිකකම්මං කාරෙස්සන්ති කිඤ්චිදෙව දෙසං දිස්වා තාළෙත්වා බන්ධිත්වා ලක්ඛණෙන අඩ්ඩෙකත්වා දසපරිහොගෙනපි පරිභුඤ්ජිස්සන්ති පච්චන්තෙ ඛො පන සෙට්ඨිස්ස සන්තිකා සෙට්ඨි අත්ථි යන්නූනාහං සෙට්ඨිස්ස වචනෙන ලෙඛං ආදාය තත්ථ ගන්ත්වා අහං සෙට්ඨිපුත්තොති වත්වා තං සෙට්ඨිං වඤ්චෙත්වා තස්ස ධිතරං ගහෙත්වා සුඛං වසෙය්‍යන්ති. සො සයමෙව පණ්ණං ගහෙත්වා අහං අසුකං නාම මම්පුත්තං තව සන්තිකං පහිණිං ආවාහවිවාහසම්බන්ධො නාම මයඤ්ච තයා තුය්හඤ්ච මයා සද්ධිං පතිරූපො, තස්මා තුවං ඉමස්ස දාරකස්ස අත්තනො ධිතරං දත්වා එතං තත්ථෙව වසාපෙහි අහම්පි ඔකාසං ලභිත්වා ආගමිස්සාමීති ලිඛිත්වා සෙට්ඨිස්සෙව මුද්දිකාය ලඤ්ඡෙත්වා යථාරුචිං පරිභුඤ්ජඤ්ඤෙව ගඤ්ඡන්තොදීනි ච ගහෙත්වා පච්චන්තං ගන්ත්වා සෙට්ඨිං දිස්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි.

අථ නං සෙට්ඨි කුතො ආගතොසි තාතාති පුච්ඡි. බාරාණසිතොති. කස්ස පුත්තොසීති? බාරාණසිසෙට්ඨිස්සාති. කෙනත්ථෙනාගතොසීති? තස්මිං ඛණෙ කථාහකො ඉදං දිස්වා ජානිස්සථාති පණ්ණං අදාසි. සෙට්ඨි පණ්ණං වාචෙත්වා ඉදානාහං ජීවාමි නාමාති තුට්ඨ චිත්තො ධිතරං දත්වා පතිට්ඨාපෙසි. තස්ස පරිවාරෙ මහන්තෙ

අහොසි. සෝ යාගුඛජ්ජකාදිසු වා වත්ථගන්ධාදිසු වා උපනිතෙසු එවමපි නාම යාගුං පවත්තේ? එවං ඛජ්ජකං? එවං භත්තං? අහෝ! පවත්තවාසිකා නාමාති යාගුආදීනි ගරහති. ඉමේ පවත්තවාසි භාවෙනෙව සාටකෙ වලෙතුං[1] න ජානන්ති ගන්ධෙ පිංසිතුං පුප්ඵානි ගන්ථිතුං න ජානන්තීති වත්ථං වත්ථකම්මන්තිකාදයෝ ගරහති. බෝධිසත්තොපි දසං අපස්සන්තො කටාහකෝ න දිස්සති, කහං ගතෝ? පරිශෙසඤ ඤත්වා සමන්තා මනුස්සෙ පයොජෙසි. තෙසු එකෝ තත්ථ ගන්ත්වා තං දිස්වා සඤ්ඤානිත්වා අත්තානං අජානාපෙත්වා ගන්ත්වා බෝධිසත්තස්ස ආරොචෙසි. බෝධිසත්තොපි තං පවත්තිං සුත්වා අයුත්තං තෙන කතං ගන්ත්වා තං ගහෙත්වා ආගච්ඡිස්සාමීති රථං ආපුච්ඡිත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන නික්ඛමි. සෙට්ඨි කිර පච්චන්තං ගච්ඡතීති සබ්බත්ථ පාකටෝ ජාතෝ. කටාහකෝ සෙට්ඨි කිර ආගච්ඡතීති සුත්වා විනෙතසි න සෝ අඤ්ඤෙන කාරණෙන ආගච්ඡති, මං නිස්සාය ඒවස්ස ආගමණෙන භවිතබ්බං සචෙ පනාහං පලායිස්සාමි පුනාගන්තුං න සක්කා භවිස්සති, අත්ථි පනෙස උපායො මම සාමිකස්ස පටිපථං ගන්ත්වා දූසකම්මං කත්වා තමෙව ආරාධෙස්සාමීති.

සෝ තතෝ පට්ඨාය පරිසමජ්ඣෙ එවං භාසති අඤ්ඤෙ බාලා මනුස්සා අත්තනෝ බාලභාවෙන මාතාපිතූනං ගුණං අජානන්තා තෙසං භොජනවෙලාය අපවිත්තකම්මං කත්වා තෙහි සද්ධිංයෙව භුඤ්ජන්ති, මයං පන මාතාපිතූනං භොජනකාලෙ පටිග්ගහං උපනෙම, ඛෙළසරකං උපනෙම, භාජනානි උපනෙම, පාණිඝමපි විජනිමපි ගහෙත්වා උපනිට්ඨාමාති යාව සරීරවළඤ්ජනකාලෙ උදකකලසං ආදාය පටිච්ඡන්නට්ඨානගමණං සබ්බං දූසෙහි සාමිකානං කත්තබ්බකිච්චං පකාසෙසි. සෝ එවං පරිසං උග්ගණ්හාපෙත්වා බෝධිසත්තස්ස පච්චන්තසමීපං ආගතකාලෙ සසුරං ආවෙච්ච තාත! මම කිර පිතා තුම්හාකං දස්සනත්ථාය ආගච්ඡති, තුම්හෙ බාදනීයභොජනීයං පටියාදෙථ. අහං පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා පටිපථං ගච්ඡාමීති සෝ සාධූ තාතාති සම්පටිච්ඡි. කටාහකෝ බහුං පණ්ණාකාරමාදාය මහන්තෙන පරිවාරෙන ගන්ත්වා බෝධිසත්තං වන්දිත්වා පණ්ණාකාර මදාසි. බෝධිසත්තොපි පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා පාතරාසකාලෙ ඛාදිත්වා පීතවිත්වා සරීරවළඤ්ජ නත්ථාය පටිච්ඡන්නට්ඨානං පාවිසි. කටාහකෝ අත්තනෝ පරිවාරං නිවත්තෙත්වා කලසං ආදාය බෝධිසත්තස්ස ඤාතිකං ගන්ත්වා උදක කිච්චපරියොසානෙ පාදෙසු පතිත්වා සාමි! අහං තුම්හාකං යත්තකං ඉච්ඡථ තත්තකං ධනං දස්සාමි. මා මෙ යසං අනන්තරධාපයිත්ථාති ආහ. බෝධිසත්තොපි තස්ස වත්තසම්පදඤ්ච පසීදිත්වා මා භායි තත්ථ

1. ස්‍යා. අත්තනාවසෙ වලඤ්ජතු.

තෙ මම සහනිකා අනතරායොති සමස්සාසෙත්වා පවත්තතගරං පාවිසි. මහසත්තා සකකාරෙ අහොසි. කථාහකොපිස්ස නිරනතරං දෙසෙන කතතබබකිච්චං කරොති.

අථ නං එකාය වෙලාය සුඛනිසින්නං පවත්තතසෙට්ඨි ආහ මහාසෙට්ඨි! මයා තුම්හාකං පණ්ණං දිස්වාව තුම්හාකං පුත්තස්ස දුරිකා දිනනාති. බොධිසත්තොපි කථාහකං පුත්තමෙව කත්වා තද නුච්ඡවිකං පියවචනං වත්වා සෙට්ඨිං තොසෙසි. තතො පථාය කථාහකස්ස මුඛං උල්ලොකෙතුං සමත්ථො නාම නාහොසි. අථෙක දිවසං මහාසත්තොපි සෙට්ඨිධීතරං පකකොසිත්වා එහි අම්ම! සීසෙ මෙ උණ්හා විවිණ්හීති වත්වා තං ආහනත්වා උණ්හා ගහෙත්වා සීතං පියවචනං වත්වා කථෙහි අම්ම! කත්වි තෙ මම පුත්තෙ සුඛදුක්ඛසු අපපමත්තෙ උභො ජනා සමෙමාදමානා සමඡවාසං වසථාති පුච්ඡි. තාත! සෙට්ඨිපුත්තස්ස අඤ්ඤෙ දෙසෙ නාම නත්ති කෙවලං ආහාරං ගරහතීති. අම්ම! නිච්චකාලමෙව දුක්ඛසිලොව අපි ව තෙ අහං තස්ස මුඛබන්ධකමනතං දස්සාමි, තං ත්වං සාධුකං උග්ගණ්හිත්වා මම පුත්තස්ස හොජනකාලෙ ගරහනත්තස්ස උග්ගහිතනියාමෙනෙව පුරතො ඨත්වා වදෙය්යාසීති ගාථං උග්ගණ්හාපෙත්වා කතිපාහං වසිත්වා බාරාණසිමෙව අගමාසි. කථාහකොපි බහුං ඛාදනීයභොජනීයං ආදාය අනු මග්ගං ගන්ත්වා බහුං ධනං දත්වා වන්දිත්වා නිවත්ති. සො බොධිසත්තස්ස ගතකාලතො පට්ඨාය අතිරෙකමානී අහොසි. සො එකදිවසං සෙට්ඨි ධීතාය නානග්ගරසභොජනං උපනෙත්වා කථවත්තුම්හි දස්සිතනියාම භත්තං ගරහිතුං ආරභි, සෙට්ඨිධීතා බොධිසත්තස්ස සන්තිකෙ උග්ග හිතනියාමෙන ඉමං ගාථමාහ :-

බහුම්පි සො විකත්ථෙය්‍ය අසඤ්ඤං ජනපදං ගතො,
අඤ්ඤාගන්ත්වාන දූසෙය්‍ය හුඤ්ඣ හොගෙ කථාහකාති.

තත්‍ථ-බහුම්පි **සො විකත්ථෙය්‍ය අසඤ්ඤං ජනපදං ගතොති** යො අත්තනො ජාතිහුම්තො අඤ්ඤං ජනපදං ගතො හොති යත්‍රස්ස ජාතිං න ජානන්ති, සො බහුම්පි විකත්ථෙය්‍ය, වම්හනවචනං වඤ්ඤන වචනං වදෙය්‍ය **අඤ්ඤාගන්ත්වාන දූසෙය්‍යාති** ඉමං තාව වාරං සාමි කස්ස පවිපථං ගන්ත්වා දූසකිච්චස්ස කතතතා කාසාභි පහරිත්වා පිටතිවම්මුපපාටනතො ච ලක්ඛණාහනනතො ච මුතෙනාසි සචෙ අනා වාරං කරොසි පුන අසඤ්ඤසම්මං ආගමණවාරෙ තව සාමිකො අඤ්ඤා ගන්ත්වාන දූසෙය්‍ය ඉමං ගෙහං අනුආගන්ත්වා කසාභිකාතෙහි චෙව ලක්ඛණාහනනෙන ච ජාතිපකාසනෙන ච තං දූසෙය්‍ය, උපහනෙය්‍ය, තස්මා ඉමං අනාවාරං පහාය **හුඤ්ඣ හොගෙ කථාහක!** මා පච්ඡා අත්තනො දුසභාවං පාකටං කාරෙත්වා විපපටිසාරී අහොසීති අය **මෙත්‍ථ** සෙට්ඨිනො **අභිපපායො.**

සෙට්ඨිධීතා පන එතමත්ථං අජානන්තී උග්ගහිතනියාමේන ව්‍යඤ්ජනමේව පසිරුද්ධාසි. කථාහකෝ අද්ධා සෙට්ඨිනා මම නාමං ආචික්ඛිත්වා එතිස්සා සඤ්ඤං කතිතං භවිස්සතීති තතෝ පට්ඨාය පුන භත්තං ගරහිතුං න විසහි. නිහීනමානෝ යථාලද්ධං භුඤ්ජිත්වා යථාකම්මං ගතෝ.

සත්ථා ඉමං ධම්මදේසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කථාහකෝ විකප්පිකභික්ඛු අහොසි. බාරාණසිසෙට්ඨි පන අහමේවාති.

ඛතාහකජාතකං.

---

1. 13. 6.

නත්ථේවඛන්තස්ස බල්‍යාණන්ති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ කොසලරඤ්ඤෝ අසිලක්ඛණපාඨකං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර කම්මාරෙහි රඤ්ඤෝ අසිතං ආහටකාලෙ අසිං උපසිඛිත්වා අසිලක්ඛණං උද්ධරති, සෝ යෙසං හත්ථතෝ ලාභං ලභති තෙසං අසිං ලක්ඛණසම්පන්නං මඛලසංයුත්තන්ති වදති. යෙසං හත්ථතෝ න ලභති තෙසං අසිං අවලක්ඛණෝති ගරහති. අථෙකෝ කම්මාරෝ අසිං කත්වා කොසියං සුඛුමං මරිචචුණ්ණං පක්ඛිපිත්වා රඤ්ඤෝ අසිං ආහරි. රාජා බ්‍රාහ්මණං පක්කොසාපෙත්වා අසිං විමංසාති ආහ. බ්‍රාහ්මණස්ස අසිං ආකඩ්ඪිත්වා උපසිඛන්තස්ස මරිචචුණ්ණානි නාසං පවිසිත්වා බිපිතුකාමතං උපපාදෙසුං. තස්ස බිපනන්තස්ස නාසිකා අසිධාරාය පටිහතා විධා ජීරි. තඤ්ඤෙව නාසිකාය ජීවන්තාහෙව භික්ඛූසඞ්ඝස්ස පාකටෝ ජාතෝ. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! රඤ්ඤෝ කිර අසිලක්ඛණපාඨකෝ අසිලක්ඛණං පඨමෙත්වා නාසිකං ජිඤ්ඣාපෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බේ ඉමාය නාමානි වුත්තෙන න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙසෝ බ්‍රාහ්මණෝ අසිං උපසිඛනෙන්තා නාසිකාවෙජ්ඣං පත්තෝ පුබ්බෙපි පත්තොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්ස අසිලක්ඛණපාඨකෝ බ්‍රාහ්මණෝ අහොසීති සබ්බං පච්චුප්පන්නවත්ථු සදිසමෙව. රාජා පන තස්ස වෙජ්ජේ දත්වා නාසිකාකොට්ඨං ඵාසුකං කාරාපෙත්වා ලාභග්ග පටිපාදිකං කාරෙත්වා පුන තං උපට්ඨාකමෙව අකාසි බාරාණසිරඤ්ඤෝ පන පුත්තෝ තත්ථ, එකා ධීතා චෙව භාගිණෙය්‍යා ච අහෙසුං. සොපි උභොපි තෙ අත්තනෝ සන්තිකෙ යෙව වඩ්ඪාපෙසි. තෙ එකතෝ වඩ්ඪන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤං පටිබද්ධචිත්තා අහෙසුං. රාජාපි අමච්චෙ පක්කොසාපෙත්වා මයා භාගිණෙය්‍යෝ ඉමස්ස රජ්ජස්ස සාමිකොව ධීතරං එතස්සෙව දත්වා අභිසෙකමස්ස

කරොමිති වත්වා පුන චින්තෙසි මයිහං භාගිණෙය්‍යො සබ්බථාපි ඝාතෙතුකොයෙව එතස්ස අසදිසං රාජධිතරං ආනෙත්වා අභිසෙකං කත්වා ධිතරං අසදිසස්ස රසෙසුදූ දස්සාමි එවං නො ඝාතුකා බහූ භවිස්සන්තීති චින්තෙත්වාපි රජ්ජං[1] මයමෙව සාමිකා භවිස්සාමාති. සො අමච්චෙහි සද්ධිං සම්මන්තෙත්වා උභොපෙතෙ විසුං කාතුං වට්ටතීති භාගිණෙය්‍යං අසදිසස්මිං නිවෙසනෙ ධිතරං අසදිසස්මිං වාසෙසි. තෙ සොළසවස්සුද්දෙසිකභාවං පත්වා අනිච්චං පටිබුද්ධිත්වා අහෙසුං.

රාජකුමාරො කෙන නුඛො උපායෙන මාතුලධිතරං රාජගෙහා නීහරාපෙතුං සක්‍යා භවෙය්‍යාති චින්තෙන්තො අත්ථෙසො උපායොති මහාඉක්ඛණිකං පකොසාපෙත්වා තස්සා සහස්සභණ්ඩිකං දත්වා කිං මයා කත්තබ්බන්ති වුත්තෙ අම්ම! තයා කරොන්තියා අනිපජ්ජන්ති නාම නත්ථි කිඤ්චිදෙව කාරණං වත්වා යථා මම මාතුලො රාජධිතරං අත්තනොගෙහා නීහරාපෙති තථා කරොහීති ආහ. සාධු සාමි! අහං රාජානං උපසඞ්කමිත්වා එවං වක්ඛාමි, දෙව! රාජධිතාය උපරි කාලකණ්ණී අත්ථි, එත්තකං කාලං නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තොපි නත්ථි, අහං රාජධිතරං අසුකදිවසෙ නාම රථං ආරොපෙත්වා බහූ ආවුධහත්ථෙ පුරිසෙ ආදාය මහන්තෙන පරිවාරෙන සුසානං ගන්ත්වා මණ්ඩලපිඨිකාය[2] හෙට්ඨා සුසානමඤ්ඤව මතමනුස්සං නිපජ්ජාපෙත්වා උපරිමඤ්ඤව රාජධිතරං ඨපෙත්වා ගන්ධොදකසට්ඨානං අට්ඨුත්තරසතෙන නහාපෙත්වා කාලකණ්ණිං පවාහෙස්සාමීති එවං වත්වා රාජධිතරං සුසානං නෙස්සාම තුවං අම්හාකං තත්ථ ගමණදිවසෙ අමෙහෙහි පුරෙතරමෙව ථොකං මරිවවුණ්ණමාදාය ආවුධහත්ථෙහි අත්තනො මනුස්සෙහි පරිවුතො රථං ආරුය්හ සුසානං ගන්ත්වා රථං සුසානවාරෙ එකදෙසෙ ඨපෙත්වා ආවුධහත්ථෙ මනුස්සෙ සුසානවනං පෙසෙත්වා සයං සුසානෙ මණ්ඩලපිඨිකං[2] ගන්ත්වා මතකො විය පටිකුජ්ජෙය්‍ය හුත්වා නිපජ්ජ අහං තත්ථ ආගන්ත්වා තව උපරි මඤ්චකං අභිරුහිත්වා රාජධිතරං උක්කිපිත්වා මඤ්චෙ සයාපෙස්සාමි තුවං තස්මිං ඛණෙ මරිවවුණ්ණං නාසිකාය පක්ඛිපිත්වා මෙ තයො වාරෙ ඛිපෙය්‍යාසි. තයා ඛිපිතකාලෙ මයං රාජධිතරං පහාය පලායිස්සාම. අථාගන්ත්වා රාජධිතරං සීසං නහාපෙත්වා සයම්පි සීසං නහායිත්වා තං ආදාය අත්තනො නිවෙසනං ගච්ඡෙය්‍යාසීති. සො සාධු සුන්දරො උපායොති සම්පටිච්ඡි.

සා ගන්ත්වා රඤ්ඤතු තමත්ථං ආරොචෙසි. රාජා සම්පටිච්ඡි. රාජධිතායපි තං අත්තනං ආචික්ඛි, සාපි සම්පටිච්ඡි. සා නික්ඛමණදිවසෙ කුමාරස්ස සඤ්ඤං දත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන සුසානං ගච්ඡන්තී ආරක්ඛමනුස්සානං හයජනනත්ථං ආහ මයා රාජධිතාය මඤ්චෙ ඨපිතකාලෙ හෙට්ඨා මඤ්චෙ මතපුරිසො ඛිපිස්සති ඛිපිත්වා ව හෙට්ඨා

1. සී. ඉ., රාජ්ජං.
2. ඉ., ස්‍යා. මණ්ඩලපිඨිකාය මණ්ඩලපිඨිකං. මණ්ඩලපිඨිකඤ්චාපි.

මඤ්චා නික්ඛම්මිත්වා යං පඨමං පස්සිස්සාමි තමේව ගහෙස්සති අපප මත්තා භවෙය්‍යාථාති. රාජකුමාරෝ පුරෙතරං ගන්ත්වා වුත්තන යෙනෙව තත්‍ර නිපජ්ජි. මහාඉක්ඛණිකා රාජධිතරං උක්කිපිත්වා මණ්ඩලපිඨිකට්ඨානං ගච්ඡන්තී මා භායීති සඤ්ඤාපෙත්වා මඤ්ච ඨපෙසි. තස්මිං ඛණේ කුමාරෝ මරිවවුණ්ණං නාසාය පක්ඛිපිත්වා බිපි. තෙන බිපිතමත්තෙනයෙව මහාඉක්ඛණිකා රාජධිතරං පහාය මහාරවං රවමානා සබ්බපඨමං පලායි. තස්සා පලායනකාලතෝ පට්ඨාය එකොපි ඨාතුං සමත්ථෝ නාම නාහොසි. ගහිතගහිතානි ආවුධානි ඡඩ්ඩෙත්වා සබ්බෙ පලායිංසු.

කුමාරෝ ඝථාසම්මන්තිතං සබ්බං කත්වා රාජධිතරං ආදාය අත්තනෝ නිවෙසනං අගමාසි. ඉක්ඛණිකා ගන්ත්වා තං කාරණං රඤ්ඤෝ ආරොචෙසි. රාජා පකතියාපි සා මයා තස්සෙවට්ඨාය පුට්ඨා පාඣ්‍යෙ ඡඩ්ඩිතඝපි විය ඤාතෙන්ති සම්පටිච්ඡිත්වා අපරභාගෙ භාගිණෙය්‍යස්ස රජ්ජං දත්වා ධිතරං මහාදෙවිං කාරෙසි. සෝ තාය සද්ධිං සමග්ගවාසං වසමානෝ ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. සොපි අසිලක්ඛණපාඨකෝ තස්සෙව උපට්ඨාකෝ අහොසි. තස්සෙකදිවසං රාජුපට්ඨානං ආගන්ත්වා පටිසුරියං ඨත්වා උපට්ඨහන්තස්ස ලාබා විලීයි පටිනාසිකා භූමියං පති. සෝ ලජ්ජාය අධොමුඛෝ අට්ඨාසි. අථ නං රාජා පරිහසන්තෝ ආචරිය ! මා චින්තයිත්ථ බිපිතං නාම එකස්ස කල්‍යාණං හොති එකස්ස පාපකං තුම්හෙහි බිපිතෙන නාසා ජිජ්ජි සිත්‍ථ මයං පන මාතුලධිතරං ලභිත්වා රජ්ජං පාපුණිම්හාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

තථෙවෙකස්ස කල්‍යාණං තථෙවෙකස්ස පාපකං,
තයමා සබ්බං න කල්‍යාණං සබ්බංවාපි න පාපකන්ති.

තත්‍ර-තථෙවෙකස්සාති තදෙවෙකස්ස. අයමේව වා පාඨෝ. දුතියපදෙපි එසෙවනයෝ.

ඉති සෝ ඉමාය ගාථාය තං කාරණං ආහරිත්වා දුතාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ඨථාකම්මං ගතෝ. සත්‍ථා ඉමාය දෙසනාය ලෝක සම්මතානං කල්‍යාණපාපකානං අනෙකංසිකභාවිං පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අසිලක්ඛණපාඨකෝ එතරහි අසි ලක්ඛණපාඨකොව භාගිණෙය්‍යරාජා පන අහමේවාති.

අසිලක්ඛණජාතකං.

---

1. 13. 7.

තෙ දෙසා නානි වඤ්ඤිනීති ඉදං සත්‍ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ එකං විතත්ථිකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තත්‍ර වෙපි වඤ්ඤිති කථාහරා ජාතකසදිසාතෙව ඉධ පනෙස බාරාණසීසෙට්ඨිනෝ දූසෝ කලණ්ඩුකෝ

නාම අහොසි. තස්ස පලාඝිත්වා පවත්තනසෙට්ඨිනෝ ධීතරං ගහෙත්වා මහන්තේන පරිවාරේන වසනකාලේ බාරාණසිසෙට්ඨී පරියෙසං පෙත්වාපි තස්ස ගතට්ඨානං අජානන්තෝ ගච්ඡ කලණ්ඩුකං පරියෙසාහි අත්තනා පුට්ඨං[1] සුකපොතකං පෙසෙසි. සුකපොතකෝ ඉතෝචිතෝ ච වරනෙත්තා තං නගරං සම්පාපුණි.

තස්මිඤ්ච කාලේ කලණ්ඩුකෝ නදීකීළං කීළිතුකාමෝ බහුං මාලාගන්ධවිලේපනඤ්චේව ඛාදනීයභොජනීයානි ච ගාහාපෙත්වා නදිං ගන්ත්වා සෙට්ඨිධීතාය සද්ධිං නාවං ආරුය්හ උදකෙ කීළති. තස්මිඤ්ච දෙසෙ නදීකීළං කීළන්තා ඉස්සරජාතිකා තිබ්බිණ්හෙහජජ පරිවාරිතං ඛීරං පිවන්ති, තෙන තෙසං දිවසභාගම්පි උදකෙ කීළන්තානං තං සීතං න බාධති අයං පන කලණ්ඩුකෝ ඛීරගණ්ඩුසං ගහෙත්වා මුඛං විකාසෙත්වා තං ඛීරං නුට්ඨුහති, නුට්ඨුහන්තම්පි උදකෙ අනුට්ඨුහිත්වා සෙට්ඨිධීතාය සීසෙ නුට්ඨුහති. සුකපොතකෝපි නදී තීරං ගන්ත්වා එකිස්සා උදුම්බරසාඛාය නිසීදිත්වා ඔලොකෙන්තෝ කලණ්ඩුකං සඤ්ජානිත්වා සෙට්ඨිධීතාය සීසෙ නුට්ඨුහනභාවං දිස්වා අරෙ! කලණ්ඩුක! දුස! අත්තනෝ ජාතිං ච වසනට්ඨානං ච අනුස්සර, ඛීරගණ්ඩුසං ගහෙත්වා මුඛං විකාසෙත්වා ජාතිසම්පන්නාය සුඛසංවද්ධාය සෙට්ඨිධීතාය සීසෙ මා නුට්ඨුහ, අත්තනෝ පමාණං න ජානාසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

තෙ දෙසා තානි වත්ථූනි අහඤ්ච වනගොචරෝ,
අනුව්චව ඛො තං ගණ්හෙය්‍යං පිප ඛීරං කලණ්ඩුකාති.

තත්ථ-**තෙ දෙසා තානි වත්ථූනීති** මාතුකුච්ඡිං සඤ්ඛාය වදති. අයමෙත්ථ අධිප්පායෝ. යත්ථ තෙ වසිතං න තෙ ඛත්තියධීතාදීනං කුච්ඡිදෙසා. යත්ථ වාසි පතිට්ඨිතෝ තානි න ඛත්තියධීතාදීනං කුච්ඡිවත්ථූති අථඛෝ දුසිකුච්ඡිං ත්වං වසි වෙව පතිට්ඨිතෝ වාති. **අහඤ්චවනගොචරෝ** තිරච්ඡානගතොපි එතමත්ථං ජානාමීති දීපෙති. **අනුව්චව ඛො තං ගණ්හෙය්‍යන්ති** එවං අනාචාරං චරමානං මයා ගන්ත්වා ආරොචිතෙ අනුව්චව ඤාතිත්වා තව සාමිකා තාළෙත්වා වෙව ලකඛණාහතඤ්ච කත්වා තං ගණ්හාපෙත්වා ගච්ඡිස්සන්ති, තස්මා අත්තනෝ පමාණං ඤත්වා සෙට්ඨිධීතාය සීසෙ අනුට්ඨුහිත්වා **පිප ඛීරං කලණ්ඩුකාති** තං නාමෙනාලපති.

කලණ්ඩුකොපි සුකපොතකං සඤ්ජානිත්වා මං පාකටං කරෙය්‍යාති භයෙන එහි සාමි! කදා ආගතොසීති ආහ. සුකෝ න එස මං භිත කාමතාය පක්කොසති ගීවං පන මෙ වලෙත්වා මාරෙතුකාමොති ඤත්වාව න මෙ තයා අත්ථොති තතෝ උප්පතිත්වා බාරාණසියං ගන්ත්වා යථාදිට්ඨං සෙට්ඨිනෝ විත්ථාරෙන කථෙසි. සෙට්ඨී අත්තනා තෙන කතන්ති වත්වා තස්ස ආණං කාරෙත්වා බාරාණසිමෙව තං

1. ම්. ඉ. අත්තනොපුත්තං. ස්‍යා. අත්තනාවුට්ඨං.

ආනෙත්වා දසපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජි සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි, තදා කලණ්ඩුකෝ අයං භික්ඛු අහොසි. බාරාණසිසෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

කලණ්ඩුක ජාතකං.

1. 13. 8.

යෝ වෙ ධම්මං බජං කත්වාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෙ එකං කුහකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තදා හි සත්ථා තස්ස කුහක භාවෙ ආරොචිතෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස කුහකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තෙනා මූසිකයොනියං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා වුද්ධිමන්වය මහාසරීරො සුකරවජ්ජාපකසසදිසො ත්‍රුතවා අනෙකසතමූසිකපරිවාරෙ[1] අරඤ්ඤෙ විහරති[2] අථෙකො සිගාලො ඉතොචිතො ච විචරන්තො තං මූසික යුථං දිස්වා ඉමා මූසිකා වඤ්චෙත්වා ඛාදිස්සාමීති චින්තෙත්වා මූසි කානං ආසයසමීපූරෙ සුරියාභිමුඛො වාතං පිවන්තො එකෙන පාදෙන අට්ඨාසි. බොධිසත්තොපි ගොචරං චරමානො තං දිස්වා සීලවා එකො භවිස්සතීති තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා භන්තෙ! තුම්හෙ කාමොනි පුච්ඡි ධම්මිකො නාමාති. එත්තාවෙ පාදෙ භූමියං අට්ඨපෙත්වා කස්මා එකෙනෙව සිතොසීති? මයි එත්තාවෙ පාදෙ පඨවියං ඨපෙන්තෙ පඨවී වහිතුං න සක්කොතීති තස්මා එකෙනෙව තිට්ඨාමීති. මුඛං විවරිත්වා කස්මා සිතොසීති? මයං අඤ්ඤං න භක්ඛ යාම වාතමෙව භක්ඛයාමාති. අථ කස්මා සුරියාභිමුඛො තිට්ඨසීති? සුරියං නමස්සාමීති. බොධිසත්තොපි තස්ස වචනං සුත්වා සීලවා එකො භවිස්සතීති තතො පට්ඨාය මූසිකගණෙන සද්ධිං සායං පාතං තස්ස උපට්ඨානං ගච්ඡති. අථස්ස උපට්ඨානං කත්වා ගමණකාලෙ සිගාලො සබ්බපච්ඡිමං මූසිකං ගහෙත්වා මංසං ඛාදිත්වා අජ්ඣොහරිත්වා මුඛං පුඤ්ඡිත්වා තිට්ඨති. අනුපුබ්බෙන මූසිකගණො තත්තකො ජාතො. මූසිකා පුබ්බෙ අම්හාකං අයං ආසයො නුපඛ්ඛායති නිරන්තරා තිට්ඨාම ඉදානි සිථිලා, එවමපි ආසයො න පුරතෙව කිනන්නුඛො එතන්නි බොධිසත්තස්ස තං පවත්තිං ආරොචයිංසු. බොධිසත්තොපි කෙන නුඛො කාරණෙන මූසිකා තත්තකං ගතාති විත්තෙන්තෙන්තා සිගාලෙ ආසඤ්ඤං ඨපෙත්වා විමංසිස්සාමි තන්නි උපට්ඨානකාලෙ සෙස මූසිකෙ පුරතො කත්වා සයං පච්ඡතො අහොසි. සිගාලොපි තස්ස උපරි පක්ඛන්දි. බොධිසත්තොපි අත්තනො ගණභණ්ඩනවාය පක්ඛන්දනභං දිස්වා නිවත්තිත්වා හොං සිගාල! ඉදං කෙ වතසමාදානං න ධම්ම සුධම්මතාය, පරෙසං පන විහිංසනවාය ධම්මං බජං කත්වාව වරසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

1, ක්‍යා. අනෙකසතසූමිකාහි පරිවුතො. 2. ක්‍යා. විචරති.

යෝ වෙ ධම්මං ධජං කත්වා නිගූළෙකා පාපමාචරෙ,
විස්සාසයිත්වා භූතානි බිලාරං නාම තං වතතති.

තත්ථ-**යෝ වෙති** ඛත්තියාදිසු යොකොචිදෙව. **ධම්මං ධජං කත්වාති** දසකුසලකම්මපථධම්මං ධජං කරිත්වා තං කරොනෙතා උස්සාපෙත්වා දසෙසනෙතාති අත්ථො. **විස්සාසයිත්වාති** සීලවා අයන්ති සඤ්ඤං සඤ්ජානවිස්සාසානි කත්වා. **බිලාරං නාම තං වතතති** තං එවං ධම්මං ධජං කත්වා රහො පාපානි කරොනතසෙසව වතං කොරාරිකවතං නාම හොතීති අත්ථො.

මූසිකරාජා කථෙනෙතා කථෙනෙතාගෙව උපපතිත්වා තස්ස ගීවාය පතිත්වා ඝාතකස්ස භෙරවා අනෙතාගලනාළියං ඛසිත්වා ගලනාළිං ඵාලෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙසි. මූසිකගණො නිවතතිත්වා සිඟාලං මුරුමුරුති ඛාදිත්වා අගමංසි. පඨමමිඝතාව කිරස්ස මංසං ලභිංසු, පච්ඡා ආගතා න ලභිංසු. තතො පට්ඨාය මූසිකගණො ඤාතිබභයො ජාතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිඟාලො කුහකභික්ඛු අහොසි. මූසිකරාජා පන අහමෙවාති.

බිලාරවතජාතකං.[1]

---

1. 13. 9.

නායං සිඛා පුසඤ්ඤහෙතූති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා කුහකභෙඤ්ඤවං ආරබ්භ කථෙසි:-

අතීතසම්මි හි බාරාණසියං බ්‍රහ්මදතෙත රජ්ජං කාරෙනෙත බොධිසතෙතා මූසිකරාජා හුත්වා අරඤ්ඤෙ වසති. අථෙකො සිඟාලො දවඩාහෙ උට්ඨිතෙ පලායිතුමසක්කොනතො එකසම්මිං රුක්ඛෙ සීසං ආහච්ච අට්ඨාසි. තස්ස සකලසරීරෙ ලොමානි ඛ්‍රාසිංසු. රුක්ඛෙ ආහච්ච සිතට්ඨානෙ පන මත්ථකෙ චුළා විය ථොකානි ලොමානි අට්ඨංසු; සො එකදිවසං සොණ්ඩියං පාණ්ඩියං පිවනෙතා ඡායං ඔලොකෙනෙතා චුළං දිස්වා උපපාතෙනඤ්ඤි මෙ භණ්ඩමූලනති අරඤ්ඤෙ විචරනෙතා තං මූසිකාදරිං දිස්වා ඉමා මූසිකා වඤ්චෙත්වා ඛාදිස්සාමීති හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව අවිදූරෙ අට්ඨාසි. අථ නං බොධිසතෙතා ගොචරාය චරනෙතා දිස්වා සීලවාති සඤ්ඤාය උපසඞ්කමිත්වා තවං කො නාමොසීති පුච්ඡි. අහං අඟ්ගිකභාරද්වාජො නාමාති. අථ කස්මා ආගතොසීති? තුය්හාසං රක්ඛණත්ථායාති. කිනති කත්වා අමෙහ රක්ඛිස්සසීති? අහං අඛ්ගුට්ඨගණනං නාම ජානාමි තුම්හාකං පාතොව නික්ඛමිත්වා ගොචරාය ගමණකාලෙ එතතකාති ගණෙත්වා පවාගමණකාලෙපි ගණෙස්සාමි. එවං සාය පාතං ගණෙනෙතා රක්ඛිස්සාමීති. තෙනහි රක්ඛ මාතුලාති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා නික්ඛමණකාලෙ එකො වෙ තයෙත්ථ ගණෙත්වා පවාගමණකාලෙපි තථෙව ගණෙත්වා සබබපච්ඡිමං ගහෙත්වා ඛාදති. සෙසං

---

1. සසා. මූසිකරාජකං.

පුරිමසදිසමේව. ඉධ පන මූසිකරාජා නිවත්තිත්වා සිතෝ මහා! අගතිකභාරවාජ! නායං තව ධම්මසුධම්මතාය මත්ථකෙ චූළා ඨපිතා කුවජිකාරණං පන ඨපිතාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

නායං සිඛා පුඤ්ඤහෙතු ඝාසහෙතු අයං සිඛා
නඛුට්ඨගණනං යාති අලං තෙ හොතු අගතිකාති.

තත්ථ-**නඛුට්ඨගණනං ගාතීති** නඛුට්ඨගණනාති අඛුට්ඨගණනා වුච්චති. අයං මූසිකගණෙ අඛුට්ඨගණනං නගච්ඡතීති න උපෙති න පූරෙති. පරිකඛයං ගච්ඡතීති අත්ථො. **අලං තෙ හොතු අගතිකාති** සිගාලං නාමෙනාලපන්තො ආහ. එතනාවතා තෙ අලං හොතු න ඉතො පරං මූසිකෙ ඛාදිස්සසි අමෙහි වා තයා වා සද්ධිං සංවාසො අලං හොතු න මයං ඉදානි තයා සද්ධිං වසිස්සාමාති අත්ථො. සෙසං පුරිමසදිසමේව. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි, තදුපි සිගාලො අයං භික්ඛු අහොසි. මූසිකරාජා පන අහමෙවාති.

අගතිකජාතකං.

---

1. 13. 10.

යථාවාදාවාව භූඤ්ජයුන්ති. ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං සාවත්ථියං මාතුගාමං ආරබ්භ කථෙසි. සා කිරෙකස්ස සද්ධස්ස පසන්නස්ස උපාසකබ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණියා දුස්සීලා පාපධම්මා රත්තිං අතිවරිත්වා දිවා කිඤ්චි කම්මං අකත්වා ගිලානාලයං දස්සෙත්වා නිපජ්ජිත්වා නිපන්නමානා නිපජ්ජති. අථ නං බ්‍රාහ්මණෙ කින්නු භදෙ! අථාසු කතහි පුච්ඡිත්වා වූතා මෙ විජ්ඣනතීති. අථ කිං ලද්ධුං වට්ටතීති? සිනිද්ධමධුරානි පණීතපණීතානි යාගුභත්තභෙලාදීනීති. බ්‍රාහ්මණෝ යං යං සූ ඉච්ඡති තං තං ආහරිත්වා දෙති. දාසෙ විය සබ්බකිච්චානි කරොති. සා පන බ්‍රාහ්මණස්ස ගෙහං පවිට්ඨකාලෙ නිපජ්ජති බහි නික්ඛන්තකාලෙ ජාරෙහි සද්ධිං වීතිනාමෙති. අථ බ්‍රාහ්මණෝ ඉම්සා සරීරෙ විජ්ඣනවාතානං පරියන්තො න පඤ්ඤායතීති එකදිවසං ගඞ්ගමාලාදීනි ආදාය ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා ච වන්දිත්වා ච එකමන්තං නිසීදිත්වා කිං බ්‍රාහ්මණ! න පඤ්ඤායසීති වුත්තෙ බ්‍රාහ්මණියා කිර මෙ භගවන! සරීරෙ වාතා විජ්ඣනන්ති සඤ්ඤං තස්සා සපතිතෙලාදීනි චෙව පණීතපණීතභොජනානි ච පරියෙසාම් සරීරමස්සා ඤතං විපස්සන්නාඡවිවණ්ණං ජාතං වාතරොගස්ස පන පරියන්තො න පඤ්ඤායති අහං තං පටිජග්ගන්තොව ඉධාගමණස්ස ඔකාසං න ලභාමීති. සත්ථා බ්‍රාහ්මණියා පාපභාවං ඤත්වා බ්‍රාහ්මණ! එවං නිපන්නාය මාතුගාමස්ස රොගෙ අවූපසමන්තෙ ඉදඤ්චිදඤ්ච භෙසජ්ජං කාතුං වට්ටතීති පුබ්බෙපි තෙ පණ්ඩිතෙහි කථිතං භව සඞ්ඛපඤ්ඤත්තා පන න සල්ලක්ඛෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා බාරාණසියං දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහොසි. එකසතරාජධානීසු[1] ඛත්තියකුමාරා ච බ්‍රාහ්මණකුමාරා ච යෙභුය්‍යෙන තස්සෙව සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හන්ති. අථෙකො ජනපදවාසී බ්‍රාහ්මණො බොධිසත්තස්ස සන්තිකෙ තයො වෙදෙ අට්ඨාරස ච විජ්ජාට්ඨානානි උග්ගණ්හිත්වා බාරාණසියඤ්ඤෙව කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා දිවසෙ දිවසෙ වත්තිකථත්ථං බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ආගච්ඡති. තස්ස බ්‍රාහ්මණිං දුස්සීලා අහොසි පාපධම්මා. සබ්බං පච්චුප්පන්නවත්ථුඤ්ච අතීතමෙව. බොධිසත්තො පන නං ඉමිනා කාරණෙන ඔවාදඤ්ච අනුසාසනිඤ්ච ඔකාසං න ලභාමීති වුත්තෙ සා මාණවිකා ඉමං වඤ්චෙත්වා නිපජ්ජතීති ඤත්වා තස්සා රොගානුච්ඡවිකං භෙසජ්ජං ආචික්ඛිස්සාමීති විනෙතබ්බා ආහ තාත! ත්වං ඉතො පට්ඨාය තස්සා සපතිබ්බිරජාදීනි මා අදාසි. ගොමුත්තෙන පන පඤ්ච පණ්ණානි[2] තිඵලා දීනි[3] ච පක්ඛිපිත්වා කුථෙත්වා[4] නවතම්බලොහභාජනෙ පක්ඛිපිත්වා ලොහගන්ධං ගාහාපෙත්වා රජ්ජුං වා යොත්තං වා රුක්ඛලතං වා ගහෙත්වා ඉදං තෙ රොගස්ස අනුච්ඡවිකං භෙසජ්ජං. ඉදං වා පිව උට්ඨාය වා තයා භුත්තභත්තස්ස අනුච්ඡවිකං කම්මං කරොහීති වත්වා ඉමං ගාථං වදෙය්‍යාසි සචෙ භෙසජ්ජං න පිවති අථ නං රජ්ජුයා වා යොත්තෙන වා ලතාය වා කසිවි පහාරෙ පහරිත්වා කෙසෙසු ගහෙත්වා ආකඩ්ඪිත්වා කපපරෙන පොථෙය්‍යාසි තං ඛණඤ්ඤෙව උට්ඨාය කම්මං කරිස්සතීති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා වුත්තනියාමෙනෙව භෙසජ්ජං කත්වා භද්දෙ! ඉමං භෙසජ්ජං පිවාහි ආහ. කෙන තෙ ඉදං ආචික්ඛිතන්ති? ආචරියෙන භද්දෙති. අපෙහි තං න පිවිස්සාමීති. මාණවො න ත්වං අත්තනො රුච්චියා පිවිස්සසීති රජ්ජුං ගහෙත්වා අත්තනො රොගස්ස අනුච්ඡවිකං භෙසජ්ජං වා පිව යාගුභත්තාදිඅනුච්ඡවිකං කම්මං වා කරොහීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

ඝටාවාවාව භුඤ්ජස්සු ඝටාභුත්තඤ්ච ව්‍යාහර,
උභයං තෙ න සමෙති වාවා භුත්තඤ්ච කොසියෙති.

තත්ථ-ඝටාවාවාව භුඤ්ජස්සූති ඝටා තෙ වාවා තථාව භුඤ්ජස්සු වාතා මෙ විජ්ඣනත්ථීති වාවාය අනුච්ඡවිකමෙව කත්වා භුඤ්ජස්සූති අත්ථො. **ඝටා වාවං වාතිපි පාඨො යුජ්ජති. ඝටාවාවාඝාතිපි පඨන්ති.** සබ්බත්ථ අයමෙවත්ථො. **ඝටා භුත්තඤ්ච ව්‍යාහරාති** යං තෙ භුත්තං තස්ස අනුච්ඡවිකමෙව ව්‍යාහර අරොගමහීති වත්වා ගෙහෙ කත්තබ්බං කම්මං කරොහීති අත්ථො. **ඝටාභුත්තඤ්ඤාතිපි පාඨො.** අථවා අරොගමහීති ඝටාභුතමෙව වත්වා කම්මං කරොහීති අත්ථො. උභයමෙතං

1. සී. රාජධානිසතෙ-ඉ., රාජධානීසු.
2. සයා., පඤ්චඵණ්ණං.
3. සී. එලාදීනිව.
4. සයා., කොට්ටෙත්වා,

න සමේති වාචා භුත්තඤ්ච කොසියේති යාචතෙ වාචා වාතා මං විජ්ඣනන්තීති යඤ්ච තෙ ඉදං පණීතං භොජනං භුත්තං ඉදං උභයම්පි තුය්හං න සමෙති තසමා උට්ඨාය කම්මං කරොහි. **කොසියෙති** තං ගොත්තෙන ආලපති.

එවං වුත්තෙ කොසියබ්‍රාහ්මණී භීතා[1] ආචරියෙන උස්සුක්කං ආපන්නභාවතො පට්ඨාය න සක්කා මයා එස වඤ්චෙතුං උට්ඨාය කම්මං කරිස්සාමීති උට්ඨාය කම්මං අකාසි. ආචරියෙන මෙ දුස්සීල භාවො ඤතො න දානි සක්කා ඉතො පට්ඨාය පුන එවරූපං කාතුන්ති ආචරියෙ හාරවෙන පාපකම්මතොපි විරම්මිවා සීලවති අහොසි.

සාපි බ්‍රාහ්මණී සම්මාසම්බුද්ධස්ස කිරමහි ඤතාති සත්ථරි හාරවෙන න පුන අනාචාරං අකාසි. සත්ථා ඉම්ං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ජයම්පතිකා පන ඉදානි ජයම්පතිකාව. ආචරියෝ පන අහමෙවාති.

කොසියජාතකං.

කුසනාළිවග්ගො තෙරසමො.

---

1. 14. 1.

අසම්පදානෙනිතරිතරස්සාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි කාලෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! දෙවදත්තො අකතඤ්ඤූ තථාගතස්ස ගුණං න ජානාතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බිවා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව දෙවදත්තො අකතඤ්ඤූ පුබ්බෙපි අකතඤ්ඤූයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ රාජගහෙ එකස්මිං මගධරඤ්ඤ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෙ තස්සෙව සෙට්ඨි අහොසි අසීතිකොටි විභවො සඞ්ඝසෙට්ඨිති නාමෙන, බාරාණසියම්පි පිළියසෙට්ඨි නාම අසීතිකොටිවිභවොව අහොසි. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සහායා අහෙසුං. තෙසු බාරාණසියං පිළියසෙට්ඨිස්ස කෙනචිදෙව කරණීයෙන මහන්තං භයං උපජ්ජි සබ්බං සාපතෙය්‍යං පරිහායි. සො දළිද්දො අපපරිවාරො හුත්වා භරියං ආදාය සඞ්ඝසෙට්ඨිං පච්චයං කත්වා බාරාණසිතො නික්ඛම්මිවා පදසාව රාජගහං පත්වා සඞ්ඝසෙට්ඨිස්ස නිවෙසනං අගමාසි. සො තං දිස්වාව සහායො මෙ ආගතොති පරිස්සජිත්වා සක්කාරසම්මානං කාරෙත්වා කතිපාහං විතිනාමෙත්වා එකදිවසං කිං සම්ම! කෙනත්ථෙන ආගතොසීති පුච්ඡි. භයමෙම සම්ම! උපත්ථා-

1. ස්‍යා. කොසියබ්‍රාහ්මණීතා.

සබබා ධනං පරිකඛිණං භවිස්සතීති මෙහා මෙ හොතීති. සාධු සම්ම! මා භායීති ගණ්ඩාගාරං විවරාපෙත්වා චතුත්තාළිස කිරඤ්ඤකොටියො දාපෙත්වා සෙසම්පි පරිභුඤ්ජපරිවාරං සබබං අත්තනො සන්තකා සවිඤ්ඤාණකමවිඤ්ඤාණකං මඤ්ඤි භින්දිත්වා උපඩ්ඪමෙව අදාසි. සෙසං විභවං ආදාය පුන බාරාණසිං ගන්ත්වා නිවාසං කපෙසි.

අපරභාගෙ සඞ්ඛසෙට්ඨිස්සපි තාදිසමෙව භයං උපපජ්ජි. සො අත්තනො පවිසරණං උඩ්ඩාරෙතුං සභායස්ස මෙ මහා උපකාරො කතො උපඩ්ඪවිභවො දින්නො න සො මං දිසවා පරිවඤ්ඤස්සති තස්ස සන්තිකං ගම්මිස්සාමීති චිත්තෙත්වා හරිසං ආදාය පදසාව බාරාණසිං ගන්ත්වා හරිසං ආහ හදෙද! තව මයා සද්ධිං අන්තරවිථියා ගමණං නාම න යුත්තං මයා පෙසිතයානං ආරුය්හ මහන්තෙන පරිවාරෙන පවිසා ආගම්මිස්සසි යාව යානං පෙසෙමි තාව එත්ථෙව හොහීති වත්වා තං සාලාය ඨපෙත්වා සයං නගරං පවිසිත්වා සෙට්ඨිස්ස ඝරං ගන්ත්වා රාජගහනගරතො තුම්හාකං සභායො සඞ්ඛසෙට්ඨී නාම ආගතොති ආරොචාපෙසි. සො ආගච්ඡතූති පක්කොසාපෙත්වා තං දිස්වා නෙව ආසනා වුට්ඨාසි. න පච්චුග්ගමනං අකාසි කෙවලං කිමත්ථං ආගතොසීති පුච්ඡි. තුම්හාකං දස්සනත්ථං ආගතොම්හීති. නිවාසො පන තෙ කහං ගහිතොති? න තාව නිවාසට්ඨානං අත්ථි, ඉඤ්ජිඝරණිමපි සාලාය ඨපෙත්වා ආගතොම්හීති. තුම්හාකං ඉධ නිවාසට්ඨානං නත්ථි නිවාපං ගහෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ පවාපෙත්වා භුඤ්ජිත්වා ගච්ඡථ පුන අම්හෙහි මා පස්සිත්ථාති වත්වා මයාහං සභායස්ස දසනෙන[1] බන්ධිත්වා එකං බහලපලාපතුම්බං දෙතීති දසං ආණාපෙසි. තං දිවසං කිර සො රත්තසාලිනං සකටසහස්සමත්තං ඔපුණාපෙත්වා කොට්ඨාගාරං පූරාපෙසි. චත්තාළිසකොට්ඨකං ගහෙත්වා ආගතො අත්තනාපි මහාවොරො සඞ්ඝස්ස තුම්බමත්තෙන පලාපෙ දාපෙසි. දාසො පච්චියං එකං පලාපතුම්බං පක්ඛිපාපෙත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං අගමාසි.

බොධිසත්තොපි විත්තෙසී, අයං අසපුරිසො මම සන්තිකා චත්තාළිසකොටිධනවිභවං ලභිත්වා ඉදානි පලාපතුම්බං දාපෙසි, ගණ්හාමි නුඛො මා ගණ්හාමීති. අථස්ස එතදහොසි, අයං තාව අත්තනාපි මිත්තදුබ්භී කතවිඤ්ඤුසන්තකභාවෙන මයා සද්ධිං මිත්තභාවං භින්දි සඛාතං එත්තෙන දිත්තං පලාපතුම්බං ලාමකත්තා න ගණ්හිස්සාමි අහමපි මිත්තභාවං භින්දිස්සාමි. අඤ්ඤාලා පරිත්තකං ලඛං අගණ්හන්තා මිත්තභාවෙ විඤ්ඤාසෙනෙති අහං පන එත්තෙන දිත්තං පලාපතුම්බං ගහෙත්වා මම එත්තෙන මිත්තභාවං පතිට්ඨාපෙස්සාමීති. සො පලාපතුම්බං දත්වා බන්ධිත්වා පාසාදා ඔරුය්හ සාලං අගමාසි. අථ නං භරියා කිං තෙ අය්‍ය! ලද්ධන්ති පුච්ඡි. හදෙද! අම්හාකං සභායො පිළිඝසෙට්ඨී පලාපතුම්බං දත්වා අම්හෙ අජ්ජෙව විස්සජ්ජෙසීති.

1. සභා. දුස්සනෙන.

ඍඅය්‍ය! කිමත්ථං අගඤ්ඤෙසි? කිංඑත්ථං වත්තාලීසකොටිධනස්ස අනුවස්සිකානි රොදිතුං ආරභි. බොධිසත්තොපා හදෙද! මා රොදි අහං තෙන සද්ධිං මිත්තභාවමෙහදතභයෙන මම වසෙන මිත්තභාවං ඨපෙතුං ගණ්හිං. ඒවං කිංකාරණා සොචසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අසම්පදානෙනිතරීතරස්ස
බාලස්ස මිත්තානි කලීභවන්ති,
තස්මා හරාමි භුසං අඩ්ඩමානං
මා මෙ මිත්තී ජීයිත්ථ සස්සතායනන්ති.

තත්ථ-අසම්පදානෙනාති අසම්පාදානෙන[1] සරලොපෙන සන්ධි. අගහණෙනාති අත්ථො. ඉතරීතරස්සාති යස්ස කස්සචි ලාමකාලාමකස්සාපි. බාලස්ස මිත්තානිඛලී භවන්තීති දුක්ඛිතස්ස අපසාදස්ස මිත්තානි ඛලිතානි[2] කාලකණ්ණිසදිසානි හොන්ති භිජ්ජන්තීති අත්ථො. තස්මා හරාමි භුසං අඩ්ඩමානන්ති තෙන කාරණෙනාහං සහායෙන දින්නං එකං පලාපතුම්බං හරාමි ගණ්හාමීති දස්සෙති. මානන්ති අවඤ්ඤාතාළිතං නාමං වතුබ්භානං අඩ්ඩමානං, වතස්සෙව තාළියා තුමෙබා නාම, තෙන වුත්තං පලාපතුම්බන්ති. මා මෙ මිත්තී ජීයිත්ථ සස්සතායනන්ති මම සහායෙන සද්ධිං මෙත්තී මා භිජ්ජිත්ථ සස්සතා ව අයං හොතූති අත්ථො.

එවං වුත්තෙපි සෙට්ඨිභරියා රොදතෙව. තස්මිං ඛණෙ සබ්බ සෙට්ඨිනා පිළිගසෙට්ඨිස්ස දින්නා කම්මන්තදාසො ඇලාචාරෙන ආගච්ඡන්තො සෙට්ඨිභරියාය රොදන්තසද්දං සුත්වා ඇලං පවිසිත්වා අත්තනො සාමිකෙ දිස්වා පාදෙසු පතිත්වා රොදිත්වා කන්දිත්වා කිමත්ථං ඉධාගතත්ථ සාමීති පුච්ඡි. සෙට්ඨි සබ්බං ආරොචෙසි. තම්මනත්ත දාසො හොතු සාමි! මා විනෙතබ්බාති උභොපි අස්සාසෙත්වා අත්තනො ගෙහං නෙත්වා ගන්ධොදකෙන නහාපෙත්වා භොජෙත්වා සාමිකා වො ආගතානි සෙසදාසෙ සන්නිපාතෙත්වා දස්සෙත්වා කතිපාහං වීතිනා මෙත්වා. සබ්බෙ දාසෙ ගහෙත්වා රාජඞ්ගණං ගන්ත්වා උපරවං අකාසි. රාජා පක්කොසාපෙත්වා කිමෙතන්ති පුච්ඡි. තෙ සබ්බං තං පවත්තිං රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා තෙසං වචනං සුත්වා උභොපි සෙට්ඨී පක්කොසාපෙත්වා සබ්බසෙට්ඨිං පුච්ඡි සච්චං කිර තයා මහාසෙට්ඨි! පිළිගසෙට්ඨිස්ස වත්තාලීසකොටිධනං දින්නන්නති. මහාරාජ! මම සහායස්ස මං තඤ්ඤෙව රාජගහං ආගතස්ස න කෙවලං ධනං සබ්බං විභවජාතං සබ්බඤ්ඤණකාළියඤ්ඤණකං වෙ නොධඤ්ඤෙ කත්වා සමොහාගෙ අදාසින්ති. රාජා සච්චමෙතන්ති පිළිගසෙට්ඨිං පුච්ඡි. ආම දෙවාති. තයා පනස්ස තඤ්ඤෙව තඤ්ඤඤ්ච ආගතස්ස අත්ථි කොචි සක්කාරෙ වා සම්මානෙ වා කතොති? සො තුණ්හි අහොසි. අපි පන තෙ එතස්ස පලාපතුම්බමත්තං දස්සනත්ථ පක්ඛිපාපෙත්වා

1. සී. ඉං. අසම්පදඤ්ඤෙන. සයා. අසපදඤ්ඤෙන. 2. සයා. කලිහෙම.

දූපිතං අජීනි? තම්පි සුත්වා තුණ්හීයෙව අහොසි. රාජා කිං කාතබ්බන්ති අමච්චෙහි සද්ධිං මන්තෙත්වා තං පරිභාසිත්වා ගච්ඡථ පිළියසෙට්ඨිස්ස ඝරෙ සබ්බං විභවං සබ්බසෙට්ඨිස්ස දෙථාති ආහ. බෝධිසත්තොපි මහාරාජ! මයඤ්ච පරසන්තකෙන අත්ථෝ නාම මයා දින්නමත්තමෙව පන දූපෙථාති. රාජා බෝධිසත්තස්ස සන්තකං දූපෙසි. බෝධිසත්තොපි සබ්බං අත්තනා දින්නවිභවං පටිලභිත්වා දූස පරිසපරිවුතො රාජගහමෙව ගන්ත්වා කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා දූනාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පිළියසෙට්ඨි දෙවදත්තො අහොසි. සබ්බ සෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

අසම්පදානජාතකං.

---

1. 14. 2.

කුසලූපදෙසෙ ඨිතියා දළහාය වාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අජ්පාලනිග්‍රොධෙ මාරධීතානං පලොභනසුත්තන්තං ආරබ්භ කථෙසි. භගවතාහි ආදිතො පට්ඨාය :-

දණ්ඩලූලමානා ආගඤ්ඡුං තණ්හා ච අරතී රගා,
තා තත්ථපස්සිං සත්ථා තූලංභට්ඨං ව මාලුතොති[2].

එවං යාව පරියොසානා තස්ස සුත්තන්තස්ස කථිතකාලෙ ධම්ම සභායං සන්නිපතිතා භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං, ආවුසො! සම්මා සම්බුද්ධො මාරධීතරො අනෙකසතානි දිබ්බරූපානි මාපෙත්වා පලොභනත්ථාය උපසඞ්කමන්තියොත[1] අක්ඛිනිපි උම්මිලෙත්වා න ඔලොකෙසි. අහො! බුද්ධබලං නාම අච්ඡරියන්ති. සත්ථා ආගන්ත්වා කාගත්තථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානි මයහං සබ්බාසවෙ ඛෙපෙත්වා සබ්බඤ්ඤුතං පත්තස්ස මාරධීතානං අනොලොකනං නාම අච්ඡරියං අහං හි පුබ්බෙ බොධිං පරියෙසමානො සකකිලෙසකාලෙපි අභිඝඩිතං දිබ්බරූපමපි ඉත්ථියානි භින්දිත්වා කිලෙසවසෙන අනොලොකෙත්වාව ගන්ත්වා මහාරුක්ඛ පාපුණිත්වා වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො භාතිකසතස්ස කණිට්ඨො අහොසීති සබ්බං හෙට්ඨා **කණ්ඩ සිලාජාතකෙ** වුත්තනයෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං. තදා පන තක්ක සිලානගරවාසිහි බහිනගරෙ සාලාය බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා යාචිත්වා රජ්ජං පටිච්ඡාපෙත්වා අභිසෙකෙ කතෙ තක්කසිලානගර වාසිනො නගරං දෙවනගරං විය ච රාජභවනං ඉන්දභවනං විය ච අලඞ්කරිංසු. තදා පන බොධිසත්තො නගරං පවිසිත්වා රාජභවනෙ පාසාදෙ මහාතලෙ සමුස්සාපිතසෙතච්ඡත්තං රතනවරපල්ලඞ්කං

---

2. සංයුත්තනිකාය-මාරසංයුත්ත 1. සී. ඉං. උපසඞ්කමිත්වා.

ආරුය්හ දෙවරාජලීලාය නිසිදි. අමච්චා ච බ්‍රාහ්මණගහපතිකා දෙයා ච ඛත්තියකුමාරා ච සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා පරිවාරෙත්වා අට්ඨංසු. දෙවච්ඡරාපරිහාරා සොළසසහස්සා නාටකිත්ථියෝ තව්ව ගීතවාදිතකුසලා උත්තමවිලාසසම්පන්නා තව්වගීතවාදිතානි පයෝජෙසුං. ගීතවාදිතසද්දෙන රාජභවනං මෙඝත්ථනිතපූරිතෝ මහාසමුද්දකුච්ඡි විය එකනින්නාදං අහොසි. බොධිසත්තෝ තං අත්තනෝ සිරිසොභග්ගං ඔලෝකයමානෝ විනෙත්වා, සචාහං තාසං යක්ඛිණීනං අභිසඞ්ඛතං දිබ්බරූපං ඔලෝකිස්සං ජීවිතක්ඛයං පත්තෝ අහ විස්සං ඉමං සිරිසොභග්ගං න ඔලෝකිස්සං පච්චෙකබුද්ධඤාණං පන ඔවාදෙ ඨිතභාවෙන ඉදං මයා පත්තනන්ති එවඤ්ච පන චින්තෙත්වා උදානං උදානෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ :-

කුසලූපදෙසෙ ඨිතියා දළභාය ච
අවත්ථිතත්තාභයභීරුතාය ච
න රක්ඛසීනං වසමාගමිම්හා
ස සොත්ථිභාවෝ මහතා හඒන මෙති.

තත්ථ-**කුසලූපදෙසෙති** කුසලානං උපදෙසෙ. පච්චෙකබුද්ධානං ඔවාදෙති අත්ථෝ. **ඨිතියා දළභාය චාති** දළභාය ඨිතියා ච පිරෙත අබ්බොච්ඡින්නනිරන්තරවිරියෙන චාති අත්ථෝ. **අවත්ථිතත්තාභය භීරුතාය චාති** අභයභීරුතාය අවත්ථිතත්තා ච. තථා හයනන්ති චිත්තුත්‍රාසමත්තං පරිත්තභයං. **භීරුතායාති** සරීරකම්පතාපපත්තං මහාභයං. ඉදං උභයම්පි මහාසත්තස්ස යක්ඛිණියෝ නාමෙතා මන්‍රුස්ස ඛාදිකාති භෙරවාරම්මණං දිස්වාපි නාභොසි. තෙනාහ අවත්ථිතත්තා භයභීරුතාය චාති. භයභීරුතාය අභාවෙනෙව භෙරවාරම්මණං දිස්වාපි අනිවත්තනාභාවෙනාති අත්ථෝ. **න රක්ඛසීනං වසමාගමිම්හාති** යක්ඛකන්නානං රක්ඛසීනං වසං න අගමිම්හා, යස්මා අම්හාකං කුසලූපදෙසෙ ඨිති ච දළභා අහොසි. භයභීරුතාභාවෙන ච අනිවත්තනසභාවා අහුම්හා, තස්මා රක්ඛසීනං වසං න අගමිම්හාති වුත්තං හොති. **ස සොත්ථිභාවෝ මහතා හඒන මෙති** සෝ මෙ අයං අජ්ජ මහතා හඒන රක්ඛසීනං සන්තිකා පත්තබ්බත්ත දුක්ඛදෙමනස්සෙන සොත්ථිභාවෝ ඛෙමභාවෝ පීතිසොමනස්සභාවෝ යෙව ජාතොති.

එවං මහාසත්තෝ ඉමාය ගාථාය ඛම්මං දෙසෙත්වා ඛමෙමන රජ්ජං කාරෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථා ඉමං ඛම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. අහං තෙන සමයෙන තක්කසිලං ගන්ත්වා රජ්ජපත්තකුමාරෝ අහොසිනන්ති.

පඤ්චගරුජාතකං.[1]

1, සී‍. පඤ්චගිරිඡාතකං.

1. 14. 3.

ඛෙමං යහිනන්ති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ හි භික්ඛු සද්ධාපබ්බජිතෙ කුලපුත්තෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා පච්චන්තං ගන්ත්වා එකං ගාමකං උපනිස්සාය ආරඤ්ඤෙ සෙනාසනෙ වසිතුං උපගඤ්ඡි. තස්ස පඨමමාසෙයෙව පිණ්ඩාය පවිට්ඨස්ස පණ්ණසාලා ඣායිත්ථ. සෝ වස්සූපගතාහාවෙන කිලමන්තො උපට්ඨාකානං ආචික්ඛි. තෙ හොථ භන්තෙ! පණ්ණසාලං කරිස්සාම කස්සාම තාව වපාම තාවාති ආදීනි වදන්තා තෙමාසුං වීතිනාමෙසුං. සෝ සෙනාසනසපරිග්ගහාභාවෙන කම්මට්ඨානං මත්ථකං පාපෙතුං නාසක්ඛි. සෝ නිමිත්තමත්තම්පි අනුපපරික්ඛිත්වා වුට්ඨවස්සො ජේතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. සත්ථා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කිච්ඡානුඛො තෙ භික්ඛු! කම්මට්ඨානං සප්පායං ජානන්ති පුච්ඡි. සෝ ආදිතො පට්ඨාය අසප්පායභාවං කථෙසි. සත්ථා පුබ්බෙ ඛො භික්ඛු! තිරච්ඡානාපි අත්තනො සප්පායාසප්පායං ඤත්වා සප්පායකාලෙ වසිත්වා අසප්පායකාලෙ වස නට්ඨානං පහාය අඤ්ඤත්ථ අගමංසු තිං කස්මා අත්තනො සප්පායාසප්පායං න අඤ්ඤාසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සකුණයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වියඤ්ඤතං පත්වා සොභග්ගපත්තො සකුණරාජා හුත්වා එකසම්මිං අරඤ්ඤායතනෙ ජාතසරතීරෙ සාඛාවිටපසම්පන්නං බහලපත්තපලාසං මහාරුක්ඛං උපනිස්සාය සපරිවාරො වාසං කප්පෙසි, බහූ සකුණා තස්ස රුක්ඛස්ස උදකමත්තෙ පථවිසාඛාසු වසන්තා සරීරවළඤ්ජං උදකෙ පාතෙන්ති. තස්මිඤ්ච ජාතසරෙ වණිඛා නාගරාජා වසති. තස්ස එතදහොසි ඉමෙ සකුණා මය්හං නිවාසෙ ජාතසරෙ සරීරවළඤ්ජං පාතෙන්ති, ඝාතෙමි නං උදකතො අග්ගිං උට්ඨාපෙත්වා රුක්ඛං ඣාපෙත්වා එතෙ පලාපෙය්‍යන්ති. සෝ කුද්ධමානසො රත්තිභාගෙ සබ්බෙසං සකුණානං සන්නිපතිත්වා රුක්ඛසාඛාසු නිපන්නකාලෙ පඨමං තාව උද්ධනාරොපිතං විය උදකං පක්කථෙපෙත්වා දුතියවාරෙ ධූමං උට්ඨාපෙත්වා තතියවාරෙ තාලක්ඛන්ධපමාණං ජාලං උට්ඨාපෙසි. බොධිසත්තො උදකතො ජාලං උට්ඨහමානං දිස්වා හො සකුණා! අග්ගිනා ආදිත්තං නාම උදකෙන නිබ්බාපෙන්ති ඉදානි පන උදකමෙව ආදිත්තං න සක්කා අමෙහි ඉධ වසිතුං අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡාමාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

ඛෙමං යහිං තත්ථ අරී උදීරිතො
උදකස්ස මඤ්ඤෙ ජලතෙ සතාසනො
න අජ්ජ වාසෝ මහියා මහීරුහෙ
දිසා භජෙහා සරණං ජවෙන හයනන්ති.

තත්ථ යෙමං යඤ්ඤං නප්පටිපජ්ජන්තීති යස්මිං උදකපිට්ඨෙ යෙමෙ භාවා නිබ්භයභාවා තස්මිං සන්තු පවත්තිකා සපත්තා[1] උඤ්ඤිතා. **උදකස්සාති** ජලස්ස[2] **සකාසනොති** අගි. සො හි සකං අසනාති තස්මා සකාසනොති වුච්චති. **න අජ්ජ වාසොති** අජ්ජ තො වාසො නත්ථි. **මඤ්ඤා මගිරුහෙති** මගිරුහො වුච්චති රුක්ඛො තස්මිං ඉමිස්සා මගියා ජාතෙ රුක්ඛෙති අත්ථො. **දිසාහජ්ජවහාති** දිසා හජථ ගච්ඡථ. **සරණජ්ජනාභයන්ති** අජ්ජමහාකං සරණතොව භයං ජාතං. පවිසරණට්ඨානතො භයං උපපන්නන්ති අත්ථො.

එවං වත්වා බොධිසත්තො අත්තනො වචනකරෙ සකුණෙ ආදාය උපපතිත්වා අසඤ්ඤත්ථ ගතො. බොධිසත්තස්ස පන වචනං අගහෙත්වා ඒතසකුණා ජීවිතක්ඛයං පත්තා. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. තදා බොධිසත්තස්ස වචනකරා සකුණා බුද්ධපරිසා. සකුණරාජා පන අහමෙවාති.

සකාසනජාතකං.

---

1. 14. 4.

යෙ සඤ්ඤිනොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සඞ්ඝස්ස නගරවාරෙ අත්තනා සඞ්ඛිත්තෙන පුච්ඡිතපඤ්හස්ස ධම්මසෙනාපතිනො විත්ථාරවිභාගකරණං ආරබ්භ කථෙසි. තන්නිදානඤ්හි :-

අතීතෙ කිර බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරූපසමාපත්තිං නිබ්බත්තෙත්වා කාලං කරොන්තො අන්තොවාසිකෙහි පුච්ඡිතො නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති ආහ. -පෙ- තාපසා ජෙට්ඨන්තෙවාසිකස්ස කථං න ගණ්හිංසු. බොධිසත්තො ආහස්සරතො ආගන්ත්වා ආකාසෙ ඨත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

යෙ සඤ්ඤිනො තෙපි දුග්ගතා
යෙපි අසඤ්ඤිනො තෙපි දුග්ගතා,
එතං උභයං විවජ්ජිය
තං සමාපත්තිසුඛං අනඞ්ගණන්ති.

තත්ථ-යෙ සඤ්ඤිනොති ඨපෙත්වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ලාභිනො අවසෙසෙ සවිතක්කසවිචාරෙ දස්සෙති. **තෙපි දුග්ගතාති** තස්සා සමාපත්තියා අලාභතො තෙපි දුග්ගතා නාම. **යෙපි අසඤ්ඤිනොති** අසඤ්ඤභවෙ නිබ්බත්තෙත්ත අවිතක්කවිචාරෙත්ත දස්සෙති. **තෙපි දුග්ගතාතාති** තෙපි ඉමිස්සාඅෙව සමාපත්තියා අලාභතො දුග්ගතා යෙව නාම. **එතං උභයං විවජ්ජයාති** එතං උභයම්පි සඤ්ඤිභාවඤ්ච අසඤ්ඤිභාවඤ්ච විවජ්ජිය පජහිත්වා අනොවාසිකං ඔවදි. **තං සමාපත්තිසුඛං අනඞ්ගණන්ති** තං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන

---

1. සී. ස්‍යා. සමාපජ්ජන්තා. 2. ස්‍යා. දකස්සාති උදකස්ස.

සමාපත්තිලාභිනෝ සන්තුට්ඨස්ස සුඛං සම්බං ගතං කිංසුඛං අනඛභණං නිද්දුඃඛං බලවවිත්තෙකග්ගතාසහාවෙකපි තං අනඛභණං නාම ජාතං.

එවං බෝධිසත්තෝ ධම්මං දෙසෙත්වා අත්තෝවාසිකස්ස ගුණං කථෙත්වා බ්‍රහ්මලෝකමේව අගමාසි. තදා සෙසතාපසා ජෙට්ඨන්තෙවාසිකස්ස සඳ්දහිංසු. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි තදා ජෙට්ඨන්තෙවාසිකෝ සාරිපුත්තෝ අහොසි මහාබ්‍රහ්මා පන අහමෙවාති.

කිංඡන්දජාතකං.

---

1. 14. 5.

වඤ්ඣෝ සන්ති ඉදම්පි සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සඞ්ඝසන්තාගර වාරෙ ථෙරසෙව පඤ්හව්‍යාකරණං ආරබ්භ කථෙසි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බෝධි සත්තෝ අරඤ්ඤායතනෙ කාලං කරොන්තෝ අන්තෙවාසිකෙහි පුච්ඡිතෝ වඤ්ඣෝ සුරියාභත්ථි වත්වා ආහස්සරෙසු නිබ්බත්තෙත්වා, තාපසා ජෙට්ඨන්තෙවාසිකස්ස න සද්දහිංසු බෝධිසත්තෝ ආගන්ත්වා ආකාසෙ ඨිතෝ ඉමං ගාථමාහ :-

වඤ්ඣෝ සුරියාභඤ්ඣ යොධ පඤ්ඤාය භාධති,
අවිතක්කෙන කිංතෙන හොති ආහස්සරූපගොති.

තත්ථ-වඤ්ඣෝති ඔදාතකසිණං දස්සෙති. **සුරියාභන්ති** පීත කසිණං. **යොධ පඤ්ඤාය භාධතීති** යෝ පුග්ගලෝ ඉධ සත්තලොකෙ ඉදං කසිණවට්ටං පඤ්ඤාය භාවෙති ආරම්මණං කත්වා අනුපවිසති තත්ථ ච පතිට්ඨහති. අථවා වඤ්ඣං **සුරියාභඤ්ඣ යොධ පඤ්ඤාය භාවතීති** යත්තකං ඨානං වඤ්ඣභඤ්ඣ සුරියාභඤ්ඣ පත්ථටං තත්තකෙ ඨානෙ පටිභාගං කසිණං වඩ්ඪෙත්වා තං ආරම්මණං කත්වා කිංනං නිබ්බත්තෙත්වා උභයමෙපතං ආභං පඤ්ඤාය භාවෙති නාම, තස්මා අයමෙපත්ථ අත්ථොයෙව. **අවිතක්කෙන කිංතෙන හොති ආහස්ස රූපගොති** සෝ පුග්ගලෝ තථා කත්වා පවිලද්ධන දුතියෙන කිංතෙන ආභස්සරබ්‍රහ්මලොකූපගොව හොතීති.

එවං බෝධිසත්තෝ තාපසෙ බොධෙත්වා ජෙට්ඨන්තෙවාසිකස්ස ගුණං කථෙත්වා බ්‍රහ්මලොකමේව ගතෝ. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ජෙට්ඨන්තෙවාසිකෝ සාරි පුත්තෝ. මහාබ්‍රහ්මා පන අහමෙවාති.

වඤ්ඣජාතකං.

---

1. 14. 6.

ඡං ලදඛං නෙන තුය්හඛ්බනති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෙ ථුල්ලනන්දං භික්ඛුණිං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං හි අඤ්ඤතරෝ උපාසකෝ භික්ඛුණීඋපස්සයං ලසුණෙන පවාරෙත්වා ඛෙත්තපාලං ආණාපෙසි, සබ්බෙ භික්ඛුණියෝ ආගච්ඡන්තු එකෙකාය භික්ඛුණියා වෙ තයෝ භාණ්ඩිකා දෙථාති. තතොපට්ඨාය භික්ඛුණියෝ තස්ස ගෙහම්පි ඛෙත්තම්පි ලසුණත්ථාය ගච්ඡන්ති. අථෙකස්මිං උස්සව දිවසෙ තස්ස ගෙහෙ ලසුණං පරික්ඛයං අගමාසි. ථුල්ලනන්දා භික්ඛුණී සපරිවාරා ගෙහං ගන්ත්වා ලසුණෙ නාවුසො! අත්ථීති වත්වා නත්ථය්යෙ! යථාභතං ලසුණං පරික්ඛීණං ඛෙත්තං ගච්ඡථාති වුත්තා ඛෙත්තං ගන්ත්වා න මත්තං ජානිත්වා ලසුණං ආහරාපෙසි. ඛෙත්තපාලෝ උජ්ඣායි, කථං හි නාම භික්ඛුණියෝ න මත්තං ජානිත්වා ලසුණං හරාපෙස්සන්තීති. තස්ස සුත්වා යා තා භික්ඛුණියෝ අපිච්ඡා තාපි තාසං සුත්වා භික්ඛූපි උජ්ඣායිංසු. උජ්ඣායිත්වා ච පන භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. භගවා ථුල්ලනන්දං භික්ඛුණිං ගරහිත්වා භික්ඛවෙ! මහිච්ඡා පුග්ගලෝ නාම විජාතමාතුයාපි අපිථෙය්‍යා හොති අමනාපෝ අප්පසන්නෙන පසාදෙතුං පසන්නාකාරං වා භියොසොමත්තාය පසාදං ජනෙතුං අනුප්පන්නං ලාභං උප්පාදෙතුං උප්පන්නං වා පන චිරං කාතුං න සක්කොති, අප්පිච්ඡෝ පන පුග්ගලෝ අප්පසන්නෙන පසාදෙතුං පසන්නාකාරං භියොසොමත්තාය පසාදං ජනෙතුං අනුප්පන්නං ලාභං උප්පාදෙතුං උප්පන්නං වා පන චිරං කාතුං සක්කොතීති ආදිනා නයෙන භික්ඛූනං තදානුච්ඡවිකං ධම්මං කථෙත්වා න භික්ඛවෙ! ථුල්ලනන්දා ඉදානෙව මහිච්ඡා පුබ්බෙපි මහිච්ඡායෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තා අඤ්ඤතරස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්ථ. තස්ස වයප්පත්තස්ස සමජාතිකකුලා පජාපතිං ආහරිංසු. තස්සා නාඤ්ඤා නන්දවතී නාම ධීතරි අහොසි. තාය පරකුලෙ අගතාය ඒව බොධිසත්තා කාලං කත්වා සුවණ්ණහංසයොනියං නිබ්බත්තිත්ථ. ජාතිස්සරඤාණඤ්චස්ස උපපජ්ජි. සො වයප්පත්තො ත්‍රුත්වා සුවණ්ණ පත්තසඤ්ඡන්නං සොභග්ගප්පත්තං මහන්තං අත්තභාවං දිස්වා කුතොත්‍රුබ්බා වවත්ථා අහං ඉධූපපන්නොති ආවජ්ජෙන්තො මනුස්සලොක තොති ඤත්වා පුන කථන්නුඛො බ්‍රාහ්මණී ච ධීතරෝ ච ජීවන්තීති උපධාරෙන්තො පරෙසං භතිං කත්වා කිවෙත්ථ ජීවන්තීති ඤත්වා විනෙත්වා මය්හං සරීරෙ සොවණ්ණමය්හානි පත්තානි කොට්ටෙත්වා ඨපෙත්වා නක්ඛමිත්වා[1] ඉතො එකෙකං පත්තං දස්සාමීති තෙන මෙ පජාපතී ච ධීතරෝ ච සුඛං ජීවිස්සන්තීති. සො තාසං ගන්ත්වා පිටඨිවංසෙ කොටිං නිලීයි. බ්‍රාහ්මණී ච ධීතරෝ ච බොධිසත්තං දිස්වා කුතො ආගතොසි

1. සී. ඉං. කොට්ටෙත්වා ඨපෙත්වා සඛාවාති.

සාමිනි පුච්ඡිංසු. අහං තුම්හාකං පිතා, කාලං කත්වා සුවණ්ණහංස යොනියං නිබ්බත්තිං තුම්හෙ දට්ඨුං ආගතො ඉතො පට්ඨාය තුම්හාකං පරෙසං භයිං කත්වා දුක්ඛජීවිකාය ජීවනකිච්චං නත්ථි අහං වෝ එකෙකං පත්තං දස්සාමි, තං විකකිණිත්වා සුඛෙන ජීවථාති එකං පත්තං දත්වා අගමාසි. සෝ එතෙනෙව නියාමෙන අනන්තරනන්තරා ආගන්ත්වා එකෙකං පත්තං දෙති. බ්‍රාහ්මණියෝ අඩ්ඩා සුඛිතා අහෙසුං අථෙකදිවසං සා බ්‍රාහ්මණී ධීතරෝ ආමන්තෙසි, අම්මා! තිරච්ඡානානං නාම විඤ්ඤාණං දුජ්ජානං, කදාචි වෝ පිතා ඉධ නාගච්ඡෙය්‍ය ඉදානිස්ස ආගතකාලෙ සබ්බානි පත්තානි ලුඤ්චිත්වා ගණ්හාමාති. තා එවං තෙ පිතා කිලමිස්සතීති න සම්පටිච්ඡිංසු. බ්‍රාහ්මණී පන මඤ්ඡිත්තාය පුනෙකදිවසං සුවණ්ණරාජහංසස්ස ආගත කාලෙ එහි තාව සාමිනි වත්වා තං අන්තනො සන්තිකං උපගතං උභොහි හත්ථෙහි ගහෙත්වා සබ්බපත්තානි ලුඤ්චි. තානි පන බොධි සත්තස්ස රූපං විනා බලකායෙන ගහිතත්තා සබ්බානි බහපත්තා සදිසානි අහෙසුං. මඤ්ඩිත්තෙතා පකෙකා පඤ්ඤාරෙත්වා ගන්තුං නාසක්ඛි. අථ නං සා මහාවාටියං පක්ඛිපිත්වා පොසෙසි. තස්ස පුන උට්ඨහන්තාති පත්තානි සෙතානි සම්පජ්ජිංසු. සෝ සඤ්ජාතපෙකඛා උපනිච්ච අත්තනො වසනට්ඨානමෙව ගන්ත්වා න පුන අගමාසීති.

සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා න නීකඛවෙ! ථුල්ලනන්දෙ ඉදානෙව මඤ්ඡිත්තා, පුබ්බෙපි මඤ්ඡිත්තාෙයව, මඤ්ඡිත්තාය ච පන සුවණ්ණමයා පරිහීනා, ඉදානි පන අත්තනො මඤ්ඡිත්තාය එව ලඤ්ඡණමයාපි පරිහායිස්සන්ති, තස්මා ඉතො පට්ඨාය ලඤ්ඡණං ඛාදිතුං න ලභිස්සති යථාව ථුල්ලනන්දෙ එවං තං නිස්සාය සෙසභික්ඛුණියොපි, තස්මා බහුං ලභිත්වාපි පමාණමෙව ජානිතබ්බං අප්පං ලභිත්වා පන යථාලද්ධෙ නෙව සන්තොසො කාතබ්බා උත්තරිං න පත්ථෙතබ්බන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ;-

යං ලද්ධං තෙන තුට්ඨබ්බං අතිලොභො හි පාපකො.
හංසරාජං ගහෙත්වාන සුවණ්ණා පරිහායථාති.

තත්ථ-තුට්ඨබ්බන්ති තුස්සිතබ්බං. ඉදමපන වත්වා සත්ථා අනෙක පරියායෙන ගරහිත්වා **යා පන භික්ඛුණී ලඤ්ඡණං ඛාදෙය්‍ය පාචිත්තියන්ති**[a] සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණී අයං ථුල්ලනන්දා අහොසි. තිස්සො ධීතරෝ ඉදානි තිස්සොයෙව භගිණියො. සුවණ්ණරාජහංසො පන අහමෙවාති.

සුවණ්ණහංසජාතකං.

---

a. භික්ඛුණීපාතිමොක්ඛ.

1. 14. 7.

යතෙපඤ්ඤා ලහතෙ ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කාණමාතුසිකඛාපදං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං හි කාණමාතා නාම ධීතුවසෙන පාකටනාමා උපාසිකා අහොසි සොතාපන්නා අරියසාවිකා. සා ධීතරං කාණං අඤ්ඤතරස්මිං ගාමකෙ ඝරාවාසකුලස්ස පුත්තස්ස අදාසි. කාණා තෙනෙවිදෙව කරණීයෙන මාතු ඝරං අගමාසි.

අථස්සා සාමිකො කතිපාහවච්චෙන දූතං පාහෙසි ආගච්ඡතු කාණා ඉච්ඡාමි කාණාය ආගමණන්ති. කාණා දූතස්ස වචනං සුත්වා අම්ම! ගමිස්සාමීති මාතරං ආපුච්ඡි. කාණමාතා එත්තකං කාලං වසිත්වා කථං තුච්ඡහත්ථාව ගමිස්සසීති පුථං පච්. තස්මිං ඛණෙ එකො පිණ්ඩචාරිකො භික්ඛු තස්සා නිවෙසනං අගමාසි. උපාසිකා තං නිසීදාපෙත්වා පත්තපූරං පූවං දාපෙසි. සො නික්ඛමිත්වා අඤ්ඤස්ස ආචික්ඛි. තස්සාපි තථෙව දාපෙසි. සොපි නික්ඛමිත්වා අඤ්ඤස්ස ආචික්ඛි තස්සාපි තථෙවාති එවං වතූහාං ජනානං දාපෙසි. යථාපරිච්ඡෙදං පූවං පරික්ඛයං අගමාසි. කාණාය ගමණං නාසම්පජ්ජි. අථස්සා සාමිකො දුතියම්පි තතියම්පි දූතං පාහෙසි. තතියම්පාහං නොතා විසෙව කාණා නාගච්ඡිස්සති අහං අඤ්ඤං පජාපතිං ආනෙස්සාමීති පාහෙසි. තස්සොපි වාරෙ තෙනෙව උපායෙන ගමණං න සම්පජ්ජි. කාණාය සාමිකො අඤ්ඤං පජාපතිං ආනෙසි. කාණා තං පවත්තිං සුත්වා රොදමානා අට්ඨාසි.

සත්ථා තං කාරණං ඤත්වා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කාණමාතුයා නිවෙසනං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා කාණමාතරං පුච්ඡි කිස්සායං කාණා[1] රොදතීති. ඉමිනා නාම කාරණෙන නාති ච සුත්වා කාණමාතරං[2] සම්සෝසෙත්වා ධම්මකථං කථෙත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං අගමාසි. අථ තෙසං වතූහාං භික්ඛූනං තයො වාරෙ ඡට්ඨපරිච්ඡත්තං පූවං ගහෙත්වා කාණාය ගමණස්ස උපච්ඡින්නභාවෙව භික්ඛූනඤ්ච පාකටො ජාතො. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං, ආවුසො! වතූහි නාම භික්ඛූහි තයො වාරෙ කාණමාතුයා පත්තපූවං ඛාදිත්වා කාණාය ගමණන්තරායං කත්වා සාමිකෙන පරිවත්තනං ධීතරං නීහරාය මහාඋපාසිකාය දෙමාති තස්සා උපාදින්නනති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව තෙ චත්තාරො භික්ඛූ කාණමාතුයා සන්තකං ඛාදිත්වා තස්සා දෙමාති තස්සා උපාදෙසුං, පුබ්බෙපි උපාදෙසුං යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පාසාණකොට්ටකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පරියොදාතසිප්පො අහොසි. කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං නිගමෙ එකො මහාවිභවො

1. ම්. කිස්ස කාණාය. 2. ම්. ඡා. කාණමාතරං.

සෙට්ඨී අහොසි. තස්ස නිධානගතාගෙව වත්තාලිසහිරඤ්ඤකොටියො අහෙසුං. අථස්ස භරියා කාලං කත්වා ධනසිනෙහෙන ගන්ත්වා ධන පිටසීසං මූසිකා හුත්වා නිබ්බත්ති. එවං අනුක්කමෙන සබ්බම්පි තං කුලං අබ්භත්ථං අගමාසි. වංසො උපච්ඡිජ්ජි. සො ගාමම්පි ඡඩ්ඩිතො අපණ්ණත්තිකභාවං අගමාසි. තදා බොධිසත්තා තස්මිං පුරාණඝරමට්ඨානෙ පාසාණෙ උපපාටෙත්වා කොටෙති. අථ සා මූසිකා ඔවරාය වරමානා බොධිසත්තං පුනපපුනං පස්සන්තී උපන්න සිනෙහා හුත්වා විනෙතසි මය්හං ධනං බහූ නික්කාරණෙන නාසෙති, ඉම්නා සද්ධිං එකතො හුත්වා ඉමං ධනං ඛාදිස්සාමීති එකදිවසං එකං කහාපණං මුඛෙන ඩසිත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං අගමාසි. සො තං දිස්වා පියමාචාය සම්ලපන්තො කින්නුඛො අම්ම! කහාපණං ගහෙත්වා ආගතාසීති ආහ. තාත! ඉමං ගහෙත්වා අත්තනාපි පරිභුඤ්ජ මයහම්පි මංසං ආහරාති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා කහාපණං ආදාය ඝරං ගන්ත්වා එකෙන මාසකෙන මංසං කිණිත්වා ආහරිත්වා තස්සා අදාසි. සා තං ගහෙත්වා අත්තනො නිවාසට්ඨානං ගන්ත්වා යථාරුචියා ඛාදි. තතො පට්ඨාය ඉමිනාව නියාමෙන දිවසෙ දිවසෙ බොධිසත්තස්ස කහාපණං දෙති. සොපිස්සා මංසං ආහරති. අථෙකදිවසං තං මූසිකං බිළාරෙ අග්ගහෙසි. අථ නං සා එවමාහ සාමි! මා මං මාරෙහීති. කිංකාරණා? අහං හි ඤාතො මංසං ඛාදිතු කාමො න සක්කා මයා න මාරෙතුන්ති. කිමපන එකදිවසං එකමෙව මංසං ඛාදිතුකාමොසි? උදාහු නිච්චකාලන්ති? ලභමානො නිච්චම්පි ඛාදිතුකාමොම්හීති. යදි එවං අහං තෙ නිච්චකාලං මංසං දස්සාමි විස්සාසෙහි මන්ති. අථ නං බිළාරෙ තෙන හි අපපමත්තා හොහීති විස්සාසෙසි. තතො පට්ඨාය සා අත්තනො ආහතමංසං වෙ කොට්ඨාසෙ කත්වා එකං බිළාරස්ස දෙති. එකං සයං ඛාදති. අථ නං එකදිවසං අඤ්ඤදපි බිළාරෙ අග්ගහෙසි. තම්පි තථෙව සඤ්ඤාපෙත්වා අත්තානං විස්සජ්ජාපෙසි. තතො පට්ඨාය තයො කොට්ඨාසෙ කත්වා ඛාදන්ති. පුන අඤ්ඤදු අග්ගහෙසි තම්පි තථෙව සඤ්ඤාපෙත්වා අත්තානං මොචාපෙසි. තතො පට්ඨාය චත්තාරෙ කොට්ඨාසෙ කත්වා ඛාදන්ති පුන අඤ්ඤදු අග්ගහෙසි. තම්පි තථෙව සඤ්ඤාපෙත්වා අත්තානං මොචාපෙසි. තතො පට්ඨාය පඤ්ච කොට්ඨාසෙ කත්වා ඛාදන්ති, සා පඤ්චමං කොට්ඨාසං ඛාදමානා අපපාහාරතාය කිලන්තා කිසා අහොසි අපපමංසලොහිතා. බොධිසත්තො තං දිස්වා අම්ම! කස්මා ඕලාකාසීති වත්වා ඉම්නා නාම කාරණෙනාති වුත්තෙ තත්තං එත්තකං කාලං කස්මා මයහං නාවික්ඛි? අහමෙත්ථ කත්තබ්බං ජානිස්සාමීති තං සමස්සාසෙත්වා සුද්ධඵලිකපාසාණෙන ගුහං කත්වා ආහරිත්වා අම්ම! ත්වං ඉමං ගුහං පවිසිත්වා නිපජ්ජිත්වා ආගතාගතානං එරුහාකිවාචාකි සන්තජ්ජෙය්‍යාසීති ආහ. සා ගුහං පවිසිත්වා නිපජ්ජි. අථෙකො බිළාරෙ ආගන්ත්වා දෙහි මෙ මංසන්ති ආහ. අථ නං මූසිකා අරෙ දුට්ඨබිළාර! කිං තෙ අහං මංසහාරිකා? අත්තනො පුත්තානං මංසං

ඛාදති තජ්ජේසි. බිළාරෝ එළිකගුහායං නිපන්නභාවං අජානන්තා කොධවසෙන මූසිකං ගණ්හිස්සාමිති සඤ්ඤං පක්ඛන්දිත්වා හදයෙන එළිකගුහාභං පහරි. තාවදෙවස්ස හදයං භිජ්ජි. අකඩිනි නික්කමණකාරපත්තානි ජාතානි. සෝ තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්වා එකමන්තං පරිච්ඡින්නභාවෙන පඤ්ඤායති. එතෙනුපායෙන අපරෝපි තස්සා රෙපි ජනා ජීවිතක්ඛයං පාපුණිංසු. තතෝ පට්ඨාය මූසිකා නිබ්භයා හුත්වා බොධිසත්තස්ස දෙවසිකං වෙ තයෝ කහාපණෙ දෙති. එවං අත්තකමෙන සබ්බම්පි ධනං බොධිසත්තසෙව අදාසි. තෙ උභොපි යාවජීවං මෙත්තිං අභින්දිත්වා යථාකම්මං ගතා.

සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධෝ හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

යත්ථෙකෝ ලභතෙ බබ්බු දුතියෝ තත්ථ ජායති,
තතියෝ ච චතුත්ථෝ ච ඉදමන්තෙ බබ්බුකා බිළනති.

තත්ථ-සත්ථෝති යසම්ං ඨානෙ. බබ්බූති බිළාරෝ. **දුතියෝ තත්ථ ජායතීති** යත්ථ එකෝ මූසිකං වා මංසං වා ලභති දුතියොපි තත්ථ බිළාරෝ ජායති උපපජ්ජති. තථා **තතියෝ ච චතුත්ථෝ** ච, එවං තෙ තදා චත්තාරෝ බිළාරා අහෙසුං. හුත්වා ච පන දිවසෙ දිවසෙ මංසං ඛාදන්තා **තෙ බබ්බුකා ඉදං** එළිකමයං **බිලං** උදරෙන පහරිත්වා සබ්බෙපි ජීවිතක්ඛයං පත්තාති.

එවං **සත්ථා** ධම්මං දෙසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා චත්තාරෝ බිළාරා චත්තාරෝ භික්ඛූ අහෙසුං. මූසිකා කාණමාතා, **පාසාණකොටකමණ්ඩිකාරෝ** පන අහමෙවාති.

බබ්බුජාතකං.

---

1. 14. 8.

කිං නෙ ජටාහි දුම්මෙධාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං කුහකං ආරබ්ධ කථෙසි. පවත්තිපරිපාටියා හෙට්ඨා කථිතසදිසමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තා ගොධයොනියං පටිසන්ධිං ගණ්හි. තදා එකෝ පඤ්චාභිඤ්ඤෝ ඉද්ධිමතපෝ තාපසෝ එකං පච්චන්තගාමං නිස්සාය අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණසාලාය වසති. ගාමවාසිනෝ තාපසං සක්කච්චං උපට්ඨහන්ති. බොධිසත්තා තස්ස වඩ්ඪමාණකොටියං එකස්මිං වම්මිකෙ වසති. වසනත්තා ච පන දිවසෙ දිවසෙ වෙ තයෝ වාරෙ තාපසං උපසඞ්කමිත්වා ධම්මූපසංහිතං අත්ථූපසංහිතඤ්ච වචනං සුත්වා තාපසං වන්දිත්වා වසනට්ඨානමෙව ගච්ඡති. අපරභාගෙ තාපසෝ ගාමවාසිනෝ ආපුච්ඡිත්වා පක්කාමි. පක්කන්තෙ ච පන තස්මිං සීලවන්තසම්පන්නා තාපසෙ අඤ්ඤෝ කූටතාපසෝ ආගන්ත්වා තස්මිං අස්සමපදෙ වාසං කප්පෙසි. බොධිසත්තා අයම්පි සීලවාති සල්ලක්ඛෙත්වා පුරිමනයෙ නෙව තස්ස සන්තිකං අගමාසි.

අථෙකදිවසං නිදාඝසමයෙ අකාලමෙඝෙ වට්ටෙව වස්සිතෙ මක්ඛිකා නික්ඛමිංසු. තාසං ඛාදනත්ථං ගොධා ආහිණ්ඩිංසු. ගාමවාසිනො නික්ඛමිත්වා බහූ ගොධා[1] ගහෙත්වා සිතිද්ධං සමහාරයුත්තං අම්බිලා තම්බිලං ගොධ මංසං සම්පාදෙත්වා තාපසස්ස අදංසු. තාපසො ගොධ මංසං ඛාදිත්වා රසතණ්හාය බද්ධො ඉදං මංසං අතිමධුරං කිස්ස මංසං තාමෙතන්හි පුච්ඡිත්වා ගොධ මංසන්ති සුත්වා මම ඝාතිකං මහාගොධො ආගච්ඡති තං මාරෙත්වා මංසං ඛාදිස්සාමීති චින්තෙත්වා පවනභාජනඤ්ච සප්පිලොණාදීනි ච ආහරාපෙත්වා එකමන්තෙ ඨපෙත්වා මුඛඝරං ආදාය කාසාවෙන පටිච්ඡාදෙත්වා පණ්ණසාලාවාරෙ බොධිසත්තස්ස ආගමණං ඔලොකයමානො උපඝනූපඝනෙනා විය හුත්වා නිසිදි. බොධිසත්තොපි සාගණභයමයෙ තාපසස්ස ඝාතිකං ගවජ්ඣිස්සාමීති නික්ඛමිත්වා උපසංකමන්තොව තස්ස ඉද්ධිවිකාරං දිස්වා චින්තෙසි, තාසං තාපසො අඤ්ඤස්මිං දිවසෙපි නිසීදනාකාරෙන නිසිහොසා, අජ්ජස්ස මං ඔලොකෙන්තොපි දුට්ඨචිත්තො හුත්වා ඔලොකෙති, පරිගණ්හිස්සාම්නන්හි. සො තාපසස්ස භෙට්ඨාවාතෙ ඨත්වා ගොධමංසගන්ධං ඝායිත්වා ඉමිනා කූටතාපසෙන අජ්ජ ගොධමංසං ඛාදිතං භවිස්සති තෙනෙස රසතණ්හාය බද්ධො, අජ්ජ මං අත්තනො ඝාතිකං උපසඞ්කමන්තං මුඛඝරෙන පහරිත්වා මංසං පචිත්වා ඛාදිතුකාමො භවිස්සතීති තස්ස ඝාතිකං අනුපගන්ත්වාව පටික්කමිත්වා විචරති. තාපසොපි බොධිසත්තස්ස අනාගමණභාවං ඤත්වා ඉමිනා අයං මං මාරෙතුකාමොති ඤත්වා භවිස්සති තෙන කාරණෙන නාගච්ඡති අනාගච්ඡන්තස්සාපිස්ස කුතො මූලන්හි මුඛඝරං නීහරිත්වා බිභි. සො තස්ස අඤ්ඤතඞ්ගුට්ඨමෙව ආසාදෙසි. බොධිසත්තොපි වෙගෙන වෙගෙන වම්මිකං පවිසිත්වා අඤ්ඤදත්ථු හිදෙන සීසං උක්කුපිත්වා අට්ඨාසි! කූටජටිල! අහං තව ඝාතිකං උපසඞ්කමන්තොපි සීලවන්ති සඤ්ඤමුය උපසඞ්කමිං, ඉදානි පන තෙ මයා කූටභාවො ඤාතොති. තාදිසස්ස මහාචොරස්ස කිං ඉමිනා පබ්බජ්ජාලිඞ්ගෙනාති වත්වා තං ගරහන්තොත ඉමං ගාථමාහ:-

කින්නෙත ජටාභි දුම්මෙධ! කින්නෙත අජිනසාටියා,
අබ්භන්තරතෙත ගහණං බාහිරං පරිමජ්ජසි.

තත්ථ-**කින්නෙත ජටාභි දුම්මෙධාති** අමොඝ! දුම්මෙධ! නිපඤ්ඤ! එතා පබ්බජිතෙන ධාරෙතබ්බා ජටා, පබ්බජ්ජාගුණරහිතස්ස කින්නෙතා ජටාභි ජටාහීති අත්ථො. **කින්නෙත අජිනසාටියාති** අජිනසාටියා අනුවස්සිකස්ස සංවරස්ස අභාවකාලතො පට්ඨාය කින්නෙත අජිනසාටියා? **අබ්භන්තරතෙත ගහණන්ති** තව අබ්භන්තරං හදයං රාගදොස මොහගහණෙන ගහණං පටිච්ඡන්නං. **බාහිරං පරිමජ්ජසීති** සො ත්වං අබ්භන්තරෙ ගහණෙ නහානාදීහි වෙව ලිඛිගහණෙන ව බාහිරං පරිමජ්ජසි. තං පරිමජ්ජන්තො කඤ්ජිකපූරිතලාබු විය **විසපූරිත** වාපි විය ආසිවිසපූරිතවම්මිකො විය ගූථපූරිතවිත්තසතෙ විය ව

1. සී., මක්ඛිඝඛාදකෙ බහූ ගොඛෙ

බහිමඨොව හොසි. කිං තයා චොරෙන ඉධ වසනෙන? සීඝං ඉතො පලායසි නොචෙ පලායසි ගාමවාසිතං තෙ ආචික්ඛිත්වා නිග්ගහං කාරාපෙස්සාමීති.

එවං බොධිසත්තො කූටතාපසං තජ්ජෙත්වා වම්මිකමෙව පාවිසි. කූටතාපසොපි තතො පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කූටතාපසො අයං කුහකො අහොසි. පුරිමෝ සීලවන්තතාපසො සාරිපුත්තත්තා. ගොධපණ්ඩිතත්තා[1] පන අහමෙවාති.

ගොධජාතකං.

---

1. 14. 9.

අක්ඛීහි තෙතා පථවී නවත්ථෝති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්ධ කථෙසි. තදා කිර ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! සෙය්‍යථාපි නාම ජිවාලාතං උභතො පදිත්තං මජ්ඣෙ ගූථගතං තෙවාරඤ්ඤෙ කට්ඨත්ථං එරති න ගාමෙ කට්ඨත්ථං එරති එවමෙවං දෙවදත්තෙතා එවරූපෙ නිය්‍යානිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා උභතො භට්ඨෝ උභතො පරිබාහිරෝ ජාතො ගිහිපරිභොගා ච පරිහීනෝ සාමඤ්ඤත්ථඤ්ච න පරිපූරෙතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තෙතා ඉදානෙව උභතො පරිහට්ඨෝ හොති අතීතෙපි පරිහට්ඨෝ අහොසිඒවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තදා එකස්මිං ගාමකෙ බාළිසිකා වසන්ති. අථෙකො බාළිසිකො බළිසං ආදාය දහරෙන පුත්තෙන සද්ධිං ගසමිං සොබෙහ පතිතියාපි බාළිසිකා මච්ඡෙ ගණ්හන්ති තථා ගන්ත්වා බළිසං ඛිපි. බළිසෝ උදක පරිච්ඡින්නෙ එකස්මිං ඛාණුකෙ ලග්ගි. බාළිසිකො තං ආකඩ්ඪිතුං අසක්කොන්තො විනෙත්වා අයං බළිසො මහාමච්ඡෙ ලග්ගො භවිස්සති, පුත්තකං මාතුජනන්තිකං පෙසෙත්වා පරිවිස්සකෙහි සද්ධිං කලහං කාරාපෙමි, එවං ඉතො න කොවි කොට්ඨාසං පච්චාසිංසන්තීති. සො පුත්තං ආහ ගච්ඡ තාත! මහාමච්ඡං නො ලඛ්භාවං මාතු ආචික්ඛාහි පරිවිස්සකෙහි කිර සද්ධිං කලහං කරොහීති වදෙහීති. සොපුත්තං පෙසෙත්වා බළිසං ආකඩ්ඪිතුං අසක්කොන්තො රජ්ජුවෙජ්ඣන භයෙන උත්තරිසාටකං ථලෙ ඨපෙත්වා උදකං ඔතරිත්වා මච්ඡලොභෙන මච්ඡං උපධාරෙන්තො ඛාණුකෙහි පහරිත්වා වෙපි අක්ඛීනි ඛණ්ඩි. ථලෙ ඨපිතං සාටකම්පිස්ස චොරෙ හරි. සො වෙදනාමත්තෙතා හුත්වා භයෙන අක්ඛීනි උප්පීළයමානො ගඟෙත්වා උදකා උත්තරිත්වා කම්පමානො සාටකං පරියෙසති. සාපිස්ස හරියා කලහං කත්වා කස්සචි අපච්චාසිංසනභාවං කරිස්සාමීති එකස්මිංයෙව කණ්ණෙ තාලපණ්ණං

---

1. සී. ඉං. ගොධෙ.

පිලඤ්ඡිත්වා එකං අකඛිං උකඛලිමසියා අඤ්ඡාපේත්වා කුඤ්ඤරං අඞ්ක නාදය පවිසිත්වා සරං අගමාසි. අථ නං එකා සහායිකා එවමාහ එකසමීංයෙව තෙ කණ්ණෙ තාලපණ්ණං පිලඤ්ඡිතං එකං අකඛි අසදිසිතං පියපුත්තං මය කුඤ්ඤරං අඞ්කනාදය සරතො සරං ගච්ඡසි කිං උම්මත්තිකාසි ජාතාති? නාහං උම්මත්තිකා තිම්පන මං අකාර ණෙන අක්කොසසි පරිභාසසි ඉදානි තං ගාමභොජකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා අඩ්ඪ කහාපණෙ දණ්ඩාපෙස්සාමීති එවං කලහං කත්වා උභොපි ගාමභොජකස්ස සන්තිකං අගමිංසු. කලහෙ විසොධියමානෙ තස්සා යෙව මච්ඡතෙ දණ්ඩො පති. අථ නං බන්ධිත්වා දණ්ඩං දෙතීති පොථෙතුං ආරභිංසු. රුක්ඛදෙවතා ඉමෙ තස්සා ඉමං පවත්තිං අරඤ්ඤෙ එස්සා පතිතො තං ව්‍යසනං දිස්වා බන්ධන්තරෙ සීතා හො! පුරිස! තුය්හං උදකොපි කම්මනෙත්තා පදුට්ඨා ථලෙපි උහතො හට්ඨොසි ජාතොසි වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

අකඛි භින්නා පථවී තථෙවා සඞ්ගෙහෙ ච භණ්ඩනං
උභතො පදුට්ඨකම්මනෙත්තා උදකම්හි ථලම්හි චාති.

තත්ථ-**සඞ්ගෙහෙ ච භණ්ඩනන්ති** සඞ්ගා නාම සහායිකා තස්සා ගෙහෙ තව හරියාය භණ්ඩනං කතං භණ්ඩනං කත්වා බන්ධිත්වා පොථෙත්වා දණ්ඩං දාපිය්‍යති. **උභතො පදුට්ඨකම්මනෙත්තාති** එවං තව ච්‍යසනෙ ඣානෙපි කම්මන්තා පදුට්ඨා භින්නායෙව. **කතරෙසු ච්‍යසු? උදකෙ ච ථලෙ චාති** අකඛිභෙදෙන පථවීසෙන ච උදකෙ කම්මන්තා පදුට්ඨා, සඞ්ගෙහෙ භණ්ඩනෙන ථලෙ කම්මන්තා පදුට්ඨාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාළිසිකො දෙවදත්තො අහොසි. රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

උභතොභට්ඨජාතකං.

---

1. 14. 10.

නිච්චං උබ්බිග්ගහදයාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඛන්තිවාදිතාපසං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු වාදසන්ධිපාතෙ හදය සාලජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො කාකයොනියං නිබ්බත්ති. අථෙකදිවසං රඤ්ඤෙ පුරොහිතො බහිනගරෙ නදිගං නහායිත්වා ගන්ධෙ විලිම්පිත්වා මාලං පිලන්ධිත්වා වරවත්ථනිවත්ථො නගරං පාවිසි. නගරවාරතොරණෙ වෙ කාකා නිසින්නා හොන්ති. තෙසු එකො එකං ආහ සම්ම! අහං ඉමස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මත්ථකෙ සරීරවළඤ්ජං පාතෙස්සාමීති. **ඉතරො මා තෙ එතං රුච්චි අයං බ්‍රාහ්මණො ඉස්සරෙ ඉස්සරජනෙනව සද්ධිං වෙරං කාමී පාපකං අයං හි කුද්ධො සබ්බෙපි කාකෙ විනා**

සෙය්‍යාති. න සකකා මයා න කාතුනති. තෙනහි පඤ්ඤායිස්සසීති වත්වා ඉතරෝ කාකෝ පලායි සෝ තොරණස්ස හෙට්ඨාභාගං සම්පත්තෝ බ්‍රාහ්මණං ඔලම්බකං වාරෙන්තෝ විය තස්ස මත්ථකෙ වවවං පාතෙසි. බ්‍රාහ්මණෝ කුජ්ඣිත්වා කාකෙසු වෙරං බන්ධි. තස්මිං කාලෙ එකා ගත්තියා විහිකොට්ටිකා දැසී විහිං ගෙහවාරෙ ආතපෙ පත්ථරිත්වා රක්ඛන්තී නිසින්නාවා නිද්දං ඔක්කමි. තස්සා පමාදං ඤත්වා එකෝ දීඝලෝමකෝ එළකෝ ආගන්ත්වා විහිං ඛාදි. සා පබුජ්ඣිත්වා තං දිස්වා පලාපෙසි. එළකෝ දුතියම්පි තතියම්පි තස්සා තථෙව නිද්දායනකාලෙ ආගන්ත්වා විහිං ඛාදි. සාපි තං තික්ඛත්තුං පලාපෙත්වා විනෙතුසි. අයං පුනපපුන ඛාදනෙතා උපඩ්ඪ විහිං ඛාදිස්සති. බහූ මෙ තේදෙ භවිස්සති ඉදානිස්ස පුන අතා ගමණකාරණං කරිස්සාමීති. සා අලාතං ගහෙත්වා නිද්දායමානා විය නිසිදිත්වා විහිං ඛාදනත්ථාය එළකෙ සම්පත්තෙ උට්ඨාය අලාතෙන එළකං පහරි. ලොමානි අග්ගිං ගණ්හිංසු. සෝ සරීරෙ ඩය්හමානෙ අග්ගිං නිබ්බාපෙස්සාමීති වෙගෙන ගන්ත්වා .හත්ථිසාලාය සම්පෙ එකිස්සා තිණකුටියා සරීරං ඝංසි. සා පජ්ජලි. තතො උට්ඨිතජ්ජලා හත්ථිසාලං ඣාපෙසි. හත්ථිසාලාසු ඩය්හමානීසු හත්ථිපිට්ඨානි ඩය්හිංසු. බහූ හත්ථී වණ්ණිතසරීරා අහෙසුං. වෙජ්ජා හත්ථි අරොගෙ කාතුං අසක්කොන්තා රඤ්ඤෝ ආරොචෙසුං. රාජා පුරොහිතං ආහ ආචරිය! හත්ථිවෙජ්ජා හත්ථී තිකිච්ඡිතුං න සක්කොන්තීති අපි කිඤ්චි හෙඨජ්ජං ජානාසීති? ජානාමි මහාරාජාති. කිං ලද්ධුං වට්ටතීති? කාකවසා මහාරාජාති. රාජා තෙනහි කාකෙ මාරෙත්වා වසං ආහරථාති ආහ. තතොපට්ඨාය කාකෙ මාරෙත්වා වසං අලභිත්වා තත්ථ තත්ථෙව රාසිං කරොන්ති. කාකානං මහාභයං උපජ්ජි. තදා බොධිසත්තො අසීතිසහස්සකාකපරිවාරෝ මහාසුසානවනෙ වසති. අථෙකෝ කාකෝ ගන්ත්වා කාකානං උපඩ්ඪානං භයං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසි. සෝ විනෙතුසි ඣපෙත්වා මං අඤ්ඤෙ මයඤ්ච ඤාතකානං උපඩ්ඪානං භයං හරිතුං සමත්ථෝ නාම නත්ථි, හරිස්සාමි නන්ති දසපාරමියෝ ආවජ්ජිත්වා මෙත්තාපාරමිං පුරෙචාරිකං කත්වා එකවෙගෙනෙව පක්ඛන්දිත්වා විවටමහාවාතපථෙන පවිසිත්වා රඤ්ඤෝ ආඝනස්ස හෙට්ඨා පාවිසි. අථ නං එකෝ මනුස්සෝ ගහෙතුකාමෝ අහොසි. රාජා ඝරණං පවිට්ඨෝ මා ගණ්හීති වාරෙසි. මහාසත්තො එවං විස්සම්භිත්වා මෙත්තාපාරමිං ආවජ්ජිත්වා හෙට්ඨා සත්තා නික්ඛම්මිත්වා රාජානං ආහ මහාරාජ! රඤ්ඤෝ නාම ඡන්දාදි වසෙන අගන්ත්වා රජ්ජං කාරෙතුං වට්ටති. යං යං කම්මං කත්තබ්බං හොති සබ්බං නිසම්ම උපධාරෙත්වා කාතුං වට්ටති, යඤ්ච කාතිරමානං නිප්ඵජ්ජති තදෙව කාතුං වට්ටති න ඉතරං. සචෙ හි රාජානෙ යං කාතිරමානං න නිප්ඵජ්ජති තං කරොන්ති මහාජනස්ස මරණභයපරිගතානං මහාභයං උපජ්ජති, පුරොහිතො වෙරවසිකො හුත්වා මුසාවාදං අකාසි කාකානං වසා නාම නත්ථීති. තං සුත්වා

රාජා පඤ්ඤවිතෙතා බෝධිසත්තස්ස ඤාණවිභාවදීපිකං දුපෙළිං තස්ස නිසින්නභාවස්ස පකාසනත්ථාය සත්ථා ජේතවනේ විහරන්තෝ ඒකං උපාසකං ආරබ්භ මේ කථා පෙළිං කඤ්චනත්ථම්භකෙ රාජාරහං සුභෝජනං දුපෙළිං පාණිං පාපෙළිං සුඛිතං විගතදරථං මහාසත්තං එතදවොච, පණ්ඩිත! භවං කාකානං වසා නාම කත්තබ්බා වදසි කෙන කාරණේන තෙසං වසා න භොතීති? බෝධිසත්තෝ ඉමිනා ච ඉමිනා ච කාරණේනාති සකල නිවෙසනං එකරවං කත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ :-

නිච්චං උබ්බිග්ගහදයා සබ්බලොකවිහෙසකා,
තස්මා තෙසං වසා නත්ථි කාකානඤ්ඤාති භාසිතා.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථෝ. මහාරජ! කාකා නාම නිච්චං උබ්බිග්ග මානසා භයපත්තභාවෙ විවරන්ති. සබ්බලොකස්ස ච විහෙසකා ඛත්තියාදයෝ මනුස්සෙපි ඉස්සිපුරිසෙපි කුම්භකුම්භිරාදයොපි විහෙඨෙන්තා කිලමෙන්තාව විවරන්ති. තස්මා ඉමෙහි විහි කාරණේහි තෙසං අම්හාකං ඤාතීනං කාකානං වසා නාම නත්ථි. අනීතෙපි අහුත පුබ්බා අනාගතෙපි න භවිස්සන්තීති.

එවං මහාසත්තෝ ඉමං කාරණං උත්තානං කත්වා මහාරජ! රක්ඛසූ නාම අතිසම්ම අනුපධාරෙත්වා කම්මං න කාතබ්බන්ති රාජානං බොධෙසි.

රාජා තුස්සිත්වා බෝධිසත්තං රජ්ජෙන පූජෙසි. බෝධිසත්තෝ රජ්ජං රක්ඛසූනමෙව පට්ටත්වා රාජානං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨා පෙත්වා සබ්බසත්තානං අභයං යාච්. රාජා ධම්මදෙසනං සුත්වා සබ්බ සත්තානං අභයං දත්වා කාකානං නිබ්බිඤ්ඤනං පට්ඨපෙසි. දිවසෙ දිවසෙ තණ්ඩුලමම්මණස්ස භත්තං පචිත්වා නානග්ගරසෙහි ඔමද්දිත්වා කාකානං දානං දීයති. මහාසත්තස්ස පන රාජභොජනමෙව දීයිත්ථ.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසිරාජා ආනන්දෝ අහොසි. කාකරාජාපන අහමෙවාති.

කාකජාතකං.

අසම්පදානවග්ගෝ චුද්දසමෝ.

1. 15. 1.

න පාපජනසංසෙවීති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ විපක්ඛසෙවිං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු මහිලාමුඛ ජාතකෙ කථිතසදිසමෙව.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තෝ ගොධයොනියං පටිසන්ධිං ගණ්හි. සෝ වයප්පත්තෝ නදීතීරෙ මහාබිලෙ අනෙකසතගොධපරිවාරෝ[1] වාසං කප්පෙසි. තස්ස පුත්තෝ

1. ඉ., අනෙකගොධසතපරිවාරෝ.

ගොධපිලුකෝ එකෙන කකණ්ටකෙන සද්ධිං ඒළුවං කත්වා තෙන සද්ධිං සමෙමොදමානෝ විහරන්තෝ කකණ්ටකං පරිස්සජ්ජිස්සාමීති අවත්ථරති. තස්ස තෙන සද්ධිං විස්සාසං ගොධරාජස්ස ආරොචෙසුං. ගොධරාජා පුත්තකං පක්කොසාපෙත්වා තාත! ත්වං අථානෙ විස්සාසං කරොසි කකණ්ටකා නාම නීවජාතිකා තෙහි සද්ධිං විස්සාසො න කත්තබ්බො,සචෙ ත්වං තෙන සද්ධිං විස්සාසං කරිස්සසි තං කකණ්ටකං නිස්සාය සබ්බවෙපතං ගොධකුලං විනාසං පාපුණිස්සති, ඉතො පට්ඨාය එතෙන සද්ධිං විස්සාසං මාකාසීති ආහ. සො තථාකාසියෙව. බොධිසත්තොපි පුනපුනං කථෙන්තොපි තස්ස තෙන සද්ධිං විස්සාසං වාරෙතුං අසක්කොන්තොව අවස්සං අමිහාකං එතං කකණ්ටකං නිස්සාය භයං උපපජ්ජිස්සති, තස්මිං උපපන්නෙ පලායනමග්ගං සම්පාදෙතුං වට්ටතීති එකෙන පස්සෙතෙව වාතබිලං කාරාපෙසි. පුත්තොපිස්ස අනුඤ්ඤාතමෙන මහාසරීරො අහොසි. කකණ්ටකොපි න පුරිමපමාණොයෙව. ඉතරෝ කකණ්ටකං පරිස්සජ්ජිස්සාමීති අන්ත රන්තරා අවත්ථරතෙව. කකණ්ටකස්ස පබ්බතකූටෙන අවත්ථරණ කාලො විය හොති. සො කිලමන්තො[1] විත්තසි, සචායං අඤ්ඤානි කතිපයානි දිවසානි මං එවං පරිස්සජ්ජන්ති ජීවිතං මෙ නත්ථි, එකෙන ලුද්දකෙන සද්ධිං එකතො හුත්වා ඉමං ගොධකුලං විනා සෙස්සාමීති. අථෙකදිවසං නිද්දමෙසෙ වථෙ වම්මිකමත්ථකෙ උට්ඨහිංසු. තතො තතො ගොධා නික්ඛම්ත්වා මක්ඛිකාඝොං ඛාදන්ති. එකො ගොධලුද්දකො ගොධබිලං භින්දනත්ථාය කුදාලං ගහෙත්වා සුණ්ඩෙහි සද්ධිං අරඤ්ඤං පාවිසි. කකණ්ටකොපි තං දිස්වා අජ්ජ අත්තනො මනොරථං පූරෙස්සාමීති උපසංකම්ත්වා අවිදූරෙ නිපජ්ජිත්වා හො පුරිස! කාසාය අරඤ්ඤෙ චරසීති පුච්ඡි. සො ගොධානං අත්ථා යාති ආහ. අහං අනෙකසතානං ගොධානං ආඝාතං ජානාමි, අඝාතං ච පලාලං ච ආදාය එහීති තං තත්ථ නෙත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ පලාලං පක්ඛිපිත්වා අග්ගිං දත්වා ධූමං කත්වා සමන්තා සුණ්ඩෙ ඨපෙත්වා සඝං මහාමුඛගරං ගහෙත්වා නික්ඛන්තනික්ඛන්තා ගොධා පහරිත්වා මාරෙත්වා රාසිං කරොහීති එවං ච පන වත්වා අජ්ජ පට්ඨාය තත්තස්ස පිට්ඨිං පස්සිස්සාමීති එකස්මිං ඨානෙ සීසං උක්ඛිපිත්වා නිපජ්ජි. ලුද්දකොපි පලාලධූමං අකාසි. ධූමෙ බිලං පාවිසි. ගොධා ධූමන්ධා මරණභය තජ්ජිතා නික්ඛම්ත්වා පලායිතුං ආරබ්ධා ලුද්දකො නික්ඛන්තනික්ඛන්තං පහරිත්වා මාරෙසි තස්ස හත්ථතො මුත්තා සුණ්ඩා ගණ්හිංසු. ගොධානං මහාවිනාසො උපපජ්ජි. බොධිසත්තොපි කකණ්ටකං නිස්සාය භයං උපපන්නන්ති ඤත්වා පාපපුරිසසංසග්ගො නාම න කත්තබ්බො, පාපෙ නිස්සාය හි සුඛං නාම නත්ථි. එකස්ස පාපකකණ්ටකස්ස වසෙන එත්තකානං ගොධානං විනාසො ජාතොති වාතබිලෙන පලායනෙන ඉමං ගාථමාහ :-

---

1. ඉ॰. කිලම්මසෙනෙතා

න පාපජනසංසෙවී අවවනතසුඛමෙධති,
ගොඛාකුලං කකණ්ටාව කලිං පාපෙති අත්තානන්ති.

තත්‍රායං සංඛෙපත්ථෝ. **පාපජනසංසෙවී** පුග්ගලෝ **අවවනතසුඛං** එකන්තසුඛං නිරන්තරං සුඛං නාම **න එධති** න පරිලභති, යථා කිං? **ගොඛාකුලං කකණ්ටාව** යථා කකණ්ටකතෝ ගොඛාකුලං සුඛං න ලභි. එවං පාපජනසංසෙවී සුඛං න ලභති. පාපජනං පන සෙවනතෝ එකන්තතෝව **කලිං පාපෙති අත්තානං**. කලි වුච්චති විනාසෝ එකන්තතෝව පාපසෙවී අත්තානං ව අඤ්ඤේ ච අත්තනා සදිසං විනාසං පාපෙතීති.

පාළියම්පන **ඵලංපාපෙතීති**[1] ලිඛන්ති. තං ව්‍යඤ්ජනං අට්ඨකථාය නත්ථි. අත්ථොපිස්ස න යුජ්ජති, තස්මා යථාවුත්තමේව ගහෙතබ්බං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි තදා කකණ්ටකෝ දෙවදත්තෝ අහොසි, බොධිසත්තපුත්තෝ අනොමදස්සී ගොධපිලුලකෝ විපක්ඛසෙවී භික්ඛු අහොසි. ගොධරාජා පන අහමෙවාති.

ගොධජාතකං.

---

1. 15. 2.

එකං හි නෙ දුරජානන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි. ධම්මසභායඤ්හි භික්ඛූනං කථං සුත්වා සත්ථා න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තෝ ඉදානෙව මයහං වධාය පරිසක්කති පුබ්බෙපි පරිසක්කියෙව න ච මං මාරෙතුං අසක්ඛි, සයමෙව පන කිලන්තොති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ සිඟාලයොනියං නිබ්බත්තිත්වා සිඟාලරාජා හුත්වා **සිඟාලගණ** පරිවුතෝ සුසානවනෙ වසි. තෙන සමයෙන රාජගහෙ උස්සවෝ අහොසි, යෙභුය්‍යෙන මනුස්සා සුරං පිවන්ති, සුරාඡණොයෙව කිරසෝ. අථෙත්ථ සම්බහුලා ධුත්තා බහුං සුරඤ්ච මංසඤ්ච ආහරාපෙත්වා මණ්ඩිතපසාධිතා ගායිත්වා සුරං පිවන්තෝ මංසං ච ඛාදන්ති, තෙසං පඨමයාමාවසානෙ මංසං ඛීයි, සුරා පන බහුකාව. අථෙකො මංසඛණ්ඩං දෙඛීති ආහ. මංසං ඛීණන්ති ච වුත්තෙ මයි ජීවන්තෙ මංසඛාදනත්ථාය ආගත සිඟාලෙ මාරෙත්වා මංසං ආහරිස්සාමීති මුග්ගරං ගහෙත්වා නිද්ධමන්ත මඟෙන නගරා නික්ඛමිත්වා සුසානං ගන්ත්වා මුග්ගරං ගහෙත්වා මතකො විය උත්තානොව නිපජ්ජි. තස්මිං ඛණෙ බොධිසත්තෝ සිඟාලගණපරිවුතෝ තත්ථ ගතෝ තං දිස්වා කාකං මතකොති සඤ්ඤාපි සුට්ඨුතරං උපපරික්ඛිස්සාමීති අතස්ස අඩොවාතෙන ගන්ත්වා

---

1 සී්‍ය. කලි. පාපෙත්‍යානි.

සරීරගන්ධං ඝායිත්වා තත්තතෝ චස්ස අමතකභාවං ඤත්වා ලජ්ජාපෙත්වා තං උය්‍යොජෙස්සාමීති ගන්ත්වා මූඝගරුකොට්ඨං බඳින්වා ආකඩ්ඪි. ධුතෙත්‍රා මූඝගරං න විජහි. උපසංකමන්තම්පි න ඔලොකෙතෙත්‍රා පුන ගාළ්හතරං අග්ඝහෙසි. බොධිසත්තෙත්‍රා පටික්කමිත්වා භෝ! පුරිස! සචෙ ත්වං මතකෝ භවෙය්‍යාසි න මයි මූඝගරං ආකඩ්ඪනෙත ගාළ්හතරං ගණ්හාය්‍යාසි ඉමිනා කාරණෙන තව මතකභාවෝ වා අමතකභාවෝ වා දුජ්ජානොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

එතං හි තෙ දුරුජානං යං සෙසි මතසාසිකං,
යස්ස නෙ කඩ්ඪමානස්ස හත්ථෝ දණ්ඩෝ න මුච්චතීති.

තත්ථ-**එතං හි නෙ දුරුජානන්ති** එතං කාරණං තව දුවිඤ්ඤෙය්‍යං. **යං සෙසි මතසාසිකන්ති** යෙන කාරණෙන ත්වං මතසාසිකං සෙසි මතකෝ විය හුත්වා සයසි. **යස්ස නෙ කඩ්ඪමානස්සාති** යස්ස තව දණ්ඩකොට්ඨං ගහෙත්වා කඩ්ඪියමානස්ස හත්ථතෝ දණ්ඩෝ න මුච්චති සෝ පන ත්වං තත්තතෝ මතකෝ නාම න හොසීති.

එවං වුත්තෙත සො ධුතෙත්‍රා අයං මම අමතභාවං ජානාතීති උට්ඨාය දණ්ඩං බිපි. දණ්ඩෝ විරජ්ඣි. ධුතෙත්‍රා ගවජ් විරද්ධෝ දුනිසිම්‍යාති ඇඟ බොධිසත්තෙත්‍රා නිවත්තිත්වා භෝ! පුරිස! මං විරජ්ඣිතෙත්‍රාපි ත්වං අට්ඨ මහානිරයෙ සොළස උසදනිරයෙ අවිරද්ධොයෙවාසීති වත්වා පක්කාමි. ධුතෙත්‍රා කිඤ්චි අලභිත්වා සුසානා නික්ඛමිත්වා පරිඛායං නහායිත්වා ආගතමග්ගෙනෙව නගරං පාවිසි.

සත්‍රා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ධුතෙත්‍රා දෙවදත්තෙත්‍රා අහොසි. සිඟාලරාජා පන අහමෙවාති

සිඟාල ජාතකං.

---

1. 15. 3.

ලභි ව නෙ නිපඨිතාති ඉදං සත්‍රා වෙළුවනෙ විහරන්තෙත්‍රා දෙවදත්තස්ස ගයාසීසෙ සුගත්‍රාලයස්ස දසසිනභාවං ආරබ්භ කථෙසි. දෙවදත්තෙත්‍රා හි අන්තරහිතපඤ්ඤාත්‍රා ලාභසක්කාරපරිහීනෙත්‍රා අත්තෙස උපායොති විඤ්ඤාය සත්‍රාරං පඤ්ච වත්ථූනි යාචිත්වා අලභමාන්‍රා විඤ්ඤූ අග්ඝභාවකානං සද්ධිවිහාරිකෙ අඩ්ඪනා පබ්බජිතෙ ධම්මවින්‍රයමහි අකොවිදෙ පඤ්චසතෙ භික්ඛූ ගහෙත්වා ගයාසීසං ගන්ත්වා සඞ්ඝං භින්දිත්වා එකසීමාය ආවෙණිඋපොසථකම්මානි අකාසි. සත්‍රා නෙසං භික්ඛූනං ඤත්තිපරිපාකකාලං ඤත්වා වෙ අග්ඝභාවකෙ පෙසෙසි. තෙ දිස්වා දෙවදත්තෙත්‍රා කූටයමානසො රත්තිං ධම්මං දෙසයමාන්‍රා බුද්ධලීලාභං කරිස්සාමීති සුගත්‍රාලයං දස්සෙන්‍රා විහරතීත්‍රාදිමාහ. ඛෝ ආවුසො සාරිපුත්ත! භික්ඛූසඞ්ඝං පටිභාතු තං භික්ඛූනං ධම්මී කථා පිටිසී මෙ ආගිලායතීති තමහං ආයාචිස්සාමීති වත්වා නිද්‍රං උපගතෙත්‍රා. වෙ අග්ඝභාවකා තෙසං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙත්වා මඤ්ඤ එලෙහි පබොධෙත්වා සබ්බ ආදිග වෙළුවනමෙව පච්චාගමිංසු.

කොකාලිකෝ විහාරං තුච්ඡං දිස්වා දෙවදත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ආවුසෝ දෙවදත්ත! පරිසං තෙ නිස්සිත්වා වෙ අඤ්ඤවාදකා විහාරං තුච්ඡං කත්වා ගතා භවං පන නිද්දායසියෙවාති වත්වා උත්තරාසඞ්ඛමස්ස අපනෙත්වා භිත්තියං පිට්ඨිකණ්ටකං එස්සනෙන්ත විය පණිධියාකං ගදයෙ පහරි. තාවදෙවස්ස මුඛතො ලොහිතං උග්ගච්ඡි. සෝ තත්තොපට්ඨාය ගිලානෝ අහොසි. සත්ථා ථෙරං පුච්ඡි සාරිපුත්ත! තුම්හාකං ගතකාලෙ දෙවදත්තෙනා කිං අකාසීති. ආනන්ද! දෙවදත්තෙනා අම්හෙ දිස්වා බුද්ධලීලාහං කරිස්සාමීති ඝුඝතාලයං දස්සෙත්වා මහාවිනාසං පත්තොතිති. සත්ථා න ඛො සාරිපුත්ත! දෙවදත්තෙනා ඉදානෙව මම අත්තභාවෙනෙනා විනාසං පත්තෙනා පුබ්බෙපි පත්තොයෙවාති වත්වා ථෙරෙන යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෙනා කෙසරසීහෝ හුත්වා හිමවන්තපදෙසෙ කඤ්චනගුහායං වාසං කප්පෙසි. සෝ එකදිවසං කඤ්චනගුහායා නික්ඛමිත්වා විජම්භිත්වා චතුද්දිසං ඔලොකෙත්වා සීහනාදං නදිත්වා ගොචරාය පක්කාමන්තෙනා මහාමහිසං වධිත්වා වරමංසං ඛාදිත්වා එකං සරං ඔතරිත්වා මණිවණ්ණස්ස උදකස්ස කුච්ඡිං පූරෙත්වා ගුහං සන්ධාය පායාසි. අථෙකො සිඟාලෝ ගොචරපසුතෝ සහසාව සීහං දිස්වා පලායිතුං අසක්කොන්තෝ සීහස්ස පුරතෝ පාදෙසු පතිත්වා නිපජ්ජි. කිං ජම්බු කාතී වුත්තෙ අහං තෙ සාමි! පාදෙ උපට්ඨාතුකාමොතී ආහ. සීහො සාධූති එහි මං උපට්ඨහ වරමංසානි තං ඛාදාපෙස්සාමීති වත්වා සිඟාලං ආදාය කඤ්චනගුහං අගමාසි. සිඟාලෝ තත්තොපට්ඨාය සීහච්ඡාසං මංසං ඛාදති. සෝ කතිපාහසෙව ථූලසරීරෝ අහොසි. අථ නං එකදිවසං ගුහාය නිපන්නකොව සීහො ආහ. ගච්ඡ ජම්බුක! පබ්බතසිඛරෙ ඨත්වා පබ්බතපාදෙ සඤ්චරන්තානං හත්ථිඅස්සමහිංසාදීනං යස්ස මංසං ඛාදිතුකාමොසි තං ඔලොකෙත්වා ආගන්ත්වා අත්තනාමංසං ඛාදිතුකාමොමහීති වත්වා මං වන්දිත්වා විරෙව සාමීති වද අහං තං වධිත්වා මංසං ඛාදිත්වා තුය්හම්පි දස්සාමීති. සිඟාලෝ පබ්බතසිඛරං අභිරුහිත්වා නානාපකාරෙ මිගෙ ඔලොකෙත්වා යස්සෙව මංසං ඛාදිතුකාමොහොති කඤ්චනගුහං පවිසිත්වා තමෙව සීහස්ස ආරොචෙත්වා පාදෙසු පතිත්වා විරෙව සාමීති වදති. සීහො වෙගෙන පක්ඛන්දිත්වා සබ්බෙපි මත්තවරවාරණෙ හොති තත්ථෙව තං ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා සයම්පි වරමංසං ඛාදති. සිඟාලස්සාපි දෙති. සිඟාලෝ කුච්ඡිපූරං මංසං ඛාදිත්වා ගුහං පවිසිත්වා නිද්දායති සෝ ගච්ඡන්තෙත ගච්ඡන්තෙත කාලෙ මානං වඩ්ඪෙසි අහම්පි චතුප්පදෙව කිං කාරණා දිවසෙ දිවසෙ පරෙහි පොසියමානෙ විහරාමි? ඉතො පට්ඨාය අහම්පි හත්ථිආදයො පහරිත්වා මංසං ඛාදිස්සාමීති. සීහොපි මිගරාජා විරෙව සාමීති වුත්තමෙව පදං නිස්සාය වාරණෙ වධෙති, අහම්පි සීහෙන විරොව ජම්බුකාති මං වදාපෙත්වා එකං වරවාරණං වධිත්වා මංසං ඛාදිස්සාමීති. සෝ සීහං

උපසංකමිත්වා එතදවොච සාමි! මයා දීඝරත්තං තුමෙහකි වධිතානං වර වාරණානං මංසං ඛාදිතං අහමපි එකං වාරණං පහරිත්වා මංසං ඛාදිතු කාමොමි, තුමෙහකි නිපන්නට්ඨානෙ කඤ්චනගුහායං නිපජ්ජිස්සාමි, තුමෙහ පබ්බතපාදෙ විචරන්තං වරවාරණං ඔලොකෙත්වා මම සන්තිකං ආගන්ත්වා විරොව ජම්බුකාති වදෙථ, එවංකරොන්තොපි මෙ වෙරං මා කරිත්ථාති. අථ නං සිඝො ආහ න භවිං ජම්බුක! වාරණං වධිතුං සමත්ථොති. සිගාලකුලෙ උපපන්නොහං වාරණං පහරිත්වා මංසං ඛාදනසමත්ථො සිගාලොනාම ලොකෙ නත්ථි, මා තෙ එතං රුච්චි. මයා වධිතවරවාරණානඤ්ඤදව මංසං ඛාදිත්වා වස්සසුති. සෙො එවං වුත්තොපි ඔරමිතුං න ඉච්ඡි. පුනප්පුනං යාචියෙව. සිඝො තං නිවාරෙතුං අසක්ඛොන්නොතා සමපවිජිත්වා නෙනකි මම වසනට්ඨානං පවිසිත්වා නිපජ්ජාති ජම්බුකං කඤ්චනගුහායං නිපජ්ජාපෙත්වා පබ්බත පාදෙ මත්තවරවාරණං ඔලොකෙත්වා ගුහාවාරං ගන්ත්වා විරොව ජම්බුකාති ආහ. සිගාලොකඤ්චනගුහායං නිකඛමිත්වා විජම්භිත්වා වතුද්දිසං ඔලොකෙත්වා තිකඛත්තුං වස්සිත්වා මත්තවරවාරණස්ස කුම්භෙ පතිස්සාමිති විරජ්ඣිත්වා පාදමූලෙ පති. වාරණො දක්ඛිණ පාදං උක්ඛිපිත්වා තස්ස සිසං අක්කමි. සිඤ්ඣිති චුණ්ණවිචුණ්ණානි අහෙසුං. අථස්ස සරීරං වාරණො පාදෙන සඞ්ඝරිත්වා රාසිං කත්වා උපරි ලණ්ඩං පාතෙත්වා කුඤ්චනාදං නදන්නොතා අරඤ්ඤං පාවිසි. බොධිසත්තොතා ඉමං පවත්තිං දිස්වා ඉදානි විරොව ජම්බුකාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

ලසී ච තෙ නිපථලිතා මත්ථකො ච විදාලිතො,
සබ්බා තෙ ථාසුකා භග්ගා අජ්ජ ඛො ත්වං විරොචසිති.

තත්ථ-ලසීති මත්ථලුඛා. නිපථලිතාති නිකඛන්තා.

බොධිසත්තොතා ඉමං ගාථං වත්වා යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං ගතොතා. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා සිගාලො දෙවදත්තොතා අහොසි. සිඝො පන අහමෙවාති.

චිරත්ථනජාතකං.

---

1. 15. 4.

බහුත්තමපසං අසබ්භිජානවෙදනි ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්නොතා ආජීවකානං මිච්ඡාතපං ආරබ්භ කථෙසි. තදා කිර ආජීවකා ජෙතවනපිටියං නානපපකාරං මිච්ඡාතපං චරන්ති. සම්බහුලා භික්ඛූ තෙසං උක්කුටිකපධානවග්ගුලිවතකණ්ටකාපස්සයපඤ්චතාප තපපභාදිභෙදං මිච්ඡාතපං දිස්වා භගවන්තං පුච්ඡිංසු අත්ථි නුඛො භන්තෙ! ඉමං මිච්ඡාතපං නිස්සාය කාචි වඩ්ඪි අත්ථි, නුඛො පණ්ඩිතා එවරූපං තපං නිස්සාය කුසලං වා වඩ්ඪි වා භවිස්සතීති

සඤ්ඤං ජාතඝසිං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අග්ගිජුහනාදිවසෙන කිඤ්චි වඩ්ඪිං අපස්සනතා අග්ගිං උදකෙන නිබ්බාපෙත්වා කසිණපරිකම්මං කත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියෝ ච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්ම ලොකපරායණා අහෙසුනන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙනෙන බොධි සත්තෝ උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. තස්ස ජාතදිවසෙ මාතා පිතරෝ ජාතඝසිං ගහෙත්වා ඨපෙසුං. අථ තං සොළසවස්සකාලෙ එතදවොචුං මයං තෙ පුත්තක ! ජාතදිවසෙ අග්ගිං ගණ්හිම්හ සවෙසි අගාරං අජ්ඣාවසිතුකාමෝ තයෝ වෙදෙ උග්ගණ්හ අථ බ්‍රහ්මලොකං ගනතුකාමෝ අග්ගිං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අග්ගිං පරිවරනෙනා මහාබ්‍රහ්මානං ආරාධෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණෙ හොහීති. සොන මය්හං අගාරෙනත්ථොති අග්ගිං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අස්සමපදං මාපෙත්වා අග්ගිං පරිවරනෙනා අරඤ්ඤෙ විහාසි. සො එකදිවසං පවත්තඵලාමලෙ ගොදකක්ඛිණං ලභිත්වා තං ගොණං අස්සමපදං නෙත්වා විනෙතසි අග්ගිහුතවත්තං ගොමංසං ඛාදාපෙස්සාමීති. අථස්ස එතදහොසි. ඉධ ලොණං නත්ථි අග්ගිහුතවා අලොණං ඛාදිතුං න සක්ඛිස්සති ගාමතෝ ලොණං ආහරිත්වා අග්ගිහුතවත්තං සලොණකං ඛාදාපෙස්සාමීති. සො තං තත්ථෙව බන්ධිත්වා ලොණත්ථාය ගාමං අගමාසි. තස්මිං ගතෙ සබ්බහුලා ලුද්දකා තං ඨානං ආගතා ගොණං දිස්වා වධිත්වා මංසං පචිත්වා ඛාදිත්වා තඬ්ඩුඨඤ්ච ජඞ්ඝඤ්ච වමමඤ්ච තත්ථෙව ඡඩ්ඩෙත්වා අවසෙසමංසං ආදාය අගමංසු. බ්‍රාහ්මණා ආගන්ත්වා තඬ්ඩුඨාදිමත්තමෙව දිස්වා විඤ්ඤාසි. අථං අග්ගිහුතවා අත්තනො සන්තකම්පි රක්ඛිතුං න සක්කොතීති මං පන කදා රක්ඛිස්සති? ඉමිනා අග්ගිපරිහරණෙන හවිතබ්බං නත්ථි ඉතොනිදානා කුසලං වා වඩ්ඪි වා නත්ථි. සො අග්ගිපරිවරිත්වා විගතවජ්ජෙ හමොහ ! අග්ගිහුතවා! එවං අත්තනොපි සන්තකං රක්ඛිතුං අසක්කොනෙතා මං කදා රක්ඛිස්සසි? මංසං නත්ථි එත්තකෙනපි තුස්සාහීති තඬ්ඩුඨාදීනි අග්ගිමහි පක්ඛිපනෙතා ඉමං ගාථමාහ :-

බහුමෙපතං අසබ්භි ! ජාතවෙද ! යං තං වාලධිනාභිපූජයාම
මංසාරහස්ස නත්ථජ්ජ මංසං තඬ්ඩුඨම්පි භවං පටිග්ගහාතූති.

තත්ථ-**බහුමෙපතන්ති** එත්තකම්පි බහුං. **අසබ්භීති** අසප්පුරිස! අසාධු ජාතික! **ජාතවෙදති** අග්ගිං ආලපති අග්ගි හි ජාතමත්තොව වෙදියති යඤ්ඤාති පාකටෝ හොති තස්මා ජාතවෙදොති වුච්චති. **යං තංවාලධිනාභි පූජයාමාති** යං අජ්ජ මයං අත්තනොපි සන්තකං රක්ඛිතුං අසමත්ථං භවන්තං වාලධිනා අභිපූජයාම එතමපි නෙ බහුමෙවාති දස්සෙති. **මංසාරහස්සාති** මංසාරහස්ස තුය්හං නත්ථි අජ්ජ මංසං. **නඬ්ගුට්ඨම්පි භවං පටිග්ගහාතූති** අත්තනොපි සන්තකං රක්ඛිතුං අසක්කොනෙතා භවං ඉමං සබ්බරජඞ්ඝවමමං නඬ්ගුට්ඨම්පි පතිගණ්හාතූති

එවං වත්වා මහාසත්තෝ අග්ගිං උදකෙන නිබ්බාපෙත්වා ඉසි පබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියෝ ච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලෝකපරායණෝ අහොසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. නිබ්බුතග්ගිතාපසෝ අහමේව තෙන සමයෙනාති.

නළඟුට්ඨජාතකං.

---

1. 15. 5.

න චං රාධ! විජානාසීති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු ඉන්ද්‍රිය ජාතකෙ ආවි භවිස්සති. සත්ථා පන තං භික්ඛුං ආමන්තෙත්වා භික්ඛු! මාතුගාමා නාම අරක්ඛියා ආරක්ඛං ඨපෙත්වා රක්ඛන්තාපි තා රක්ඛිතුං න සක්කොන්තීති වත්වා පුබ්බ එතං ආරක්ඛං ඨපෙත්වා රක්ඛන්තාපි රක්ඛිතුං නාසක්ඛි ඉදානි කථං රක්ඛිස්සසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තෝ සුකයොනියං නිබ්බත්ති. කාසිරට්ඨෙ එකෝ බ්‍රාහ්මණෝ බොධිසත්තඤ්ච කණිට්ඨභාතරඤ්චස්ස පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා පොසෙසි. තෙසු බොධිසත්තස්ස පොට්ඨපාදෙති නාමං අහොසි. ඉතරස්ස රාධොති. තස්ස පන බ්‍රාහ්මණස්ස භරියා අනාචාරා හොති දුස්සීලා. සෝ වොහාරත්ථාය ගච්ඡන්තෝ උභොපි භාතරෝ ආහ තාතා! සචෙ වො මාතා බ්‍රාහ්මණී අනාචාරං ආචරති වාරෙය්යාථ නන්ති. බොධිසත්තෝ ආහ. සාධු තාත! වාරෙතුං සක්කොනාතා වාරෙය්යාම අසක්කොනාතා තුණ්හී භවිස්සාමාති. එවං බ්‍රාහ්මණෝ බ්‍රාහ්මණිං සුඛාතං නීයාදෙත්වා වොහාරත්ථාය ගතෝ. තස්ස පන ගතදිවසතො පට්ඨාය බ්‍රාහ්මණී අතිචරිතුං ආරද්ධා පච්ඡන්නාකඤ්චව නික්ඛමනාකඤ්ච අනෙකා නත්ථි. තස්සා කිරියං දිස්වා රාධෝ බොධිසත්තං ආහ භාතික! අප්පමත්තා පිතා, සචෙ වො මාතා අනාචාරං ආචරති වාරෙය්යාථාති වත්වා ගච්ඡා ඉදානි වෙය්‍යා අනාචාරං ආචරති වාරෙම නන්ති. බොධිසත්තොපි තාත! තවං අත්තනෙපි අවිත්තනතාය බාලභාවෙන එවං වදෙසි මාතුගාමං නාම උක්ඛිපිත්වා චරන්තාව **රක්ඛිතුං න සක්කොන්තී** යං කම්මං කාතුං න සක්කා න තං කාතුං වට්ටන්ති ඉමං ගාථමාහ කාතුං

> **න චං රාධ!** විජානාසි අඞ්ගරත්තෙන අනාගතෙ,
> අවිත්තනතං විලපසි පිතරත්තා කොසියායනෙති.

තත්‍ර-**න චං රාධ! විජානාසි අඞ්ගරත්තෙන අනාගතෙති** තාත! රාධ! ත්වං න ජානාසි අඞ්ගරත්තෙ අනාගතෙ පඤ්චමියා මෙ ඉතො එත්තකා ජනා ආගතා ඉදානි කෝ ජානාති කිත්තකාපි ආගමිස්සන්තීති? **අවිත්තනතං විලපසීති** ත්වං අවිත්තනවිලාපං විලපසි. **පිතරත්තා කොසි**

යාගතෙනති මාතා නො කොසියායනී බ්‍රාහ්මණී විරතතා අම්හාකං පිතරි නිපෙමා ජාතා සවසා තසම්ං සිනෙහො වා පෙමං වා හවෙය්‍ය න එවරූපං අනාචාරං කරෙය්‍යාති ඉම්මත්ථං එතෙහි ව්‍යඤ්ජනෙහි පකාසෙසි.

එවං පකාසෙත්වා ච පන බ්‍රාහ්මණියා සද්ධිං රාධස්ස වත්තුං නාදාසි. සාපි යාව බ්‍රාහ්මණස්ස අනාගමණා යථාරුචියා විචරි බ්‍රාහ්මණො ආගන්ත්වා පොට්ඨපාදං පුච්ඡි තාත! කිදිසී තෙ මාතාති. බොධි සත්තො බ්‍රාහ්මණස්ස සබ්බං යථාභූතං කථෙත්වා කිං තෙ තාත! එවරූපාය දුයසිලායාති ච වත්වා තාත! අම්හෙහි මාතුයා දෙසස්ස කථිතකාලතො පට්ඨාය න සක්කා ඉධ වසිතුනති බ්‍රාහ්මණස්ස පාදෙ වන්දිත්වා සද්ධිං රාධෙන උපසඞ්කමිත්වා අරඤ්ඤං අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා චතූසු සච්චෙසු පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ උභයබ්‍රාහ්මණිම්පි භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා පන බ්‍රාහ්මණී ච බ්‍රාහ්මණී ච එතෙසෙව වෙ ජනා අහෙසුං. රාධො ආනන්දො, පොට්ඨපාදෙ පන අහමෙවාති.

රාධජාතකං.

---

1. 15. 6.

අපි නු භතුකා සන්තාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සම්බහුලෙ මහල්ලකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර ගිහිකාලෙ සාවත්ථියං කුටුම්බිකා අඩ්ඪා මහද්ධනා අඤ්ඤමඤ්ඤං සහායකා එකතො හුත්වා පුඤ්ඤානි කරොන්තා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා මයං මහල්ලකා කිං නො ඝරාවාසෙන? සත්ථු සන්තිකෙ රමණීයෙ බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සාමාති සබ්බං සාපතෙය්‍යං පුත්තධීතාදීනං දත්වා අසුම්බුඛං ඤාතිසඞ්ඝං පහාය සත්ථාරං පබ්බජිංසු. යාවජීවං පබ්බජිංසු. පබ්බජිත්වා ච පන පබ්බජ්ජානුරූපං සමණධම්මං න කරිංසු මහල්ලකභාවෙන ධම්මම්පි න පරියාපුණිංසු. ගිහිකාලෙ විය පබ්බජිතකාලෙපි විහාරපරියන්තෙ පණ්ණසාලං කාරෙත්වා එකතොව වසිංසු. පිණ්ඩාය චරන්තාපි අඤ්ඤත්ථ අගන්ත්වා යෙනු යෙන අත්තනො පුත්තදාරසෙව ගෙහං ගන්ත්වා භුඤ්ජිංසු. තෙසු එකස්ස පුරාණදුතියිකා සබ්බෙසම්පි මහල්ලකත්ථෙරානං උපකාරා අහොසි. තසමා සෙසාපි අත්තනා ලද්ධං ආහාරං ගහෙත්වා තස්සා යෙව ගෙහෙ නිසීදිත්වා භුඤ්ජන්ති. සාපි තෙසං යථාසන්නිහිතං සූපව්‍යඤ්ජනං දෙති. සා අඤ්ඤතරෙන ආබාධෙන ඵුට්ඨා කාලමකාසි අථ තෙ මහල්ලකත්ථෙරා විහාරං ගන්ත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ගීවාසු ගහෙත්වා මධුරහත්ථරසා උපාසිකා කාලකතාති විහාර පච්චන්තෙ රොදන්තා විචරිංසු. තෙසං සද්දං සුත්වා ඉතොචිතොච භික්ඛූ සන්නිපතිත්වා ආවුසො! කස්මා රොදථාති පුච්ඡිංසු. තෙ අම්හාකං සහායස්ස පුරාණදුතියිකා මධුරහත්ථරසා කාලකතා,

අම්හාකං අතිවිය උපකාරා, ඉදානි කුතෝ තථාරූපිං ලභිස්සාම, ඉමිනා කාරණේන රොදිම්හාති ආහංසු. තෙසං තං විපකාරං දිස්වා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසෝ! ඉම්නා නාම කාරණේන මහල්ලකත්ථේරා අඤ්ඤමඤ්ඤං ගීවාය ගහෙත්වා විභාරපවත්තෙන රොදන්තා විචරන්තීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න හිතඛවෙ! ඉදානෙවෙතෙ තස්සා කාලකිරියාය රොදන්තා විචරන්ති, පුබ්බෙපෙතෙ ඉමං කාකයොනියං නිබ්බත්තිත්වා සමුද්දෙ මතං තිස්සාය සමුද්දං උදකං උස්සිඤ්චිත්වා එතං නීහරිස්සාමාති වායමන්තා පණ්ඩිතෙ නිස්සාය ජීවිතං ලභිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සමුද්දදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. අථෙකො කාකො අත්තනො හරියං කාකිං ආදාය ගොචරං පරියෙසමානො සමුද්දතීරං අගමාසි. තස්මිං කාලෙ මනුස්සා සමුද්දතීරෙ ඛීරපායාසමවජ්ජ මංසසුරාදීහි නාගබලිකම්මං කත්වා පක්කමිංසු. කාකො බලිකම්මට්ඨානං ගන්ත්වා ඛීරාදීනි දිස්වා සද්ධිං කාකියා ඛීරපායාසමවජ්ජමංසාදීනි පරිභුඤ්ජිත්වා බහුං සුරං පිවි. තෙ උභොපි සුරාමදමත්තා සමුද්දකීළං කීළිස්සාමාති වෙලන්තෙ නිසිදිත්වා නහායිතුං ආරභිංසු. අථෙකා ඌමි ආගන්ත්වා කාකිං ගහෙත්වා සමුද්දං පවෙසෙසි. තමෙකො මවෙජා මංසං ඛාදිත්වා අජ්ඣොහරි. කාකො හරියා මෙ මතාති රොදි පරිදෙවි. අථස්ස පරිදෙවනසද්දං සුත්වා බහූ තාකා සන්නිපතිත්වා කිං කාරණා රොදසීති පුච්ඡිංසු. සහායිකා වොච වෙලන්තෙ නහායමානා ඌමියා හටාති. තෙ සබ්බෙපි එකරවං රවන්තා රොදිංසු. අථ නෙසං එතදහොසි ඉමං සමුද්දොදකං නාම අමහාකං කිං පහොති? උදකං උස්සිඤ්චිත්වා සමුද්දං තුච්ඡං කත්වා සහායිකං නීහරිස්සාමාති. තෙ මුඛං පූරෙත්වා උදකං බහි ඡඩ්ඩෙන්ති. ලොණුදකෙන ච ගලෙ සුස්සමානෙ උට්ඨාය ථුට්ඨාය ථලං ගන්ත්වා විස්සමන්ති. තෙ ගන්තුං කිලන්තෙසු මුඛෙසු සුක්ඛන්තෙසු අක්කන්තු රත්තෙසු දීනා කිලන්තා හුත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ආමන්තෙත්වා අමෙහා! මයං සමුද්දං උදකං ගහෙත්වා බහි පාතෙම ගහිතගහිතට්ඨානං පුන උදකෙන පූරෙති සමුද්දං තුච්ඡං කාතුං න සක්ඛිස්සාමාති වත්වා ඉමං ගාථමාහංසු :-

අපිනු ගන්තුකා සන්තා මුඛඤ්ච පරිසුස්සති,
ඔරමාම න පාරෙම පූරතෙව මහොදධිනි.

තත්ථ-අපිනු ගන්තුකා සන්තාති අපි නො ගන්තුකා සන්තා අපි අම්හාකං ගන්තුකා කිලන්තා. ඔරමාම න පාරෙමාති මයං අත්තනො බලෙන මහාසමුද්දං උදකං ආකඩ්ඩිතුං ඔසාරෙම තුච්ඡං පන නං කාතුං න සක්කොම අයං හි පූරතෙව මහොදධීති.

එවං ච පන වත්වා සබ්බෙපි තෙ කාකා තස්සා කාකියා එව රූපං නාම තුණ්ඩං අහොසි එවරූපානි වට්ටකක්ඛිනි එවරූපං ඡව් සණ්ඨානං එවරූපො මධුරසද්දො සා නෝ ඉමං චොරසමුද්දං නිස්සාය නට්ඨාති බහුං විපපලපිංසු. තෙ එවං විපපලපමානෙ සම්බුද්දදෙවතා භෙරවරූපං දස්සෙත්වා පලාපෙසි. එවං තෙසං සොත්ථි අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කාකී අයං පුරාණදුතියිකා අහොසි. කාකො මහල්ලකත්ථෙරො. සෙසකාකා මහල්ලකත්ථෙරා. සම්බුද්දදෙවතා පන අහමෙවාති.

කාකජාතකං.

---

1. 15. 7.

කසිදං දුක්ඛං අදුං දුක්ඛන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සෙො හි භගවතා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! උක්කණ්ඨිතොති වුත්තෙ සච්චන්ති වත්වා කෙන උක්කණ්ඨාපිතොසීති ච පුට්ඨො පුරාණදුතියිකාය්‍යාති වත්වා මධුර හත්ථරසිතා භවෙන! සා ඉත්ථි න සක්කොමි නං විනා වසිතුන්ති ආහ. අථ නං සත්ථා එසා තෙ භික්ඛු! අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං එතං නිස්සාය සූලෙ උත්තාසිතො එතෙසුඤ්ඤව පරිදෙවමානො කාලං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තො ඉදානි තං කාසමා පුන පත්ථෙසිති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො ආකාසට්ඨදෙවතා අහොසි. අථ බාරාණසියං කත්තික රත්තිවාරඡණෙ සම්පත්තෙ හොති. නගරං දෙවනගරං විය අලඞ්කරිංසු. සබ්බෙ ජනෙ ඡණකීළානිස්සිතෙ අහොසි එකස්ස පන දුග්ගතමනුස්සස්ස එකමෙව ඝනසාටකයුගං අහොසි. සො තං සුධොතං ධොවාපෙත්වා ඔභඤ්ඣාපෙත්වා සතවලිකං සහස්සවලිකං කාරෙත්වා ඨපෙසි. අථ නං භරියා එවමාහ. ඉමස්මිං මහං සාමි! කුසුමභ රත්තං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා තව කණ්ඨෙ ලග්ගා කත්තික රත්තිවාරං චරිතුන්ති. භද්දෙ! කුතො අම්හාකං දළිද්දානං කුසුම්භං? සුද්ධවත්ථං නිවාසෙත්වා කීළාහීති. කුසුම්භරත්තං අලභමානා ඡණ කීළං න කීළිස්සාම ත්වං අඤ්ඤං ඉත්ථිං ගහෙත්වා කීළස්සුති. භද්දෙ! කිං මං පීළෙසි? කුතො අම්හාකං කුසුම්භන්ති? සාමි! පුරිසස්ස ඉස්සාය සති කිං නාම නත්ථි? නනු රඤ්ඤෙ කුසුම්භවත්ථුස්මිං බහුං කුසුම්භන්ති? භද්දෙ! තං ඨානං රක්ඛසපරිග්ගහිතපොක්ඛරණි සදිසං බලවා රක්ඛා න සක්කා උපසඞ්කමිතුං මා තෙ එතං රුච්චි ඨථාලද්ධනෙව තුස්සිස්සුති. සාමි! රත්තිභාගෙ අඞ්කාරෙ සති පුරිසස්ස අගමණීයට්ඨානං නාම අත්ථීති?[1] ඉති සො තාය පුනප්පුන කථෙන්තියා කිලෙසවසෙන වචනං ගහෙත්වා ගොතු භද්දෙ! මාවින්ත

1. සා. එකා ආකාසචාරිනී දෙවතා තස්ස අනාගතභයං දිස්වා තං නිවාරෙසි.

සිඤ්ඤති තං සමස්සාසෙත්වා රත්තිභාගෙ ජීවිතං පරිච්චජිත්වා නගරා නික්ඛම්මිත්වා රඤ්ඤෝ කුසුම්භවත්ථුං ගන්ත්වා වතිං මද්දිත්වා අන්තොවත්ථුං පාවිසි. ආරක්ඛමනුස්සා වතිසද්දං සුත්වා චොරෝ චොරෙති පරිවාරෙත්වා ගහෙත්වා පරිභාසිත්වා කොට්ටෙත්වා බන්ධිත්වා පහාතායරත්තියා රඤ්ඤෝ දස්සෙසුං. රාජා ගවජ්ඨං තං සූලෙ උත්තාසෙථාති ආහ. අථ තං පච්ඡාබාහං බන්ධිත්වා වජ්ඣභෙරියා වජ්ජමානාය නගරා නික්ඛමාපෙත්වා සූලෙ උත්තාසෙසුං. බලවවෙදනා වත්තන්ති කාකා සීසෙ නිලීයිත්වා කණ්ණගූථාදීසෙති තුණ්ඩෙහි අක්කමන්ති විජ්ඣන්ති. සෝ තථාරූපම්පි දුක්ඛං අමනසි කරිත්වා තමෙව ඉත්ථිං අනුස්සරිත්වා තාය නාම්මහි ඝනපුප්ඵරත්තනිවත්ථාය කණ්ඨෙ ආභත්තා බාහුයුගලාය සද්ධිං කත්තිකරත්තිවාරතො පරිහීනොති විත්තෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

නයිදං දුක්ඛං අද්දුං දුක්ඛං යං මං තුදන්ති වායසෝ,
යං සාමා පුප්ඵරත්තෙන කත්තිකා නානුභොස්සතීති.

තත්ථ-**නයිදං දුක්ඛං අද්දුං දුක්ඛං යං මං තුදන්ති වායසොති** යඤ්ච ඉදං සූලෙ ලග්ගනපච්චයං භායිකචෙතසිකදුක්ඛං යඤ්ච ලොහමයෙහි වියතුණ්ඩෙහි වායසෝ තුදති ඉදං සබ්බම්පි මය්හං න දුක්ඛං අද්දුං දුක්ඛං එතංයෙව පන මෙ දුක්ඛන්ති අත්ථෝ. කතරං? **යං සාමා පුප්ඵරත්තෙන කත්තිකා නානුභොස්සතීති** යං සා පියඤ්ඤුසාමා මම භරියා එකං කුසුම්භරත්තං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා එවං ඝනපුප්ඵරත්තෙන වත්ථයුගෙන අවිජහනතා මං කණ්ඨෙ ගහෙත්වා කත්තිකාරත්තිවාරං නානුභවිස්සති ඉමං මය්හං දුක්ඛං එතදෙව හි මං බාධතීති.

සෝ එවං මාතුගාමං ආරබ්භ විපලපන්තොයෙව කාලං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තති. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ජයම්පතිකා ඉදානි ජයම්පතිකා. තං කාරණං පවෙදෙන්තෙන වුත්තං:

කත්වා සීතා ආකාසට්ඨදෙවතා පන අහමෙවාති.

පුප්ඵරත්තජාතකං.

---

1. 15. 8.

නාහං පුනං නව පුනන්ති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ කිලෙසනිග්ගහං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර පඤ්චසතමත්තා සහායකා මහාවිභවා සෙට්ඨිපුත්තා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිත්වා ජේතවනෙ අන්තොකොට්ඨාරෙ විහරිංසු. අථෙකදිවසං තෙසං අඩ්ඪරත්තසමයෙ කිලෙසනිස්සිතෝ සංකප්පෝ උප්පජ්ජි. තෙ උක්කණ්ඨිත්වා අත්තනා ජනිතකිලෙසෙ පුඤ්ඤඤාණෙන විත්තං උප්පාදයිංසු. අථ සත්ථා අඩ්ඪරත්තසමනන්තරෙ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණදණ්ඩදීපිකං උක්කිපිත්වා ඤාතරාය තුණ්හෝ රතියා ජේතවනෙ භික්ඛූ විහරන්තීති අජ්ඣාසයං ඔලොකෙන්තෝ තෙසං භික්ඛූනං අභිඤ්ඤාතරෙ කාමරාගසංකප්පස්ස උප්පන්නභාවං අඤ්ඤාසි. සත්ථා ච කාමං එකපුත්තිකා ඉත්ථී අත්තනෝ පුත්තං විය එකවණ්ඨිකෝ

පුරිසෝ වක්ඛුං විය අත්තනෝ සාවකෙ රක්ඛති. පුබ්බණ්හාදිසු යස්මිං යස්මිං සමයෙ තෙසං කිලෙසා උපපජ්ජන්ති තෙ තෙසං කිලෙසෙ තනෝ පරං වඩ්ඪිතුං අදත්වා තස්මිං තස්මිංයෙව සමයෙ නිග්ගණ්හාති. තෙනස්ස එතදහොසි, අහං ව වක්කවත්තිරජ්ජෙපි අන්නොන්තඝරෙයෙව චොරානං උප්පන්නකාලෙ විය වත්තති ඉදානෙව තෙසං ධම්මදෙසනං කත්වා තෙ කිලෙසෙ නිග්ගණ්හිත්වා අරහත්තං දස්සාමීති. සෝ සුරභිගන්ධකුටිතො නික්ඛමිත්වා මධුරස්සරෙන ආනන්දත්ථෙරං ආමන්තෙසි. ථෙරෝ කිං භන්තෙති ආගන්ත්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි. ආනන්ද! යත්තකා භික්ඛූ අන්නොකොට්ඨාරෙ විහරන්ති සබ්බෙව ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ සන්නිපාතෙහීති. එවං කිරස්ස අහොසි සත්ථා මං තෙයෙව පඤ්චසතෙ භික්ඛූ පක්කොසාපෙස්සාමි සත්ථාරා නො අබ්භන්තරෙ කිලෙසානං උප්පන්නභාවො ඤාතොති සංවිග්ගමානසා ධම්මදෙසනං පටිච්ඡිතුං න සක්ඛිස්සන්තීති. තස්මා සබ්බෙ සන්නිපාතෙහීති ආහ. ථෙරෝ සාධු භන්තෙති අවාපුරණං ආදාය පරිවෙණෙන පරිවෙණං ආහිණ්ඩිත්වා සබ්බ භික්ඛූ ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ සන්නිපාතෙත්වා බුද්ධාසනං පඤ්ඤපෙසි. සත්ථා පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය සිලාපථවියං පතිට්ඨහමානො සිනෙරුවිය පඤ්ඤත්තබුද්ධාසනෙ නිසීදි ආවෙළාවෙළා ඝනකඝනකා ජබ්බණ්ණ ඝනබුද්ධරස්මියො විස්සජ්ජෙන්තො. තාපි රස්මියො පාණිමත්තා ජත්තමත්තා කූටාගාරකුවච්ඡිමත්තා පිජ්ජිත්වා පිජ්ජිත්වා ගගනතලෙ විජ්ජුල්ලතා විය සඤ්චරිංසු. අණ්ණවකුවච්ඡිං බොහෙත්වා බාලසුරියුග්ගමණකාලො විය අහොසි. භික්ඛූසඞ්ඝොපි සත්ථාරං වන්දිත්වා ගරුචිත්තං පච්චුපට්ඨපෙත්වා රත්තනකම්බලසාණිං පරික්ඛිපන්තා විය පරිවාරෙත්වා නිසීදි. සත්ථා බ්‍රහ්මස්සරං නිච්ඡාරෙන්තො භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා න භික්ඛවෙ! භික්ඛූනා නාම කාමවිතක්කකං ව්‍යාපාදවිතක්කකං විහිංසාවිතක්කකන්ති ඉමෙ තයො අකුසලවිතක්කෙ ක විතක්කෙතුං වට්ටති අන්නොන්නා උප්පන්නකිලෙසො හි පරිත්තකොති ඤාතුං න වට්ටති, කිලෙසො නාම පඨවිමත්තනඤ්ච සදිසො පඨවිමත්තො ව බුද්ධකොනාම නත්ථි ඔකාසං ලභිත්වා විතාසමෙව පාපෙති, එවමෙවං අපමත්තකොපි කිලෙසො උප්පජ්ජිත්වා වඩ්ඪිතුං ලභන්තො මහාවිනාසං පාපෙති කිලෙසො නාමෙස හලාහලවිසූපමො උප්පාටිතඛ්ඩිලෙ[1] ආසීවිසපටිභාගො අසනිඅගුණිසදිසො අලද්ධියිතුං න යුත්තොති ආසඞ්කිතබ්බා උප්පන්නුප්පන්නාකුසලධම්මෙයෙව පටිසඞ්ඛාන බලෙන භාවනාබලෙන ච යථා මූහුත්තම්පි ඔදහෙ අබ්භා පදුම්නි පත්තා උදබින්දූ විය විවට්ටති එවං පජහිතබ්බා පොරාණකපණ්ඩිතාපි අපමත්තකමපි කිලෙසං ගරහිත්වා යථා පුන අබ්භන්තරෙ නුප්පජ්ජති එවං නිග්ගණ්හිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

1. සෝ උප්පාදිතඛඞ්ගණ්ඩිසදිසො.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සිඟාලයොනියං පටිසන්ධිං ගණ්හිත්වා අරඤ්ඤෙ තදහිතරෙ නිවාසං කප්පෙසි. අථෙකො ජරහත්ථී ගඞ්ගාතීරෙ කාලමකාසි. සිඟාලො ගොචරපසුතො තං හත්ථිසරීරං දිස්වා මහා මෙ ගොචරො උප්පන්නොති ඤත්වා සොණ්ඩං ඛසි. නඛලිඤ්ඣං දට්ඨකාලො විය අහොසි. සො තත්ථ ඛාදිතබ්බයුත්තකන්ති දන්තෙ ඛසි. එණ්ඩෙ[1] දට්ඨකාලො විය අහොසි. කණ්ණෙ ඛසි. සුපකොටිඨං දට්ඨකාලෙ විය අහොසි. උදරෙ ඛසි. කුසුලෙ දට්ඨකාලො විය අහොසි. පාදෙ ඛසි උදුක්ඛලෙ දට්ඨකාලො විය අහොසි. නඛගුථෙ ඛසි මූඝලෙ දට්ඨකාලො විය අහොසි. එත්තාපි නත්ථි ඛාදිතබ්බයුත්තකන්ති සබ්බත්ථ අඤ්ඤාදං අලභන්තො වච්චමග්ගෙ ඛසි. මූදුපූවෙ දට්ඨකාලො විය අහොසි සො ලද්ධංදුනි මෙ ඉමස්මිං සරීරෙ මූදූං ඛාදිතබ්බයුත්තට්ඨානන්ති තතොපට්ඨාය ඛාදන්තො අන්තොකුච්ඡිං පවිසිත්වා වක්කහදයාදීනි ඛාදිත්වා පිපාසිතකාලෙ ලොහිතං පිවිත්වා නිපජ්ජිතුකාමකාලෙ උදරං පත්ථරිත්වා නිපජ්ජති. අථස්ස එතදහොසි ඉදං හත්ථිසරීරං මය්හං නිවාසසුඛතාය ගෙහසදිසං ඛාදිතුකාමතාය සති පහූතමංසං කිංදුනි මෙ අඤ්ඤත්ථ කම්මන්ති සො අඤ්ඤත්ථ අගන්ත්වා හත්ථිකුච්ඡියංයෙව මංසං ඛාදිත්වා වසති. ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ නිද්ධාවතසමථසෙසෙන චෙව සූරියරස්මිසන්තාපෙන ච තං කුණපං සුසියිත්වා වලියො ගණ්හි. සිගාලස්ස පවිට්ඨ ද්වාරං පිහිතං අන්තොකුච්ඡියං අන්ධකාරං අහොසි. සිගාලස්ස ලොකන්තරිකනිවාසො විය ජාතො කුණපෙ සුස්සන්තෙ මංසම්පි සුසි ලොහිතම්පි පච්ඡිජ්ජි. සො නික්ඛමණවාරං අලභන්තො භයපරෙතතං හුත්වා සඤ්ඤං අන්තොවිතතො ච පහරිත්වා නික්ඛමණවාරං පරියෙසමානො විවරති. එවං තස්මිං උක්කලිකං පිට්ඨ පිණ්ඩි විය අන්තොකුච්ඡියං සිජ්ඣමානෙ කතිපාහච්චයෙන මහාමෙඝො පාවස්සි. අථ නං කුණපං තෙමෙත්වා උට්ඨාය පකතිසණ්ඨානෙන අට්ඨාසි. වච්චමග්ගං විවරිත්වා හුත්වා තාරකා විය පඤ්ඤායි සිගාලො තං ඡිද්දං දිස්වා ඉදානි මෙ ජීවිතං ලද්ධන්ති ඤත්වා සීසං පරිවත්තිත්වා නික්ඛමි. තස්ස සංසිබ්බනසරීරත්තා සබ්බලොමානි වච්චමග්ගෙ අල්ලිංසු. සො තාලක්ඛන්ධසදිසෙන නිල්ලොමෙන සරීරෙන උබ්බිග්ගචිත්තො මූහුත්තං ඨත්වා නිවත්තිත්වා නිසිබ්බිතං සරීරං ඔලොකෙත්වා ඉදං දුක්ඛං මය්හං න අඤ්ඤෙන කතං ලොභහෙතු පන ලොභකාරණා ලොභං නිස්සාය මයා එතං කතං ඉතොදානි පට්ඨාය න ලොභවසිකො භවිස්සාමි පුන හත්ථිසරීරං නාම න පවිසිස්සාමීති සංවිග්ගහදයො හුත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

නාහං පුනං නව පුනං නවාපි අපුනපපුනං,
හත්ථිඛාදිං පවෙක්ඛාමි තථා හි භයතජ්ජිතොති.

---

1. සී. අභිණ්ඩි.

තත්ථ-නවාපි අපුඤ්ඤපුඤ්ඤානි අකාරෙ නිපාතමත්තං. අයං පනෙතිස්සා සක්ලායපි ගාථාය අත්ථො. අහං හි ඉතො පුත තතො ව පුනතනි වුත්තවාරතො පුත තතොපි ව පුනපපුතං වාරණසරීර ඝඛාතං හත්ථිබොන්දිං න පවෙඛ්ඛාමි. කිං කාරණා? තථාහි භය නජ්ජිතෙ තථාහි අහං ඉමසම්ංගෙව පවෙසනෙ භයතජ්ජිතො මරණභයෙන සන්තාසං සංවෙගං ආපාදිතොනි.

එවඤ්ච පන වත්වා තතො ව පලායිත්වා පුත තං වා අඤ්ඤං වා හත්ථිසරීරංනාම නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසි. තතොපට්ඨාය න ලොභවසිකො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා නිඛඛවෙ! අනෙතා උපපන්න කිලෙසසස නාම වඛඛිතුං අදත්වා තත්ථ තත්ථෙව නිගණ්හිතුං වට්ටනීති වත්වා සවවාති පඤාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සවවපරිගොසානෙ පඤ්චසතාපි තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු. අවසෙසෙසු කෙචි සොතාපන්නා සෙවි සකදාගාමිනො කෙවි අනාගාමිනො අහෙසුං. තදා ඝිගාලො අහමෙව අහොසිනති.

ඝිගාලජාතකං

---

1. 15. 9.

එකපණ්ණා අසං රුක්ඛොනි ඉදං සත්ථා වෙසාලියං උපනිස්සාය මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං විහරන්තො වෙසාලිකං දුට්ඨලිච්ඡවි කුමාරකං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි කාලෙ වෙසාලිනගරං ගාවුත ගාවුතන්තරෙ තීහි පාකාරෙහි පරික්ඛිත්තං තීසු ඨානෙසු ගොපුරට්ටාලකොට්ඨකයුත්තං පරමසොභග්ගපත්තං. තත්ථ නිවවකාලං රජ්ජං කාරෙත්වා වසන්තානංගෙව රාජූනං සත්ත සහස්සානි සත්ත සතානි සත්ත ව රාජානො හොන්ති. තත්තකාගෙව උපරාජානො තත්තකා සෙනාපතිනො. තත්තකා භණ්ඩාගාරිකා තෙසං රාජ කුමාරානං අන්තරෙ එකො දුට්ඨලිච්ඡවිකුමාරො නාම අහොසි. කොධනො වණ්ණෙ ඵරුසො. දණ්ඩෙන සට්ටිනාසිවිසො විය නිවවං පජ්ජලිතො කොධෙන. තස්ස පුරතො වෙ තීණි වවනානි කථෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි. තං නෙව මාතාපිතරො න ඤාතයො න මිත්තසුහජ්ජා සික්ඛාපෙතුං සක්කිංසු. අථස්ස මාතාපිතූනං එතදහොසි අයං කුමාරො අතිඵරුසො ඤාහසිකො ඨපෙත්වා සම්මා සම්බුද්ධං අඤ්ඤං ඉමං විනෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි බුද්ධවෙ නෙය්‍යෙන පන භවිතබ්බන්ති. තෙ තං ආදාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා ආහංසු හනෙත! අයං කුමාරො වණ්ණෙ ඵරුසො ඤාධෙන පජ්ජලති ඉමස්ස ඔවාදං දෙථාති.

සත්ථා තං කුමාරං ඔවදි-කුමාර! ඉමෙසු නාම සත්තසු වණ්ණෙන ඵරුසෙන ඤාහසිකෙන විඝාධකජාතිකෙන න භවිතබ්බං. ඵරුස වාචො නාම විඤ්ඤූහිපි මාතුයාපි පිතුනොපි පුත්තස්සපි භාතුභගිණීනම්පි

පජාපතියාපි මිත්තබන්ධවාතමපි අපපියෝ හොති අමනාපෝ ඛසිතුං ආගච්ඡනෙතා සපෙපා විය අටවියං උට්ඨිතචොරෝ විය ඛාදිතුං ආගච්ඡනෙතා යකඛා විය ච උබෙබජනීයෝ හුත්වා දුතියකචිත්තවාරෙ නිරයාදිසු නිබබත්තති. දිට්ඨෙව ධම්මෙ කොධනෝ පුග්ගලෝ මණ්ඩිත පඤ්ඩිතොපි දුබ්බණ්ණාව හොති. පුණ්ණවද්දසසිරිකමපිස්ස මුඛං ජලාභිඝාතපදුමං විය මලග්ගහීතකඤ්චනාදාසමණ්ඩලං විය ච විරූපං හොති දුද්දසිකං කොධං නිස්සාය හි සත්තා සත්ථං ආදාය අත්තනාව අත්තානං පහරන්ති. විසං ඛාදන්ති. රජ්ජුයා උබ්බන්ධන්ති. පපාතා පපතන්ති. එවං කොධවසෙන කාලඞ්කත්වා නිරයාදිසු උපපජ්ජන්ති විගෙය්හජාතිකාපි දිට්ඨෙව ධම්මෙ ගරහං පත්වා කායස්ස භෙදා නිරයාදිසු උපපජ්ජන්ති. පුන මනුස්සත්තං ලභිත්වා ජාතකාලතොපට්ඨාය රොගබහුලොව හොන්ති, චණ්ඩරොගා සොකරොගොති ආදිසු ච රොගෙසු එකන්තා වුට්ඨාය එකසමිං පතන්ති. රොගෙන අපරිමුත්තාව හුත්වා නිච්චදුක්ඛිතාව හොන්ති. තයා සබ්බසත්තෙසු මෙත්තචිත්තෙන කිත්තිත්තෙන මුදුචිත්තෙන භවිතබ්බං. එවරූපෝ හි පුග්ගලෝ නිරයාදිහෙතු න පරිමුච්චතීති.

සෝ කුමාරෝ සත්ථු ඔවාදං ලභිත්වා එකොවාදෙනෙව නිහතමානෝ දනෙතා නිබ්බිසෙවනෝ මෙත්තචිත්තෙතා මුදුචිත්තෙතා අහොසි. අක්කොසනත්තමපි පහරනත්තමපි නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසි. උද්ධිවදෝ විය සපෙපා අළචිහෙනෝ විය භක්කටකෝ ජිනාවිසාණෝ විය ච උසභෝ අහොසි. තස්ස තං පවත්තිං සුත්වා භික්ඛූ ධම්මසභා යං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! දුට්ඨලිච්ඡවිකුමාරං සුවිරමපි ඔව දිත්වා නෙව මාතා පිතරෝ න ඤාතිමිත්තාදයෝ දමෙතුං සක්කිංසු. සම්මාසම්බුද්ධෝ පන එකොවාදෙනෙව දමෙත්වා නිබ්බිසෙවනං කත්වා මත්තවරවාරණං විය සමුග්ගහිතානසද්දාරණං අකාසි යාව සුභාසිතඤ්චිදං- "හත්ථිදම කෙන භික්ඛවෙ! හත්ථිදමෙමා සාරිතෝ එසෙව දිසං ධාවති පුරත්ථිමං වා පච්ඡිමං වා උත්තරං වා දක්ඛිණං වා. අස්සදමෙමා සාරිතෝ එසෙව දිසං ධාවති පුරත්ථිමං වා පච්ඡිමං වා උත්තරං වා දක්ඛිණං වා. ගොදමෙනෙන භික්ඛවෙ! ගොදමෙමා සාරිතෝ එසෙව දිසං ධාවති පුරත්ථිමං වා පච්ඡිමං වා උත්තරං වා දක්ඛිණං වා. තථාගතෙන භික්ඛවෙ! අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන පුරිසදමෙමා සාරිතෝ අට්ඨ දිසා ධාවති රූපි රූපානි පස්සති අයමෙකා දිසා-පෙ- සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති අයං අට්ඨමී දිසා. සෝ වුච්චති යොගාචරියානං අනුත්තරෝ පුරිසදම්මසාරථී"ති. නහි ආවුසො! සම්මාසම්බුද්ධෙන සදිසෝ පුරිසදම්මසාරථි නාම අත්ථීති.

සත්ථා ආගන්ත්වා කාගත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නි සින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස මයා එකොවාදෙනෙව දමිතෝ පුබ්බපගං ඉමං එකොවාදෙනෙව දමෙසීනති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්ක සිලාය තයො වෙදෙ සබ්බසිප්පානි ච උග්ගණ්හිත්වා කණ්හිකාලං සරාවසං වසිත්වා මාතාපිතූනං අච්චයෙන ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තෙ වාසං කප්පෙසි තත්ථ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය ජනපදං ආගන්ත්වා බාරාණසිං පත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ සුනිවත්ථෙ සුපාරුතෙ තාපසාකප්ප සම්පන්නො භික්ඛාය නගරං පවිසිත්වා රාජඛණං[1] පාපුණි. රාජා සීහ පඤ්ජරෙන ඔලොකෙන්තො තං දිස්වා ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා අයං තාපසො සන්තින්ද්‍රියො සන්තමානසො යුගමත්තදසො පදවීරපද වාරෙ සඤ්ඤමෙන්තො විය සීහවිජම්භිතෙන ආගච්ඡති. සචෙ සන්තධම්මො නාමෙකො අත්ථි ඉමස්ස තෙනබ්භන්තරෙ භවිතබ්බන්ති විත්තෙත්වා එකං අමච්චං ඔලොකෙසි සො කිං කරොමි දෙවාති ආහ. එතං තාපසං ආනෙහීති. සො සාධු දෙවාති බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා හත්ථතො භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා කිං මහාපුඤ්ඤොති වුත්තෙ භණෙත! රාජා තං පක්කොසතීති ආහ. බොධිසත්තො න මයං රාජකුලූපගා හෙමවතකා නාමම්හාති ආහ. අමච්චො ගන්ත්වා තමත්ථං රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා අඤ්ඤෙ අමහාකං කුලූපගා නත්ථි ආනෙහි නන්ති ආහ. අමච්චො ගන්ත්වා බොධිසත්තං වන්දිත්වා යාචිත්වා රාජනිවෙසනං පවෙසෙසි. රාජා බොධිසත්තං වන්දිත්වා සම්මොදනීයකථං කත්වා නිසීදිත්වා අත්තනො පටියත්තං නානග්ගරසභොජනං භොජෙත්වා භණෙත! කුහිං වසථාති පුච්ඡි. හෙමවතකා මයං මහාරාජාති. ඉදානි කහං ගච්ඡථාති? වසාරත්තානුරූපං සෙනාසනං උපධාරෙම මහාරාජාති. තෙන හි භණෙත! අමහාකඤ්ඤව උය්‍යානෙ වසථාති පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා සයම්පි භුඤ්ජිත්වා බොධිසත්තං ආදාය උය්‍යානං ගන්ත්වා පණ්ණසාලං මාපෙත්වා රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානානි කාරෙත්වා පබ්බජිතපරික්ඛාරෙ දත්වා උය්‍යානපාලං පටිච්ඡාපෙත්වා නගරං පාවිසි. තතොපට්ඨාය බොධිසත්තො උය්‍යානෙ වසති. රාජාපිස්ස දිවසෙ දිවසෙ වත්තිකත්තුං උපට්ඨානං ගච්ඡති තස්ස පන රඤ්ඤො දුට්ඨකුමාරො නාම පුත්තො අහොසි චණ්ඩො ඵරුසො තෙව නං රාජා දෙමතුං අසක්කි න සෙසඤ්ඤතකා අමච්චාපි බ්‍රාහ්මණගහපතිකාපි එකතො හුත්වා සාම්! මා එවං කරි එවං කාතුං න ලබ්භාති කුප්පිත්වා කථෙන්තාපි කථං ගාහාපෙතුං න සක්කිංසු. රාජා විත්තෙසි ඨපෙත්වා මම අය්‍යං සීලවන්තතාපසං අඤ්ඤො ඉමං කුමාරං දමෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි. සො යෙව නං දමෙස්සතීති.

සො කුමාරං ආදාය බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා භණෙත! අයං කුමාරො චණ්ඩා ඵරුසො, මයං ඉමං දමෙතුං න සක්කොම තුම්හෙ නං එකෙන උපායෙන සික්ඛාපෙථාති කුමාරං බොධිසත්තස්ස

1. සී. රජ්ජාරං.

නියාදෙත්වා පක්කාමි. බෝධිසත්තොපි කුමාරං ගහෙත්වා උය්‍යානෙ විචරන්තො එකතො එකෙන එකතො එකෙකාති විහිංසෙව පත්තෙහි එකං නිම්බපොතකං දිස්වා කුමාරං ආහ. කුමාර! එතස්ස තාව රුක්ඛපොතකස්ස පණ්ණං ඛාදිත්වා රසං ජානාහීති. සො තස්ස එකං පණ්ණං සඞ්ඛාදිත්වා රසං ඤත්වා ඛිති[1] සඤ්ඤාළෙන භූමියං නිට්ඨුභි. කිමෙතං කුමාරාති වුත්තෙ ඝනෙහ! ඉදානෙවෙස රුක්ඛා හලාහලවිසූපමෙ වඩ්ඪන්තා පන බහූ මනුස්සෙ මාරෙස්සන්තීති නිම්බ පොතකං උපපාටෙත්වා හත්ථෙහි පරිමද්දිත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

එකපණ්ණං අයං රුක්ඛෝ න භුම්‍යා චතුරඞ්ගුලෝ,
එලෙන විසකපෙන මහාජං කිං භවිස්සතීති.

තත්‍ර- **එකපණ්ණොති** උභොසු පස්සෙසු එකෙකපණ්ණං. **න භුම්‍යා චතුරඞ්ගුලොති** භූමිතො චතුරඞ්ගුලමත්තම්පි න වඩ්ඪිතො. **එලෙනාති** පලාසෙන. **විසකපෙනාති** හලාහලවිසසදිසෙන. එවං බුද්ධකොපි සමානො එවරූපෙන තිත්තකෙන පණ්ණෙන සමන්නා ගතොති අත්ථො. **මහාජං කිං භවිස්සතීති** යදි පනාජං වුද්ධිප්පත්තො මහාභවිස්සති තදා කිං නාම භවිස්සති? අද්ධා මනුස්සමාරකො භවිස්ස තීති එතං උපපාටෙත්වා මද්දිත්වා ඡඩ්ඩෙසීනති ආහ.

අථ නං බෝධිසත්තොපි එතදවොච කුමාර! ත්වං ඉමං තාව නිම්බ පොතකං ඉදානෙව එවං තිත්තකො මහල්ලකාලෙ කුතො ඉමං නිස්සාය වඩ්ඪිති උපපාටෙත්වා මද්දිත්වා ඡඩ්ඩෙසි යථා ත්වං එතස්මිං පටිපජ්ජි එවමෙව තං රට්ඨවාසිනොපි අයං කුමාරෝ දහරකාලෙ යෙව එවං වණ්ණෙථ. එරූපො මහල්ලකාලෙ රජ්ජං පත්වා කිං නාම කරිස්සති? කුතො අම්හාකං එතං නිස්සාය වඩ්ඪිති තව කුලසන්තකං රජ්ජං අදත්වා නිම්බපොතකං විය තං උපපාටෙත්වා රට්ඨා පබ්බාජ නියකම්මං කරිස්සන්ති, තස්මා නිම්බරුක්ඛපරිභොගතං ඤත්වා ඉතො පට්ඨාය ඛන්තිමෙත්තානුද්දයසම්පන්නො හොහීති.

සො තතොපට්ඨාය නිහතමානො නිබ්බිසෙවනො ඛන්තිමෙත්තා නුද්දයසම්පන්නො හුත්වා බෝධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා පිතු අච්ච යෙන රජ්ජං පත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤකම්මානි කත්වා යථාකම්මං අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවෙස දුට්ඨලිච්ඡවිකුමාරො මයා දමිතො පුබ්බෙපාහං එතං දමෙසිං යෙවාති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දුට්ඨකුමාරො අයං ලිච්ඡවිකුමාරො අහොසි. රාජා ආනන්දො. ඔවාදදායකතාපනෙ පන අහමෙවාති.

එකපණ්ණජාතකං.

1. 15. 10.

අසඤ්ඤං සොපගතණ්හාතීති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අජාතසත්තුස්ස රජ්ජෙ අභිසිත්තදිවසං ආරබ්භ කථෙසි.

1. ඤ්‍යා, ජිගිසි.

සෝ හි බුද්ධානං පතිකණ්ටකභූතෝ දුස්සීලෝ පාපධම්මෝ දෙවදත්තෝ පසිද්ධෝ තං අසහායං අසපුරිසං පඤ්ඤාය තස්ස සක්කාරං කරිස්සාමීති බහුං ධනං පරිච්චජිත්වා ගයාසීසෙ විහාරං කාරෙත්වා තත්ථෙව වචනං ගහෙත්වා පිතරං ධම්මරාජානං සොතාපන්නං අරිය සාවකං ඝාතෙත්වා අත්තනෝ සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං ජින්දිත්වා මහාවිනාසං පත්තෝ. සෝ හි දෙවදත්තෝ පඨවිං පවිට්ඨෝති සුත්වා කවිත්තුඛෝ මම්පි පඨවි ගිලෙය්‍යාති භීතතසිතෝ රජ්ජසුඛං න ලභති, සයනෙ අස්සාදසුඛං න වින්දති, තිබ්බකාරණාභිතුන්නෝ භන්තමිගෝ[1] විය තාපමානෝ විවරති. සෝ පඨවිං ඵලමානං විය අවිචිජාලං නිකඛමනතිං විය පඨවියා අත්තානං ගිලියමානං විය ආදිත්තාය ලොහ පඨවියා උත්තානකා නිපජ්ජාපෙත්වා අග්ගසූලෙහි කොට්ටියමානං විය ච සම්පත්තපස්සි. තෙනස්ස පහටකුක්කුටසෙවම්හුත්තමපි තාමප මානස්ස අවත්ථානං නාම නාහොසි. සෝ සම්මාසම්බුද්ධං පස්සිතුකාමෝ ධම්මපෙතුකාමෝ පඤ්හං පුච්ඡිතුකාමෝ අහොසි. අත්තනෝ පන අපරාධමහන්තතාය උපසඞ්කමිතුං න සක්කොති.

අථස්ස රාජගහනගරෙ කත්තිකරත්තිවාරෙ සම්පත්තෙ දෙවනගරං විය නගරෙ අලඞ්කතෙ මහාතලෙ අමච්චගණපරිවුතස්ස කඤ්චනා සනෙ නිසින්නස්ස ජීවකං කොමාරභච්චං අවිදූරෙ නිසින්නං දිස්වා එතදහොසි. ජීවකං ගහෙත්වා සම්මාසම්බුද්ධං පස්සිස්සාමි න ඛො පන සක්කා මයා උප්පකමෙව වත්තුං අහං සම්ම! ජීවක! සඝං ගන්තුං න සක්කොමි එහි මං සඤ්ඣ සන්නිකං නෙහීති පරියායෙන පන රත්තිං සමථං වණ්ණෙත්වා කච්චානුඛවජ්ජ මයං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පයිරුපාසෙය්‍යාම යං නො පයිරුපාසන්තානං චිත්තං පසීදෙය්‍යාති වක්ඛාමි. තං සුත්වා අමච්චා අත්තනෝ අත්තනෝ සත්ථාරානං වණ්ණං කථෙස්සන්ති, ජීවකොපි සම්මාසම්බුද්ධස්ස වණ්ණං කථෙස්සති, අථ නං ගහෙත්වා සඤ්ඣ සන්නිකං ගච්ඡිස්සාමීති. සෝ පඤ්චහි පදෙහි රත්තිං වණ්ණෙන්තෝ—"ලක්ඛණසම්පන්නා වත භොෝ! දෙසිතා රත්ති, අභිරූපා වත භොෝ! දෙසිතා රත්ති, දස්සනීයා වත භොෝ! දෙසිතා රත්ති, පාසාදිකා වත භොෝ! දෙසිතා රත්ති, රමණීයා වත භොෝ! දෙසිතා රත්ති, කච්චානුඛවජ්ජ මයං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පයිරුපාසෙය්‍යාම? යං නො පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා"ති.a

අථෙකො අමච්චෝ පූරණකස්සපස්ස වණ්ණං කථෙසි. එකො මක්ඛලිගොසාලස්ස එකො අජිතකෙසකම්බලස්ස එකො පකුධකච්චායනස්ස එකො සඤ්ජයස්ස බෙලට්ඨපුත්තස්ස එකො නාථපුත්ත නිගණ්ඨස්සාති[2] රාජා තෙසං කථං සුත්වා තුණ්හි අහොසි. සොහි ජීවකසෙසව මහාමච්චස්ස කථං පච්චාසිංසති. ජීවකොපි රඤ්ඤි මං ආරබ්භ කථිතෙයෙව ජානිස්සාමීති අවිදූරෙ තුණ්හි නිසීදි. අථ නං රාජා ආහ.

---

1. සය්‍ය. පෙතකොව්‍යය. 2. සය්‍ය. නාථපුත්තනිගණ්ඨස්සාති.

a. දීඝනිකාය-සාමඤ්ඤඵලසුත්ත.

භවිස්සන්ති සම්ම! ජීවක! කිං තුණ්හීසි? තස්මිං ඛණේ ජීවකෝ උට්ඨායාසනා යේන භගවා තේනඤ්ජලිං පණාමේත්වා එසෝ දේව! භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධෝ අම්හාකං අම්බවනේ විහරති. සද්ධිං අඩ්ඪතේලසේහි භික්ඛුසතේහි තඤ්ච පන භගවන්තං එවං කල්‍යාණෝ කිත්තිසද්දෝ, අබභුග්ගතෝති තව අරහාදී ගුණේ වත්වා[1] ජාතිතෝ පට්ඨාය පුබ්බනිමිත්තාදිභේදං භගවතෝ ආනුභාවං පකාසේත්වා තං භගවන්තං දේවෝ පඨිරූපාසතු ධම්මං සුණාතු පඤ්හං පුච්ඡතූතිආහ.

රාජා සම්පුණ්ණමනෝරථෝ හුත්වා තෙහි සම්ම! ජීවක! භාසියාමානි කථං පවත්තේහීති යාමානි කථං පවත්වා මහන්තේන රාජානුභාවේන ජීවකම්බවනං ගන්ත්වා ගන්ධමණ්ඩලමාලේ භික්ඛුසඞ්ඝ පරිවුතං තථාගතං දිස්වා සන්තවිච්ඡාපේක්ඛ මහානාවං[2] විය නිච්චලං භික්ඛුසඞ්ඝං ඉතෝ විතෝ ච අනුවිලෝකේත්වා එවරූපා නාම මේ පරිසා න දිට්ඨපුබ්බාති ඉරියාපථේයේව පසීදිත්වා සඞ්ඝස්ස අඤ්ජලිං පග්ගණ්හිත්වා ට්ඨිං කත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නෝ සාමඤ්ඤඵලපඤ්හං පුවජි. අථස්ස භගවා වීහි භාණවාරේහි පනි මණේත්වා සාමඤ්ඤඵලසුත්තන්තං කථේසි. සෝ සුත්තපරියොසානේ අත්තමනෝ භගවන්තං ඛමාපේත්වා උට්ඨායාසනා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. සත්ථා අවිරපක්කන්තස්ස රඤ්ඤෝ භික්ඛූ ආමන්තේත්වා ඛතායං භික්ඛවේ! රාජා උපහතායං භික්ඛවේ! රාජා සච්චං භික්ඛවේ! රාජා ඉස්සරියකාරණා පිතරං ධම්මිකං ධම්මරාජානං ජීවිතා න වොරොපේසිඤ්ච ඉමස්මිංයේව ආසනේ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උප්පාදේසිඤ්ච. දෙවදත්තං පන නිස්සාය අසන්නපග්ගහං කත්වා සොතා පත්තිඵලා පරිහීනෝති ආහ. පුනදිවසේ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපේසුං. ආවුසෝ! අජාතසත්තු කිර අසන්නපග්ගහං කත්වා දුස්සීලං පාපධම්මං දෙවදත්තං නිස්සාය පිතුඝාතකම්මස්ස කතත්තා සොතාපත්තිඵලා පරිහීනෝ දෙවදත්තේන නාසිතෝ රාජානි.

සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවේ! එතරහි කථාය සන්නි සින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තේ න භික්ඛවේ! අජාතසත්තු ඉදානේව අසන්නපග්ගහං කත්වා මහාවිනාසං පත්තෝ පුබ්බේපේ අසන්නපග්ගහේනේව අත්තානං නාසෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතේ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තේ රජ්ජං කාරේන්තේ බෝධි සත්තෝ මහාවිභවේ බ්‍රාහ්මණකුලේ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තෝ තක්කසිලං ගන්ත්වා සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා බාරාණසියං දිසා පාමොක්ඛෝ ආචරියෝ හුත්වා පඤ්ච මාණවකසතානි සිප්පං වාචෙසි. තෙසු මාණවේසු එකෝ සඤ්ජීවෝනාම මාණවෝ අත්ථි. බෝධි සත්තෝ තස්ස මතකුට්ඨාපනමන්තං අදාසි. සෝ උට්ඨාපනමන්තමේව ගණ්හෙත්වා පච්චාහනමන්තං පන අග්ගහෙත්වා එකදිවසං මාණවේහි සද්ධිං දාරුඅත්ථාය අරඤ්ඤං ගන්ත්වා එකං මතහත්‍යගණං දිස්වා මාණවේ

1. ස්‍යා. කම්බෝජකානි පාවිකාරියානි. 2. සී. මහණ්ණවං.

ආහ, භො! ඉමං මතව්‍යගණං උට්ඨාපෙස්සාමීති. මාණවා තඤ්ඤේව සීති ආහංසු. පඤ්ඤාතානඤ්ඤේව වෝ උට්ඨාපෙස්සාමීති. සචේ මාණව! සකෙකාසි උට්ඨාපෙහීති. එවඤ්ච පන වත්වා තෙ මාණවා රුක්ඛං අභිරුහිංසු. සඤ්ජීවෝ මන්තං පරිවත්තෙත්වා මතව්‍යගණං සක්ඛරාහි පහරි. ව්‍යග්ඝෝ උට්ඨාය වෙගෙනාගන්ත්වා සඤ්ජීවං ගළනාළියං ඛඩ්ඩිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා තත්ථෙව පති. සඤ්ජීවොපි තත්ථෙව පති. උභොපි එකට්ඨානෙයෙව මතා නිපජ්ජිංසු. මාණවා දුරුආදීනි ආදාය ආගන්ත්වා තං පවත්තිං ආචරියස්ස ආරොචෙසුං. ආචරියෝ මාණවෙ ආමන්තෙත්වා තාතා! අසන්තපග්ගහකාරී නාම අත්තනාවට්ඨානෙ සක්කාරසම්මානං කරොන්තා එවරූපං දුක්ඛං පරිලහන්තියෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

අසන්තං යෝ පග්ගණ්හාති අසන්තඤ්චුපසෙවති,
තමෙව ඝාසං කුරුතෙ ව්‍යග්ඝෝ සඤ්ජීවිකෝ යථාති.

තත්ථ-අසන්තන්ති නීති දුච්චරිතෙහි. සම්භාවනාගතං දුස්සීලං පාපධම්මං. යෝ පග්ගණ්හාතීති යං ඛත්තියාදීසු යෝ කොචි එවරූපං දුස්සීලං පබ්බජිතං වා විවරාදිසම්පදනෙන ගහට්ඨං වා උපරජ්ජසෙනාපතිට්ඨානාදිසම්පදනෙන පග්ගණ්හාති. සක්කාරසම්මානං කරොතීති අත්ථෝ. අසන්තඤ්චුපසෙවතීති යෝ ච එවරූපං අසන්තං දුස්සීලං උපසෙවති භජති පයිරුපාසති. තමෙව ඝාසං කුරුතෙති තමෙව අසන්තපග්ගහණකං යෝ දුස්සීලෝ පාපපුග්ගලෝ ඝසති සඛාදති විනාසං පාපෙති. කථං? ව්‍යග්ඝෝ සඤ්ජීවිකෝ යථාති යථාසඤ්ජීවකෙන මාණවෙන මන්තං පරිවත්තෙත්වා මතව්‍යග්ඝෝ සඤ්ජීවිකෝ ජීවිතසම්පදනෙන සම්පග්ගහිතෝ අත්තනෝ ජීවිතදායකං සඤ්ජීවමෙව ජීවිතා වොරොපෙත්වා තත්ථෙව පාතෙසි. එවං අඤ්ඤම්පි යෝ අසන්තසම්පග්ගහං කරොති සෝ දුස්සීලෝ තං අත්තනෝ සම්පග්ගාහකමෙව විනාසෙති. එවං අසන්තසම්පග්ගාහකා විනාසං පාපුණන්තීති.

බොධිසත්තෝ ඉමාය ගාථාය මාණවානං ධම්මං දෙසෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතෝ. සත්ථාපි ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මතව්‍යග්ඝට්ඨාපකෝ මාණවෝ අජාතසත්තු අහොසි. දිසාපාමොක්ඛාචරියෝ පන අහමෙවාති.

සඤ්ජීවජාතකං.

කකණ්ටකවග්ගෙ පඤ්චරසමෝ.

උපරිමෝ පණ්ණාසකෝ.

එකකනිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.